Compendium Theologice Veritatis.

Prologus.

¶ In nomine sancte ꝛ individue trinitatis. Incipit prologus super Cōpendio theologice veritatis.

Veritatis theologice sublimitas. cū supni sit splendoris radi⁹ illuminans intellectū ꝛ regaliū delitiaꝝ puiuiū reficiēs: affectū de magnoꝝ theologoꝝ scriptis breue cōpēdiū colligere dignū duxi. quo ꝛ euitet fastidij plixitas. ꝛ tñ ad inuestigāda plurima via det ꝛ occasio sapiēti. Theologia certe sciaꝝ ē pñceps oiuȝ ꝛ regia. cui artes cetere tāq̄ȝ pedisseque famulant. Nā ō nāis reꝝ illa solū ad vsū suū accepit. de qb⁹ sibi speculū fabricare valeat in quo ꝯspiciat ꝯditorē. Hec dr̄ scia sciaꝝ q̄ sup oēȝ speculatōeȝ phicā extollit: ꝛ dignitate ac vtilitate oib⁹ aūfert. Ipsa. n. phia est q̄ in nālē ꝛ rōnalē ꝛ moralē distīguit. Phia qdeȝ nālis lȝ doceat cognoscere creaturas. nō tñ creatoreȝ. Rōnalis vō lȝ doceat ꝯcludere holb⁹. nō tñ diabolo resistere. Et moralis lȝ doceat acqrere vtutes cardiales: non tñ docet acqrere charitatē. nr̄a vō phia. s. vitas theologica hec oia opat. Docet. n. deū cognoscere. diabolo resistere: ꝛ charitatis exercitijs insudare. Hec est olnoꝝ pigmētoꝝ apotheca delectabilis sup mel ꝛ fauuȝ. Hec quoqȝ thesaur⁹ ꝯsiderabilis sup aurū ꝛ lapidē pciosū. Hec est fons de loco voluptatis egrediēs ecclie militātis irrigās paradisū. Deniqȝ pñs scriptū i septē libellos distīxi. ꝛ singlas i vnoquoqȝ mās rubricis ꝑprijs assignaui. Prim⁹ ē de nā deitatis. Scds de opib⁹ ꝯditoris. Terti⁹ de corruptela pcti. Quartus de huanitate xp̄i. Quītus de scificatōe gr̄arū. Sextus de vtute sacroꝝ. Septimus de vltimis tpib⁹. ꝛ de penis maloꝝ ꝛ de p̄mijs bonoꝝ. Sicubi ergo in hoc scripto deuiaui parcat mihi q2 ignorās feci: vbi vero recte ꝓcessi laudet gr̄a iesu xp̄i. ad cuius honorē ꝛ btīssime mris eius pñs opusculum compilaui.

¶ Quod deus est. Cap. 1.

Deū eē multis modis ondit. Hoc eniȝ fides recta testat. Sacra scriptura logt. Cōparatio reꝝ ad ipm idipm idicat. Sci pdicāt. Creature clamāt. Rō nālis dictat. Primo igit deum eē fides testat. q2 fides catholica

credit deū.credit in deū:⁊ credit deo. Credere deū.est credere ipſ3. Credere in deū.est credēdo amare deū.⁊ credēdo in eū ire.mēbris eius icorpari. Credere aūt deo.ē credere vbis ipſi⁹. Primū ⁊ tertiū maloꝝ ⁊ bonoꝝ ē.ſ3 ſm bonoꝝ tm̄.q2 credere deū ⁊ credere deo bonis ⁊ malis cōe eſt.ſ3 in deū credere bonoꝝ ſpālr eſt. Deus itaq3 ſolus b3 eē pfectū. Illud.n.pfectū eſt cui⁹ nihil eſt extra ipſ3. vñ q2 eſſe nr̄m b3 aliqd extra ſe ipfectū eſt. Deeſt.n.nobis aliqd qd̄ d nr̄o iā ꝑterijt. vel qd̄ futuꝝ eſt. Diuinū aūt eſſe cū ſit totū ſit.nec qcq3 de eo ꝑterijt.aut futuꝝ ſit pfectū eſt. Scd̄o deū eſſe ſcriptura loqtur.ps. Ab eterno ⁊ vſq3 in eternū tu es. Exo.iij. Qui ē miſit me. Joānes Dama. Videt olb⁹ ꝑncipalius eoꝝ q̄ de deo dn̄r noībus eē.q eſt. Tertio deū eē rex cōparatio ad ipſ3 ſcā idicat. Etenī deus b3 q2 nr̄m eē ſuo cōparatū nihil eſt:imo deus ſuo ꝑntiali eē dat oībus eē ita q2 ſi ſe reb⁹ ſubtraheret.ſicut de nihilo ſcā ſūt:ſic in nihilum deflueret. Grego. Oīa hūana q̄ iuſta ⁊ pulchra ſūt dei iuſtitie ⁊ pl̄chritudini cōparata.nec recta nec pulchra ſunt. nec oīo ſūt. Quarto ſcī pdicāt. Anſelm⁹ in pſol. Credim⁹ deū eſſe aliqd quo nihil mai⁹ cogitari poſſit. Dio. Eē oīum eſt ſupſubſtātialis dīuitas.ſ3 hoc intelligit cālr nō formalr. Augu. illud maxīe b3 eſſe qd̄ maxīe diſtat a nō eſſe.qd̄.ſ.nō b3 eſſe poſt eſſe nec eē poſt nō eē.nec ꝑt cogitari nō eē. Multo deū eē creature clamāt. Oīa nāq3 ſuo mō dicūt qm̄ ipſe fecit nos ⁊ non ipſi nos.q2 ipſe de⁹ eſt vox nāe q̄ oīa pulchra teſtant̄ ipm̄ pulcherrimū.dulcia dulciſſimū.ſublimia altiſſimū.pura puriſſimū.fortia fortiſſimū. ⁊ ſic de alijs.q2 ſic in pr̄ia de⁹ ē ſpeculū in quo relucēt creature.ſic in via ecōuerſo creature ſūt ſpeculū quo creatorē nr̄m ſpeculamur. Vñ apoſto. Videm⁹ nunc p ſpeculū in enigmate. Idē. Inuiſibilia dei p ea que ſcā ſūt cognoſcunt̄. Sexto deū eſſe rō nālis dītat.q̄ p effectū in cognitōēz eī puenit. Oē nāq3 creatū idiget alio vt ſit.⁊ iterū illd̄ alio vt ſit.⁊ ita eſt in īfinitū pcedere. vl̄ erit ibi circul⁹. Vl̄ puenit̄ ad aliqd qd̄ ſit cā oīu3. Circulus nō eſt in reb⁹ ſingulis.qm̄ oporteret aliqd eē pus ⁊ poſteri⁹.nec erit pceſſus in īfinitū.q2 vniuerſitas creaturaꝝ tota cāta ē:ſiue ſit finita ſiue īfinita.ḡ indiget alio vt ſit.⁊ qd̄ erit extra vniuerſitatē cātoꝝ.⁊ h̄ de⁹ ē a q̄ fluūt oīa bona.

¶ Quod vnus deus eſt. Cap. 2.

Vnū deū eſſe oñdit̄ auctoritate. Vñ ī deutro.32. Videte q2 ego ſum ſolus.⁊ nō eſt ali⁹ deus ꝑter me apl̄s. Vn⁹ de⁹ vna fides vnū baptiſma. Boe. Si dici ꝑt vniſſimū eſt. Idē eſt ſemꝑ in vno mō nihil in ſe niſi ſe b3. hoc vē vnū eſt in quo nll̄s eſt nūer⁹. nulld̄ in eo aliud eſt ꝑter id qd̄ eſt. Idē oñdit̄ ⁊ rōne.q2 ſimplex forma dīuitatis.ſi nō eēt vna ⁊ eadē nūero.ſ3 cōicabilis plurib⁹ vt forma forti ⁊ platoni ia3 ꝯheret̄ ab aliq̄ addito ad eē ſingulare.⁊ ita cōponeret̄ alteri.nec eēt ſimpliciſſima qd̄ falſu3 eſt.q2 in ſūmo bono nulla pōt fieri adiectio cū ſit oīo ſimplex. Nota vnū ſumit̄ put eſt pncipiū nūeri.ſic deo ꝯuenit. Alio mō put ꝯuertit̄ cū ente ſic deo ꝯuenit poti⁹ q3 alicui creature.q2 cum vnū ſit īdiuiſum in ſe:⁊ diuiſu3 ab alijs. excepto deo ſolo nihil ī quo nō ītelligat̄ aliq̄ diuiſio. vel actualis. vl̄ potētialis. Cu3 vnitas vel nūerus aliqs de deo dr̄ nihil ponit vt qdā dicūt.ſ3 tm̄ ꝑuat. vñ cū dr̄ deus vnus eſt.ītelligit̄ q2 non ſunt plures. Aliqd̄ ſingulare nō eſt vnū tribus modis.ſ.pluralitate ſm ſpēs diuerſas.ſic angeli ⁊ ſtelle.q ⁊ q̄ ſunt idē gn̄e. ſ3 differunt ſpecie vel mutabilitate ſm q2 vn⁹ hō plures dr̄.q mō ſanus eſt.mō eger.mō diues.mō paup. vel ꝑpagatio

ne sm eădem spēz.put vnus hō plures
est in filijs q ppagant ab ipso.s3 nihil p̄/
dictoꝝ in do ē. De pmo.n.ꝯuū hēmus
in simbolo Atha. Hec est fides catho/
lica. vt vnū deū in trinitate ꝛ trinitatez
in vnitate veneremur. De scdo ps. Ipi
pibunt tu aūt pmanebis. Ber. Non ex
tpe alteratiōez hz deus.nō in substātia
alteritatem. Leo papa simplicis dīnita
tis nāe nihil addi vel minui pt. De ter/
tio.ps. Nō erit in te deus recēs. Recēs
est recēter formatū vel natū. Dinitatē
tria gīia holuz multiplicāt. s.idolatre.
ps. Oēs dij gētiū demōia. Nigromātı/
ci q attribuūt vtutē caracterib'.ꝛ hmōi
stultitijs. Carnales hoīes vt gulosi co/
lentes vētrē. Apo. Quoꝝ de' vēter ē.
Et auari q sup oīa pecuniā amāt. Apo.
Auaritia q est idoloꝝ suitus. Est itaqz
in deo vā vnitas pp simplicitatē īmuta
bilitatē ꝛ singularitatem: ꝛ pp vnitatis
create silitudinē qꝛ sicut vnitas a nullo
descēdit.ꝛ oīs pluralitas ad oīa descen/
dit.sic de' a nullo.ꝛ oīa ab ipso. Itē sicut
vnitas de se gignit vnitatē.ita deus pr
de se gignit alteꝝ se.s.filiū.ut dic Aug.
i.alteꝝ silez sibi:uel alteꝝ a se. Hoc no/
men de' tripl'r accipit.s.nālr adoptiue
ꝛ nūcupatiue. Pmo mō soli deo ꝯuēit.
Scdo mō ꝯuenit hōis hoīb'q dīne hōi/
tatis ptcipes sūt p grāz ꝓuidētie.vl' do
ctrinā ꝛ ptātez plantōis ꝛ ptātē miracu/
loꝝ. ps. Ego dixi dij estis. ꝛ filij excelsi
oēs. Tertio mō dij dnr idola.s3 solo no
mine:qꝛ res nois.s.diuinitas.non illis
ꝯuenit. Pmo mō non hz nomen deus
plurale p se.cū sit vn' solus deus verus.
nec diuinitas recipiat distinctionem s3
scdo ꝛ tertio modo plurale habet.

¶ Qđ vnum solū pncipiū est. Cap. 3.

s Sicut vnus deus est.sic vnū solū
pncipiū est.qđ ōndit multiplici
rōne. Pmo sic.qm si duo sūt
pncipia.vnū.s.sūme bonū.ꝛ aliud sum
me malū.aut cōicant existentia p se. vt
sortes ꝛ plato sil' sūt in eē:aut nō cōicāt.
Si ergo alteꝝ illoꝝ erit ens p aliđ.ꝛ ita
non erūt duo pncipia. Si sic.cū existēta
p se sit bonū.in malū plus esset malū.si nō
hrēt aliqđ bonū.ergo nō est sūme malū
qꝛ si esset p se hrēt hoc ipz esse qđ est bo/
num sūme malū nunqz esset. Preterea
in creaturis qtuoꝛ īueniunt.s.multitu/
do:ordo:imperfectio:ꝛ ꝯnexio. sm qđli/
bet istoꝝ pbat tm vnū esse pncipiū. Ois
enī multitudo sm Dio.ab vnitate tra/
hit originē.ergo necesse est oīs multitu
dinis vnuz esse pncipium. Itē oīs ordo
cū hēat pus ꝛ posterius.oz ꝙ vnū hēat
pncipiū. Item sm Boe. Oē imperfectū
ab aliquo trahit originē.supple pfecto.
ꝛ hoc est deus nr. Itē oīs ꝯnexio diuer/
soꝝ cām hz sue ꝯnexiōis ꝛ ꝯseruationis
ad vnū.ꝛ h° est deus. Itē si eēt vnū sum
me malū a quo oīa mala essent.seque/
ret ꝙ sm corpus xp̄s esset ab illo malo
pncipio.cuz in eo fuerit malū pene.qđ
absurdū est dicere. Ex pdictis pz ꝙ de'
est principium ꝛ summū. ꝛ vnū solum
pncipium.tū rōne dignitatis.tum rōne
antecessionis.tuz ratione causalitatis.

¶ Quod pater est. Cap. 4.

e Ternū prem esse p hoc ōndit ꝙ
cū sit deus potētissim'.sapiētis/
simus.ꝛ optimus.pt.scit.ꝛ vult
se silme cōicare. hoc est maiestatis sue
plenitudinē alteri dare.ergo de' pr ab
eterno filiuz sibi eqlem genuit.cui diui
nitatis sue eēntiā cōicauit. Dicit.n.dns
in ysaia. Si ego q gnatiōez alijs tribuo:
ipse sterilis ero.q.d.non. Pr.n.multi
pliciter dr.dr.n.pr eterna gnatione. ysa
ias. Gnationem eius quis enarrabit.
Predestinatione. Ephe.i. Gra vobis
ꝛ pax a deo pre q pdestinauit vos in ado
ptionem filioꝝ. Creatiōe.deutro. Nū/
qd non ipse est pr tuus q possedit fecit ꝛ
creauit te. Fecit inqz sm corpus.crea/

uit fm aiam. possedit s3 vtrūq3. Redē ptōe. Isa. Tu dñe pr nr: r redēptor nr: a seculo nomē tuū. Sacrāli regñatiōe. prima Petri. Bñdictus deus r pr dñi nri iesu xpi q regñauit nos. Fidei istru ctione. Jo. i. Dedit eis ptāte3 filios dei fieri. his q credunt in noīe dei vel eius. Grē adoptōe. Roma. Accepistis spm adoptiōis filioꝝ in quo clamamus. abba pr. Glie collatiōe. Gala. Itaq3 ia3 nō est seruus. s3 fi. q si fi. r he. p deū. s. p opa dei. Opa nra magis sunt p deū vite eterne meritoria q3 p nos. Pzio mō sumit pr psonalr. r iste modus soli pri ɔuenit. Quarto mō. s. redēptione. non solū effectiue sumit: sed ēt p mysteriū exhibitionē. Sumit ēt psonalr. r iste modus soli filio ɔuenit fm q modus redēptionis fuit p mortē filij. Oēs alij modi simul trib' psonis ɔueniunt: q2 indiuisa sunt opa trinitatis: nisi forte aliqs illoꝝ modoꝝ ɔueniat alicui psone per appropriationē. Circa gñationē nota q̄tuor ppōnes in qbus videri poterit: vtꝝ eēntia diua giñet vel giñet. Pzia hec est. essentia gñat eēntiā. Scōa hec. eēntia generat psonā. Tertia hec. psona gñat essentiā. Quarta hec. psona gñat psonā. Haꝝ ppōnū tres pme false sūt. quarta aūt va est. Est. n. regula in theologia q eēntia diua nō gñat nec gñat. dicendu3 tn q pr vtute eēntie existētis in se gñat r q filio per gñatione3 cōicatur eēntia sicut r spiritui sancto per pcessionem.

Quod filius est. Cap. 5.

Cum sint correlatiua pr r fili' p easdē rōnes ostēdit filiū esse eternū. per quas r ostēsum est prem esse eternū. Preterea īter oēs emanationes pfectissima est gñatio qua genit' assimilat genit' genitori qd emanatiōes alie nō faciūt. Cū igit copiosissimo fonti bonitatis cōpetat emanatio pfectissima. ɔstat q psona q pr est q est fons totius bonitatis gñat filiū eqle3 sibi cui cōicat sue plenitudine3 maiestatis. Aliqs est filius dei p grām vnionis vt xps hō. Aliqs per vitatem natiuitatis. vt xpus inq3tum deus. Aliqs p adoptione3. vt sci. Aliqs per creationē vt quelis creatura. De filio dei dicit Arba. in altercatione ɔ arriū. q ipse dr sensus quo cuncta cogitant. sapia qua cogitata disponunt. vtus qua disposita pficiunt. lumē quo pfecta clarescunt. vbum quo clarificata nūciant. Filius ergo dei dr sapia pris. nō q pr sapiens sit sapia genita. s3 q2 filium genuit cui appropriat sapia. Qū pater dr oīa fecisse in sapia. i. in filio dei. vel cum sapia que est filius. qm īdiuisa sunt opa trinitatis. Vñ hec ppositio in. notat sub auctoritate3 in filio q hoc ipm h3 a patre q res creat. Gñalr enim veꝝ est q qcqd h3 psona. vel operatur. hoc h3 a deo a quo est. Qualr autē3 filius sit de pre nota q hec ppositio de. qñq3 notat cām efficientem vt cum dr xps ɔceptus de spū scō. qñq3 cā3 materialem. vt cum dr xps natus ex maria virgine. qñq3 idētitatem essentie. vt cum dicitur filius natus de patre. qñq3 trāsubstātiationem. vt cum dr corpus christi fit de pane. qñq3 ordinem fm q dicitur creatura fieri de nihilo.

Quō filius est imago pris. Cap. 6.

Imago triplex ē. s. eq̄litatis. imitatiōis. r repūtationis. Primo mō filius est imago patris. Scdo mō hō factus est ad imaginē dei. Tertio mō mūdus dr speculū. vel imago dei. Est igit imago non ad imagine3 sicut filius. Nam hec ppositio ad. dicit driā3 r distantiā īter imagine3 r imaginatum. hoc aūt non cadit in filiū. vñ bene dr imago patris sed nō ad imaginē. r est imago ad imaginem. sicut hō r angelus. Et est aliō non imago s3 ad imaginem: vt mundus q ppie non dr ima

go: sed vestigium creatoris. qz l3 trinitatem repñtet. non tñ imitaf nec est capax eius sicut hõ. Est tñ mũdus ad imaginẽ dei fcũs. qz deus aliud exẽplar nõ hũit. ad cuius similitudinem creaturas faceret nisi seipm. Est imago genita vt filius. et est imago creata. vt homo et angelus. et est imago fcã vt statua Herculis que ipsum repñtat. Ex his pz qꝫ esse imaginem ꝯuenit creatori et creature. Creatori qdem. qz filio q est imago patris. Creature võ ꝯuenit tam corporali qz spũali: qz etiã cõposite. Proprie tñ loquendo dr qꝫ creatura corporalis est creatoris vestigium. vñ apo. Inuisibilia dei p ea que facta sunt ꝛc. Ibi hec ꝑpositio per. non dicit mediũ disponens inqꝫtum creatura ꝯsideratur in se. sed excitans inqꝫtum est similitudo creatoris. qz non disponit ad cognitionẽ creatoris. imo per talem modũ potius impediret cognitionẽ. cũ inter creatorem et creaturam maior sit dissimilitudo qz similitudo. Creatura võ spũalis dicif creatoris similitudo. Ezechi. Tu signaculũ similitudinis ꝛc. et hoc iõ qz in angelo ꝓpter nature simplicitatem expssior est silitudo ad deũ qz in hoie. Creatura võ composita .i. homo dr imago dei. Gen. Faciamus hoiem ad imaginem et similitudinem nrãm. et hoc ideo qz in hoie inueniunf plures trinitates qz in angelo. vñ quo ad hoc potius dr imago trinitatis. Filius dei possidet triplicem excellentiam. sicut innuit apo. ad Heb. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius portansqz oia verbo virtutis sue. Primaz .s. respectu patris a quo ꝓducitur. et sic est splẽdor glorie paterne. Ec. fi. p. vt ait Dio. Fontalis radius in se manifestãs gliam paternam. Scdam respectu spũs sctĩ quem ꝓducit ex se et sic est figura .i. similitudo substãtie patris. Et .n. alia persona ab ipso sicut a patre. quam personã qdem non accepit spũs scũs a patre sicut et filius. Tertiam respectu creaturaꝝ que p eum ꝓducunf. et sic est portans oia vbo virtutis sue. Propter ꝑncipiuz dr verbum filius patris qñ perfecte loquitur bonitatem et summã patris liberalitatem. q nihil hr̃e voluit qd filio suo non cõicaret. Istud est verbum essentialr̃ et eternaliter genituz tpaliter ꝓmissum a ꝓphetis et apostolis ꝑdicatum. ab angelo in incarnatiõem nũciatum. Propter scdm dicitur filius imago patris: qzuis tres ꝑsone sint equales in eternitate in maiestate et potestate. tamen filius dicitur potius imago patris qz spũs scũs. qz non solum hz ꝯuenientiam suis cum patre in essentie idẽtitate. sicut et spũs scũs. sed ẽt habet ꝯuenientiam extra cum pr̃e ex eo qd sicut a patre ꝓcedit filius: sic a filio spũs scũs. sed a spiritu sancto nullus. Nam ꝺm rõnem intelligendi respectus binoꝝ relationuz sunt extrinsecus exiẽtes: qz potius ab aliquo sunt qz in aliquo. Intelligentia .n. relationum ad hoc ad qd referf aliqd respicit. vnde si patrem non habeo filius nõ sum. et econuerso. Propter tertium dr filius virtus pr̃is. Cor. Nos aũt predicamus xp̃m dei virtutem et dei sapiãz. Inuenitur etiam imago trinitatis in nobis. vz in memoria. itelligẽtia. et voluntate. vel in mẽte. vel notitia et amore. I qbus per ordinez patri et filio et spũi sancto assimilamur. Nota ẽt qꝫ imago dr relatiue ad illud cuius similitudinẽ gerit et ad qd imitãduz facta est. Hoc aũt ꝯtingit dupliciter. qꝫtum ad speciem et signum speciei. et sic imago hominis est in filio suo q ipsum in humana specie et figura imitamur. et hec est pfecta imago. qꝫtum ad signum tñ. et non ad virtutez speciei. sic imago hominis est statua lapidea. et hec est imꝑfecta imago.

Primo modo fili⁹ est imago pris.sicut in natura cōicans. Scdo modo imago dei est in homine.lz minus perfecte.

¶ Qd spūs sanctus est. Cap. 7.

Emanatio duplex est i diuinis. Una per modū nāe. Alia per modū voluntatis. Illa q est p modū nāe est gñatio hz q fili⁹ est a pře. Illa q est p modū volūtatis. hec dr pcessio appropriate. Proprie vo dr spiratio hm q spūs scūs est a pře. icirco aūt hec emanatio p modū volūtatis dr esse.qz spūs scūs amor ē. Amor aūt hz volūtatē est. Procedit aūt spūs scūs a pře mediate z imediate. Mediate. qz filius ipm spirat q hoc hz a patre.Imediate vo.qz ipse pater ipsum spirat.

¶ Qd.s.s.amor pris z filij est. Ca.8.

Spiritus sanctus amor dei est.z hoc tripliciter.vz eēntialr.psonalr z exēplarit. Essentialr dr spūs scūs amor.inqztū ipe cū a pře z filio vnus deus est.ipsi eni tres inqztum sūt vnū in essentia diligūt se amore eēntiali q appropriat spiritui scō. Personaliter vo dr spūs scūs amor inqztū ipe est nexus pris z filij. Pr eni z filius diligūt se amore pcedente q nō est pr.nec filius.sz spūs scūs. De h nexu dicit augustinus. Est ieffabilis qdez cōplex⁹ in illa trinitate nō genitus.sz genitoris genitiqz suauitas igenti largitate pfūdes oēs creaturas p captu eap. Exemplariter quoqz dr spūs scūs amor:qm amoris gratuiti q est in nobis spūs scūs non solū efficiēs est.sz ēt exēplar atqz finis. Amor eni q est in nobis a spū scō est efficienter.z h inqztū ipse spūs sanctus est deus. Exēplariter aūt est in nobis.inqztū ipse spūs scūs est pcedens p modum amoris a pře z filio. Sz finalr est in nobis amor.inqztū spūs scūs a quo amor nr est hz rōne pmi boni in quod tendit amor nr. Notādum q amor q est spūs scūs ex mō pcedendi est nex⁹.s. trinitatis.sz pp ipam pcessionez est distictus a pře z filio.pp nāe vo diuine pfectionem est psona z suppositū.pp diuinā vo simplicitatē ipse est deus z sūme bon⁹. Igr spūs scūs est amor q pr z fili⁹ se diligūt. Cū aūt dr pr z filius diligunt se spū scō i.amore q est spūs scūs.z hm h ppositio est vera.sed intelligat sic. s diligunt se spū scō.i.per spūm scm.vel per amorē q est spūs scūs.z hm hoc nō ē cōcedēda. esset eni intellectus q spūs scūs eēt pncipiū in trinitate:qd falsum est. qz a patre filioqz pcedit.qz nō est ibi aliqd respectu cuius hec dictio.p.dicat ibi pncipiū. Est eni regula q hec dictio. p.s dicit rōnē principij respectu alicui⁹ positi in locutiōe.sicut qn dr pr opat creaturas p filiū.ibi notat rō pncipij in filio respectu opis. Silr hoc pcedit. Filius opat p přez.nā ibi notat rō principij in patre.z h duplici respectu.s.respectu filij.z respectu operis.

¶ Qd spiritus sanctus charitas z donum sanctorum est. Cap. 9.

Cum iueniat in scripturis sepi⁹ q spūs scūs charitas z donū dr. diligenter notādū est qliter hoc debeat intelligi.z vtrū spūs sanctus sit charitas q nos deū z pximū diligam⁹. Ubi notādum est q amor siue charitas trib⁹modis sumit. Uno mō effectiue z sic absqz dubio verū ē q spūs scūs amor est quo diligimus deū.qz spūs scūs opatur in nobis habitū z modū charitatis. Alio mō sumit exēplarit sic ēt spūs est charitas qua diligimus deū z pximuz. Charitas.n. q est spūs scūs est exēplar nře charitatis. Tertio mō sumit charitas formalr p modū iherētie.z sic charitas dr vtutis hlt⁹i ala q diligim⁹deū z pximū. Et hm hūc modū spūs scūs nō dr charitas nec pciat dcm Aug.li.d tri. ca.6. Eadem charitas q nos diligit de

us.ꝛ nos ipm̄.q꞉ lꝫ veꝛ sit.tū al'r ꝛ aliter est.nā deus diligit nos ea formal'r. nos v̄o ipm̄ diligimus efficienter ꝛ exēplariter nō formal'r.nā oē esse ꝛ agere est a forma ĩherēte agenti q̄ est ꝑncipiū agēdi ꝛ forma sicut caliditas igni. Sciēdū tñ ꝙ spūs sctūs daꝛ cū daꝛ ei⁹ donū q꞉ spūs scūs est amoꝛ ꝛ primū donū. poste ri⁹ aūt nō daꝛ sine priori. Preterea corpus mysticū est vnū ꝑ amorē꞉cū. n. nihil creatū sit vnū in diuersis ꝑticularibus oꝫ ꝙ mēbra corpis mystici vniaꝛ vno amore ĩcreato q̄ est spūs scūs. Itē ſm Aug. Totū malū hoīs est vti fruēdis ꝛ frui vtēdis.ꝯstat ergo ꝙ oppositū est totū bonū ei⁹.s.frui fruendis ꝛ vti vtendis. Sꝫ ad fruēdū eo q̄ fruēdū est reqritur p̄ñtia ei⁹ fruibilis꞉ꝛ ēt dispositio debita fruendi; vñ reqriꝛ p̄ñtia spūs sci ꝛ ei⁹ donū.s.amoꝛ q̄ ĩhereaꝛ ei꞉ verūtñ cū daꝛ nobis spūs scūs nō ĩcipit eē in loco nouo.sꝫ nouo mō ꝑ ꝓductiōē nouí effectus ꝛ noui respect⁹.ex q̄ creatura se hꝫ al'r ad spm̄ scm̄ q̄ꝫ pri⁹.q꞉ est in ipa vt in cognoscente ꝛ amāte ipꝫ.qđ nō fuit prius. Ex iā dictis pꝫ ꝙ in iustificatiōe duplex charitas nobis daꝛ.s.creata ꝛ increata.illa qua diligim⁹꞉ꝛ illa q̄ diligimur. vl' daꝛ nobis charitas increata q̄ diligim⁹ effectiue ꝛ creata q̄ diligimus formaꝛr꞉q꞉ nr̄m diligere ipse creat. Ex his colligiꝛ꞉q꞉ lꝫ de⁹ sit vbiqꝫ ꝑ essentiā ꝑ̄ñtiā ꝛ potētiā꞉nō tñ hētur ab oīb⁹ hoībus ꝑ grāꝫ. Missio spūs sci duplex est sicut ꝛ filij. Una visibilis꞉sicut apparuit sup xp̄m ĩ colūba.ꝛ sup apostolos in linguis igneis. Alia inuisibilis q̄ mittiꝛ in mēte ad scificādā creaturā.ꝛ ista missio fit ad ĩhabitatiōem creature rōnal'.sed hoꝛ fit ad ĩhabitatōēꝫ dmōstrādā alijs. Eō mō filij duplex est missio. s. visibil' vt ĩcarnatio꞉ꝛ inuisibil' vt est in eterna mētis illumiatio. Notādū ꝙ missio filij ꝛ spūs sci ĩsepabilia sūt sed dr̄ filij qñ mēs ꝑ grāꝫ illuminaꝛ ad deū cognoscēdū.dr̄ spūs sci.qñ affect⁹ accēdiꝛ ad deū amandū. Sciēdū est ꝙ soli⁹ p̄ris ē mittere ꝛ nō mitti.cū.n. p̄r a nullo ꝓcedat nusq̄ꝫ mitti dr̄꞉q꞉ v̄o filius ꝓduxit ꝛ ꝓducitꝛ.iō mittit ꝛ mittiꝛ. Spūs v̄o scūs ꝓduciꝛ eternaliter.sꝫ non ꝓduciꝛ nisi ex tpe.iō nō ipi⁹ ē ꝓꝑ̄ū mitti ꝛ nō mittere꞉nisi respcū creature꞉vt ad ꝯuersiones ppli dicunꝛ apostoli missi a spū scō nisi forte dicaꝛ mittē hoīem assumptū. Sed spūs scūs mittere dr̄ inq̄ꝫtū cū p̄re ꝛ filio idē est in eēntia trinitatis꞉nō inq̄ꝫtū ꝑsona. sic ēt fili⁹ mittit seipm̄. vñ Aug.li.ꝺ trini.intelligam⁹ illā ĩcarnatiōnē꞉ꝛ ex virgine natiuitatē in q̄ ĩtelligiꝛ fili⁹ missus vna eadēqꝫ opatiōe p̄ris ꝛ filij ĩsepabiliꝛ esse factam.nō sepato ēt spū scō. Ex his pꝫ ꝙ hec sūt ĩpropie exponēde. Spiritus scūs mittit se.ꝛ mittit filiuꝫ. ꝛ fili⁹ mittit se ipm̄.nisi ĩtelligaꝛ inq̄ꝫtū est de virgine nat⁹. Hec aūt est rō.q꞉ mittere dicit auctoritatē rōne ꝓductōis eterne. Quib⁹ modis dat⁹ est spūs scūs in signo visibili. Sciēdū ꝙ in igne apparuit spirit⁹ scūs. vt calefaceret frigidos. Et in linguis vt doceret ignaros. Et in sono vt terreret rebelles. Apparuit ēt ĩ alijs trib⁹ modis.s.in nube tpe Moysi vt ductoꝛ ei⁹ colūna nubis esset.sicut legiꝛ Isa.16,63. Itē in colūba sup baptizatū xpꝫ ad nūdēdā grē plenitudinē q̄ in ipo erat. Itē ĩ flatu p⁹ resurrectōēꝫ ad significādā vnificatōēꝫ affect⁹.q꞉ flat⁹ ab interiori ꝓcedit. Dat⁹ est igꝛ spūs sctūs bis post resurrectiōēꝫ.s.in t'ra ꝑꝑ dilectiōēꝫ ꝓximi.ꝛ de celo ꝑꝑ dilectiōēꝫ dei.vl' datus est in terra ad relaxāda pctā alioꝝ. Jo.20. In su.in eos. ꝛ dixit. Accipite spm̄ scm̄.q̄ꝝ remi.ꝛc. Datus est ꝺ celo repēte ad robur.ꝛ ad opōnē miraculoꝝ.de his duobus.ps. Uerbo dn̄i celi firmati sunt q̄ ad primū.ꝛ spū oris eius oīs virtus eoꝝ q̄ ad scdm̄. Tertia fuit

collatio spūs sancti apostolis facta an passionē qñ fuerūt baptizati.ibi.n.innui tur eorꝝ baptism⁹ vbi dr̄. Qui lotus est nō īdiget.nisi vt pedes lauet. In signū pdictorꝝ ter inungit hō ad significandā hanc triplicē spūs scī missionē.s.in baptismo.in ꝯfirmatōe.⁊ in morte. Quadruplicē effectū ꝯsecuti sūt apl'i ex p̄sentia spūs scī. Primo eloquētiā in linguis. Scđo audaciā in tormētis. Tertio efficatiā in miraculis. Quarto ꝓtectionē a vitijs.qꝛ post pentecostē nō peccauerunt mortaliter. Accipiūt ⁊ mō vtilit spm̄ peccatores in igne ad purgandū Mat.i. Et baptizabit vos ī spū ⁊ igne. Itē penitētes ad ꝑficiēdū.ps. Spūs tu us bon⁹ deducet me. Itē pfecti ad sanctificādū.Ro. Qui dedit nobis pign⁹ spūs scī. Itē beati ad fruēdū.ps. Renuit ꝯso.aīa mea ⁊c̄. Itē tribulati ad ꝯsolandū.Ro. Nō accepistis spm̄ huiꝰtutis iterꝝ in timore ⁊c̄. Itē ignorātes ad instruendū. Jo.paraclit⁹aūt.s.s. quē mittet pr̄ in noīe meo ipse vos ⁊c̄. Quo tē pore dat⁹sit.s.s.attendēdū est ꝙ in die qnq̄gesima. vt ostendat actor eē remissionis.nā ann⁹iubile⁹fuiebat remissioni. Uenit ēt in die dñica vt eēt dies primus renouatiōis q̄ fuit etiā creatiōis. Datus quoqꝫ fuit tertia hora.qꝛ dr̄ primus hō in hora tertia pdidisse grāꝫ. vn̄ ꝯueniēs fuit ꝙ eadē hora apl'is redderet. Itē alia rōne dat⁹est hora tertia.s. vt ostēderet ꝙ ēt nobis hora tertia dat grā dei. Sūt eniꝫ tres hore morales.s. ꝯtritio.ꝯfessio.⁊ satisfactio. De h̄ noīe spūs scī sciendū est ꝙ p̄t eē circūlocutio vni⁹ꝓprij noīs.⁊ tunc ꝯuenit tm̄ ꝑsone tertie in trinitate. vl' pn̄t iste dictiōes sumi diuisim.⁊ sic q̄libet triū ꝑsonaꝝ ē.s.s. Spūs.s.hꝫ multa noīa. dr̄ eniꝫ spūs a spirādo actiue eo ꝙ spiret. Jo.2. Spūs vbi vult spi.⁊ f̄m hunc modū h̄ nomē spūs cōe est oīb⁹trib⁹ꝑsonis.sed spiritus scō ꝯuenit p appropriationē. Alio mō dr̄ spūs a spirando passiue eo ꝙ spiret.⁊ h̄ mō ꝓpriuꝫ est spūi scō.q pcedē dꝫ per modū spiratiōis.nō solū ēt dr̄ spūs.sed addit scūs.qꝛ scūs idē est ꝙ mūdus vel firm⁹ vel sine terra. Ista āt nō solū ꝯueniūt ei q̄ ad se.sed in cōparatione q̄ ad nos.nā p grāꝫ spūs scī a peccatis mūdamur.in bonis firmamur.a terrenis separamur. Scūs ḡ nō solū est in se.sꝫ qꝛ nos scōs facit ea sanctitate de qua dicit Dio. Sāctitas est ab oī immunditia libera ⁊ pfecta.⁊ oīno īmaculata munditia. Preterea.s.s. vocat nex⁹ vnitas ⁊ amplex⁹.⁊ h̄ put cōparat ad p̄rē ⁊ filium. Itē dr̄ donuꝫ altissimi.⁊ h̄ put cōparat ad nos.qꝛ oē datū optimū.⁊ oē do. perde.est descēdēs ⁊c̄. Itē dr̄ fons viu⁹.qꝛ septēplici riuo donoꝝ nobis fluit Isa. Spūs sapientie ⁊ītellect⁹.spūs cōsilij ⁊ fortitudinis.spūs scīe ⁊ pietatis. ⁊ spūs timoris dñi. Itē dr̄ ignis.qꝛ affectum accēdit. Itē dr̄ charitas nō soluꝫ.qꝛ est amor p̄ris ⁊ filij.sꝫ qꝛ nos amātes fac. itē dr̄ spūalis vnctio.qꝛ oēs tribulationes mundanas suaues facit ⁊ iocūdas f̄m illō. In labore reqes.in estu tēperies ⁊c̄. Itē dr̄ dextere dei digit⁹. qꝛ sicut oēs corpales res digito demōstrant.ita p spm̄ .s. ondūt res spūales oculo spūs li. Itē dr̄ paclyt⁹.qꝛ ꝯsolatiōes mētib⁹ īfert. Itē magistrorꝝ optim⁹.qꝛ intellectū ad dei cognitōeꝫ.⁊ sui ipi⁹ illumiat.

¶ Qđ in trinitate personaruꝫ vnitas essentie est. Cap. 10.

In vnitate nāe diuine tres sunt ꝑsone.q̄ruꝫ pr̄ia est a nl'la.2ª est p gn̄ationeꝫ a sola pr̄ia. 3ª est p cōeꝫ spiratiōnē a pr̄ia ⁊ scđa. Istud tn̄ sic est ꝙ trinitas ꝑsonaꝝ nō excludit abeēntia vnitatē:simplicitatē:īmēsitatē: eternitatē.⁊ īcōmutabilitatē.hui⁹ rō p h̄ pꝫ.qꝛ q credēt deū nō posse se summe cōicare negaret in eo potētiā. Qui vo

crederet ꝯ eu posse: sed nescire. negaret in eo sapientiam. Qui crederet eum ꝯ posse ⁊ scire. sed nolle. negaret in eo bonitatem. Cum igitur pater potuerit. scivit. ⁊ voluerit. se summe cōicare ꝯ fecit eternaliter. s. ꝑndo dilectionē ⁊ dilectū. ꝯ est filius ⁊ spūs sctūs. Preterea oē bonum est sui diffusivū. vt dicit Dio. vñ cū pater sit fons bonitatis emanatio erit ab ipso pfectissima q̄ est gñatio. Erit et emanatio iocūdissima q̄ est p modum benignitatis ⁊ liberalitatis. hec aūt emanatio amor ē. q est. s. s. a prē ⁊ filio procedens. Et bñ dr amor emanatio liberalitatis. qr amor primū donum est qd a libalitate pcedit. cū sit donū itrīsecum in ipso dāte. in q̄. s. amore oīa alia donātur. Hec beata trinitas trib9 modis nobis ĩnotescit. ipa enī pz in scripturis. ońdit ĩ figuris. relucet in creaturis. Primo inq̄tum btā trinitas pz in scripturis. vñ Leo papa. Credimus scīam trinitatē prēm ⁊ filiū ⁊ spūm sctūm. vnū deū oīpotētē. vni9 sbe. vni9 eēntie. vni9 ptātis. Itē Isa. Audiuit seraphin ter dicētia. Scūs ĩ laudē btē trinitatis. subiūgētia ĩ singulari. dñs de9 sabbaoth pp ꝯfessionem vnitatis diuine. Et g non eēnt tres psone nō diceret ĩ Gen. faciamus hoiem ad silitudinē nr̄am. sed meam. ⁊ tūc si eēnt tres psone ⁊ nō vna sba. non diceret ad imaginē. sed ad imagines nr̄as Ad id ońdēdū pōit in ps. ter ds. cū dr. Bñdicat nos ds ds nr̄ bñdicat nos ds. ⁊ tñ solū pōit ꝯ pnomē eū. vbi sbiūgit. ⁊ metuāt eū oēs fines terre. Item Iere. i. ah. ah. ah. dñe de9 ecce nescio loq. Vide ꝙ ab triplicauit. ⁊ in singulari dixit. dñe de9. qd notat trinitatem ⁊ vnitatem. Itē Apo. Ex q̄ oīa p quē oīa. in q̄ oīa. ipsi glīa in secula. Et nota ꝙ hec ꝑpositio. ex dicit auctē in eē a nullo. ꝯ autem prī ꝯuenit q est prin[m] sine prin[o]. Sed hec ꝑpositio. p. notat opationē. sine mediū. ⁊ eē ab alio. vñ p hoc ĩtelligit filius q est prin[m] de prin[o]. Hec aūt ꝑpositio. in. notat ꝯseruationē. ⁊ esse ab alijs. ⁊ ppterea competit spūi scō. q est ꝯtinētia oīs boni. Ostendit et beata trinitas in figuris. Signat enim per tres amicos. Iob Itē per tres angelos quos abrahā hospitio recepit. tres. vidit ⁊ vnum adorauit. Itē per tres digitos qbus appēdit moles terre. Item p tres ciuitates refugij eq̄li spatio se distātes. Itē p tria difficilia ad inuestigādum. Itē p tres ciuitates q̄s vidit Ezechi. Relucet quoq in creaturis vestigium beate trinitatis. Cognoscit enī in magnitudine creaturaꝝ potentia prīs. in dispositione sapiētia filij. in ornatu bonitas spirit9 sancti. Itē in quolibet ĩdiuiduo iuenies virtutem spēm ⁊ vtilitatem. quoꝝ pri[m] ꝯuenit patri. 2[m] filio. 3[m] spi. scō. Item in sole videas essentiā splendorē ⁊ calorem. in quibus prēm ⁊ filium ⁊ spm sctm cognosces. Itē in aīa ꝯm memoriā. intellectum. ⁊ voluntatē. ꝯsidera psonaꝝ trinitatem ⁊ vnitatem sbe. Item in hierarchia celesti superiori deus est in thronis vt maiestas. in cherubin vt veritas. ĩ seraphin vt charitas. p que notat personaꝝ trinitas. Item in virtutib9 theologicis. s. fide spe charitate idem intellige. Item in tribus dotib9 anime. s. cognitōe cōprehensione. ⁊ delectatiōe. Notādum autem ꝙ aliter relucet deus in creaturis viatoribus. aliter in beatis. Ex[m] de speculo in quo alio mō vr̄ a nobis notus. ⁊ aliter ignotus. nā notum vr̄ in speculo. ignotum p speculum. Ex predictis patet ꝙ tā in creatura corporali q̄ ĩ spirituali. ⁊ q̄ ex his composita beata trinitas cognoscit. tñ diuersimode put vnumquodq istoꝝ dr̄ vestigiū creatori. qr aliud dr̄ eius silitudo. ⁊ aliud ei9 imago. Sicut supius est notatū in titulo ꝙ fili9 est imago prīs. Deniq sciendū est ꝙ pluralitatem psonarum in vnitate essentie.

⁊ vnitatem essentie in psonaꝝ pluralitate ꝫm Ber. scrutari temeritas est. credere pietas est. nosce vita eterna est.

¶ Qꝫ multiplex trinitas est. Cap. 11.

Multiplex inuenit in scripturis trinitas. Est.n. trinitas increata que sūma ⁊ ineffabilis est. Alie trinitates sunt create. inter has vna est q̄ cecidit. s. rōnalis. ꝯcupiscibilis. irascibilis. Alia est per quā hō cecidit. s. suggestio diaboli. delectatio sensualitatis. ⁊ ꝯsensus rōnis. que tria significata sunt p serpētem mulierē. ⁊ viꝝ in paradiso. 3ª est in quā cecidit. s. ignorantia veri. impotentia boni. ⁊ ꝯcupiscentia mali. 4ª est p quā resurgit. s. fides. spes. charitas. item est trinitas p quā ad grām reparamur. s. triplex substātia que est in xp̄o. s. diuinitas. aīa. ⁊ caro. Est autē alia p quā regeneramur. s. spūs. aqua. ⁊ sanguis. Spūs inq̄ʒ scīficationis. Aq̄ ablutionis. Sanguis redēptionis. Hec nobis io. in ep̄la sua recitat. Est quoqʒ trinitas alia p quā ad glīaʒ reformamur. vt sūt tres dote aīe. s. cognitio. dilectio. cōprehēsio. Est ⁊ multiplex trinitas in creaturis: que est vestigiū hītē increate trinitatis. ⁊ de hoc hēs in titulo supra. ꝙ trinitas psonaꝝ ⁊ vnitas essentie est.

¶ Qꝫ equalitas psonaꝝ est. Cap. 12.

Equalitas psonaꝝ in tribus ꝯsistit. vñ Augu. Nullus aliū p̄cedit eṫnitate. aut excedit magnitudine. aut supat ptāte. Qꝫ eq̄litas ꝫm hec tria sit in deo sic ōndit. q: in istis inferioribus tria sunt hec. s. substātia. q̄litas: ⁊ quātitas. igiť vnitas in substantia causat idēptitatem. vnitas aūt in q̄litate cāt silitudinem. sed vnitas in q̄ītitate causat eq̄litatem. in diuinis est eq̄litas tātummodo ꝫm triplicē q̄ītitateʒ. put q̄ītitas in deo esse dr̄. lʒ impꝛopꝛie. Primo ꝫm q̄ītitateʒ v̄tutis que est potētia. Alio mō ꝫm q̄ītitatē durationis que est eternitas. Tertio mō ꝫm q̄ītitatem magnitudinis q̄ ip̄e ē intra oīa ⁊ extra oīa: ⁊ qua ꝯtinet ⁊ locat oīa. Eq̄litas psonarū aliter in his trib' modis ōndiť: q: sīi in creatura triplex magnitudo repitur. s. tpalis. diuersiōis. ⁊ v̄tutis. Prima magnitudo est in reb' mutabilib'. Scd̄a in coꝛpeis. Tertia in spiritib' creati. istis trib' rñdent in creatoꝛe alia tria in qb' ēt psone diuine sunt eq̄les. s. eternitas in esse. magnitudo in imēsitate. ⁊ v̄tus in posse. hoc tñ posse lʒ ꝫm rei v̄itatē sit in deo ꝫm dr̄iam rei in ipso non hēt esse: sʒ ꝫm ꝙ nr̄m respiciunt itellectum. Dicēdum est ergo ꝙ tāta est equalitas in trinitate ꝙ ꝫm Aug. nec est ad maius aliquid. vel duo vel oēs q̄ʒ vn'. nec maius aliqd oēs q̄ʒ singli. Coeterne quoqʒ sūt psone diuie. q: in diuinis nō est ponere duo gn̄a. s. substantie ⁊ ad aliqd. q̄ītitas vo ⁊ q̄litas transeūt in genus substātie. sicut eq̄litas vel silitudo dicunt relationes. sʒ substātia cōis est trib' psonis. Relatinoꝝ aūt ꝓpꝛium est simul esse. ergo nullo mō pr̄ est pꝛioꝛ filio. nec ꝫm id qꝺ ad aliqd est. nec ꝫm id quod absolutum est. Item ostendiť per exemplū in natura. q: licʒ splendoꝛ sit a sole. tñ esset soli coeternus si sol esset eternus.

¶ Qꝫ īter eēntiā ⁊ psonā dr̄ia ē. C. 13.

Apud grecos q̄tuoꝛ sūt vocabula. s. vsya vsyosis. hypostasis. ꝓsopon. hec apud latinos eq̄pollēt istis q̄tuoꝛ. vʒ eēntia. suba. sbsistētia psona. Inter h̄ talis ē dr̄ia. q: vsya siue essentia dr̄ de creaturis absolute. ⁊ sine ꝯcretiōe q̄lis est hūanitas. vsyosis dicit nāʒ. siue substās nāe. vt hō. hypostasis dicit distīguibile. nō tñ distinctū determinata ꝓpꝛietate vt aliquis hō. Prosopon siue psona dicit distictū determinata ꝓpꝛietate ad dignitatē ptinētē. vt petrus. vñ sic hoies pticulares distīcti sūt ꝓpꝛijs qualitatib'. ita pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs

sctus ꝓprijs notioib⁹. Sicut aūt greci dixerūt p̄rē z filiū z sp̄ūs sctūm.s. tres hypostases.i. tres substātias. ita z nos dicimus tres substātias.i. tres res nō īdigētes alia re vt sint. Cōsiderata igit̄ essentia diuīa in se oīo indistincta ē. p̄sona vo ī se distincta ē suis ꝓprietatibus. Cōsiderata aūt essentia ī p̄sonis vl' p̄sona in essentia modū mediū tenet.s. vnitatē z distīctionē. z h̄ pȝ ī appropriatis q̄ oib⁹ p̄sonis cōueniūt: vt potētia: sapīa: bōitas. sȝ ad vnā magis determinant̄. Nota q̄ semp substātia sumit̄ p essentia. z q̄ essentia nūq̄ȝ transfert̄ ad significādā personā. Tres sūt diffinitiōes p̄sone. p̄sona ē creature rōnalis īdiuidua suba hec sumit̄ penes nām rei. 2ª Hugonis de sancto vic. talis ē. Persona ē subsistēs p se solā iuxta q̄ndā singularē modū. h̄ sumit̄ iuxta ethimologiā nōis. dr̄.n. p̄sona q̄si p se vna. 3ª ē diffinitio magr̄al sic. Persona ē hypostasis distīcta ꝓpetate ad dignitatē ptinēte. Nota ēt q̄ ista q̄tuor put supra sūt exposita z exēplificata.s. essentia. sba sbsistētia p̄sōa differūt. ī creatura re. z nōie. sȝ ī diuinis differūt rōne.

¶ De īmensitate dei. Cap. 14.

Non ē in dō q̄ătitas dimēsōis. sȝ virtutis. nec vbiq̄ȝ est deus mole corporis. sȝ p̄ntia maiestatis. z p hūc modū dr̄ īmēsus. Sȝ nota q̄ īmēsitas q̄tuor ī dō cōplectit̄.s. īfinitatē. icōp̄hēsibilitatē. īcircūscriptibilitatē. etnitatē. Si.n. ꝯsiderat̄ de⁹ ī se sic ē infinit⁹: ps. Magnitudis ei⁹ n̄ ē finis. Si vo ꝯsiderat̄ ī ꝓpōne ad īntellectū. sic ē icōp̄hēsibil̄. Apo. O altitudo di. zc̄. Et pp h̄ ēt dr̄ sedet̄ sup cherubī.i. sup plenitudinē scie z sup oēs īntellectū. Sȝ ī ꝯpatiōe ad locū. sic ē īcircūscriptibilis. Amb. Nihil ꝯscriptū z ꝯscripti nihil dimisit trinitas hȝ: n̄ loco claudit̄. n̄ estimatiōe ꝯcludit̄ nō etate variat̄. si in ꝯparatōe ad durationē sic ē etn⁹. Apo. Regi sclo₄ immortali zc̄. De his q̄tuor dicēdū ē in sequētib⁹ p ordinē. Tenēdū est certissime q̄ ī dō nō ē ꝓpe lōgitudo nec latitudo. nec sbulitas. nec ꝓfundū. sȝ h̄ metaphorice sūt ī dō. Est.n. latitudo charitatis q̄ nos ab errore reuocat. Jere. Charitate ppetua dilexi te. ideo attraxi te miserans tui. Est z lōgitudo patiētie q̄ malos expectat dissimulat nāq̄ȝ pctā oluȝ pp p̄niam. Est ī eo sublimitas sapiētie qua oēm sensuȝ superat. Apo. Oīa nuda: z apta sunt oculis ei⁹. Est ēt in eo ꝓfundū iustitie q̄ pctōres dānat. Mathei Jte maledicti in ignem eternum.

¶ De īfinitate dei. Cap. 15.

Dubitandū non est deū eē īfinitū q2 cū in deo sit potētia z eēntia. pȝ q̄ eēntia ei⁹ ē infinita. sic z potentia. vn̄ sic potētia dei nō ita pōt ī tot qn̄ possit in plura. sic z eēntia dei. nō ē ita ī aliqb⁹ rebus. qn̄ possit eē in pluribus. imo si mūdi eēnt īfiniti oēs repleret. Preterea cū sit de⁹ rez cā efficiēs formalis z finalis. sic dicere de deo nō ē inq̄ztū est cā efficiēs q̄ sit effectiua. nec inq̄ztū ē formalis q̄ sit formata. eadē rōne non erit dicere cū sit cā finalis q̄ sit finita. Nullo ergo mō dicēdū ē deū eē finitum ſm subam. nisi finitū dicat̄ cōplectū z perfectū. Sane triplex dr̄ īfinitū.s. negatiue. ꝓuatiue. cōtrarie. seu despate. Infinitū negatiue dr̄ p abnegatiōeȝ finis. z sic dr̄ īfinitū illud qd̄ nō finit̄: z hoc mō īfinitū ē qd̄ nō ē natū finiri. Infinitū ꝓuatiue ē qd̄ natū est finiri. nō tn̄ finit̄. Infinitū ꝯrie est qd̄ hȝ ꝯtrariā dispōnem ad finiendum. Primo mō eēntia diuina est infinita. q2 nō hȝ finem. nec est nata finiri. Similiter si dicat̄ infinitum tertio modo. Si vero dicat̄ infinitū priuatiue, sic nō pōt dici finita. q2 non ē nata finiri. imo est finiens oīa. Itē finis dr̄ triplex. dr̄.n. terminus. z ſm hoc quātitas cōtinua ponitur infinita: q2 nō est dimēsibilis in īfini

tū.⁊ hoc iō qꝛ in ꝯtinuo nō est terminus in ꝓductiōe. sicut nec in nūero est terminus in additōe. Alio mō dr̄ finis idē qḋ ꝑfectio. Tertio mō dr̄ finis id qḋ ꝑꝑ vnū qḋq₃ finit̄. ꝑ̄rio mō de⁹ ē īfinit⁹. nō ꝫm q̄titatē dimensiuā que in deo nō est. s₃ scḋm q̄titatē virtualē q̄ in ipso est. S₃ qꝛ in deo ōīmoda est īdiuisio v̄tutis ⁊ essentie. nō pōt esse īfinitas v̄tutis qn ēt sit eēntie. 2° mō materia dr̄ īfinita qꝛ caret perfectione. 3° mō malū culpe dr̄ īfinitum: qꝛ nō est ordinatum ad finem.

¶ De īcōprehēsibilitate dei. Cap. 16.

Creator a creatura cognosci nō p̄t ad plenū in via. vl̄ ēt in p̄ria. qꝛ finiti nll'a est ꝓportio ad īfinitū. Trinitas sibi soli nota ē. ⁊ hmōi xp̄o. vñ Ber. Nihil deo p̄ñtius ⁊ nil īcōprehēsibili⁹. qḋ nēpe cuilib₃ rei p̄ñti⁹ q̄₃ esse suū? Sane eē oīum dixeri deū. nō ꝙ illa sint qḋ est ipse: s₃ qꝛ ex ipso ⁊ p ip̄m: ⁊ in ip̄o sūt oīa. Est. n. ītelligētia nr̄a ad illā lucē īmarcessibilē multo min⁹ q̄₃ visus noctue vl̄ vespitiliōis ad lucē: vñ dr̄ in. ps. Ambulauit sup pēnas vētoꝝ. hoc ē sup ītelligētias ēt angelicas. verūtñ cōprehendit̄ deus aliquo mō p fidē in via. Aug. Mētis hūane acies īualida in tā excellēti luce nō figit̄. nisi p iustitiā fidei emūdet̄. Ad idē. Ber. Jta dūs ē in rōnabilib⁹ creaturis. vt tñ capiat̄ ab ip̄is. A rōnabilib⁹ tñ capi pōt oīb⁹ p fidei cognitionē. s₃ a bonis tñ capit̄ p amorē₃. Dicam⁹ ergo qḋ de deo scire possum⁹. qḋ nō sit. nō aūt qḋ sit. Aug. Jntelligamus deū sine q̄litate bonū. sine q̄titate magnū: sine īdigētia creatorē. sine situ ꝑsidētē. sine hītu vel ambitu oīa ꝯtinētē. sine loco vbiq₃ totu₃. sine tpe sempiternū. sine sui mutatiōe mirabilia faciētē nihilq₃ patiēte₃. Cōprehēdit̄ q̄₃ dēs p spē₃ ꝓ dignitate meritoꝝ in p̄ria. Aug. Uidebim⁹ tue maiestatis eēntiā. ⁊ vnusq̄sq₃ cōspicati⁹ quo hic vixerit p̄uri⁹. Et ē ex^m in mari qḋ se offert visui. ⁊ tñ scḋm āhitū totū videri nō p̄t. ⁊ hoc ē tā ꝑꝑ maris latitudinē q̄₃ ꝑꝑ ipsi⁹ nr̄i visus ad tantā supficiē īproportionabilitatē. Hoc igit̄ tenēdū est ꝙ in via deū cognoscere possum⁹ ꝙ ē in p̄ria ꝙ sic est. nūq̄₃ tñ nec hic nec ibi qḋ est. Uisus corpalis īpedit̄ ⁊ tripl'r. s. p tenebras. p falsa₃ lucē. p auersione₃ a re visibili. Eodē mō īpedit̄ visus sp̄ualis circa cognitionem dei. p̄mo p tenebras pctī vl̄ erroris. Jo. Qui facit pctm̄ in tenebris ē. Ad cor. Adhuc cū legit̄ Moyses velamē est sup corda ip̄oꝝ. 2° p falsā lucē ꝗ āt fit qñ qs metit̄ eīna ꝫ nāllia. ex^m hēt in ligno putrido qḋ in nocte q̄dā lucē vr̄ hr̄e. s₃ cū dies venerit nihil ē. 3° p auersionē a re visibili. siue cognoscibili hoc ē qñ qs spreto īcōmutabili bono reb⁹ mutabilibus adheret. taliū oculis egris odiosa ē lux ⁊ puris amabilis. De⁹ cognoscit̄ īteri⁹ ⁊ exteri⁹. Jnteri⁹ dupl'r. qꝛ qñq₃ p īspirationē qḋ paucis datū ē. Apo. ad cor. Scio hoīe₃ in xp̄o iesu ⁊c. qñq₃ p rōne₃ p quē modū p̄les phi de d̄o notitiā hūerūt. Ad Ro. Jnuisibilia dei ⁊c. Exterius ēt dupl'r. s. p creaturas. Apo. Uidem⁹ nūc p speculū. s. creaturaꝝ q̄ mō sūt speculū creatoris in p̄ñti. sic ēconuerso ip̄e de⁹ erit speculū creaturaꝝ in futuro in quo oīa videbim⁹ q̄ ad gaudiū nr̄₃ ꝑtinebunt. Jtē p doctrinā. Apo. Fides ex auditu. sicut cognoscit̄ vnū qñq₃ ex auditu qñq₃ visu. qñq₃ gustu. sic de⁹ quodāmodo cognoscit̄ auditu. cognoscunt eni deū q audiūt v̄bū dei. ⁊ p illḋ credūt visu cognoscūt theologi q legūt deu₃ in scripturis. ⁊ phi q speculant̄ eū in creaturis gustu cognoscūt soli boni. ps. Gustate ⁊ vi. qm̄ sua. ē do. Et iste vltimus modus ꝑfectissim⁹ ē ⁊ certissim⁹. Dio. dicit ꝙ trib⁹ mōis cognoscit̄ de⁹. s. p remotionē: siue abnegationē. vt cū dr̄ de⁹ nō est hoc vel illḋ. vñ Dio. negatiue de

do sūt ve. affirmatiue vo icōparate. Itē peminētiā. vt cū in creatura ĩueniatur pōtētia: attribuēda est do sūma potētia ⁊ sic de alijs. Itē p cām ſʒ ꝙ p effectus venit ad cognitionē cāe. vel p cognitionē motuū ad cognitionē mouētis. Iteʒ nota ꝙ aīa sensu pcipit corpa p formas in mā tn̄ pn̄te corpe. imagīe vo corporū silitudīes ⁊ formas abstractas a mā ēt pn̄te corpe. vl' abn̄te. rōne āt corpoꝝ nās. ītellectu spm̄ creatuꝫ. Intelligētia vo spm̄ īcreatū. Sciēdū ē ēt ꝙ cognoscibilia qdā sūt ītra rōnē. qdā iuxta. qdaꝫ supra. Intra rōneꝫ sūt q̄ sensu pcipim'. vt alba nigra ⁊ hmōi. Iuxta rōnē sūt q̄ rōne pcipiun'. vt va falsa. iusta vel iniusta. Supra rōnē sunt que sola diua reuelatiōe cōprehēdunt aut auctē scriptura rū credunt. vt tres eē psonas vnū deū.

De īcircūscriptibilitate di. Cap. 17.

Biqꝫ deus est. ⁊ tn̄ nusqꝫ est. qꝛ nec abest vlli loco. nec vllo capit loco. Aug. De' ē in mūdo n̄ īclusus. extra mūdū nō exclusus. supra mūdū nō elat'. īfra mūdū non depssus. Ex his pꝫ ꝙ de' ē ītra oīa. ⁊ hoc qꝛ oīa replet ⁊ vbiqꝫ pn̄s est. Itē extra oīa qꝛ oīa ɔtinet: nec vsqꝫ valet coarctari. Sꝫ nota ꝙ hec ꝑpositio extra dicit ibi non actualē pn̄tiā ad locū: sꝫ potētialē q̄ est dei īmēsitas q̄ īfinitos mūdos pt replere si eēnt. Itē ipe ē supra oīa. qꝛ oīb' psidet nec aliqd ei equat. Itē īfra oīa ē qꝛ cūcta sustinet: ⁊ sine ipo nihil pt subsistere. Dicim' ēt ꝙ vbiqꝫ ē. n̄ vt īdigeat re b' ꝙ in eis sit. sꝫ poti' res sui īdigeāt vt p eū subsistāt. De'. n. an̄ mūdi ɔstōnē fuit. vbi nūc ē. s. in se qm̄ ipse sufficit sibi. vn̄ Ysid. Dic vbi tūc eēt cū pter eū nihil eēt. Tūc vbi nūc ī se. qm̄ sibi sufficit ipe. Per qd pꝫ solutio qōnis quorūdā simpliciū q̄ qrūt vbi de' fuerit priusqꝫ mundus eēt. Sciēdū est ergo ꝙ aliqd ē in loco circūscriptiue. ⁊ diffinitiue. vt corp'. aliqd diffinitiue nō circūscriptiue vt angel'. aliqd nec sic nec sic. vt de'. Et hoc iō. qꝛ nō īdiuidua p materiā. vt corp' neqꝫ p suppositū. ut angelus. Aliqd est ēt in loco. ptim circūscriptiue. pti diffinitiue. vt corp' xp̄i in sacro. qd ē totū sb tota hostia. ita ꝙ nō excedit. ⁊ sʒ h ē circūscriptiue. Est q̄qꝫ sic sub hostia. ꝙ non vbiqꝫ. ⁊ sic est ibi quodāmō diffinitiue. Corp' aūt xp̄i lꝫ nō sit vbiqꝫ. cū sit creatura nec eq̄ri possit in hmōi creatori. in plurib' tn̄ locis est totū. s. sb diuersis hostijs. ⁊ hoc ē pp vnionē carnis ad vbuꝫ. vn̄ merito hꝫ ampli' qꝫ alia creatura. s. ꝙ ī locis plurib' simul ⁊ semel possit eē. Ex pdictis pꝫ ꝙ eē vbiqꝫ simplr̄ soli cōuenit creatori sꝫ in loco vno eē soli ɔuenit creature. In plurib' vo locis esse. sꝫ nō vbiqꝫ ɔuenit corpi iesu xp̄i. Nota ꝙ de' est multiplr̄ in reb' . s. p nāꝫ. ⁊ sic est vbiqꝫ potētialr̄. pn̄tialr̄. Itē p grāꝫ sic est in hōis eēntialr̄. Ioā. dicit. Qui manet in me. ⁊ ego in eo ⁊c̄. Itē p gl'iā sic ⁊ in rōnali vtute aīe. vt vitas. in ɔcupiscibili. vt bonitas. in irascibili. vt pietas. Itē p vnionē sic fuit in vtero vgīs vnitus hūane nāe. ⁊ in sepulchro vnit' carni. ⁊ in īferno vnit' aīe xp̄i. Itē de' dr̄ eē alicubi p occultoꝝ reuelatiōem. Geñ. Vere de' ē in loco isto. Itē p vestigioꝝ ei' excellētē repn̄tatiōeꝫ sic dr̄ esse in celo. qꝛ ibi maxīe relucet sua potētia. sapientia. bōitas. vel p nāe idēptitatē. sicut est fili' in p̄re. ⁊ p̄r in filio. ⁊ spūs sc̄tus in vtroqꝫ. Itē p miracloꝝ opatōeꝫ. Exo. Digitus dei ē hic. Itē p ɔseruatiōem ⁊ gubernatiōeꝫ sic ē in mūdo. De' est ī seipso. vt alpha ⁊ .o. sʒ illō. Dic vbi tunc eēt ⁊c̄. Ipe. n. est in mūdo. sicut rex ī regno. Ber. De' vbiqꝫ regnat vbiqꝫ īperat. vbiqꝫ maiestas ei' oīa replet. ⁊ cōplectit vniuersa. Itē in angelo vt dcor. inqꝫ: n̄ vitas in aīa. ⁊ sicuti. sapor inqꝫtū. bonitas. Itē in ecclia est sicut p̄rfamili

as in domo. vñ illó. Ecce ego vobiscū sum vsq3 ad cō.se. Itē in electis. ut liberator a malis. adiutor in bonis. et hoc ē qd dicit Ber. De' in creaturis. ut mirabilis. in hoībus. vt amabilis. in angelis desiderabilis. in se ipo. incōprehēsibilis i reprobis. itollerabilis. Itē in dānatis vt terror et horror. Aug. Quo te dimittit quo it: nisi a te placato ad te iratum. Nō. n. manū dñi possum' effugere. ps. Si ascēdero in celum. tu illic es etc. Si vo dubitat vtr3 de' sit in diabolo. Sciēdū q qdā noia sūt q̄ iportāt nās put nāe sunt. et his pcedēdū ē q deus insit. Sūt alia p que intelligunt deformitates. vt diabolus de qb' nō est dicēdū q de' insit nisi addat inq3tū spūs est vl aliqd tale. De' est in aia fideli. ut spōsus in thalāo. Rex in regno. turris in castro. magr in scholis. fons in ortis. lux i tenebris. thesaurus in agro. vinū in celario. carbunculus in auro. vl sic mána i archa. sigillū i carta. medicia i apothceca sic cythara i puiuio. imago i speculo. sic fruct' in arbore. oleū in lápade. liliū in pualle.

Cap. 18. De eternitate dei.

Icut de' vbiq3 est. et tñ nullo loco circūscribit vl ptinet. sic eternus est. et tñ nullo tpe mēsurat. Nō. n. ei cōpetit tps pñs. nec pteritu3. nec futur. Nam tps pñs esse non h3. qr semp ptrāsit. deus aūt semp manet idē. Vñ Hilari'. Esse nō est accidēs deo. s3 subsistēs vitas et manēs eā. Silr tps pteritu3 mō non est nec h3 esse subsistēs. s3 de deo dr in ps. Ipsi pibūt: tu aūt permanes. Silr tps futur non est: s3 expectat: de' aūt semp est. vñ mercuri' Deo nas est alpha et o hoc ē qr de' est pncipiū sine pncipio: et finis sine fine. Cū. n. simplex sit oio nō h3 in se pncipiū ptrietatis: qd est cā corruptiōis. qd āt sit eternitas s3 rē. Sciēdū q pprie dr eternitas sine pncipio: et sine fine et mutabilitate. et s3m hoc pueīt eternitas soli diuīne nāe in qua est diuturnitas imēsa. Eternitas vo s3 ethimologiam dr q̄si extra termios: qr termio caret. tā initiali: q̄3 finali: s3 s3m diffinitiōe3 Boe. in lib. de ɔso. Eternitas est interminabilis vite iocūditas sil et pfecta possessio. Ad huius diffinitiōis itelligētiā notandū q in qbusdā est terminabilitas simplr. qr ex pte corrūpi pñt vt sūt gñabilia. et corruptibilia. ad quor dñiā ponit interminabilis. et ponit illō p abnegatiōem. qr simplicia et pcipue diuna nullo mō melius manifestant q̄3 p remotionē. vt ait. Diony. Et hui' rō est. qr simpliciū et diuor esse non pōt intellectus pfecte ɔphendere. et idō ex negatiōib' eor que ab ipsis remouent manuducūt itellect' ad ea aliq̄liter cognoscenda. Itē in qbusdā interminabilitas eēntie: s3 nō vite. vt in corporib' celestibus ad quor differentiā addit vite. De hō aūt dicit Aug. q sol' h3 imortalitatē. in oi. n. mutabili nā vbi nulla mors est. s. ipa mutatio: qr facit in ea aliqd nō eē qd pus erat. vñ et hō qñ nascitur quodāmō icipit mori. in qbusdā ē itermina bilitas vite. s3 tñ cū miseria et ifelicitate vt in demonib' et dānatis. ad quor dñiā addit iocūda possessio. in cui' itellectu ē iocūditas felicitatis. qr tūc possessio alicui' rei iocūda dr qñ ad libitū hr: in quibusdā ē interminabilis vite possessio. s3 nō tota vt in oibus beatis ante iudiciu3 quor est beatitudo s3m partem anime: et nō corporis. ad quor dñia3 dr tota qr totū est qd nō ē diminutū. ul cui' nihil ē extra addere. in qbusdā est interminabilis vite possessio tota. vt in āgelis btīs añ iudiciū. qr s3 tota3 sui subām hñt felice3 iterminabilē vitā. s3 nō in simul cū aliq̄ sit in eis successio reuelationum et gaudior. ad quor differentiā ponit sil. in qbusdā est iterminabilis vite possessio tota sil. s3 tñ non pfecta eo mō quo dixi

mus pfectū nullo idigēs. sicut est in angelis et i bōis bt̄is post iudiciū. ad quo rū d̄rīā addit pfecta. i. nullo idigēs ad suū būn esse. Pōt igit ex pdicta diffōne q̄ tres ponunt ibi ɔditiōes q̄ sūt iseparabiles ab eternitate icreata q̄ de⁹ est. s. iterminabilitas iterminabilis vite possessio. Jtē iuariabilitas ibi tota sil̄. nihil. n. variabile est in deo. sed totuȝ sil̄. Jtē simplicitas ibi. pfecte. Jllud enim sūme pfectū est. cui nō est possibilis aliq̄ additio. Per primū sepat deus ab oī corporali. Per scdm ab oī variabili. Per tertiū ab oī cōposito. Jtē nota q̄ illō qd̄ caret prin°et fine dr̄ eternum: vt de⁹ cui⁹ eē iterminatū est. sȝ q̄ prin^m hūt et carēt fine: dicunt ppetua. vt angelus et hō. Que vō prin^m et finē hn̄t dicunt tēporalia: vt sunt corruptibilia. sicut vegetabilia. bruta. et sensibilia. et hmōi.

De incōmutabilitate dei. Ca. 19.

Incōmutabilis est deus et ipermutabilis. q2 nō cadit in eo motus accidentalis. s. augmētuȝ. Leo papa. Simplici nāe diuinitatis nihil addi. vel minui pōt. q2 sp̄ est qd̄ est. Jtē nec diminutio. Malachi. Ego d̄s et nō mutor. Jteȝ nec alteratio. Jaco. Apud quē nō est trāsmutatio et c̄. Jteȝ nec s̄m locū mutatio. q2 vbiqȝ p̄ns est. Jsa. Celū et terrā ego ipleo. inpmutabilis aūt est. q2 nō cadit in eo mot⁹ sbalis q est de nō eē ad esse. vt est corp⁹. q2 finē nō hēbit. illud. n. solum in nihil est vertibile qd̄ est de nihilo factū. Icōmutabilis est ēt deus. ex eo q̄ nō cadit motus in eo ex opatione. Nā soli deo ɔuenit in opōne qetū esse. vn̄ Boetius. O q ppetua mundū rōne gubernas. Terrar celiqȝ sator. q tp̄s ab euo ire iubes. stabilisqȝ manēs das cūcta moueri. vn̄ qn̄ deus facit aliquā rē nō fit in ipso do aliq̄ mutatio. sȝ in re circa quā operat. Q̄ vō aūt fecit deus pdicare subuersionē niniue. et pdicare mortem. Ezechi. quor̄ neutr̄ accidit. in talib⁹ nō mutauit deus ɔsiliū qd̄ ab eterno secū habuit. sed sn̄iaȝ q̄ respectū habuit ab ipa negocia. q2 niniue subuertenda erat s̄m merita. et Ezechias moritur⁹ erat s̄m cās iferiores. sed hec nō posuerūt necessitatē diuine potētie. Jtē tres distiguūt motus. s. nālis volūtari⁹. et violēt⁹. Nālis quo nāl̄r res tēdūt ad locū ppriū. Mot⁹ āt violēt⁹ est qn̄ cogunt res extra locū ppriū. sȝ mot⁹ volūtari⁹ est in hōib⁹. vel in angelis. Nā bruta poti⁹ nāl̄r mouent qn̄ currūt. vl̄ mouent. vel opant. iste mot⁹ est medi⁹ iter nālē et violentū. q2 primi est nālis. s. inq̄tū volūtas ɔiungit suo actui. sicut cā suo effectui. et p̄tȝ est violētus inq̄tū. s. mouent mēbra ɔ motū suū nālē pp qd̄ ēt laxant q̄ ex motu nāli nō laxarent. Jgit primo mō mot⁹ non est in deo. s. nālis et hoc pbat p q̄tuor rōnes. Prīa est q2 oīs mot⁹ est ad getes et pp idigētiā sicut dicit phs. 3. phy. sed deus nullius eget. scd̄a est cū sit vbiqȝ nō hȝ necesse de loco ad locū moueri. tertia est q2 nō est in eo grauitas vel leuitas pp quā sursum et deorsum moueat. q̄rta est q̄ cuȝ deus in seipso semp maneat non hȝ necesse locuȝ ppriū et sibi nālē extra se q̄rere sicut alie creature. Jtē scd̄o mō nō mouet. s. motu violento. q2 nō fit ei violentia. Job. 9. Si fortitudo q̄rit robustissim⁹ est. Jtē tertio mō non mouet. s. motu volūtario. q2 in ope non laxat vt aīalia ṗterea n̄ra mēs est istabilis. q2 mō pficim⁹ mō deficimus. mō reminiscimur mō obliuiscimur. mō volum⁹ mō nolum⁹. mō diffusis cogitatiōib⁹ atqȝ effectiōib⁹ et ɔsilijs huc atqȝ illuc vagamur d̄s aūt sp̄ se hȝ equal̄r et imobilr̄. Jtē alius est motus circularis alius rect⁹. alius obliquus. Circularis est corpor̄ supiorȝ put firmamentuȝ mouet s̄m formam quideȝ

vt dicit phs p²lo celi. nō sm sbam h est dicere q nō mouet ad locū. sed in loco. Mot⁹ aūt rect⁹ sursuȝ est. vl' deorsuȝ hȝ q corpora iferiora mouent pp leuitatē vel grauitatē. Mot⁹ obliqu⁹ cōpositus est ex recto et circulari. vñ qd reflectit hȝ a motu circulari. qd vo lineal'r pce/dit hȝ a recto. Nullo āt istoꝝ modoruȝ mouet deus. qꝛ ppͥetates istoꝝ motuū nō ꝯueniūt ei. possum⁹ autē dicere q isti mot⁹ deo ꝯueniūt mistice. vt dicat mo/ueri motu circulari oīa regēdo et gub/nādo. Itē motu recto bonos remuerā/do. Iteȝ motu obliquo malos pūiēdo. Eodē mō posset dici q de⁹ mouet mo/tu nāli. q̄ solita. s. bonitate oib⁹ creatu/ris p captu eaꝝ se cōicat. Itē motu vio lēto quo pctōres iuste dānat. Itē motu volūtario quo cūcta in eē ꝯseruat. Sic pōt exponi dictū phi q assignauit motū a cētro et ad cētrū. et circa cētrū. quī ds mouet ad cētrū in icarnatiōe et a cētro in ascēsiōe. et circa cētrū in pdicatōe pp hec et his filia dr in li° sapiētie .11. Spūs scūs et mobilis et stabilis est mobilis qꝛ facit scōs mobiles ad bñ operandū et in bona pficē. Stabilis āt qꝛ dat in bono pseuerare vl' mobilis in via. stabilis in pria. vl' mobilis in actiuis. stabil' in ꝯtē platiuis vl' mobil' in alijs scis stabil' in xpo. Isa. 11. Requiescet sup euȝ spūs do/mini et c. Sciēdū q q̄dā opōnes attribu unt deo hȝ causalitatē et eēntiaȝ. vt scire q̄dā sm cālitatē. et nō eēntiā vt comede re et currere q̄dā sm essentiā et nō cālita tē vt creare et iustificare quedā nec sic. nec sic vt peccare et mentiri et hmōi.

¶ De simplicitate dei. Ca. 20.

Simplex est de⁹ et angelus et aīa hȝ differēt. qꝛ in deo idē est qd ē et q̄ est et hec est pfecta simplicitas. Hā so/la icreata nā hāc sibi vendicat simplici tatē. vt nō aliud et aliud. alibi. et alibi. mō et mō īueniat. In eo nēpe qd hȝ. et qd ē, sp et vno mō est. sȝ in angelo et in aīa dif ferūt qd est et q̄ est. et iō est ibi q̄dā alteri tas. et cōpositio. lȝ ibi nō sit dimēsio q̄n titatis vñ mercuri⁹. Insup celestib⁹ ē vni ta in celestib⁹ alteritas. in subcelestibus plalitas. Siplex ē itaqȝ ds in eēntia. qꝛ nihil ei acciūs eē pt imo pfecta simplici tas ibi est cū nō sit ibi possibilis additio qꝛ qcqd est in deo de⁹ est vñ Leo papa. Siplicis diuinitatis nāe nihil addi. vel minui pōt qꝛ sp est qd est. cui ppͥuȝ est sempiternū eē cui idē est viuere et itelli gē verūtū multiplex ē in donis aplis ad cor. 12. Alij dat smo sapie. et c. Ja. cor. p. Oē da. op. et oē do. p. et c. Nō. n. i deo est cōpositio priū itegraliū vt in domo. nec priū potētialiū. vt in aīa nec gñis et drāꝝ. vt in spe nāe māe et forme. vt icor porib⁹. nec coaceruatōis vnitatū. vt in nūero. nec qd est et q̄ est vt i angelo nec sbe et accidētis. vt iduiduo. nec corpe sbe. et icorporee. vt in hoīe. de his ber. Nō ptib⁹ ꝯsistit. de⁹ vt corp⁹ nec affecti/b⁹ distat. vt aīa. nec formis subsistit vt oē qd fcm est. Hoc ēt ōndit rōne: qꝛ cū oē cōpositū sit posteri⁹ oib⁹ suis cōpōnib⁹. nec p°pn°. s. deo qcqd sit pri⁹oȝ deū qui est pm pn. nō eē cōpositū. Preterea nul lū cōpositū est totū suū esse deus igr cuȝ sit suū esse non erit cōpositus. vñ Ber. Non est formatus deus. forma est. non est effectus deus oīuȝ efficiēs cā est. nō est compositus deus simplex est.

¶ De excellentia dei. Cap. 21.

Diuine dignitatis excellētia tan ta est q mens de deo cogitans dficit. Cū sit cui ipse icomphēsi bilis. Sēsus eū nō pcipit. cū sit iuisibil' ligua ipȝ nō explicat cū sit ieffa bil' loc⁹ eū nō capit cū sit in circūscripti/bil'. Scriptura eū nō explicat cū sit ine stimabil'. Tps eū nō mēsurat cū sit imē surabil' vt⁹ eū nō attigit cū sit in accessi/bil' desideria et vota trāsgredit cuȝ sit in

sipabilis vel icōpabil. et breuiter oīs creatura ad deū cōparata defectū h3 qr finiti ad infinitū nulla est pporcio. Ecce p3 q diuina excellētia nullius eget: qr sibi suffic. qm optim9 est. Nō eni idiget corpore vt sit. nec loco vt alicubi sit. nec tpe vt aliqñ sit nec cā vt aliūde sit. nec forma vt tmāl sit. nec subiecto in q̄ subsistat vel cui assistat. Sūt et alia q̄ soli diuine maiestati cōueniūt: et nulli alteri creature in qb9 excellentia sue dignitatis apparet. sicut est esse oīpotētē oībonū oīsciētē: qr cognoscit oīa pñtia pterita et futura et oīa singularia sil actu solus cognoscit ea q̄ subsūt libo arbitrio. et cogitationes boīu3 solus cognoscit p seips3. Jte3 ad ipm solū ptinet vbiq3 pñtē esse. de nihilo res creare. in istāti operari in opatione qetū esse. mirabilia facere ex aucte de q̄libet creatura facere qd vult voluntatē hoīs cognoscē. in ictu oculi mortuos suscitare. essentie hoīs illabi pctā dimittē grā3 ifundere. in igne ppe tuo corpus huare. Qñ aliqd creature cōuenit qd cōpetit creatori tñ excellentius de deo dr. vt si in creatura est potentia in deo sit sūma potentia. si sapientia in deo sit summa sapiētia et sic de alijs. Vñ et hmōi dñr de deo in sup relatiuo pp qd de9 dr potentissim9 sapientissim9 iustissim9 optimus. pulcherrim9 et sic de alijs. Aug. in li. de tri. Op3 deū cui9 est et sūme cūcta sentire atq3 itelligere nec mori. nec corrūpi. nec mutari posse nec corp9 esse: s3 spm oīpotentissimū mitissimū optimū. beatissimū fateamur pōt et pter auctoritatē rō itelligi. sine assignari: qr bona sūt excellēti9 in dō q3 in creatura: qs sp est aliqd nobili9 in cā q3 in cāto. videmus et q aq̄ purior est in fonte q3 i riuo. radij quoq3 solis lucidiores sūt in ipso sole q3 in aere et dulcedo maior est in melle q3 in molito.

De notionibus dei. Cap. 12.

Notiōes dei sunt qnq3. s. pñitas filiatio pcessio. innascibilitas et cōis spiratio. Pma ē pris. 2a filij. 3a spūs scī. 4a pris. 5a pris et filij. tres pme notiōes dñr psonales eo q psonas faciūt: et eas ppe distiguūt: et ille sole sūt tres vnitates triū psonarum qb9 psone dñr tres. vñ l3 pr pres hēat pprietates. tñ pr pñitate tm vn9 est idiuisus ē i se. et diuisus ab alijs. innascibilitas āt ē in pre: et sumit priuatiue eo q pr sit a nullo et tñ pr significat distōne3 psonalē sicut ouis nō signata p h ipm distinguit a signatis. Silr cōis spiratio est vna notio et illa vnitas est idē in pre et filio: et est distīcta ab oī alia notiōe. Notandū igr q ppe loquēdo tres sūt pprietates psonales. s. pñitas. filiatio. et pcessio: qr psona lpetas est q̄ vni soli psone cōuenit et eā ab oī alia re distiguit. Relatiōes vo sūt q̄tuor: qr vna est pris ad filiū. s. pñitas alia filij ad pre3. s. filiatio. 3a ē pris et filij ad spm scm. s. cōis spiratio. 4a spūs scī ad pre3 et filiū. s. pcessio. Notiōes āt sūt qnq3. qr q̄libet relatio est notio. et ppterea inascibilitas q̄ pri cōuenit p huatione relatiōis ad aliqd prin^{m} nō ē rlo. Notiōes hñt multa noīa dñr. n. notiones. qr notificāt psonas. dñr et distōnes qr psonas distiguūt. dñr rlones: qr psone p eas ad se iuicē referūt. dñr q3 ppetates: qr ppie psonis isūt. Nota reglas notionū. nlla notio de alia pdicat. Jtē q̄l3 notio est eēntia dīna q̄ ē ds. Jtē oēs notiōes sūt vna eēntia. ite3 nulla notio inest diuine essentie q̄ distiguit nec distiguit. Jtē notiōes sumpte abstractiue pdicant de essentia sed sumpte ōcretiue: nō vñ hñ dr essentia est pñitas. s3 non dr eēntia generās. Jtē notio sp iportat dignitatē. item sumpta notiōe nō ponit persona: qr aliqd cōuenit notioni q non cōuenit psone. Notione enim cōuenit ppie distinguere: sed psone distingui:

¶ De nominibus diuinis. Cap. 23.

Omne nomē qḋ ḋ ḋo dr̄. aut eēntiale. aut psonale aut nolale est. Eēntialiū qdā sunt sbstātiua. vt ḋs creator ⁊ iustia. qdā vo adiectiua. vt bon⁹ eēnus imēsus. ⁊ hmōi. Personalia sūt. vt pr̄ fili⁹. ⁊ sp̄us scūs. Notionaliā sūt vt p̄rnitas. filiatio. inascibilitas ⁊ spiratio cōis. De his notādū est ꝙ nomē sbale. vl' eēntiale sbstm̄ ⁊ abstractū nullo mō pt trahi ad supponendū p psona. vn̄ false sūt he. Eēntia genuit eēntiā. vl' diuinitas genuit diuinitatē. Act⁹. n. gn̄atiōis sp ponēd⁹ ē in ɔcreto. Sʒ ɔcreta lʒ sint eēntialia trahi tn̄ pn̄t ad supponendū p psona. ⁊ h p verba notiōalia. vl' p ppōnes notiōales. vn̄ vere sunt he. de⁹ genuit deū creator creatorē. vel ḋs de deo. Silr̄ de noīb⁹ q̄ media sūt vt lumē de luie. Itē hoc nomē sapia lʒ sit abstractū vt sapia de sapia. Eēntialiū aūt adiectiuoꝝ qdam p̄dicāt pure diuā subam. vt bonus ⁊ ens qdam eēntiā diuinam cōnotādo p̄uationē p̄ncipij ⁊ finis vt eternus. vl' certe mēsure localis vt imēsus. qdā p̄ncipalr̄ significāt eēntiā diuinam ⁊ ɔnotāt effectū in creatura actu vt creat iustificat vel i hitu vt iustus ⁊ mi̅icors vel in potētia vt oīpotēs. Sūt qdā verba quoꝝ nec significatio nec modus significādi deo ɔuenit vt currere ⁊ āmbulare. nā modus est varia iclinatio ai varios ei⁹ affectus demōstrans. Modus significādi nihil aliud est q̄ʒ dispō vocis q̄ ɔstituit itellectū sub tali mō itelligēdi. ⁊ p ɔn̄s ipaʒ rē. cū ergo de ḋo dr̄ ambulare vl' currere ⁊ hmōi significatio hoꝝ put sunt actu ḋo nō ɔuenit. Modus āt significādi q q̄ʒdam iportat impfectiōeʒ deo quo ad motū. q gdē motus necessitatis deo ɔuēire absonū est. Quedā sūt quoꝝ significatio deo ɔuenit. sʒ nō mō significandi vt creare facere qdā quoꝝ significatio ēt deo ɔuenit vt pʒ i hoc v̄bo Exo. Qui ē misit me ad vos. Et notādū ꝙ oīa q̄ sunt pfectionis de deo dūr q̄ ārsūt impfectōis nō dūr. Cū dūr aūt hʒ assumptionē hūane nāe. vl' trāslatiue dūr. Itē in oīnis tn̄ sūt duo modi p̄dicādi. s. p modū sbstātie. ⁊ p modū relatōis sʒ sba ɔtinet vtuteʒ. ⁊ relatio multiplicat trinitatē. Quedā sunt noīa q̄ ḋ deo dūr eēnalr̄. vt dn̄s ⁊ mi̅icors q̄ ɔnotāt effectū in creatura hʒ habitū. Quedaʒ vero tpaliter. vt dn̄ator ⁊ mi̅ator q̄ cōnotāt effectū in creatura hʒ actū. quedā pluralr̄. vt psone. Quedam singulr̄ vt deus. Quedā p̄prie vt p̄prietates personaꝝ. Quedā appropriate. vt potētia sapiētia. Quedā positiue vt iustus. Quedā priuatiue vt imortalis. ⁊ hec magis p̄prie dūr de deo q̄ʒ positiua. q̄ melius dr̄ de deo ꝙ non sit. q̄ʒ q̄d sit. Quedam trāslatiue sunt. vt agn⁹ leo. q̄ symbolice de ḋo dūr. Duplex ē. n. theologia symbolica. vʒ ⁊ mystica. Symbolica noiat deū ab iferiori. Mystica a supiori. symbolica noiat deū p ɔuenientiā reꝝ cū dr̄ leo. agnus ⁊ hmōi. Mystica vo. i. occulta noiat deū p hoc ꝙ in occulto de ipso sentit p itellectualē visionē siue ɔtēplationē. ut qn̄ noiat deū suauē. dulcē. dilectū. ⁊ hmōi. Utrobiqʒ tn̄ per creaturas noiat. sʒ in symbolica per exteriores. in mystica p iteriores ⁊ digniores affect⁹ quos aīa supra se recipit. ⁊ ita iponit p donū sapientie. hmōi p̄prium experimentum est cognoscere q̄lis sit deus. Quedam dūr collectiue. vt trinitas trinus. Quedā relatiue. vt eq̄lis filius. Quedā respectiue ad creaturas vt creatural vt creator refugiū. Et hec noīa nō dicunt rōnē dei ad aliud. sʒ alia hēnt rōnem ad ipm vel ad ipa. Duo sunt p̄ncipalia noīa dei. s. q est. ⁊ bonū. Per p̄mum significat ḋi esse absolutū in se. ⁊ sic ɔsiderat: vt ifinitū. Per scdm notat eē diuinū. vt cā fecit. n. de⁹ oīa pp bōitatē suā.

In theolo° supponit q̄ñ r h pp nõia eēn
tialia: vt ds diuinitas potentia eētia nã.
Itē supponit qs p psona supponit q̄ e
ɔnotione. Preterea p neutruʒ gen' dī
vba diuina p masculinuʒ psona. p femi/
ninū notio. r p hoc pʒ q nō dʒ cātari in
hymno. vnus pr̄i cū filio. qz pr̄ r filius
non sunt vnus in psona: sed vnū in vba.
vn̄ magis cātādū est vnū pr̄i cum filio.

¶ Q̄ deus est ineffabilis. Cap. 24.

Nihil digne vl̄ ꝓprie de deo dici
pt pp̄ ei' excellētiā. nō eni nōia
ꝓprie de deo loq̄mur qz nōia si
gnificāt vbam cū q̄litate: r ita intelligit
ibi cōpositio forme cū mā q̄ in deo non
est. nec p ꝓnōia: qz de deo dicta cadūt a
demōstratione. nō enī pt eē ibi demon/
stratio ad sensum cū sit icorporeus nec
demōstratio ad itellectū. cū sit icogno/
scibilis. Si ergo dicis q hmōi pronōia
ẜm Priscianū cadūt a demonstratione
cassa erūt r vana. Dicēduʒ est q ibi est
demōstratio ad fidē. nec p vba q̄ cū mo
dis r formis. cū tpe sine casu agēdi vel
patiēdi significātia sūt ſʒ talia nō cadūt
i deū. neqʒ p pticipia q̄ sequūt nāʒ nois
r vbi. nec p alias ptes orōnis q̄ nō sunt
subijcibiles vel p̄dicabiles. Ex his pʒ
q deū nō possum' notificare p diffōnē.
ſʒ q̄litercūqʒ p circūlocutionē. vñ ber.
Quid est de'? ex quo oia p quēʒ oia. in
quo oia. Quid est ds? q̄ nihil meli' co/
gitari pt. Quid est ds? volūtas oīpotēs
beniuolētissima virt'. lumen eīnū. icō
mutabilis rō. sūma btītudo. inuisibilis.
iaccessibil' in se in suis spectabil'. r solus
mirabil'. Multis modis asserit aliqd d̄
deo. Prīo p nālē rōnē q̄ dictat q vnus
ds est remunerator bonoꝝ. r pūitor ma/
loꝝ. scdo p fidē q̄ dicim' deū vnū esse in
vba r trinū in psonis. tertio p sacrā scri/
pturā q̄rto p rōnes pbabiles. 5. p exte/
riores opiniones vl̄ p̄dicatiōes. Sed in
his duob' modis nō est initēdū. nisi fir/
mitatē hēat aliq̄ p̄dictoꝝ triū. Est eniʒ
regula q q̄cūqʒ asserit aliqd de deo q̄
nō est sibi certū p nālē rōeʒ. vel p fidem
vel p sacrā scripturā p̄sumit r peccat.

¶ De ideis r li. vite. Cap. 25.

Hee rerū r exēplar r rōnes sic
in deo sūt q idea iportat cāʒ ef/
ficiētē ɔformē effectui. sed exē
plar cāʒ formalē. rō vo cāʒ finalē. deus
eniʒ oīuʒ reꝝ est prin^m a q̄ sunt forma r
exēplar ad cui' imitationē sunt. r finis
ad quē sūt. Hec tria sic a se differunt q
exēplar vnū est. causata exēplar cōno/
tat cālitatē qz vo in cā sūt vñ ẜm rōnes
r idee sūt plēs: qz ista respectu reꝝ dñr.
Sūt itaqʒ plēs idee q̄ ɔnotant cognitio
nē. Cognoscibilia aūt distinguūt in co/
gnoscēte. Silr̄ r rōnes in deo plēs sunt:
qz singula cāta sunt ꝓprijs rōnib'. Ab/
surdū enī ē dicē. vt ait Aug. equū crea
tū esse ea rōne q̄ hoīeʒ. Sciendū aūt est
q duplex est pluralitas. vna qdē est re
rū. r ẜm h nō sunt plēs idee. siue exem/
plaria in deo imo vna res est q̄ oīuʒ est
exēplar. s. eēntia diuina quā oia imitāt
inq̄ztū bona sunt. Alia vo est ẜʒ itelligē
tie rōnē r ẜm h plēs idee sūt in deo. qa
enī oēs res inq̄ztū sūt diuinā imitāt eēn
tiā. ꝓut est imitabilis nō tm̄ vno°. ſʒ di
uersimode r ẜm diuersos gradus. Sic
igit diuina eēntia ẜʒ q est imitabilis h
mō ab hac creatura ē ꝓpria rō h' crea/
ture. r silr̄ de alijs. vñ ẜʒ h plēs idee in
deo sūt qz itelligit diuina eēntia ẜm di/
uersos respect' qs res hñt ad ipaʒ eam
imitātes diuersimode. h' āt nō solū itel/
ligūt ab itellectu creato. ſʒ ēt ab i crea/
to ipsi' dei. Scit enī de'. r ab eīno sciuit
q diuerse creature diuersimode ipsius
eēntiā eēnt imitature. r ẜʒ h ab eterno
fuerūt in mēte dīna plēs idee ẜʒ q itel/
ligūt. sicut rōnes ꝓprie reꝝ intellecte in
deo. hoc enī iportat nomē idee vt sit. s.
q̄dā forma itellecta ab agēte. ad cuius

exēplū extiūs opus pducere itēdit. Di cēdū3 est ergo q̄ l3 rōnes in deo: τ idee sint vna virt⁹ τ vna lux τ eēntia. dicūtur tū plēs rōnes τ idee pp pluralitatē ideatorū. cuius exēplū habes in naturis. Uidemus enī q̄ oēs linee circuli vniūtur in centro remote aūt a centro differūt abinuicē. Jte3 idee sunt vt dicit Aug. forme pricipales rez q̄ diuina itelligētia ptinenf. vō3 est igif q̄ sicut in mente artificis pri⁹ est forma rei quā op⁹ exeat sic idee rez añ mūdi pstōnē i mēte creatoris erāt. Nō.n. aliqd extra se aspiciebat h3 q̄ mūdū faceret. Ex h p3 q̄ ois creatura pri⁹ in deo existit q̄3 in se ipsa vñ cū ab ipso p creationē pcessit ab ipo q̄dāmō distare cepit. vñ rōnalis creatura ad ip3 redire d3 cui p⁹piūcta fuit añ q̄3 eēt. τ h p ideas q̄ nō aliud q̄3 ipse de⁹ sūt τ etiā sic āt ad locū vñ exeūt flumīa reuertūf. Res q̄ put sūt in deo dīr vita q̄ ipoztat rōe3 boni. Jo. I. Qd̄ fcīi est in ipso vita erat dīr ēt lux q̄ ipoztat rōnē vi. Aug. sup ge. Creatura i deo sūt lux hec iō dūr. q2 in deo nō sunt mala neq3 falsa. dīa est inter exēplar τ libzū vite. τ speculū. Exēplar enī dr respectu rez vt redeuntiū tanq̄3 ad cā3 pmā. q2 cōnotat creaturā. vt supra dictū est. Speculū dr respectu rez ēūtiū. de libro vite dicit vgo. de sancto vic. q̄ liber vite est cui⁹ origo etna icozruptibilis eēntia cog°vā. scriptura idelebil ispectio desiderabif. doctria facil scīa dulcis pfūditas iscrutabil. vba inūerabilia tū vnū vbū oia. Alia vō moralr loq̄ndo multiplr est in deo. s. sic ram⁹ i arboze. apis in floze. nauis in littoze. fessus in thalamo thesaur⁹ in agro. scriptura in li°. amicula in nido. piscis in riuo. q̄l3 res in sibi ppzio. stella i firmamēto. imago in speculo cera in sigillo, gemma in auro. mel in fauo.

¶ De appropatis dīnis psonis, ca. 26.

Uāuis oia eēntialia oībus psonis eq̄lr p̄ueniāt appropriaf tū prī potētia filio sapiētia. spūi scto bōitas. τ h pp exclusionē carnal intellect⁹ ne. v3. prī rōne antiq̄tatis credatur ipotēs fili⁹ rōne iuuētutis credaf isipiēs spūs scūs rōne ipetuositatis credatur crudelis h rō ptinet ad simplices. s. q̄ potētia nālr pcedit sapiam τ vtrāq3 bonā volūtatē. de attributis itaq3 ē loq̄ dupl̄r aut h3 rē. τ sic oino ide3 sūt nec appzopriānf. aut h̄m rōnē. τ sic eoz3 q̄dā appropriānf. q̄dā nō. nā appropriatio nihil aliud est q̄3 spālis attributio rōne alicui⁹ pformitatis cū ppzio illius psone sicut potētia h3 sīlitudinē cū prē q̄ est pn̄m vniuersale τ sapia cū vbo. τ bonitas cū amoze. Pzedictā appropriationē h3 p̄suetudo scripturaz q̄ opa manifestatiue potētie attribuit prī. sapie filio bonitatis spūi scō. Alia est appropatio. Hylarij. Eternitas in prē, qui non h3 prin^m iceptiōis in se. nec prin^m eēndi ab alio. Spēs in imagine. i. in vbo. qa sūme pulchzū. vsus in mūere h ē in spū scō. q2 sūme pficuū τ cōicatiuū est. Jstō p alia vba sic isinuat Aug. i prē vnitas in filio eq̄litas. in spū scō vnitatis eq̄litatisq3 pcordia. Cōuenit āt prī vnitas q2 sicut vnitas a nullo descendit. τ oīa psalitas ab ea defluit. sic ds pr̄ a nullo est τ alie psone ab ipso sūt. Pzeterea sicut vnitas de se gignit vnitatē. ita de se pr̄ gignit alteꝛ se. i. filiu3. Jn filio vō dr eē eq̄litas τ q̄ equaf prī. nō solū in potētia. sapia τ bonitate. s3 ēt in hoc q2 sicut pr̄ dat suā bonitatē alteri psone. sic τ filius in spū scō aūt est vnitatis. eq̄litatisq3 pcordia. seu pnexio q2 est amoz āboz. i. pris τ filij. itē q̄rta appropriatio ē q̄ in prē est rō principādi τ originādi. q2 sūme principiū. Jn filio vō rō exemplādi q2 summe pulchzū. sed in spiritu sancto rō faciendi. q2 summe bonum

¶ De potentia dei. Cap. 27.

Potētia dei duplex ē.s.absoluta & ordinata. Multa vō pt. pmo mō q̄ nō pt. 2° mō qr multa sub sūt sue po^e q̄ nō pueniūt sibi. vt facē mala possit tn̄ ea pgruentia. & sic posset ea facē. ds pt oīa pt olb⁹ modis. qr pt pducē de nō eē lesse. & h̄ p creationē. Itē pt ex icōpleto cōpletū facē. & h̄ p ppagationē. Itē pt mutare vnū cōpletū i aliud cōpletū sicut p3 in trāsubstātiatiōe3 panis in corp⁹ xpi. de talib⁹ dicit Aug. Deus deo aliqd posse. & nos itelligē nō posse. Potētia dei apparet in mūdi initio medio. ac fine. In prin° qde3 qr res creauit de nihilo. In medio aūt qr res ne in nihilo trāsf sua po^e ptinet. In fine vō. qr mortuos mira celeritate suscitabit. Appet quoq3 potētia dei in rebus spūalib⁹ qr cū diabolus ptātē hēat i nobis imutādi sensus3 & fantasia3. angelus āt h3 ptātē sup h̄ & sup itellectū. Solus āt ds nō solū h3 ptātē sup tria pdcā. sed ēt pt mutare volūtatē Aug. dicit qr ds nos puenit vt velim⁹. & subseqr ne frustra velim⁹. l3 ds sit oīpotēs. tn̄ nō attribuūr ei act⁹ culpabiles. vt mētiri & male velle. nec penales vt metuere & dolere. nec corpales. vt comedē & dormire. nisi forte trāsumptiue nec act⁹ icōuemētes q pūt eē tripl̄r. pmo si aliqs act⁹ pdicit dīne potētie. vt est facē maiorē3 se. 2° si pdicat ei⁹ vītati. vt est facē aliqd sil eē & nō eē. vel q pteritū sit futur. 3° si pdicit ei⁹ bonitati. vt dānare Petru3 & saluare Iudā. de his Anselm⁹. Qōlibet icōueniēs & minimum ipossibile est apud deū. Por āt hec est rō. qr po^e dei cū sit pfectissima. nec est de nihilo. nec est sub aliq. vn̄ nō pt dficē peccādo. nec succūbē patiēdo nec egē subsidiū in aliqb⁹ q̄rēdo. ac p h̄ nec culpabilis. nec penalia. nec mālia pt. ddm quoq3 q deus pt oīa p se. vel p creatura3 illa dico oīa posse q̄ sūt potētie. h̄ autē iō dr. qr posse peccare nō est potētie. s3 īfirmitatis ꝰ ōt cōpetit pfectū posse. & pfectū diminuz de q̄ Dio. Dānatio est nō peiore excessus. tn̄ s3 olu3 pul. & bo. oīmoda & pfcā possessio. firma & nō valēs cadē fortitudo. Notādū q q̄dā opatiōes attribuūt deo sm cāsitatē & nō sm eēntiā. vt comedere. currere quedā sm essentiā. & nō sm causalitatē. vt iustificare. creare quedā nec sic. nec sic vt peccare.

¶ De virtute miraculor. Cap. 28.

Qoniā p diuinā potētiā fiūt miracula. iō de miracul̄ est agēdū aug. āt illō vocat miraculū qcqd arduū. aut isolidū supra spe3 vel facultatē admirantis appet. Ad h̄ q aliqd sit miraculū q̄tuor regrūt vel pcurrūt. primū est q sit a deo h3 q sit preter nāz. 3^m q sit euidēs. q̄rtu3 q sit ad fidei corroboratiōnē vn̄ si aliqd istor q̄tuor defuerit mir dici pt nō miraculū. No. q q̄dā fūt supra nā3. q̄dā p nām. q̄dā pter nām. Supra nām sunt illa qbus nō est sīle in nā. nec in potētia nāe sicut est virginē pere. Cōtra nām sūt q̄ fiūt vsu pprio nāe. tn̄ terminanf ad pformitate3 nāe. sicut est ceci illuminatio. s3 preter nām sunt q̄ fiunt ordine sīli nāe. non tn̄ p principiū nāe. vt in mutatione virgarū in serpētes. qr illud potuisset fieri ordine nāe p longā putrefactionē. vt p3 p ea q̄ fiūt sm rōnes sclales. verūtn̄ qr nō fuit ibi opatio nāe miraculu3 fuit. Res q̄nq3 pducif ab agente sīli successiue. h̄ attribuif nāe. & dr nāle. q̄nq3 pducif ab agēte dissīli i īstāti & h̄ attribuif dō. & dr miraculū. Sciēdum q q̄nq3 po^e aliq̄ & ei⁹ actus est nālis. sicut visus & vidē q̄nq3 potētia ē miraculosa. & act⁹ ei⁹ nālis. vt q̄n cecus illuminat⁹ videt q̄nq3 vtrū q3 est miraculosu3 vt pt⁹ virginis No. q miracula vel mira fiūt q̄nq3 in ente. vt statio solis. & eius retrocessio. q̄nq3

fuit in vegetabili. sicut qñ vga Aarō floruit. qñqz in sensibili sicut fuit i locutōe asine Balaā. qñqz in rōne sicut fuit in ambulatiōe claudoꝝ. auditiōe surdoꝝ. suscitatione mortuoꝝ in ptu vginis. Ut āt scimus qñ aliqḋ miraculum fit. Notādum iter rōnes cāles. seminales ꝛ nāles. qꝛ rō cālis est potētia passiua creature absqz ol dispōne nature. ut solūmō ds ex ea faciat qḋ vult. sicut fuit in ptu vginis. ꝛ in talib⁹ simplr est miraculū. Rō aūt selalis est potētia passiua nāe. sꝫ cū dispōne remota sicut fuit in vgis de qbus facti sunt serpētes. ꝛ hoc scꝫ fuit in istanti. natura aūt fecisset idē. sꝫ nō nisi paulatī p lōgā putrefactiōes. vñ pꝫ qꝫ ea q̄ fiūt ꝑ rōnes selales ptim sūt nālia. ptī miraculosa. Rō nālis ē po⁹ cū dispōne ppinq̄. sic pꝫ in mā qñ est in vltia sui dispōne. vt formā recipiat. ꝛ ꝑ hūc modū est rō nālis in grano semīato ad pductionem segetis ꝛ h est miraculum.

¶ De scientia dei. Cap. 29.

Scit deus olā pñtialr ꝛ sil' pfecte quoqz ꝛ imutabilr. pñtialr dico. h est ita limpide. ac si cūcta eēnt pñtialr eēntia. Sil' ēt scit olā qꝛ videdo se. q sibi pñs est olā videt. Perfecte quoqz. qꝛ cognitio ei⁹ nec pōt augeri nec minui. Scit ꝛ imutabilr qꝛ noscit olā p nām sui itellectus q est imutabil. Dicēdū ergo qꝫ de⁹ cogscit tpalia eternalr. mutabilia imutabilr ptingētia infallibilr. futura pñtialr. depēdētā i depēdēter creata icreate. alta vō a se. i se ꝛ p se. Notādū iter sciaꝫ dei. xpi angeli. ꝛ hōis qꝛ ds scit olā sil videt. n. mlta in vno. i. a seipō. vñ in visiōe di nō differt id qḋ videt. ꝛ p qḋ videt sic in hole q videt p oculū. qꝛ videt se p se. ꝛ in se videt olā. xps āt ꝑ qꝫ hō scit olā q̄ scit ds scia visiōis. lꝫ nō ita limpide sic ds. Angel⁹ vō deformē hꝫ intellectū cū do. i. illa q̄ scit sciū sil' actu ꝛ scia visiōis sic ds lꝫ nesciat olā q̄ scit ds. sꝫ hō vnū solū scit actu qꝛ lꝫ videat multa. illa tñ nō videt vno actu vidēdi. sꝫ mltis. i. p mltas rex silitudines. Sapia dei lꝫ in se ipa nō diuersificet. diuersa tñ sortiter nola. Inqꝫtū enī sapia di cognoscitiua ē passibiliū dr scia siue cognitio. Itē inqꝫtū ē cognoscitiua oluꝫ q̄ fiūt i mūdo dr eē visio. inqꝫtū est cogscitiua eoꝝ q̄ bñ fiūt dr approbatio inqꝫtū ē cogscitiua futuroꝝ dr puisio inqꝫtū ē cogscitiua eoꝝ q̄ ab ipso deo faciēda sūt dr dispō inqꝫtū ē cogscitiua pmiādoꝝ dr pdestinatio. inqꝫtū est cognoscitia dānādoꝝ dr reprobatio. cognitio dina cuꝫ sit pfcissima olā cogscit distictissime sub olbus pditiōib⁹ q̄s res hūt ꝛ pp h futura scit futura pñtia psentia ꝛ bōa approbāda. malaqꝫ reprobāda. Si āt scir volueris q̄lr ds cognoscit mala. Notādū qꝫ ptigit aliqd cognosci duplr. aut p spēꝫ pprīā aut p spēm alienā. Pⁱ¹ᵒ cognoscir blt⁹. 2ᵒ mō puatio. Itē pmo⁹ cognoscir lux ꝯo mō tenebr. Eodē mō dō ēt qꝫ pmo⁹ cognoscir bonū. 2ᵒ mō malū. s. p spēꝫ oppositi bitus. Nihil. n. ē malū. nisi boi puatio. vñ dō ē qꝫ ds cognoscit bonū p vnicū mediuꝫ s. p pprīā eēntiā mala āt p duplex medium. nā p eēntiā suā cognoscit bitum oppositū malitie. ꝛ illo bitu mediāte. vt ē in ipō do cognoscēte cognoscat defectū ei⁹. ꝛ iō dr mala a lōge cogscere: vñ ps. Et alta a lōge cognoscit: idest mala.

¶ De pdestinatiōe. Cap. 30.

Predestinatiōis diffinitiōis assignanr ab Aug. q̄tuor. Pⁱma est pdestinatio est pscia bñficioꝝ dei. 2ᵃ est. Predestinatio ē alicui⁹ ad glīaꝫ pordiatio. tertia ē. pdestiatio ē ppositū miserēdi. q̄rta ē. pdestinatio ē pparatio grē in pñti. ꝛ glie i futuro. In pⁱma diffōne notar dīna cognitio. in ꝯa electio. in tertia volūtas. i q̄rta directio i finē. Predestinatiōis cā efficiēs ds ē qꝫtū ad effectus

notatos in noie pdestinatiois. Malis at cā est ille q pdestinaf. s3 formalis ē modus vel ordo pdestinatiois: q2 prio daf gra. 7 post h glia. Cā finalis est duplex: s. vt sim9 sci 7 imaculati in pspectu di. No. dria3 iter hec q ponit. Paul9 apls s. vocatoe3. iustificatoe3 pdestinatoe3. 7 magnificatioe3. Vocatio. n. retrahit a malo. Justificatio respic initiale bonu gre pdestiatio respicit gre bonu finale. Magnificatio vo e bonu glie futur. vl dicas q pdestiatio p gra3 glia3 pparat: Vocatio gra3 offert. Justificatio illa3 pfert. s3 magnificatio p gra3 glia3 multiplicat. Sciedu q duplex est acto in diuinis sic in nalib9. Una poit aliqd in re extra vt calor ignis. Alia no vt visio 7 sic visio in diuis e duplex acto. Alia no ut pdestiatio. q no ifert reb9 necessitate: sic vbigra. De9scit si iste sit comesturus hodie. vl no nihilomin9 iste h3 ptate comedendi. 7 manu ad os porrigedi. q2 si pdestiatio reb9 necessitate iponeret mlta seqrenf incoueuientia na frustra pponeref bois pmia. 7 malis supplicia. Jte3 iniuste remuerarenf boi 7 punirenf mali. Jte malo2 nro2 ds auctor eet. Jte3 nec spandi aliqd nec supplicadi vlla eet ro. Jte euacuaref libtas arbitrij q se h3 ad vtruq3. Jte nec boa facietes eet laudabiles nec mala facietes vitupabilef. Sciendu tn q hoc est duplex. Si deus preuidet hoc. hoc necessario eueniet: q2 piunctim est va diuisim falsa 7 est ibi necessitas psequentie. no pntis: q2 l3 ibi sit habitudo. siue illa'io vni9 cathegorice ad alia no tn necesse est q ipsi9 termini sint, actu vbigra. Si ho est aial e necessitas est pntie no pntis. na hoc pot no esse cu ma. tn stabit. 7 de hoc hemus exemplu Boetij in lib. de pso. Si aliqs videt aliqe facietē rota. necesse est q iste faciat rota. nec tn visus ei9 e cā illi9 factionis. sic de9 videt mala illi9 opa nec tn est cā qre male opef verutn fiet si puisu3 e. Jte bonu exeplu. Si aliqs h3 oculu tante pspicacitatis. vt videret futura. non io ligaret res ad euetum. Jte artifex in ma nodosa bn videt defectu effectus. nihilotn est cā effect9. Jte due sunt pagine libri vite. Una e pntis iustitie a qua pot qs deleri. Alia e dispoinis eterne de q nullus delebif. Dria e inter pdestinatioem 7 pscia3. q2 pdestinatio est pcognitio bono2 cu cālitate eoude. s3 pscia dicit pcognitione malo2 sine cālitate que poti9 residet penes libe2 arbitriu. Cu3 df a scis q pdestiatio oronib9 adiuuaf. no est sic itelligedu q tpale causet eternu. s3 hoc q3tu ad effectu pdestinationis iuuat oro. s. q3tum ad gram 7 glia3. q2 fm illa bn coopaf libe2 arbitrium pdestinatioi. vn sicut ds aliqe saluadu puidet. sic 7 modu3 quo saluari debeat pp qd stult9 est q dicit. Uolo facere qd placuerit. q2 si saluari dbeo saluabor. vl si danari danabor. Sicut stultus eet infirmus q2 diceret. Uolo comedere 7 bibere qd placuerit. q2 si curari debeo curabor. vl si mori debeo moriar. sic. n. iutiles eent 7 medici 7 medicie. Sane si ds pmittit libe2 arbitriu q se heat ad vtru libet in malu cadere. hoc no puittit. nisi iuste. Rursus si p gra3 pueni[illegible] nlli facit iniuria. Cu ergo ds malos danat 7 reprobat opaf h3 iustitia. qn vo pdestiat agit fm gram 7 mia3 que no excludit iustitia. Uolutate at pma vult ds oem hoie3 saluu fieri inq3tu ho e. Uolutate aut scda no vult istu hoie3 reprobu. inq3 tu ipe est talis. Uolutas igif ais respic ordine nae in fine put a deo pdita e. voluntas vo pns respicit ordine psone. put est libero arbitrio suo vel alieno in finem disposita. Hec de realitate dicta sunt. s3 logice loquedo cu saluatio hois sit ptingens de necessitate determinari non pot qd enim pot esse 7 no esse coun/

gens est nō necessariū. sicut pħs dicit in li.ij.pier. Si vō querit q̄re deus hūc pre destinauit siue elegit. ⁊ nō illū. hoc inex plicabile est in hac vita mortali. Per hoc.n. exclamat. Apl's. Ro.xi.c. O al titudo diuitiaꝝ sa.⁊.s.dei. q̄ȝ in cō.sūt iu.ei⁹ ⁊ inue.⁊ vie ei⁹. Si.n. dicim⁹ ꝙ re.ꝓbi re pelunt grām h̄ veꝝ est. sȝ si essent ꝑdesti nati non repellerent final'r vnde Aug. lib. de ꝑde.scō. Gr̄a inquit que occulte humanis cordibus attribuit a nullo du ro corde respuitur. ideo qppe tribuitur vt duritia cordium auferatur.

De ꝑscia ⁊ reprobatione. Cap. 31.

Eprobatio est vt ait Aug. ꝑscia r iniqtatis quorundā ⁊ ꝑparatio damnatiōis eorūdem. vñ no. ꝙ in reprobatione tria sunt vnū est ꝑuisio iniqtatis ab eterno. alteꝝ obduratio.i. sbtractio grē in p̄nti. tertiū est ꝑparatio pene eterne in futuro. Si ergo q̄rit vtꝝ reprobatio hēat cāȝ ex pte hoīs q̄tū ad ꝑmū meritū hoīs non est cā quo ad ꝭm cā est meritoria ⁊ effectiua. quo ad 3ᵐ cā est meritoria sȝ nō effectiua. eꝯ̄ in ꝑ destinatiōe sūt tria ꝯ̄ria sȝ in hoc ē dr̄ia. qꝛ ꝑdestinatio ꝑparat gl'iaȝ ꝭm bñplaci tū. sȝ reprobatio ꝑparat penā ꝭm exigē tiā meritoꝝ. De obduratiōe sciēdū est ꝙ tr[illegible]atiue dr ꝭm silitudinē obdura tionis in corpib⁹. Duritiā aūt corporuȝ seqtur triplex ꝓprietas. ꝑmum est inha bilitas ad suscipiendū ip̄ssionē ꝭm est stabilitas ad ꝑmanēdū in se. tertium est fortitudo ad resistēdum. His mōis dr cor obdurari tripl'r. vno mō p inhabili tatē ad suscipiēdā grāȝ. 2° mō p ifirmā adhesionē ad pctm̄. 3° mō p rebellionē diuinaꝝ īspirationum ⁊ mādatoꝝ dei. vñ q̄rendū est vtꝝ ꝑsciti a deo possint deme reri. ⁊ eꝯ̄rio. ad qđ dōm ꝙ scia dei cōpa rat ad res creatas sicut ars ad artificia vñ. sicut ars nō solū est cognoscitiua. sȝ ēt factiua eoꝝ q̄ ꝭm artē fiūt. eoꝝ vō q̄ hus ab artis regul' deuiat est cognoscti ua tm̄ ita vt scia d'i est cogscitiua ⁊ facti ua oīuȝ bonoꝝ. maloꝝ aūt nō siue pcōꝝ q̄ sūt deuiatōes q̄dā ab eterna lege ip̄i⁹. Scia dei ē cogscitiua tm̄. nō āt cātiua ⁊ sic pȝ ꝙ boni q p grāȝ iustificant. nō so lū sūt ab eterno cogniti a deo sȝ ēt ad grāȝ hñdā. Pctōres aūt neqȝ iustificant per grāȝ. nec sūt electi v'l ꝑordinati a dō ad culpā. sȝ solū ꝑsciti ꝙ nō sūt grāȝ hituri. sȝ sue nāe relinq̄ndi. ⁊ qꝛ nō oē agēs pōt id qđ est supra se nā sibi relicta nō pōt in actū meritoriū q est supra facultatē nāe ꝑt āt in actū pcti q ē demeritori⁹. sic ⁊ i aliqd īfra nāȝ hūanā exīs hō.n. peccan do descendit a dignitate sue nāe. ⁊ sic pȝ ꝙ ꝑsciti pñt demereri facili⁹ q̄ȝ mereri.

De voluntate dei. Cap. 32.

Olūtas dei duplex ē.s. volūtas v signi ⁊ bñplaciti volūtas bñpla citi est duplex.s. aīīs. de hac vi de.s̄.c. primo. que sepe explet. ⁊ p ꝯ̄ns hec nunq̄ȝ remanet inexpleta. Alia est volūtas signi ⁊ hec q̄nq̄ȝ remanet inex pleta hmōi rō est qꝛ volūtas dei pōt su mi dupl'r vel ꝓprie. sic accipit volūtas bñplaciti v'l metaphorice. ⁊ sic accipit volūtas signi. Primo mō dr de⁹ aliqd velle. ⁊ hoc velle ipse deus est. scdo mō metaphorice est ad modū volētis se ha bere ⁊ hoc velle nō est de⁹ hec igit diui sio nō rei. sȝ vocis est. sicut ire ꝑt dici v'l ꝓprie mot⁹ ire. v'l metaphorice signum ire. volūtas bñplaciti dei ꝯ̄ns est recta ⁊ efficax. ⁊ irrep̄hensibilis. vñ qꝛ est re cta. nullus ē rectus. nisi ꝯformetur ei. Itē qꝛ est efficax nihil sine illa pōt effici nihil ꝯ̄ illā pōt fieri. p nullū pōt impedi ri. iteȝ qꝛ irrep̄hensibilis est nihil ꝑcipit aut pmittit. nisi iuste. nihil agit. aut ꝓhi bit nisi bñ. Signa bñplaciti sunt qnqȝ.s. ꝑceptio. ꝓhibitio. ꝯsiliū pmissio. ⁊ opa tio. quoꝝ numerus sic accipit volūtas diuina ꝓprie loq̄ndo. aut p̄ntiuȝ aut futu

roꝝ est. Si respectu pñtium aut. s. bo- num ⁊ sic est implectio aut maluꝫ. ⁊ sic est pmissio. Si respectu futuroꝝ sic est triplex aut est maluꝫ. ⁊ sic est ꝓhibitio. aut bonum necessariũ. ⁊ sic est ꝑceptio. aut bonuꝫ supererogationis. ⁊ sic est ꝯsi- lius. Cõtra tria ꝑma põt aliqd fieri. qꝛ se hñt vt in fieri. sꝫ ꝯ duo vltima. s. per- missionem ⁊ opationem nihil põt fieri qꝛ se hñt vt in facto esse. ⁊ qḋ ꝑfectum est non põt non fieri. De his signis nota ꝙ ꝑceptũ dicit obligationẽ ad faciendũ bonũ ꝓhibitio dicit obligationẽ ad vitã- dum malũ ꝯsilium dicit doctrinã p quã scimus ꝙ id qḋ ꝯsulit si fiat affert pmiũ si non fiat affert suppliciũ pmissio dicit ꝑuationẽ cohibitionis ⁊ est signũ diuie volũtatis. non respectu mali qḋ pmit- tit sed respectu boni qḋ ex malo pmisso oꝛ. Non. n. pmittit deꝰ malũ fieri nisi ex seipso aliqḋ bonũ eliciat vt pꝫ in tenta- tionibus diaboli q̃ ꝑsunt multiplr̃ scis. Preterea si non eẽt malũ non eẽt in bo no pulchritudo. nisi absoluta. Nunc vo pp cõparationẽ ad malũ clarius eluce- scit. Opatio notat factionẽ in re p quaꝫ refert creatura ad creatorem. De ꝯfor mitate volũtatis nr̃e ad deũ sciendũ est ꝙ duplex est ꝯformitas. s. ꝓportionis. ⁊ ꝓportionalitatis. Primo mõ est ꝯfor- mitas volũtatũ in se ꝭm rõnẽ eẽntie. ⁊ sic est ĩpossibile. hoc mõ qꝛ finiti ad ĩfini tum nulla est ꝓportio. scḋo mõ est ꝯfor- mitas. q̃ est ꝭm silr̃ se hr̃e qḋ fieri pt. pos sibile est. n. idẽ volitũ esse al's vtrobiqꝫ. vt. s. hõ velit id qḋ deus ꝭm velle quo vult nos velle deꝰ qḋ si humane attẽdi- mus in forma volendi. tũc si volumus hr̃e mercedẽ nr̃i corpis oꝫ ꝙ semp cõ- formemur ei in forma volẽdi. Si autẽ q̃rit vtꝝ absolute teneamur dicendũ est ꝙ ꝯformitas est q̃dã in actu ad quã nõ tenemur nisi hita charitate. ⁊ nec tunc nisi ꝓ tpe ⁊ loco vt qñ qs. cogitat dei bõi- tatẽ. s. articulos fidei tenet credere. qñ cogitat dei bonitatẽ tenet diligere. Est alia ꝯformitas in hitu ad quã non tenet qs nisi qñ actu dei bonitatem recogitat qꝛ tũc tenet se ad charitatem dei ꝑpara re. De ꝯformitate aũt in volitio sciẽdũ qḋ volũtate sensualitatis non tenemur ꝯformari volũtati dei nec in volito nec in forma volẽdi. Volũtas sensualitatis nũ est aiantis. vñ q̃tuꝫ ad hoc nos hac volũtate nõ peccaremꝰ. si rõ huic volũ- tati iũcta nõ foret. cuiꝰ est alteritatẽ re- primere. sꝫ volũtate rõnis deliberatiua tenemur deo ꝯformari in volito qḋ cõ- stat nob deũ absolute velle. vt salutem nr̃am. vel ꝯgruit nobis velle. Si vo nõ ꝯgruit nobis q̃uis bonũ sit in se nõ vult ds id nos velle. vñ h̄ ñ tenemur velle nĩ si iq̃tũ ẽ volitũ a dõ vñ si scio deũ velle mortẽ pr̃is mei. nõ possũ vitã velle ⁊ la- borare ad hoc. qꝛ nõ vult deꝰ velle me pr̃i meo ꝯuiũ. Itẽ volũtate ꝯditionata non tenemur deo ꝯformari. vt qñ pluit vellemꝰ ꝙ nõ plueret si deꝰ vellet. qꝛ vo lẽdo ꝯditionalr̃ nõ discordamꝰ a uolũta te dei. qꝛ hoc nõ est velle simplr̃. Item id qḋ deus nõ vult simplr̃ ⁊ absolute vt sitã in cõminatiõis quã aliqñ mutat qñ merita mutant nõ tenemur velle. Con formitas dĩne volũtatis q̃drup[illegible] põt ꝯsi- derari ꝭm hitudinẽ q̃tuoꝛ cãꝝ. [illegible]o ꝭm cãꝫ mãlẽ. vt qñ idẽ ẽ volitũ qḋ se hꝫ vt mã circa quã est actꝰ volũtatis. ⁊ iõ ista ꝯformitas ẽ ꝭꝫ qd nũ. ⁊ nõ simplr̃. qꝛ eẽ simplr̃ nõ est a mã vel forma. 2º mõ ac cipit ꝯformitas ꝭꝫ cãm efficientẽ. sic qñ aliqs vult h̄ qḋ ds vult eũ velle. qꝛ deꝰ hãc uolũtatẽ ĩ eo facit. Deꝰ. n. vnãq̃qꝫ volũtatẽ in bonũ ordiauit. ⁊ h̄ vult nos velle. tertio ꝭm cãm finalẽ. vt qñ qs in gliã dei sua fcã ordiat pp quã ⁊ deꝰ facit oĩa ⁊ in his duobꝰ eẽntialr̃ oĩs ꝯformi- tas ꝯsistit. q̃rto ꝭm cãm formalẽ vt. s. ex charitate velit qs qḋ vult sicut ⁊ ds ex

charitate vult oīa. ꝛ ī isto ꝯsistit pfectio ꝯformitatis. vt.s. act⁹ volūtatis nr̄e tā to sit volūtati diuīe ꝯformioꝛ quāto est melioꝛ ꝛ pfectioꝛ. Ex predictis collige qḋ pfecta seu cōpleta ꝯformitas ad deū cōprehendit q̄tuoꝛ. Primo vt velim⁹ qḋ ds vult. 2° vt velim⁹ qḋ vult nos velle. 3° vt velim⁹ pp qḋ vult. 4° vt velimus eo mō quo vult. Sȝ ꝯformitas nō ple na est tripl̄r. pmo si cōformat̄ qs deo in volito tm̄. sicut ꝛ iudei ꝯformes erant deo in morte xp̄i. 2° si ꝯformet̄ qs ī voli to ꝛ in fine. sȝ nō in mō. vt q̄n qḋ non fit ex charitate. 3° q̄n qs ꝯformat̄ ī volito ꝛ in mō. sȝ nō in fine. vt cū ad aliū bonū finem tm̄ retorqueatur intentio.

¶ De iustitia dei. Cap. 33.

Iustitia dei trib⁹ modis sumit̄. pmo mō q̄n reddit̄ alicui quod meruit. 2° mō q̄n pmissuȝ solui tur. 3° mō q̄n īperfectuȝ pficit̄ pmo mō. remuneratio bonoꝝ ꝛ puītio reprobo/ rū est opus iustitie. 2° mō īcarnatio xp̄i op⁹ est iustitie. q2 pmissuȝ fuit h̄ p pphe/ tas. 3° mō dr̄ op⁹ iustitie q̄n de⁹ pctōres iustificat cū se ad grāȝ habilitāt. facien/ do qḋ in se est. Nota ꝙ in oīb⁹ opibus dei īuenit̄ iustitia ꝛ misericordia. sed iu stitia q̄nq3 ē occulta ꝛ misericordia ma nifesta. vt in iustificatiōe ipīj. ꝛ in pmo aduentū xp̄i aliq̄n est ecōtrario. s. apta iustitia. ꝛ occulta misericordia. vt ī pu nitione puuloꝝ sine baptismo decētiū. ꝛ in. 2° aduētu xp̄i. Aliq̄n vtrūq3 est oc cultū vt in tribulatiōe q̄rūdā. l3 iustoꝝ īnocētuī. sic fuit in Job. ꝛ in īfirmitati b⁹ puuloꝝ. aliq̄n vtrūq3 est aptuȝ. vt in remuneratiōe iustoꝝ ꝛ dn̄atiōe repro/ boꝝ. q2 illos remunerat supra meritū. ꝛ istos punit citra ꝯdignū. qḋ est miseri cordie. sȝ vtrisq3 retribuit s̄ȝ merita. h̄ est bonis bona. ꝛ malis mala. qḋ ē iusti tie. Si vis scire q̄ iustitia puiat̄ hō p pcō mometaneo eternal̄r. vide pmo aucto ritates Isaie. 66. Vermis eoꝝ non mo riet̄ ꝛ ignis eoꝝ nō extinguet̄. psal. 48. Ibūt in ꝑgenies patꝝ suoꝝ ꝛ vsq3 ī eter nū n̄ videbūt lumē. Math. 25. ite ma ledicti in ignē eternū. Apo. 8. Ascēdit fum⁹ eoꝝ in secula seculoꝝ. Itē Greg. in. 4. dialogoꝝ. Si de⁹ plus nō attēdēt coꝝ q̄ȝ facta iniusta posset dici talis iusti tia. sȝ q2 de⁹ ītuet̄ coꝛ. iustū est vt sine fi ne puniāt̄ q nūq3 vellēt viuē sine pctō. Rōnib⁹ idē ostendit̄. q2. n. hō peccauit in suo eterno merito puniet̄ in eterno dei. Iteȝ mā ignis est eterna. s. macula peccati ergo ꝛ pena. Itē pctm̄ est ꝯ illū q est infinit⁹. g̃ pena debet esse infinita. sed hoc non p̄t eē acerbitate. vn̄ opȝ ꝙ fiat diuturnitate. Itē cū hō peccat erat in īfinitū q̄dāmō rōnal̄ irascibil̄. ꝛ ꝯcu/ piscibil̄ q̄n finitū ꝑpōit īfinito illa q̄deȝ iudicādo. ista adherēdo ꝛ vltia apperē do vn̄ ꝯgrue dȝ eē pena īfinita. Itē ma la volūtas reproboꝝ eēna ē g̃ ꝛ pēa. itē ōndit̄ exēplis. q2 vēditio momētanea dat ius possidēdi ppetuum vulneratio momētanea cicatricē īfert ppetuā. itē casus ī foueā tpal̄ ē diectio ppetua. Itē effosio oculoꝝ tpal̄ ē. ꝛ cecitatē opat̄ p petuā. Itē crimē lese maiestatis tpale est fuit ppetua. Iteȝ potio veneni mo/ mētanea mortē opat̄ ppetuā. dic aug. ꝙ reddit ds mala p malis h̄ est penā p pctis p iustitia. q2 iust⁹ ē vl̄ reddit bonū p malis. h̄ est grāȝ iniust⁹. q̄n bon⁹ est. vel reddit bona p bonis h̄ est grāȝ pro grā q̄ iust⁹ ꝛ bonus est nūq3 reddit mala p bonis. q̄n iniustus nō est. Aliqs puni/ tur in pūni pp seipm̄. vt pctm̄ punit in eo purget̄. Jo. v. Ecce san⁹ fact⁹ es vade ꝛ ā. nō. pec. ꝛc̄. Itē vt ppter pctm̄ perpe tuo cruciet̄. tam hic q̄ȝ in futuro. Exē/ plū habēs de Herode ꝛ de Antiocho. Iteȝ vt culpa declinet̄ vt in Paulo q cecatus fuit psecutoꝛ vt post illumina/ retur medicus predicatoꝛ. secundo ad

Cor.xi. Ne magnitudo re.ex. me.&c. Itē vt glīa in futuro def. Act.xiiij. Oꝫ nos p multas tri.ir.&c. In p̄mis duab' cāis exercet deus iustitiā. in duabus sequētibus misericordiā. qnto punif qs ꝓpter deū.s. vt glorificef. Joa. Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parētes eius &c.6. punif qs ꝓpter primum.s. vt edificef. sic fuit punitus Thobi. vt alijs daref exēpluꝫ patiētie. sic puniunf ēt inocētes pueri. ne videaf inconueniēs peccatoribus si qñqꝫ tribulanf. Justo dei iudicio puniūtf q vel cōcessis abutunf. vt Adam. vel cōcessa rapere conantur. vt lucifer.

De misericordia dei. Cap. 34.

Misericordia ꝑꝫ ethimologiā dr tribus modis. Primo dr misericordia q̄si miseriaꝫ cordis diuidens sicut dr in auctoritate. Celi nō idigēt misericordia. q2 in eis nulla est miseria ſm hūc modū miseria solū mō est in terra. 2° mō dr q̄si mittēs seorsū cordis rigoreꝫ. sic accipif ibi misericordia & vitas obuiauerunt sibi nā vitas p rigorē ꝓcedit. sꝫ misericordia hūc rigorē tpat remunerās supra meritū. & puniēs citra ꝯdignū sic ē misericordia ēt in īferno. tertio mō dr misericordia q̄si mira suauitas rigās cordia. sic misericordia maxīe ē in celo. lꝫ dr fit mitus. sic & misericors tū dr ei ꝓpriū esse miseri vor usqꝫ eē iustū. q2 nihil reqrif ad cōplēdū opus misericordie. nisi volūtas ei'. s; ad cōplendū opus iustitie reqrif ēt aliqd ex pte bois exigentia.s. meritoꝝ. Misericordia dei pꝫ in effectib' diuinoꝝ būficioꝝ. dat.n. reis veniam dimittendo tā pctī reatū q̄ꝫ pctī seqlas. de qbus duob' ꝑhralis.cii. Qui ꝓpiciaf oib' iniqtatib' tuis. quo ad p̄mū. Qui sanat oēs ifirmitates tuas quo ad 2. Itē largif iustis grām dādo.s. vtutis hītū & vtutis motū vt p p̄mū faciat hominē deo gratū ac vita eterna dignū sꝫ p.2. augeaf ei meritū. De his duobus psal.cij. Qui coronat te in misericordia quo ad p̄mū & miſationib'. quo ad.2. & loqf de corōa grē. Itē ꝯfert sctis glīam & hoc dupl'r. q2 nūc in spe. & tādeꝫ in re. De his psal.cij. Qui replet in bonis desideriū tuū. quo ad p̄muꝫ. renouabif vt agle iuuētus tua. quo ad.2. Itē ex misericordia ds patiēter expectat pcōres bēnigne reuocat vlcisci dissimulat de mltis piculis libat grāꝫ liberal'r donat dataꝫ multiplicat. multiplicatā ꝯseruatā ī celo p̄miat. iteꝫ ex misericordia deus pctōrem ad se redeūtē hylariter suscipit. ad penitēdū cor emolit offensā cito remittit iniurie p'remissionē nō meminit. itē ex misericordia dat de' aduersa vt pctm purget. dat ꝓspa. vt ad amorē ꝓuocet. dat sacra. vt meritūꝫ cumulet. dat ꝓcepta vt premio ditet. item ex misericordia errātes ad se reducit. eūtes ad se cōducit cadētes erigit stātes tenere nō desinit. ꝓueniētes in gloriam ītroducit.

Explicit liber primus.

Incipiunt capitula secundi libri.

¶ De ipsa reꝝ creatione. Cap. 1.

Omnme bōitatis triplex ef/fusio est. s. p gñationem per spirationem. ꝛ p creationē. due pores emanationes sūt ab eterno. tertia est de pñte. de qua nūc est agēdū. Inter creare. ge/nerare ꝛ facere dr̄ia est. qꝛ res de nihilo exit in esse p creationem. sed exit in esse de aliquo p factionem. qꝛ facere est opari de aliena materia. sꝫ de substātia exit in esse p gñatiōeꝫ. deus est reꝝ triplex cā. sꝫ efficiens exēplaris ꝛ finalis. sꝫ nullo mō mālis. Inter opari dei. ꝛ creature dr̄ia est qꝛ de⁹ opaꝛ in instāti angelus au tem repete: sꝫ nā paulatim. Preterea reꝝ pncipia sunt a deo. ꝛ imediate. effe ctus vo ꝯsequētes sunt ab ipso mediāte nā. nihil aūt est a deo imediate tm̄. Cir ca mūdi creationē q̄tuor erāt errores. Quidā dicebāt mūdū eternū. Alij dice bant mūdū qdē fcm̄. sꝫ hūisse materiale pncipiū. ꝛ non esse de nihilo. Alij dice/bāt deū supiores creaturas p se pduxis/se. sꝫ iferiores p misteriū angeloꝝ. Alij ponebāt duo pncipia sicut manichei. vnū s. sūme bonū. ꝛ aliud sūme malū. dicen tes icorruptibilia esse a bono pncipio. corruptibilia a malo. Hos oēs errores excludit Moyses pmū cū dicit. In pri/cipio fm ibi creauit. 3. qñ dicit ds. 4. cū seqtur. Celū ꝛ terrā. Tenēdū est etiā q deus oīa sil creauit. nec aliquā nouam spēm postmodū addidit qūo pus nō fe/cerit vel in se. vel in suo sili. vt holum alas vel in rōne seminali sicut pꝫ in his que nāl'r itroducunꝛ in esse. ꝛ hoc est qd dr̄ deū die septima qeuisse nō qdem a la bore. vel ab ope sꝫ a nouaꝝ spēꝝ pditio ne. De opibus vero sex dieꝝ dicūt qdā

mundi in illis debere intelligi ordinē tē/ poris. sz nature qz dicunt oīa simul tpe fuisse facta creata. et disposita. ac in suis spēbus distincta. Alij dicunt oīa simul creata in materia. sz nō in tali forma sicut in diebus sequētib' receperūt. et hec opinio magis sequitur vltimā lrāz sz prima magis sequitur rōnē. Deus. n. duplr opat. aliqua nāqz facit mediāte natura et hec fiūt successiue. aliq̄ facit p se immediate. vt creare. pctā dimittere grāz in fundere et hmōi et talia fiunt incōtinēti. et pfecte. et cōplete. Cū ergo deus pmordiales res nō pduxerit mediāte nā. sed imediate. et p se vr q in istāti fecerit eas pfectas. et cōpletas. tā in mā q̄z i forma. Coeue sunt q̄tuor de pmitiue rez crea tur. Celū ēpireū: āgeli. mā mūdi et tps.

C De distōne creaturaz i gnāli. Ca. 2.

Creatura mūdi triplex ē. s. corporalis tm̄. vt elemēta. spūalis tm̄ vt angelus composita tm̄ ex his vt hō. corpalis quoqz natura distinguit in corpa lucida. ut sydera. et opaca vt terra et metalla. et hmōi. atqz perspicua siue diaphana. vt aer et aqua. creature q̄dam sm̄ Grego. hūt esse tm̄ vt lapides q̄dam viuere. vt arbores q̄dā sentire vt aīalia q̄dam intelligere vt hoies et angeli. Distinguit āt mūdus triplex. s. architypus. i. deus et dr ab archos q̄d est princeps et typus q̄d est figura. i. pn/cipalis figura qz ipē est exēplar mundi sensibilis. Itē est mūdus q dr macrocosmus. i. maior mūdus vt est iste mūdus sensibilis. Itē est mūdus q dr microcosmus. i. minor mūdus. vt est hō. de his tribus. Jo. In mūdo erat ecce primū. Et mūdus per ipm̄ factus est ecce hm̄. Et mūdus eum nō cognouit ecce tertium. Drīa est inter elemētuz et elemētatū. et gnrā essentiā. Elemētū est pmū cōpositū. et nō cōpositū. vn̄ nec terra nec aqua nec aer. nec ignis puz elemētum est. et simplex apud nos. qz inter se inuicē ista cōmiscent et maxie in ea pte vbi se pringūt. Elemētatū est q̄dlz corpus cōpositum ex q̄tuor elemētis. s. essentia est corpus p se differēs ab oībus elemētis. et elemētatis. tam in materia q̄z in forma. tam in natura quā in vtute nō hñs in se pϟrarietatē. vn̄ nec cāz corruptiōis. Opa sex diez put Moyses distinxit moratr sic hñtur. Signāt. n. res create d nihilo impij iustificationē. Firmamēti opatio. boni ppositi pϟfirmationem. Aquaz pϟgregatio cordis adunationē. Sydez pfectio exēplū bone opationis. Piscīū et auiū formatio statum actionis et pϟtemplatiōis. Hoīs plasmatio rectitudinē intentiōis. Post hoc vo sequitur septīa dies eternitatis. s. reqes.

Est locus sūmus. i. celū vbi sola leticia. et est ifimus. i. ifernus. vbi sola tristitia. et est medius. i. mūdus in quo sūt sūma spe rāda. et ifima metuēda. Diabolus igit a sūmo corruit. et in ifimū detrusus ē. qz reparandus nō erit. Hō vo a sūmo nō cecidit. et i medio collocat' ē vt eēt ei locus quo ascēderet p iustitiā vl descēderet p culpā. Itē Aug° de. s. vic. dic q ē aliqs locus in quo solū et sūmū bonū ē. s. celū aliqs in quo solū et sūmū malū. ē. s. infernus aliqs in quo solū malū ē sz nō summū. s. purgatoriū. aliqs in quo bonuz et malū ē. sz neutz summū. s. mūdus iste.

C De distinctione orbium tā celestiuz quam elementorum. Cap. 3.

Corpalis mūdi machina tota pϟsistit in duob'. s. i nā celesti et i nā elemētali. Celestis āt distigiut in tres celos pncipales. s. i celū cristallinū et empireū. et firmamētū. intra firmamētū q̄d est celū stellatū pϟtinent. vij. orbes plāetaz q sūt. saturn' iupit: mars: Sol: Ven': Mercuri': Luna: nole aūt celi cristalini. siue aquei itelligit illa pars nāe q̄ pme q̄ hz pbm formata est in duos

orbes quoꝝ prior est pri^m mobile. Isto rũ orbiũ nã est q oẽs mouenť excepto empireo qđ quietũ est. Nã vo elemẽtalis in q̃tuor spas principales distinguit.s. Ignis Aeris. Terre ꝛ aq̃ Spera ignis tria h3 interrestritia.s.supmũ.qđ vocatur igneũ ꝛ mediũ ꝛ isimũ. qđ vocatur olympiũ. Silr aer tria h3 iterrestritia. sc3 supmũ qđ vocať ethereũ.ꝛ mediu3 ac isimu3 qđ vocať aereu3.ꝛ in supmo est calor lux pp solis ꝓpinqtatem. Silr est in isimo.s.pp radioꝝ repcussione3 a terra.in medio ãt iterrestritio ad quod nõ ptingẽ pt repcussio radioꝝ est frigiditas ꝛ obscuritas in quo dñr habitare demones q detrusi sunt in hũc aerẽ caliginosu3.ibi ẽt fiunt tẽpestates tonitrua grando niues.ꝛ silia. Ex his collige septẽ orbes terrã ꝛ aquã ambiẽtes q oẽs pñt vocari celi.istos ãt excellit celũ trinitatis ipse deus q est in oib^9 ꝛ sup oia. Distãtia dictoꝝ orbiũ ꝛ plãetaꝝ hec ẽ. A terra vsq3 ad lunam sunt miliaria. 15625.h sũt stadia.1260. a luna vsq3 ad Mercuriũ sunt miliaria.7612.ꝛ semisse.a Mercurio vsq3 ad Venerẽ tñde3 A venere vsq3 ad Sole3 sũt.24433. A Sole vsq3 ad Martem sunt miliaria. 15625. A marte vsq3 ad iouem.6812. A ioue vsq3 ad Saturnu3 tñdẽ. A saturno vsq3 ad firmamentũ.24427. Ex his colligitur q a terra vsq3 ad celum stellarum sunt miliaria.19375.

¶ De natura celorum ꝛ supernoꝝ corporum. Cap. 4.

Celu3 est corpus puꝝ nã simplicissimũ essentia subtilissimũ incorruptibilitate solidissimũ q̃ntitate maximũ q̃litate lucidu3 diaphanitate pspicuum.mã purissimũ. figura spicũ.situ locali supmũ amplitudinem creaturaꝝ in se aliqrũ ꝯtériuũ.istę ꝓpetates tã celo ꝯuẽiũt empireo. q̃3 p^o mobili. S3 pri^m h ẽ celũ empireũ a motu ẽ extraneũ htõꝝ spirituũ. hitaculu3 spãlr sedes nũcupať. Celo ãt cristalio ꝯuẽit spãlr qđ est motu velocissimũ ad inferiora vtutis isluxiuũ. Eodẽ mõ dõ3 est de firmamento q plime sibi ꝯueniũt 3 ꝓpetatib^9 supradictis.ꝛ isup est aq̃z diuisiuũ ac stellis dcoratũ. corpa celestia diuidunť in lucẽtia.ꝛ nõ lucẽtia.ꝛ diaphana. Nã corp^9 lucẽs est sol q solus inter sidera lucet.s3 nõ lucẽtia su3 cetere stelle ꝛ plãete q̃ lumẽ suũ a sole mutuãt corpa vo diaphana sũt oẽs spe celestes. itẽ spe celestes cũ mouenť nõ mutãt locũ s3 moueť in locis suis.supiora isluũt in iferiora vtutẽ motiuã vegetatiua3. sensitiuã.ac oiu3 g̃iabiliũ ꝓductiuã.itẽ l3 careãt q̃litatibus elemẽtarib^9.nõ.n. sunt calida vl' frigida sicca vl' hũida.ñ nõ isluũt sup liberꝫ arbitriũ.nec hñt vim tẽ imutãdi hoĩs volũtatẽ.l3 hñ imutẽt atq3 disponãt cõplexione3 hoĩs aliqũ q volũtatẽ nõ hñt cogẽ sed magis ꝛ min^9 in diuersis hõĩb^9 iclinare. Opanť quoq3 corpa supiora distictiuã cognitionẽ dierũ v3 lumẽ solis ꝛ distictionẽ mẽsiũ ẽm lumẽ lune.ac distictionẽ ãnoꝝ ẽm motũ solis in aliq̃ circulo atq3 distõnẽ tporũ ẽm varioꝝ cursu3 plãetaꝝ distãtiã ꝛ cursũ ascẽsu3 ꝛ dscẽsu3 retrogradatõe3 ꝛ statũ. Circulus qdẽ est in spera iterseq̃ns eqnoctiũ q itersecať ab eodẽ i duas ptes eq̃les ꝛ vna medietas declinat v̾sus septẽtrionẽ.alia v̾sus austꝝ ꝛ dr ille circulus zodiac^9.a zo qđ est vita.na3 ẽm motũ planetaꝝ sub illa oĩs vita h reb^9 iferiorib^9 est. vel dr a zodias qđ est aĩal.q2 cũ diuidať in.12.ptes eq̃les.q̃libet ps appellať signũ.ꝛ h3 nomen spãle a noĩe aĩal' pp ꝓprietatẽ aliquã ꝯuenientẽ tã ipsi q̃3 aĩali. vl' pp dispõnẽ stellarũ sitaꝝ in illis ptib^9 ad modũ aĩal'. iste vo circulus dr latine signifer q2 fert signa vl' q2 diuidiť in ea. ab Aristo. vo in hoc de g̃iatiõe dr circulus obliqu^9 vbi

dicit q̄ s3 accessu3 ⁊ recessu3 sol' in obliquo circulo fiūt gn̄atiōes ⁊ corruptiōes in reb⁹. Noia vero signoꝝ. ⁊ ordīatio. ⁊ nūerus in his v̄sib⁹ notant. Sūt aries. thaurus. gemini cancer. leo virgo. Libraq3. scorpius. arcitenens. caper. amphora. piscis.

¶ De natura stellaꝝ in cōi. Cap. 5.

Stelle supme in firmamento figunt. ⁊ cū illo sp mouent. mā sūt purissime. figura sp̄ice. q̄ntitate magne. apparentia pue q̄litate lucide. radioꝝ diffusiue. reꝝ iferioꝝ gn̄atiue. a sole illuminationē receptiue. tenebraꝝ expulsiue. q̄to nox obscurior. tāto plus sui manifestatiue in p̄ntia solis sui lumi nis occultatiue. tēpestatis ⁊ serenitatis ꝓcitatiue. viaꝝ nauigātiū directiue q̄to soli ꝯiūctiores. tāto in cōi lucidiores s3 singule min⁹ apparētes. vt p3 in galinatia claritate q̄ntitate. differūt ac v̄tute. Galinatia est multitudo pua ꝝ stellaꝝ q̄si ꝯtiguaꝝ illi loco orbis vbi diffūdit lumē solis. Fit āt eclypsis cū se soli luna ꝯnectit. vt tenebras efficiat. Nota q̄ oēs stelle eclypsant. ⁊ h̄ vl' a seipis vl' a terra. vel a planetis. Planete eni dicunt q̄nq3 retrogradi. q̄nq3 ꝓgressiui q̄nq3 stationarij ꝑut eclypsis suis diuer simode mouent. Planete sūt sydera inter celū ⁊ terrā errātia. firmamēto ꝯ̄riu m cursum agēnta. cursu quē hn̄t ab influxu primi mobilis mouent directe. s3 cursu ꝓprio mouent obliq3 nō sintilāt. singuli suos colores ⁊ circulos hn̄t ⁊ in circulos alioꝝ īgrediūt ⁊ istoꝝ pticipāt q̄litate cū sole intrātes occultant. quāto terre ꝓpinquiores. tāto circulos habent minores q̄to sunt altiores. tanto cursus eoꝝ nālis vr̄ eē tardior. Corpa eoꝝ non sunt lucida. vel perspicua. sed opaca. Alioquin nō eclypsarent se inuicē. Motus primi mobilis. s. none spere ab oriēte in occidentē rediēs iterum in oriētē dr̄ rōnalis ad similitudinem motus rōnis in microcosmo qn̄ fit cōsideratio a creatore p creaturas rediēs in creatorē. ⁊ ibi sistēdo. Scd̄s mot⁹ firmamēti ⁊ planetaꝝ est huic ꝯ̄ri⁹ ab occidēte in oriētē rediēs in occidētē. q dr̄ irratiōalis. siue sensualis ad silr̄itudinē3 microcosmi q est a corruptibilibus ad creatorē. ⁊ iteꝝ rdiēs ad corruptibilia.

¶ De luce. Cap. 6.

Lux est vt ait ph̄s scd̄o de anima act⁹ lucidi. s3 qd̄ lucidū. vn̄ sciendū est q̄ lux est q̄litas actiua corpis luminosi. sic calor ignis. Lux quoq3 dat eē intētionale corporib⁹ vel colorib⁹ sicut itellectus agēs fantasmatib⁹ dat eē itellectuale. Ipsa est mediū deferēs oia q̄ a celo in nos descēdūt ipsa quoq3 mutuat corp⁹ nō lucēs a lucido. Ipsa est s̄m ph̄m celi purpura. maleficioꝝ inimica. nauigātiū directio oculus noctis facies omniū rerum. Lux vt ait Augu. rectu3 habet incessum vt nullo modo incedat p curuū. hec oibus reb⁹ ⁊ decorē tribuit ⁊ absq3 illa cuncta sunt ignota. ⁊ abscondita. motus. n. eius est subit⁹. q2 sine mora replet oia. Hec in superficie est corporis vmbrosi nō se p fundit nisi in corpore diaphano. vnde secūdū corporis grossitudinē vel subtilitatē magis ⁊ minus pticipat. lux eni3 sine sue diminutione vbiq3 se diffūdit. Ples ꝓprietates lucis habes infra de sole que illi cōueniūt inq̄ntū lucet. Sciēdu3 est q̄ lux vocat in corpe luminoso lux sed lumen ꝑut est cōicans alijs.

¶ De planetis in specie. Cap. 7.

Saturnus est a nobis remotissim⁹ frigidus ⁊ siccus. h̄ itelligas in effectu sicut in alijs plāetis. Ex vicinitate ei⁹ calor sol' remittit. Ex ꝯiūctōe ei⁹ cū Joue clar⁹ efficit. cū nāl'r sit palidus nociu⁹ est. Ipso dn̄ante tātā h3 virtutē vt si influat in iferiora fetus

nascit mortificat⁹ aut debilis. Plus no/ cet retrocedēdo q̄ꝫ pcedēdo. Morat in quolibet signo.30.mēsibus. exquo seq̄t q̄ cursuꝫ suū cōplet.s.30.ānis. Iupiter ē clarus. ⁊ q̄si ad istar lactis candidus in q̄litatibus est bñ tempatus. q̄ calidus ⁊ humidus. In supiori pte assidue tēpe rat maliciā saturni cū ascēderit in circu lū saturni.ꝓbit palorez:lꝫ sit clarus. In quolꝫ signū morat p annuꝫ:⁊ ita cōplet cursuꝫ suū i.12.ānis. Mars calidus ē ⁊ siccus:⁊ iō nociuus ex ꝓprietatib⁹ suis hoies icitat ad bellādū ⁊ interpositione veneris ⁊ Iouis ei⁹ nocuitas reprimit. Igneus appet ⁊ radiosus in quolibꝫ si/ gno morat.xl.dieb⁹. Sol dr̄ octies ma ior terra ſꝫ hꝫ ptolomeū est.c.lx. vicib⁹ maior terra calidus ⁊ lūinosus. eclipsiꝫ patit. cōis est oib⁹. nube celat solus p se lucet. qḋ nulli syderi magis cōpetit vñ ⁊ nomē accepit stellas illūinat. ⁊ tñ eas p suā pñtiam ab apparētia sui luminis ꝓuat. medi⁹ est planetaꝝ odiosus egris oculis. ſꝫ amabilis puris. tpa distinguit locis ī mūdis nō inqnat terrestria ꝯsoli/ dat. gelida resoluit. flores apit. fructus maturat corpa diaphana penetrat. nō regescit. visum retōdit. vapores eleuat hemisspia vicissiꝫ plustrat appropinq̄ns nobis estatē facit recedēs vō hyemeꝫ ef ficit. oculus est mūdi in quolꝫ signo mo rat.30.diebus.⁊.10.horis,cursum p an/ nū facit motu ꝓprio: ſꝫ dieꝫ pficit motu pmi mobilis. Venus ē lucidus calidus ⁊ hūidus malitiaꝫ. Martis tēpat sp cō/ mitat solē: ſꝫ cuꝫ pcedit dr̄ lucifer qñ se quit dr̄ vesp colorē hꝫ candentē ⁊ reful gētē electro sileꝫ. Inter sidera pl⁹ splē/ det cōplet cursuꝫ suū i.348.dieb⁹. Mer curi⁹ sp cū sole gradit. nūq̄ꝫ ab eo plus. 30.gradib⁹ distās. colorē hꝫ radiātē. ra/ ro pp vicinitatē solis cernit eloq̄ntia sb ipso ē aqs dr̄ dn̄ari. ⁊ pesse feminib⁹ cur sum cōplet.338.dieb⁹. Luna noctē illu/ minat lumē mutuat. augmētū patit. ⁊ detrimētū. Infima ē iter planetas ecly psim patit: ⁊ efficit maculas hꝫ ꝓpꝯiun ctiōeꝫ eius quā cū iferioribus hꝫ.s.cum terra. Itē corniculata iterdū appet ex eo q̄ ps ei⁹ illumiata a nobis abscōdit. Itē regina celi appellat: q̄ sol tāq̄ꝫ me dius planetaꝝ pticipat ꝓprietates oīuꝫ ⁊ eas ad lunā cū lumine suo trāsmittit. Ipsa.n. luna q̄cunq̄ꝫ a sole sicut recipit influit. Unde q̄ p eam tali mō virtutes planetaꝝ recipimus merito. Regia ce li vocat. Ḣis visis pꝫ q̄ qñ luna prima icendit optimū est semina iacere: q̄ tūc vtutes planetaꝝ q̄s in inferiorib⁹ influit colligit frigida est ⁊ hūida. solē pcedēs minuit. ſꝫ seq̄ns crescit: ⁊ ab eo elongat accessus ⁊ recessus maris p eam cātur. Signa aūt zodiaci quolꝫ mēse pcurrit.

¶ De natura elementoꝝ. Cap. 8.

Ignis ꝯsumit ⁊ iterminat in sili tudinē suā sibi appropinquātia ꝯuertit. motū facit de cētro ad circūferētiā ardet ⁊ lucet in mā aliena: ſꝫ nō in sua spa. Inferiora reducit ad su piora. q̄ resoluit terrea i aquosa. aquo sa in aera. aera in se. Mollificat dura ⁊ idurat. mollia subtiliat. vt pꝫ in resolu tiōe glaciei ⁊ ꝯdēsat. lutū depurat vt ru biginē in auro. ⁊ corrūpit sicut ea q̄ ꝯsu mit frigefaciat p accñs. vt pꝫ in aceto. est ⁊ penetratiu⁹. cōicatiuus ⁊ diuisiu⁹. Itē ignis in spa sua nō lucet: q̄ cōpact⁹ nō est. Nullū.n. corp⁹ dyaphanū lucet: ſꝫ potius est illuminabile. Si ēt ignis in spera cōpactus esse eclypsaret oēs stel/ las que supra ipm sunt. Ignis vō hic lu cet apud nos pp materiā coadunatā in qua est. hoc pꝫ: q̄ vna cādela alteri op/ posita vmbrā facit. Aer subtilis mobi lis pspicuus per inspirationem ⁊ respi/ rationem. Caloris cordis tēperatiuus decoratur volatilibus. locus impressio num. mansio spūum dānatoꝝ. est ⁊ alte

rabilis. leuis atq3 rarus. non lucet sicut
nec aliqd corpus dyaphanũ. s3 ẽ illumi/
nabilis. Aq̃ sup celos eleuaf. piscibus
decoraf. tẽpestatibus subijcif. oẽs fon/
tes ꝛ flumina ad mare ꝯtinuanf. ad locũ
vñ venerũt reuertunf. Aeri p̱bet aq̃ in
formatiõe3 volatiliũ ornamẽtũ ꝛ vege/
tabilibus nutrimẽtũ. ꝛ optie est termia
bilis termio alieno. s3 mĩne termio p̱/
p̱rio. Aq̃ corpus ẽ dyaphanũ oib⁹ cõis
in cristalũ ꝯgelaf. iridẽ in nubibus cau/
sat. sordes purgat. hortos irrigat. febri/
citãtes sua frigiditate ꝛ humiditate de/
lectat naues vehit. lumẽ recipit. ad suũ
p̱ncipium recurrit. loca vacua subijcit.
lapides cauat. ignẽ extinguit. ꝛ oli3 mũ
dum purgauit. In mari rubeo pp̱lo. di
cessit de latere xp̄i fluxit. hanc xp̄s in vi
nũ mutauit. ac de ipa baptismi mã3 or/
dinauit. Terra iter alia elemẽta est infi
ma. nigra. magis despecta. ponderosa.
rotũda elemẽtis alijs circũdata. inr̃ fru
ctuũ radix plãtaꝝ. nutrix aialium edifi
cioꝝ fundamentũ. mortuoꝝ receptacu
lũ. inachīe mũdialis cẽtꝝ. ꝯcludit in se
īfernũ. frigida: sicca: opaca corpis hũa/
ni mã. Seruat metalla cẽtro. motũ cẽ
trũ ex vaporib⁹ suis ꝯcutif. inclusis her
bis ꝛ florib⁹ albet ꝛ decoraf ꝯ ea3 motu
circulari celum cũ syderibus voluif ab
hoibus ꝛ iumẽtis calcaf. hoꝝ terre q̃dã
competunt ƀm esse suũ: quedã ƀm situ:
quedam ƀm contemptum: quedam ƀ3
ornatum: quedam ƀm vtilitatem.

¶ De impressionibus aeris. Cap. 9.

C Ometes l3 appareat q̃si stella.
nõ est tñ aliud q̃3 vapor inflãma
tus a vicinitate ignis. Hic co/
mas luminis fũdit. ꝛ dr̃ signare mutatio/
nẽ regñ: aut bella: aut pestilẽtias. Coro
na ẽ albus circulus. q q̃nq3 appet circa
solẽ vel lunã: aut stellas alias. ꝛ causaf
ex reliqijs nubiũ p planetaꝝ radios at/
tractis ꝛ illuminatis. talis ẽt circulus fi
gura ẽ serenitatis. Assub duplex ẽ ascẽ
dens. s. ꝛ descẽdens. ascendens fit ex va
porib⁹ īflãmatis in supmo aeris. ꝛ videt
ascẽdere sicut si euolarẽt fintille de for/
nace. Assub vo descendens est ignis re/
tentus in nube. q tñ expellif obuiante
nube frigida. ꝛ edit ꝯtinue pp qd̃ videt
q stella cadens sit lõga. qr reliqt ei⁹ ve/
stigia post se. Nubes fiũt qñ a virtute so
lis extrahunt humores seu vapores de
aqs a paludibus. ꝛ locis humidis ꝛ fe/
runf sursum. Nebula est id qd̃ ex nubi/
bus aquã pluentibus relinqtur. ꝛ iõ ne
bula ƀ3 Arist. signũ est serenitatis. Ca
ligo ẽ vapor tenebrosus: que vulgo ap/
pellaf nebula. Iste vapor non eleuaf:
s3 p̱usq3 ꝯuertaf in nubes: vel in pluuiã
deprimif. ꝛ remanet iuxta terram. Ros
est id qd̃ descẽdit ex vapore paruo. ꝛ in
descẽsu suo tardaf in paruis minucijs.
Pluuia est aqua descendens ex nubib⁹
resolutis. velocitatẽ hũs sue descensio/
nis. ꝛ hoc guttatim. Pruina ex vapore
rorido que ꝯgelaf antequã ex ipso resol
uaf aqua. Nix generaf in nube calidissi
ma. cuius ꝯgelatio simul fit cum ꝯuer/
sione in aquã: ꝛ ideo partes eius non in
spissanf. Grãdo generatur ex nube cali
dissima. vtute solis multũ eleuata. que
postq3 in aquã resoluif. tunc demum in
medio iterristricio ꝯgelatur. Tonitruũ
est sonus vaporis sicci egrediẽtis de nu
be hũida. vł in nube frigida ꝛ humida.
ꝛ scindit qcq̃d inuenit. Iris est lumẽ so
lis receptũ ĩ nube ꝯcaua ꝛ aquosa ac so
li ex aduerso opposita. Glacies ẽ aqua
ꝯgelata. Uẽtus est vapor terreus supe/
riora trãscendẽs. ꝛ aerẽ fortiter ꝑcutiẽ/
do impellens. Uenti sunt quatuor p̱nci
pales. s. subsolan⁹ ab oriente tempatus
habens a dextris vulturnũ desiccantẽ.
ꝛ a sinistris eurũ nubes giiante3. Item
a meridie ẽ auster calidus qui flumina
gignit ꝛ pluuias largas. hẽns a dextris

affricum.calm̄.⁊ a sinistris notbuꝫ tpa/ tum q̄dē:sed pestilētias inducentē.Itē a septētrione est aqlo frigidus hn̄s a de xtris grecū niues facientem ⁊ grādines a sinistris boreā nubes ꝯstringenteꝫ.ac pluuias ꝓhibentē.Itē est Zephirus flo res ꝓducens hn̄s a dextris circiuꝫ tem/ pestates.ac pluuias ⁊ tonitrua generā/ tem a sinistris fauoniū in oriēte nubila. ſꝫ in meridie serena faciēteꝫ.Turbo est vētus egrediēs de nube in seipꝫ.⁊ egre/ diens.vl̄ duo vēti lateraliter sibi occur rentes seseq̄ꝫ iuxta terrā orbiculariter inuoluētes.Terremotus est vapor grof/ sissimus extractus de ꝓfundo terre non potens exire pp̄ supficiem terre.⁊ illius soliditatem sicq̄ꝫ coartatus in interiori bus concauitatibus terram concutit.

¶De tempore. Cap. 10.

Tempus est mēsura motus ꝓmi mobilis ⁊ hoc pꝫ q꞉ hic est tp̄s ⁊ nō in celo ſm suā sn̄bam. q꞉ hic mutanť oia ⁊ nō ibi.hic est.n.nūc hyēs nunc estas.nūc pax.nūc discordia. nūc tranqlitas nunc tēpestas.Mutabilitas rex ondiť in hoc ꝙ ea que ꝑcipue mun/ dus amplectiť.i.sapia ⁊ potētia in oriē te cepunt.⁊ terrā habitabilē ꝑcurrerūt vsq̄ꝫ ad occidentē.in signū ꝙ oia tēdūt ad occasuꝫ.Nā studiū sapie cepit in egy pto.postea fuit in grecia post h̄ Rome. deīde in frācia.⁊ in anglia. Silr̄ regna prio fuerūt in oriēte.post in grecia.post apud romanos.nunc ptās impīj residet in Germania. Propterea.Jacob⁹ cō/ parat vitā nr̄am.⁊ hec mutabilia vapo ri.Salomō somno.Isa.baculo harūdi neo.⁊ liber regum aq̄ dilabēti.Dr̄ia est inter tp̄s.⁊ euū.⁊ eternitatē.Nā tp̄s hꝫ ꝓncipiū ⁊ finem.Euū caret fine. ſꝫ non ꝓncipio.Eternitas caret vtroq̄ꝫ termi/ no q꞉ ē mēsura iterminata.Iste sūt eta tes mūdi.Prīa est ab Adā vsq̄ꝫ Noe. hn̄s iuxta hebreos ānos.1656.ſꝫ ſꝫ.72. iterp̄tes hn̄t.2242.Scd̄a a Noe vsq̄ꝫ ad Abraā hn̄s ſm hebreos annos.292.sed ſꝫ.72.1072.Tertia ē ab Abraā vsq̄ꝫ ad Dauid.hn̄s annos ſm hebreos.972.ſꝫ ſꝫ.72.1130.Quarta ē a Dauid vsq̄ꝫ ad trāsinigrationē Babilonis.hn̄s annos ſm hebreos.473.ſꝫ ſm.72.485.Qnita est a trāsinigratiōe Babilonis vsq̄ꝫ ad xp̄m.hēns annos ſm hebreos.585. sed ſm.72.578.Igiť ab exordio mūdi vsq̄ꝫ ad xp̄m ſꝫ hebreos hēmus ānos.3952. ſꝫ ſm Hieronymū est hec cōputatio ſꝫ ꝯ.72.quos greci sequunť.5508.Euse bius aūt.quē Horosius secutus est iter vtrosq̄ꝫ incedēs numerat annos.5198. q̄s pene oēs latini sequunť.Sexta etas est a xp̄o vsq̄ꝫ ad finē mūdi. Septīa est qescētium.⁊ ꝯcurrit cū sexta.Octaua est resurgētium.Porro ſm hebreos in ꝓma etate sunt gīationes.10.In 2ª.10. In 3ª.14.In 4ª.17.q̄s tn̄. Marh.gr̄a mysterīj.13.ponit.In ca.13.Etates ho/ minis sunt iste.ſ.Prīa est īfantia a nati uitate vsq̄ꝫ ad.7.annos.2ª est pueritia vsq̄ꝫ ad.14.annos.3ª est adolescentia.a 15ª āno vsq̄ꝫ ad.28.4ª est iuuētus a.28. vsq̄ꝫ ad.49.5ª est senect⁹ a.50. vsq̄ꝫ ad 78.6ª est decrepitas ab āno.79.quousq̄ꝫ vita finitur. Dignitas dn̄ici diei notať in hoc ꝙ fuit ꝓma diez.Iteꝫ vt dicitur erit vltima dies.Itē nox illā non ꝑces/ sit.Itē nox illi nō successit.Item celū ⁊ terra in ea sūt creata.Itē angelus in ea ꝯuersus est ad deū.Iteꝫ ꝓmo data sunt in ea filijs Israel mādata. vt dic̄ Orige nes.Item in ea xp̄s natus est.item xp̄s in ea surrexit.iteꝫ in ea sp̄us sanctus da/ tus est apostolis.item oēs in ea resurge mus atq̄ꝫ iudicabimur.item in ea cōti/ nuandū est perpetuo in laude dei.

¶De angelis in communi. Cap.11.

Angelus est ſꝫ Damascenū sub stantia itellectualis semp mobi lis arbitrio libera icorporea do

ministrãs. Imortalitatẽ suscipiẽs hꝫ gratiã nõ nãm. Substãtia ponit in hac diffinitione p gñe ⁊ ponit hoc ad drñã accidẽtis. Intelligit ẽt substãtia qualitercũ qꝫ cõposita ex eo ꝙ est ⁊ quo est. Intellectualis dr potiusqꝫ rõnalis quia rõ est virt' collatiua cause ⁊ causati. ⁊ iõ composita. vt oĩs homo est aĩal for. ⁊c̃. Syllogism' nihil aliud est qꝫ discursus a cã in causatũ. Intellect' est de rõne sui nec cõpositionẽ hꝫ ⁊ collationẽ. sed est sine inqsitiõe ⁊ cõpositione ⁊ iõ cõpetit nãe magis simplici ꝓpriã. vt est angelus. Ratio autẽ differẽtia est nature minus simplicis. s. hoĩs semp mobilis. non dico de loco ad locuꝫ sꝫ mobilitas dicit h̃ triplicẽ mobilitatẽ in angelo. s. nature intelligẽtie ⁊ volũtatis. Mobilitatem enĩ hꝫ nature. qꝛ oẽ creatuꝫ vertibile est in nihilũ nisi manu oĩpotẽtie diuine cõtineat. Mobilitatẽ intelligentie hꝫ. qꝛ lꝫ in angelo nõ sit vicissitudo ĩtelligẽtie. qo ad scita in v̓bo. cũ deformiẽ habeat intellectũ ꝫm Dionysiũ. põt tñ in eo eẽ vicissitudo ĩtelligẽtie quo ad cognitionẽ rez in ꝓpria nã. ⁊ quo ad discẽda ⁊ hoc est qđ dicit Aug. ꝙ oẽ creatuꝫ habẽs ĩtellectũ intelligit vnũ post aliđ. itẽ in volũtate mobilis est angelus. qa nõ simul vult hoc ⁊ illud. item põt dici mobilis motu dilectionis. Arbitrio libera. hoc nõ dr pp deflexionẽ ad bonũ indifferẽter. ⁊ ad malũ. sed pp liberam electionẽ eoꝝ que voluerit. vnde bon' angelus semp eligit libere bonuꝫ. ⁊ angelus malus libere ⁊ sine coactione eligit malũ. incorporea substãtia dr. qꝛ angelus hꝫ ꝓprietatẽ corporis. nõ nãm. s. in loco cõtineri. Cũ enim corpus sit in loco circũscriptiue ⁊ diffinitiue. angelus tñ est diffinitiue in loco. Deo ministrãs. Ministeriũ hic ponit pro quocũqꝫ obsequo. ⁊ ꝫm hunc modũ tã assistentes qꝫ administrãtes qꝫ ẽt demones ministrant. immortalitatẽ suscipiens ꝫm gratiã. nõ nãm qꝛ rediret in nihilũ. nisi per gratiã cõseruationis detineret. Angelo attribuunt quatuor. s. essentie subtilitas intellectus perspicacitas. liberi arbitrij facultas. discretio personalis. in primis tribus cõuenit aĩa cum angelo. in 4° nõ. qꝛ aĩa nõ est psona. hꝫ etiã alia tria angelus. s. virtuositatẽ in operãdo officiositatẽ in ministrãdo ĩmutabilitatẽ post electionẽ siue in bono siue in malo. Differentie quatuor assignantur inter angelũ ⁊ animã. Prima ⁊ principalis est penes esse nãle qꝛ anima est vnibilis corpori. ẽt actu separata. angelus nõ. 2° est penes esse logicuꝫ. idest diffinitionẽ. qꝛ aĩa rõnalis est. sꝫ angelus ĩtellectualis. Aĩa enĩ apprehendit inqrendo ⁊ ꝓferẽdo. angelus v̓o intuendo. tertia est penes esse metaphysicuꝫ. idest separatũ a mã. ⁊ a motu. qꝛ angelus nõ hꝫ passibilitatẽ. nisi respectu superiorũ. aĩa vero respectu inferiorũ. qꝛ immutat a sensibilibus. q̃rta est penes esse theologicũ. qꝛ anima vertibilis est a bono in malum ⁊ ecõtrario. angelus v̓o nõ. qꝛ manet in eo ad qđ se cõuertit. siue bonũ sit. siue malũ. Angeli enĩ sũt oẽs siles in eo ꝙ ĩmortales. ĩuisibiles. ĩdissolubiles simplices. discreti psonis incõmutabiles. incõmunicabiles sunt alteri nãe. sed dissiles sunt in donis gratie ⁊ nature. Preterea dicit Dionysi. ꝙ in omni nã spirituali creata. aliđ est ẽentia. aliud est virt' aliud est opatio.

¶ De distinctiõe celestium hierarchiarum. Cap. 12.

Ierarchia triplex est. scilꝫ supcelestis. celestis. ⁊ sub celestis. b supcelestis est in tribus psonis. vt quidã dixerũt. ⁊ male. qꝛ ꝫm Dionysiũ. hierarchia dicit ordinẽ. ⁊ ille absolute nõ est in trib' psonis. sꝫ tantũmodo ordo nature celestis ẽ in ordinib' ange

lis. Subceleftis in bolbus fcis. Porro bierarchia celeftis diuidif i fupiorē mediā ꝛ iferiorē. Supior ptinet tres ordines.f. cherubin.feraphin.ꝛ thronos. q̄rū pmi ɔfiderāt dei bōitatē. fcōi dei veritatē: tertij dei eqtatē. itē in primis ds amat vt charitas. in fcōis nofcit vt ditas. In tertijs fedet. vt eqtas. Media ptinet dñatiōes.pncipat⁹.ꝛ ptātes. quorū primi regūt officia angeloꝝ fequētes capitib⁹ ɔfunt populoꝝ. Ultimi ptātes coercēt demonū. itē in primis de⁹ dñaf. vt maieftas. in fequētib⁹ regit vt princi pat⁹. in vltimis tuef. vt falus. Inferior bierarchia fiſr ɔtiet tres ordines.f. virtutes. archāgelos angelos. ad quoꝝ pores ptiet miraculoꝝ opatio. Ad fcōos maioꝝ negocioꝝ dñūciatio. Ad tertios būane cuftodie folicitudo. In primis ds opaf vt virt⁹. In fcōis de⁹ reuelat. vt lux. In tertijs mittit. vt ifpirans. Hec dicta funt ƀ3 bnī Gre. ꝛ fm Ber. f3 ƀ3 Dio. Uirtutes funt. medius ordo fcōe bierarchie ꝛ pncipat⁹ ꝛ prim⁹ ordo tertie bierarchie. Hic attēdendū ꝙ in qlibet triū bierarchiaꝝ pmiffaꝝ notatur trinitas diuiaꝝ pfonaꝝ vt p3 in celefti bierarchia tā fupiori. ꝙ media ꝙ ēt iferiori.

¶ De ɔprietatib⁹ angeloꝝ. Cap. 13.

Angeli ƀ3 Ifidoꝝ. fūt fpūali fba facti añ oēs creaturā creati. nā mutabiles cōditi. f3 cōtēplatione imutabiles facti. alio ipaffibiles: mēte rōnales. felicitate fecuri. futuroꝝ pre fcij. iuffi mundū regunt. miffi corpa aerea fumūt. in celeftib⁹ cōmoranf Ber. de eodē. Inueftigemus iueftigabilia. ꝛ primo fpūs effe potētes. gloriofos. beatos. diftinctos in perfonis. difpofitos in dignitate. ab initio ftātes in ordine fuo. pfectos in genere fuo. imortalitate perpetuos mēte puros. affectu benignos. religione pios. vnanimitate indiuifos pace fecuros: diuinis laudib⁹ ꝛ obfequijs deditos. Itē fm Ber. In angelis eft dignitas creationis. grā ɔfirmationis. amor creatoris. vifio diuinitatis eft ēt in angelo p oīa. ficut fupradictū eft eēntie fubtilitas. itelligētie pfpicacitas. liberi arbitrij facultas. agilitatis velocitas. ppter oēs obediūt. maiores fine elatiōe pfunt. minores fine vitio fbfunt qui ad exteriora exeūt. ab interiori contēplatiōe nō recedunt. oēm veritatē inferioꝝ fupiores pticipant non econtra. Qui excellunt in nā precediūt in gratia ꝛ gloria. In eodē ordine alij effe alijs digniores duplicē būt vifionē. f. matutinā ꝛ vefpertinā. Illuminationes quas a fupioribus recipiunt alijs tribuunt.

¶ De ɔprietatibus ꝛ officijs fingulorum ordinum. Cap. 14.

Proprium eft feraphin in amore ardere. ꝛ alios ad incendiū diuini amoris ɔmouere. ꝛ in deū ordinare. formā dili gēdi tribuere. Ifti imediate deo iungunf. ꝛ ideo purius ꝛ fanctius in ipfos operātes theophanie deferunf ad aliud quoq3 extra amatum nō diuertūt. Cherubin quoq3 primo ꝛ principalr relucent diuini luminis radio pro eo ꝙ vicinius diuine ꝛ pure veritati iungunf. Hoꝝ offīn eft ɔmouere boles ad diuinā cognitionē. ideo dicuntur pre ceteris lucere. qꝛ plenitudinē luminis quā fufcipiūt alijs inferiorib⁹ cōicando trāffundūt. Throni dicunf eo ꝙ in eis dñs fedet ꝛ iudicia fua per eos determinat. In bis ergo pcipue relucet rectitudo diuini iudicij. Hi quādoq3 ditatē dei quā fupra fe accipiūt ad iferiores trāffundunt. Dñationes dūr eo ꝙ ceteris angelis domināf ꝛ ab omni oppreffione funt liberi. ꝛ nulli iferiori fbijciunf. Hoꝝ offīn fm Greg. eft in bello fpūali inftruere qlīter oporteat ꝑlationis offīn exercere. ꝛ qualiter debeat fbditis dñari. Hoꝝ offīn eft ƀ3 Diony. ti

more seruili deposito in deū moueri. et icessanter ei famulari. Principat' fidi tis angelis psunt. et eos ad ministerium diuinū explēdū disponūt. Ad hos perti net sm Dio. vniuersale regimen vnius regni et gentis ducere ad dei similitudi/ nē. Misteriū quoqz eorū est sz Gre. do cere boies. exhibere reuerentiā vnicui qz sm gradū suū. Horū etiā offiū est p/ mouere boies. vt nō pp vtilitatē ppriā sed pp soli' dei amorē et honorē faciant iusticiā. Potestatib' sm Isido. Uirtu/ tes aduerse subiecte sūt ne mūdo tātuz noceāt qtū cupiūt. Horū offiū sz Gre. est illos q in spūali certamine desudant cōfortare et ne spūale regnū amittant de fendē. Et sm Dio. ad ipsos spectat an gelos iferiores qtū possibile diuine po tētie cōformare. Uirtutes sunt ifatiga biles ad executionē faciēdorū et robusti ad pceptionē munerū. Horū offiū est sz dionysiū docere plātos vt facile et perse uerāter que ad offiū plationis pertinēt exequanf. et spūalia onera substineāt pa tiēter. Itē p istos miracula fiunt. et vir tutes faciēdi mirabilia pfectis pcedūt. Archāgeli summi nūcij nuncupanf. et summa nūciant. Horū offiū est sz Gre go. de his que ptinent ad pmotionez fi/ dei. vt de natiuitate xpi. et d factis eius boies expedire. et demones ab boībus remouere et sz dionysiū pphetias reue/ lare. Isti illuminationes qs a superiori bus suscipiūt iferioribus anūciat. et per eosdē nobis. Angeli sunt in celesti di/ spositiōe vltimi et boībus magis ppinq. Angelus nomen est officij. nō nature. Isti minora nūciant et boies ad diuinā cognitionē ducūt et vt iuste viuāt istru/ unt. Hi se sursum extēdūt p dilectionē dei. et in semetipsis firmanf p custodiaz sui ac sub se pgrediūtur ad auxiliū pxi/ mi. Hos aūt assimilari debem' seraphī per charitatē. cherubī per cognitionē. thronis per eqtatē. dñationibus carnē spūi subiugādo. pncipatibus reuerētiā maioribus exhibēdo. potestatib' tenta tionib' diabolicis resistendo. Itez debe mus assimilari virtutibus per cōpassio nem. archangelis per istructionē ange lis per obsequij exhibitionem.

¶ De cognitiōe et motu angelorū. ca. 15

Angeli cognitionē hūt matuti/ nā. hoc est cognitionē rerum in vbo. Itē vespertinā. i. cognitio nē rerū in se. itē meridianā. i. aptā dei vi sionē. Est et alia cognitio angelica put maiores indicāt minorib' que p diuinas theophenias pceperūt. Theophenia ve ro est ostēsio alicui' cognoscibil' de deo per illuminationē de deo venientē. et hō pōt eē vel in simbol' vel facie ad faciez. Nota q angelus in cognitōe rerū in p/ pria nā cognoscit plura simul habitu. nō actu. Circa icarnationē et passionez xpi sciuerūt angeli sbam facti. sz nō oēs circūstātias vt qre vl quō. Preterea q cūqz angeli cognoscūt. noscunt remota sicut ppinq. qz cognitio eorū nō per sen/ sum: sed p itellectū est. Stat' angeli tri/ plex est. s. inocētie. gre. et glie. distiguit mot' angelorū tripl' sm dio. circularis rect' et obliqu'. Circularis est ab eodē in idē. et ꝯ idē cētrū imobilē. hūc motū hūt angeli q imediate recipiūt illumia tiōes a do. et p illas reuertūf ad deū. istō āt ꝯuēit supiori hierarchie tm. itē motu recto mouēf qū pcedūt ad puidentiaz sbiectorū recte oia trāseūtes: et ibi nō re uertūf ab eodē in deū: sz d vno ad aliō. itē est i angel mot' obliqu' qū cognitio nē iferiorū qb' puident reflectūt in deū pm̄o et finē pulchri et boni. Nota drīā in ter assistere et mīstrare: qz assistē ē faciē ctēplari. sic assistūt oēs boni angeli. itē assistē est imediate recipe illuminatiōes a deo. sic assistūt tm tres pmi ordies. itē assistere ē appropinqre deo et extraneū

ẽe ab exterius missiõe. sic assistũt qua// tuor pmi ordines. Ministrare vero est nũciare pro tpis opportunitate. vel opa ri ẽm officii. est. n. ministrare nũcij vel officij. Erratũ est circa motũ angelorũ tribus modis. Dicebãt enim qdam phi q angeli nunq̃ mouent: sed mouent spe// ras. et per eas voluntates hoium. Itẽ di xerũt qdam alij q angelus sit in pluri// bus locis. et ẽt vbicũq̃ si voluerit. Item dixerunt alij q angelus sic venit de fine spacij q non trãsit media. sed transilijt: Illud quoq̃ pretermittendũ non est q vnusqsq̃ ordo ab eo denominatur q respectu inferiorũ ordinum aliquid ex cellentius accepit in munere.

¶ De platiõe angelorũ. Cap. 16.

Presunt quidam angeli regioni bus. vt dr Danielis .7. Princeps grecorũ et pnceps psarũ et c. Quidã vero presunt ecclesijs. Apoc. 2. Angelo ephesi ecclie scribe. Itẽ alij psunt psonis. Actuũ. 12. Angelus petri credebatur ad hostiũ stare. qdam ẽt spũs maligni dicunt vitijs preesse. vñ vocat aliquis spũs superbie. et luxurie et hmõi. Que aũt prelationes pmaneãt. vel que cessent post hãc vitam. Sciendum est q hierarchie sp stabunt quãtũ ad instã// tiã beatitudinis. et q̃tũ ad gradũ digni// tatis. et nobilitatẽ doni gratuiti ac natu// re. Cessabũt platiões ãgelice ad homi// nes et ad ãgelos quo ad actũ regiminis ẽm gubernationẽ mũdi. et electorũ viã ad patriã. Prelatio aũt i demonibus quo ad offiñ insultãdi et irridẽdi. et ẽm q vnus puocat alterũ in malitia. et h nõ destrue// tur. ps. Supbia eorũ qui te oderũt ascẽ// dit semp. nec destruetur quo ad malitiã et naturã. Cessabũt ãt eorũ platiões quo ad offiñ tẽtãdi eos q sunt invia. in hoibus etiã plationes euacuabunt. q nõ erunt decani cẽturiones cyliarche. et hmõi. in creaturis similiter cessabunt prelatio// nes. quia superiora non mouebunt tũc inferiora sicut modo.

¶ De ɔfirmatiõe angelorũ. Cap. 17.

Confirmationẽ hз angelus ex tri// bus. s. ex nã. grã. et glia. Ex nã: q nã spũalis semel tñ vertibi// lis est. vl in bonum. vel in malũ nisi ex vniõe vnius cũ altero. sic pз in aĩa. q dũ est in corpe pt mutari sepius de bono in malũ. et ɔ soluta vero nõ. Huius ãt rõ est q nã spũalis pp suam simplicitatẽ se to tã ɔuertit ad id qd eligit. qd nõ facit nã vnita. q hẽt corpus retrahẽs. Ex grã silr hẽt ɔfirmationẽ. q si aliqd ɔnectit sta// bili eterno vinculo ppetuo illa ɔnexio sem per manet. Sic ãgeli colligati sunt sta// bili eterno. s. dĩo vinculo idissolubili. s. cari tatis. Apo. Caritas nũq̃ excidit. Ex glia q̃ hñt eã. q cũ habeat gliaз q est fora ɔplectiua ãgelici dsiderij. ñ vagant extra ipз. vt querãt qcq̃ illo melius vl dsiderabilius atq̃ iocũdius. Nihil. n. i creaturis inueniũt qd possit eos a fonte diue dulcedis auertere. Tenẽdũ ẽ itaq̃ q boni ãgeli ex libertate arbitrij ad deũ ɔuersi stati fuerũt p grãз et gliã in volũ// tate ɔfirmati fideles ac felices effecti. at q in rõne illustrati. vt nõ solũ cognosce rent res in ppio gñe. sed etiam in arte. hoc ẽ in vbo. filius. n. dr ẽe ars pris per q̃ opat. Acceperũt aũt in se pfectionẽ i vtute opatiua. siue exequãt illã assum pto corpe. siue alias atq̃ pfectionem in virtute contemplatiua qua quocunq̃ mittantur intra deum currunt.

¶ De custodia ãgelorũ. Cap. 18.

Angeli nobis ad custodiã depu// tati tenẽt nos stãtes ne cadamus et cadẽtes nos adiuuãt vt surga mus. nec vnq̃ nos deserũt ẽt peccãtes qn sint semp parati auxiliari si volumus. Hoc tñ fallit in obstinatis a quorũ custo dia desistit angelus actualr. paratus ẽ tñ custodire si redire voluerit. q nũq̃ dese//

ris bõ ex toto ab ãgelo. Nota q xps ha/ buit deputatũ sibi ãgelũ. Sic ꝛ hẽbit anti christus quem licet pp nimiam obstina/ tionem suã nõ sit habiturus pmotionẽ. hẽbit tñ ad accusatiões. Effectus autẽ angelice custodie multiplex est. Primꝰ est impedimẽta boniꝰ ꝛ occasiones mali ꝛ actiones peccandi remouere Exodi. Mittam angelũ pcursorez q eijciat Je buseuz. Scõs est tentationes mitigare. Dan. 3. Angelus dñi descendit in for/ nacez ꝛc. Tertius est ꝯ hostes visibiles adiuuare. 4. Reg. Helisęꝰ vidit castra angelorꝫ. Quartus est orationes nr̃as ꝛ elemosynas deo pñtare. ꝛ p nobis ora re. Thobie. 12. Qñ orabis cum lachry/ mis ꝛc. Quintus est viã ondere. Tho/ bie. 5. Ego sanum ducã ꝛ reducam ꝛc. Sextus est in ãgẽdis docere. Zacha. 2. De angelo qui instruxit eum de fabris. Septimus est seipm ꝛ alia secreta reue lare. Thobie. 12. Ego sum raphael an/ gelus. Octauꝰ est a pctis excitare. Ac/ tuũ. Surge velociter. Nonus est ad fer uorem excitare. 3. Reg. 19. Surge co/ mede. grandis. n. tibi restat via. Deci/ mus est consolari. Thobie. 5. Forti aio esto. in primo est vt adeo cureris. Un/ decimus est de pctis icrepare. Judith. Dixit angelus pplo israel. Cur contra deum fecistis. Duodecimus est ꝯtrari/ as potestates arcere. ne tñ nocere vale ant ꝙtum velint. Thobie. 8. Qualiter angelus asmodeũ ligauit. Angeli serui unt nobis pter tria. s. pter ruine sue reparationẽ. qꝛ hoies saluandi itrabũt in locum cadentiuz angelorꝫ. Jtẽ pter meriti accidentalis cumulatiõnẽ qđ au get in eis vsq3 ad diem iudicij. Jtem p/ pter amoris erga nos demonstrationẽ. Diony. Attribuit angelo tres actus. s. purgare illuminare ꝛ pficere. Purgãt itaq3 angeli remouẽdo fantasmata que impediunt illuminationẽ quã angelus intẽdit facere in nobis. Qñ tria remo/ uent ab aĩa. s. ignorantiã ꝛ nubila fanta siarũ ac falsas opiniones phicaꝝ rõnuz reuelationi ꝯriaꝝ. Illuminãt vero ani/ maz triplr ad sensum. vt p3 qñ aliquid manifestat in assumpto corpore: ꝛ hanc ptãtem h3 etiaz diabolus. Jtem ad itel lectuz. ꝛ talis illuminatio solũ perfecta est. Notandũ aũt q angelus non illumi nat intellectũ efficiendo nouã cognitiõ nẽ in aĩa. qꝛ non põt intellectui nouam spẽz creare nec habitũ noui luminis crea re vel excitare. s3 nec eius intentionem quo vult ꝯuertere põt. qꝛ hoc est ꝯ natu raz liberi arbitrij. Dec. n. tria reqrunt vt intellectus nr̃ intelligat aliqd. s. spẽs qua cognoscat. ꝛ lumen in quo cogno/ scat. ꝛ intentio qua ꝯuertat se itellectus sup spẽm. illuminat aũt angelus intelle ctum nr̃m excitãdo ꝛ disponendo ꝛ lu/ men diuinũ in nobis trãsferendo. Facit enĩ vt dcũ est in fantasia trãsmutatiões spẽꝝ cõponendo ꝛ diuidendo bm exigẽ/ tiaz rei quã vult reuelare. Jtẽ irradiat lumẽ itellectus sui sup illas spẽs vt mo ueant intellectuz nr̃m. ꝛ sic plura ꝛ sub tiliora videre possunt in lumine dupli cato. item excitat intẽtionez aĩe aliquo motu vt ipsa cõuertat se sup illã fantas/ mata. abstrahẽdo se ab alijs. Proficiũt aũt. i. pmouent ad melius. Sed vtruz angelus accendere possit affectũ huma num tripliciter potest intelligi. s. effici/ endo vel mouendo vel excitando: ꝛ ad iuuando. Primo modo solus deus põt inflãmare affectum. s. per effectũ. Se/ cundo modo ipm desideratũ inflãmat. s. excitando ꝛ iuuãdo. Tertio modo po test angelus affectũ nostrũ incendere p motum. De his habemus exẽplum in naturis: qꝛ prio ignis accẽdit ligna. Se cũdo mõ ligna icendũt ignez. Et tertio q ligna igni apponit incendit ignẽ. Dif/ ferentia est iter mittere cogitationem ꝛ

incēdere. ⁊ mentē illuminare. qꝛ cogitatiōes īmittere est vt dicit Beda intus creare ⁊ facere cogitationē. ſʒ incēdere est cogitationem iā factā inflāmare. Illuminare vero est dare reuelationē de aliquo occulto intelligibili.

¶ De locutione angeloꝛū. Cap. 19.

Verbū triplex est. ſ. mētis oris et opis. vbo mētis loqtur deꝰ ꝯgelo. ⁊ ꝯtrio. itē deꝰ aīe: ⁊ econuerſo. itē deꝰ diabolo ⁊ ecōuerſo. cuiꝰ tñ itētio deū latere nō pōt. vbo aūt oris logſ hō hoī corpe vnito aīe. Angelus vo hoī corpe aſſūpto. ſʒ vbo opis loqtur deꝰ diabolo: ⁊ angelus diabolo. De locutione itaqʒ angeloꝝ. nota ꝙ āgelus loqtur dō cū ex viſis in motū admiratōis exurgit vł cū affectꝰ ſuos ei pūtat. quos tñ eū latere mīme dubitat. Angelus vo loqtur angelo vbo mētis ſuę. ſpēs oūdēdo mediāte illumiātiōe qdā ſpūali irradiante ab ipō. Itē angelus facit qd corā angelo. quo ſcō itelligit qō non intelligebat. Et ſic loquunſ oēs oībus. ſ. maiores īferioꝛibꝰ ⁊ ecōuerſo. Itē loqtur angelus angelo p cōicationē diui luminis ipſuʒ inſtruēdo: ſic nō loquunſ oēs oībus nec oīa. ſʒ tñ ſupiores inferioꝛibus de his q̄ p dīnas theophonias pcepūnt. Loqtur aūt angelus hoī dupl'r. pmo mō vbo vocali in aſſumpto corpe. ſʒ tūc ſicut nō pfert ſonū in organis nālibus ſm nām. ita nec circul'r īmutat medium quēadmodū in voce nāli. vū non audiſ niſi ab illo ad quē oꝛdīaſ. ⁊ ſic eſt in apparitionibus angeloꝝ quos qdaʒ vident. ⁊ alij eque ppinq nō vidēt. vt apparet in Heliſeo ⁊ puero eiꝰ. Dicūt tñ aliq ꝙ angelus nūqʒ appet vel appuit. aut logſ hoī in ſbiecta creatura. ſʒ intētionē ſiue ſilitudinē imponit in oculo eiꝰ vel intētōēʒ vocis ponit in aura eiꝰ. ⁊ ita recipit ſenſus cōis ſpēs illas. ac deīde ꝑueniūt ad imaginatiōeʒ. poſt hec ad itellectum. ⁊ hoc ē ꝙ angelus dꝛ appere vel loq hoī. Scdō mō loqtur angelus hoī p impſſionē reꝝ ſenſibiliū moto inſtro imaginis. ⁊ ſic loqtur vigilātibꝰ ⁊ doꝛmiētibꝰ. Itē loqtur angelus diabolo. ſpēs ſui itellectus ei ſine aliq̄ illuminatiōe oñdendo. Iteʒ loqtur diabolus hoī dupl'r. Pmo mō ſenſum īmutando. ⁊ hoc vel imaginatiōnē alicuiꝰ rei impmendo inſtro viſus. vel obyciēdo viſui ſilitudinē alicuius rei. Scdō mō loqtur diabolus hoī p impſſionē reꝝ ſenſibiliū in inſtro imaginis. ⁊ hoc facit. qūqʒ vigilātibꝰ. qūqʒ doꝛmiētibꝰ. ⁊ ſic īmittit cogitatiōeʒ mali. cogitatōeʒ malā nō pōt īmittere que nō mala ſit p ꝯſenſuʒ. Eſt ⁊ locutio aīarū. qꝛ aīa loqtur dō p deſideriū cuiꝰ affectiōes nude ſunt ⁊ apte oculis dei. Aīa ſil'r āgelo loqtur. ſʒ hoc p voces corpis q̄s hū pcipit angelus ſicut ⁊ alia ſenſibilia. vū exīns aīa in corpe alia ſpāli ptāte loquēdi ad angelos nō īdiget. ſʒ hāc habebit exuta a corpe. Itē aīa loqtur diabolo. qꝛ ſimilitudines affectionū imprimunſ ſenſibus vbi diabolus legit eas.

¶ De ſpecialibus nominibus angelorum. Cap. 20.

De Michael Gabriel Raphael nolbꝰ. ſciēdū eſt ꝙ hec ſunt ꝓpria nola archāgeloꝝ. ſʒ eoꝝ interꝑtationes ꝯuenīūt excellētius. Michael interꝑtaſ qs vt deꝰ. Hic eſt de oꝛdine ꝑncipatuū ⁊ attribuunſ ei q̄tuoꝛ. ſ. eſſe ꝑpoſitū paradiſi. i. eccl'ie. ſicut ⁊ olī fuit ꝑnceps ſynagoge. iteʒ deferre aīas in paradiſuʒ. ſʒ hoc intellige ꝙ glioſius deferat q̄ʒ alij. itē pugnare cū dracōe. i. diabolo ſicut legiſ in Apo. itē venire in adiutoꝛiuʒ ppl'o dei. Gabriel interꝑtaſ foꝛtitudo dei. Hic eſt de oꝛdie archāgeloꝝ ⁊ merito. qꝛ magna nunciauit. Raphael interꝑtaſ medicina dei ⁊ de oꝛdine angeloꝝ eſt. q vnā pſonaʒ cuſtodiūt.

¶ De caſu angeli. Cap. 21.

Omnes angelos fecit de⁹ bonos non tñ summos: sȝ medios inter sūmū bonū ⁊ bonum cōmutabile qđ est creatura. ita ꝙ si ꝯuerterētur ad amādū deū q supra se erat ascēderēt ad statū grē ⁊ glie. Si vo ꝯuerterent ad bonū cōmutabile qđ fuit īfra se hoc ipso irruerent in malū culpe ⁊ pene. qꝛ nō est dedecus pcti sine decore iusticie.

C De speciali casu. Cap. 22.

Casus diaboli duplex fuit. s. spūalis ⁊ localis. Spūalis. qꝛ cecidit de nāe puritate. de flexibilitate liberi arbitrij ad cōmutabile bonū. ꝺ luce in tenebras. de scia ad ignorantiā. de inocētia ad culpā. de felicitate ad penā de dilectiōe in odiū. Post casuȝ. n. factus est īpotēs ⁊ obstiatus in malo ⁊ excecatus a vo. ⁊ de ordiatus in bono. ⁊ īfirmatus in vtute. ⁊ exclusus a dei ꝯtēplatiōe. Preterea volūtas ei⁹ ipsa ꝯuersa est ad hoīs odiū ⁊ iuidiā. vñ toto cōamie nitit ad ei⁹ ībuersiōnē p tētatiōeȝ multiplicē.

C De locali casu. Cap. 23.

Casus ēt diaboli localis fuit qꝛ vel in īfernū vl' in caliginosū aereȝ q est in medio terrestri ⁊ aeris corruit. Demōes. n. nō sunt in supiori pte aeris ne lumie gaudeāt nec sūt in pte īferiori ne nimis ꝯ nos seuiāt. vñ notādū ē ꝙ in demonib⁹ est tria ꝯsiderare s. nām offiñ. ⁊ pctm. Et nāe qdē ꝯuenit loc⁹ sūm⁹. i. celū ī quo tāqȝ ī loco ꝯgruo sūt creati. ⁊ post modū in nā ꝯ ītetissent pficiēdi. Offō vo qđ hñt exercēdi hoīes ꝯuenit loc⁹ medi⁹. i. aer caliginosus vbi ⁊ sattis ppinq sūt nobis ad tētandū. ⁊ tñ nō hñt lumē ad gaudēdū. Sȝ pctō ꝯuenit loc⁹ īfim⁹. s. īfern⁹. Vñ ⁊ demōes p⁹ finē mūdi qñ cessabit eoꝝ offiñ detrudētur sil' in īfernū. Dicunt qdā ꝙ angelus cecidit scđa die. Sȝ cōior est opio ꝙ prima die sbito p⁹ creatiōeȝ suā ceciderit. Dr̄ cōiter ꝙ decim⁹ chorus angeloꝝ cecidit. sȝ hoc nō dr̄ qꝛ decē ordīes angelorū fuerunt. sȝ ꝙ tot de singulis ordinib⁹ ceciderūt ꝙ poterāt facere choꝝ vnuȝ Nouem ordīes angeloꝝ sunt. quilibet ordo hȝ suas legiones. Legio aūt angeloꝝ hȝ. 6666. vnitates. Tot autem in singulis ordinibus sūt legiones quot in legione sunt vnitates.

C De restauratiōe ruine. Cap. 24.

Angeloꝝ ruina restaurabit p saluādos. Dicit āt Aug. ꝙ tot saluabūt hoīes qđ āgeli ceciderūt. Gre. vero dicit ꝙ tot hoīes saluabunt qđ āgeli pstiterūt. Dixerūt ēt qdā ꝙ duo parietes erūt in celo. s. vn⁹ hoiuȝ ⁊ alt⁹ angeloꝝ ⁊ ꝙ ruina āgelica rēstaurabit p virgines. ⁊ ꝺ alio pariete tot sunt saluandi qđ in alio pariete sunt vgines ⁊ angeli.

C Cur pctm̄ diaboli sit irremissibile. c. 25.

Quare pctm̄ diaboli sit irremissibile assignāt plurime rōes. Prima hȝ Aug. nullo suggerēte peccauit. ⁊ iō nullo repante redibit. Scđa ē hȝ Dama. qꝛ ꝯ deiformē itellectū. peccauit. Quāto āt nobilior ē cognitio tāto peior est error. Seru⁹. n. sciēs volūtatē dñi ⁊c̄. Tertia hȝ eūdē Dama. est qꝛ āgel⁹ nō ē susceptibilis penitētie. vñ nec venie. Quarta est qꝛ in diabolo extīcta est sinderesis quātū ad boni ꝓmotionē. Quīta est qꝛ nā spūalis semel tm̄ vertibilis est eo ꝙ tota se ꝯuertat. qđ non fac hō qꝛ caro sp repugnat spūi. Stat⁹ āt angeli mali triplex est vt patē potuit ex ꝑdictis. Prim⁹ scilicet nocentie. Secūdus culpe. Tertius pene ⁊ miserie.

C De ꝓprietatib⁹ demonū. Cap. 26.

Demones āt sunt spūs īpuri. humani generis inimici mēte rōnales. in neqtia sbtiles. cupidi nocēdi. p superbiā tumidi. semp in fraude noui iīmutāt sensus. ingnant affectus. vigilātes turbāt. dormientes per somnia ingetāt. morbos ꝯferūt. tēpesta

tes cócitant.in lucis angelos se trāsfor māt. Semp īfernū suū secū portāt in idolis diuinū offīn sibi vsurpāt sup bonos dñari appetūt.magice artes p eos fiunt.bonis ad exercitiū dant. semp siue bois insidiant. Triplici acumine vigent demones. Primo subtilitate nāe ꝛ h per cognitioné vespertinā. Secundo expientia tépoꝝ. Tertio reuelatōe superiorū spirituū. Primo modo itelligūt nālia pñtia. Scdo mō futura naturalia. Tertio mō cognoscūt volūtaria. Multiplicit vero diabolus noiat per qd ꝛ ppzietates sue cognoscunt. Vocatur.n.diabolus.qd interpťat defluens. qz defluit.i.corruit spiritualiter. ꝛ localiter sicut dictū est grece iterpretat dia bolus clausus ergastulō ꝛ hoc sibi puenit.qz nō pmittit tñ nocere quātū vellet. Preterea fm ethimologiā diabolus dr a dia qd est duo ꝛ bolus quod est morselus.qz duo occidit.s.corp⁹ ꝛ animā. Jtez vocat demon.i. sanguine⁹. ꝛ hocpter pctm.vel sciens.qz viget triplici scia sicut dcm est. Jtez Bellial qd interpťat absqz iugo. vel absqz dño. qz p posse cōtra eū pugnat cū deberet esse subiectus. Jté Belzebub qd iterpretatur vir muscarū.i.aiaꝝ peccatricium. qz relinquūt verū sponsum xpm. Jtez Sathanas.i.aduersarius. vñ Pe. Aduersari⁹ vester diabolus ꝛc. Jté Behemoth.i.bestia qz facit hoies bestiales. Jtem leuiathan.i.additamentū eoꝝ qui peccata peccatis cumulant.

¶ De malitia diaboli ꝯ nos. ca. 27.

Diabolus nocet hoi mltiplr. qz p violentiaz.ꝛ hoc qñqz exteri⁹ corp⁹ ledēdo sicut fecit iob .qñqz itra mēbra ledendo sicut in obsessis. ꝛ pp h dat puulis angelus bon⁹ ne diabolus in his ledat eos ꝛ excedat. Jtem nocet per ipressioné imaginū mala suggerendo vel p cōmotionez sanguis ad pctm accedēdo.vel sensus exterioreꝭ p obiectiōēz falsaꝝ sciaꝝ decipiendo. De his ꝛ silib⁹ dicit Gre. Aut opprimēdo rapit.aut īsidiādo circūuolat. aut suadendo blandit.aut minādo terret. aut desperādo frāgit.aut pmittēdo dcipit. Diabolus decipit hoies qtuor modis. Primo suadendo bonū.ꝛ h pp malū vt cū hoi instabili suadet ingressū religionis.ꝛ hoc vt postmodū apostatet. Scdo mō suadendo malum.ꝛ hoc sub spē boni.vt piurare pro reb⁹ alteri⁹ obseruādis. Tertio mō dissuadēdo bonū tanqz nociuū vt cū dissuadet bono viro religionis igressum.ne de hoc peniteat ꝛ egrediens ꝯfundatur. Vel qñ dissuadet alicui orationē vel elemosynā. ne per hoc icurrat vanā gloriā. Quarto dissuadēdo malū vt ducat ad peius. vt qñ dissuadet tēperantiam in victu ꝛ somno. vt p hoc iducat ad idiscretā abstinentiā qd peius est. Jmpedit diabolus in effectu sue malitie multis modis scz qñqz per terminū sue potestati a dō īpositū. Jtē qñqz per resistentiā bonoꝝ spirituū. Habet eni quelibet aīa duos angelos. vnū bonū ad custodiam. aliū malū ad exercitiū. Jtē per arbitriū hominis nō ꝯsentientis. Jtez per peccati abominationē:quia qnādoqz demōes nobilioris nature peccata vilia detestātur. Jtem pter cautelā omittit facere mala vt peius fiat sicut inō non vexat excōmunicatos vt min⁹ timeant tales sententias. Vtrū virtus tentatiōis minuat in diabolo quando vincit diuerse sunt opiniones. Dicūt eni qdā q superat⁹ in vno vitio ipm victoré nō possit amplius tētare de eodē vitio.sed alius diabolus pōt. Alij dicunt q superatus de vno vitio nullum de illo vitia possit ampli⁹tētare decetero. Data est ptās dmonib⁹exercēdi magicas artes multiplici rōne. Primo ad fallēdū fallaces si

cum egyptios et ipsos magos. Unde etiam quod ipsi per talem modum acturi sunt quasi coincando predicunt ut ibi. Cresus perdet alium transiectus maxima regna. Secundo ad monendum fideles ne scilicet tale quid pro magno desiderent. cum videant etiam malos facere huiusmodi. Tertio ad probandam et exercendam patientiam et fidem istorum.

De lucifero. Cap. 28.

De lucifero sciendum est quod fuit de supremo ordine superioris hierarchie. ac in illo ordine supremum gradum tenuit. cui tanquam principi de singulis ordinibus magna multitudo adhesit. quos omnes secum traxit. dictus est lucifer. quia preceteris luxit. sueque pulchritudinis consideratio eum excecavit. Primum hominem temptavit et vicit. Secundum temptavit. et victus est. Potestatem tunc amisit quam ultimis temporibus recuperabit. nunc religatus est. et in fine solvetur. Peccatum luciferi fuit quod se et suum bonum privatum dilexit. excecatus de altitudine habita presumpsit. ac propriam excellentiam abusus est. quasi habiturus fuerit a se. non ab alio. et sine meritis habere voluit. stare vel sperare cum posset quousque gratia apponeretur. noluit. dei similitudinem concupivit. non quidem causa imitationis. sed potentie idest subditos habere voluit et nulli subiectus esse concupivit.

Quid sit anima secundum diffinitiones. Cap. 29.

Post naturam corpoream et incorpoream donum est de natura ex utrisque composita. Sed primo ex parte mentis. secundo ex parte corporis. tertio ex parte totius hominis. De anima igitur videndum est quid sit secundum diffinitiones. Porro a quibusdam diffinitur ut spiritus. a quibusdam ut anima. a quibusdam vero ut spiritus et anima. Inquantum igitur anima naturam habet spiritus diffinitur ab Alexandro in libro de motu cordis. ab Augustino sic. Anima est substantia incorporea intellectualis illuminationis capax ultima revelatione perceptiva: ultima dico quia mediantibus angelis percipit. Ex hac diffinitione cognoscimus quod spiritus humanus qui est anima inter omnes creaturas post angelos immediate illuminationis divine sit perceptiva. Anima vero inquantum anima sic diffinitur a Remigio. Anima est substantia incorporea regens corpus. Ex hac diffinitione habemus quod anima sit corporis rector et motor. Item anima inquantum anima diffinitur a philosopho in libro de anima sic. Anima est endelechia. idest actus corporis physici organici potentialiter vitam habentis. Endelechia formam vel actus significat et dicitur hic actus primus sive perfectio. Ex hac diffinitione habemus quod anima unibilis est corpori non omni sed solo organico et physico. idest nulli ad susceptionem anime rationalis disposito. Item anima inquantum est spiritus. et anima sic diffinitur ab Augustino. Anima est omnium similitudo. Hec diffinitio data est per comparationem anime ad creaturas. Anima enim ex sui natura ad suscipiendas omnium rerum tam corporalium quam spiritualium similitudines apta est. Sed sciendum est quod quedam intelligi habent per opposita. ut tenebre per privationem lucis in corporalia per corporalia. et sic dicitur suscipere anima spiritualiter rerum similitudines. Item descriptio talis est. Anima est deiforme spiraculum vite. Hec descriptio datur secundum quod anima comparatur ad deum. prout non ex traduce vel seminali ratione propagatur: sed a deo corpori creando infunditur. et infundendo creatur. Item Seneca sic diffinit animam. Anima est spiritus intellectualis ad beatitudinem in se et in corpore ordinatus. Hec diffinitio est in revelatione anime ad finem secundum quod non solum separata beatificatur in se sicut angelus. immo in corpore glorificato ipsi beatitudo ampliatur.

Quid sit anima secundum rem. Cap. 30.

Quid sit anima secundum rem diversas videntur sententias philosophi protulisse. Plato enim dicit animam numerum seipsum moventem. Aristoteles endelechiam. Pitagoras armoniam. Hippocrates spiritum tenuem. Rabanus lucem. Democritus spiritum ex athomis

cōpositū. Aeconomi⁹ hypereus igneū vigorē. Parmenides dicit eā de terra ⁊ igne esse. Epicur⁹ aūt ex aere ⁊ igne. Inter has diuersitates nō sequimur dicta scōrum ⁊ catholicoꝝ magistroꝝ dicentiū ꝙ aīa est sūba spūalis ⁊ rōnalis ad viuificādū corp⁹ humanū de nihilo creata. Creata est in q̄ꝫ aīa pfectibilis. ⁊ imꝑfecta q̄ꝫtū ad sciam ⁊ virtutes: pfectissima tn̄ est q̄ꝫtū ad potētias naturales. Et qꝛ incorpea est sensui nō est subiecta neqꝫ ꝫ dimensionē est extensiua. Quātitatē.n. hꝫ aīa vt dicit Aug. nō dimēsiuā. sed pt̄atiuā ⁊ v̄tualē. Et qꝛ simplex est aīa. ideo nec augmenti. nec detrimēti est susceptiua. qꝛ nec in corpe maiori maior. nec in minori minor repit̄ vt dicit Aug. Multitudo potētiaꝝ in aīa nō ponit maioritatem in anime natura. ꝫ multiplicem effectum. Aīa ēt est vita perpetua .s. per memoriā. intelligentiā ⁊ voluntatem ad imaginem dei facta capax virtutis ⁊ vitij: susceptibilis pene vel p̄mij arbitrio libera. potentijs ⁊ habitibus ⁊ affectionibus decorata. caret pōdere. ⁊ figura ⁊ calore passibilis ⁊ mutabilis est eo magna ē q̄ capax est eternitatis. eo recta q̄ naturaliter appetēs est bōitatis. eo bōa q̄ particeps ē diuinitatis.

C Quid sit aīa ꝑ in nomē. Cap. 31.

a Anima dr̄ inq̄ꝫtū corp⁹ aīat ⁊ viuificat. Mēs inq̄ꝫtū recolit. animus dū vult. Rō dū recte iudicat. spūs dū spirat: vel qꝛ spūalē naturam habet. Sēsus dū sentit. Memoria dum recordatur. Voluntas dū consentit. Hec nomina diuersa sunt anime. nō ꝓpter essentie pluralitatem. sed ꝓpter effectus multiplicitatē ⁊ operationem. Dicitur aīa ab a qd̄ est sine. ⁊ nemes qd̄ est sanguis eo ꝙ fit sine sanguine. Uel dicitur ab an quod est vita. ⁊ mene qd̄ est tribuere. eo ꝙ aīa vitam tribuit.

C De triplici aīa. Cap. 32.

a Ctus aīe triplex est .s. vegetāre sentire. ⁊ rōcinari. ⁊ ꝫ hoc distinguit̄ aīe potētia triplicit̄ .s. vegetabilis. sensibilis. ⁊ rōnalis. De qb⁹ dicit Ambro. ꝙ aīa vegetabilis appetit eē. sensibilis bene eē. rōnalis āt optime eē. ⁊ iō nunq̄ꝫ quiescit donec optimo piungat̄. ⁊ pp hoc vi amoris mouet̄ in deū. vt in ipo summe delectet̄. He tres potentie in diuersis sbstantijs tres aīe dici possunt. Nā vegetabilis ē aīa in plātis. sensibilis in brutis rōnalis vo in hoīb⁹. In hoīe āt p̄dicte tres anime vna sunt eēntia ꝫ differūt in potētijs. nec obstat ꝙ in homine successiue ac diuersis tēpibus manifestantur. hoc enīꝫ est a v̄tute formatiua que rōnaliter prius disponit ad vitā q̄ꝫ ad sensum. ⁊ prius ad sensū q̄ꝫ ad rationē presertim cuꝫ natura nō subito. sed paulatim ⁊ successiue opet̄. Cum aūt aīa rationalis infunditur corpori predicte primo infuse non habent actiones suas deinceps a virtute formatiua. sed ab ipsa anima. Aīa quoqꝫ duas primas potentias scilicet vegetabilem. ⁊ sensibilē exercet tn̄ in corpore. Aīe vegetabilis ⁊ sensibilis nō dn̄t dici aīe i hoīe ꝫ potētie. nec aīa vegetabilis i aīali dicēda ē aīa ꝫ potētia. Aīa āt vegetabilis i plāta dicēda ē aīa .n̄ potētia.

C De potētia aīe vegetatiue. Cap. 33.

a Anima vegetabilis tres hꝫ potētias .s. gn̄atiuā nutritiuā. ⁊ augmētatiuā. Prima est ad spēi cōseruationē. Scḋa est ad ꝯseruationē īdiuidui. Tertia est ad pfectionē subiecti. Uirtuti āt nutritiue q̄tuor deseruiunt .s. virt⁹ attractiua q̄ assumit necessaria in nutrimēto. Itē digestiua que sepat ꝯuenīēs ab icōueniēti in alimēto. Itē retētiua q̄ cibū tādiu retinet in vno loco. donec ꝯbitā recipiat alterationē. Itē expulsiua q̄ expellit qd̄ supfluū est in nutrimēto. sed ante oēs has est appetitiua.

¶ De potētijs aīe apphēsiuis. Cap. 34.

Nia sensibilis duplicē hȝ potē/ tiam. s. apphēsiuā: ⁊ motiuā. apprehēsiua diuidit in apphēsiuaȝ de foris ⁊ apphēsiuā de īt⁹. Uires apphēsiue de foris sunt qnqȝ sensus pticulares s. visus. audit⁹ ⁊c. vl potētie exteriores. Uires āt apphēsiue de int⁹ sunt quinqȝ potētie īteriores sensibiles. q̄ sunt cōis sensus. imaginatio. estimatio. fantasia. ⁊ memoria. Tradūt Peripathetici oēs vires istas organicas eē. ⁊ q̄ p īstrumēta corpalia suas opatiōes pficiunt eo q̄ sint circa pticularia tm̄. Ois. n. forma pticularis in mā aliena est: qm̄ forma si ne oī mā accepta vlis est. circa q̄ȝ opat ītellectus. Ista facile est videre in sensibus pticularib⁹. qm̄ illi n̄ ī apphēdunt nisi p rei sensibilis p̄ntiā. De vtutib⁹ aūt īteriorib⁹ q̄ sunt imaginatio. estimatio. fantasia idē est. qm̄ in illis oīb⁹ est apprehensio forme singularis ƀȝ situ ptiū ⁊ lineamēta. ⁊ q̄ṫitatē Oēs iste potētie passiue sunt ⁊ patiunt a formis ⁊ īdidmis q̄ sunt pncipia cognitiōis sensibilis. sensibil' dico q̄r duplex ē cognitio ītellectualis que oriť ex eo q̄ȯ ppie p ītellectū hȝ dignosci. vt forme ɔuenientes ⁊ hmōi. Sensibilis q̄ ɔuenit ex īdiuiduis ⁊ obiectis sensuū pticulariū q̄ sunt principia cognitiōis sensibilis. Sciēdū ṗterea q̄ nulla potētia apphensiua sensibilis retinet id q̄ȯ apphendit. imo q̄ȯ vna apphēdit alia retinet. Notādū ergo q̄ alia vt⁹ est q̄ bn̄ tȝ. alia que bn̄ recipit. ⁊ ista que bn̄ tenet perficitur sicco ⁊ frigido. sed illa que bene recipit pficitur humido.

¶ De sensibus pticularib⁹. Cap. 35.

Ensus pticularis in qnqȝ diuiditur. s. in visuȝ. auditū gustū. odoratū. ⁊ tactū. q in m̄ltis ɔueniūt ⁊ in multis differūt. Conueniūt. n. quiqȝ sensus in hoc q̄ sunt vires passiue. Sētimus enī intra suscipiētes. n̄ extra mittentes. Sensibile enim positū supra sensum nō sentit. Oēs sensus sunt perceptibiles singulariū nō vlium. ad quemlibet sensum extendunt nerui duo vnus ad sentiendū qui agit contra exteriora. ⁊ alius ad motū voluntariū qui agit vt vis aīe interior. ⁊ ad organum dirigit intentionē. in oī sensu oȝ esse pportionē sensibilis ad sensum. q̄r in medijs delectanť. ⁊ in extremis corrumpūtur. Ad sentiendū aliqd oȝ. esse obiectum p̄ns ⁊ medium deferēs. ⁊ organū sanum atq̄ ɔueniens. ⁊ anīe intentio actualis. Oēs sensus vnam hn̄t originem ƀm sensum cōem a quo velut a centro quasi linee quedā exeunt. differūt ēt sensus particulares in multis. nā quilibet hēt spāle instrm. differunt ēt in obiectis. differūt in medio deferente. q̄r tactus ⁊ gustus hn̄t mediū intrinsecus. ⁊ alij extrinsecus. differūt in velocitate apphendendi. q̄r visus est citissime apphensionis. ⁊ remota apphēdit. differūt situ. q̄r visus est supremus. post auditus deide alij per ordinē differūt vtilitate. q̄r gustus ⁊ tactus maxime sunt necessarij ad conseruationeȝ indiuidui ⁊ spēi. Gustus enim discernit cibum per quē seruatur aīal a nociuo. ⁊ tactus discernit qualitates sensatorū. sc̄. calide ⁊ frigide. ⁊ huiusmodi. vt animal declinet extrema taliuȝ qualitatū ne corruptioneȝ incurrat. differunt generalitate. q̄r tactus est generalior. cuȝ non habeat organū deerminatū. sed in oībus mēbris fit. Differūt etiā in impressionuȝ retentione. sensus enim grossiores fortius retinēt suas impressiones. sicut pȝ in tactu. Nota q̄ videmus visu ⁊ oculo. sed differēter. nā visu videm⁹ effectiue. siue formal'r. ƀȝ oculo videm⁹ instrumental'r. Eodē mō dicendū est de ceteris sensib⁹. Aīa alienať a sensib⁹ tripliciter. Primo in somno. scd̄o in extasi magis: tertio in morte maxime.

¶ De sensu cōi. Cap. 36.

Sensus cōis est potētia que oīuȝ sensuū particulariū obiecta apprebēdit. Oēs enim sensus exteriores a sensu cōi īteriori velut a centro particulariter exeūt. et sensatoꝝ suorū simitudines ad sensum cōem reducūt quo mediāte de singuloꝝ ꝓprietatib' iudicāt et discernūt. Ūn sciendū ꝙ sensus cōis est fons ex quo oēs sensus oriūtur ad quē oīs motus sensibiliū refert sicut ad vltimū finem. Hec potētia quedaȝ habet inquantū est sensus: et quedaȝ inquantū cōis est. inquantū. n. sensus est hȝ recipe rerum species sine materia. et tñ pñte materia. inquantum cōis est hȝ duo quoꝝ vnū est iudiciū sensibiliū per qd nos apprehendimus nos videre quādo videmus. et audire qñ audim'. et sic de alijs. Si. n. hoc iudicium non eēt in aīalibus. nō satis esset videre et audire vtile et ſm alios sensus apprebendere. Secūdū est cōparare plura sensata dicendo vnū esse dulce. et aliud dulci' eē. et hoc ideo sensus cōis hȝ. qr ad ipsuȝ referūt oīum ꝓprioꝝ sensuū sensata. Hec virtus in anteriori pte cerebri ponitur in loco vbi cōcurrūt nerui sensitiui qn̄qȝ sensuum qui locus medulosus et humidus est.

¶ De vi imaginatiua. Cap. 37.

Irtus imaginatiua est potētia apprebensiua in qua imagines reꝝ sensibiliuȝ reseruant. Hec virtus plus abstrahit qȝ sensus. qr sensus nō accipit formam. nisi pñte re. illa autē reseruat formaȝ ēt re absente. In hoc etiā imaginatio differt a sensu cōi. qr sensus cōis presentia rei exterioris indiget sicut sensus particularis. Ista autē virtus. s. imaginatio thesaurus formarū vocat. qr in ea sicut dictū est formę a pticularibus sensibus recepte retinent, hec potētia in anteriori pte cerebri seu interiori. sicut et sensus cōis ponitur. et hic maior ē duricies ex frigiditate cerebri ꝓueniēs vbi et imagiatiua retinet īpressiones a sensu cōi receptas.

¶ De vi estimatiua. Cap. 38.

Stimatiua virt' q̄ a forma acquisita intentiones elicit q̄ a sensu nō pcipiunt. ſm quā ouis fugit lupuȝ. et lupus miseret filio suo. hoc aūt nō posset fieri nisi lupus haberet cognitionē ei' indiuidui. et ꝙ hoc īdiuiduum sit natus eius. sicut et ouis apphendit lupū sibi nociuū. Ista vero non pñt fieri per sensum. Estimatiua differt ab imaginatiuē. qñ imaginatio solū retinet formas apphensas per sensuȝ cōeȝ. et ad imaginationē solū nō sequitur affect' miserie vel tristitie. vel fuga. vł insecutio. Ad estimationē aūt statim sequtur quodlibet istoꝝ. vñ sicut intellect' practicus se hȝ ad speculationem. ita se hȝ estimatiua ad imaginationem. et pp hoc estimatiua nō penit' apphēsiua est. sed etiā motiua per hoc ꝙ determinat ad qd moueri debeat aīal. et a quo fugere. cū. n. aīal mouet ad cibū oȝ imagineȝ cibi in aīali esse. Sed estimatiua nō solū mouet. īmo ēt apphendit. Opȝ igit aīal hr̄e estimatōeȝ qua mouetur. Officiū estimatiue est apphendere ītētiones. nō quideȝ rōnis sed nature. Ūn nō apprebendit quid sit filis. aut nomē aut verbū vel amicitiā. vel inimicitiā. cōmode vel incōmode. sicut dictuȝ est. Hec virtus pōitur in prima parte medie cellule cerebri que calida est ex motu multi spūs ad ipsam.

¶ De fantasia. Cap. 39.

Fantasia est potētia componēs imagines cū imaginib'. et imagines cū itētionib'. Cōponit inqȝ fantasia imagines cū imaginib'. vt est apprebēdere aliqd esse albū vel nigrū: vł diuersas formas cōponere vel

fingere chimeras. Componit etiam imagines cum intentionibus. vt cum apprehēdit ouis formā lupinā esse fugiendā. Componit etiā intentiones cū itētionibus. vt patet in oue que apprehendit nato suo prebēda esse vbera et alienū eē repellendū. Per fantasiā maior habetur cognitio que pōt haberi in aīa sensibili que est in brutis. per hāc enī nō solum scit pñtia. sed et prouidet sibi in futurum. Per hāc enī quedā aīalia faciunt sibi casas. et de cibo prouident in longinquū. per hāc de illo scit quid fit. idem et de alio quod fit aliud: et sic de eo oī de quo sña profert. per modū affirmatiōis et negationis. Per hāc quoque videmus aliquid eligere aīalia: et aliquid refutare. Ad electionē et refutationem requirit scia et discretio. et ideo multi dixerūt quod fantasia est aliquid rōnis: sed dicimus nō esse veram electionē aīe sensibilis: sed aliquid simile. Hec a vulgo in hoīe vocatur cogitatiua cū tamen cogitare proprie sit rōnis. Fantasia operatur in somno sicut in vigilia. Quod aūt in somnis res videntur esse pñtes: hoc est quia fit reuersio ad sensum cōem. ista potētia quū cōiuncta est rōni sicut est in homine. tūc accipit agendi et operādi regimen a rōne. Sed quia rō diuersificatur secundum diuersitatem eorum de quibus rōcinatio fit. ideo per operationes fantasie multiplicantur in hoīe valde. Ubi aūt fantasia non est cū rōne: vt est in brutis: tunc regitur solum secundum instinctum nāe. Et quia nā vno mō est in habentibus spēm vnā: ideo conceptio fantasie operatur in talibus vno mō. Et inde est quod ois hirundo facit vno mō nidū suū. Dixerūt quidā phi quod iste virtutes in brutis potius agunt quam agant. sed in hoīe potius agūt quam agantur: quia bruta mouentur secundum impetū et impulsum appetitus nālis. Motus aūt humani regulantur secundum regimen rōnis. Notādū quod melici et infirmi. et amantes multas hnt fantasias: sed hoc nō est ex illustratione que fit per imagines

rerum sensibilium: sed ex passionibus nāe et cōfusiōe spirituū ascendētiū ad cerebrum et caput turbātiū. Tales enī spūs diuersarum imaginū inolutiones faciūt et generāt horribiles visiones et conceptiōes. Preterea sciendū quod bruta citius recipiunt influxus primi motoris quam hoīes: sicut patet in formica que quādo cibū colligit infra tres dies nō pluit. Et gallus cātum suū per tpūs variat. quia imutationem aure ex influxione primi motoris presentiunt. Huius dicti hec est rō: quia homines multū occupantur circa cōceptiōes suas conferendo et cōponendo et diuidendo. quare influxiones primi motoris nō percipiunt ita cito sicut bruta que nō sic occupantur in suis conceptionibus: nec secundum illas operantur: sed tamen secundum intellectū nature. ista vis. s. fantasia plurimū impedit itellectum eo quod minus occupat animā cōpositione et diuisione imaginum. non solū acceptarū a sensibus: sed etiā fictarū maxime autē impedit itellectum. quādo aliquid de celestibus et diuinis imprimitur ei. et hoc ideo. quia cōceptiones tales itellectus non pōt ferre: nec sunt similes imaginatiōibus et fictionibus fantasie. Fantasia vero pōitur in medio medie cellule cerebri tanquam centrum inter memoratiuā et imaginatiuā. quia fantasia conuertit se tam sup formas quas accipit imaginatiua per sensum quam sup itentiones quas reseruat memoria. et tūc istas formas ac intētiōes diuidit ac cōponit.

De memoria. Cap. 40.

Memoria autē est repositorium preteritorum. Reseruat enim memoria intentiōes per estimationem a figuris rerū elicitas. Anima per memoriā mediantibus rebus sensibilibus in ipsas reddit res sensibiles que sūt extra ipsam et propter hoc oportet actum memorie duas precedere opatiōes. quarū vna est hoc esse receptum. et hec est

operatio sensus cōmunis. ⁊ in hoc memoria incipit. scd'a est hoc eē cōseruatū apud nos qd̄ fit per imaginationē. Oȝ etiā ꝙ ante memoriā quedaȝ virt⁹ opetur que ex figuris rerū diuidat rerū intentiones singulares. Differūt imagiatio ⁊ memoria. qꝛ ista cōseruat spēs rerū. hec ꝯseruat īētiones spērū. Sciēdū quoqȝ ꝙ memoria differt a reminiscētia. qꝛ memoria discrete ⁊ distincte reuertit' ad res cōponēdo intētiones distictas cū imaginib⁹. Reminiscentia siue recordatio est mot⁹ q̄si intercept⁹ ⁊ abscissus p obliuionē. ⁊ est cū collatiōe tēporis ⁊ loci ⁊ hmōi. Reminiscētie enīȝ modus non est vniformis: sed causatur in pluribus principijs circūstātibus id cuius ꝓprie est reminiscibilitas. cuȝ sit principiū multoꝝ prius memoratorū. Cū enī per memoriā fiat reꝝ apprehēsio ꝙ eedē res pri⁹ fuerūt in se. vl' in sensib⁹ alijs cognite. pȝ ꝙ si qs res totalit' oblitus est. nō pōt per memoriaȝ recordari se esse oblitū. Sed si oblit⁹ est in pte. tūc per id qd̄ remansit pōt reminisci: sȝ qn̄qȝ sciuisse. vel per collusionē reminiscētie pōt etiā ad id qd̄ oblit⁹ est redire cuȝ illius adiutorio qd̄ remāsit memorie. Alia est dr̄ia inter memoriā ⁊ reminiscentiā. qꝛ memoria multa participāt aīalia: sed reminiscētia est solius rōnis. qꝛ reminiscentia est quedā inuestigatio que sine ordine rōnis nō est. ac sine deliberatione per que antecedens ordinat' ad ꝯn̄s. Sane cum qs reminisci voluerit ea que nō eo mō quo per sensuȝ. sed per intellectū apprehendit: hoc non fit per memoriā. qꝛ memoria talia nō reseruat: sed intellect⁹ cōuertit se super ea que hȝ apud se. ⁊ ea reducit ad actum q̄ habet in habitu. iste āt habitus manet actualiter apud itellectū potentialeȝ q est locus spēꝝ vniuersaliū. vn̄ ⁊ vniuersalia speculata remanēt apud ipȝ tanq̄ in loco sue generationis ēt actu quādo illa nō ꝯsiderat. Intellectus autē potētialis ad has spēs quas sic hȝ apd̄ se cōuertitur. vel ab eis auertit' quando voluerit. Ultimo notandū ꝙ memoria ponitur in posteriori parte cerebri qui locus est siccus propter neruos motiuos qui oriuntur ex ipso.

¶ De vi sensibili ⁊ motiua. Ca. 41.

Sequit' de vi sensibili motiua. Hec mouet qn̄qȝ spūaliter. qn̄qȝ corporaliter. Primo mō dr̄ appetitiua que mouet dupl'r: aut diligēdo: aut odiendo. ⁊ diuidit' in cōcupiscibileȝ ⁊ irascibilē per quas appetit aīa bonū. vel insurgit ꝯ malū. Ab his vero duobus. s. irascibili ⁊ cōcupiscibili oriūtur quatuor affectiones. s. gaudiū spes: dolor. ⁊ timor. Nam si p̄n̄s est quod cōcupiscimus gaudemus si absens est speramus. Sil'r si p̄n̄s est de q̄ irascimur dolemus. si absens est timemus. Sensualitas aūt est vis aīe sensibilis motiue. ⁊ ad idem mouet ad qd̄ concupiscibilis ⁊ irascibilis. Sēsualitas enī appetit que delectabilia sunt corpori ac nociua refugit. Differt autē sensualitas a concupiscibili ⁊ irascibili. qꝛ sensualitas magis cōiungitur corpori. ⁊ sicut in brutis ita in homine nulla lege stringitur. qn semper in appetitus rerum ad corpus pertinentiū moueatur. Sed concupiscibilis ⁊ irascibilis iungitur rationi. ⁊ prout sunt in homine frenant' ratiōe ac reguntur virtutibus que fundantur in ipsis. Est enim temperantia in concupiscibili ⁊ fortitudo in irascibili. ⁊ sic de alijs hȝ ꝙ vis motiua sensibilis mouet corporaliter. sic diuiditur in virtutē naturalem. vitalem ⁊ animalē. quarum prima situm suuȝ habet in epate. vt in proximo principio. cum primū principium est cor. 2ª in corde. 3ª in capite. vt in proximo principio. tamen primum

principium est cor. Uirtus naturalis est motiua humor. vitalis motiua pulsuū animalis est motiua mēbror. Dicimꝰ q virtus naturalis est motiua humor mediantibus artherijs ꝛ venis q̄ radicanſ in epate ſm Galienū. ſed ſm Aristotelem radicanſ in corde. ꝛ hoc p ſpiritū naturalē. Est autē virtus naturalis ſubſtantia ſubtilis ꝛ aerea vi caloris in corde generata. hec ſanguinē ad ſingula mēbra īpulſat. ex quo corpus vegetaſ. Uirtꝰ vitalis est motiua pulſuum mediātibus artherijs que radicanſ in corde. Spūs aūt vitalis est idem q ꝛ nālis. Idē dico in ſubſtātia. ſed differens in virtute. hic per artherias ad mēbra corporis ſe diffundēs viuificat ipm corpus tanq̄ instrm. Uirtus aīalis est motiua mēbror mediātibus neruis qui radicanſ in capite. ꝛ h p ſpūm aīalem. Est aūt ſpūs aīalis idē qui ꝛ naturalis. ꝛ vitalis: ſed aīalis dicitur cū ad cerebrum deuenerit. hic ceteris ſubtilior per neruos ad organa ſentiēdi dirigitur vt ſenſus ꝛ motus ſm locum exinde generes in corpore animalis. Circa vires iſtas deniq ſciendū eſt q cū virtutes aīales incendunſ. tunc naturales remittūtur. propter hoc in hoīe dedito ſtudio. vel meditationibus minus operaſ virtus nutritiua ꝛ generatiua. ꝛ augmentatiua. ex quo pz q ꝯcupiſcentia carnis domatur in viro ſtudioſo. Uñ ait Hieronymus: Ama ſciam ſcripturarū. ꝛ carnis vitia nō amabis. Preterea qñ virtutes aīales remittunſ. naturales incēdunſ. ſicut patet in ſomno qui deſcribitur eſſe quies virtutū animalium cum intenſione naturalium.

¶ De potētijs anime rōnalis. Ca. 42.

Tria ſunt in aīa vt ait phs. ſcil potentie. habitus. ꝛ paſſiones. Potentie quidem ſunt innate. habitus aūt ſunt acqſiti vl infuſi. paſſiones vero ſunt illate vel īnate. Habitus enī ſunt acqſiti. vt patet in ſcīa ꝛ virtute pollitica. Nam ex frequēti ſtudio hō acquirit ſcientiā. ꝛ ex frequēti bene agere fit homo bonus hōitate virtutis pollitice. Sunt ꝛ habitus qūq nō per acqſitionē ſed per infuſionē. ſicut ſapientia fuit infuſa Salomoni. ꝛ virtutes theologice afferuntur quottidie paruulis in baptiſmo. ꝛ ēt penitētibus in iuſtificatione: ꝛ ex actibus non generātur tales habitus: ſed potius econuerſo. ex talibꝰ habitibus eliciuntur boni actus ex potentijs. vnde in habitibus acqſitis ſeqtur. quales ſunt actus tales ſunt habitus. ſed in habitibus infuſis eſt contrarium. ſ. quales ſunt habitus tales ſunt actus. Eſt tñ vex q ſicut habitus acqſiti generanſ per actus. ꝛ ita ꝛ generātur per actiones. ſed non meritorias īquātum tales. Paſſiones aūt ſunt illate ab extrinſeco. vocat autem paſſiones phs. receptiones obiectorum. Sumunſ ꝛ aliter paſſiones vt dicantur affectiōes ſic dolor. timor. ſpes. ꝛ gaudium.

¶ De diuiſiōe potētiar aīe. Cap. 43.

Nunc ad diuiſionē potentiarum anime accedamus. Phs igitur diuidit principaliter aīe potentias in cogitatiuam. ꝛ motiuam. quas theologus appellat intellectū ꝛ affectū ipſum aūt affectum intelligit volūtatē. Potentiar aūt anime quedā ſunt ſeparate a corpore. vt velle. ꝛ ītelligere. hz quas aīa nō vtitur corpore ſed vtiſ vtē te corpore. ſ. fantaſia que ſic hz ſe ad intellectū. ſic color ad viſum. vt ait phs. Quedā vero ſunt vires inſeparabiles a corpore. vt vegetabiles. ꝛ ſenſibiles q̄tū ad operationē. ꝛ q̄tū ad eſſentiam. vt in brutis. Sed in hoīe ſeparantur vires iſte a corpore q̄tum ad eſſentiam. lz aīa opatiōes eox exercē nō poſſit extra corpꝰ. In brutis vo ſimpliciter pereūt

quantū ad vtrūq3. Item aīa potentias quasdā h3 ꝯuenientes cū brutis. vt est sensualitas sensus pticularis. sensus cōmunis imaginatio. estimatio. memoria. Quasdā h3 non cōes cū illis vt est rō. ꝛ intellectus. ꝛ hmōi. Item aīa hēt vires q̄sdā quo ad se. vt est rō. volūtas liber arbitriū. quasdam h3 quibus corpori pmiscet. vt est vis nālis. vitalis. ꝛ aīalis. de qbus dictū est supra. Ex iam dictis p3 ꝙ potētie quedā sunt orgāice. quedā nō. Item ex predictis collige ꝙ anima rōnalis oēs potētias h3 aīe vegetabilis ꝛ sensibilis: sed non iquantu3 rōnalis est. verū inquātū rōnalis est addit itellectū ꝛ liber arbitrium: ꝛ hmōi. Et hoc qđ dicit Grego. Ois inqt creature aliqd cōe h3 hō. Habet namq3 homo cōe esse cū lapidibus. viuere cū arboribus. sentire cū aīalibus. itelligere cū angelis. Quicqd. n. virtutis aut nobilitatis habere pūt nature inferiores. hūt ꝛ supiores. sed pfectiori mō ꝛ nobiliori. pp hoc manifestatū est ꝙ oēs vires qbus cōicamus cū brutis differunt specie. put sunt in nobis ꝛ in brutis.

¶ De differentijs potentiarum ipsius anime. Cap. 44.

Quatuor assignantur dr̄ie virtutis itellectiue. Prima daṫ ƀm dr̄laz nature. ꝛ sicut itellectus diuidiṫ in agentē ꝛ passibilē. 2ª daṫ ƀm dr̄iam obiecti. ꝛ sic diuidiṫ intellect⁹ in speculatiuū ꝛ practicu3. 3ª assignaṫ ƀm dr̄iam dignitatis ꝛ sic diuidiṫ rō in ptes supiorē ꝛ īferiorē. Quarta daṫ ƀm cōparationē ad actū ꝛ sic diuidiṫ itellect⁹ in habitū ꝛ in actū. In habitū qdem cū potest itelligere qū vult. in actū vō cu3 actualiṫ ad itelligibile se ꝯuertit. Dr̄ia vero itellectus in effectu ꝛ eius qui dr̄ adeptus sumiṫ ƀm maiorem ꝛ minore3 pfectionem ipsius itellectus passibilis. Nā cū itellectus passibilis recipit spēs cū lumine itellectus agētis tūc dr̄ itellectus ī affectu. ꝛ etiā in habitu. Intellectus vero cū recipit pfecte lumen h3 formalē ꝯiunctionē. tunc vocaṫ itellectus adeptus. Diligēter aūt notandu3 est ꝙ oēs dr̄ie itellectuu3 iam predicte sumuntur vel ƀm actū vel ƀm habitū. vel ƀm modū itelligendi ꝛ nulla sumitur ƀm diuisionem potentie cognitiue nisi prima tantum. ƀm qua3 diuiditur in agentem ꝛ passibilem.

¶ De modo cognoscendi. cap. 45.

Res cognoscit aliter de⁹. aliter angelus aliter homo. Ipse q̄q3 hō aliter cognoscit deū per itellectū. aliter per creaturas. itellect⁹. n. diuinus cognoscit res ex se ipso. intellectus autē angeli cognoscit res per species sibi cōcreatas que sunt similitudines rerū. Sed itellectus human⁹ cognoscit res per species abstractas a rebus particularibus per sensum prius cognitis. vnde sciendu3 ꝙ sicut sensus cognoscit res p̄sente obiecto. ꝛ sicut imaginatio cognoscit absente obiecto. ꝛ tamē cum appenditijs materie ita itellect⁹ cognoscit sine appenditijs materie sub itētione vniuersali. Anima igitur per itellectum aliqualiter cognoscit omnia ꝛ attingit. cognoscit enim deū supra se. ꝛ se ipsam in se. ꝛ angelos iuxta se ꝛ qcqd celi ambitu cōtinetur ifra se. Quid sit autem modus cognoscēdi deū. nota ꝙ intellectus humanus nō cognoscit deum per abstractione3 sicut alias res. ꝛ hoc ideo est q2 similitudo abstracta simplicior est illo a quo fit abstractio. deo aūt nihil simplicius est. Alia rō est quia in abstractione o3 esse pticulare ꝛ vniuersale. pticulare qdē a quo fit abstractio. vniuersale aūt. s. scipm abstractū. s3 nihil hor cadit in deū. Sciendū p̄terea ꝙ p sensum cognoscimus particularia. sed per intellectū vniuersalia. ꝛ quādo

& intellectus conuertit ad pticulare vt ipm apphēdat. tūc silitudo abstracta a pticulari erit vniuersal' & nō pticularis. itē nihil venit in itellectū nisi p sensum: & hoc fit duob' modis.s. vel simpliciter: vel p accñs. Simpliciter qdē vt qñ itelligimus sensibilia pus p sensus apphensa. Per accñs āt. vt qñ itelligim' isensibilia p effectū. Notādū est ē: q aliō ē rē p cognitōes i itellectū veire. & aliō ē i re iā itellecta versari qz tūc cognitio rez p sensus venit i itellectū. sicut dictū est. s3 cū itellectus iā apprehēdit. tūc delectat & negociat in illa. ēt sine sensus adminiculo. ¶ Ad cognoscendus ista plenius nota vtrunq3 vez esse scilicet q pticularia cognoscuntur p vniuersalia. & econtra vniuersalia cognoscūtur per particularia. Istō sic p3. qz duplex est vniuersale: vnū.s. prout est abstractum. & aliō ɔfusum. vñ secūdum q est in particulari. dicimus q ad cognitionē. vniuersalis abstracti venimus per particularia. sicut p3 in pueris in qbus prius operat sensitiua quā intellectiua. qz prius cognoscūt pticularia per sensum. & postea vlia per intellectus. Sic & phi inuenīūt modū argumētandi per inductiones qz ex multis ppositionibus particularib' vnam conclusionē faciūt vniuersalem hoc mō. Socrates est animal Plato ē animal. Cicero est animal. ergo ois hō est animal. Ecōtrario est in vli cōfuso. qñ per talem vniuersalē venimus in cognitionē particularium. sicut p3 qñ videmus hominem a remotis tunc nō cognoscimus nisi eius substātiā corporeā. sed postea per motū cernitur esse anial. dū vero magis appropinquat cernitur esse hō tādem cognoscit eē petrus. Nota q bm phm plura scire possumus. s3 vnum solū intelligere. qm scire dicit habitus per quē plura scimus. intelligere aūt dicit actū qz nō potest intellectus eē duplicatus. Intellectus enim ad vnus solus se pt actualiter conuertere. & hoc p3 q qñ quis agit duos actus rationis simul vno tpe vnus est intellectus & alius memorie siue cōsuetudinis. verbi grā. Aliqs dicit horas & qrit in libro concordantias. vel numerat denarios. vnum illoz.s. querere ɔcordantias est actus intellectus. s3 aliō.s. dicere horas est act' memorie. sicut etiam animal brutū sine regimine intellectus vadit ad domū ad quā sepe iuit. Item nota q ad intelligentiā rei nō requiritur pñtia rei intelligibilis. s3 pñtia similitudinis eius tm̄. qz res non cognoscūtur essentia. sed per similitudinem: & inde est q intellectus apprehendit remota sicut propinqua.

¶ De itellectu agēte & possibili. ca. 46.

Nunc de intellectu agente & possibili specialiter est dicendū. Intellectus igitur agens est qui abstrahit spēs ab imagine siue fantasia. & sua irraditione facit vniuersales. ac ponit res i itellectu possibili. Nam sicut ad visum corporalem exigit lux abstrahēs intentiones coloz. i. similitudines a colorato. & ponit eas in aere. non quidem bm essentiā. sed bm intentionem. i. similitudinē. Sic intellectus agēs q est lux anime pōit spēs abstractas a fantasia in intellectu possibili. nō quidem actualr. sed bm intentionē. i. similitudinē. Quare aūt inter imaginationes & intellectū possibilem non sunt potentie eiusdē speciei. quonia3 altera est potentia anime sensibilis altera aie rōnalis. Intellect' autem possibilis dicitur quia potest recipere tales species. sed nondum suscepit eas. cuius exemplum est tabula nuda nullam hñs picturam. potens est autem habere quamcunq3. Sane cum intellectus possibilis tales spēs receperit. tunc sicut habes supra vocatur intellectus in effectu vel in habitu. Cu3 vero

illustratur multitudine specierum sen/sibilium.tunc est intellectus adeptus. Qualiter autem ,iste species remane/ant cum intellectu possibili: vel qua/liter ad eas fiat p reminiscētiā ꝯuersio ꝛ reuersio habes supra in.c. de memo/ria. Porro intellect⁹agens ꝛ possibilis differūt.sicut lux ꝛ illuminatū sicut pfi ciens ꝛ perfectibile.qꝛ vt dicit phs itel lectus agens est oīa facere.sed itellect⁹ possibilis est fieri. Et vt plenius innote scat notādū q sicut ad hoc q per specu lum aliquid videatur tria sunt necessa/ria.s.speculum qđ aptū natū est recipe re impressionē corpoꝝ obiectoꝝ.color autē in corporibus obiectis. ꝛ lux qua moueaꝛ color corpoꝝ obiectoꝝ que si/ne luminis influxu q̄tūcunqꝫ obycian tur nō sunt receptibiles a speculo. sic si militer ad hoc vt aliqd in itellectu vi/deamus.opꝫ q sit itellectus possibilis qui aptus natus est recipere spēs quē/admodū dictū est de speculo. oꝫ etiā q sint spēs speculate apud itellectū possi/bilē qui hꝫ ipsas habitu.cū sit loc⁹ spēꝝ vniuersaliū. Sed sicut color i corpore nō moueꝛ.nec spēs nisi mediante lumi ne iprimuntur in speculo.sic nec fantas mata erūt actu itelligibilia nisi intelle/ctus agens irradiet: ꝛ diffundat super eum lumen suum.sicut lux super colo res. vt sic fm actum intelligibilia effi ciantur.

¶ De intellectu speculatiuo ꝛ practi/co. Cap. 47.

Sequitur de itellectu speculati/uo ꝛ practico q ambo in cogni/tione ꝯsistunt. Sed in hoc diffe rūt q intellect⁹ speculatiuus cognoscit veꝝ in rōne veri.practicus aūt cogno/scit veꝝ in rōne boni. Itē itellect⁹specu latiuus vocatur cognitio speculatiua. sed practic⁹ dꝛ cognitio affectiua. Iteꝫ finis speculatiꝫ est verū.finis aūt practi ci est opus. Itē p speculatiuum itelligi mus recte.sed p practicū recte viuim⁹ itellect⁹practicus vocaꝛ opatiu⁹. qꝛ dꝛ a praxi qđ est opatio.itē itellect⁹ practi cus diuidiꝛ in rōnē ꝛ synderesim. Ra/tio aūt diuiditur in partem superioreꝫ ꝛ inferiorem de quibus per ordinem di cendum est.

¶ De rōne ꝛ partibus eius. Cap. 48.

Ratio aūt est vis aīe. non soluꝫ cognitiua.sꝫ ēt motiua.ñō autē cū iudicat aliqd esse bonuꝫ vel malū ꝛ ibi sistit tūc dꝛ cognitiua. Si āt ꝓcedit amplius ꝛ iudicat bonuꝫ vt fiat sic dꝛ motiua. Si vō ad hoc vltimū p/cedit vt non solū iudicet eē bonū vt fi/at.sꝫ ēt id appetit.sic dꝛ libeꝝ arbitriū. qm̄ libeꝝ arbitriū apphendit rōnē ꝛ vo luntatē. Rō put se hꝫ ad bonū particu/lare diuidiꝛ in partē superiorē ꝛ iferio/rē. Superior pars diuinis ꝛ eternis in/tendit.inferior aūt de transitorijs iudi/cat.ꝛ ea disponit. Itē superior pars ac cipit rōnes per leges diuinas.vt hoc est faciendū qđ deus pcepit. Pars autem iferior accipit rōnes p leges humanas vt hoc est faciendū qđ honestū est.vł qꝛ expedit reipub. Itē superior ps ratiōis dꝛ vis.qđ lꝫ vsqꝫ ad ꝯtemplationē eter noꝝ se extēdat.differt tñ ab itellectiua qꝛ intelligentia negociaꝛ in eternis per modū rationis vel intētionis. Rō autē non sic: sed conferendo ꝛ ratiocinādo. Differt aūt rō alio mō ab itellectu: qm̄ itellectus apphendit eē rei absolute.rō aūt cū collatione vnius ad alterū. infe rior vero ps rationis dꝛ multiplr. que circa res corporales versaꝛ coniuncta est sensualitati.ꝛ sepe allicitur ab ea. vi det enī semp porrigi pomū sibi.i.illece brā vicinā. Rō tñ iferior ꝛ supior ideꝫ sūt in eētia sꝫ differūt in offō. Exēpluꝫ in oculo sursum ꝛ deorsuꝫ aspiciente.

¶ De anime motiuis. Cap. 49.

Irius motiuarum anime rationalis est diuisio. Diuidit enim vis motiua in imperatiuam et consiliatricem. et affectiuam. et consiliatricem simul et affectiuam. Vis imperatiua est liberum arbitrium et synderesis. Consiliatrix est ipsa ratio que diuidit in partem superiorem et inferiorem. Vis affectiua est voluntas que diuidit in thelesym. et bulysim. Vis que simul et consiliatrix est et affectiua est ipse intellectus practicus.

De voluntate. Cap. 50.

Inter dictas potentias primo dicendum est de voluntate que inter ceteras motiuas est precipua. cum sit generalis motor omnium virium. Cum enim intellectus apprehendit aliquid vt bonum. voluntas imperat viribus affixis ipsis organis. sicut visui ad videndum auditui ad audiendum. et sic de aliis sensibus. Similiter in motu locali voluntas imperat virtuti animali que est in neruis et in musculis. et ita mouet ad ambulandum. vel currendum. et ad huiusmodi similia. Sed fallit istud in potentiis anime vegetabilis in quibus voluntas suum imperium non exercet. Nutritiua et generatiua. et augmentatiua non secundum nostrum arbitrium. sed naturaliter operantur. Voluntas autem in duas diuiditur partes. scilicet in thelesym. et bulysim idest voluntatem naturalem et deliberatiuam quarum prima. scilicet voluntas naturalis dirigitur per synderesim. secunda voluntas scilicet deliberatiua per rationem. Nota quod voluntas proprie et stricte est tantummodo rationabilium. sed large dicitur etiam brutorum esse. Improprie vero quasi metaphorice. dicitur etiam esse vegetabilium. vnde voluntas primo modo sumpta. scilicet put est rationabilium proprie voluntas dicitur. secundo modo put est brutorum vocatur proprie desiderium. tertio modo put est vegetabilium vocatur appetitus. Inter potentias nulla est liberior quam voluntas. quia nec obligatur organo sicut imaginatio et estimatio. et huiusmodi nec cogitur a bono sicut intellectus cogitur a vero. Vires autem affixe organis immutantur nectio immutato organo. quibus omnibus voluntas caret. vnde ait Aug. Nihil adeo in nostra. potestate est sicut voluntas. Si autem scire volueris quare voluntas non cogitur a bono. sicut intellectus a vero. hec est ratio. quia citra primum nihil est ita bonum quod non aliquid imperfectionis habeat. sed aliquid ita verum est. quod nihil falsitatis habet. vt in hac propositione quodlibet totum maius est sua parte. vnde tali vero cogitur intellectus assentire. sed voluntas nulli bono create cogitur adherere. item voluntas videtur interdum cogi per inordinatum appetitum. put voluntas quamque trahit hominem. et allicit vt bonum spernat incommutabile. et rebus mutabilibus adhereat. sed in huiusmodi coactione libertas quedam est vnde Aug. Omne peccatum adeo est voluntarium. quod si non est voluntarium non est peccatum.

De synderesi. Cap. 51.

Synderesis vis est motiua que semper nata est figi in superioribus naturaliter mouens et stimulans ad bonum. et abhorrens malum. et in istis numquam est errans. neque secundum synderesim est peccare. Sciendum quod vis synderesis numquam extinguitur totaliter. et in diabolo et in damnatis remanet. non in illis aliquis actus. synderesis enim quantum ad instinctum boni. et quantum ad displicentiam mali culpe absolute considerate extincta est in diabolo et in damnatis. secundum vero quod culpa comparatur ad penam. sic non est extincta in illis. synderesis et in hunc modum remanet in eis pena. Isa. Vermis eorum non morietur. Habent igitur displicentiam mali in comparatione et collatione ad penam.

De conscientia. Cap. 52.

Hoc nomen conscientia componitur ab hac propositione. cum et hoc nomine scientia. vnde conscientia dicitur duo scilicet sciam. et secundum hoc conscientia est habitus naturalis. non solum cognitiuus. sed.

ēt motiu' iclinat eni alaȝ ad prosecutio nē boni. ⁊ fugā mali. Alio mō dicit ꝯsci entia acceptionē ex pte rōnis. qđ notat in hac ꝑpositiōe cū. P° igit mō put ꝯsci entia icludit sciaȝ i se. hȝ se sic supi'. ⁊ cō iūgit syndereſi: ⁊ ſp eſt recta. 2° ꝯiūgi tur magis. rōni ⁊ sic se hȝ sic inferi'. hoc mō recipit errorē ⁊ ꝑturbatiōeȝ. i ꝯscia n. ex pte iferiori bene pt accidere error. Nā rō cū ꝯscia ptim inferiori iungit. ⁊ hȝ vsari circa pticularia in qbus sepe cō tigit errare. sic pȝ in sigillo ꝯscie in quo syndereſis ꝑponit maiorē sic. nullū ma lū eſt faciēdū. rō aſſumit minorē. s. hoc eſt malū. ꝯscia ꝯcludit. ergo nō eſt faciē dū. Circa ꝑmā ñ eſt error. Circa ſcđaȝ qñqȝ eſt error. ⁊ ex ħ falsitas in ꝯclusiōe qñqȝ ouf. cauēda eſt ꝯscia nimis larga ⁊ in nimis stricta. Nā ꝑma gñat ꝑſum ptionē. 2ª deſpatōeȝ. Itē ꝑma dicit sepe malū bonū. 2ª ecōtra bonū malū. Iteȝ ꝑma sepe saluat dānādū. 2ª ecōtra dānat saluandū. Nota ꝙ aliud eſt ꝯscia aliud eſt timor cōſcie. tūc enim eſt conscia qñ qs finaliter iudicat aliqd eſſe faciendū vel vitanduȝ. ⁊ ꝯ talē cōſciam facē: etiā si sit erronea pctm̄ eſt. Sed ꝯ timorē cō ſcie facere nō ſp eſt pctm̄. qꝛ talis timor non eſt ſp ex diffinitiua snīa rōnis p quā iudicet se teneri ad aliqd: sed ex eo ꝙ va cillat inter dubia neſciens qđ sit melius vł ad qđ teneatur poti'. cū tñ non omit teret qcqđ sciret eē placitū diuie volūta ti. De ꝯscia ꝗꝗ sciendū ꝙ qñqȝ reſpic ꝑ teritū qñqȝ pñs. qñqȝ futuꝝ. Naȝ ꝯscia remūerat de ꝑterito. de pñti dolet. ⁊ ꝑ cauet de futuro. Preterita nāqȝ reſpic vt qñ ꝯscia mētē repħēdit de malo cō miſſo vel de bono omiſſo. Pñtia aūt re ſpic cōtradicēdo ei cui' p ꝯsciaȝ habui m' oppm. Futura ꝗqȝ reſpic. vt qñ in ſtruit ⁊ ſtimulat mētē ad ea faciēda. vel vitanda ad que ꝯscia ipa iudicat nos te neri. Qđ aūt ꝯscia se extēdat vt dcm̄ eſt tā ad facta ꝗȝ ad fiēda pōt colligi ex diſ finitiōib' ꝯscie que tales ſunt. Joannes Dama. Cōſcia eſt lex itellectus noſtri. Baſilius. Cōſcia eſt rōnale iudicatori um. Diffōnes magr̄ales sunt iſte. Con ſciētia eſt cognitio sui ipſius. Itē ꝯscia eſt habitus aī agēdoꝝ ⁊ nō agēdoꝝ. iteȝ ꝯscia eſt hītus mētis boni ⁊ mali diſcre tiuus. itē ꝯscia ē crēdulitas intētiōis ad aliqđ faciēdū vel nō faciendū aī delibe ratiōe firmata. Error ꝯscie octo mōis cāt. Primo ex ignorātia qñ. s. neſcit qđ sit eligēdum vel declinādū. De tali er rore dr̄ 2° paralipo. 20. Cū ignoramus qđ agere debeamus hoc solū reſiduū ħa bemus vt oculi nr̄i ad te dirigant. 2° ex negligētia vt cū qs negligit ꝯsciam di ſcutere vel si neſcit se expedire negligit tñ ab alijs querere. 3° ex superbia vt qñ qs nō humiliat itellectū suū vt melioꝛib' ⁊ sapiētioꝛib' se velit credere. Cōtra qđ Apoſto. ſcđe corin. 10. Captiuātes oēȝ intellectū veſtrū in obſequȝ xp̄i hoc eſt ꝙ quilibet in credēdis plus dȝ conſen tire fidei ꝗȝ sibi. ⁊ in agēdis plus debet alijs credere ꝗȝ sibi. 4° ex singularitatē qua hō sequens ſenſuȝ ꝑpriū nō confor mat se alijs nec sequit vias communes bonoꝝ. De his nūeri. Extrema caſtro rū ꝯsumpsit ignis. 5° ex affectu iordina to qui sepe inclinat ꝯsciētiā ad id quod hō tunc apparet. ⁊ sic facit eā a sua recti tudine deuiare. Seneca. Perit omne iudiciū cū res trāſit in affectū. ſexto ex puſillanimitate qua qs timet nō timen da ſm rectū iudiciū rōnis. Iſa. Dicite puſillanimes cōfortamini nolite timē. 7° ex ꝑplexitate qua hō se credit eē po ſitū inter duo peccata. quoꝝ alterū sit iꝑoſſibile declinare. Sed sciēdū ꝙ per plexitas nihil eſt ſimplr̄. pōt tamen qs eſſe perplexus ſm qđ. i. ſm erroneā cō ſcientiā qua depoſita erit liberat'. 8° ex humilitate ⁊ cordis puritate. G. Bōa

rū mentiū est ibi culpas agnoscere vbi culpa non est. Error primis septē mōis acceptus rephensibilis est. ꝯcluso vero mō laudabilis est. immo nec error dici debet. sȝ humilis suoꝝ defectuum recognitio. dummodo non sit nimia.

¶ De operibus aīe. Cap. 53.

a Anima hȝ diuersas potētias mł'tas. ꝛ diuersas hȝ opatiões. ipsa n. cognoscit veꝝ p ītellectū specłatiuū. affectat bonū p intellectū practicū. Discernit aūt ꝯferēdo iter bonū ꝛ maluȝ. veꝝ ꝛ falsuȝ p rōnem. Discernit sił' ꝛ eligit p libeꝝ arbitriū. Cōsentit p volūtatē. Inuēit mediū p īgenuū. stimulat ad bonū p synderesiȝ. Aīa ēt ī actib' suis ordinē hȝ. nā qđ sensus pcipit imaginatio repñtat. cognitio forat. īgeniū iuestigat rō iudicat. mēoria fuat. ītelligētia apphēdit. ꝛ ad ꝯtēplatōes adducit. Aīa pterea cogñscit res pñtes p sēsuȝ. abñtes vo p imagīatōeȝ. res āt ī īnā p pñtiā sui. in semetipa āt seipaȝ p r̄flexionē sui supra se. Aīa alios hȝ act' ptinētes ad corp'. sicut est vegetare p v̄tutē nālem. sentire per virtutē aīaleȝ. ꝛ viuificare p virtutem vitalē. de qb' oībus dcm̄ est supra.

¶ De q̄ntitate aīe. Cap. 54.

a Anima cū sit simplex nō hȝ q̄ntitatē dimensiuā. sȝ v̄tualē. vñ pȝ q aīa ſm eēntiā nō est in toto corpe. sed in pte corpis determiata ꝛ tñ v̄tutē īfluit toto corpi. ꝛ ad h̄ pōit calcidi' exēplū de aranea q̄ ī medio telle sue residēs sentit quēlȝ motū siue īteri' siue exti' in tella fcm̄. Eodē mō aīa in cētro cordis posita sine sui distensione totū corpus sibi vnitū sensificat. viuificat. atqȝ mouet. Nec ꝯ̄ simplicitatem aīe est q dr̄ tres aīe esse. s. vegetabilis. sensibilis. ꝛ rōnalis. cui' ītelligētia supi' est expña. Aīa quoqȝ lȝ sit simplex. tñ ſȝ Boe. dr̄ ī eo qđ ē. ꝛ quo ē. sicut ꝛ āgel' ꝛ oē creatū. q̄ oīa differūt ſm rōnē vl'is particularis.

De īmortalitate aīe. Cap. 55

a Animā eē īmortalē ōndit auctē ꝛ rōne. Sapie. iij. Iustoꝝ aīe in ma. di sūt. ꝛ īfra. ꝛ spes illoꝝ īmortalitate plēa ē. Itē ī euāgelio. Querēt hoīes mortē ꝛ nō iuenient. Itē. G. loqtur de mał' īferni ibi mors' sp viuit. finis sp īcipit. ꝛ defect' deficere nescit. itē Io. 6°. Qui māducat me. car. ꝛ bi. me. san. hȝ vitā eternā. Iteȝ p rōnes. Pria tał' est. Ois corruptio ex ꝯ̄rietate cāł'. nihil aūt ē qđ sit aīe ꝯ̄rieł'. itē aīa capax btitudinis ē sȝ de' vt ait Aug. ingēti liberalitate replet oēs creaturas ꝓ captu eaꝝ. ergo ꝯfert aīe btitudinē sȝ ad btitudinē spectat vita etna ꝛ ppetua gł'ia. Preterea si aīa moreret cū corpe hō nō tiereł' mortu'. sicut nec lup'. nec canis mortu' g̃ rełiquił' aliqd viuēs p' mortē hoīs qđ tieł'. ꝛ h̄ est aīa. Itē cū ds iustus sit hēbūt iusti p̄miū. ꝛ mali penā. sȝ h̄ nō fit in h̄ mūdo. Cū mali videanł' florere deducētes in bōis dies suos vt dić iob. Bōi g̃ vbi florebūt: fiet ecōuerso. g̃ fiet alibi. sȝ hoc nō pt eē nisi aīa sit īmortalis. Aug. Trā seūt in pñti tri. ꝛ ꝓspa cū tpe. sȝ cancellatis māib' more iacob eadeȝ redeūt sine fine mēsura. ut h̄ tribulati ꝛ afflicti sine fine gaudeāt. Iocūdi vo ꝛ ditati penas etnas sustineāt. Iacob'. Oē gaudiū existiate fres. cū in varias tentatōes incideritis. Beda sup isto v̄bo. Ne īdignemini fres mei si mali ī mūdo florēt. ꝛ vos patimi. qꝛ nō ē xp̄iāe dignitatiſ ī tpalib' exaltari. sȝ depmi. Mali nihil hūt in celo. vos nihil ī mūdo. Sȝ spe illi' bōi ad qđ tenditis qcqd in via ꝯtigat gaudere dētis. Hiero. difficile īmo īpossibile est vt pñtib' qs fruał' ꝛ futuris. ut h̄ ventrē illic mentē reficiat. ut de delitijs ad delitias trāseat. vt in celo ꝛ in terra appeat gl'iosus. itē ds fec̄ aīaȝ ad imaginē ꝛ sili tudinē suā. sȝ de' est īmortał'. ergo ꝛ aīa.

¶ De libero arbitrio. Cap. 56.

l Ibex arbitriū ē vt ait Aug. fa/ cultas rōnis ⁊ volūtatis q̄ eligit bonū grā assistēte. malū vo grā desistēte. In hac diffōne sic pōit rō ⁊ volūtas. Rō qdē vt ꝯsiliarius volūtas aūt impator. Nā rō dicit aliqd eē bonū vel malū. Volūtas dicit fiat fiat. Nota libtas liberi arbitrij ē liba a coactiōe suffiēti. ſ; nō liba a coactiōe efficiēti. Nulla .n. coactio extrioꝛ est cā sufficiēs vt aliqd fiat. ls q̄uq; sit efficiēs. vt p; i mltis q coacti sūt negare xp̄m p tormēta. qm i hmōi coacta volūtas. volūtas ē vt ait Aug. Qn pcōr retrahit a grā tūc nō destruit libtas liberi arbitrij: q: cec⁹ vl fessus vel claudus i foueā cadēs qn extrahit nō fit eo iuito. Libtas liberi arbitrij triplex ē. s. a nec̄te. a pctō. a misia. Prima libtas est nāe. 2ª grē. 3ª glie. Itē prima est bonoꝝ ⁊ maloꝝ. 2ª m̄mō ē bonorū. 3ª est in celo regnātiū. Ex his p; q libertas maloꝝ est velle ⁊ nolle peccare. ſ; libtas in padiso fuit posse nō peccare. nec posse turbari. p; g̃ q libex arbitriū ē tā i bōis q̄3 in malis. q: in bonis est tm̄ mō fultus misie. in malis aūt est fultus misie ⁊ pctī. ſ; in pria est liberrimū qm ois tal' fultus destruit. Nota q ls ds nō possit male facere. ⁊ silr āgelus ⁊ aie bone. vel btē. tm̄ est in eis libex arbitriū. q: bonū eligūt ⁊ malū ꝺclīat. nō ex ifirmia nec̄te. ſ; liba volūtate. Eodēmō ꝺꝺ; est de diabolo. q: h; libex arbitriū bonum tm̄ sp respuit. ⁊ malū eligit. ſ; hoc nō facit in eo violēta coactio. ſ; volūtaria obstinatio. Libex arbitriū h; se in qbusdā idifferēter ad bonū ⁊ ad malū vt in primis pentibus añ lapsu;. in qbusdā plus se h; ad malū q̄3 ad bonū. vt i gūatis p⁹ baptismū. in qbusdā se h; plus ad bonū q̄3 ad malū vt sctificatis i vtero. in qbusdā se h; necessario ad malū. vt in ifidelibus nō regūatis. in qbusdā se h; necessario ad bonum vt in ꝯfirmatis. sicut fuit beata virgo post ꝯceptionem filij.

¶ De natura corpis hūani. Cap. 57.

b Omo grece ātropos dr̄. i. arboꝛ euersa. h; .n. caput cū capill' ad modū radicis. brachia vo cum cruribꝰ st̄ q̄si rami. Solꝰ hō ē lōgi ⁊ lati corpis. solꝰ ēt hō ē erecti corpis: ⁊ hmōi rō duplex ē. s. nālis ⁊ moral'. Nālis rō ē: q: i alis aīalibꝰ abūdat in capite mā terrea depmēs: ⁊ deficit caloꝛ erigēs qd nō est in hoīe. Est ⁊ rō moral' vt. s. rectitudo stature corpis attestet rectitudinem mētis sursū ad celestia tēdētis. Accītia aie trāsmutāt corpꝰ: q: foīa delectabil' imagiata monet corpꝰ sicut tristabilis. ⁊ iō Auic. ait q mltū tristis ac lepzā timēs erit aliqū leprosus. sic ecōuerso q corpis passiōes redūdāt i aīe turbatōe; sic p; i somno. itē ptes corpis hūani hūt silitudinē totꝰ mūdi. q: tāta est distātia iter extrēitates duoꝝ lōgoꝝ digitoꝝ vtriusq; manꝰ q̄ta ē a vtice capitis vsq; ad plātā pedis. sic tāta est distātia a cenith capitis ad opm̄ tropiū i celo: q̄ta est ab oriēte i occidētē. Corpꝰ hūanū ex q̄tuoꝛ elīs ꝯpositū ē. ſ; appet trā i cstībꝰ ⁊ i carne. Aq̄ vo in hūoribꝰ. s. sanguie flegmate. colera. melia. Aer ptinet in pulmōe ⁊ hoc p;. q: sp in motu est. nā pulmo ventilabꝫ cordis ēne nimio calor dissolua . ſ; ignis ptinet i corde: ⁊ iō iferiꝰ est latū. ⁊ supiꝰ acutū quā formā ab igne retiet. Mēbra corpis triplicia st̄. Sūt .n. q̄dā radicaria vt cerebꝫ epar. coꝛ. gēitalia. iter q̄ tria pria sūt eē idiuidui i qbꝰ vt. s. ocm̄ est sedē h; spūs nāl'. vital'. ⁊ aīalis. ſ; mēbra gēitalia sūt ad ꝯseruatōe; spēi alia sūt mēbra desuiētia: vt vene artberie ⁊ nerui. p q̄ vehit ille triplex spūs. vt hr̄ supra alia sūt mēbra officialia vt manus ⁊ pedes. ⁊ hmōi. Sūt ēt mēbra taz artificial'r ordīata. ut mutuo desuiant. nā supioꝛa iferioribꝰ admistrāt sbuctionē. vt p; i oculis. itē iferioꝛa ꝓbēt supioribꝰ suppoꝛtatōe;. vt p; i pedibꝰ ⁊ cruribꝰ q̄ totū pōdꝰ alioꝝ mēbroꝝ sustinēt. itē

media ipsius vtriusq; offensiões τ nectioꝝ acqsitiões. vt pꝫ i máib⁹τ brachijs. itē sic sunt ordiata vt mutuo sibi ꝯdoleát. ná si vnū mēbꝝ dolet ꝯdolét ét oia mē/bra: τ h̄ pp ꝯnexiões τ colligatiões. itē sic ordiata süt vt qñ mē bꝝ ófic̄ alia mē bra ei⁹ ófectū supplent. vñ videm⁹ aliqs carentes máib⁹ comedē cuꝫ pedibus. τ alios carentes pedib⁹ cū máib⁹ ābulaꝛ. itē sic ordiata süt vt vnū mēbꝝ piculis se expóat ꝓ alio vt pꝫ i capite ꝓ cui⁹ ófen siõe alia mēbra picul' se exponūt. itē ma gn⁹ dolor i vno mēbro fac̄ mioꝛē in alio nō sentiri. itē mēbra qꝝ mot⁹ sbest libo arbitrio tá ꝓmpta obedientia suant: vt inť ipiū volūtatis τ executiões opis qsi nlla mora videaꝛ τ hác obediētiá vide m⁹ suare oculū i vidēdo liguá i loqndo os i comedendo. man⁹ i opádo τ hmói.

¶ De physonomia hominis. Ca. 58.

Diuerse in mēbroꝝ dispõnes ḣꝫ ar/tē physonomie diuersos affect⁹ ac mores idicát i hoie nō ꝙ ista signa necessitatē iponát morib⁹ honꝫ sꝫ ondát iclіatõeꝫ nãe q̄ tñ retineri pt freno rōis. Seqmur igr i h̄ tractatu hui⁹ artis magros auctores. s. Ar. Aui. Cōstā. Phllome. Loxiū. Palemonū. icipien tes a cōplonib⁹ Melácolicos tristes τ graues eē dicim⁹ sanguieos vō opposita hr̄e videm⁹. Colerici faciles süt ad iras τ flatici pigri sť τ sōnolēti. physonomie text⁹ dic̄ ꝙ masculius vehemēs est ad i pet⁹ studiosus τ alosus. Femie át mise/ricordes sť τ timide. Capilli moles τ ra ri hebes igēiū ploquūť. itē capilli crispi ꝓnūciát timidū. τ lucri cupidū. itē desꝑ si nimiū τ frōti iminētes fezōclarát aiuꝫ τ his ꝯcordat capitis vrsini capillatura itē capilli flaui τ grossi τ albi idicát ido ciles. Capilli vō sb nigri si sint modera/te tenues mores idicát bonos. τ bonaꝫ hōis idicát cōplonē. Caput nimis ma/gnū stolidū idicat. Caput át globosuꝫ τ breue ē sine sapia τ memoria. itē caput hūile supi⁹ τ qsi planū isolētie τ dissolo/nis dat idiciū. itē caput oblōgū aliqztu/lū τ maleo sile hoieꝫ circūspectū ac ꝓui dū idicat. Frōs āgusta nimis idocilē τ voracē ōclat. lata vō puitatē signat di/scretõis. Sꝫ rotūda ōsignat iracūdiá. itē hūil τ ōmissa signat vecūdiá. τ nō admit tēte turpia. itē q̄drata τ moderate ma/gnitudis magne sapie τ magnanimita/tis ē idiciū. Supcilia arcualia q̄ ꝯiūgūt vsqꝫ ad cornu nasi signát sbti lē τ studio sū i oib⁹ opib⁹ suis. si át ibidē coeūt tristē hoieꝫ τ paꝝ sapiētē ōmrant. si át arcuo sitas ōclіat ad tpa. τ ad gibbositatē gē/naꝝ signát negligētē. itē. supcilia si sint lōgoꝝ τ multoꝝ pilloꝝ signát fcꝝ τ ma/gna mediátē. Ocľi q ráqs guttule nitro/ris relucēt mors cōpositos idicát qñ va rie mouenť vt mō currát. mō qescát. si gnát mala reuolui iá i aio. sꝫ nōdū eē ꝑ/petrata signát. Ocľi glauci splēdore tñ micátes signát audacē τ puigilē ad ma litiá. ocľi nigri tremētes τ obscuri desi/gnát potatorē vini. τ itē páriá veneris. ocľi puř nigri signát ibecilē. τ sine vtute aiuꝫ τ lucri auidū. qñ át guttule rubētes aliqztulū ibi sť τ tñ nigre appēt aiuꝫ iu/stū pbū τ igēiosuꝫ ondūt. Ubi át i nigris ocul' guttule vehemenť rubēt τ aliq ten dūt ad q̄dratura. τ qdá sunt palide qdá glauce. τ circuli q forinsec⁹ ābiūt pupil/las sť sanguinolenti. τ sť magni ocľi τ ni tor pupille moueaꝛ vt moueť palpebra tales inqꝫtuꝫ ocľi signát aiuꝫ q oiuꝫ ex/cedat moreꝫ feraꝝ. q c g d. n. nefádoꝝ co gitari pt talib⁹ ocul' ꝑpetrabile ē nec. ēt a domestico cessabūt sanguie. ocľi nimi uꝫ ꝑminētes rubicūdi τ pui i liguá decla rát effrēatá τ corp⁹ istabile. ocľi át iuuē tes si sť hūidi indicát hoieꝫ vidicū ac in agēdis velocē ꝓuidūqꝫ. oculi q frequēť claudunť: τ freqnť reseranť timiduꝫ ac imbecillē declarant. oculi multe aperi

tóis signāt stītū ⁊ luerecūdū. Si āt multe clausure sūt signāt mobilē ⁊ icōstātes in oib⁹ fcīs suis. Aures pminētes ⁊ valde magne signāt stoliditatē ⁊ gratulitatē. ⁊ ipudētiā. s3 valde pue malignitatis sūt idicia. Aures nimiū rotūde idocilē signāt. Aures ob lōge ⁊ anguste iuidie signa sūt. Aures tacētes ⁊ supra caput applicate pigritiā designāt. Gēnne crasse signāt ignauiā ⁊ somnolentiā. nimiū āt tenues malignitatē. Gēne rotūde iuidie arguūt. Nares patule alacritatis ⁊ fortitudis dāt idiciū. longe vo tenues mobilitatis signū hūt. Nariū aūt ps q̄ iuxta frōtē ē. si nec alta. nec hūili. s3 eq̄li liea descēdat virile signū ē. ⁊ pstātiā ōmōstrat siue prudētiā. Nares infores debito furib⁹ assignāt. Ois vult⁹ cū plen⁹ ē ⁊ crassus ignauu3 ⁊ voluptatib⁹ deditū signat. vult⁹ ōpēdēs cogitatore3 sbdolū idicat. Labia tēua i ore maiori si supi⁹ labiū aliquātulū exupet sup iferius magnanimū idicat ⁊ fortē. Tēua vo ⁊ pui oris ibecilē aiu3 ⁊ vsutū idicāt. labia vo soluta aliquātulū ab ore ōpēdentia inertē ōmōstrāt. Na3 in asinis ⁊ eqs antiqs h̄ signū iueīt. Os puū ōueīt tam vultib⁹ mulierz q̄3 hoib⁹ effemīatis. Os qd vltra modū dilataf voracē idicat. ⁊ imitē. ⁊ ipiū. Tal eni3 oris rit⁹ marinis mōstris ōuenit. Mētū plixū aliquātulū demōstrat min⁹ iracūdū ⁊ min⁹ pturbatū. Qui puū ⁊ breue mētu3 hūt imites sūt ⁊ iuidi. Hec enī plato ad ōpētes ptinere referebat. Utili⁹ est mētū cōmēsuratū: scd3 aliqd ad q̄dratura3 accedens. Mētū si inplixū distēdaf dolis assuetu3 ōndit. Vox exhs sīlis voci ouiū aut caprar stultitie h3 idiciū. Qd āt in modū auiū de facili fiūt leues. Vox tenuis q̄si lugubris tristē idicat ⁊ suspiciosu3. q̄ru3 vox i nares icurrit. ita vt nares ōsonēt mēdaces sūt ⁊ maliuoli. ac malis aliēis gaudētes. Ceruix lōga ⁊ tenuis eum signat q̄ maligna meditaf. Ceruix rotunda pbat ōtutē al ⁊ corpis hūilitatē. Ceruix breuis idiciū ē ei⁹ q cum temeritate audax ē. Ceruix nimis erecta isolētē ⁊ ōtumacē dicit. Pect⁹ qdē multis carnib⁹ ōgestū idociles ⁊ ignaros idicat Pect⁹ qd longi⁹ est q̄3 vēter prudētē idicat. Pect⁹ si nimietate pillorz cū vētre tegatur signat hoie3 istabilē ⁊ aiu3 sine religiōe ⁊ pietate. Cū āt solū pect⁹ capillos pfert animosu3 ōsignat. Pueri tēues ⁊ q i acumine erecti sūt isidiosu3 indicant hoie3. Brachia qū i tāta plixitate extēdunt vt erecto corpe extremitas medij digiti appropinq̄t ad gēu. l3 forte mēsura q̄tuor digitorz ōficiat hūilef dic hoies ⁊ fortes. cū āt plixitas hec ad femur ōfinit. vl paz vltra ōclat hoies maliuolos ⁊ malis aliēis gaudētes. Man⁹ nimiu3 breues ⁊ exigue fortes ōsignant ⁊ sagaces. Crasse man⁹ si digitos breues ⁊ vltra modū hūt ōclarāt tergiuersorē insidiosu3 ⁊ furē. Man⁹ idomite .i. itorte ⁊ tēues loq̄ces signāt ⁊ voraces. Vngues albi ⁊ plāi ⁊ molles ac tenues ac ob rubei ⁊ hū p lucidi optimū igeniū idicāt. Vngues iflexi ⁊ curui iprudētes idicāt ⁊ rapaces. Vngues breues nimiū ōclarāt malignu3. Digiti collecti ⁊ globati auarz dicūt ⁊ malignu3. Digiti pui ⁊ tenues stultū ōmōstrāt. Digiti vo parui ⁊ grossi iuidū idicāt ⁊ audacē. Lata tēuia ⁊ angusta ⁊ depssa timiditatē indicant. Latera refecta carnib⁹ ⁊ dura ostendūt hoie3 idocilē. hec enī ad rana sm platonē referūf. Pars cruris q̄ sub genu ē q̄ vocaf sura qū plena ē ⁊ q̄si grauida itēperatū hoie3 signat ⁊ iprudētē. molles sure effeminatos assignaf pedes grossi ⁊ breues valde ifirmū hoie3 idicāt. Pedes nimiū plixi ptinēt ad hoie3 dolosū. Pedes p tenues ⁊ breues pdūt hoiem malignū. Qui lōgis passib⁹ icedūt magnanimi eē solēt ⁊ efficaces. q celerif in

cedēdo se cōprimit ⁊ vultū ǒducit atqꝫ totū corp⁹ īplicat signat timidū pcū ⁊ versutū. Qui breues passus hꝫ eūdoqꝫ accelerat malign⁹ eē ōr ⁊ ībecill'. Color enim tis niger v̄sutū īdicat. Color alb⁹ rubeusqꝫ fortes aīososqꝫ ōndit. Color vehemens oib⁹cū palor ǒfectū v̄tutis signat ex nimia victoria flegmatis. Color igni r⁹lucētib⁹ocul' ad īsaniā vḡit. color medi⁹inſ nigꝝ ⁊ albū q ǒcliat ī brunū si clar⁹ē ōndit viꝝ ǒi īgēij ⁊ bonoꝝ moꝝ.

¶ De regul' ḡnal' physonomie. ca. 59.

G Eneral'r igit tenēdū ē ꝙ mēbra q ī pportiōe nāli sūt q ad figuraꝫ colorē q̄ntitatē sitū ⁊ motū indicāt mētis bonā hitudinē nāleꝫ. Mēbra v̄o q̄ nō hūt pportiōeꝫ ǒbitā ī figura q̄ntitate. situ. ⁊ motu q̄litatē puersaꝫ mentis īdicāt. Propterea plato dicebat ꝙ q̄cūqꝫ silitudo aīaliū aliq̄ꝝ ī hoib⁹ est tales homines ēt taliū imitāſ mores. Nota īsup ꝙ lꝫ p signa mēbroꝝ nāliū mores hoīuꝫ cognoscāſ. nō tn̄ īponūt necessitatem: sꝫ tm̄ ōndūt īcliatōeꝫ nāe. nec sp denūciāt affect⁹ hoīuꝫ sꝫ freq̄ntāt pbabil'r. Item pp signa exteriora: ǒ qb⁹ dcm̄ est nō stat' pferendū est iudiciū. qꝛ forte signū est p accn̄s ⁊ nō p nāꝫ ⁊ forte dcm̄ est p ǒtriaꝫ ǒsuetudineꝫ ⁊ freno rōnis teneſ. vnde narrat Arꝝ. ꝙ discipuli hypocratis ǒtulerūt. Philomeni excellenti physonomo figurā hypocratis. q pnunciauit de ipso ꝙ esset vir luxuriosus. Ill' āt īdignātib⁹ ⁊ cl'pātib⁹ philomeneꝫ. ꝙ ǒ optimo viro tal'r iudicasset retulerunt h̄ hypocrati q ǒfessus est philomenem h̄ recte iudicasse. sꝫ ex amore phie ⁊ honestatis sui cordis ǒcupiscentiā dixit se vicisse ⁊ accepisse p' istud qǒ nāe fuerat denegatū. Deniqꝫ sciendūꝫ est ꝙ signa exti̅ora nō referunſ nisi ad eas passiones q̄ nālis ī sunt hoī. sic est ira ǒcupiscētia. ⁊ hmōi nō āt ad eas q̄ sūt aīe soli⁹ sic est musica geometria. ⁊ silia. Sciendū q̄qꝫ ꝙ ī oculis pncipal'r ǒsistit oīs pfectio phisonomie. ⁊ si oculoꝝ iudiciū ǒfirmat ceteroꝝ mēbroꝝ iudiciū: tūc ratū dicit Arꝝ. eē iudiciū vt ī leprosis. Si āt ǒtriāſ tūc p̄ualēt iudicia oculoꝝ. pp qǒ oēs phisonomi affirmauerūt oculū esse veꝝ cordis īdiciū.

¶ De toto hoīe. Ca. 60.

P Ostq̄ꝫ expeditū est de hoīe ex pte mentis ⁊ ex pte corporis: nūc dicendū est de ipso put est cōposit⁹ ex vtroqꝫ vbi spāl'r ōndiſ dei potentia: qꝛ nās tā distātes ǒiunxit in vnā psonaꝫ s. nāꝫ corporeā ⁊ īcorporeā q̄ maxīe distāt in p̄dicamento sbe. Preterea cum esset vna sola creatura q̄ habebat intus cognitiōeꝫ p itellectū vt angelus ⁊ alia q̄ habebat cognitōeꝫ foris p sensum. vt qǒlibet aīal brutū. fieri ǒbuit creatura ad cōpletiōeꝫ ⁊ ǒcoreꝫ vniuersi pp pfectiōeꝫ vniuersitatis q̄ hac duplici cognitione esset p̄dita vt posset legē in li⁰ scripto int⁹ ⁊ foris h̄ est in creatore ⁊ in ope suo. Unita est aīa corpi multiplici rōne lꝫ sepata dignior videreſ. Pria rō est vt p ǒiunctiōeꝫ tā disparīū nāꝝ erigeretur mens ad sperādū illā vnioneꝫ. q̄ erit inſ aīaꝫ ⁊ spm̄ creatū. Alia rō est vt aīa seruiendo deo in corpe habeat maius meritūꝫ. qꝛ vbi maior pugna. ibi maior victoria. ⁊ per cōsequens maior corona. Difficultas eni operis multū valet ad efficaciā merendi. Tertia rō est pp cōplementūꝫ vniuersi. Cuꝫ. n. sicut dictū est q̄dā esset creatura pure spūalis q̄daꝫ pure corpalis ǒueniens fuit fieri creaturā mixtā. s. ptim spūaleꝫ ⁊ partim corporaleꝫ. Quarta est qꝛ sicut corp⁹ vnū valet ad fructū pnie. sic post morteꝫ resuscitatū valebit ad ǒfirmationeꝫ stole duplicate. qꝛ nō solū aīa sed etiaꝫ corp⁹ premiabiſ dote. Quinta rō est qꝛ hō ex defectu corpis multā hꝫ māꝫ hūiliatōis iuxta id hūiliatio tua ī medio tui. Sic aīa ex ǒiūctōe ad corp⁹plura ǒseq̄ſ bōa.

fic ꝛ multa ꝯbit icōmoda. Primo pcti originał inqnationē. Job.13. Quis pōt face mūdū de imūdo semine ꝯceptum. Scdo pcti pnitatē. Gen̄.8. Proni sunt sensus boīs ad malū ab adolescētia sua. Tertio opandi bn̄ difficultatē. Prouer bi.24. Per agrū boīs pigri trāsiui: ꝛ ecce totū suffocauerāt spine. 4° itellect⁹ he betudinē. Sapiētie.9. Corp⁹ qd̄ corrū/ ptł aggrauat aīa3. 5° ꝯtinuā ipugnatio/ nem. Gal.5. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ ꝛc. 6° curaꝝ sollicitudine3. Mat.6. Di.vo. ne solliciti sitis aīe vestre ꝛc. 7° passionū multiplicitatē. Job.3. Hō na t⁹ de muliē breui viuēs tpe replet⁹ mul/ tis miserijs. Octauo glorie retardatio/ nē gloriā eni pcipere nō possum⁹ q̄zdiu in corpore detinemur. pp hoc Apo. cu piebat dissolui ꝛ esse cum xp̄o.

¶ De ppꝛietatibus boīs. Cap. 61.

Proprietates boīs sunt discernē inł bōestū ꝛ turpe. vn̄ soli⁹ boīs est bōestu3, pseq cū oīa bruta nisi vtilia ꝛ delectabilia ꝓsequāł. Itē passiones ordinare adiuicē rōne. Supra mū/ dū p itellectū eleuari. ꝛ iō qn̄ aliqs per adhesionē in terrenis se mūdo iferiore3 facit iā q̄si bonore hūanitatis exut⁹ ꝓpe tatē accipit bestie: ita vt dicał fieri p cō cupiscentiā porc⁹. p irā canis. p rapinā leo. ꝛ sic de alijs. qd̄ Plato vocauit se/ cūdā aīaꝝ incorruptionē qd̄ qda3 male itelligētes crediderūt Platonē dixisse q̄ aīe exeūtes de corpe intrabāt bestias qd̄ falsum est. Amicitiā hr̄e hn̄ oē gen⁹ amicitie. ꝛ in h̄ differt a brutis q̄ nō hn̄t amicitie spēm nisi q̄ delectatōis est vel cū nutritiua: ꝛ hmōi. Intellectis theori cis eminētib⁹ speculari ꝛ delectari in ta libus. verūdari i turpi ppetrato. pp qd̄ inemendabiles dicunł iuerecūdi. q2 in aliq̄ mutati sunt a rōnis honore pecori/ nā nām assumētes. Perfecte esse ꝯiuga le aīal eo q̄ legib⁹ ordinatas faciāt hōc/ states nuptias. Ciuile aīal eē. q2 distri/ butiōes ꝛ cohabitationes ꝛ federa pu/ gnas pfectas h3 vrbāitatib⁹ ordiatas. Disciplie eē pceptibile pp rōnis vsū. eē aīal māsuetū. Nā pp ciuilitatem h3 esse aīal risibile. Esse aīal gloriosu3 pp pfe/ ctas gaudendi rōnes q̄ soli cōtigūt hoī. Esse, microcosmū. i. mīorē mūdū eo q̄ de oīb⁹ creaturis aliqd hēat hō. v3. esse cū lapidib⁹. vegetari cū arborib⁹. sentu/ re cū aīalib⁹ itelligē cū angeł ex duplici nā cōpositū eē. s. corpali ꝛ spūali. creatu raꝝ eē dignissimā. Esse aīal rationale ꝛ mortale. Hūana fragilitas in h̄ ꝯsistit. q̄ in hoīe est assiduitas ōficiēdi. ipossibi litas stādi. facultas cadendi. difficultas resurgendi vilitas nascendi. icertitudo moriendi. Defect⁹ hūan⁹ ē: q2 qcqd ha/ bem⁹ aliūde habem⁹ ipfecte hēm⁹ insup amittē possum⁹. In hoīe q̄q3 est moriē di necītas. sic fuit in Adā. vł in nata sic est in nobis vł assumpta sicut fuit i xp̄o.

¶ De primis parentibus. Cap. 62.

Summa bonitas volēs cōicare bonū suū cū alijs fecit creaturā rōnalē q̄ sūmū bonū itelligēt: ꝛ itelligēdo amaret: ꝛ amādo possidēt. ꝛ possidēdo btā eēt. Fecit āt ds hoīe3 for mādo corp⁹ ei⁹. p misteriū angeloꝝ de li mo terre i agro damasceno: ꝛ ispirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. i. aīa3 creauit quā corpi fcō vniuit. factus est āt hō ad imaginē ꝛ silitudinē dei potiusq̄3 ange/ lus. ꝯuenientiā h3 hō cū deo it⁹ ꝛ extra: qd̄ nō h3 angelus. Int⁹ eni h3 ꝯueniētiā h3 memoriā itelligentiā ꝛ volūtate3 sicē angelus. Nā sic a p̄re est fili⁹ sic ab hoīe hō eiusdē nāe. Preterea sic ds plat⁹ est oī creature simplr. sic hō in suo vniuerso. ps. Oīa subiecisti sub pe. ꝛc. Ite3 sic ds vbiq; est. sic aīa vbiq3 est i suo hītabili i. in corpe. nō qde3 p essentiam: sed p po tentiā. Dignitas hūana est in hoc q̄ ds fecē hoīe3 rōne sapiente3. vita inocentē

dñio potentē. priᵐ notaš in h̄ q᷑ hō fcūs est ad imaginē dei. 2ᵐ q᷑ ad dei siĺitudi/ nē. 3ᵐ q᷑ ꝓposit⁹ est hō cūctis aĺantib⁹ ⁊ aliis creaturis q̄ oīa sibi fuiūt. ⁊ nota q᷑ volūtati bonoꝝ boĩuȝ nō soliū sbdiš crea tura: sȝ ēt ip̄e ds. ps. 144. Volūtatem ti/ mētiū se faciet ⁊c̄. Itē angeli q deputāš ad custodiā. Itē demōes q danš ad exer citiū bonoꝝ. Itē hoīes boĩ sunt socii tri bulationū. Itē hoīes mali q bonos ma gis ꝓmouēt ꝑsequēdo q̄ȝ possent facere fuuēdo. Corp⁹ tale dedit ds ꝓmo hoī qđ aīe sbiectū eēt vt eēt obtēpanſ sine rebel liōe eēt ꝓpagabile sine libidīe. eēt. vege tabile sine mortalitate. esset ꝓportiōabi le q̄ ad cōplexionē eq̄lē. esset quoqȝ aīe ꝯforme vt sic aīa erat inocēs ⁊ tñ pote rat peccare. sic corp⁹ eēt īpassibile. ut tñ possȝ īmortalitatē incurrē. ⁊ iō poterat mori ⁊ nō mori. pot̄at hr̄e sufficientiā ⁊ īdigētiā. pot̄at obtēpare ⁊ rebellaš. ⁊ h̄ fuit rōne nāe defectiue ex nihilo create nec ꝑ gl̄iā ꝯfirmate. Fuit tñ corp⁹ ita cō ditū vt ī eo eēt nl̄la pugna rebelliōis nul la ꝓnitas libidīs. nulla diminutio vigo/ ris. nl̄la corruptio mortis. Hec āt īmor talitas corpis ade ꝓncipaľr fuit ab aīa. sic ab īfluēte. a corpe ꝓ eq̄li cōpōne sic a disponente. a ligno vite sic a vegetāte. a regimīe vō dīne po⁹. sic ab īteri⁹ ꝯfuāte ⁊ exteri⁹ ꝓtegēte. Fcūs ē itaqȝ hō absqȝ oī cl̄pa ⁊ misīa: nec ad culpā hūit fomi tis incitamentū. Insup datū est ei q̄dru plex adiutoriū. Priᵐ ad recte volēdū. qđ ē ꝯsciā. 2ᵐ fuit ad murmurādū ꝯ̄ ma lū. ⁊ ad stimulādū ad bonū qđ ē syndere sis. 3ᵐ fuit sn̄ia illuminās ītellectū ad co gnoscēdū deū fuū sic seip̄ȝ ⁊ mūdū istū q fcūs fuerat pp ip̄ȝ. 4ᵐ fuit charitas accē dēs affectū ad diligēdū deū sup oīa ⁊ ꝓ/ ximū suū sic seip̄ȝ. Pˀria duo ptinēt ad ꝑfectiōeȝ nāliū. Alia duo ad ꝑfectiōem gratuitoꝝ: q̄ȝ vnū fuit gr̄e gratis date. l. sc̄ia reliquū gr̄e gratū faciētis. s. chari tas. Accepit hō triplicē oculū. s. carnis quo videret mūdū rōnis q̄ videret aliuȝ: ⁊ ꝯtemplatiōis quo videret deū. Et sic oculo carnis videt hō q̄ extra se sūt. ocu lo rōnis q̄ sūt ītra se. oculo ꝯtēplatōis q̄ sunt supra se. Notitiā dei hūit. cui⁹ ꝑitiā q̄dā īteriori aspiratiōe ꝯtēplabaš nō ita excellēter vt in p̄ria: nec ita in enigma/ te vt in via. Res ēt factas nouit qb⁹ oī/ bus noīa īposuit. Notitiā quoqȝ sui ha/ buit. q᷑ q̄lis fcūs erat sciuit. ⁊ qđ ageret ⁊ qđ cauē deberet ītellexit. Fuit quoqȝ sine penalitatib⁹. q᷑ nec esuriuit nec siti uit. Iteȝ frig⁹ vel estus labor vel īfirmi tas eū nō lesit nec mortē expectauit. q᷑ viu⁹erat ad gl̄iā trāsferēdus. Vestibus ñ eguisset. ⁊ nud⁹ verecūdia nō fecisset. nā in eo quo ad deformitatē membroꝝ non errasset. Cōceptus fuissȝ sine pudo re. ⁊ ptus sine dolore fuissȝ. Motus mē broꝝ etiam subiecti voluntati fuissent.

De p̄ceptis Ade datis. Cap. 63.

Dā fcm̄ deus trāstulit in paradi sum. ⁊ ibi de costa dormientis Euā sibi sociā formauit. Hanc nō fecit de capite ne viro dn̄aret nec de pedib⁹ ne ꝯtēneretur: sȝ de latere vt amo/ ris vinculū ꝓbareš. Duplex bonuȝ illis ds ꝓparauit vnū tpale. aliō eternuȝ. pri muȝ dedit. 2ᵐ ꝓmisit. Ideo duplex p̄ce/ ptum ꝓmus hō hūit. vnū nāe ad custo/ diendū bonū datū. Aliud discipline ad ꝓmerendū bonū ꝓmissum. ⁊ hoc nō po terat mereri melius q̄ȝ ꝑ merā obediē/ tiā q̄ tunc mera est qñ p̄ceptuȝ ex se solo obligat. ⁊ non ex alia cā ⁊ tale dr̄ prece/ ptuȝ discipline. q᷑ ꝑ ip̄ȝ discīš q̄ꝺta fit vir tus obedientie. Vñ ⁊ discipline p̄ceptū dr̄. q᷑ vita re lignum scientie non suade bat natura sed disciplīa. Preceptū ve/ ro nāe duplex fuit. vnuȝ de ꝯseruatione īdiuidui. vt ibi Geñ. 3. De oī ligno pa/ radisi comede. Inter q̄ ligna fuit spāľr noīatum vite. ⁊ sic dictuȝ est ab effectu

q2 corpa pmo2 pntū debat ptinue vegetare. Aliud fuit pceptū nāe p pseruationē spēi. vt illō. crescite ⁊ multiplicamini. Circa pm.i. pceptū discipline. nota q aliqd pbibet. q2 malū. Exo.20. Nō furtū facies. Aliqd q2 occasio mali. Mat. 5. nō iurare oino. sic plat' multa pbibē pt q tn nō sūt expssa i sua regula. Aliqd ad pbatōez obediētie ⁊ tale fuit pceptū d ligno vite. ¶ De padiso. Cap. 64.

b Omo pdictis fult' auxilijs accepit locū padisi terrestris in bitatōez trāqllā. Fuit āt loc' ille. vt ait Dam. exaltatiōis vniuerse pmptuariū q terra excelsio2 ē posit'. ⁊ tēpato ac purissimo aere circūfulget. plātis semp ⁊ floribus ornat' ē. bono odore plen'. nulliusq3 irrōnabiliū aīaliū ibi bitat. pcipue bet in Geñ.ii. q a dño padisus plantat fonte q diuidit in qtuo2 capita irrigat ligno vite ac scie boni ⁊ mali deco2atur. Per cberubī ⁊ flāmeū gladiū custodit Notandū insup q ibi nulle sunt tēpestates. Due quoq3 byemes sunt ibi ⁊ due estates. ⁊ bis fructificāt ibi arbores. In vtroq3 solstitio bñt byemē tēperatissimā. ⁊ in vtroq3 eqnoctio estatez. bmōi rō est. q2 paradisus sb circulo eqnoctiali situs est ⁊ semper babet eqnoctium.

¶ De cāu pmi bois. Cap. 65.

i Nuidēs ergo diabol' felicitati bois in spē serpētis ipsaz mulierē tanq fragiliorē aggredit tētādā quā cū in rñsiōe dubitātē cerneret forti' insti tit. ⁊ vincēs illā tandē viz illa mediāte deiecit. Processit ergo sic. Pri°. s. qrēdo cur pcepit vobis ds ⁊c. Scdo asserēdo falsū. nequaq moriemini. 3° pmittēdo. Eritis sic dij sciētes bonū ⁊ maluz. Processus iste fuit magne vsutie. q2 pcessit expiēdo ipellēdo: ⁊ alliciēdo. Experiētiā. n. accepit iterrogatōe ipulit in mēdacij assertōe. allexit i falsa pmissiōe Allexit vō diabolus mulierē p triplex appetibile. s. p sciaz q est appetibil' rōnalis. p excellētiā ad modū dei q ē appetibilis irascibil'. p suauitatē q ē appetibil' pcupiscibil'. Igit vir peccauit. q2 lignū vetitū gustauit. vñ ad penā accepit vt i se sudo2 vult' sui pāe suo vesceret. Mulier āt i duob' peccauit. Nā supbiuit ⁊ vetitū cōedit. vñ ⁊ duplicē maledictiōem bñit. s. sub viri ptāte eris. ⁊ b pp primū. Itē in dolore paries. ⁊ b pp fm. Diabolus vō in spēie iuidit mētit' est decepit. vñ pp pmū dcm ē ei Geñ.4. Supra pect' tuū gradieris. pp scdz. terrā cōedes. pp tertiū. ipa pteret caput tuū. Si scire volueris qs eo2 plus peccauit. s. vir vl mulier. dō est q pl' peccauit mlier qtū ad aliq ⁊ qtū ad aliq ipse vir. Nā mulier plus peccauit q ad peio2is finis itētionē. voluit. n. fieri sicut dñs. s3 vir itēdebat n ptristare dlitias suas. Itē mulier peccauit i pls. q2 i se. in deū ⁊ i pximū. itē mulier dānosi' peccauit q2 pl'es maledictiōes recepit. Uir āt peccauit plus qtū ad originē. q2 ex certa scia. itez vir peccauit maio2i igratitudie. Querunt mri cur ds boiez fecerit q poss3 peccar ⁊ ad b assignāt plime rōnes. Pria ē vt oñdat dīna potētia q solus imutabil' ē. ois āt creatura mutabilis est. Scda vt dclaret dei sapia q de malo scit elicē bonū. qd nō potuit fieri nisi ds creaturā fecisset vtibilē i malū. 3a vt manifestet dei clemētia q xps p mortē suā boiez pditū libauit. 4a vt ondat di iustitia q nō solū reddit bois pmia: s3 ēt malis supplicia. 5a vt bō n sit peio2is pditōis q alie creature qs oēs de' sic amistrauit. vt eas ppriis motib' agere sinat: vñ ⁊ boiez in pprio arbitrio relinqre dbuit. 6a ē la' būana. La' ē. n. viri iusti q potuit trāsgredi ⁊ nō ē trāsgressus. 7a ē dcus vniuersi. q2 op' iuxta se posita magis elucescūt. ita mali bono2 pmēdāt adimcē ppari. 8a rō ē q2 bōi exercitāt ⁊ pbant p malo2. adā ⁊

Eua post pctm̄ de paradiso expulsū fuit. sic lucifer de celo. ⁊ i hac valle miserie ba bitātes fcī sūt mortales. Nā sicut i celo est nō posse mori. sic in inferno est semp mori. In mundo medio posse viuere ⁊ posse mori. Ex his p3 q̄ pͥmus stat⁹ ho/ minis fuit innocentie. scd̄s sc̄e. tertius culpe. quartus pn̄e. qntus glie. Dum enim inordinate erexit se supra se cecidit miserabil'r infra se. s. a statu innocētie ⁊ grē in statum culpe ⁊ miserie. Itē q2 fa ctus est inobediens suo supiori iusto dei iudicio factum est vt sibi fieret inobedi ens suū inferius. s. caro ⁊ maxime circa membra virtuti gn̄atiue deseruiēntia.

De ordie tētatiōis in nob. Cap. 66.

Ordo tentationis q fuit in pͥmis parētibus ēt in nobis cōpletur. Nā sicut spēs vbi suggessit mu lier delectata est vir comedit. sic in nob fm Gre. diabolus gerit serpentis offm̄ sensualitas vo que in carne est offm̄ mu lieris. ⁊ rō tenet locū viri p ɔsensu3 vel dicas fm Aug. suggestio serpētis ē pri mus mot⁹ ex fomite. comestio vo mlie ris est delectatio cogitatiōis. s. p īferio/ rem ptem rōnis. s3 comestio viri ē ɔsen sus rōnis. s. supioris ptis. Per hec eni3 tria. s. suggestionē delectationē. ⁊ ɔsen/ sum hō in tentatiōe3 ducif. q2 tētatio p suggestiōe3 incboaf sed p delectatiōe3 p gredif. per ɔsensu3 aūt ɔsumaf. Sunt au tem alia tria p que qs in tentatiōe deti/ nef. s. opus paruū ɔsuetudo. ⁊ despatio. Sciendū est q̄ tentatio est triplex. s. pri ma est a diabolo vel p modū suggestio/ nis. vel p modū afflictōis scd̄a est a mū do q voluptate ac vnitate allicit vel pse cutione frāgit. tertia est carnis que per sensualitatē ac fomitē ad pctm̄ impu/ lit qbus rō ɔsentiens pficit peccatum. Due sunt spēs tentationis. Prima. s. diaboli. scd̄a mundi. ⁊ sunt extra nos. ⁊ nō hūt pctm̄. vn̄ Aug. Tentatio cui nō ɔsentif nō est pctm̄ s3 mā exercende vir tutis. Tertius modus tentādi est intra nos. ⁊ est pctm̄ veniale cu3 p rimus mo tus est tm̄. s3 mortale est si ɔsensus aduē nerit. Cōtra pdictos tētatores dedit no/ bis dn̄s tria remedia. q2 ɔtra diabolu3 hēmus spūs angelicos q ad bonu3 nos stimulāt. ⁊ ɔ̄ isultus diaboli defendūt. itē ɔ̄ mundū hēmus exēpla scōꝝ. quos nō alliciebāt mūdi blādimēta. nec ter/ rebant supplicia. itē ɔ̄ carnē hēm⁹ bo/ na nālia. s. synderesim ⁊ vim irascibilē que nāl'r no docēt nō acqescere carni. s3 spūi. Hēmus ēt gratuita. s. charitatē tēperātiā. ⁊ hmōi qb⁹ carnis vitia mor tificamus. Est aūt dr̄ia iter tētatiōes q̄ sunt a diabolo. ⁊ q̄ sunt a carne. Tenta tiōes. n. q̄ a diabolo sunt sepe oriunf p/ ter rōnē. vt cū nup faciat⁹ famē patif ⁊ post lōgā dormitiōe3 somno grauaf. tē tatiōes vo q̄ sunt a carne frequēter sur/ gunt pp necessitatē. s3 iterdu3 excrescūt pp supfluitatē. vt cibus post ieiuniū im moderate appetif vl'i comedēdo mēsu ra ⁊ modus nō tenef. Tētatio mlt̄iplex est q̄dā ē pbatiōis hec est adeo s3 q̄ dn̄s tētauit Abraā q̄dā exaltatiōis. hec ē ab hoīe. q̄dā pcipitatiōis. hec est a diabolo q pͥmos parētes tētauit q̄dā delectatio nis h̄ ē a carne q̄dā ɔsensus. hec ē rōnis. Tētationū q̄tuor sūt spēs. Pͥa ē aspa hec fit de laborib⁹ icōsuetis i pncipio cō uersiōis. Scd̄a est vana ⁊ orif de spūali bus ɔspitatib⁹. vt cū qs de vtutū succes/ sib⁹ glīaf. Tertia ē dubia. vt qn̄ qs am/ bigit qd certū de aliq̄ re tenere debeat. vn̄ accidit q̄ senior qsq3 ad bonū rddif qn̄ id qd agit bonū esse dubitaf. ⁊ pnior fit ad malū qn̄ malū eē nescif. Quarta fraudulētia. vt qn̄ diabolus in angelu3 lucis se trāsfigurat sub spē vtutū idncēs vitiū. hec fit qn̄ suadēdo honestatē idu/ cit supbiā. vt dissuadēdo discretiū. obse/ quiū inducit nimiū carnis cōmodū vel

suadēdo iustum iudiciuȝ inducit crudelitatem. vel suadendo misericordiā inducit remissionē ⁊ negligentiā. vel suadēdo largitatē īducit pdigalitateȝ. ⁊ sic de aliis. In talibus aūt piculosissimum est piculum non videre. Primā ps. appellat timorem nocturnū. p noctem. n. aduersitas designat. Scdām appellat sagittam volantem in die. quia per diē psperitas designat. Tertiam appellat negociū perambulās in tenebris. ⁊ hec ppter dubium perplexitatis. Quartaȝ vocat demoniū meridianū. vnde dicit. Non timebis a ti. no. a sa. vo. in di. a nego. peram. in te. ab incur. ⁊ demo. meri. De his quatuor generib⁹ tentationū idem ait. Super aspidē. quo ad primū ⁊ basiliscum. quo ad secūdum. ⁊ conculcabis leonem. quo ad tertiū. ⁊ draconē quo ad quartū. Propter pdictas tentationes vel deceptiones diaboli non sunt etiam licita facienda. ⁊ hec in qnqȝ casibus. Primus est si suadet hoi aliqd bonum non faciendū ne videamur suis cōsiliis csentire. unde xps ipo suadente noluit facere panē de lapidibus. qd tū op⁹ bonum fuisset. Scds si pponat aliquod bonum contra legeȝ dei. vnde Machabei nolebant comedere carnes quas tēpore necessitatis comedere licuisset. tertius qū bonum fit cum scandalo alioꝝ. i. Corinth. 8. Peccantes in fratres ⁊c. loqtur de idolatricis. Quartus est qū bonum fit per obstentationem. Job. c. 36. Si osculatus sum manum meā que est inigtas maxima. sup qd dicit Grcg. Manum suaȝ osculat qui laudat qd facit. ⁊ hec est iniquitas maxima. Quintus cū impedit obedientiā supioris qz licet ppter mandatū prelati nunqȝ malū debeat fieri. potest tamen bonuȝ aliqū propter obedientiam remitti. Remedia contra tentationes memoria dūice passionis. mortificatio carnis. vtile exercitium. declinatio occasionum. conculcatio principiī intentionum.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipiunt capitula libri tertii.

¶ Expliciūt capitula. De malo i gñe.

¶ Incipit lib. iii. Cap. 1.

Maluȝ triplex est culpe pene ⁊ damni qd opponit triplici bono. s. hōesto. delectabili: ⁊ vtili. Naȝ culpe opponit

honestum pene opponitur delectabile dāno opponit͛ vtiles. Malū est vtile m͛ltis mōis. Primo pp suā ordinationē. q͛r p vilificationē ponit͛ in loco īferiori in vniuersitate rex: vñ ꝛ bñ ordinant͛. ꝛ sic ordīate ponit͛ diabolus in inferno ꝛ fur in patibulo. scđo mō vtile est pp suam coactionem. Amaritudo enim cōsciētie cogit hominē a peccato recedere Jere. Arguet te malitia tua. ꝛ auersio tua increpabit te. Jtē in eodē. Uide q͛z malū ꝛ amarum est te dereliquisse dñz deum tuum. Tertio est vtile per ipsius mali considerationē. ex eo. n. q̄ homo malum videt n̄aliter proficit. q͛r sicut homo naturaliter bonum appetit. ita naturaliter horret malum ꝛ fugit.

¶ De pcti diffinitione. Cap. 2.

Est malū in gñe sequit͛ de malo culpe in spē. Diffinit͛ aūt pctm̄ m͛ltis mōis. Primo sic ab Aug. Pctm̄ est voluntas retinendi vel cōsequendi qđ iusticia vetat. Jtē ab eodez. Pctm̄ est dictū vel factū vel concupitū cōtra legē dei. Jtez Ambro. Pctm̄ est preuaricatio legis dīne ꝛ celestiū inobedientia preceptoꝝ. Jtez Aug. pctm̄ est spreto incōmutabili bono reb͛ mutabilib͛ adherere. Prīa diffinitio dat͛ ƀm cām efficientē. Scđa ƀm cāz m̄alē. Tertia ƀm cām formalē. Quarta ƀm cāz finalē. Jn q̄rta diffinitōe nota q̄ in pctō duo sunt. s. auersio a creatore. ꝛ cōuersio ad creaturā. quoꝝ primū est q̄si formale. scđm q̄si m̄ale. Et in actione nō ē peccatū ratiōe conuersionis si non sistatur in creatura. sed rōne auersionis in qua est deformitas ꝛ pr̄temptus. Qđ aūt rōne cōuersionis nō sit peccatū principaliter pz. q͛r pōt fieri venial͛r q̄nq͛z. vt qū quis delectatur in creatura plus debito. sed tamē citra deū: quandoq͛z ēt quis pt͛ delectari in creatura sine oī peccato. vt cū delectatio naturalis est tm̄. ƀm q̄ visus delectat͛ in viridi ꝛ gustus in dulci: ꝛ sic đ alijs. Jnterdū pt͛ ēt quis đlectari meritorie. s. qū ad deum refertur. vnde ps. 91. Delectasti me domine in factura tua ꝛc. Sed tunc sumitur delectatio pro motu nō pro passione.

¶ Quid sit pctm̄ ƀm rē. Cap. 3.

Enēdū est đ pctō q̄ nō est substā vel res aliqua: sed defectus ꝛ corruptela. Et dicit͛ pctm̄ nihil pp tria. Primo pp defectū q͛r pctm̄ nō est aliqua res naturalis. sed corruptio boni. Scđo pp defectū. q͛r pctm̄ anihilat hominē ꝛ deficere facit a vero esse. Tertio ꝑpter despectum que vilem facit hominē ꝛ indignuz premio. Circa predicta tamē sciendum est q̄ aliud est pctī actus. ꝛ aliud habitus. ꝛ aliud macula act͛ aliquid est sed nō hz amplius esse adueniente gratia: sed pctī habitus qui relinquitur ex malis actib͛ aliquid ē ꝛ remanet īterdū ēt cessantib͛ actib͛ ꝛ post infusam gratiā ꝛ peccati remissionē pctī vero macula nihil est ƀz rē ꝛ nō deformat aīaz per modū passionis: sed ꝑuationis. sicut truncatio mēbri deformat corp͛ ꝛ maculat. Dicit aūt Aug. q̄ abstinētia nulla subā est ꝛ tamen ex ea corp͛ lāguet. ita pctm̄ nō est res aliq̄ vel substātia aliqua. ex eo tn̄ natura corrumpitur. sed delet͛ p grām. Notādum preterea q̄ pctm̄ q̄nq͛z transit actu. ꝛ remanet reatu. sicut pz in peccato originali post baptismū. q̄nq͛z trāsit actu sil͛ ꝛ reatu sic pctm̄ actuale post pniāz perfectam. q̄nq͛z remanet actu ꝛ reactu sicut pctm̄ originale ante baptismum.

¶ Quid sit pctm̄ ƀm nomē. Cap. 4.

Eccatū enī hz multa noīa. vocatur macula ꝛ hoc q͛r imaginē aīe đformat. Jtē reatus. qū ad penā eternam obligat. Jtez pollutio ꝛ hoc quantū ad contagionem contractā ex terrena delectatione. Jtez vocat͛ pe

na inq̃ztum respicit pctm̃ primi hoīs.in quo natura nr̃a fuit corrupta. Itē delictum.fm q̃ est recessus a dignitate grē habite. Itē vocaṫ culpa.put respicit ad penā. Item offensa.ꝛ hoc q2 ꝯtra diuinā legem ꝛ bonitatē. Itē p̄uaricatio.ꝛ hoc inq̃ztum mādatū dei respuit. Item vitium.i.defectus bonoꝝ naturalium. Item pctm̃.put est ꝯuersio ad bonū cōmutabile. Itē vocaṫ scelus.ꝑpter iniuriā dei magnā. Item nefas.put est illicitum psone ꝑpetranti. Itē vocaṫ crimē put est dignū accusatione ꝛ pena.

¶ De origine peccati. Cap. 5.

Quamuis pctm̃ sit ꝯtriū ipi bono non tamen habet esse nisi in bono qđ qdem bonū est liberꝫ arbitriuꝫ ac volūtas.a qua pctm̃ est sicut a p̄ma origine: ꝛ in qua est sicut in ꝑprio subiecto. Voluntas igiṫ est cā pctī cā dico nō efficiēs.ſꝫ deficiēs. Volūtas.n.bꝫ q̃ bꝫ respectū ad suū p̄ncipiū a quo ē.s. ad deū.nō ē nata elicere ex se nisi bonū. ſꝫ fm respectū ad p̄ncipium ex quo est qđ est nihil.īclinaṫ ad malū.cū ipsa voluntas sit ex nihilo tēdit ad defectū. Si ergo uolumꝰ scire vñ sit malū culpe materialr̄ dicimꝰ q̃ ex absentia debiti boni s.spēi modi ꝛ ordinis. Sꝫ si volumꝰ scire vñ sit originalr̄.dicemꝰ q̃ a volūtate siue libero arbitrio. De progressu pctī. nota q̃ pctm̃ initiaṫ p̄mo in cogitatiōe. ꝓcedit ꝛ crescit in delectatiōe. pficiṫ in ꝯsensu. Circa ꝑgressum pctī sciēduꝫ q̃ quedā añcedūt ipm pctm̃.qdā sequunṫ. quedam circūstant. pctm̃ antecedūt aliqua ex pte auersiōis.aliqua ex pte ꝯuersiōis. Ex pte auersiōis antecedūt ipsiuꝫ pctī ista.s.ꝯtemptus.omissio.īgratitudo.īobediētia.p̄uaricatio. Illa vō que pctm̃ añcedūt ex pte ꝯuersiōis sunt hec. s. Cogitatio. Libido. Cōcupiscētia. Dilectatio. Peruersa intentio ꝛ ꝯsensus. Alia sunt que sequunṫ pctm̃.sicut ē macula.i.deformatio imaginis dei.ꝛ reatus.i.obligatio ad penā eternā. Sūt ad huc alia que pctm̃ comitanṫ vt sunt pctōꝝ circūstantie que pctm̃ aggrauāt.ꝛ diminuunt: que notanṫ in hoc vsu. Quis qđ vbi ꝑ quos: quotiēs cur quō qñ. Actio ꝺprauaṫ ēt ꝑ pctm̃.ēt illa que de gñe bonoꝝ est.qñq3 in p̄ncipio.qñq3 in medio.qñq3 in fine.ꝛ hoc per malā intentionem vel ꝑ negligentiā. vel ꝑ vanam gl'iam. Unū pctm̃ dr̃ maius altero multis modis.s.cālitate. vt pctm̃ luciferi. vel gñalitate. vt pctm̃ Ade. vel deformitate. vt pctm̃ iude. vl̄ difficultate. vt pctm̃ in spm̃ scm̃. vel piculositate. sicut pctm̃ ignorantie. vel insepabilitate. vt pctm̃ cupiditatis vel pronitate vt pctm̃ carnis. vel offensiōe. vt pctm̃ idolatrie vel expurgandi difficultate. vt pctm̃ superbie. vl̄ mentis cecitate. vt pctm̃ ire. Circa pctī grauitatem nota q̃ nihil est pctm̃ in viro perfecto qđ non sit peccatuꝫ in imperfecto.nisi in his que nouit. Nam perfectio non mutat genus peccati: sed quantitatem auget.

¶ De diuisione peccati. Cap. 6.

Diuisio peccatoꝝ multiplex est. Alia est.n.fm cām efficiētem fm se. vt hec. Pctōꝝ aliud est ex īpotētia.aliud ex ignorātia.aliud ex malitia. Alia sumiṫ bꝫ cāꝫ efficiētē rōne anneri fm quā sumitur hec diuisio. Pcōꝝ aliud est ex amore male accidēte: aliud ex timore male humiliāte. hoc est q̃ hō potius vult pctm̃ committere q̃ꝫ amato carere: aut malū pene qđ timet incurrere. Sumunṫ pctōꝝ etiam diuisiōes fm cām materialē circa quā p̄mo sumiṫ hec diuisio. pctōꝝ aliud est cordis aliud oris.aliud opis. Iteꝫ hec. Pctōꝝ.aliud locutiōis.aliud cogitationis.aliud opatiōis. Scđo modo sumiṫ sic. Pctōꝝ aliud est in deū. aliud in seipm̃.aliud in ꝑximum. In deū diuidiṫ

sic. aliud in prem. aliud in filiū aliud in spm sctm. Alijs tribus modis peccat.s. male p infidelitatē de deo sentiēdo. Itē blasphemādo. Itē sacra dei īdigne tractādo. Alio° peccat qs in deū.s. ipm tētando. et hoc fit tripl'r. Nā qnqz tentat qs dei potētiam. vt cū signa petit. qnqz dei iusticiā vt cū p cadēs ferr̄ vel p duellum vel silia qs iudiciū querit. qnqz dimiam. vt cū qs dei bonitatē examinās cōmittit se stultis piculis. In seipm peccat qs tribus modis silr.s. necessaria sibi subtrahēdo. itē supflua sumendo. itē vltra vires qppiā aggrediēdo. In pximū peccat ēt qs tripl'r.s. primo sua auferēdo. itē sibi in necessitate nō cōicādo sua. itē malo exēplo illū ad pctm̄ trahēdo. Sumunt̄ pterea diuisiones pctōrū3 ꝑm cām formalē. et hoc tribus modis. qnqz nāl'r ꝑm q̄litatē vel ꝑ3 q̄ztitatē vel ꝑm relationē. scōm q̄litatē sumit̄ hec diuisio. Pctōꝝ aliud est cōmissi. aliud est delicti. quoꝝ pmum est puaricatio pceptoꝝ negatiuoꝝ. Scōm est puaricatio pceptoꝝ affirmatiuoꝝ. Itē pdictū pctm̄ est duplex ꝯ duas ptes iustitie que sunt declinare a malo. et facere bonū. Item alia diuisio sumit̄ ꝑm q̄litatē sic. Pcōꝝ q̄dam sunt carnalia. q̄dam spūalia. sed carnalia sunt maioris infamie. spūalia vō maioris culpe. Scōm q̄ztitatem sumit̄ hec diuisio. Pctōꝝ aliud est mortale aliud est veniale. quoꝝ pmū dr̄ puersio. scd̄3 vero inordinatio. qm̄ pctm̄ mortale est auersio totalis a bono incōmutabili. et ꝯuersio totalis ad bonū cōmutabile. S3 pctm̄ veniale est amor voluptatū in creatura citra deū. tñ ꝑm relationē sumit̄ hec diuisio pctōꝝ. aliud est originale. aliud actuale. Ultima diuisio est ꝑm cām finalē. et hoc dupl'r. qr vl' ꝑm ipm appetibile. vl' ꝑm actū bōis appetētis. Scd̄3 ip3 appetibile sumit̄ hec diuisio. Oē qd̄ in mundo est aut est ꝯcupiscētia carnis: aut ꝯcupiscētia oculoꝝ: aut supbia vite. quoꝝ pmū est appetit° deliciaꝝ. scōm appetit° diuitiaꝝ. tertius est appetit° bonoꝝ. Scōm actū bōis appetētis diuidit̄ pctm̄ in septē vitia capitalia. supbiā: inuidiā. irā: accidiā: auaritia3: gulā: et luxuriā. Nota q̄ qnqz sunt genera operū. Nā quedā sunt mala in se. vt illa q̄ ꝑm suā nām mala sunt. possunt tñ per aliquā circūstātiam fieri bona. vt homicidiū. Quedā sunt mala ꝑ3 se. vt illa que p nullā circunstantiā possunt fieri bona. sicut est odire deū. fornicari. et hmōi. Quedā sunt bona in se. vt q̄ sunt bōa ex gn̄e. tñ possunt fieri mala ex circūstātia. sic est dare elemosynam. Quedam sunt bona ꝑm se. vt que per nullā circunstantiam pn̄t fieri mala. sicut est diligere deu3 ex charitate. Quedā sunt indr̄a. vt que nec bona nec mala sunt. possunt tamen fieri vel bona vl' mala. sicut est mouere pedem sine deliberatione. vel quandoqz comedere.

De effectu peccati. Cap. 7.

Multa mala facit hoī pctm̄. et añ mortē et in mortē et post morte3. Añ mortē pctm̄ hec mala opatur. Nālia vulnerat. vt significat̄ in illo q incidit in latrones. Itē intellectus obscurat̄ in cognitiōe veri. et affectus tepescit in opatione boni. Gratuitis spoliat. Tre. 4. Dispersi sunt lapides sanctuarij et c. Sed ne aliqd̄ bonū pereat illa bona opa q̄ quis peccādo mortificat alij. saluandis dabunt̄. sicut qn̄ corpali morte quis morit̄ fratres et ꝓpinqui in bonis ei° succedūt. Alia3 maculat. Tre. 4. Denigrata est sup carbones facies eoꝝ. Ad penā eternā obligat. Gen̄. 2. Quacūqz die comederis morte morieris. Itē conscīam amaricat. Jere. c. 3. Uide q̄3 malū et amarū ē te dereliqsse deū tuū. Cor īdurat. Prouer. 18. Peccator cum in ꝓfundū peccatoꝝ venerit ꝯtemnit. In-

sensibilē reddit. Gen.18 Visus est ei q̄si ludens loqui. Sil'e habes in cane submergēdo qui nō sentit lapidez in collo: donec i aquā extra nauē p̄iciat. Alias occidit. q2 vera vita. i. d̄o p̄uat. i. Regū 31. Saul irruit in gladiū suū. Sz nota q̄ pctm̄ veniale disponit ad mortē. mortale vero dat z infert mortē. i3 obstinatio d̄net in morte. Ad alia peccata trahit Grego. Pctm̄ qd̄ p pn̄iaz n̄ diluit mox suo pōdē ad aliō trahit. Exm̄ habem9 in Chaym. q egressus in agrū occidit fratrē suuz Abel. Exm̄ habes ēt in figura. Coruus egressus d̄ archa interceptꝰ est aq̄s. Et dina egressa vt videret zc. v̄ginitatē amisit. Et iudas egressus xp̄z tradidit. Et post adulteriū Dauid secutū ē homicidiū. z sic p3 q̄ pctm̄ ē pēa pcti. Pctm̄ .n. s3 q̄ in se est culpa p̄cedentis pcti d̄r pēa. z ita d̄r aliqd simul culpa z pena: s3 rōne actōis culpa. d̄r vero pena rōne passiōis. q2 culpa est qd̄ facimꝰ. pena v̄o qd̄ patimur. Licz igit̄ oīs culpa sit a nobis. nō tm̄ oīs pēa est a nob. imo q̄dā est a nob acta. q̄dā a deo iflicta. q̄dā a p̄mis parētibꝰ p̄cta. Et q2 cuz q̄s fac qd̄ nō d3 iustū est pati qd̄ d3. iō oīs pena est iusta z a dīna prouidentia ordinata. Qd̄ aūt vnū pctm̄ nascat̄ ex alio sic apparet. Supbia q̄ vult oēs excellere dolet si aliq̄s ei equat̄. z sic ex ea nascit̄ inuidia. Inuidia v̄o q2 de facili irascit̄ ei cui inuidet. iō ex ea nascit̄ ira. Sz ira cū nō pōt se vīdicare tristat̄. z iō ex ea nascitur accidia. Accidia vero p̄solationē querēs in exteriorib9 facit auaꝛ. Auaritia āt q2 in tpalibus abundat p̄t magis exercere gulā. Gula vero p̄pter vētris repletionē de facili spumat in libidinē. z ita generat luxuriā. Itē bona q̄ fiunt ifructuosa reddit z q̄tum ad meritū z quantū ad p̄miū. sicut ramus p̄cisus ab arbore nō p̄fert fructū: s3 arescit z habilitat̄ ad incēdiū. De talibus d̄r Deut. 28. Maledictꝰ eris ingrediēs z egrediens. s. ecclesiam malē ad orandū. q2 taliū orō nō ē meritoria. imo dicit Aug. q̄ si tales cruce se signāt potius icludūt in se diabolū q̄3 excludāt. q2 iā3 in eis p effectū habitat. Ex hōie ifernū facit. q2 in pcōre est ignis auaritie. fetor luxurie tenebre ignorātie. v̄mis p̄scie. sitis cōcupiscētie. demones p effectū. z hmōi. itē tandē hoīem relinqt vacuū. Gen. Terra erat inanis z vacua. z merito q2 mūdo adherētes suggūt vbera arida eo q̄ relinquāt fontē vite z venā aquaꝛ viuētiū z paludibus turbidis se satiāt. Itē fallendo decipit sicut lignū putridū3 de nocte lucens. z sicut esca in hamo latēs piscē decipit. Stultū hoīem demōstrat. q2 peccādo q̄s sibi onus ad se deprimēdū iponit. z ligna sup dorsuz suū cremāda colligit. z illi fuit p eū pro suītio tor q̄bit. Aug. Stultū est in tali statu viuere in quo q̄s n̄ audet mori. Sciendū q̄ pctm̄ grauat hoīez in morte. q2 in mōrte priuat̄ hō solatio visibiliū que dilexit. s. cibo. potu. amicis. rebꝰ. lumine. rege. z pprio corpore: qd̄ nunq̄3 in tali forma suscipiet. imo vellet hēre sicut q̄n p̄ dimidia pte corrosuz est a vermibus. q2 stupebit aīa pcōris q̄n corpus resumendū videbit. Turbabit̄ pcōr in morte q̄n videbit p̄cursum demonuz ad aīaz. parētuz ad res. Tren. Oēs inimici eiꝰ apprehēderūt eā īter angustias. Postremo vidēdū est qual'r pctm̄ p̄mat hoīez post mortē. Cōfusionē hēbit ex maloꝛ opeꝛ denudatiōe. p̄pheta. Reuelabo pudēda tua in facie tua. Exprobatiōez christi audiet i iudicio. Mat.25. Esuriui. n. z n̄ d̄distis mihi mādūcare zc. Reqe z luce priuabitur. Mat.22. Ligatis manibꝰ z pedibꝰ mittite eū in tenebras exteriores. Vñ nō valebit ei ille cātus. Requiē eternā zc. Suffragijs ecclie n̄ gaudebit. Isa.66. Vermis eoꝛ nō mo

rief τ ignis eoꝝ nõ extinguef. in ifernuȝ ꝑcipitabif. Exemplũ de lapide molari quẽ angelus in apoc. piecit in mare di. Hoc ĩpetu mittef babylon ĩ ifernũ. A deo τ electis τ oib⁹ bõis sepabif Math. 25. Ite maledicti ĩ ignẽ eternũ. A statu penitẽdi cadet. Jere. Trãsijt estas finita est messis. Oĩs spes mĩe ꝑdidef. Isa. nõ remanebit testa vt porref igniculus s. charitatis de icendio aut hauriaf paꝝ aque de fouea. s. diuine mĩe. Sicut itaqȝ pctm̃ nocet in pctõ exñti ac in pctõ morienti sic quoqȝ multiplr̃ nocet pctm̃ ipȝ deferenti τ de illo penitenti. qꝛ gliaȝ ꝓme inocẽtie nũqȝ recupabit. sicut. n. corrupta de cetero vgo nõ erit. ita semel peccans nũqȝ se nõ peccasse gaudebit. istud multis õndif exẽplis. Nã post sanatões vulneris sp manet cicatrix. itẽ q semel furaf sp dr̃ fur. itẽ dom⁹ eı⁹ dom⁹ discal ciati dici põt. itẽ symon quẽ dñs a lepra mũdauit post mundationẽ semp vocaf symõ leprosus. itẽ tẽplũ qd̃ recdificatũ fuit post resurrectioneȝ ꝓmi nullo⁹ fuit sileȝ in pulchritudĩe tẽplo ꝓori. Ad tpalẽ penã obligat. Vñ nõ exibit ide donec reddat nouissimũ q̃drantẽ. itẽ regnũ celoꝝ nõ ĩtrabit donec lignũ fenũ stipulã. i. pena pctõꝝ tã mortaliũ q̃ȝ venialiũ q̃ in pñti soluta nõ est sup ipm̃ cremef. A glia retardat qd̃ figuratũ ẽ in Absalõ q postq̃ȝ pr̃i recõciliat⁹ fuit. tñ mãsit duobus ãnis ꝙ faciẽ ei⁹ non vidit. qꝛ tãdiu differf qs a glia quousqȝ fiat sine oĩ macula sicut erat in baptismo Tps amissum τ meritũ qd̃ sibi ꝯgrere potuit cuȝ ꝓmio nũq̃ȝ recupabit. Jere. Qui vẽdit ad id qd̃ vẽdidit nõ reuertef. Obscurat oculũ cognitiõis τ hoc pp trabẽ q̃ intus erat pp stercora hyrũdinũ que ipȝ excecauerãt. vt signaf. 1. Thobia. Vñ aug. Ocul' egris odiosa ẽ lux sic noctuis τ vespertiliõib⁹. Et nota ꝙ ad hoc ẽ de quodã ceco quẽ lȝ dñs illuminauerit nõ tñ statiꝫ pfecte vidit. sȝ vidit hoĩes q̃si arbores ambulãtes. Affectuȝ reddit tepidũ. sicut in pede vulnerat⁹. ẽt sanat⁹ claudicat: τ arbor de loco suo ãmota. aliqd vtutis amittit. Vñ dcm̃ ẽ hoĩ post pcm̃. Spias τ tribulos germiabit tibi. τ dcm̃ ẽ ꝓpenti. Supra pect⁹ tuũ gradieris. Fastidiũ hoĩ gñat. Exo. Aia nr̃a nauseat sup cibo isto leuissimo. Aug. palato nõ sano pẽa est panis. idẽ de se dixit postq̃ȝ puer sus fuit. Pl⁹ valebit malũ ĩnolitũ q̃ȝ bonũ ĩsolitũ. Ad bñ opandũ ĩpedit. Geñ. 19. Vxor loth respiciẽs retrouersa ẽ in statuã salis qd̃ sterilẽ fac terrã. Itẽ ĩ do lore pies filios. s. bonoꝝ opeꝝ τ scõꝝ. ad resistẽdũ tẽtatiõib⁹ debilitat. Judic. 16. Sãson post criniũ abscisiõne amisit vires. τ arbor lesa p securiȝ cito a vẽto dijcif. Feruorẽ minuit charitatis. sicut eclypsis sol' diu postmodũ nocet terre. eo ꝙ modico tpe sibi vı⁹ radioꝝ sol' sbtrabif. 3. Reg. 1. Rex dauid senuerat τ cũ opiref vestib⁹ nõ calefiebat. Et aq̃ caloreȝ ignis mĩuit vl' extiguit. Dolorẽ τ tiorẽ sp ĩfligit. dolorẽ qdẽ qꝛ cert⁹ de ppetrata culpa. tiorẽ ãt qꝛ icertus ẽ de venia. Aug. Penitẽs semp doleat. τ de dolore gaudeat. τ ñ sp doluisse doleat. Per pcm̃ corrũpif puritas liberi arbitrij duplr̃. s. in agẽdo. τ suscipiẽdo. In agẽdo qdẽ. qꝛ nõ pt̃ sp facere qd̃ dȝ vel vitare qd̃ nocet. in suscipiẽdo ãt qꝛ grãm stabilẽ nõ põt suscipe in hac vita. itẽ corrumpif rõ in hac vita duplr̃. s. q̃ztũ ad discretionẽ iudicij ĩter bonũ τ malũ τ q̃ztũ ad deliberationẽ ꝯsilij ĩter expediens τ iexpediens. Itẽ corrũpif affectus duplr̃. s. in ordine τ in mõ. qꝛ nec sp est ordiatus nec sp moderatus. Pctm̃ multis nocet s. ipi facienti ꝓs. Pctm̃ meũ ꝯ me est sp. Hiis q sunt ĩ purgatorio q̃s nõ pñt pcõres tã efficaciter iuuare. sicut, si eẽnt in grã. ipsis dãnatis τ hoc p modũ ꝯiũctionis. q̃zto. n. plures sunt in inferno tanto

maior horror et maior pena. fallit .n. in īferno regula illa. Solatiū ē miseris socios hēre penaꝝ. Saluatis et h̄ p modū abstractiōis. Nā ex ꝯsortio et societate glorificatoꝝ augeť donū accitale. Deniqꝫ ipsis viatorib⁹ nocet tū ꝑ eo ꝙ acies eoꝝ ꝯ demones minuiť in illo q pcm̄ ppetratū pro eo ꝙ alios malo exēplo corrūpit et scandalizat. Multa mala similiter eueniūt hōi ex eo ꝙ in pctm̄ a quo p penitē/tiā surrexerat recidiuat. Primū est qa hō fit impotētior ad resurgēdū. Heb. 6. Impossibile est eos q semel illuminati sunt et gustauerūt etc. et prolapsi sunt iterū renouari. Secūdū est ꝙ vitium fortificatur ad impugnandū Aug. de se loqtur. Plus inqt valebat malum inuolitū q̄ꝫ bonum insolitū. Tertiū est ꝙ culpa fit difficilior ad remittendū. Jere. O quā vilis facta es nimis iterās vias tuas. ita ēt diciť ꝙ vulnus iteratū tardius sanať. Quartuꝫ est ꝙ deus fit difficilior ad placandū. 3. Re. de semet qui ad primā petitionē inuenit misericordiaꝫ eo tū pacto ꝙ staret in hierusalē. sed qñ secūdario peccauit sine vlla misericordia occisus est. Quintū est ꝙ diabolus difficilior est ad expellēdū. Luce. Tūc assumpsit septē spūs nequiores se. et ingressus hitat ibi. et fi. no. bo. il. pe. ꝓo. Sequitur de corruptōe spēi et modi et ordinis. Ubi nota ꝙ bonitas nāliuꝫ cōparata ad aīaꝫ quā speciosam fac dr̄ spēs sed cōpata ad opus qd̄ modificat dr̄ modus. compatata vero ad finē. s. deū ad quē ordinať dr̄ ordo. Alio modo corruptio spēi est dissimilitudo aīe ad deū. Nā spēs aīe est similitudo dei. Corruptio vō modi est diminutio extensionis virtualis siue infirmatio potētie que ex hoc est. ꝙ aīe nō sustētantur cibo spūali gustādo q̄ꝫ suauis est dn̄s. Corruptio āt ordinis est in aīa cuꝫ aspectus et affect⁹ deorsuꝫ est ad creaturas extra nālē situ. Cū. n. hec duo q̄ sūt q̄si caput aīe sursuꝫ sunt ad deū in nāli situ et ordine sunt. alioqn hō erit q̄si euersus. Aliter ꝑuatio spēi est deformitas siue carētia debite rectitudinis voluntatis. Rectitudo āt volūtatis est vt nō declinet a suis extremis. s. a dō pn̄°. et a dō fine. s. oīa que hꝫ a deo ꝑnci° referat ad finē. Cū. n. quis qd̄ hꝫ sibi attribuit. aut ponit aliū finē q̄ꝫ deū. hō iste curuus est. Itē ꝑuatio modi est excessus ꝓprie volūtatis. s. cū vult aliquid diuine voluntati ꝯtrariū. Iteꝫ ꝑuatio ordinis est auersio volūtatis a deo et ꝯuersio ad creaturaꝫ. Itē et aliter creatura rōnalis a summo bono est ꝺm triplicē habitudinē. s. efficientis formalis ac finalis. et iō nata est agere opa sua a deo et ꝺm deū et pp deū. et hoc ꝺm modū specie et ordinē sibi insitū. Sꝫ qm̄ eadē rōnalis creatura de nihilo facta fuit q̄ꝫtuꝫ ad cām mālem potuit deficere suis actionibus. vt. s. opationes sue non essent a deo. ac p hoc nec ꝺꝫ deū pp deum. hoc autem est peccatū ipsi⁹ speciei modi et ordinis corruptiuū.

De pctō originali ꝺm rē. Cap. 8.

Expedito de pctō in genere. dicēdū est de pcō in spē et pmo de originali et post h̄ de actuali. lꝫ igiť aīa nō sit extraduce. tū originalis culpa ab aīa ade trāsit ad aīas posteroꝝ mediāte carne p ꝯcupiscētiā generata. Ita ꝙ sicut ab aīa peccāte infecta fuit caro ade et ꝑna effecta ad libidinē. ita seminata caro secū trahit īfectōeꝫ et vitiat aīaꝫ. Ex q̄ pꝫ ꝙ pcm̄ origīale est in carne et ē in aīa. In carne est māliter et originaliter. et in aīa formaliť tanq̄ꝫ in subiecto. Sola eni aīa est susceptibilis virtutis et vitij. et tū sic dictū est cōiunctiōe ad corpus corruptiuū trahiť ad vitiū. sicut qñ cadit quis in lutū fedať et maculať. Talis aūt infectio aīe nō tm̄ est pena. sed ēt culpa. Ipsa vero culpa que macula est deleť in baptismo. Pena āt que fomes

appellaf fine peccandi pnitas remanet post baptisinū. Et3.n.curef in baptismo culpa q̃tū ad reatū dānationis eterne. tñ remanet ipa pena q̃tū ad actū 7 motū ɔcupiscentie. cū q̃ nos op3 q̃3diu viuimus pugnare. nisi extinguaf ɔcupiscentia per grām qḋ tñ raro ɔtingit in aliquo homine qḋ dico pp btā3 Mariam virginē in qua fuit extincta in ɔceptiōe filij p grām singulare3. Ex predictis p3 ꝙ psona corrūpit nā3. 7 ecōtra nā corrupta corrūpit psonā. Na3 p pctm̄ primi hoīs corrupta est hūana nā. s3 nā sic corrupta corrūpit alias psonas. Notādū āt ꝙ corruptio psone est reatus mētis. corruptio vo nāe est infectio carnis put est pncipiū ad carnē altera3. Deniq3 nullo mō o3 imputari deo infectio aīe. l3 eam creādo ifundat 7 vniat cū carne infecta. qm ordinatissimū fuit vt humana nā cōdiref ita ꝙ ɔdita ppagaret 7 p pctō puniref. Vñ sicut in ɔditione fuatus est ordo sapiētie. 7 in ppagatiōe seruatus est ordo nature. sic in punitiōe debuit fuari ordo iustitie. Et ita p3 ꝙ nō est ɔ̄ diuā equitatē. si ad posteros culpa trāsmittitur. Dicendū igitur ꝙ originalis culpe trāffusio vel transmissio nō est a deo nec a natura cōdita. s3 a vitio pmi hoīs perpetrato. Et hoc est qḋ ait Aug. ꝙ pctm̄ originale nō trāsmittit ad posteros ppagatio s3 libido. Sic.n.cōditus est hō vt spūs pesset corpori. 7 corpus subeēt spūi s. q̃3diu ille obediret suo ɔditori. Et eɔ̄ si spūs nō obediret deo iusto dei iudicio corp⁹ icipet rebellare spūi. Sicut ergo si Adā stetisset corpus suū obediēs ei fuisset 7 tale ad posteros transmisisset. sic Adā ex quo peccauit 7 caro eius fcā est rebellis o3 ꝙ talē ad posteros trāsmittat 7 ꝙ deus s3 istitutionē pmariā aīas ifundat corpori. 7 ex hoc p3 ꝙ pater est causa originalis pcti in filio. s3 cā3 hic intellige in gñe cāe efficiētis. Oēs p cōcupiscētiā nati nascunf filij ire pp qḋ icurrimus multiplicē defectu3 tā corpis q̃3 aīe ad quos subseqmur penā mortis. 7 pena3 carentie visionis diue 7 amissiōis glie celestis nō solū in adultis. ve3 ēt in puulis nō baptizatis q pena mitissima inter ceteros puniunf. q2 solā pena3 dāni hūt sine pena sensus. Originale pctm̄ sic curaf p baptismū in parēte ꝙ nihilominus ab eo q curatus est trāsmittif in plē. sicut videmus ꝙ circūcisus generat filiū cum pputio 7 granū nudū seminatū generat granū cū palea. 7 h est rō q2 hō gñat filiū nō s̄m qḋ creatus est in mēte. sed s̄m qḋ corruptus est in carne nō s̄m qḋ spūalis. sed s3 quod carnalis.

¶ De pctō originali s3 nomē. Cap.9.

Originale pctm̄ h3 mlta noīa. 7 hoc multiplici de cā. Scd'3.n. ꝙ originale pctm̄ cōparaf ad aīa3 vocaf infirmitas. q2 reddit aīa3 ipotentē ad resistendū motibus. Ite3 feditas. q2 per ipm aīa maculatur. Ite3 pnitas pp ɔtinuā iclinationē appetitus ad malum. Itē corruptio. q2 ducit ad nihilū i. ad pctm̄. Item vitiū. q2 diminutio est bono2 naturaliū. Itē lāguor nature q2 durat in nā corrupta. S3 s̄m ꝙ cōparatur ad corpus vocaf. lex carnis eo ꝙ lege diuā carni sit inflictū. Itē lex mēbrorū. q2 mouet organa ad opera ɔcupie. Itē tyrānus pp dānatōe3 quā h3 q̃si violentem in ipa carne ɔcupiscibili. Item fomes. q2 sic cinis fouet ignē. ita p ipm fouef pctm̄ in carne s3 actū nutritiue 7 generatiue. Itē stimulus carnis. q2 stimulat carnē ad pmos motus. 7 aliu3 ad ɔsensum. S3 put cōparaf ad actus delectabiles vocaf ɔcupia que sonat vitiū in actu put est in adultis. Item ɔcupiscibilitas que sonat vitiū i potentia put est in paruulis. Scd'm vero ꝙ cōparaf ad pm̄ hoie3 a q̃ ɔbif vocaf pctm̄ originale qḋ est carentia debite iustitie hoīs.

De primis motibus. Cap. 10.

C Um petõꝝ aliud sit actũ. aliud ꝯ ctũ. ip̄ꝫ pctm̃ actuale freque̅ter a p̄mis motibus hꝫ ortũ. Unde sciẽdũ ꝙ in statu inocẽtie nõ mouebat sensualitas nisi ꝑm motũ rõnis. Jõ stante p̄rio hoie in eodeꝫ statu nõ poterat in eo esse pctm̃ ẽt veniale. Primi motus ꝛ si particulariter ꝛ singillatiꝫ p̃nt decli nari. tñ nullo mõ oẽs p̃nt caueri. qꝛ sic tot sunt pctã quot sunt ẽt pene pcti. ꝛ iõ merito dñr venialia. qꝛ hoc ip̄o sũt di gna venia. Prim⁹ mot⁹ sic describit. qa est motus sensualitatis ꝑm ip̄ulsum fo mitis ip̄etuose tẽdẽtis ad fruitiõeꝫ crea ture delectabilis. Duplr̃ p̄mus motus distinguit q̃ꝫtũ spectat ad p̃nte̅ mãni. s. p̄rio p̄mus q est nãlis. ꝛ 2ᵘˢ p̄mus qui est sensualitas. Cũ ergo loqmur de primis motibus ꝙ sunt pctã intelligendũ ẽ de scdo primis q sunt sensualitatis. qꝛ p̄mo primi nõ sunt pctã cũ sint nãles ꝛ extra genus mortis qd̃ pꝫ p hoc ꝙ tales nõ se quunt imaginatione̅ sed solũmõ nãliuꝫ q̃litatũ actiõne̅. Motus aũt 2ⁱ p̄mi sunt pctã. qꝛ sunt act⁹ ordinati in gñe moris qd̃ pꝫ per hoc ꝙ tales mot⁹ sunt sensua litatis q subiacẽt aliquo⁹ dñio volunta tis. Volũtas aũt est prin^m moraliũ sicut habet. 7. ethicoꝝ. Hic est ꝙ gen⁹ moris in p̄n^c ipit vbi inuenit dñiũ volũtatis. hoc aũt est in sensualitate. Quãuis aũt p rõne̅ p̄dictã sit in sensualitate pcm̃. nõ tñ erit mortale sed tm̃mõ veniale. quia volũtas nõ hꝫ plenũ dñiũ sup p̄mos mo tus q sũt sensualitatis. sic est in illis acti b⁹ q ex impio volũtatis ꝓcedũt. ſꝫ hꝫ in eis dñiũ incõpletũ sic in illis actib⁹ q nõ p iperiũ rõnis ꝓcedunt. ꝛ tñ volũtas ta les mot⁹ sensualitatis ip̄edire poterat. ꝛ iõ sũt pctã venialia. pp̄ hꝫ dicit Aug. ꝙ pctm̃ adeo est volũtariũ. ꝙ nisi sit volũ tariũ nõ est pctm̃. Primi q̃ꝫ mot⁹ iõ sen sualitati ascribunt. qꝛ taliũ motuũ p̄n^m sensualitas ꝛ ſm̃. Dõm ergo ꝙ primi mot⁹ ꝑm p̄dicta sũt pctã venialia tripli ci rõne. Primo qꝛ mouẽt ad illicituꝫ. 2° qꝛ sũt quodãmõ volũtarij non hꝫ se. sed qꝛ sicut dictũ est nõ ip̄ediunt a volũtate vel ẽt p p p̄cedente̅ app̄hensione̅. 3° ppt̃ delectatione̅ annexã. Cũ. n. aĩa p dele ctatione̅ ꝯiungit creature obtenebrat ꝛ peiorat. sic q̃n ꝯiungit deo illuminat. ꝛ melioꝛat. Nota ꝙ hõ pnior est ad malũ q̃ꝫ ad bonũ. ꝛ hoc multis d̃ causis. Primo qꝛ sicut dr̃ Sap. 11°. Corpus qd̃ cor rũpit aggrauat aĩaꝫ trahẽs illã ad ma lũ. ꝛ non sic erigẽs ad bonũ. 2°. qa sicut dicit Aug. plus valet malũ inolituꝫ q̃ꝫ bonũ isolitũ. 3° qꝛ nãliter facili⁹ est desce̅ dẽ q̃ꝫ ascende̅ ꝛ vn⁹ magis trahit deor sum q̃ꝫ decẽ sursuꝫ. 4° qꝛ icitãs ad malũ delectatio p̃ns est sp̄ ſꝫ finis virtutũ ici tãs ad bonũ absens est. Delectabile aũt app̄hẽsuꝫ p sensuꝫ vel imaginatione̅ q̃si de ncẽitate mouet ꝯcupiscẽtiã. 5° qꝛ plu res circũstãtie requirunt ad bonum q̃ꝫ ad malũ. 6° qꝛ tendim⁹ ad nr̃m p̄n^m. s. ad ni hilũ. 7° qꝛ fomes q mouet ad malũ sp̄ i tra nos est. glĩa võ quã q̃rim⁹ extra nos est. 8° qꝛ vires aĩe sũt actiue ad diligẽdũ tp̄alia. ſꝫ passiue ꝛ mãles ad ea q̃ sũt gr̃e ꝛ glĩe. vñ v̄sus. Quicq̃d hꝫ meriti p̄uen tus gr̃a donat. Nil d̃s in nobis p̄ter sua dona coronat. qꝛ nõ p̃nt hẽri v̄tutes per modũ acq̃sitiõis sed p modũ receptiõis. Uñ malũ possum⁹ facẽ p nos. ſꝫ nõ pos sum⁹ facẽ bonũ sine gratia adiutrice.

De morosa delectatione. Cap. 11.

D Electatio carnal' morosa pctm̃ est mortale. ſꝫ nulla dr̃ morosa nisi q̃n ex cõsensu rõnis est. Uñ nõ itelligit hic mora tp̄is. ſꝫ ꝯsensus. sciẽ dũ est ergo qꝛ delectatio si sistit circa cõ sensuꝫ. vẽiale pcm̃ ẽ. si võ ꝓcedit vlteri⁹ ita ꝙ hõ vult iteri⁹ delectatiõe volupta ri. nec tñ vult in op⁹ ꝓcede. tal' ꝯsensus est itra mortalia cõputãdus. qd̃ maxie

dz intelligi in carnalib⁹ pctis. verū tñ iste ꝯsensus in illecebra duplex est qz cōsensus in illecebra aliqs est subit⁹ nō p pba bitā deliberationē. s3 ex sola corruptio ne carnis quā pcedit appetit⁹ sensualita tis in pmo motu. Talis autē ꝯsensus dr subreptio. ⁊ est pctm̄ veniale. Ali⁹ ꝯsen sus est in delectatiōe motuū carnis q est cū delibatiōe rōnis. ⁊ iste ē pctm̄ morta le vt dcm̄ ē. Si āt rō ꝯsentit cū dlibatiōe q̄ fit p rōnes dinas h mō. qz oē lege dei ꝓhibitū ē vitādū. tūc dr pctm̄ eē in supio ri pte rōnis. Sed si delibatio fit p rōnes hūanas vel nāles h mō oē in q̄ trāsgre dit mediū v̄tutis est vitādū. tūc dr pctm̄ eē in iferiori pte rōnis. Et si adhuc pce dit ꝯsensus vlteri⁹. qñ .s. pponit op⁹ ꝯsu mare. tūc volūtas p fcō reputat. ēt si fa cultas desit pficiēdi ip3 op⁹. Si vō ꝯseq tur. ꝯsensus ⁊ op⁹ in his q̄ dina lege sunt ꝓhibita pctm̄ est mortale ꝯsumatū. Ex pdictis collige distictionē qz delectatio duplex est. .s. nālis ⁊ volūtaria. In dele ctatiōe pure nāli. nec est meritū nec de meritū. Volūtaria duplex est. qz alia ē in creatore. alia i creatura. Delectatio q̄ in creatore est bōa ē de q̄. ps. Memor fui dei ⁊ dlectat⁹ su3 ⁊c. Que āt in crea tura est duplex ē. q̄dā .n. ē pp deū: ⁊ hec bona est. s3 hic sumit dlectatio p opatio ne rōnis: nō p passiōe de q̄. ps. Delecta sti me dñe in factura tua. q̄dā est ꝯ̄ deū. ⁊ hec sil'r duplex est. qz q̄dā nō est ꝯ̄ deū. sed p̄ter deū ⁊ hec est pctm̄ veniale. que dā vō est ꝯ̄ deu3 simpl'r. qua frangit dei preceptum. ⁊ hec est peccatu3 mortale.

¶ De peccato veniali. Cap. 12.

P Eccatū veniale minoris est cul pe. Nā i puul' p⁹ baptismū p⁹ sur gunt venialia. postea mortalia. Veiale āt pctm̄ ē vt ait Aug. qd hoiem vsq3 ad reatū ppetue mortis nō grauat s3 penā meret. ⁊ sic facile idl'get. Pctm̄ veiale sp ē a volūtate ad h mouēte vel pmittēte. vel nō ꝓhibēte. Pctm̄ aliqd est veniale trib⁹ modis. Pmo° ex gnē. sic verbū ociosu3 est veiale. 2° ex euētu s3 q p pnīa3 de mortali fit veiale. 3° ex cā. vt qū fiūt q̄dā ex ifirmitate vl' igno rātia q̄ l3 qnq3 sint mortalia: tñ dnr ve nialia. siue remissibilia ex cōpatione ad pctm̄ qd fit ex certa malicia qd ē irrmis sibile. ⁊ h vez ē nisi aliqd sit mortale ex suo gnē. sic est fornicari qz tale ēt si fiat ex ifirmitate mortale ē. Sciēdū q pctm̄ veiale nūq3 pt fieri mortale. Ita .s. si in telligat idē s3 sba3. qz pri⁹ veiale morta le fieri nūq3 pt. ⁊ h nec q̄tū ad actū. nec q̄tū ad maculā. Et rō hmōi est qz nul la res pt mutare sua3 specie3. Peccatū aūt veniale ⁊ mortale sunt diuerse spēs pctī. Verūtamē actus qui ex se est d ge nere venialis pōt fieri mortalis quatu or modis. Pmo ex ꝯscientia. qz quicqd fit ꝯtra ꝯscientiā edificat ad gehenna3. etiā si fit ꝯtra ꝯsciam erroneā. ⁊ hec est ratio. qz cū in pctō duo sunt. .s. auersio ⁊ ꝯuersio ⁊ penes primū indicatur pctm̄. qm̄ auersio a deo est quasi formale. ⁊ cō uersio ad creaturā q̄si materiale. Quā uis ergo leuare festucā vl' calamū d ter ra videat leue ⁊ indifferens. tamē quā do fit ꝯtra ꝯscientiā pctm̄ est. qz spernit bonū icommutabile. ⁊ ita fit auersio a creatore. 2° ex cōplacentia. Vñ Augu. Nullū pctm̄ adeo est veniale qd nō fiat mortale du3 multū placet. Tertio ex di spositione. qz frequent per lapsu3 in ve nialia disponit homo ad mortalia. ⁊ h sm illud. G. Vitasti saxa grandia vide ne obruaris arena. ⁊ hoc iō dicit. qz se pe de minimis pctis venit ad magna. si cut de modica sintilla qnq3 surgit ma gnus ignis. Eccl. 19. Qui modica spnit paulati3 decidet. Quarto ex ꝓgressu. qz qñ surgit veniale si non ꝓhiberet posset ꝓgredi vsq3 ad mortale. nō qz ipsu3 ve niale in substātia posset fieri mortale. s3

q: ex ipso occasionaliter pt fieri pgrediendo vsq3 ad mortale. Et istud p3 in primis motib' qui int venialia cōputantur s3 qñ delectatio ꝯualescit in tm̄ q̄ cōsensus accedat ia3 pctm̄ mortale est. Dña est iter pctm̄ mortale ꝛ veniale. q: pctm̄ veniale est libido siue voluptas in creatura circa deū. Mortale āt est libido siue voluptas in creatura supra deū vel eque dō. Rect' ordo est vt bonū icōmutabile preferat bono cōmutabili. ꝛ honestū vtili. ꝛ volūtas dei volūtati nr̄e. ꝛ rō sensualitati. qñ iste ordo puertit. tūc pctm̄ cōmittit. Vtrū aliqs possit eē vel viuere sine pctō veniali dū est in hac vita pñti. Dōm est q̄ si loqmur de tota vita hois q puenit iā ad etatē adultā de excellēti ꝛ spāli gr̄a est q̄ talis sine veniali pctō sit sicut beat' Aug. dic̄ de btā virgine. Si āt loqmur de aliq̄ pticula vite pñtis. sic pōt eē aliqs sine pctō veniali. Istud p3 p exēplū q: nauta pōt singula foramina nauis ad hora3 obstruē ne aq̄ intret s3 nō pt simul oīa obstruere vt aq̄ nusq̄3 intret. vñ charitas ēt pfecta non facit q̄ pctm̄ veniale nō adueniat. s3 facit q̄ non duret. Quemadmodū caminus ignis nō facit vt gutta aq̄ sibi nō apponat. s3 facit vt apposita citius extinguat. Perfecta.n.charitas stati3 inflāmat hoie3 vt de pctō vēiali doleat ꝛ peniteat qd̄ nō facit charitas ipfecta. vñ i ipfectis aggregant m̄lta vēialia. p q̄ fit ad pstrationem maior dispositio.

¶ De effectu pcti vēialis. Cap. 13.

Effect' pcti venialis multiplex est. Primus q: ad penā obgligat. nō āt determinate neq3 pci se obligat ad penā eternā vl̄ purgatoriā vl̄ psentis satisfactiōis. s3 ad aliq̄3 illarū pena3 quā fm forū ecclie psentis satisfaciat hō leuiter fm forū purgatorij punief grauI'. fm vero forū inferni punietur hō grauissime p veniali. q: eternaliter si cu3 veniali ꝛ mortali decesserit. Exēplū habemus de hoc. q: mēsura vini q̄ in vno loco valet sex denarios si ducat vlterius valet .16. ꝛ si ducat adhuc vlterius valet duos solidos. Pena tm̄ illata p veniali in inferno incōparabiliter minor est q̄3 illata p mortali. Vñ soler dici q̄ pena illata in iferno p mortali est sicut soliditas. illata vero p veniali ibidem est sicut superficies. Illata p veniali in purgatorio est sicut linea. Illata p vēiali in psenti est sic̄ pūt' Vñ sicut ista q̄tuor sunt iproportionabilia. ita inter pdictas penas magna est dria. Scd̄s effect' ē q̄ pctm̄ veniale aīa3 maculat. ꝛ ponit tale exm̄. Aliqñ.n.denigrat aliq̄ imago dpicta i tm̄ vt videri ñ possit. Aliqñ vō sic' obscurat vt videri qdē possit. s3 nō plene discerni. ꝛ iō pp talē drīa3 dic̄ grego. q̄ veniale obscurat. mortale obtenebrat. De macula vō ista dr̄ q̄ in saluādis oē pctm̄ veniale delet a gr̄a finali. ꝛ h̄ q̄tū ad culpā ꝛ nō q̄tū ad penā imo illata soluet i purgatorio. Delet āt pctm̄ veniale gr̄a finalis in ipa dissolutiōe corpis ꝛ aīe ex virtute cōplexiōis ꝛ sui status q̄uis nō sit mot' ꝯtritiōis ad illō direct'. fm hoc itelligit verbū Aug. q̄ dicit q̄ in purgatorio pt esse absolutio a pena. nō a culpa. hoc ab āliqs dctm̄ est., s3 nūc cōiter tenet. q̄ pctm̄ veniale hic deferat a multis., ꝛ q̄ q̄tu3 ad culpā in purgatorio ēt purgatur. q: dn̄s dicit de qbusdam pctis q̄ nō remittunt neq3 in hoc seculo. neq3 in futuro. Exponit grego. q̄ venialia dimittent. in futuro qd̄ si itelligat q̄tū ad penā tm̄ tūc expō. Grego. nulla est q: ēt mortalia quo ad pena3 purgant. q̄ hic soluta nō est. Terti' est. q: minuit feruorē charitatis sicut aq̄ in igne piecta. l3 ignē nō extiguat. feruorē tm̄ illi' tēperat. Quart' est. q: potētias aīe in bonis opib' lassat. sicut qñ ponit pōd' sup equū minus

erit pmptus ad ambulādū. Quintus est q2 retardat a glia: q2 bō q debeŕet ꝛ posset stati euolare ad celū post mortē. cogif pp venialia ad tpe in purgatorio expectare. Nūqȝ.n. ab aliq facies di vi debif donec soluat minimū q̄drātē ve/ nialiū pctōꝝ.s.p penaȝ. Oȝ.n. quēlibet ita mūdū eē aū introitū padisi sicut fue rat in inocentia baptismali. Sextus est q bōa glie celestis diminuit. nō qdē il/ la q iā debenf ꝛ q iā habem⁹ ibi p meri tū reposita.sȝ q debereńf si venialia nō fierēt.q2 medio tpe possent aliq bōa fie ri qū illa fiūt ppterea post ppetratiōeȝ venialiū.oȝ nos opa qdā cōuertere ad solutionē hmōi dbitoꝝ.p q nobis dēret crescere cumulus eťni pmij. Septim⁹ effectus est.q vēialia sepe sunt occasio mortaliū pctōꝝ ꝛ hoc q̄tuor mōis sicut hēs supra caplo pximo. vbi dř q act⁹ q ex se venialis ē. pt fieri mortal' q̄tuor mōis. Hoc est ēt singulr aduertendū q sic ad remissionē pcti mortaf exigif de/ sertio act⁹ peccādi cū volūtate i posteꝝ abstinēdi:sic qȝ pcm vēiale i pūti nō di/ mittif.nisi actu ꝛ proposito deseratur.

¶ De septē vitijs capitalib⁹ i spē.ca.14.

Actoꝝ actualiū vnū initiū ē.du plex radix.triplex fomētum.se ptiforme caput. vnū initiū dř su pbia.iuxta illō. Initiū oīs pcti supbia. Duplex radix ē timor male humiliās ꝛ amor male accēdēs. tū oīs timor or/ tuȝ hȝ ab amore.nullus.n. timet aliqd pdere.nisi q amat illō hēre. Triplex fo mētū.sunt tria q sunt in mūdo.s. ꝯcupi scentia carnis.ꝯcupiscētia oculoꝝ ꝛ su pbia vite. Septiforme caput sūt. Sup/ bia.inuidia. Ira. Accidia. Auaritia. Gula.ꝛ Luxuria. Inter que sunt qnqȝ spūalia.duo vero carnalia. Sufficiētia hoꝝ vitioꝝ sic pt colligi. Voluntas nr̄a deordinaf.aut q2 appetit nō appetēdū. aut q2 refugit ń refugiēdū. Si pmo mō aut ē iteri⁹.ꝛ sic ē vanaglia.aut exteri⁹. ꝛ sic est auaritia aut ifeři⁹.ꝛ sic ē delecta bile. Sȝ illō delectabile aut est ad ꝯser/ uationē idiuidui.ꝛ sic est alimētū qō ap petif inordinate a gula.aut est ad cōser uationē spēi.ꝛ sic est coit⁹ q appetif a lu xuria. Si āt voluntas nr̄a deordinaf q2 refugit qō nō est refugiendū. hoc pt esse tripl'r.aut.n. refugit qō nō est refugien dū ꝫm puersuȝ instinctū rōnalis. ꝛ sic ē inuidia.aut ꝫm instinctū puersuȝ irasci/ bil'.ꝛ sic est ira.aut ꝫm puersuȝ istinctū ꝯcupiscibilis.ꝛ sic est accidia. Ex his pȝ q q̄tuor sunt appetibilia ꝛ tres sunt vi/ res ꝫ quaꝝ istinctū est fuga.ꝛ iō tm̄ sūt. 7.pcā capitalia. Pctā q ocā sūt qūqȝ se publice ostēdūt. vt qū directe fiūt. qūqȝ vō sub qdā spē paliata decipiūt. Vn̄ su pbia qūqȝ dicit ad hoc volo pesse vt pos sīȝ pdesse. Ira dic̄ non debēt illata ma/ la tollerari ne ꝯsuescāt inferi. Inuidia dic̄ alijs bona nō cupio.ne in successib⁹ ele/ uenf. Accidia dic̄ ad hoc in laborib⁹ mi hi pco ne temeritate idiscretōis arguar. Auaritia dic̄. Ad h sūt mlta ꝯgregāda ne pp inopiā cōmittaf furtū vł rapina. Gula dic̄. ad h est corp⁹ cibis ꝛ potib⁹ delicatiorib⁹ nutriēdū. vt sit forti⁹ ad dō seruiendū. Luxuria dicit ad tpe oȝ qsqȝ ad libitū viuē. vt possit postea fortif pēi tere. Septē vitia cōpanf septeȝ bestijs. Supbia cōparaf leōi. Inuidia cāi. Ira lupo. Accidia asino. Auaritia eritio. Gula vrso. Luxuria porco. Alio mō cōpanf septē ifirmitatib⁹. Supbia cōpa tur iflatiōi. Inuidia lepre. Ira frenesi. Accidia litargie. Auaritia hidropisi. Gula epilētie. Luxuria febri. Septē vi tia xp̄i passiōe curanf. Capitis iclinatio i cruce curat supbiam. Orō p inimicis irā. Aptio lateris inuidiā. Hortatio cru cis accidiā. Traditio spūs pri corpis cru ci. mr̄is discipło. vestiū crucifixorib⁹. h curāt auaritiā. flagellatio luxuriā. po/

tatio felis gulã. ¶ De supbia. Cap.15.

Nunc dicendũ ẽ de.7. vitijs capitalibus in spẽ. & primo de supbia q̃ ẽ regina oĩuz vitiorũ & mĩr. Est aũt supbia. ut ait Aug. puerse celsitudinis appetitus. vñ sic idẽ Aug. ait. Supbia oĩb⁹ inuidet. s. maiorib⁹. q2 eis nõ eq̃t. Inferiorib⁹. q2 ei eq̃ri timet. parib⁹. q2 ei eq̃nt. Supbia dr̃ initiũ oĩs pc̃i triplici rõe. primo pp cãz q̃ inueni̇t in oĩ pc̃õ. q2 in oĩ pc̃õ inuenit ɔtẽpt⁹ dei q est q̃dã cã pc̃i. Idẽ aũt ɔtẽpt⁹ ẽ auersio a creatore q̃ ĩ oĩ pc̃õ ẽ. ubi ꝓponit bonũ cõmutabile bono ĩcõmutabili q2 sic sine caritate alie ṽtutes nihil st̃. ita sine supbia alia vitia nihil. abstrahe supbiã & hẽbis gr̃az. q2 supbis deus resistit. hũilibus aũt dat gr̃az. Cõnexũ. n. inq̃ʒtũ hmõi nõ est receptiuũ: s3 ɔcauũ. scdo q2 primũ pc̃m fuit. h. n. gñe peccauit diabolus ĩ celo. Isa. Ponã sedẽ meã ĩ aq̃lõe & ero si. al. Et primus hõ in padiso. Geñ. Eritis sic dij: sciẽtes bonũ & malũ. 3. q2 ex ea nascũt̃ alia vitia s3 prius & posteri⁹. h ẽ mediate vl̃ imediate sic hr̃. s. c. de effectu vitiorũ. Est aũt ĩter supbiã & vanagl̃iã dr̃ia. q2 l3 vtrobiq3 sit appetit⁹ ꝓpe excellẽtie. tñ supb⁹ sibi appet magn⁹ ĩr⁹: s3 vanagl̃iosus appetit appere ĩ ore aliorũ p laudẽ extiorẽ. D iuersa pc̃ã dr̃r radices & initia siue cãe aliorũ pc̃õrũ s3 diuersis respectib⁹. Supbia dr̃ initiũ oĩs pc̃i pp tres cãs supi⁹ enarratas. libido ẽt dr̃ cã oĩs pc̃i sic ait Aug. & h pp delectatiões creature q̃ sordiate trahit aĩaz & auertit a sũmo bono. est. n. libido ĩproba voluptas q̃ mouet̃ aĩa rõnal ad h qd̃ delectet̃ in creatura. Cupiditas ẽt dr̃ radix oĩuz malorũ sic dic̃ Apo. 1. ad thi. 6. & h pp eãdẽ rõnẽ sic libido. Est. n. cupiditas ex amore inordiato ad creaturã. luxuria ẽt s3 Cassianũ dr̃ radix oĩs pc̃i. q2 carnales delectatões nob ĩ nãles. ad nãlia aũt ꝓmpti sum⁹ & difficult̃ resistĩus. Inanis gl̃ie. 7. sũt filie s3 Greg. prĩa ẽ

ĩobediẽtia. q2 vanagl̃iosus ĩ nullo vult videri ĩferior. qd̃ fieret si facẽt mãdatũ. 2ª ẽ ɔtẽtio q2 vult vĩcere cũ clamore. & h pp appere. 3ª ẽ iactãtia q̃ qs enũerat bona sua. vt laudabil̃ appeat. 4ª est hypocrisis q̃ q̃rit in exteriorib⁹ hoĩb⁹ apparere. 5ª ẽ ptinacia q̃ sciũ suũ vl̃ dcm̃ malũ defendit. ne errasse videat̃. 6ª est discordia q̃ ɔ̃ oẽ dcm̃ sustĩet vl̃ assumit ɔ̃rium pp vanãgl̃iã. 7ª ẽ nouitatũ ꝓsũptio q̃ qs noua vl̃ dic̃ vl̃ inuenit vt laudet̃. Quatuor sũt spẽs supbie q̃s assignat Greg. 32. morali. prĩa ẽ cũ hõ a seipo estimat hr̃e bonũ qd̃ h3. Scda si dsup datũ credit p suis tñ meritis accepisse se putat. 3ª cũ iactat se hr̃e bonũ qd̃ non h3. 4ª qñ ceteris despectis singul̃r vult videri. p p̃mã & scdaz spẽz iniuriat̃ hõ deo in se. q2 p primaz ponit se hõ totã cãm sui boni. s3 in scda ponit se cãm pĩcipalez. ĩ tertia vo spẽ iniuriat̃ hõ deo in ꝓximo. in q̃rta aũt iniuriat̃ hõ deo in eo qd̃ nõ h3. Gradus supbie s3 Ber. sũt. 12. q sũt. Curiositas. Mẽtis leuitas. inepta letitia. iactãtia. Singl̃aritas. Arrogãtia. Presũptio. Pc̃õrũ defensio. Simulata ɔfessio. Rebellio. Libertas. Peccandi ɔsuetudo. Nũerus istorũ sic accipit̃. Hõ p supbiaz iniuriat̃ deo & hoĩ. do cui d3 esse ĩferior. hoĩ cui d3 eẽ par. Sex p̃mi gradus accipiunt̃ s3 iniuriã q̃ fit hoĩ cui d3 esse par. Quatuor alij s3 iniuriã q̃ fit hoĩ supiori vt plato. Duo vltimi dtermĩant̃ ꝓprie q̃ntũ ad iniuriaz q̃ deo ĩmediate fit. hoc ĩõ dicim⁹. q2 & supiores gradus in deũ redũdant s3 mediate primo. Gradus aũt vocat̃. q2 fit a minori ꝓgressus ad maius primus. n. maius est. scds peior. & sic scandẽdo inuenit̃ q vltim⁹ est pessim⁹. vñ iniuria q̃ est respectu paris est mĩor. Illa vo q̃ ẽ respectu supioris ẽ maior. s3 illa q̃ est respectu dei est maxĩa. pp qd̃ & isti gradus tal̃r ordinãt̃. Supbia fac. multa mala. primo id qd̃ dei ẽ vsurpat. s. gl̃iã.

Isa.42. Gloriam meam alteri nō dabo
In bonis.n. opib⁹ q̄ facim⁹ duo sūt.s. bo
nor ⁊ vtilitas. Sꝫ ꝑmū dn̄s sibi reſuat
aliō nobis tribuit. Uñ debem⁹ deo suā
ptē relinq̄re si nr̄a pte nolum⁹ spoliari.
Scdo pfectos viros ipugnat. Supbia
est enī q̄si turris babel q̄ vsqꝫ ad celos.
i. vsqꝫ ad viros celestes debebat pertin-
gere. Superbia ēt bonis opib⁹ insidiaf
vt peāt. Uñ supbia inexpugnabilis ē sic
castꝝ in alto mōte sitū. Tertio grā dei
boiēz denudat. Jaco.4. Supbis de⁹ re
sistit ⁊c. 2.Re.i. Mōtes gelboe nec ros
nec pluuia veniat sup vos. Uñ sꝫ nām
ꝯnexū nō est receptiuū sꝫ ꝯcauū. Quar
to āt boiēz deo ꝑuat. Ego de scrō vict.
Supbia aufert mihi deū. inuidia ꝓxi-
mū. Ira meipm. Supbia ēt dō ē odibi
lis. Eccl.io. ⁊ puer. Tria sunt q̄ odit dō
pauperē supbū ⁊c. Deū ipugnat. q̄ ve-
xillū inimici sui.i. diaboli ponit i castro
suo. ⁊ dponit vexillū xp̄i.s. crucez q̄z dꝫ
sp̄ bō portare iuxta illō. Qui vult veire
post me. Diabolo boiēz assimilat. Ipe
ē.n. rex sup oēs filios supbie. Uñ sicut
dn̄s ait de caritate. In h̄ cognoscēt oēs
q̄ discipuli mei eritis. si dilectiōez hūeri
tis ad iuicē. Ita pt diabol⁹ dicere d sup
bia. In h̄ cognoscēt ⁊c. Hoīez stultū de
mōstrat. q̄ ancillā ornat ⁊ dn̄az nudā re-
liqt. Itē q̄ magna ꝑ modico vendit.i.
ꝑ laude hūana. Itē q̄ credit se posse cū
supbia illuc attingere. vbi diabol⁹ exūs
nō potuit cū supbia remāere. Hoīez dij
cit. q̄ scādētes in altū d facili cadūt ⁊ q̄
se eleuāt sb hostio humili d facili caput
ledunt. ¶ De inuidia. Ca. 16.

i Inuidia ē. vt ait Aug. Odiū fe
licitatis aliene. vel sm̄ Jo. da
mas. Inuidia ē tristitia d aliēis
bōis. Dr̄ āt iuidia a n̄ vidēdo. q̄ n̄ pt vi
dere bōa alioꝝ. Uñ displicētia bōi q̄ est.
inuidia pt notari ꝑ visionē iteriorē ⁊ exte
riorē sic vult Seneca dicēs. Quicquid.
mēte fugim⁹ i gestū ocul' videm⁹. Inui
dia hꝫ qnqꝫ filias sꝫ Gre. Pr̄a ē odiū
q̄d est velle malū alicui ⁊ nolle bonū. 2ª
est exultatio in aduersis ꝓximi. 3ª ē af-
flictio in ꝓsperis ꝓximi. 4ª est susurra q̄
ē detractio latēs. 5ª ē detractio. h āt fit
in apto q̄ icēdit melior appere illo cui
detrahit. Inuidia mlt̄a mala facit. De
lumie facit tenebras. de vidēte cecū. q̄
ꝓximi bōa videre nō pt. Et iuidus cō-
paf noctue ⁊ vespertilioni. Aug. Egris
ocul' odiosa est lux q̄ puris ē amabilis.
De vita morif. Greg. Panis vitā for
tiū roborat ⁊ pullorꝝ necat. Uñ iuidus
cōpaf febricitāti cui ēt bōi cibi sūt ꝯrij.
Deo ꝯriaf. q̄ tā bon⁹ est d̄s vt ait Aug.
vt ēt de malis bonū eliciat cū taz mali
sūt isti. vt d bōis malū eliciāt. Itē dīna
bōitas oīa sua cōicat. isti vō nō. Itē dō
placet bonū bois. ac malū displicet. isti
āt ecōtra bonū gñe ⁊ nāe puertūt. vñ sic
oīa mūda mūdis. sic istis oīa sunt imū-
da. Et sic bōis mala coopanf in bonū.
ita iuidis bōa coopanf in malū. Uñ ta-
les auꝝ ꝯuertūt in cupꝝ gēmas in lutū.
granūz in paleā. vinum in aquā. mel in
fel. diē in noctē. gaudiū in merorez. ro-
saz in paliurū. balsamū in sterqliniū. ele-
ctuariū i venenū. Hoiez maledicit. Isa.
5. Ueh. q̄ dicitis bonū malū ⁊c. Stultū
efficit. Nimis errat q̄ idcirco sibi vult
vnū oculū erui vt alij etvn⁹ eruaf. sic fa
cit iud⁹ ⁊ diabol⁹ q̄ ꝑ h̄ q̄ alijs iuidet sibi
magis nocet. Auctorē suū torquēdo le
dit. Sene. Utinā iuidi in oīb⁹ ciuitati-
b⁹ oculos ⁊ aures hērent. Proximū frau
dulēter decipit. Uñ inuidus cōpaf cani
q̄ blādit in facie ⁊ mordet a tergo. Itez
Jude q̄ osculo xp̄z tradidit. Itē boī pstī
do q̄ ledit boiez q̄ eū nunq̄ molestauit.

¶ De ira. Cap. 17.

i Ira est vt ait. Aug. vlciscēdi li
bido. ⁊ Cas. ira est mot⁹ animi
ꝯcitatus ad penā. hec ē diffinitio ire per-

vitiū nō p zelū de q̄ est hic agendū. Ira igit duplex eē hz .s. nāe 7 mortis put q̄ deordinat ab optio hz eē mortale qd vitiū ē q2 ira nō est pctm rōe pure passiōis. Imo péa. s3 cū hoc dicit quādaz actionē p q̄z deordinat volez, 7 q̄ztū ad deum: 7 q̄ztū ad primū. Uult.n. a se expetere vl a iudice a dō ɔstituto 7 sb deo. Utrū teneat qs remittere iniuriā inimico petēti. Nota distictionē. q2 ex iniuria solent oriri tria. Primuz est rācor in affectu. Scdz ē rācoris signū in effectu. Tertiū est actio ɔ̄ iniurantē. Primuz tenet qs stati rēittere. 7 si nō roget. 2m tenet rēittere veniā veracit petēti .i. pato emēdare scdm facultatē suā. 3m ñ tenet remittere. Si vo volueris scire vtruz ille cui fcā ē iniuria debeat amicitiā q̄rere sciēdū q2 duplex est debitū. pmū est necessitatis sine q̄ nō est salus. Scdz est pfectionis. Quātū ad pmū debitū ñ tenet qs recōciliationē q̄rere siue amicitiā. S3 de .2. dicit Chriso. q2 dz q̄rere recōciliationē vt duplicē coronā cōsequat. Unā q2 iniuriā passus est. Aliā q2 pōr rogauit. Dñs āt ponit tres gradus circa reatū ire cū dicit. Ois q irascit fratri suo reus erit iudicio. Qui autē dixerit racha reus erit cōcilio. Qui āt dixerit fatue reus erit gehēne ignis. De his dōm est q2 vbi creuit grad9 culpe creuit 7 ordo pene. Uñ recte ira sine voce puniēda est iudicio ira cū voce ɔcilio. ira cū sinone cōtumelie gehēne igni mācipatur. Scdz Aug. in pmo est ira tm. in .2. ira 7 vox. in .3. ira est 7 sermo 7 certa expressio irrisionis. Dicit autem Grego. q2 iudicium est cause discussio. concilium sententie diffinitio. gehēna ignis fnie executio. Notandum q2 reddere maluz pro malo ē fragilitatis. sicut fecit ioab quādo interfecit. Abner. s. interfectorē fratris sui Asael. S3 reddere maluz p bono ē pūersitatis. sicut fecit iudas tradē do xpm. Reddere bonū p bono est eq̄tatis sic fecit Assuerus qui Mardocheū honorauit. Reddere bonuz p malo est pfectionis sicut fecit btūs Stephan9 qui pro inimicis suis orauit. Filie ire scdm Greg. sunt sex. Pria est rixa. hec est audax volūtas vindicādi iniuriā fcāz p se. Scda est tumor mētis. hec est volūtas vindicādi. cā fugiēs aduersantē ne cuz eo colloquiū habeat pp extimatas inimicitias. Tertia est cōtumelia q̄ est volūtas se vēdicans p exprobrationē malorū. Quarta est clamor q̄ est voluntas se vindicans in exaltādo vocē p vituperium exprobatū 7 ad aliox puenies aures. Quinta est idignatio q̄ est volūtas se vindicās p signū molestie exterius declaratū. Sexta est blasphemia q̄ est volūtas se vindicans p opprobriū deo vel scris illatū. Ex ira veniūt multa mala. Hospitiū spūs scti turbat. Greg. Dū ira animū pulsat spūi scto hospitiū suuz turbat. Ná sicut in pace fact9 est loc9 dī. sic in discordia loc9 diaboli. Tales sunt ēt incēdiarij dom9 dī. ps. 73. Incēderūt igni sanctuariū tuū dñe 7c. Uñ isti sunt siles draconi q emittit ex ore ignez. Ad dei est sibi vsurpat. s. vidictā. puer. Mihi vindictā 7 ego retribuā. Tal se fecit iudicē 7 deū vult eē tortorez sicut dicit. Aug. Dicit.n. malus in orōnibus suis. Dñe occide malū inimicū meū. Rñdet ei dñs. quē vestrū: Ambo estis mali immo talis vult eē auctor 7 index in eadē cā. Stultū se demonstrat. q2 p cor suum immittit gladiū vt ledat tunicā inimici. Imo si sapienter faceret pus se de se ipso vindicare dēberet. irā. s. per zelū aduersus irā suā per vitiū assumendo. Lima purgatiōis ɔuertit i rubiginē deprauatiōis. Aduersitates.n. que ipm deberēt a pctō purgare p ipatientiā magis inquinant 7 fornax pbationis mutat ei auruz i cuprū. 7 flagellū ex grano facit paleā.

Durā sniaȝ talis in iudicio expectabit. Cū.n. dn̄s īproperabit qbusdam. Nudus fui ꝛ nō coopuistis me. Matth.25. Quid dicturi sunt illi qui nō solū nudos nō vestiunt. sȝ etiā vestitos spoliāt? Bellū mūdi carnis ꝛ diaboli ꝯtra se instaurant. sȝ sapiētes sedāt minores guerras pp maiores que īminent. Malā faciūt cōmutationē. qꝛ auferēdo palliū hōe fame dant tunicā innocētie. Remedia ire sunt Silētij obsuatio. puer. Cū defecerint ligna extinguet ignis. qꝛ sicut ex collisiōe duoꝝ corpoꝝ elicitur ignis. ita ex amaris verb aliquoꝝ ira ꝯcitat. puer. 15. Rūsio mollis frāgit irā. ꝛ smo durꝰ excitat furorē. Ibidē. Quasi q canē auribus ꝛc. Dn̄ice passionis ꝯsideratio. G. Si passio dn̄i ad memoriaȝ reuocet nihil adeo duꝝ est qd nō equanimiter toleret. Hoc figuratū est numeri.21. Ubi respiciētes serpētē eneū sanabant. Itē premij tollerātie ī aduersis. Unū cōsideratio premij minuit vim flagelli.

De accidia. Cap. 18.

a Ccidia est de virtutū laudabili exercitio vtriusqȝ hōis lāguida deiectio. Itē accidia ē diffidētia de proprijs virībꝰ ꝛ de mādato dei īplendo arda tristitia. Duo nōīa sunt huiꝰ vitij. s. Tristitia: ꝛ Accidia. Hoꝝ āt nominū hec ē rō. qꝛ isto pctō est auersio a spūali bono qd estimat graue. sicut ē ieiunare ꝛ hmōi ꝛ rōne huiꝰ dr̄ tristitia. Est etiā ibi ꝯuersio ad creaturā. s. ad qetē que estimat lenis ꝛ rōne huius dr̄ accidia. Pȝ ergo ex his qꝙ hoc vitiū put vocat tristitia opponit letitie spūali. q est in exercitio spūali. Sȝ put vocat accidia opponit fortitudini q ꝯsistit in aggrediēdis arduis. ꝛ sustinendis aduersis. Accidia denoīat ab accēdine. qꝛ p eā aīa tediū hȝ ō oī spūali difficili. Accidia sȝ Greg. hȝ sex filias. Prima vocat malitia q sȝ Aug. est volūtas machinādi malū alicui. Cū.n. qs iniuriat alij nūc irascit ꝛ postea tristat. 2ª dspatio qꝛ diffidētia meritoꝝ mr̄ ē diffidētie premioꝝ. ex q itēꝝ orit tristitia. 3ª pusillanimitas q nascit ex diffidētia puenīēte ex cōsideratiōe ꝓpe īfirmitatis. vel opis arduitatis. 4ª ē rācor q est īueteratū odiū. Sic.n. ex charitate sunt opa bona ex qbꝰ ē ꝯfirmatio charitatis. ita ex ira ē accidia. ex accidia vetustas ire. 5ª torpor circa pcepta. i. qdā īsensibilitas pp qȝ hō n̄ pducī ad executiōeȝ mādatoꝝ dei. 6ª ē euagatio mētis circa illicita. h āt euagatio qnqȝ ē pticularis ꝛ certam hȝ materiā. ꝛ sic ꝯuenit oībꝰ vitijs. qnqȝ est gn̄alis ꝛ incerta. ꝛ hec est ꝓprie euagatio accidie. Qui enī est absorptus tristitia nō habēs in se vn̄ delectet euagat ad oīa querēs delectationē. Ex accidia eueniūt multa mala. Preceptum dn̄i negligitur G cn̄.3. In sudore vultus tui ꝛc. Maledictio dei incurrit. Exemplū de ficu cui dn̄s maledixit. qꝛ folia tm̄ habuit. Mat.21. Discrepat a ceteris creaturis. Exemplū in corporibus inanimatis. sicut in sole ꝛ luna qui quotidie surgunt ꝛ pficiunt cursum suū. Item pȝ in corporibus aīatis. sicut sunt arbores ꝛ herbe que lȝ in hyeme nude sint. tn̄ vtuteȝ seruāt. ꝛ in tpe suo redeūt ad ꝯsueta. Idē ondītur in sensibilibꝰ. puer.2. Uade ad formicam o piger. Preciosuȝ tēpus pdit qꝛ eo nihil pciosius est quo breui hora posset obtinere veniā grāȝ ꝛ gloriā. Et tn̄ vt ait Ber. Nihil viliꝰ reputatur. qꝛ dicūt homīes ociosi. Uenite ꝛ fruamur. Spūale lucrū negligitur: qꝛ q nō mercat in nundinis postea nō habebit. puerb. Propter frigus piger arare noluit. mēdicabit ergo estate ꝛ nō dabit ei. Incitamēta vitioꝝ colligit. puer.24. per agruȝ homīs pigri transiui ꝛ ecce totuȝ repleuerāt vrtice ꝛ cooperuerāt supficieȝ eius spine. Nota qꝙ aqua corrūpitur quiete. ꝛ ferrū ꝯtrahit rubiginem. ꝛ

porcus mactādus pmittit in quietē pin guescere. Locus diabolo pparat. qr hō ociosus est q̄si puluinar diaboli. r in ol lam tepidā libent musce insidiant q̄ fer uentē fugiūt. Tentationib⁹ pz. Unde le gitur in collationib⁹ patrū q monachū operantē demon nullus pulsat ociosū innumeri. Est enī homo accidiosus q̄si vrbs absq̄ muroꝝ ambitu r q̄si signū positū ad sagittā. Mores peruertit. qr vult metere r nō seminare. sicut gattus qui libenter pisces comedit. sed nō eos libenter capit. Seneca. Incertuz est in quo loco. q̄n mors te excipiat. r iō tu il lā in oī loco r tpe expecta. Furem fodi entē parietē nō repellit. qr mors fur est. r quotidie tollit vnū afferē. i. vnuz diē: Mathei. 24. Si sciret vtiq̄ paterfami lias rc. Receptaculū sordiū se fac. ber. Olim tentationū sentina est ociū. Ipz n. est occasio luxurie. 2. Reg. Factū est eo tpe quo solent reges ad balnea pro cedere. Itē occasio nugaꝝ Act. Athe niēses ad nihil aliud vocabāt rc. Item occasio curiositatis. i. thi. 5°. Discūt cir cuire domos. Stultitiā ostēdit. qr toni trua audiēs non surgit. Tonuit aūt xps in pdicatiōe. tonabit ēt in die iudicij. itē stultus est q immūditias de oculo nō eijcit Mathei. 7. Hypocrita eijce primū tra bē de oculo tuo. Ad celestia venire ne gligit. quia vix ad locū quis veniet qui vnū pedē hodie mouet r post annū ali um. Sic r illi quoꝝ motus est pes intel lectus. r nō pes affectus. cum tñ sit affe ctibus ambulandum.

¶ De auaritia. Cap. 19.

Auaritia vt ait. Tulli⁹ ē īmode ratus amor hñdi. Itez hz Ber. Auaritia est q̄rūlibet reꝝ īsatia bilis r inhonesta cupido. Scdm aplm. Ephe. 5. Auaritia est idoloꝝ seruit⁹. qr hō auar⁹ exhibet creature qd dz creato ri. s. fidē spē r charitatē. hec enim auari exhibent pecunie. In hoc ergo spāl̄r re phendunt isti q rei vilissime amorē suū exhibēt. s. pecuie que de terra tollit quā nā infimā ordinauit. Dr in ecclesiastico q auaro nihil est scelesti⁹ r hoc pp q̄tuor causas. pria qr fere oia scelera ppetrant tur pro auaritia. vt furta piuria. homi cidia r hmōi. scda qr est ꝯ legez nāe. Lu ce. 6. Quecunq̄ vultis vt faciāt vobis ho. rc. tertia qr est ꝯ legē scriptā. Luce. 6. Estote misericordes sic r pr vester rc. q̄rta qr est ꝯ legē vtilē que est in oib⁹ re bus q̄ cōpellunt se dare. Auarus enim q̄si captas detinet res ne se cōicare pos sint. Utꝝ aūt cuiq̄ liceat thesauros cō gerere. Notādū q ē thesaurizare ex af fectu auaritie absq̄ intentione necessita tis pprie vel aliene. r hoc mō thesauriza re oībus est phibitū. Alio° est thesauri zare ex puidētia. r h vel ꝯsideratiōe ne cessitatis r sic ꝯcedit parentib⁹ seculari bus ob necessitatē filioꝝ educādoꝝ vel filiarum ꝯiugo tradēdaꝝ. nō aūt ditāda rū. s3 fuato mō vel statu ꝑsone. Alio° ē thesaurizare ex ꝯsideratiōe publice vti litatis. s. regni defendendi vel cult⁹ dei ampliādi. r sic ꝯcessū est regib⁹ thesau rizare. ꝑsonis aūt ecclīasticis pprie nun q̄3 thesaurizare l3. nec pecuniā etiā tenē intentiōe fuādi. Ambro. Auꝝ hz eccle sia nō vt fuet sed vt eroget. Ex pdictis pz q duplex pt eē amor pecūie vel tpa liū siue respectu necessarij. siue respectu supflui. Cōtra pmū phibet dñs ꝑsocātē sollicitudinē. Cōtra hz phibet thesauri zatiōes. Ex auaritia sequūt multa ma la. Prio qr a deo maledicit. Aug. Ma ledict⁹ dispēsator auar⁹ c⁹ largus ē dñs. Semp eget. Hiero. auaro taz deest qd hz quā q nō hz. Stult⁹ mercator ē q re gnū celoꝝ īmo ipm xpz vēdit p paucis denarijs. r in hoc sepe peior est auar⁹ hō quā ipse. Judas q vēdidit xpz trigīta d narijs. Iste aūt lucrū pro vno denario.

Corp⁹ euiscerat qꝛ diuitie acqrunt cum labore possident cū timore amittunt cū dolore. vnde ipsi laborāt ⁊ alij i labores eoꜝ sepe intrāt. s. fures vel latrones vel certe filij mali. Isti similes sūt aranee q̄ faciēdo telā ꝑ capiēdo muscas seipsam euiscerat. Mentē suffocat. Aug. Naufragiū fugis ⁊ plūbū āplecteris. vñ soc. massaꝫ argēti ꝓiciēs i mare dixit. Mergā te ne mergas me. Inqnat. Exo. 24. Filij israel buiebāt in luto ⁊ latere. Excecat. Exēplū in Thob. q excecat⁹ fuit stercore hyrūdinum. Cor dilacerat. vñ diuitie cōparant spinis Mathei. 13. In satiabilē facit. vñ cōparant sacco ꝑtuso ⁊ iferno q nunq̄ꝫ dic̄ suffic̄. Et mari cui oīa flumina ifluūt. ⁊ tñ nō redūdat. Et hydropico q quāto plus bibit tāto plus sitit. Filie auaritie sunt sex scd'ꝫ Greg. Pria est obduratio cordis que fit omittēdo elemosynā. Istā filiā vocat isidor⁹ ihūanitatē. scd'a est violentia hec fit nocendo alicui palā affectu malo quā vocat. Isidor⁹ rapacitatē. Tertia ē inqetudo. hec est appetit⁹ lucri. Quarta ē piurīū. qd̄ sepe icidit in emptiōeꝫ ⁊ vēditionē. Quinta est fallacia q̄ fit p verba decipientis in occulto. Sexta est fra⁹ hec est deceptio pfecta. ⁊ hoc in p̄ntia illi⁹ q decipit. Septima pditio q̄ est ideꝫ quod deceptio que fit in absentia decepti.

¶ De gula. Cap. 20.

Gula vt ait Aug. est imoderata cibi auiditas. Itē Gula ē vorax edacitas nāe finibus nō cōtēta. Quinq̄ꝫ modis peccat circa gulā. vt dicit. G. Pˀmo cū qs horā comedēdi ꝑuenit. ⁊ h̄ fit p ipatientiā expectādi t̄ps debitū. Scd'o cū qs querit cibaria ꝑciosa ⁊ delicata. de qbus Ouidi⁹. Est virtus placitis abstinuisse cibis. Sed ꝯ hoc fecit diues ille qui epulabatur q̄tidie splēdide. Tertio qū quis mensurā excedit. scꝫ nimis comedendo. Sciendū tñ qꝛ qd̄ vni nociuū est alteri est remediuꝫ. Sic ⁊ qd̄ vni est mēsura debita. alteri est excessus. Vñ nō ꝯsistit mēsura in cibi q̄ntitate. sed in comedēdis q̄litateꝫ. verūtñ quidā ieiuniū suū recōpensant postmodū nimietate supflua. sed h̄ qd aliud q̄ꝫ dare duos obolos ꝑ vno dēario? Quarto qñ nimis ardēter ac festine. qs comedit. Nō. n. vsus ciboꝝ sed ꝯcupiscentia in vitio est. Quinto qū quis cibaria sua nimis studiose ꝑparat. vnde Ber. Nō sapores. sed fames excitet appetitū. In oībus his sumenda sunt nō q̄ voluptas sed que requirit necessitas. Cōtingit ēt peccā esse circa diminutionē cibi. sicē circa supfluitatē. Filie gule sunt qnq̄ꝫ fm Gre. Pria est scurrilitas. qꝛ gula mouet ad v̄ba scurilia. Scd'a multiloquiū scꝫ detractio. vituperia. ⁊ alia v̄ba inania. Tertia inepta letitia. i. lasciuia carnis siue gest⁹ corpis sordidatus lasciuiam mētis d̄mōstrās. Quarta imunditia q̄ solet ꝑuenire ex gula vt est vomit⁹ ⁊ eructatiōes fetide ⁊ luxuria. Quinta ē ebetudo mentis. i. subuersio rōnis. Gula duo cōplectit. s. cōmessatiōeꝫ ⁊ ebrietatem. ⁊ ꝓprie loq̄ndo per synonima opponit cōmessationi. ⁊ ebrietati sobrietas. Gula nocet multipl'r. De padiso eijcit doleꝫ. exᵐ in Adā. Spūalia bona pdit. exᵐ in Esau q ꝓ cibo vēdidit ꝓmo geniturā: diabolo domū ꝑparat. Ma. 8. Si eijcis nos hic mitte nos in porcos. Seruū suū ꝯ se alat puer. Qui delicate nutrit suū suū postea sentiet illū ꝯtumacē. Luxuriā iducit. exᵐ de Loth. Homicidā pficit. exēplū de Ioāne baptista. quí ꝯuiuio perijt. Inducit morteꝫ nāe. Ec. Propter crapulā multi perierūt. Ge. 2. Quacūq̄ꝫ die comederis ex eo morte morieris. iducit mortē culpe. prīa thi. 4. vidua i delitijs viuēs mortua est. in ducē mortē gehēne. Luce. Diues epulo sepult⁹ ē i iferno remedia gule sūt q̄tu

or. Primū ē spūalium cibor̄ frequēs sū∕ptio Math. 4. Nō in solo pa. vi. ho. ⁊c. 2ᵐ future carnis nr̄e cōsidera°. Hiero. Facile ɔtēnit oīa q se sp cogitat moriturū. 3ᵐ est eterne cene ɔsidera° Luc. Hō quidam fec ce. ma. 4ᵐ est famis christi ⁊ suorū pensatio. Tre. Recordare pau∕pertatis mee absīcithij ⁊ felis.

De luxuria. Cap. 21.

Luxuria est ex īmūdis ɔ̄siderijs veniēs lubrica mētis ⁊ carnis ꝓstitutio. Itē luxuria ē libidīose volupta tis appetit°. ⁊ itelligas hic appetitū q ē ex ɔsensu rōnis. q̄ talis ē pcm̄ mortale. ⁊ dr̄ pcm̄ mortale qñ rō nō ꝓhibet hmōi appetitū cū posset. Spēs luxurie sunt. 8. Prīa est fornica° q̄ est soluti cū soluta. Scda meretriciū qd̄ fit dupl'r. s. p vagā libidinē cū diuersis sectādo vel cum pu blice venali ɔcubēdo. Tertia ē adulte riū q̄ ɔiugalis thor° viciat. Quarta est stupr̄ quo v̄ginalis ītegritas corrūpit. Quīta sacrilegiū quo ɔtinētia deo dica ta ledit vt in clericis ⁊ religiosis sacris ordinib° sublimatis. ⁊ in his qui emise∕rūt votū ɔtinētie. Sexta est īcest° q̄ vin culū ɔsanguinitatis vel affinitatis vl' cō paternitatis corrūpit. 7ᵃ est pctm̄ ɔ̄ nāᵹ sine sodomia q̄ nālis vsus puertit. No∕tādū āt q̄ aliqd est ɔ̄ nāᵹ spēi. ⁊ aliqd est ɔ̄ nāᵹ generis. ꝓ° mō oē pctm̄ mortale ē ɔ̄ nāᵹ. q̄ in rōnali creatura remurmu rat synderesis ɔ̄ oē pcm̄. Sᵹ scdo° pcm̄ sodomie ē ɔ̄ nāᵹ gñis. q̄ nō solū in hoīe sᵹ ēt in brutis diuersi sex° in coitu cōue∕niūt. Qñ si aliq̄ mō fit. ɔ̄ nāᵹ gñis ē. O∕ctaua ē libidinosus coit° ɔiugal' q mult∕iplex est. Coitus. n. ɔiugalis ali° licit°. ali° fragilis. ali° impetuosus. Licit° tri pl'r fit. vt qñ cā ꝓlis. vel ad ampliādūᵹ cultū dī. vl' cā reddēdi debitū vl' cā vitā de fornicatiōis nō in se sᵹ in ɔiuge. Pri m° ē pietatis. Scds iustitie. Terti° cau tele. In his nullū dr̄ pcm̄ esse. Fragilis ē qñ fit cā delectatiōis ⁊ tūc disti̇̄guit. q̄ si amor illi° dlectatiōis ꝓponit dō mor tale pcm̄ ē siuo postponit vēiale. īpetuo sus est q ex sola libidīe ꝓueniens metas honestatis ⁊ rōnis trāscēdit. qd̄ fit qnqᵹ mōis. ꝓ° cā satiāde libidis p meritricia∕s blāditias. scdo cū fit ɔ̄ nāle modū. 3° cū fit tpe ꝓhibitōis. 4° qñ fit ī loco ꝓhibito. 5° qñ accedit ad mulierē ꝑgnantē vici∕nā ptui vl' q̄ est in fluxu mēstruo. Filie luxurie sr̄. 8. scdᵹ. S. ꝓma ē cecitas mē tis q̄ sᵹ Aug. in ope luxurie tota īō ab sorbet. 2° est īcōsidera° mortis. s. īferni. 3ᵃ īcōstātia. s. ad cogitādū desiderādūqᵹ nūc istō nunc illō. 4ᵃ amor sui. s. q̄ aliqs desiderat lōgā vitā ad hoc vt expleat vo luptatē suā. 5ᵃ ꝑcipitatio q̄ qs currit ⁊ ꝑ cipitat ad peccādū exponēs se periculo mortis pp luxuriā faciēdā. 6ᵃ est odiū dī qd̄ fit q̄ ds abstrahit ⁊ punit eos qui se∕quūtur carnis delitias ad q̄s iclinat lu∕xuria. 7ᵃ affectus p̄ntis seculi. s. appeti t° bonor̄ ditiaruᵹ sanitatis fortitudis. ⁊ hmōi. q̄ p luxuriosus finē suū ɔseq̄t. Oc taua est desperatio futuri scl'i q̄ est diffi dētia glīe vel venie ɔseq̄nde. ⁊ hec est fi lia luxurie consumate. Luxuria nocet multipl'r. Deo est ɔtumeliosa. q̄ tēplū ei° īquinat. Demonib° placita. Job be hemot dormit ī locis humētib°. Sibie cto ꝓpo nociua. ꝓ° cor. 6. Qui fornica tur ī corp° suū peccat. Proximū scāda lizat. Osee. fcti estis laque° speculatiōi. ⁊ rethe expāsū sup mōtē thabor. Alaᵹ ꝓ priā ɔ̄nat. 2. Re. 12. Nō recedet gladi° d domo tua. h̄ dcm̄ fuit ad dauid ꝓpt̄ pcm̄ bersabee. Uilissimo dn̄o se subijc. s. carni ⁊ sensualitati. Gen̄. 3. Q̄ obedi sti voci vxoris tue. maledicta t'ra ī ope tuo. Mētē īfatuat. Osee. Uinū ⁊ mlie res auferūt cor. Remedia luxurie sūt. Occasiōes fugē. Job. Pepigi fedus cū oclis meis vt nec cogitarē d v̄gīe ꝑuer. Qui tetigerit picem coinquinabitur ab

ca. Mortis extrēa cogitare. puer. Me/
morare nouissima tua et in eternū nō pec
cabis. De se nō psumere. quia cecidit Da
uid fortissim⁹. Salomō sapiētissim⁹. Sā
son fortissimus. Frequenter se occupare.
Hier. Sp aliqd boni facito. ut te diabo/
lus inueniat occupatū. Tētationi i pncipio
resistē Gen. Ipa cōteret caput tuū. Car
nē domare. Marci. 9. Hoc gen⁹ demo
nū nō eijcitur nisi in oratione et ieiunio.

Quō supbia sit mortale vl veiale. c. 22.

Omnia pdcā q̄uis semp sint pcā
nō tn semp sunt mortalia. Vñ
vidēdū est qñ vnūqdqz mortale
sit. et qñ veniale. Vanagl'ia igitur ex suo
gñe est veniale. qz gen⁹ opis sumit ex ob
iecto. Vanū āt scdz se nō est obiectū pcti
mortalis. sz venialis. Vñ cū vana laus
sit huius pcti obiectū pz q non semp est
pctm mortale. Erit tn vanagl'ia morta
lis dupl'r. s. rōne finis pp quē laus appe
tit. Op⁹ nāqz tale est qle est id pp qd ap
petit. Itē rōne opis in quo laus querit.
Circa pmū dicm est q qdruplici fine la
us qrit. Primo ad vitādū malum īfamie
sic Samuel se laudauit. i. Re. 2. Scdo
pp aliqz vtilitatē spualē. vt est gl'ia dei vl
edificatio pximi. sic Paul⁹ se cōmēda
uit. 2. cor. 11. Tertio pp lucrū auaritie si
cut pharisei q deuorāt domos viduarū
longas orōnes simulantes. Math. 23.
Quarto pp aliquē actum venialis pcti
sicut qñ qs laudari vult eo q venialr in
laude delectet. Primū est prudētie. scdz
est charitatis. Tertiū est mortale. et idē
itelligēdū est qñcūqz laus ponit finis ali
cui⁹ opis. Quartū est veniale. Seqtur
scdz cā: qre vanagl'ia sit pctm mortale.
s. rōne opis p qd laus qrit. hoc āt pōt fieri
tripl'r: qz laus qñqz qrit p opa illicita.
qñqz p opa ex se īdria qñqz p opa vtutū.
Si pmo mō. sic tale est pctm qle est id il
licitū. s. mortale vl veiale. Si scdo mō.
sic est pctm veniale. vt hre diuitias vel
vestes pciosas cū abusu taliū in laude.
Verūtn si talia sunt de se inordinata. vt
sint occasio pcti mortalis. sz q mulier
cū ornatu meretricio ad alas capiēdas
pparat. vl si scdm illd est illicitū ex phibi
tione supioris. vt torneamētū et hmōi.
cū excederet pceptū eccl'ie sic sunt pctā
mortalia. Si tertio mō. i. si laus qrat p
opa virtutū. hoc est dupl'r. vel qz appe
titus laudis adiungit opi virtutis tanqz
incidēs. sicut ptingit in cātu vl in pdica
tione qñqz. et tūc est veniale. Vl laus est
finis pncipalr pstitut⁹ opi vtutis et opan/
ti. ita q ibi pstituit finē vltimū. et sic est
mortale. qz tūc inheret ei vt fini vltimo.
Nota q maius est pctm gl'iari de bonis
spūalibus qz de tpalib⁹. qz min⁹ hnt mo
tiuū eo q min⁹ appeant extra qz tpalia.

¶ Quomodo inuidia sit mortale vel
veniale. Cap. 23.

Inuidia ex suo gñe est pctm mor
tale. qz cū īuidia fm Remi[us]
sit dolor de alieō bono priat di
recte charitati q nō emulat. sz pgaudet
veritati. pma Corin. 13. Charitati vo
nihil est pȳiū nisi pctm mortale. Tn illd
qd ex gñe est mortale pt eē veniale vel
put in suo pmo motu psistit vl extra suā
rōnē trahit. Dolor ergo de alieno bono
est qdrupl'r. vel qz est pmo pmus mot⁹
extra veniēs. sic qdā nāliter īuidi sunt.
et hoc nullū pctm est. cū nullo mō sit in
ptāte nrā. vel est scdo pmus motus qñ
appetitus sine cōpleta deliberatiōe tali
passione afficit. et sic est veniale pctm.
vel est act⁹ volūtarius deliberatiue. et
sic est mortale. vel trahit p intētionē ex
tra suā rōnē vt qñ dolor de alieno bono
surgit cuiqz ex cā bona. sicut qñ dolet
aliquis de bono tpali alterius. qz videt
illud redūdare in detrimētū aīe illius.
vel ēt in detrimētū cōitatis et talis do/
lor bonus est: qz mai⁹ bonū sp est appe/
tēdū. Notādū ergo q p dolorē boni cō

prebēdit gaudiū de malo qđ ex ipo cāt.

C Quō ira sit mortale vl' vēiale.c.24.

Ira ex suo gñe est pctm̄ mortale.qꝛ ꝯm Isido. Ira est aius cō citatus ad penā ꝓuocāti īferendam. Talis autē motus ꝯriat charitati q̄ nō irritat nec cogitat malū.1.Corin. 13. Ira igit vel dicit irā zeli que est detestatio vitij.ꝛ hoc non est pctm̄ ſ; est pfectōis. Pōt ēt qs sibi p hūc modū irasci. sicut dicit Glo.sup illđ ps. Irascimini ꝛ nolite peccare. Quid est inqd hō penitens nisi irascēs sibi: vl' dicit remissionē affectus circa pximū p quā hō nō dolet de malo pximi.nec gaudet de bono ei⁹ l; nō doleat de bono.nec gaudeat đ malo ei⁹.ſ; est idifferēs ei ꝛ sic nō est mortale.ſ; impfectio charitatis. vel dicit actualē impatiētiā absq; appetitu vindicte.talis motus ēt deliberatus est pctm̄ veniale.qꝛ h; incōpleta; rōnē ire.sicut ex supradicta p; diffōne. vel dicit impatiētiā cū appetitu vīdicte.ꝛ hˀ est tripl'r. qñq; hoc est a nā.sic̄ est in melācolicis i qbus ꝯm phm ꝯtinue mordet nā pp qđ semp sunt turbulēti ꝛ sic nullū est pctm̄ cū sit motus naturalis.qñq; est ab appetitu indeliberato ꝛ sic est veniale. sicut alij pmi motus.qñq; est a voluntate deliberatiua.ꝛ tunc est pctm̄ mortale.

C Quomodo accidia sit mortale vel veniale. Cap. 25.

Accidia ex suo gñe ē pctm̄ veniale.qꝛ ꝯ; Aug. Accidia ē tediū īterni boni.hoc aūt nō opponit charitati.ſ; dicit diminutiōe; feruoris charitatis.in quo ꝯsistit oē vēiale. Istđ ergo tediū vel est mot⁹ nālis.ꝛ sic nullū est pctm̄.vel est motus appetit⁹ ꝯtristati de ope spūali laborioso.ꝛ sic est veniale.q̄uis ēt ille appetitus nālis sit deliberatus.qꝛ ꝯsensus in veniale nō ē nisi veniale. Accidia vō ex gñe ꝛ p se veniale ē.vl' hoc tediū redūdat ī omissionē coꝝ que sunt necessaria saluti vt frāgere pcepta dei vl' eccl'ie sine cā rōnabili.ꝛ tūc ē mortale. Si aūt tediū illud ex omissiōe boni ꝛ difficultate aggrediēdi bonū ducit in desperationē.tūc iā accedit ad pctm̄ in spm̄ scm̄. Et si tediū illđ crescit qđ ēt duc̄ i tediū vite i tm̄ q; inyciat sibi man⁹ tunc iā sibi hs est iude q laq̄o se suspendit.

C Quomodo auaritia sit mortale vel veniale. Cap. 26.

Auaritia ꝯm Tul.est īmoderat⁹ amor hūdi hec igit aut ꝯsistit in appetēdo. vel in acqrēdo vl' in retinēdo. Si pmo mō hoc ē qnq; mōis. Pmo qꝛ appetit aliena appetitu cōpleto q̄ pcederet in op⁹ si adesset facultas.ꝛ sic ē pctm̄ mortale.2° qꝛ appetit illicita volūtate cōpleta vt si aliqs idign⁹ conat bñficiū eccl'iasticum adipisci.sic itez est mortale.3° si appetit talia.siue sint illicita.siue aliena cū volūtate ꝯditionata.s. si posset hr̄e sine offensa dei ac iniuria pximi.ꝛ tūc vl' nullū.vel veniale est.siue talē ꝯditiōe; actual'r addat siue hītual'r eā intendat.4° si simpl'r appetit hr̄e superflua ꝛ hoc appetitu suffocāre mentē.s.a cura sui ꝛ ꝯsideratione dīnoꝝ.ꝛ hoc est pctm̄ mortale.5° si supfluo amore inheret tpalib⁹.tm̄ īfra dei amorē hoc est veniale. Si aūt auaritia ꝯsistit in acqrēdo hoc est tripl'r qꝛ vel acqrit iniuste.quocūq; mō.ꝛ tūc ē mortale.vel acqrit per tale op⁹.aut artē aut offm̄ qđ p se ē pctm̄ mortale.si ēt eēt sine lucro.vt pcreare aliqd fornicari.ꝛ tūc ē mortale. vl' acqrit talia p opa illicita que sunt veniale pctm̄.vt cū aliqs v̄ba iocosa cōponit ad lucꝝ.salua tm̄ honestate.ꝛ hoc ē veniale nisi pp delectationē dissolutionis total'r se det talib⁹.tūc.n.mortale est. Dico āt pp delectatiōe;.qꝛ si aliqs p necessitatē p talia sibi sustētationē ꝯquireret cū aliam lucrosa; nesciret nō reputarē eū in statu dānatoꝝ. Si aūt auaritia ꝯsistit in

retinēdo hoc ꝑt esse qnqȝ modis. Primo qr retiet sciēter ea que restituere tenet. ⁊ alio retinendi. sic est pctm̄ mortale. 2° qr retinet ea que ad necessitatē suā ⁊ suorū ptinent. vel ad ꝯseruationem status sui. ⁊ suoꝝ ꝭm decentiā suā. ⁊ hoc nō est pctm̄. 3° qr retinet superflua respectu vtriusqȝ iaȝ dictoꝝ ⁊ hoc tpe extreme necessitatis alicui⁹ sic est pctm̄ mortale. 4° qr retinet superflua ēt circa extremā necessitatē ex isatiabili cupiditate. sic est pctm̄ mortale. precipuū aūt signuȝ talis affectus est ꝙ qs res poti⁹ sinit putrescere penes se q̄ȝ vtiliter alijs dispēset. 5° qr retinet superflua quedam ex iordinato amore tpaliū p quem modū deficit a medio largitatis saluo tn̄ statu vtutis. ⁊ sic est veniale. Nota ꝙ auaritia ex suo gñe est mortale. quā Apl's idolatrie cōparat. nō qr sit de spē illius pcti. cū nō habeat actū ei⁹ ȝ qr facit aliqd simile idolatrie seruiendo creature potius q̄ȝ creatori.

¶ Quō gula sit mōtale vl' vēiale. c. 27.

Gula ex gñe suo est pctm̄ vēiale. qr appetit⁹ comedēdi ex sua rōne nō subiacet dominio volūtatis. Gula est imoderat⁹ appetit⁹ comedēdi qd̄ ꝑt eē qnqȝ mōis. Primo si est ibi solus appetit⁹ cibi. ⁊ hoc nūq̄ȝ est pctm̄. nec ēt delectatio cibū ꝯsequēs est pctm̄ inq̄ȝtū ordinat ꝯtra defectū cibi ꝯ̄nui. h enim sunt pure nālia. in qbus nec est meritū nec demeritū. Scdo si appetitui necessitatis adiūgit appetit⁹ delectationis ⁊ voluptatis in cibo ⁊ hoc est pctm̄ veniale. Tertio si est ibi trāsgressio pcepti vt cū aliqs sine necessitate soluit ieiunium eccl'ie. vl' qñ religiosus comedit carnes. cū hoc in suo ordie sit ꝓhibitū. s. sb pcepto sic est mortale. Quarto si appetit⁹ edēdi est cū libidine vt qñ nimio ⁊ finali affectu iberet dlectatōi cibi. ⁊ hoc est pctm̄ mortale. Quito si ducit in ꝯsuetudinē talē q facit totā vitā hoīs delectationibus hmōi deputari. hec tn̄ sunt vicina peccato mortali eo ꝙ ebrietas ab ap'lo iter pcā mōtalia ꝯputat. Ebrietas tn̄ qñqȝ ē pctm̄ vēiale. vt qñ vltra necessitatē qs accipit ȝ mēsurā tn̄ pceptibilē. Qñ vō qs egredit a mēsura pceptibili ȝ rōnē hñ ordinatā ad discernēdū. ⁊ h in tali mēsura in q̄ euertit status mētis effrenata libidie qn hoc dō ꝓponit tūc peccat mortal'r. Si aliqs āt inebriat aliū ita. s. inuitās eū ad potū. vt intēdat statū mētis eius euertere. ⁊ hoc facit in eius nocumentū peccat mortal'r: qr aufert ei plus q̄ȝ si auferret aliqd bonū tēporale qr vsum rōnis aufert ei.

¶ Quomodo luxuria sit mortale vel veniale. Cap. 28.

Luxuria est ex suo gñe pctm̄ mortale. qr est ꝯ̄ illd Nō mechaberis. Cōcupiscētia luxurie distinguit in sex modis. Primus est cū cōcupiscentia ptingit in primo motu tātum ⁊ sic est pctm̄ veniale. Scd's est cū seqt ꝯsensus vsqȝ in delectationē ȝ nō in op⁹ ⁊ sic est mortale. Terti⁹ est cū ꝯsentit ēt in op⁹ ⁊ sic est iteꝝ mortale. Quart⁹ ē cū ꝯcupiscētia non solū tenet corde. sed ēt pascit visu. ⁊ sic iteꝝ ē mortale. Math. 5. Qui viderit mulierē ad ꝯcu. eā. iam mechatus est eā in corde suo. i. si alio ⁊ sine attēdat mulierē vt ꝯcupiscat eā: qr ȝ Aug. h nō est tn̄ titilari. ȝ plene ꝯsentire libidini. hñ āt dr̄ ad ꝯcupiscēdū eā qr si aliqs videret mlierē ut rē pulchraȝ. ⁊ vlteri⁹ nō ꝓcederet. tūc nullū pctm̄ eēt vl' solū pctm̄ curiositatis. Quit⁹ modus est i stultiloqo. vt cū qs mlierē pcat. vl' pp libidinē hȝ fecū familiaria colloqa ⁊ ē mōtale. Sext⁹ modus vocat ab Aposto. turpitudo. Glo. ut in osculis ⁊ ī amplexib⁹ hoc est pctm̄ mortale. ⁊ tāto grauius peccat q̄ȝto magis libido per talia accendit pp nimiā approximationē ad ignem. Notādū vō ꝙ tangere mulierē

pter itentionē nō est pctm̄. siēr cū itētiōe tangeř: sʒ ex necessitate nō est pctm̄. Sʒ tangē ex libidine vľ osculari ad nō ptinētē pctm̄ mortale est. Nota ꝙ dr̄ia est inter pmos motus gn̄atiue ⁊ nutritiue. qꝛ pmius mot⁹ in gn̄atiua sp est pctm̄. nisi p sacrʒ m̄rimonij excuseť. sed nō sp in nutritiua: qm̄ potētia cōcupiscibilis nō tm̄ corrupta est in nutritiua sicē in gn̄atiua. De hac materia require supra titulo primo. vbi agiť de spēbus luxurie.

¶ De pctō in spm̄ scm̄. Cap. 29.

Q Uāuis omne pctm̄ gn̄aliter sit ꝯ deū trinū ⁊ vnuʒ appropriate tm̄ dr̄ aliqd̄ pctm̄ in prēm aliqd̄ in filiū. aliqd̄ in spm̄ scm̄. In prēm .n. peccať ex ipotētia. In filiū ex ignorantia. In spm̄ scm̄ ex malitia certa. hoc ē qn̄ volūtas pt ⁊ scit resistere alicui malo. ⁊ tm̄ ex sola malitia illd̄ eligit. Pctm̄ in spm̄ scm̄ mere pcedit ex libera volūtate ⁊ iproba ⁊ directe ipugnat grāʒ spūs scti. ⁊ iō nō hʒ colorē excusatōis. qꝛ q̄tū est de se directe est ipugnatiuū medici ⁊ remedij. p qd̄ fieri hʒ r̄missio pcī. Pctm̄ in spm̄ scm̄ dr̄ irremissibile in h̄ seculo ⁊ i futuro. n̄ qꝛ dimitti nō possit: sʒ qꝛ vix dimittiť. aut in h̄ seculo q̄tū ad culpā. aut in futuro q̄tū ad penaʒ. Iteʒ qꝛ nō legiť dimissuʒ pp qd̄ dr̄ irrēissibile. sicē Melchisedech dr̄ sine patre. qꝛ nō legiť de eius prē. Itē qꝛ aduersať fonti remissiōis. s. spūi scō. Itē pp ipotētiā hoīs. qꝛ vix se pt pparare ad grāʒ quē tāta moles pctī pmit. Sciēdū est ꝙ accipiť hoc nomē irremissibile tripľr. s. negatiue. vt qꝛ nullo mō pōt remitti. hoc mō pctm̄ angeli ⁊ dānatoꝝ est irremissibile. Iteʒ puatiue. vt qꝛ nō hʒ ꝯgruētiā de se vt remitti d̄beat. lʒ ex ꝯgrua volūtate di possit oē pctm̄ dimitti. hoc mō omne pctm̄ mortale est irremissibile. Iteʒ ꝯrie fm ꝙ hʒ aliq̄ culpa ꝯriaʒ dispositionē ad remittēdū. hoc mō pctm̄ in spm̄ scm̄ est irremissibile qꝛ ꝯriať grē remittēdi pctm̄. ⁊ hoc p dispositionē. vel psumptionē. vľ alias spēs huius pctī. Sex sunt spēs pcī in spm̄ scm̄ vʒ. desperatio. psumptio. ipugnatio veritatis agnite. Inuidentia charitatis fraterne. obstinatio. finalis ipenitētia. hoꝝ numerus sic accipiť. In remissione tria sunt. s. ipse remittēs ⁊ ille cui remittiť. ac dispositio remittēdi in eo cui remittiť. In ipo remittēte duo sunt. s. misericordia ⁊ iustitia. Contra pmū est desperatio. Cōtra scdm est presumptio. In eo cui remittiť duo sunt. s. dolor de cōmisso ⁊ ppositū de nō cōmittēdo. Cōtra pmū est obstinatio. Cōtra scdʒ ē finaľ ipēitētia. pterea dispositio. remittēdi i eo cui remittiť duplex ē. s. cognitio veri ⁊ amor bōi. cōtra pmū ē ipugnatio vitatis agnite. ꝯtra scdʒ iuidētia charitatis fraterne. de finali pnīa nota ꝙ si dicit ꝯtinuationē pctī vsqʒ i fineʒ sic i oī pctō in q̄ qs decedat ē finaľ pnīa. prout āt est vna spēs pctī in spm̄ scm̄ fm ꝙ hic sumiť sic dr̄ ppositū non penitendi.

¶ De pctīs cordis. Cap. 30.

P Eccata sunt hec. cogitatio. delectatio. ꝯsensus desideriū mali. volūtas puersa. infidelitas. indeuotio. psumptio. despatio. timor male humilians. amor male accendēs. suspitio. ira. iuidia. odiū. timere puisr. exultatio in aduersis primi. cōtēpt⁹ paupeꝝ vel peccatoꝝ. personarū acceptio perfidia affectus parentuʒ carnaliū. inepta letitia. seculi tristitia. ipatientia. auaritia. supbia. pplexitas. obstinatio. mali. tediū boni. accidia: incōstantia. pena penitētie. dolor qꝛ nō facit amplius malū hypocrisis. amor placēdi. timor displicēdi. uerecūdia de bono ope. amor p̄uatus. sensus singularis. ambitio dignitatū. vanaglīa de bonis nāe. vel gratie. vľ fortune. verecūdia de paupib⁹ amicis. ꝯtempt⁹ ammonitionū. i misericordia.

¶ De peccatis oris. Cap. 31.

P Eccata oris sunt hec. crebra iuratio. piuriū. blasphemia. nomē dn̄i irreuerēter assumē. vitatē ipugnare. de mēdatio ⁊ vāis alios istruē. ꝯ deū murmurare. Irreuerēter boīas dicē. d̄tractio. adulatio mendaciū. vitupiū. maledictio. ifamatio. cōminatio. ipugnatio vitatis agnite. ipugnatio charitatis frnē. semiatio discōdie. ꝓditio. falsū testimoniū. mala ꝯscia. derisio ꝯdictio obedīētie. fuerīt fcā bona. i eccl'ijs placitare ad irā boīez ꝓuocar. rep̄hēde rep̄rimū in aliq̄ qd ipe fac. vaniloquȝ. stultiloquiū. ꝓferre vba ociosa. vel supflua. vl' curiosa. iactātia. vboꝝ politio. pcōꝝ defensio clamor. risus cachin⁹. turpiloquȝ lenociniū. cāta est cātilenas seculares. in cātu dīno magis studere voce frāgere q̄ȝ deuote psallere. murmurare. verba scurilia ꝓferre in iniusta cā aduocare. malum comendare.

¶ De pctīs operis. Cap. 32.

P Eccata opis sūt hec. gula. luxuria. ebrietas. symōia. sortilegiū. violatio dieꝝ solemniū. sacrilegiū. idigne cōicare. votoruȝ fractio. apostasia. dissolutio in dīno offō. scandalizare suo malo exēplo ꝓximuȝ ⁊ corrūpe. ledere boīez in reb⁹ vel in psona vl' in fama furtū. rapīa. vsura. deceptio ludus. venditio iustitie. exactio idebita. thelonea iniusta. auscultare mala. ioculatorib⁹ dare. necīa subtrahere. supflua sumere. ultra vires ꝑprias qddā aggredi. ꝯsuetudo peccādi. recidiuatio. simulatio. tenere offm̄ ad qd nō sufficit. vel qd sine pcō nō agif. corrizare. nouitatem inenire. maiorib⁹ rebelare. minores opp̄mere. delinq̄re visu. auditu. odoratu. gustu. ⁊ tactu. lucta. osculis mūerib⁹. itinerib⁹. nutibus. mādatis scripturis. circūstantias aggrauātes omitteř. q̄ sūt. rps. modus. mūerus. psona. mora scīa. etas. tentatiōez puenire seipm ad pctm̄ cogere.

¶ De pcīs omissiōis. Cap. 33.

P Eccata omissiōis sūt hec. de do nō cogitare. ipm nō timere vel amare. grās de būficijs nō agere. opa q̄ qs facit ad ipm non referre. de pctīs sic dȝ nō dolere. ad grāȝ pcipiēdā se nō ꝑparare. grā accepta nō vti nec eā seruare. ad ispiratione dīnaȝ se nō ꝯuertere. volūtatem suā volūtati dīne non ꝯformare. ad rōnes dicēdas nō attendere. orōnes d̄bitas omittere ea ad q̄ tenef ex voto. vel p̄cepto vel offō negligere. ecclesias ⁊ p̄dicationes fugere. tētationi nō resistere. pnīas iniūctas negligere. ⁊ negligēter facere ⁊ que statim faciēda sūt differre. bonis ꝓximi non gaudere. malis nō ꝯdolere. iniurias nō remittere. fidē ꝓxīo nō suare. ⁊ būficijs ei⁹ nō rūdē. delinq̄ntes nō corripe. lites nō sedare. ignorantes non instruere. afflictos non ꝯsolari. ammonitionibus non acqesce.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt capitula quarti libri.

¶ Expliciũt capitula. Incipit lib qrt⁹.

¶ De incarnatione christi. Cap. 1.

Icut est rex pn̄ᵐ effectiuũ in creatiõe. sic est refectiuũ in redẽptiõe ⁊ pfectiuũ ĩ retributione. qm̄ sicut pr̄ oĩa creauit p vbũ increatum. sic oĩa recreauit ⁊ renouauit p vbũ ĩcarnatũ. Porro circa ĩcarnationẽ xp̄i talis fuit ordo. Salutatio angelica. rñsio virginis. scĩficatio mr̄na. ↄceptio diuĩa. de qbus nunc per ordinem est agendum.

¶ De salutatõe ãgelica. Ca. 2.

m Issus ẽ angel⁹ gabriel q fuit de ordine archãgeloꝝ ad btãꝫ vgĩnem. cui appuit visiõe corpali. q̄uis loquere locutõe spũali. Ad illō notabile sacrm̄ nũci⁹ debuit eẽ angel⁹ pp tria. p̄º pp cognitõeꝫ vginitatis ad ãgelicã nãꝫ. 2º pp ordinẽ pditiõis hũane qr sic ibi venit diabol⁹ in serpẽte ad mulierẽ ita hic d̃s vẽit p angelũ ad virginẽ. vt sic ex opposito medicina rñdeat morbo. ⁊ reparatio lapsui. ⁊ remediũ nocumẽto. 3º qr sicut illa gr̃a fuit reparatio nãe hũane sic fuit ⁊ ruie angelice. vñ cõi bñficio vtraqꝫ nã cõiter d̃buit mĩstrare ãgelica. s. ⁊ humana. Diuidit ãt salutatio btẽ vgĩs in tres ptes. pmã ptẽ ĩcipit angelus dicẽs. Aue gr̃a ple. dñs te. bñdcã tu in mulieri. Scdãꝫ subiũxit helisabeth. cum ait. Et bñdi. f. v. tui. Tertiã apposuit eccl̃ia vt ĩ reuerẽtia nomẽ marie hr̄es nã maria nõ ẽ de textu. ista salutatio cõmẽdabil ẽ in. 4. p̄º pp auctorẽ. qr missus ẽ angl̃s a d̃o. 2º pp nũciũ. ñ. n. hõ fuit dign⁹ nũciaret: sꝫ angl̃s: nec qlꝫ angel⁹: sꝫ gabriel. 3º ab ea q̃ salutat. qr vgo: nec qlꝫ vgo: sed maria. 4º ab ipo mõ salutãdi q ĩdicat ĩnocẽtiã vgĩs. cũ d̃r gr̃a plena. Itẽ excellẽtiã ↄceptiõis. cũ d̃r. dñs tecũ. Itẽ puilegiũ p̄rogatiue singl̃aris. cũ d̃r bñdicta tu in mu. Salutatõẽs q̃dã ĩueniunt optatiue salutis. 2. Re. 16. Salue rex. q̃dam gr̃e Apo. ĩ plib⁹ locis. Gr̃a vob̃ ⁊ pax q̃dã gaudij thob. 5. Gaudiũ tibi sp fit. q̃daꝫ bñdictiõis Ruth. 2. Bñdicat tibi dñs. Hãt salutatio ãgeli ex oĩb⁹ p̃dictis ↄflata vr̃. Cõtinet. n. salutẽ cũ dic̃. Aue. Iteꝫ gr̃aꝫ cũ dic̃. gr̃a ple. Itẽ gaudiũ cũ dic̃. dñs tecũ. Itẽ bñdictionẽ cũ dic̃. bñdcã tu ⁊c̃. Preterea in hac salutatiõe notat triplex p̄rogatiua btẽ vgĩs. s. nãe cuꝫ d̃r Aue gr̃a. cũ d̃r gr̃a plẽa. glĩe. cũ d̃r bñdicta tu ⁊c̃. Nõ d̃eiqꝫ sex ĩ angelica legatione. pmo q̃ꝫ reuerẽter. h. vgĩnẽ salutauit cũ dixit. Aue gr̃a plẽa. 2º q̃ꝫ excellẽter cõmẽdauit. ibi. bñdicta tu ⁊c̃. 3º q̃ꝫ dulciter ↄfortauit. ibi. Ne timeas ma. 4º q̃ꝫ elegant mõꝫ exposuit. ibi. Spũs scĩs sup te. ⁊c̃. 5º q̃ꝫ diligẽter suã legatõeꝫ cõpleuit. ibi. Ecce ↄcipies ⁊ pa. 6º q̃ꝫ ↄuenẽter plẽ nasciturã d̃scripsit. ibi. Ideoqꝫ qd̃ nascet ex te scm̄ vocabit filius dei.

¶ De rñsione vgĩnis. Cap. 3.

d Uos legiũs scriptura dialogos vnũ inter euã ⁊ diabolũ q̃ mors ↄcludebat. Alteꝝ ĩter mariã ⁊ angeluꝫ quo vita oriebat. Vide autẽ tria q̃ fecit btã vgo in salutatiõe angeli. s. cogitationẽ seu deliberationẽ. qr cogitabat q̃lis eẽt ista salutatio. Interrogationẽ. qr q̃rit qdõ fiet istd̃. Cõsensuꝫ. qr rñdit. Ecce ãcilla dñi ⁊c̃. Nec in deliberatõe fuit subita sic Eua. nec in ĩterrogãdo dubia sicut Zacharias. nec in ↄsentiẽdo tarda sicut sarra. In rñsiõe ↄsensus btẽ vginis q̃tuor verba ĩuenies. q̃ q̃tuor vtutibus maxie redolent. Ait. n. Ecce. qd̃ ẽ obedientie pmpte. Ancilla dñi. qd̃ est hũilitatis pfecte. Fiat mihi. qd̃ ẽ charitatis ĩflãmate. Scd̃m verbũ tuũ. qd̃ est fidei deuote. Septem vba hec locuta est btã

virgo in euãgelio. ꝑmum fuit. vinũ nõ hñt. 2m Fili qd fecisti nob sic. 3m Q̃dcũ qȝ dixerit vob facite. 4m qñ salutauit helisabeth. 5m quõ fiet istõ ꝛc. 6m Ecce ancilla dñi. 7m Magnificat aĩa mea dñm. Verbuȝ ꝑmũ fuit pietatis. scdȝ charitatis. tertiũ istructiõis. q̃rtuȝ ꝯsolationis. q̃ntũ discretiõis. sextũ humilitatis. septimũ orõnis. ꝛ grãꝝ actionis. Et nota ꝙ v̓ba ꝑdicta fuerunt breuia ꝑter vltimũ.

¶ De scĩficatiõe mr̃na. cap. 4.

Sanctificatio triplex ẽ. q̃dã cõis q̃ fit p sacra. q̃dã spãlis que fit p grãȝ spũs scti. q̃dã spãlissima que fit per grãm singularẽ. ꝑma remouet culpã ꝛ ꝯfert grãm. remanet tñ fomes ꝛ ꝓnitas ad peccãduȝ. ꝛ tal̓ est baptismatis. scdo remouet culpã ꝛ ꝓnitatẽ peccandi mortal̓r. ꝛ tal̓ fuit scĩficatio Joã. bap. ꝛ Iere. in vtero. tertio remouet culpã origi nalẽ ꝛ ꝓnitatẽ ad peccandũ tam venialiter q̃ȝ mortal̓r. ꝛ talis fuit in btã virgine. Et sciẽdũ ꝙ lȝ grã scĩficatiõis ĩ vtero sit maior q̃tũ ad eẽntiã q̃ȝ grã sacr̃alis. tñ q̃tũ ad aliq̃s effect9 maior est grã sacr̃alis. q: baptism9 ĩprimit caracterẽ. ꝛ apit ianuã celi. ꝛ hĩlitat hoĩeȝ ad alia sacra q̃ꝝ nihil fac̃ scĩficatio in vtero ex se. Verũtñ grã scĩficatiõis in vtero ꝑcellit in hoc grãm baptismalẽ. q: tal̓r scĩficat9 nõ pt mortal̓r peccare. ꝛ ad vẽialia min9 iclinat eũ fomes. Preterea minora ꝛ pauciora venialia cõmittit. ꝛ tal̓ grã fuit in Joã. bap. ꝛ iõ ne inanũ grãȝ dei reciperet fugit hoĩuȝ societatem. ꝛ artissimã in se pniãȝ tenuit ne leui saltẽ maculare vitã famine posset. Pȝ igit̓ ꝙ in scĩficatione in vtero ꝯfert̓ grã media inter grãȝ sacr̃alẽ. ꝛ grãȝ plene ꝯfirmatiõis ĩ pr̃ia que hȝ ꝯiũctũ sibi finẽ vltimũ. Ad ꝯfirmationẽ. n. ꝑfectã tria ptinẽt. Primũ est iseparabil̓ adhesio rõnis ad deũ. scdm est ideflexibilis subiectio ĩfimarũ potẽtiaꝝ aĩe sub iperio rõnis. tertiũ ẽ idiscõtinualis ꝯuersio actual̓ toti9 hoĩs ĩ deum qñ hõ diuina dulcedie affect9 ex toto corde ꝛ ex tota aĩa. ꝛ ex oĩb9 virib9 sp actu tẽdit in deũ. ꝛ in q̃cũq̃ȝ aliud in q̃ relucet ds. Primũ hoꝝ hȝ grã scĩficatõis simpl̓r. vt. s. nullus q pticeps ei9 fuerit nõ possit peccare mortal̓r. scdȝ hũit btã v̓go. ꝛ iõ nec venial̓r vnq̃ȝ peccauit. sic̃ dicit Aug. tertiũ aũt nõ pt ꝯuenire grẽ vie eo ꝙ illõ ex fruitõe di cãc̃ q̃ tm̃ ẽ in pr̃ia. Tres fuerũt scĩficatiões mr̃is dei. ꝑma fuit scĩficatio in vtero. ꝛ hec tres hũit effectus. s. originalis culpe expiationem ꝛ grẽ infusionẽ ꝛ fomitis tãtam restrictionẽ vt nõ posset in mortale peccatũ duci. lȝ fomes maneret fm essentiam. Scda scĩficatio fuit in spũs scĩ obumbratione ꝛ filij dei ꝯceptiõe que tribus ꝑmissis duo semp addidit. s. oĩmodam fomitis extinctionẽ. ꝛ ꝯfirmatõeȝ in bono. ita ꝙ que prius peccare nõ poterat mortal̓r iam non posset peccare. Hos duos effectus exp̃ssit angelus. Luce. 1. Spũs scũs supueniet in te quo ad primũ. Et virtus altissimi obũbrabit tibi. quo ad scdm. Ista ꝯfirmatio non fuit liberi arbitrij ablatio sȝ eius p grãm cõpletio. Preterea spũs scũs supuenit in eã non solũ ad scĩficandũ: sȝ etiam ad secũdandũ. cuius virtute virgo ꝯcepit. virgo pepit. ꝛ post partũ virgo ꝑmansit. Tertia scĩficatio fuit in filij dei ĩhabitatione q nouẽ mẽsibus in vtero eius mãsit. Ex his oĩbus ꝑdictis duos effectus addidit. Vnus fuit ꝙ oẽs dispõnes fomitis sublate fuerũt. sicut qñ morb9 est curatus adhuc iterdũ remanent reliquie curãde. Scds fuit dedicatio ad diuina. ita ꝙ ẽt licitis vsibus mũdanis. s. n̄alibus aptare eaȝ esset impossibilẽ. q: tũc non solũ mẽs: sȝ ẽt corpus luce diuinitatis resplẽduit. vt signatũ est Ezechi. 43. Ex ꝑdictis collige ꝙ fomes ꝛ ꝑsonã inficit ꝛ naturã. Personã q̃dem. q: ad

malū p̄nā fac. ⁊ stimulat ad pctm̄. Nā3 vo q2 carnē īficit. put est p̄n^m ad alterā carne3. S3 beata virgo in p̄ria scifica/tiōe q̄ fuit in vtero mūdata fuit ab' ori/ginali pctō. inq̄ztū fomes respicit p̄sonā suā. q2 nihil in p̄sona sua purgādū remā sit. In scda vo sanctificatione q̄ fuit q̄n sp̄us supuenit in eā purgata fuit a fomi/te, put ipse fomes respicit nāt̄ni in cōpa/tione ad plē ppagandā3. nō ope nāe: sed ope sp̄us sancti. Remot⁹ eni fuit eēntia liter pp q̄d pars ab ea separanda in cor/pus xp̄i de fomite nihil habuit sicut nec nif. Nota sil'r ex p̄dictis ⁊ ex seq̄ntibus q̄ btā v̄go ex p̄ sanctificatōe excellebat puritate oēs baptizatos ex sanctificatio ne. 2ª excellebat puritate3. Ad de quāba buit añ pctm̄. p̄ ɔfirmatiōe3 excellebat angelos: qm̄ nec illi crescere p̄nt in p̄re/mio sbali siue eēntiali: sic nec decresce/re. sed btā virgo pficere potuit in meri/to ⁊ nō deficere. Puritas m̄ris dei fuit q̄druplex in q̄ nulla creatura sibi pote/rit compari. p̄ma puritas scificatiōis in vtero. Ols eni rōnal' creature puritas vel est nāe. vt angelus. vl' est gr̄e gratis date. vt fuit Inocētia p̄mi stat⁹ hois. vel est gr̄e gratū faciētis. ⁊ ista ē maior alijs duab⁹. Unde cū in illa sp̄e gr̄e scificatio m̄ris dei fuerit sup̄ma: p3 q̄ vincit pu/ritate3 ois pure creature. 2^a est puritas Inocētie in vita in q̄ sil'r oēs excellit. q2 btā virgo vixit sine ol pctō. ⁊ h̄ oportu/it eē marie gr̄e q̄ nō solū ipsi⁹ nā3 p̄fice/ret: s3 eā supra legē nāe corrupte extolle ret. 3ª est puritas virginee castitatis in q̄ excellit ⁊ angelos ⁊ hoīes. Angelos q̄/dē. q2 s3 Hiero. hec retinuit p vtutē ca stitatis q̄d fuit in angel' necessitatis nāe. Itē excellit hoīes in h̄. q2 p̄^m exēplar fu it hui⁹ integritatis. Ps. Adducent regi virgines post eā. Preterea oñdit illud alia rōne q2 sūma est hec puritas. q̄ po/ti⁹ p̄t suū ɔ̄iū secū pati q̄3 possit violari. ⁊ tal' fuit virginitas dn̄e nr̄e. q̄ gaudiu3 m̄ris h̄ȳcū, virginitatis honore. iō nec p̄ mā similē visa est: nec h̄re seq̄ntē. 4ª est puritas scificatōis ex supuētiōe sp̄us scī ⁊ p̄ñtie dei in q̄ excellit oēs creatura3. Cū eni eē m̄re3 dei sit dignitas supior q̄ pure creature cōicari possit nec eē gr̄a3 ad h̄ disponente3 eē maiorē oī gr̄a pure creature. Op3 q̄ p̄uilegiū scificatōis sue in hac p̄te oē3 scificatōe3 excedē alio2.

¶ De conceptione diuina. Cap. 5.

m Ox vt virgo beatissima assensū angelo p̄buit. dicens. Fiat mihi sm̄ v̄bū tuū. Sp̄us. s. sup eā 've/nit. ac filiū dei ɔcepit. Necq̄ āt tria sil' fue rūt tp̄e nō nā. nūc ip̄leta s̄t p̄ambula figu ra2: ⁊ documēta scriptura2. ⁊ ɔ̄sideria p̄phetar. p̄p̄' q̄d ēt aduent⁹ xp̄i dr̄ pleni tudo tp̄is. Quare āt xp̄s nec prius nec posteri⁹ venerit. nōnulle s̄t rōnes. P̄ria est vt ordine3 vniuersi ds nō turbaret. Singula nāq3 suis fiūt tp̄ib⁹ quāto ma/gis in maxio dei ope. s. filij incarnatōe. 2^a ne fides ⁊ spes de p̄missa incarnatōe. ⁊ nimis tardata perirent. Si eni tardas set venire q̄tidie d̄creuissent hoīes in fi de ⁊ tepuissent: s3 p̄us venire nō fuit ne/cesse. q2 nō pdest medicina sp̄ual' sine af fectu recipientis. 3^a est vt sup̄me īfirmi tatis culpe īmediate succedēt meliora/tio. sic sūmu3 dolorē acute febris sana/tio. 4^a vt hō lege nāli ⁊ scripta ɔuincēt. sic ait Augu. q2 si statī3 venisset diceret hō q2 p legē nālē saluari poterat. ⁊ sup fluū credēt aduentū xp̄i. Sil'r dicē pote rat de lege scripta: sed cōperto q̄ nec sic nec sic saluari poterat: tūc venit ipse. q2 tunc erat tp̄s miserendi. 5^a vt sic p̄mus hō ɔditus fuit sexta die ad 'totius mūdi cōplementu3. sic secundus fieret in sex/ta etate ad totius creature perfectiōe3. sexta enim etas apta est ad exercitiu3 sa pientie. ad remissionem culpe. ad meri tu3 vite eterne. ⁊ ad transitum de statu

miserie ad statum glie. ⁊ ista notanł in sexta etate rõne pfectionis senarij. 6ª qr xps nõ debuit venire in pncipio tpis qr aduētus eius nimis fuisset festinus. nec in fine vltio. qr tūc nimis fuiss; tardus: s; decebat saluatorem īter tps morbi. ⁊ tps iudicij itroducere tps remedij. Septima qr decebat ducem pfectū tunc se ondere. cū esset opportunitas currendi ad brauium. hoc est in fine tpum: ⁊ tñ añ terminū vt p timorē iudicij stimulati p spem pmij attracti. ⁊ p exēpli pfectionē aīati seq possemus efficaciter duce; nostrum. 8ª qr decebat mediatorē quosdā mēbrorum suorum ipm pcedere. quosdā ip; seq. Incarnationē xpi multe figure precesserunt ⁊ pphetie de qbus aliquas assignemus. Abrahā descēdit in egyptu; vt pegrinareł ibi. Lapis precisus est de monte sine manibus. Fluuius egrediebał de loco voluptatis ad irrigandū paradisum. Sapīa ēdificauit sibi domu;. excidit colūnas septē. Thronū fecit sibi Salomon de ebore grādem. Nouū faciet dñs sup terrā femina circūdabit virum. Jonas in mare pycił. ⁊ mare sedał. Stillabūt mōtes dulcedinē. Descēdi in ortum meū vt viderē poma ꝯuallium. Vellus gedeonis rorificał. Manna seruał in vrna aurea. Virga Aron floret. Flos de radice eius ascendet. Emittił colūba de archa Noe. Mittił lignū in aq̃s marath. Paradisus plantał. Moyses ponił in pbyscellā scirpeā. Israel īduit Joseph tūica polimita. In sole posuit tabernaculū suu;. Duo viri ferunt in vite botrum de terra pmissionis. Mittił ioseph in cisternā. Urbs fortitudinis nr̃e syon saluator poneł in ea murus. Emitte agnū dñe. Rorate celi desup ⁊c̃. Ascēdet dñs sup nubē leuē. Misericordia ⁊ veri. ob. si. Gēma carbunculi in ornamēto auri. Sił in vnū diues ⁊ paup. Ego pmus ⁊ nouissim⁹. in charitate ppetua dilexi te. Mittił. dāiel in lacū leonū. Appet i caīno p⁹ filiis filiōr hois. Umbra descēdit in horologiū. io. gradib⁹. Ignis appet in rubro nō cōburēs. Solē nube tegā. Quid lucidi⁹ sole: ⁊ h̃ dficiet ps. A sūmo celo egressio ei⁹.

¶ De rōnibus incarnationis. Cap. 6.

Per vbū igił icarnatū fcā ē hūani gñis repario. ñ qr alr saluari nō poterat: s; qr nullus ali⁹ modus fuit ita ꝯgruus ipsi repatori ⁊ reparabili ac repatiōi. Cōgruebat inq̃; iste modus repatori quē decebat suā potentiā sapīa; ⁊ bōitatē ōndē. Quid āt potē ti⁹ q̃; ꝯiūgere extrēa sūme distātia: hoc ē creatorē ⁊ creaturā: Magna po⁹ fuit in ꝯiūctiōe dispariū elor. Maior i ꝯiūctione illorum ad spm̄ creatū. Maxīa in ꝯiunctōe istorum oīu; ad spm̄ icreatū. ubi ⁊ maxīa disparitas ē. Quid vo sapiēti⁹ q̃; ꝙ ad pfectionē toti⁹ vniuersi fieret ꝯiūctio pmi ⁊ vlti. h̃ est vbi dī qō oīu; pn̄ ⁊ hūane creature q̃ in opib⁹ sex dierum fuit vltia oīu; creaturarum. Quid ēt beniuolēti⁹ q̃; ꝙ creator rerum cōicał se voluit reb⁹ creatis ⁊ h̃ bēignitas magna fuit i cōicatiōe sui. olb⁹ reb⁹ p pñtiam maior. qr cōicauit se bonis p grā; maxīa qr cōicauit se hoī p vnionē. ⁊ p ꝯñs giibus singulorum in vnitate psone. fuit ēt iste modus congruētissim⁹ ipi reparabili. qr hō p pctm̄ corruit i ifirmitatē ⁊ igrāriā ⁊ malitia; p q̃ lept⁹ fcūs ē ad vtutē dīnā imitādā. ⁊ ad veritatē cognoscēdā. ⁊ ad bōitatē diligēdā. iō ds̄ fcūs est hō p qō se reddidit hoī imitabilē cogscibilē. ⁊ amabile;. fuit ēt iste mōus ꝯgruētissim⁹ nr̃e repatiōi qr dñs i fora sui pcurauit salutē sui. sūt ⁊ alie rōes q̃re fuit ꝯueniēs deū icarnari. pria ē qr puaricator abstulit nob deū vñ ꝯueniēs fuit vt reparator redderet nob deū. 2° qr hūilitas decuit deū s; nō potuit humiliari vsq; ad penas in nā diuia oportuit ergo ꝙ in alia. 3° vt pphe

tias impleret. Isa. ego q loquebar ec ad sus. Abacuch. Apparebit in fine. et no mentiet si moram fecerit expecta eu qr ve mes veniet. vt.s.doceret potius vicere p iustitia qz p potentia.4. pp vitadu inconueniens qr si de' incarnari no potuit vl nesciuit. vl noluit. videt in eo ee impotetia vel ignorantia vel inuidia qd ab sit.5a vt tata eet humilitas in redeptore qta fuit supbia in puaricatore.qr supbia tata fuit vt ho vellet ee vt de'. vn humilitas tata debuit ee vt de'. fieret ho. Sexta vt nrm amore excitaret et nostra spe erigeret.7a vt exeplu imitade virtutis nobis daret in forma visibili et hu|mana. Quauis opa trinitatis sint indiuisa. ita q qcqd opatur vna psona opetur et alia tn solus filius accepit carne. et non pr vel spus scus. Et hemus exeplu in trib' domicellis induetibus ipam tertia de qbus pt dici qcqd facit vna facit alia vna tn sola induit. Eode mo dicedu q incarnationis opus qnz attribuit pri vt ibi. at vbi venit plenitudo teporis mi. de'.fi.suu qnz attribuit filio vt ibi. Exiui a pre meo et veni in mudum.qnz spui sco. vt in simbolo. q coceptus est de spu sco.sz hec io dnr qr op' icarnationis fuit maxie potetie.sapie.et bonitatis q tribus psonis attribuit. Sut at insre roes qre fili' icarna:' sit.et no pr vel spus scus. pmavt p eade sapiaz q mudu psiderat fieret repatio.1a vt q filius est in deitate eet filius in humanitate.3a ne ide eet et pr et filius si pr p hole nasceret.4a qr cogruetius mittebat q est ab alio qz q e a nullo.5a pp pfirmatioez hereditatis pmisse.ne.s.possem' dicere pri. Domine tu habes filiu cui ppetit hereditas qz homini pmisisti.6a vt pris erga nos ondere caritas. Jo.3. Sic de' dile.m.vt fi. su. vnigenitu daret.7a vt oudat q deus pr nihil hz qd no sit nob pat' dare cu filiu suu vnigenitu dederit.8a vt sic di fili' fact' e ho.sic ho fieret fili' dei. Apo. ad Gal. Misit de' filiu suu vt adoptione filiorum recipem'.9a vt eet occasio salutis q dr occasio ruie.10a. qr imago debuit per imagines repari.11a qr sicut vbum mentis mediante grossiori na emitit p voce.sic vbu eternu p assumptioez nae. 12a qr medius iter psonas debuit ee mediator dei.f.et holum. 13a qr sapia pris reparare debuit appetitore sapie Gen. 2. Eritis sicut dij scietes bonu et malum. 14a qr decetissime piungit humilitas et sapia.puer. Ubi humilitas ibi et sapia: vnde filiu dei pcipue decuit icarnatio. 15a qr idee no sunt nisi sapia dei que filio appropriat vn cu singule idee singulorum sint cae tunc demu ola pfecta sunt et copleta cu p vnionem ad suu pncipium redierint.16a qr si pr fuisset icarnatus tuc nulla persona sine pncipio fuisset.17a qr oportuit icarnatam psonaz tanqz sacerdotez supplicare p na assumpta.sz magis decuit filiu supplicare pri qz ecotra. 18a qr si spus scus fuisset icarnatus tunc duo essent filij.19a qr nullu decet magis reducere ad dina cognitoes qz vbu quo pr se declarat q est vnibile carni. sic et vbu voci.20a qr nullu magis reducere holez ad filiatoez adoptiua qz filiu nale.

De modo incarnationis. Cap. 7.

In coi reparatioe olum decens erat vt fieret pcursus trium de triplici hierarchia.s.dina angelica.et humana.vn in ministerio incarnationis fuit pcursus angeli nuciatis et vgis pcipietis.ac vbi dei carne assumetis. Cu filius dei mittit in mudu non fit loci mutatio:sz nae humane assumptio qr ipsius mitti est ee vbi pus fuit: sz alr ibi esse qz prius fuit.et hec alteritas non est ex pte eius q est cu sit imutabil:sz ex pte ei' in quo est qr vnit nre carni vt n sit imutatio ex pte sui:sz ex pte nri. Preterea in mutatioe loci exigit non esse vbi

q̄s pius erat:ſʒ nec hoc eſt in filij miſſiōe qꝛ poſt īcarnationē fuit in prē ſicut ſemper. Xp̄s aſſumpſit naturā nr̄am qnqʒ modis .ſ. miſericorditer apo. ad titū.3. Scd̄m ſuā mīam ſaluos nos fecit. vtiliter .ſ. p ſalute nr̄a. ps. Opatus eſt ſalutem in medio terre. Sapiēter qꝛ aſſumpſit bonū nāe reprobando malū culpe. Iſa. Butirū ⁊ mel co. vt ſci. re. ma. ⁊ e. bonū. Fortiter qꝛ ſic ſuſcepit naturā humanā q̄ nunq̄ depoſuit eā. qꝛ poſt mortem vnita fuit diuinitas carni in ſepulchro. ⁊ aīe in īferno. mirabilr̄ qꝛ ꝯiūcta ſunt in carne ſūmū imū hoc eſt deus ⁊ limus. Verbū caro fcm̄ eſt qnqʒ mōis .ſ. ſm̄ veritatē carnis. Iſa. Vere languores nr̄os ipſe tulit. Preter carnē. qꝛ preter carnis opationē Math. 1. Qd̄ in ea natū eſt de ſpū ſcō eſt. Supra carnē. qa meritis nr̄is non exigentibus. Apo. ad Titū. 3. Non ex opib⁹ iu. que fe. n. Propter carnē. qꝛ ad ſaluandā carnē. ⁊ hoc q̄tum ad fideles efficaciter. ſʒ q̄tuʒ ad oēs ſufficienter Math. 1. Vocabis nomen eius Jeſum. ipſe. n. ſaluū faciet populū ſuū. Cōtra carnē. qꝛ ad maiorē dānatione īfideliū. Jo. 15. Si nō veniſſem ⁊ locutus eis nō fuiſſe pctm̄ nō hērent. Opus aſſūptiōis humane nāe nō alatio ſʒ incarnatio nolaſ. cū tn̄ a digniori res ꝯſueuerit nolari. hoc aūt eſt ꝑpter q̄tuor rōnes. ſ. vt fiat expſſior noīatio. ⁊ vt ꝓfundior explicetſ dignatio mīſentis: ⁊ qꝛ nobis magis nota eſt ps carnis. ⁊ vt maior humiliatio exprimatſ eo q̄ magis a deo diſtat caro q̄ aīa ⁊ qꝛ caro eſt a parētibus ꝓpagata aīa a deo creata.

¶ De vnione ⁊ nā aſſūpta. Cap. 8.

8 Icut in diuinitate vna eſt eēntia ⁊ tres pſone. ita in xp̄o eſt. econtra vna pſona. ⁊ tres eſſentie. ſ. deitas aīa ⁊ caro; hoc eſt eternū nouū ⁊ antiquū. qꝛ deitas eſt eterna. ſʒ aīa ē noua. qꝛ in aſſumptōe carnis creata. caro vō antiq̄. qꝛ ab Adam ꝓpagata. ⁊ xp̄us ſm̄ nām deitatis eſt genitus. ſm̄ aīam uero creatus: ſʒ ſm̄ carnē natus potius factus. Vnio fuit triplex ī xp̄o. ſ. deitas ad aīam: ⁊ eꝫ. ⁊ deitatis ad carnē. ⁊ eꝫ. ⁊ aīe ad carnem. ⁊ eꝫ. Due pme vniones ſemꝑ manſerūt. tertia ſeparata fuit in morte. Vnio ergo deitatis ad hūanā nām non eſt in vnitate nāe. ſʒ pſone: nō dico pſone humane: ſʒ dīne: hoc eſt non aſſumpte: ſʒ aſſumētis: nec pſone cuiuſʒ ſʒ ſoli⁹ vbi: qm̄ īpoſſibile eſt q̄ nā diuina ꝯcurrat cū alia ſic ps ad ꝯſtōnem tertij. vel q̄ ipſa trāſeat in aliā: vt alia in ipaʒ ꝑp ſimplicitatē ⁊ vnitatē ipſius pfectiſſimā. ꝓpterea dīnitas ⁊ hūanitas nō ſue munt in vnitate nāe ſʒ pſone ⁊ ſic intelligit illō in ſymbolo Athanaſij. Nā ſicut aīa rōnalis ⁊ caro vnus eſt hō. ita de⁹ ⁊ hō vnus eſt xp̄s. ibi nāqʒ ponit ſilitudo q̄tū ad vnitatē pſone nō nature. qꝛ caro ⁊ aīa dūr in hoīe q̄tum ad eſſentiā. ⁊ ꝯſtituūt tn̄ vnā pſonā. Eadem īter dīnitatē ⁊ humāitatē xp̄i eſt dr̄ia ⁊ tn̄ eſt ibi vnitas in pſona ⁊ qꝛ diuina nā in nullo ſuppoſito pōt ſubſtinere pter q̄ ī ꝓpria hypoſtaſi idō vnio illa non pōt eſſe in propria pſona hoīs ſʒ dei. ⁊ ꝓpterea deus in vna pſonaꝝ ſuaꝝ fecit ſeipm̄ ſuppoſitū hūane nāe. Vū tn̄ ē ibi vna pſonalitas ⁊ vnitas pſonaſ. ſ. ex pte aſſumētis. ad eſſe nāqʒ pſone triplex exigitſ diſtictio. ſ. ſingularitatis. ⁊ naturalis in cōicabilitas ac excellentia dignitatis. Propter pmū nullū vnibile eſt pſona. Propter 2^m aīa non eſt pſona. Sʒ ꝓpter 3^m xp̄s ſʒ q̄ eſt hō non ex pſona. Ex his pʒ q̄ ſint vera vel falſa inter has q̄tuor ꝓpōnes. Prima pſona aſſumpſit pſonaʒ. Scd̄a natura aſſumpſit pſonā. Tertia natura aſſumpſit naturam. Quarta pſona aſſumpſit nām. Prīe due ſilr̄ ſunt falſe. Tertia vno mō eſt falſa. alio modo eſt vera. Si enim ſumatſ natura prout eſt

cõis trib⁹ psonis sic est falsa. Si vo suma tur nã put est in psona filij sic est va. 4ᵃ āt ppositio simplr est vera. ad intelligētiā hoꝝ nota ꝙ tres fuerūt opiniones de incarnatiõe xpi. Pria oplo dicebat ꝙ filius dei assumpsit hoiem. Scda dicebat ꝙ assumpsit hūanā nāꝫ. Tertia dicebat ꝙ assumpsit hoiem vt vestē. Pria opinio nō tenet. qꝛ ponit ꝙ in xpo sunt due psone qd est falsum. Scda cõis est ꝛ vera qꝛ ponit ꝙ xps est vnū solū. lꝫ sit aliqd hꝫ ꝙ hō. Itē pōit ꝙ assumēs non est assumptū. Itē ꝙ ille hō dina est eēntia. ꝛ ecõtra. Itē ꝙ ois pprietas filij dei lest ei. ꝛ ecõtra. 3ᵃ opinio tanꝗ hetica reprobat qꝛ pōit nō eē in vna psona xpi duas nãs. ꝛ ꝙ due sbe hūane nāe. s. ꝛ dīne non ptinēt ad pluralitatē filij dei. Dicimus ergo ꝙ tāta est ibi vnio. vt qcqd dr̄ de filio dei dicat de filio hois ꝛ ecõtra. His tñ exceptis in qb⁹ exꝑmit vnio vl claudit negatio. s. vt fiat vocabulꝫ in quo aliq̃ repugnātia includit. sicut est vniri. incarnari. assumi. assumere: in qb⁹ icludit respect⁹ vnionis vni⁹ nāe ad alterā. ꝛ tūc nō tenet pdicta regula. Silr nō tenet si in vocabulo includit negatio alicuius cui⁹ oppositū alteri nō cõpetit. sic incipere eē creari ꝛc̃. Nota ꝙ pprie loquēdo cõpositio est cõpositoꝝ. ꝯiunctio est corporis ꝛ aīe. vnio est diuine nāe ad humanā. tñ ponit vnū qñqꝫ p reliquo. Quinqꝫ fuerūt stat⁹ pmi hois. ꝛ de quolibet statu recepit xps aliqd. Prim⁹ innocētie de quo xps accepit pctī īmunitatē. 2ᵒ grē de quo accepit plenitudineꝫ gratie. terti⁹ culpe de quo accepit recõpensationē pene. qrt⁹ pnīe de quo accepit passionē doloris ꝛ tristitie. qntus glorie de q̃ accepit plenā fruitionē. Corp⁹ xpi ſm Dama. formatū fuit ex sangule btē virginis nō ex carne. Nā vere mr̄is est ſm philo. māꝫ tñmō ministrare sed dare virtutē formatiuā q̃ actiue nāꝫ seu māꝫ format est pris ꝛ nō mr̄is. Cū igit beata virgo pprietatē vere mr̄is habeat oꝫ ꝙ mām ꝯtulerit q̃ ſm nām sit materiā. ꝯueniens hūano corpori. ꝛ tñ integritatē virginalē non poluat. Talis āt mā non est caro qꝛ dicit philo. ꝙ id qd est ps actu nō est mā gñationis cū nō sit in potentia totū. Caro āt est ps actu vñ non est mā gñationis. Talis quoqꝫ mā non fuit semen femineū. qꝛ hoc puritati virginis nō ꝯueniebat. nec ēt hꝫ phm est necāriū ad gñatiōeꝫ qꝛ alique mulieres ꝯcipiunt sine seminatione. Talis ergo mā fuit sanguis. qꝛ ipse ſm phm ē in nobis mā gñationis. Qd aūt dicit apo. ad ro. primo. Qui factus est ei ex semine. Dauid. intelligendum est originaliter non materialiter. Uirtus auteꝫ formatiua in beata virgine non fuit ex patre carnali sꝫ ex virtute altissimi.

De vtilitate incarnationis. Cap. 9.

a Missim⁹ p pctm̄ ppriā excellētia mēris Inocētiā ac dei amicitiā. Hec āt recupare oportuit p bñficiū saluatoris. Excellētiā enī recupare nō potuim⁹ nisi p excellētissimū recupatorē. qꝛ si p aliquā merā creaturā repati essem⁹. tūc oporteret nos eē subiectos illi creature. Inocētia. n. repari nō poterat. nisi p satisfactorē sufficiētissimuꝫ q eēt ds ꝛ hō. ds qdē q p hoie satisfacere posset hō vo de gñe ade q peccauerat. ille nāqꝫ ꝯgrue satisfacit q ꝺ ꝛ dꝫ. sꝫ non ꝺ nisi ds. nec dꝫ nisi hō. amicitia silr nō poterat reformari nisi p mediatorē cõuenientissimū q. s. vtriqꝫ pti ꝯformis eēt ꝛ vtriqꝫ pti amic⁹. h̄ vo xpo ꝯuenit qui est deo pri silis p diuinitateꝫ ꝛ hoi lapso p hūanitatē. venit g̃ de⁹ in incarnatiōe tāqꝫ dñs ad suos vt eos corrigeret. tanꝗ magister ad discipulos vt eos īstrueret tanꝗ medicus ad egrotos vt eos sanaret. per primū ostendit deus potentiaꝫ. per 2ᵐ sapientiā. per 3ᵐ bonitatē. quatu

or fructus incarnationis ponit Ber. di cens. Mána de celo descendit vt gaude ánt esurientes. vinea celi botros erupit vt gaudeant sitientes. oleū effusum est vt gaudeát egrotantes. lapis sine mani bus de monte pciosus est vt timeant ne gligentes. xpo domini plures act⁹ con uenient nobis multū saluti fieri. ppter qd diuersis rebus nālibus ⁊ artificiali bus comparaf. ⁊ ipse nāqʒ xps dr̄ caput nostrū. ppter sensum ⁊ motum spūalem quē suis mēbris īfluit. mediator qr par ticipat pprietates diuine ⁊ hūane natu re. ⁊ ideo inter deū ⁊ nos efficaciter pōt mediare. fundamentū. ppter fidem qua in nobis illuminat intellectū hostiū pro pter charitatē qr pficit affectuʒ. pastor inquātū incorporat nos ecclesie p sacra mentorꝫ participationē. hostia qr soluit obligationeʒ ꝯtam per peccatū origi nale ⁊ actuale. Sacerdos qr ipse se ro gat. ipse se exaudit. ipse seruus se rogat dūm. ⁊ ipse deus exaudit se hominē via exemplo. vita in premio. Jtē Ber. enu merat quatuor vtilitates aduentus do mini dicēs. Venit medicus ad egrotos redemptor ad venditos. via ad errātes vita ad mortuos. Ostēdunf adhuc mul te vtilitates incarnationis xpi: qr lʒ de factus est homo. vt fieret homo de⁹. do minus factus est seruus: vt fieret seru⁹ dūs. deus de celo ad terras descendit vt homo de terris ad celos ascēderet: de⁹ fact⁹ est filius hominis. vt hō fieret fili⁹ dei. Imortalis fact⁹ est mortalis. vt mor tales fierent Imortales. diues innocens factus est pauper vt paupes fierent di uites. obscurata est lux vt nos illumina ret. esuriuit panis vt nos reficeret. siti uit fons vt nos inebriaret. tristata est le ticia vt nos letificaret. pauebat fiducia vt nos confortaret. laxata est via vt iter nostrum ad celestia dirigeret.

¶ De mirabilibus circa incarnationē domini. Cap. 16

Excellebat incarnatio xpi nraʒ corruptionē in pluribꝰ per que apparet qꝫ ibi nā sua pdidit iu ra. Jnueniunf. n. multa tā ex pte mris q̄ʒ ex pte plis. ⁊ q̄ʒ ex pte modi. q̄ nō fuīt fm viā nāe sed fm potentiā virtutis in finite q̄ solius dei est. Mira igit fuerūt in mre que fʒ Ber. sine pudore. 2ª sine grauamīe grauida: sine dolore puerpe ra. ibi portauit stella solē palmes viteʒ riuus fontē filia, patrē. creatura creato rem. fuit inqʒ mater patris. ac filia nati fuit quoqʒ prole posterior. ꝯtento mlor mater ⁊ virgo fuit. ⁊ cū deo filiuʒ cōem habuit. maledictioneʒ legis euasit vbi maledicte fuerunt virgines ⁊ cōiugate. Virgines qdē qr nō genuerunt. ꝯiugate vo qr in dolore peperūt. Sʒ vtrūqʒ btā virgo euasit. qr virgo genuit. ⁊ doloreʒ non sensit. Aug. Speculuʒ non rumpit radius solis. ⁊ ita integritateʒ virginis ingressus. aut egressus dei vitiare nō po tuit. Mirabilia quoqʒ fuerunt in prole quia in instanti fuit ibi sanguinis separa tio. consolidatio: figuratio. animatio. deificatio. Et qꝫ ista nō fuerūt successiua patet ex scriptura Jere. Femina circū dabit virū. Patet etiā ex virtute agēte spūs scti cui⁹ est subito opari. q̄uis autē mēbra corporis xpi fuerūt in ꝯceptiōe cō pleta atqʒ pfecta vsqʒ ad aīe susceptio nem. ipsorꝫ tamen mēbrorꝫ distinctio fʒ Aug. tā parua ⁊ tenuis fuit qꝫ hūano vi sui vix posset subijci. qr tāto fuit minus corpus illud q̄ʒ ali⁹ ꝯceptus cuʒ formaf quantū augeri posset in vtero ifra. 46. dies. Unde miraculosuʒ fuit qꝫ in tā p uo corpe recepta fuit aīa fʒ hoc iō factū fuit vt ꝯceptio xpi quantū ad tps manē di in vtero nō eēt nre ꝯceptioni dissimi lis. Preterea ab instāti ꝯceptiōis. sciuit oīa ēt fʒ qꝫ hō. Jtē in fruitione fuit pfe cta aīa eius. vū quātū ad hoc non soluʒ

fuit viator: sed et cōprehēsor. Itē mun dus fuit ab oī pctō. ⁊ plen⁹ oīa grā ⁊ vir tute. Habuit quoqꝫ patrē in celis. ⁊ ma trē in terris. sed prē₃ sine matre: ⁊ mrē₃ sine prē. Itē p incarnationē ipse dñs fa ctus est seru⁹. Etern⁹ fact⁹ est tpalis. imē sus fact⁹ est puulus. fit ītim⁹ imus. incō prehensibilis fit localis. simplex fuit cō positus. Dicit Aug. Videt inuisibil. pal patur ipalpabilis. imortal occidit. Itē Augu. Quis vnqꝫ extimare posset vt portaret manib⁹ femineis portator oī bis. panis angelorꝫ mādu caret seu ale ret. virt⁹ celorꝫ īfirmaret vita oīu₃ mo reret. Hic qꝫ notādū est ꝙ sicē in diuinis est trinitas psonarꝫ in vnitate eēntie. ita in xp̄o est trinitas essentiarꝫ seu nārū in vnitate psone. q₂ sicē in diuinis per diuer sas psonas nō distinguit esse. sic in xp̄o p diuersas nās nō distinguit psona. Deni qꝫ xp̄i incarnatio fuit mirabil ex modo q₂ cū tres modi pducendi hoīem precef sissent. prim⁹. v₃. nec de viro. nec ḋ mu liere. sicē in adā. scd̄s de viro sine mulie re sicē in eua. terti⁹ de viro ⁊ muliere sicē in oīb⁹ ꝯcupiscibilr natis. Ad cōplemē tū decuit vniuersi q̄rtū modū itroducē di vt. s. hō de muliere fieret sine viro p virtutē operatoris. In ꝯceptiōe ergo fi lij dei simul ꝯcurrūt virtus īnata: īfusa ⁊ icreata. Virt⁹ īnata miā₃ ministrauit. Virt⁹ īfusa purificādo ad vnionē verbi adaptauit: adaptatiōe dico ꝯgrue natu re. Virtus increata subito pfecit qđ na tura non potuit nisi successiue.

¶ De natiuitate domini. Cap. ii.

Natiuitas xp̄i triplex est. s. dīna: humana: ⁊ gratuita prima ē ex prē. 2ᵃ ex mrē. 3ᵃ fuit ī mēte. De prē nascit eternalr. de mrē tpalr. in mē te spūaliter. Et iste tres natiuitates su munt fm tres sbas q̄ sunt in xp̄o. s. ipsi⁹ diuinitas. caro. ⁊ spūs. Nā ex prē nasci tur deus. ex mrē caro. ex mente nascit spūs. s. p grām. Ex prē nascit sp ex mrē nascit semel. in mēte nascit sepe. Scd̄m natiuitatē diuinā xp̄s h₃ prē₃ sine mrē. fm hūanā h₃ mrem sine prē. fm gratui tā h₃ prēm ⁊ matrē. fm illud. Qui fece rit volūtatē prīs mei ⁊c. Mat. 12. Has tres natiuitates repūtat eccl̄ia in die na tiuitatis eius. pmā. s. diuina₃ in missa q̄ cātat in nocte. Est. n. nobis hec natiui tas occulta. Isa. Gñationē ei⁹ qs enar rabit. Scđa₃ in missa q̄ cantat in auro ra. q₂ natiuitas hūana pti₃ fuit occulta. pti₃ māifesta. Occulta qđē q̄tū ad mo dū. q₂ nat⁹ est de ṽgine: s₃ māifesta q̄tu₃ ad fcm̄. Tertia. s. gratuitā in missa q̄ cā tat in die. q₂ natiuitas gratuita est māi festa in q̄ xp̄s p affectū ꝯcipit. p effectū nascit. per pfectū nutrit. Isa. A timore tuo cōcepim⁹ ⁊ pepim⁹ spm̄ salutis. De dīna itaqꝫ gñatiōe hr p⁹li. s₃ nūc de hūa na psequēdū ē. Nota itaqꝫ ꝙ s₃ ṽba aplī vbi ait. Apparuit grā. d. s. n. o. ho. eru. n. ⁊c. Natiuitas xp̄i fuit grosa: glīosa: co piosa: fructuosa gratiosa q₂ appuit grā. Glīosa q₂ saluatoris nrī dei. Copiosa q₂ oīb⁹ hoīb⁹. Fructuosa quia erudiēs nos. Iste fruct⁹ natiuitatis xp̄i duplex ē sc₃ respectu tpis p̄ntis ⁊ futuri. Item re spectu tpis p̄ntis duplex est fruct⁹. pm⁹ est declīatio mali. ibi. vt abnegātes im pietatē quo ad malū qđ est ꝯ fidem. ⁊ se cularia desideria quo ad malū qđ est cō tra bonos mores. scd̄s fructus ē opera tio boī. ibi. sobrie quo ad nos. iuste quo ad proximū. ⁊ pie quo ad deū. Item re spectu futuri tēporis duplex est fructus prim⁹ est spei in resurrectione. ibi expe ctātes beatā spē. scd̄s gaudij in glorifica tiōe. ibi. ⁊ aduētū magnu₃ dei. Appuit n. in natiuitate xp̄i benignitas ⁊ hūani tas de triplici latibulo. s. de sinu prīs in q̄ celabat. de vmbra legis in q̄ figuraba tur. ḋ vētre mrīs in q̄ formabatur. Iste nāqꝫ agn⁹ soluit signacula libri signati.

Natiuitas xpi fuit honesta vtilis et iocunda. Quid aut vtilius salute hominis. Vocabis inquit nomen eius Jesus quia saluum faciet populum suum. certe a formidine timoris. ab immanitate languoris a detentione carceris. a subiugatione hostis. Quid honestius partu virginis. vbi virgo est que generat. deus est qui generatur. spiritus sanctus qui operatur in generatione. Quid iocundius ortu dei et hominis. Gauisi quidem qui precesserunt. vt abraham qui exultauit vt videret diem domini. Jo. 8. Item qui sequuntur ga. i o. sp. Ad phili. 4. Item qui presentes erant vt angeli decantantes et pastores videntes Jo. in vtero sentientes. et symeon amplexans. sed maxime virgo ipsum generans. luc. i. Et ex spi. m. i. o. sa. m. Protulit in natiuitate nobis beata virgo fructum qui fuit seminatus in conceptione geminauit in natiuitate. collectus in pannorum inuolutione. ad domum allatus in purificatione. flagellatus in stipite. ventilatus in falsorum testium accusatione. imolatus in passione. purgatus in resurrectione. comeditur in quotidiana eucharistie susceptione et in celesti fruitione. Beata itaque virgo est celum quod xpistus rorauit ipsa nubes que xpistus pluit. ipsa terra que xpistus germinauit in natiuitate domini fuit beata virgo terra de cuius illo formatus est verus terra de quo orta est vitas. terra de que ortus est fructus. terre sublimis. terra bona in qua semen cedit. terra fluens lacte et melle terra germinans herbam virentem. terra de qua oriebatur fons irrigans vniuersam superficiem terre.

De circuncisione domini. Cap. 12.

Circuncisionem accepit xpistus multiplici ratione. primo vt leges quas dedit aliis et ipse compleret. 2° vt humilitatem ostenderet. quia enim cerimonialibus ad que non tenebatur se subiecit. ipse namque dominus legis fuit. 3° vt sanguinem suum pro nobis non solum in etate virili: sed etiam in infantia funderet. 4° vt circuncidendos fore spiritualiter ostenderet. Quinto vt hereticos confunderet qui dixerunt eum non verum corpus. sed fantasticum habuisse. 6° vt iudeis satisfaceret qui scandalizati fuissent si circuncisionem non accepisset. 7° vt legem veterem approbaret que vsque ad ipsum obseruanda fuit. Legalia enim secundum Aug. fuerunt ante passionem viua et post passionem domini mortua. sed postquam per mundum claruit euangelium sepulta. circuncidit Jesus non solum circuncisione legali. sed etiam circuncisione spirituali. Unde possumus circuncisionem quadruplicem assignare. Primo circuncidit eum pater cultello paupertatis in natiuitate. 2° circunciderunt eum parentes eius octauo die cultello penalitatis. tertio circuncidit in omni vita sua cultello humilitatis quarto circunciderunt eum iudei in passione cultello crucis. et hoc per milites pilati. Circuncidit etiam Jesus in suis quadrupliciter. Primo per detractores qui auferunt amicos et famam. 2° per raptores qui auferunt bona temporalia. 3° per hereticos qui auferunt animas. 4. per tyrannos qui auferunt corpus. Circuncisio nostra spiritualis duplex est. Prima mentis in presenti a culpa. 2° corporis in futuro a pena. Prima significata est per circuncisionem solennem que facta est in egypto. et hec triplex est. s. incipientium a vitiis cultello iustitie. Item proficientium a superfluis cultello misericordie. Item perfectorum a mundialibus curis cultello charitatis perfecte. 2° significata est per circuncisionem factam in galgalis in terra promissionis. quia in octaua resurrectionis per petram xpistum circuncidimur ab omnibus miseriis. Ex quo patet quod efficatio est nostra circuncisio spiritualis quam iudeorum carnalis quia illorum circuncisio licet peccatum originale tulerit: tamen ianua paradisi non aperuit. sed nostra vtrumque facit. In hac materia duo tanguntur. Primum est xpisti humilitas in circuncisione. 2m eius sublimitas in nominis impositione. Vocatum est inquit nomen eius Jesus. Dignitas autem huius nominis multiplex est. Est enim ab eterno consecratum. vt dicit ber. Ab antiquis prefiguratum. s. in Josue. A prophetis desideratum. Isa. Nomen tuum in desiderio anime. A sanctis patribus prophetatum Salamonis oraculo. A deo nominatum. Apo. ad phi. 3. Dedit illi nomen etc. Ab angelo pronunciatum

Luc.i. Scm nomē ei⁹. Ab Aplis ma/gnificatū. Act.5. Ibant apli gaudētes ꝛc. A martyrib⁹ testificatū q̄ꝛ p noīe pas si sunt. A ꝓfessorib⁹ collaudatū ps. Lau date pue. dn̄s ꝛc. A scis v̄ginib⁹ ꝓgusta/tū. Cañ.i. Oleū effusuꝫ nomē tuū. Je/sus est mel i oꝛe. melos i aure. iubilus i corde. Ab oib⁹ sctis exaltatū. ps. Ma gnificate dūm mecū. ꝛ ex. n. e. i idipm. Petr⁹ Act.4. Nō est aliō nomē sub ce lo in q̄ opoꝛteat nos saluos fieri. In hoc noīe iesus sunt qnqꝫ lr̄e que pn̄t. esse ini tia istaꝝ dictionū. Jocūditas merentiū Eternitas viuētiū. Sanitas lāguentiuꝫ. Vbertas egētiū. Satietas esurientiū. ꝛ hoc nomē Jesus xp̄o ꝯuenit triplr̄. pri/mio rōne nāe. vt q ex dina nā erat salua toꝛ aucte ex humana nā fieret saluatoꝛ mysterio. vt vendicaret sibi nomen sal uatoris. scḋo rōne decēte. q̄ꝛ decuit vt ex re nomen hr̄et. Vñ q̄ꝛ saluat a pctō. a diabolo ꝛ ab iferno merito nomen hꝫ illi beneficio congruens. tertio ratōe ef ficatie. q̄ꝛ xp̄s nos sua passiōe saluauit.

De baptismo dn̄i. Cap.13.

In baptismo dn̄i notaꝛ ip̄ius hu militas. ꝛ nr̄a vtilitas. Ipsi⁹ hūi litas notaꝛ in q̄tuoꝛ. Pr̄io q̄ꝛ venit Je/sus. s. auctoꝛ salutis. ꝛ nō idigēs salute. 2. q̄ꝛ ad ioꝛdanem vbi creatoꝛ elemen/toꝝ subiecit se humili elemento aq̄. 3. q̄ꝛ ad hoīem. i. Joānēꝫ. s. dn̄s ad seruū. rex ad scutifeꝝ. sol ad luciferꝝ. 4. vt baptiza ref ab eo. s. fons a riuo plenitudo a stila auctoꝛ baptismi a baptismi⁹ mistro. vti/litas nr̄a notaꝛ in q̄tuoꝛ q̄ circa xp̄m ba ptizatū euenerūt. Pr̄io q̄ꝛ cū xp̄s bapti zat⁹ fuit ꝯfestiꝫ ascēdit de aq̄ p qḋ notaꝛ in nob gr̄e isusio. hō. n. p baptismū libe ratus a culpa ad v̄tutem stati ascendit. 2. aptū ē celū p qḋ nōꝛ p baptismū ascen dentis euolatio. 3. descendit sp̄us sctūs coꝛpali spē sicut colūba in ip̄m p qḋ no taꝛ ꝙ baptismus facit hoīeꝫ tēplū sp̄us sctī. 4. vox p̄ris fcā est. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus in quo notaꝛ ꝙ p baptismū de filio ire fit filius gr̄e. In baptismo xp̄i notanꝛ substantialia baptismi. nr̄i. s. ba ptizās ꝛ baptizādus. mā. foꝛma. ꝛ inten tio. Baptizās fuit Joānes in quo mini stri sctitas designaꝛ. Baptizād⁹ fuit xp̄s. nr̄m baptismum ꝯsecrans. q̄ꝛ tactu sue mūdissime carnis vim regiatiuā ꝯtulit aqs. Mā fuit aq̄ magis ꝯueniens ꝛ cōis ceteris liquoꝛibus ad baptismū extr̄s. Foꝛma v̄o notaꝛ p testimoniuꝫ trinita/tis. Fuit. n. ibi p̄r in voce. filius in car ne. sp̄us scūs in colūbe spē. Intentio ꝯse quit foꝛmaꝫ. Voces. n. vt ait ph̄s signa sunt eaꝝ q̄ sunt in aīa passionū. Per vn cē p̄ris q̄ audita est in baptismo xp̄i no/tanꝛ qnqꝫ dignitates ꝛ excellentie xp̄i. Cū. n. dr̄. hic est. cōmendaꝛ xp̄s a v era essentia q̄ꝛ solus ds̄ hꝫ veꝝ esse. Oē. n. es se a foꝛma est. ds̄ autē foꝛma est sine mā vt dicit Boe. Cū dr̄. filius. cōmendaꝛ xp̄s a silitudinis p̄rne ꝯuenientia. ex eo nāqꝫ dr̄ filius. q̄ꝛ fit vt ille pp qḋ fili⁹ dr̄ imago p̄ris potius etiā q̄ꝫ sp̄us sctūs pp rōnem quā habes li. i. Cū dr̄ meus cō/mendaꝛ a subē indr̄ia. dr̄. n. meus. i. mi hi subalis. Cum dr̄ dilectus cōmendaꝛ ab amoꝛis beniuolentia. Ideo pater di ligit filium. ꝛ oīa que hꝫ dedit in manu eius. Cum dicit. in quo mihi compla/cui. cōmedaꝛ a sp̄ali cōplacentia. Sed nota⁹ ꝙ placitum est qeta voluntas vn/de complacui. i. cum sp̄ū sancto in filio ſm naturam assumptam quieui.

De plenitudine gr̄e xp̄i. Cap.14.

Post hoc ꝯsiderādū est verbū in carnatuꝫ q̄ꝫtuꝫ ad plenitudineꝫ charismatū sp̄ualiū q̄ sr̄ plenitu/do gr̄e in affectu. plenitudo sapīe in in/tellectu ac plenitudo meriti in ope ꝛ ef/fectu. Circa p̄mū notādum est ꝙ i xp̄o a sui ꝯceptione fuit plenitudo gr̄e q̄ꝫtuꝫ ad graꝫ persone singularis. ꝛ quantum

ad gr̄az capitis.ꝛ q̄ztum ad gr̄am vnio nis.ꝛ hec triplex gr̄a est eadem in essen/ tia.sed differūt in effectu.Gr̄a eniz per sone singularis est gr̄a habitualis quaz habuit cōpletissime ꝛ plenissime xp̄s.ex cepta fide ꝛ spe q̄s v̄tutes nō habuit sed id qđ eis succedit in pr̄ia.qꝛ fidei succe/ dit cognitio spei.spei vō succedit cōpre hensio rei.Sciendū aūt ꝙ p̄dicta gr̄a p sona singularis exuberat in xp̄o ita ꝙ i fluit in mēbra corporis sui mystici sen/ sum ꝛ motū sp̄ūalem.ƀm fontalē pleni tudinē oīs gr̄e in ipso habitantis dr̄ gr̄a capitis.vñ nota ꝙ xp̄s ƀm vtrāqz nām dr̄ caput eccl̄ie.qꝛ non solū inq̄ztū dˀs.ſʒ ēt inq̄ztū hō influit sensum ꝛ motū sp̄ūs ꝛ gr̄e in oēs q adherent ei vel per fidez rectā vl̄ per fidei sacr̄m.Sʒ inq̄ztuz hō influit eā p motū meriti.ꝛ illud meritū qđ nō solū ex ꝯgruo.sed ēt ꝯdigno meri ti influit membris gr̄am.ꝛ h̄ habuit ex vnione ad v̄bum.Ex p̄dictis collige ꝙ xp̄s inq̄ztū hō dr̄ cap̄ eccl̄ie triplici rōe. Pꝛio.ꝑꝑ̄ influentiā gr̄e sic dcm̄ est.2° ꝑ pter ꝯformitatē nāe quā hʒ cap̄ ad mē bra qꝛ lʒ xp̄s excellat mēbra sua q̄ztum ad nāz diuinitatis tm̄ ꝯformis est illis in nā humanitatis.3° dr̄ cap̄ metaphorice.qꝛ sicᷓ corpus xp̄i verꝫ constat ex purissimis mēbris.ita corpus eiꝰ mysticū ex puris fidelibus.Naz de plenitudine eius oēs accipiunt bn̄ficiū gr̄e ꝛ sp̄ūs q ad euz ac cedunt vl̄ per fidem rectā.vel per fidei sacr̄m.Alia rōne ƀm ꝙ hō dr̄ caput.s. pp nāe ꝯformitatē quā caput hʒ ad totū corpus vt supra dcm̄ est.Preterea ƀm ꝙ eadē gr̄a singularis p̄sone habilitauit humanā nām xp̄i ad vnionez v̄bi.vt vʒ digna esset vniri tāte celsitudini.vocat̄ gr̄a vnionis p quā xp̄s nō tm̄ felicitate glorie.verꝫ ēt adoratiōe latrie dignꝰ fu/ it.Attñ inq̄ztuz est ꝯstructio trāsitiua. cū dr̄ gr̄a vnionis est vnio hūane nāe ad diuinā nām q̄ gratis ꝛ sine meritis data est hūanitati xp̄i.Sic enim differt gr̄a habitual̄ a gr̄a p̄sonali.ꝛ a gr̄a capitis. sic vnio differt a gr̄a habituali.ꝑꝑ̄ ꝙ dr̄ in Joāne ꝙ.s.s.datus est ei nō ad me surā.qđ dupl̄r exponit̄.Pꝛio sic nō ad mensurā.i.total̄r ꝛ nō p̄ticularit̄.vt qc/ qd potuit dˀs ei de sp̄ū scō dare dedit ei. 2° sic non ad mensurā.i.sup oēm portio nez respectu alioꝝ holuz.De hoc qđ di/ cit Joānes Plenuz gratie ꝛ veritatis. nota ꝙ multipliciter distinguit̄ plenitu do.Pꝛima est sufficientie q̄ in quolibet iusto reperit̄.Scđa est copie que fuit in apostolis ꝛ in Stephano.Actuum.7. Stephanus aūt ple.gr̄a ꝛ for.tertia est vniuersalitatis q̄ est in eccl̄ia cui nulluz donū deest.4ª est excellentie que fuit in beata virgine q̄ omnes sanctos excede bat in gr̄a.Ecce.24.Jn me oīs gr̄a.Lu ce.i.c.Aue gr̄a ple.5ª superessluentie q̄ fuit in xp̄o.Joā.i.Plenū gr̄e ꝛ v̄i.Cir ca innocentiā xp̄i h̄ sciendū est ꝙ habu/ it imunitatez oīs culpe.ꝛ q̄ztuz ad actū ꝛ q̄ztū ad posse.qꝛ non peccauit nec pec care potuit.nec pcm̄ originale a p̄re tra xit.qꝛ p̄rem non habuit carnalem.nec a m̄re habuit pcm̄ quā spiritus sanctus totaliter a fomite liberauit.

¶ De plenitudine sapie xp̄i. Cap. 15.

Sicut in xp̄o fuit oīs plenitudo gr̄e ita ꝛ oīs plenitudo sapie.nō non solū q̄ztū ad cognitiōez.ve/ ruz etiā q̄ztū ad mōs ꝛ vr̄ias cognoscen di q sunt qnqz.Pꝛimꝰ est cognitio sem/ piternalis ex p̄te diuinitatis.ꝛ h̄ mō co/ gnoscit oīa sit̄.s.finita ꝛ infinita.qꝛ apđ deū oīs īfinitas est finita.Deus.n.videt multa in vno.i.in se io.vñ non differt qđ videt.ꝛ p qđ videt.qꝛ videt se p se ꝛ in se videt oīa.nō solū q̄ fecit.ſʒ q̄ facere p̄t q̄ sunt infinita.scđs modus est cogni/ tio sensualitatis ex p̄te carnis.ꝛ iste mo dus est cognitio p experientiā q̄ xp̄s vō sensit omnia sit̄.qꝛ sensus non est parti/

ceps rex nisi ad pñtiã obiecti. terti⁹ mo/dus ẽ spũalis ex pte mẽtis. ⁊ iste triplex fuit. s. p nãz. p grãz. ⁊ p gloriã. Per nãz ẽ igit terti⁹ modu: cognoscẽdi quo xp̄s cognouit oĩa q̄ spectãt ad vniuersi ɔsti/tutionẽ. sed lõge excellẽtius quã adam ẽt ex n̄s in nã istituta. q̃rtus modus est p gratiã hoc mõ xp̄s cognouit oĩa q̄ spectant ad hũani gñis redẽptionẽ. lõge tñ excellẽti⁹ q̃z aliqs ꝓpheta ꝛc. vl' ẽt ãgelo rũ. Nõ solũ. n. habuit xp̄s sciaz p hitũ. vt Adã ⁊ angeli. sz ẽt p hitũ ifusũ velut sci p grãz illumiati. cognitionẽ nõ hũit p hitũ acqsitũ q pp ipfectionẽ in xp̄o nõ fuit. qnt⁹ mod⁹ est p gliã. h mõ cognouit oĩa xp̄s finita q̃ cognitiõe actuali ĩfini ta nõ nisi cognitõe hĩtuali vl' excessiua. Aĩa. n. xp̄i p gliã cõprehẽsiõis capiebat q̃cunq; cape pt nã finita vnita infinito. Sciẽduz g̃ q̄ res dupl'r hñt cognosci in arte. s. vl' ab ipso artifice. vel ab alio ar tẽ ɔtemplãte. vtroq; mõ cognouit xp̄s res. Prĩo mõ p nãm ↄ̃initatis. 2° mõ p nãm cõphẽsiõis. Patent igif ex p̄missis qnq; dñe cognitiõis q̄ erãt in xp̄o. Per p̄ᵐ. n. modũ hũit cognitionẽ vt d̄s. p 2ᵐ vt hõ. p 3ᵐ vt viator. p 4ᵐ vt illumiator p 5ᵐ vt cõphẽsor. Xp̄s h̄z vtrãq; nãz d̄r lux. q̄ h̄z diuinitatẽ illuminat int⁹ aĩaz. ⁊ s̄m hũanitatẽ iformat exteri⁹ vitaz. ⁊ h tripl'r. s. miracul'. p̄dicatõib⁹. ⁊ exẽplis. p̄ᵐ est potẽtie. 2ᵐ sapie. 3ᵐ bonitatis. No ta p̄terea q̄ scia xp̄i hois lipidissima est int' scias creatas. q̄ nihil h̄z ãnnxtuz de suo ɔ̃rio. vl' actu. vel potẽtia. p̄sertiz cũ nõ possit aliqt ignorare pp sui vnionem ad v̄bũ. tñ q̄ aĩa xp̄i creatura est nõ est scia ei⁹ ita lipida sic dei q̃uis scit oĩa sic d̄s. Q̃d d̄r Jesus ꝓficiebat sapiã ⁊ etate corã deo ⁊ hoib⁹. nõ ẽ ĩtelligẽdũ q̄ in se ꝓfecerit. q̄ ab istãti ɔceptiõis sapiã ple nus fuit. Sz poti⁹ in alijs q doctrina sua ⁊ exẽplo ꝓfecerit. ⁊ h corã d̄o. i. ad gliã dei ⁊ hoib⁹. i. ad vtilitatẽ hoiuz. Proſi ciebat tñ iesus ẽt ĩ se cognitiõe exprimẽtã li ⁊ sensuali. q̄ h̄z Apo. didicit ex his q̄ passus est obedientiam.

¶ De merito christi. Cap. 16.

Simul fuit xp̄s viator ex cõphẽ sor ab istãti cõceptiõis sue. Ex tũc. n. cepit mereri ⁊ frui. Me/ruit ãt inq̃ztũ viator nõ inq̃ztũ cõphen/sor. Perfectio ⁊ plẽitudo meriti xp̄i no taf in istis. Prĩo q̃ztũ ad eũ q merebaf. q̄ nõ tñ hõ. sz ẽt d̄s. 2° q̃ztũ ad tp̄s q̄ me rebaf. q̄ ab istãti ɔceptiõis sue vsq; ad horã mortis. 3° q̃ztũ ad id p q̃d merebaf q̄ p hitũ p̄fectissime charitatis. ⁊ p exer citũ p̄fectissime virtutis. 4. q̃ztũ ad cuiz cui merebaf: q̄ non tñ sibi. sed etiã uo/bis. Oib⁹. n. opibus q̄ ꝓcedebãt ex libe ro arbitrio meruit sibi vitã eternã iã ha bitã ⁊ nobis hñdã. 5. q̃ztũ ad id q̃d mere baf nobis. q̄ veniã. grãm ⁊ gloriã stolã quoq; carnis ⁊ apti̇onẽ ianue celestis. Añ incarnationẽ. n. xp̄i diabolus hñit manũ attrahentẽ. ⁊ manũ ipellẽtẽ. At trahentẽ dico potẽter in culpã. Jmpel lentẽ aũt sine obstaculo ad limbũ in pe/nã. Sz xp̄s primã manũ suo merito de bilitauit. scdaz v̄o pẽit⁹ amputauit. Jgi tur in merito xp̄i radicata sunt merita nr̄a siue satisfactoria pene. sine merito/ria vite eterne. q̄ nec ab offensa creato ris digni fuim⁹ absolui. nec imensitatem p̄mij q̄ deus est digni fuim⁹ asseq nisi per meritũ hois d̄i. 6° q̃ztũ ad id q̃d mereba tur sibi. q̄ lz nõ mereref glorificationez mẽtis quã iã hẽbat meruit tñ sibi p hũi litatẽ passiõis acceleratiõez resurrectio nis glorificationẽ sui nois. ⁊ dignitatez iudiciarie ꝑtãtis. sic ait. Apo. ad phi. 2. Xp̄s fcũs ẽ p nobis obe. u. ad mor. ⁊ se/quif. ꝓpter q̃d ⁊ deus exal. il. quo ad p̄/mũ. ⁊ dedit illi nomẽ ⁊c̃. quo ad 2ᵐ. vt ĩ noie Jesu oẽ g. f. ⁊c̃. quo ad 3ᵐ. 7. q̃ztuz ad modũz q̄ merebaf. D̄r. n. mereri qs tripliciter. s. de indebito faciẽdo d̄bitũz

vel de debito magis debitū vel de debito vno modo faciendo debitū alio mō. Premissis duob⁹ modis meruit nobis ꝛ non sibi. q2 non poterat facere sibi de indebito debitum. vel de debito magis debitū. cū a principio fuerit sanctissim⁹ nec in sanctitate potuerit pficere. tertio vero modo meruit sibi. q2 bonū glorie qđ sibi fuit debitū per gratiā vnionis fecit sibi debitū alio mō. s. per virtutē bone operationis. meruit. n. sibi vitā eternā iam habitā sicut nobis habendam.

De voluntate xp̄i. Cap. 17.

Voluntas i xp̄o duplex fuit. s. creata ꝛ increata. de qua supra dictū est. s3 creata voluntas eius duplex fuit. s. rōnis ꝛ sensualitatis. Adhuc voluntas rōnis duplex est. s. rōnis vt rō est. ꝛ rōnis vt nā est. voluntate rōnis vt rō est pformauit se in oib⁹ voluntati icreate. sed volūtate rōnis vt nā est ꝛ volūtate sensualitatis voluit aliqd ꝓpriū. qđ noluit voluntate rōnis vt rō est s. non mori. ꝛ in hoc iste volūtates non fuerūt sibi ꝯrie: l3 volita ꝯrie fuerunt. qꝛ ſm voluntatē diuinā qđ iustu3 erat voluit. sed volūtate rōnis iuste ꝯsensit. ſm vō volūtatē carnis penā recusauit. ꝛ sic vnaqueq3 volūtas qđ suū erat tēuit. s. volūtas dīna iustitiā. volūtas rōnis obediētiā. volūtas carnis nā3. i. pene recusatiōe3. Vñ p3 ꝙ aliqd velle ē illicitū rōi qđ nō ē illicitū sensualitati. sic fuit in xp̄o velle non mori. q̄3uis volūtas non moriendi fuerit cālit a sensualitate. fuit tñ occasionalr a rōe q2 xp̄s sic voluit fecit illđ horribile vēire i imaginē ꝛ estiatione q̄ fcō nālr mortē refugit. h̄ āt voluit pp nr̄a3 istructionē. ꝛ sic rō ꝓ sensualitate aduocaui dicēs. Pr̄ si fieri ꝑt trāseat a me calix iste. ꝛ h̄ petitio fuit tā sensualitatis q̄3 rōnis. S3 sensualitatis fuit tanq̄3 affectātis rōis āt tanq̄3 ꝓponētis. ꝛ h̄ xp̄s fieri voluit ad triplicē istructionē nr̄a3. pͣ est vt sciam⁹ non eē pctm̄ aliqd velle ex sensualitate: qđ est ꝯriū voluntati dīne. 2ͣ est vt martyres xp̄i non se desperēt si mortē horreāt. cū illā ēt fili⁹ dei horruit. 3ͣ ē vt discam⁹ discrete petē. s. supponēdo volūtatē nr̄a3 volūtati diuine. ꝛ h̄ notaṫ in ꝯditione apposita si fieri ꝑt. ꝛ ibi. verūtñ non sicut ego volo.

De defectib⁹ quos xp̄s assūpsit. c. 18.

Non solū xp̄s assumpsit hūana3 nām sed ēt defect⁹ circa nām q̄s v3 ipm decuit assumē vñ cū pene sint excitatiue vtutis pfecte ꝛ testificatiue hūane nāe non simulate assūpsit penalitates tā corpales q̄3 spūales q̄ respiciūt nr̄am nā3 in cōi sic famē. siti3 ex abūtia alimēti. tristiciā ꝛ dolorē i pñtia nocumēti ꝛ hmōi. vt est calor. frig⁹ lassitudo ꝛc̄. Nec oēs defect⁹ corpales assūpsit. sic sunt defect⁹ egritudinū multiformiū: nec oēs spūales sic sunt pctm̄ ignorātia rebellio carnis ad spm̄. Preterea q2 nullus inocēs d3 luit⁹ penā sustinere. cū h̄ eēt ꝯ ordine3 diuine iustitie xp̄s sic penalitates suscepit vt tñ pati non posset iuite. q2 passio sua nec fuit ꝯ ordine3 diuine volūtatis. nec ꝯ ordinē rationis l3 ꝯ volūtatē sensualitatis ꝛ carnis. Dicim⁹ ēt ꝙ xp̄s vere timuit ꝛ vere doluit ꝛ vere tristis fuit ꝓut ista notāt ꝑ passionē. Differt autē ꝓpassio a passione quia tūc affectio dr̄ ꝓpassio qñ ala sic afficiṫ ꝙ oculum mentis nequaq̄3 turbat. sed passio mentem turbat ꝛ facit a rectitudine vel a contēplatione dei deuiare. ꝛ tunc ratio lediṫ ꝛ patiṫ vñ differunt ista duo. sicut dispositio ꝛ habitus.

De passione xp̄i. Cap. 19.

Circa passionē dñi cōmēdamus in opere patientiā insuperabilē in modo hūilitatē admirabilē. in cā charitatē inestimabilē. Circa corpus nota ꝙ xp̄s sustinuit clauoꝝ asperitatē in tactu. In auditu opprobrioꝝ cō

firmatiões. In gustu aceti et fellis amaritudiné. In ocul' lachrymarum effusioné. In cordie timoré. De mo patiedi tené dū est q xps passus est passione gñali qr fm oia mebra corpis. Isa.53. Uidim' eū nō habenté spéz neqz decoré. Ité passiõe acerba. Tre.i. O vos oés q trāsitis p viā. Fuit xpi passio maxia tū rõe inté tiõis pp optimā dispõné ipsi' patiētis tū pp inocentiā ei'. tū pp honoris ei' excellentiā. Honorabilis.n.si cõfundit plus ledit pcipue inter suos. Ité grauis fuit eius passio pp ipsi' vtuositaté. qr hō vilis morte sua dolere nō dz cū turpitudo sua tūc finé capiat. Itez pp ignominiosam passioné q attendit in patibulo crucis q fuit suppliciū pessimorum et in cõsortio iniquorum.s. latronū cū qb' erat dānatus. Curat āt xps passiõe gñali infectioné vniuersalé passiõe acerba libidinem passiõe ignominiosa supbie psumptioné. In cā passionis attēdit charitas maxia q nos liberauit ab iferno veniā dando. q renouauit grāz largiēdo q celum apuit glīaz pferēdū. Hec tria notant in titulo crucis. Nā pp pm dr iesus. pp 2m dr nazaren'. qd iterptat cādidus. pp 3m rex iudeorum. Xps sanguiné suū fudit qnqz vicib' viu' et semel mortu'.s. in circūcisiõe. in orōne in coronatiõe. in flagellatiõe. et in crucifixiõe in lāceatiõe. p pmū docemur pctā abijcē. p 2m mētis anguistiā p salute nrā tenet. p 3m aiaz nraz vtutib' ornat. p 4m carné nram domare. p 5m mēbra nrā mādatis dei ligare. per 6m vulneratū cor amore dei hre. Postréo qr iste passiões nō attingebāt dinā nāz s; hūanā iō i morté xpi fctā est disiō aie a carne vt tū salua eét vnio tā carnis qz aie ad diuinitatem. Hoc ét sciédū é q xps si passus ū fuisset. tū senio defecisset q̄tū ptinebat ad pditioné humanae nāe in se psiderate sine vnione. s; i ptáte nāe vnite fuit vl' sic deficere: vl' nō deficere.

¶ De effectu passionis xpi. Ca. 20.

Fect' passiōis xpi multiplex é. e sic pz in his qnqz vsib'. Passio debilitat spoliat iformat honorat. Excitat inflāmat repat pacez dat et armat. Sanat viuificat ducit dulcorat obūbrat. A culpa reuocat reserat illuminat ornat passio dbilitat vtuté demonū. iob.40. Quasi in hamo capiet Leuiathā. Spoliat infernū. Isa. Uoca nomé ei' spolia dtrahe. iformat p exéplū. pma petri.4. Xps passus est p nob' vobis re.exm. vñ xps est qsi liber posit' in pulpito crucis vt discam' obediētiā patientiā hūilitaté et charitaté. Disce auté quō se hūit spālr in caplo qd si tenebat. vñ Ber. Stetit iesus corā pside inclinato capite. vultu placido. sermone raro voce submissa. deflexis in terrā aspectib'. patiis ad opprobria. et ad vbera pmpt'. Honorat imitatores suos. Hester. Sic honorabit qué rex voluerit honorare. Excitat ad pugnā spūalem. Macha.6. Ostēderūt elephātib' sanguiné. inflāmat ad diligēdū. Ber. Sup oia te mihi rddit amabilé bōe Iesu calix qué bibisti. op' redēptiōis nre. Repat nāmq āgelicā. Ipe.n.xps é lapis angularis q fecit vtraqz vnū. Pacé dat iter deuz et hoies. et iter āgelū et hoies. et iter hoies et hoiez. Eccl'. In tpe iracūdie fact' est recōciliatio. Armat p mūdū carné et diabolū. vñ signat p clypeū qué leuauit io sue ptra haym. Sanat mētis vulnera. Nu.21. Aspiciētes in spenté eneū sanabant. Uiuificat spūalr Apo. ad ro. Cū eém' mortui pctis pui.&c. Aug. Mortu' est vnic' ne maneret vnicus. Ducit p mare hui' mūdi. Exo.4.d vga. Moysi. Dulcorat. Exodi de ligno misso i aqs Marath. Obūbrat. Cañ.2. Sub vmbra illi' qué desi. sedi. A culpa reuocat. Isa.53°. Attrit' est pp scelera nrā. Reserat celū. Isa. Dabis clauē dauit.i.cru

cē sup humerū ei⁹ illuminat. vñ crux ē q̄si candelabrū tabernaculi. Itē Tobi. Illuminatus est p fel piscis. Ornat. vñ dixit btā Agnes. Et sanguis ei⁹ ornauit genas meas. Xp̄s passione sua vicit diabolū quē ligauit. infernū quē spoliauit. mortē q̄z supauit. mūdū quē ptēpsit. suppliciū qd ptulit. celū qd aperuit Passio xp̄i tollit. septē vitia capitalia. Tollit. n. supbiā capitis inclinatio p q̄z videbat fugere titulū crucis. in q̄ scriptū erat rex iudeoꝝ. Inuidiā brachioꝝ extēsio q̄si ad amplexū inuitans. Auaritiā multoꝝ errogatio q̄ in passiōe tradidit. Ber. Disce hō inq̄ztū debes diligere deū q nobis carnē suā in cibū. sanguinē in potū. aiaz in preciū. vestē cruci fixorib⁹. corp⁹ discipulis. Matrē ioāni. Accidiā festinatio ad passionē. irā mollis respōsio. Gulā felli ⁊ aceti potatio. Luxuriā lateris vulneratio. In redemptiōe nr̄a fuit grā mirabilis. Primo ex pte motiui. q: charitas dei vidit q̄ nec p amicos. nec p p̄ciū poteramus nos redimere. Propterea fratrē nr̄m se fecit nr̄az nāz assumēdo. vñ ps. Redime me dn̄e ⁊ miserere mei. q: vnicus. i. nō hn̄s amicos. ⁊ paup. i. nō hn̄s p̄ciū suz ego. 2° ex pte redimētis q cū liberare posset ex potētia fecit hoc poti⁹ ex mīa vt ad amorē nos ɔstrīgeret suū: ⁊ iustitie ipi⁹ satisfaceret. 3° ex pte redēpti q opp̄mebat criminū suitute: ⁊ detinebat in carcere. Sz ꝙ p̄mū magnū erat q̄ fili⁹ fu⁹ fieret: vt fu⁹ fieret liber. ꝙ 2ᵐ magnuz fuit q̄ dn̄s ad carcerē lībi descenderet: vt seru⁹ celū ascēderet. 4° ex pte iustitie. q: nulla iustitia dictabat vt inocēs puniret p reo. 5° ex pte excellētie dīne. q: mirꝫ erat q̄ imp̄ciabile ponebat sub p̄ciovilis creature. 6° ex pte p̄cij dati. Si n. redemisset nos sole adhuc ad grās teneremur. nūc āt redemit nos aīa corpe ⁊ vita vt nihil boꝝ sibi sbtraherem⁹.

Circa passionē dn̄i nota septē suauitates. s. iclinationē capitis ad osculū in signū nr̄e recōciliatiōis. Brachioꝝ extēsionē ad āplexū in signuz receptionis in graz ꝯ pctō. Lateris aptionē pp effusionē p̄cij nr̄e redēptiōis ⁊ ablutiōis. Exiuit. n. sanguis ⁊ aq̄. Clauoꝝ in māib⁹ ⁊ pedibus infixionē pp memoriā nr̄e recordatiōis. Isa. 49. Nūqd obliuisci pōt mulier infantē suū. Corpis denudationē ī ex.ᵐ nr̄e ɔfessiōis q̄ dꝫ eē nuda. Crucis portatiōez ī ex.ᵐ nr̄e imitatiōis. Corone spinee ipositionē in figurā nr̄e glorificatiōis. De effectu passionis dn̄i ait Aug. Per redēptoris nr̄i mortē de tenebris ad lucē. de morte ad vitā. de corruptiōe ad icorruptionē. ꝯ exilio ad patriā. de luctu ad gaudiū. de terris ad celeste regnū vocati sumus. Itez dicit q̄ xp̄s fuit sacerdos per queꝫ reconciliati sum⁹: fuit tēplū in quo recōciliati sum⁹ fuit ds cui reconciliati sum⁹. Xp̄s fuit mediator pp̄li iudaici ⁊ gētilis. ⁊ ꝯm h̄ dr̄ lapis angularis. Itē boīuz ⁊ āgeloꝝ. ⁊ ꝯm h̄ dr̄ pacificus. Itē dei ⁊ boīuz. ⁊ ꝯm hoc dr̄ redēptor. Ber. Quid vltra debuit facere ⁊ nō fecit? Absoluit vinctū. Illuminauit cecū. Reduxit erroneū. Recōciliauit reū. Itē Aug. Ecce p impio pietas flagellatur. p stulto sapiens illuditur. p mendace veritas negatur: p iniquo dānatur iustitia. p crudeli mīa affligitur. p misero sinceritas replet aceto. Dulcedo felle ibuit. p mortuo vita morit. Christus p nr̄a infirmitate medicinas accepit in se. curauit. n. nos per dietam q̄ñ ieiunauit. 40. dieb⁹ ⁊c̄. per sudorē q̄ñ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis. p minutionez q̄ñ fuit clauis ⁊ lāceavulneratus. p potationē q̄ñ gustauit acetū felle mixtū per emplastrum q̄ñ eius facies fuit sputis illita. per electuariuz quando corpus ⁊ sanguinem dedit in cena discipulis.

¶ De cruce dñi. Cap. 21.

i In cruce xp̄i notãt hec. Suppliciũ quo nullũ maius. Tre.1. O vos oẽs q̃ trãsitis p viã ꝛc̃. Nullũ mai⁹ dico ex eo q̃ passus est ipe iustus p iniustis ex iniustis cãis sub iniustis iudicib⁹ ꝛ iniustis penis. Opprobriũ quo nullũ vili⁹. Sapie.3. Morte turpissima ꝯdẽnemus eũ. Preciũ quo nullũ ꝯuemẽti⁹ qꝛ sicut p lignũ venit culpa. sic ꝛ p lignũ redẽptio. Mysteriũ quo nullũ ꝓfundi⁹. Ephe.3. Ut possitis cõprehẽdere cũ oĩbus scĩs ꝛc̃. q̃d exposuit Aug. de cruce. Exẽplũ quo nullũ perfectius. 1. Petri. Xp̄s passus est p nobis ꝛc̃. Crux m̄tis reb⁹ cõparaẽ. ipsa est. n. clauis celi. Uectis arche. Nauis maris. Arbor Dañ. Palma fructuũ. Salomõis. Baculus iacob quo trãsiuit iordanẽ. Speculum imitatiõis. Scala ascẽsiõis. Ham⁹ quo Leuiathã capiẽ. Torcular quo xp̄i sanguis exprimiẽ. Cytbara q̃ demõ saulis cõpesciẽ. Paulus quo serpẽs eneus suspẽdiẽ. Thau quo frõtes fideliũ signanẽ. Candelabꝝ quo tab̃naculũ illuminaẽ. Lignũ aq̃s Marath dulcorans. Uirga Moysi p mare rubꝝ ppl'm dei ducens. Gladi⁹ ipiꝰ Goliã decapitãs. Uexillũ ad pugnã sp̄ualẽ colligẽs. Cathedra discipulos xp̄i erudiẽs. Equ⁹ di amicos honorãs. Clypeus iosue hay ipugnãs. Liber mysteria ꝓfunda ꝯtinẽs. Altare acceptissimã oblatõeſ recipiẽs. Septẽ v̄ba xp̄s in cruce ꝓtulit. p^m. P̄r ignosce illis. 2^m. Hodie mecũ eris in padiso. 3^m Mulier ecce fili⁹ tu⁹. 4^m Sitio. 5^m Hely Hely Lamazabatãi. 6^m P̄r in man⁹ tuas cõmẽdo sp̄m meũ. 7^m Cõsumatũ est. p p^m docemur iniurias dimittere. p 2^m petẽtes exaudire. p 3^m parẽtes honorare. p 4^m Salutẽ nr̃aꝫ d̃siderare. p 5^m ad deũ in nec̃itatib⁹ clamare. p 6^m auxiliũ n̄rm in dõ põere. p 7^m vitã nr̃aꝫ sine debito ꝯsumare. Quatuor brachia crucis signant q̃tuor virtutes q̃b⁹ extẽdi dꝫ hõ n̄r iterior. Signat. n. ps supior charitatẽ. iferior humilitatẽ. A dextris obedientiã. A sinistris patiẽtiã. itẽ in q̃tuor brachijs crucis notanẽ bñficia crucis. Signat. n. ps supior iãue celestis aptionẽ. iferior iferni destructõeſ. A dextris gr̃e collatõeſ. A sinistris pcõꝝ remissionẽ. Quatuor ligna fuerũt i cruce sicut dicit magr̄ in hystoria. pes nãq3 crucis de cedro. Stipes de cypsso. Trãsuersale de palma. Tabula de oliua. Signat enĩ cedr⁹ altitudineꝫ ꝯtẽplatiõis. Cypssus fama bone opionis. Palma fructũ iustitie. Oliua lenitatem m̃isicordie.

¶ De descẽsu xp̄i ad iferos. Cap. 22.

i Anima xp̄i post morteꝫ descẽdit ad ifernũ. sive ad lĩbũ ad liberatõeſ eoꝝ q̃ xp̄i mẽbra exĩtes de hoc sc̃lo trãsierũt. Diabolus. n. dũ manus in eũ extẽdit i quo nihil iuris hẽbat merito amisit i alijs ptãtẽ. Alia cã q̃re xp̄s ad iferos descẽdit est vt tãtus esset descẽsus q̃tus eẽt liberãdoꝝ casus. primus. n. hõ sic in statera libi arbitrij posit⁹ erat vt posset ad vitã eternã ascẽdẽ. vel ad mortẽ descẽdere ꝓut vellet. Sꝫ pctõ parato sic alteꝝ brachiuꝫ statere p on⁹ culpe depssuꝫ ẽ. vt eẽt in imo iferni. alteꝝ vero in sũmo celi. Nõ aũt ascẽderet depssuꝫ nisi d̃scẽderet brachiũ aliud. Descẽdit ḡ dñs vsq3 ad ifernũ vt hoĩeꝫ captiuũ eleuaret vsq3 ad celuꝫ. Tertia rõ est q̃re xp̄s descẽdit ad ifernũ. s. vt sicut viuus fuerat lumẽ mũdi p p̄ntiam corpalẽ. ita mortu⁹ eẽt iferni lumẽ p diuinitatis maiestatẽ. q̃rta rõ ẽ vt idẽ xp̄s h̃ exeq̃ret p efficaciã q̃d passiõe sua meruerat ꝫ sufficiẽtiã. Duo q̃ppe meruit p suã passionẽ. s. satisfactõeſ. ꝛ ianue aptiõeſ ꝛ iõ h̃ duo effecit in descẽsu suo ad iferos. q̃ p satisfactõeſ soluta sunt iã vincula captiuitatis. p aptiõeſ ãt ianue fcã est illustratio ipsius carceris et s̃m lucẽ

exteriores. Liberauit aūt xps oēs illos q meriti sui capaces esse poterāt sic fuerunt scti prēs q nō pp reatū psone: sꝫ pp reatū nāe nō ōtinebant. Dānati aūt huius meriti capaces nō fūt. neqꝫ puuli in libo detēti. qꝛ de corpe xpi non sunt: nec p fidē. nec p fidei sacrm. Dicendū est ꝙ ꝙ aīa xpi p triduū mortis sue cū scis patribus in limbo fuit. Ibidē fuit ⁊ latro cui dñs dixit. Hodie mecū eris in paradiso. qꝛ noīe paradisi intelligit dei fruitio. qꝛ pacta dei passiōe. tāꝫ ipse latro ꝙ alij q erāt in libo viderūt deū p eēntiaꝫ. Ad quē āt īfernū. descēderit si scire volueris. nota ꝙ īfernus sūit dupl'r. s. p pena. ⁊ p loco pene. sꝫ pmū dr ꝙ demōes īfernū secū portant sp. Itē put sumit p loco pene īfernus qdrupl'r distiguitur. Unus ē īfern' dānatoꝝ in quo est pena sensus ⁊ dāni. ac tenebre iteriores ⁊ exteriores. i. absētia grē. iste semp hꝫ luctū. Sup hūc locū ē purgatori' ī quo ē pena sensus ⁊ dāni. ⁊ ad tps. ⁊ sunt ibi tenebre exteriores. ⁊ nō īteriores. qꝛ hūt graꝫ ⁊ lucē īteriorē qua vidēt se esse saluādos. Supm' loc' īter hec est libus scōꝝ patꝝ vbi fuit pena dāni ⁊ nō sensus. ⁊ fuerunt ibi tenebre extiores. ⁊ nō tenebre priuatiōis grē. Ad hūc locū xps descēdit. ac suos īde liberauit. ⁊ sic īfernuꝫ momordit. qꝛ ptē abstulit ⁊ ptē religt. mortem vo quo ad electos penit' destruxit. sic dr Osee. O mors ero mors tua. Morsus tuus o īferne. ī Osee. 13. Hic qꝫ locus sinus abrahe dicebat. qꝛ abrahā ibi fuit. Sꝫ nūc celū empireū est sinus Abrahe qꝛ iaꝫ est ibi Abrahā. A nullo pdictoꝝ locoꝝ ē trāsit' ad aliū: nisi ꝙ olim a scdo fuit trāsit' ad qrtū: hoc est a purgatorio ad libū scōꝝ patꝝ. Ex iaꝫ pdictis pꝫ q̄re cātam'. Liba aīas oluꝫ fideliū defunctoꝝ de penis īferni ⁊ de pfūdo lacu. qꝛ īfernus ibi sumit p purgatorio. sic ⁊ ibi sumit p limbo qñ dr xps ad īferos descē disse. Ex pdictis collige ꝙ xps mortu' corpe descēdit ad īferos in aīa: ⁊ surrexit in vtroqꝫ. Dicēduꝫ est ꝙ xps illo triduo totus fuit in sepulchro: sed nō totuꝫ ⁊ totus fuit in inferno sꝫ non totū: qꝛ totus dicit psonaꝫ. totū vero dicit naturā. Silr dōm ꝙ cum vnio aīe cuꝫ corpore faciat hoīem xps in illo triduo non fuit hō. lꝫ aīa ⁊ caro vnita essent cuꝫ verbo.

¶ De resurrectiōe xpi. cap. 23.

c Xrist' resurrexit tña die a mortuis resumēdo corp' nō tale q̄le prius hūit: sꝫ īpassibile ⁊ īmortale. Caro enī xpi q̄ ī natiuitate floruit: ī passiōe arruit p glīaꝫ resurrectiōis refloruit: ⁊ renouata est vt aqle iuuētus. tūc leo catuluꝫ suū suscitauit: ⁊ vt fenix reuixit. tunc sic dr Iere. Figulus ex eodeꝫ luto fracti vasis fecit vas aliō sicut placuit in oculis ei'. Tūc ionas de ventre ceti illesus exiuit. tūc vestitū ē cādelabꝝ auro tūc suscitatū ē tabnaculū dauid qd ceciderat. tunc refulsit sol q prius erat ī nubilo. tūc viuificatū ē granū frumēti qd cadēs ī trā mortuū fuerat. Tunc ceru' resūpsit cornua. tūc Sāson tulit portas cū postib'. tūc ioseph educt' de carce tōdet ⁊ ₚstituit dñs egypti. tūc ₚscissus sacc' circūdat letitia. Dns pbauit resurrectōeꝫ suā eē verā p āgelos q nō mētiunt. Mat. 28. Rñdēs āt āgelus dixit mlīerib'. Itē p inimicos quoꝝ validissimū ē testimoniū. Math. Ecce qdā de custodib' venerūt in ciuitatē ⁊ nūciauerūt pncipib' sacer. ⁊c. Itē pbauit eaꝫ nō arte magica fcāꝫ. ⁊ h p comestionē. Itē nō eē fantastici corpis: ⁊ hoc p tactū. Itē pbauit in eodē corpe q̄ passus ē fcāꝫ ⁊ h p oñsionē cicatricū. Itē pbauit eā fuisse ī corpe glificato vnito deitati. ⁊ h p īgressuꝫ ī domū ianuis clausis. Itē pbauit eā mltis appitōib'. Apparuit enī ipa die resurrectōis qnqes. pmo marie magdalene. Io. 21. Mulier qd ploras. 2° mlīerib' redeūtib' a monumēto.

Mat. vlt. 3° Petro. sed nō inueīt mod⁹. 4° duob⁹ discipulis euntib⁹ in ema⁹ Luc. vl. 5° discipulis ꝯgregatis pp metū iu/ deoꝝ qñ Thomas nō fuit cū eis. Jo. 20. Itē appuit inf resurrectionē ⁊ ascēsiōes quqꝫ. Pⁱo Thome cū alijs. Jo. 20. 2° discipul' piscātib⁹ ad mare tyberiadis Jo. 21. 3° discipul' in mōte thabor. Ma. vlt. 4° i hierusalē. 5° qñ comedit cū di/ scipul'. Mat. ⁊ Lu. vlt. ⁊ Actuū. i. Mltis ō causis surrexit dñs. s. vt scripturas iplēt. qñ enī dñs dixit. Ecce ascēdim⁹ hierosolymā ⁊c. Luce. 18. Iiunxit ⁊ die tertia resurget. vt nos ad surgēdū spūa/ lif puocaret: qꝛ turpe est vt sedeat seru⁹ qñ corā eo surgit dñs. vt futurā resurre ctionē in se pbaret. vt potētiā sue diuinita tis ōndēt. qꝛ mortuos suscitare nō ē op⁹ nāe. sꝫ dei potētie. Nō est. n. regressus a puatiōe ad habitū. vt nos ad ɔtēnenda terrena ꝑ adipiscēda glīa alaret. surre/ xit xp̄s velocif. qꝛ tertia die. Naꝫ sic ia/ nuis clausis ad discipulos intrauit. ⁊ sic salua vginitate de vtero mr̄is exiuit sic etī mortuū nec petra in q̄ iacuit: nec mi litū custodia potuit retiere. Integralr. qꝛ in corpe ⁊ aīa. Socialr. qꝛ multa corpa scōꝝ q dormierāt surrexerūt. Eternalr apo. ad Ro. 6. Christ⁹ resurgēs ex mor tuis iā nō morif ⁊c. Silr surgēdū est no bis spūalr sic eis modis resurgem⁹ i die iudicij corpalr. Resurrectio xp̄i est cā ⁊ figura nr̄e resurrectionis spūal. cā dico motiua. ⁊ h̄ dr̄ qꝛ cā motiua est in cōpa/ tione nr̄i. Dū enī ɔsideram⁹ gloriā resur rectiōis xp̄i mouemur ad surgēdū in no uitate vite. itē cā motiua est in ɔsidera/ tione dei pr̄is. qm̄ pr̄ dans resurrectōeꝫ filio mouef ad dandā eandē gloriā fra/ tribus suis. sicut rex qñ facit filiū suum militē mouef amore filij vt cū eo faciat multos milites. Figura v̄o fuit qꝛ sicut xp̄s surrexit i nouitate vite: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulem⁹. itē sic dieꝫ re/ surrectionis xp̄i precessit dies mortis in parasceue ⁊ dies qetis in sabbato sequē ti. ita ⁊ nr̄am gloriosaꝫ resurrectiōeꝫ p/ cedit in nob mortificatio vitiorū: ⁊ qes ɔtēplatōis eternoꝝ. Nota q̄ sic duplex est mors. s. aīe p culpā: ⁊ corpis p extin/ ctionē: ita duplex est resurrectio. s. aīe p grāꝫ. ⁊ corpis p glīā. Et sicut aīe mors causauit mortē corpis sic hētur Ge. 3. ita ecōtra resurrectio aīe causabit resur rectōeꝫ corpis glīosaꝫ. Sciēdū q̄ qdaꝫ resuscitāf ficte sic. Samuel. q lꝫ ve sau/ li apparuerit. vt hr̄. i. Regū. 27. nō tñ ve resuscitat⁹ fuit. qdā iperfecte sic Lazar⁹ iterū moriturus. qdā pfecte sic xp̄s sꝫ vi ctur⁹. Pⁱa resuscitatio sigiat ɔuersio/ nē siue penitētiā hypocritaꝝ. Scd̄a re/ cidiuantium. Tertia perseuerantium.

De ascensione christi. Cap. 24.

Differētia est inf ascēsionē ⁊ assū ptionē ⁊ euolutionē. qm̄ ascēsio ptinet ad xp̄ꝫ. assūptio ad beatā virginē. Euolutio aūt ad alios scōs. Et rō hm̄oi ē. qm̄ ascēsio fit ꝑ ꝑpa v̄tute ascē/ dētis. Assūptio āt virtute xp̄i assumētis q̄ filius obsequ mr̄i. Euolatio v̄o fit mi/ nisterio āgeloꝝ. Alia ē dr̄ia qꝛ loc⁹ euo/ lātiū est ſm distīctionē choroꝝ. Locus v̄o assūpte virgis est sup choros angelo rū. Loc⁹ xp̄i ascēdētis ē supra vł vltra lo cū assūpte virgis. Circa ascēsionē xp̄i. 8° sūt ɔsiderāda q̄ circūstāt ascēsiōem: ⁊ colligunf ex offō de ascēsiōe. Primuꝫ ē q̄ eleuat⁹ ē vidētib⁹ discipul' vt desiderī ū veniēdi ad ipꝫ excitaref in eis. 2^m ē q̄ nubes suscepit eū ab ocul' eoꝝ. p vmbrā nubis signaf q̄ in h̄ mortali corpe iesuꝫ in altū vidē nō possum⁹. 3^m ē q̄ eleuatis māib⁹ ferebaf i celū. Eleuauit man⁹ pp duo. s. vt suos pr̄i offerret. ⁊ vt inimicos manu alte retracta pcuteret. 4^m ē q̄ bñ dixit eis vt eos ɔ̄ hostē mūiret ⁊ bōis ce lestib⁹ augēt. 5^m ē q̄ ascēdit i iubilatiōe qđ referf ad vocē iocūditatis redēpto/

rū ascendētiū cū ipo q pus voce lachri/ mabili i portis iferni clamauerūt. Ad uenisti dsiderabil' quē expectabam⁹. 6ᵐ ē q ascēdit in voce tube. qd refert ad so nuz pdicatiōis aplox q son⁹ fuit eis iniū ct⁹ dicēte dño. Eūtes i mūdū vniuersū pdicate euāgeliū oī creature. Mat. vl. Ex tūc. n. i oēz trā exiuit: so. eox. 7ᵐ ē q ascēdēs i altū captiuā duxit captiuita/ tē. i. captiuos i captiuitate iferni qs se/ cū victor eduxit. 8ᵐ ē q dedit dona hoib⁹ qr oīa bōa nra desursū sūt q xps ascēdit. Hox pma duo hnt ex epla: s; triū z qr/ tū ex fine euāgelij. Luc. vl. qntū z sextū ē ps. septimū z octauuz ex epl'a. Pauli ad ephe. 4. Ascēdit xps egressus ad ce/ lū multipl'r. sc; tāq; ver⁹ obediēs cōple ta obediētia q ad prēz tāq; bōus media tor fcā pace z pcordia q ad hoies tanq; strenu⁹ ppugnator p demones. Ascēdit xps pluribus de causis. s. ad qescendu; post labores qb⁹ fatigat⁹ fuit trigīta tri/ b⁹ ānis nob huiēs. Ad intercedēdū pro amicis, p qb⁹ vtil'r laborauit. Ber. Se/ curū accessuz hēs o hō ad deū vbi hēs fi liū mediatorē: z mrē; mediatricē. Fi/ li⁹ ostēdit prī latus z vulnera. Mr ostē dit filio pectus z vbera. ibi nlla pt eē re pulsa. vbi tot occurrūt amoris isignia. Xps g optimus aduocat⁹ ē q tot h; lin/ guas p nob loquētes qd p nob vulnera accepit. Ad pquerēdū de inimicis p q/ bus vires suas inutil'r expēdit. Isai. In vacuū laboraui. Itē ascēdit xps vt nob locū pparet. Jo. 16. Uado vob pare lo cū: vt fiduciā hoc ip; spandi nob tribue ret. vt in corpalē possessionē etne here/ ditatis nō mitteret. Jo. 13. Si. n. n abie ro paclyt⁹ n veniā ad vos. Ut desideriū nrm post se traheret. Cant. Trahe me post te. Ut viā nobis ad celū ostēderet. qr sic dixit. Lucas. Eduxit dñs pu⁹ di/ scipulos suos foras ciuitatē in Betha/ niā vt ipsa eductiōe cognoscerēt hic nō

hre manētē ciuitatē. q āt in Bethania eduxit eos prius q iterptat domus obe diētie signat q p bonū obediētie trāsitu ri eēnt ad celestia. Post hoc trāsire fe/ cit eos in mōtē oliuax vt p mōtē intelli gat eminētia spūs in ptemplatiōe: p oli uas āt pinguissimi pectoris deuotio. Ul/ terius vo post ista n restat nisi saltus aie in celū. Exaltatus fuit xps tripl'r. sc; in terra pvite meritū. sup terrā per crucis suspēdiū. sup celos per ascēsiōis iubilū. Ascēsio xpi fuit āgelis mirabilis. Isai. 63. Quis est iste q venit de edon tinctis vestibus de bosra. demonib⁹ terribilis i. Re. 8. Nō fuit tātū gaudiū heri z nu/ dius tertius. Ueh nob. Hec sunt verba philistinox qū vociferabant filij israel dū adduceret archa federis de sylo ica/ stra. vt p eā haberent dñū adiutoriū in plio. Hoib⁹ salutaris sic apparet supra ex multiplici ascēsiōe xpi. Ascēdit xps multipl'r. s. potēter. qr eleuatis manib⁹ ferebat in celū. Patēter. qr vidēnb⁹ il/ lis eleuat⁹ est. Gaudēter. qr ascēdit in iubilatiōe. Decēter. qr cū duab⁹ turmis regrediebat. s. hoiu; z āgelox. Nō āt di co q ibi fuerint āgeli in adiutoriū necef sitatis. s; i obsequ; dignitatis. Hoies q q; illos dico qs de inferis liberauit. z q post resurrectiōe; mortui sunt de nume ro saluādox. nec purgatorio vlterius in digētes. Clemēter. qr bñdicit eis. Xps n stati post resurrectōe; celū ascēdit tri plici rōne. Pria qr differēda erat ascē/ sio vt multipl'r pbaret resurrectio. vt dicit Act. i. In multis argumētis ap/ parens eis p dies qdragita. Scda est vt patiētiā nra; informaret q mercedē de bemus eqnimiter expectare. sic agrico la non stati post seminationē metit. sed fructuū maturitatē expectat. Tertia ē pp discipulox pslationē. ut dicit Glo. Act. i. sicut qdragita fuerūt hore mor/ tis xpi. ita qdragita diebus cum eis cō/

uersatus est post resurrectioēz. qꝛ ꝯsolatio diuina excedit tristitiā humanā. Notā q̄ xp̄o ꝯuenit descendere de celo tm̄ modo ƀm diuinam nām̄. qꝛ deus illuc venire dr̄ vbi spāli affectu appet. ſʒ ascendere ꝓprie ei ꝯuenit ƀm humanā nām̄. qꝛ ƀm illam solummodo mutat locuz. non ƀm diuinam naturam.

¶ De ascēsu xp̄i ad dexterā. Cap.25.

Ascendēs xp̄s in celum sedet ad dexterā dei p̄ris oīpotētis duo ītelligunt̄ p dexterā. Primū est eq̄litas maiestatis ad quā Xp̄s sedet ƀʒ diuinitatez. De hac dextera loquit̄ Ap̄ls dicens. Talez hēmus pōtificez q ꝯsedet in dextera maiestatis in excelsis. Scd̄ʒ est q̄ p dexteram ītelligunt̄ potiora bona glie in qbus Xp̄s sedet ƀm humanitatez. qm̄ collatum est ei a deo qcqd cōferri potuit. ꝛ lʒ ab instanti cōceptionis Xp̄s accepit bona gr̄e ꝛ glie in aīa eadē tm̄ bona fuerūt in ascensiōe manifesta. ꝛ in loci ꝯgruentia cōpleta. De hac dextera dr̄ ad collo.3. Que sursuz sunt q̄rite vbi Xp̄s est in dextera dei sedens. ubi dicit Glo. que sursuz vbi sedet Xp̄s sunt potiora bona gr̄e ꝛ glie. Dicimus ergo q̄ ascensio xp̄i fuit tam ad locū q̄ʒ ad dignitatē. Inq̄ʒtum qdem fuit ad locum sic ascendit sup oēs celos vsqʒ ad dignissimū locū celi empirei. siue ad altissimā eius ptem. eo q̄ nobilissimo eius corpi xp̄i ꝯgruit locus talis. Nō est tm̄ dōm q̄ corpus suū sit obligatū ad locū illum. ſʒ qꝛ locꝰ ille sit ibi ƀʒ ꝯgruētiaz deputatꝰ. Inq̄ʒtū aūt ascēsio fuit ad dignitatē sic sedet ad dexterā p̄ris. nō tm̄ quo ad sitū q p̄ri nō ꝯuenit. ſʒ quo ad excellētiā duplicē sicut dcm̄ ē. qꝛ p dexterā ītelligit̄ eq̄litas maiestatis q̄ cōpetit xp̄o ƀʒ diuinitatē. vl̄ pfectio p̄mij q̄ sibi cōpetit ƀʒ hūanitatē. Propterea eūdū quoqʒ nō est q̄ credimꝰ xp̄ʒ ad dexterā dei p̄ris sedētē. Stephanus āt vidit eū stantem a dextris dei. qꝛ nos credimus eū regnātez ꝛ qescētē qd notat̄ in sessione: ſʒ Stephanꝰ in tribulatiōe positus hūit ꝓpugnatorē ꝛ susceptorem. vñ vidit eū stantem. Merito xp̄s dr̄ sedere ad dexteram dei. Sedere qdē qꝛ laborauit. ps. In labo. fui a iu. mea. Ad dexterā āt qꝛ diu fuit in sinistra aduersitatis. ps. Afflictus suz ꝛ hu. sū ni. Dei qꝛ post abiectionez merito dʒ ꝯsequi gloriam qꝛ q se humiliat exaltabitur.

¶ Explicit liber quartus.

¶ Incipiūt capl'a libri qnti in genere.

¶ Expliciũt capl'a. Incipit liber qnt⁹.

¶ De virtutibus ꝛ origi/ne gratie. Cap. 1.

Quemadmoduʒ de celis de⁹ nõ descẽdit p essentiã suã in cõmutabilem ſʒ p influentiã ab ipſo ma nentem. ita nec ſpũs rõnalis eleuat̃ ſu/ pra ſe p ſitũ localeʒ. ſʒ p hitũ deiformẽ. Qũ necesse est ſpũi rõnali ſʒ oʒ eẽ dign⁹ eterne btitudinis q̃ particeps influen/ tie bonitatis diuine.

¶ De bono. Cap. 2.

a B bonũ gr̃e nõ põt qs p ſe veni re cũ hoc nõ ſit ẜʒ limites nãe. ſʒ ẜm influentiam largitatis dĩne. Sicut. n. creatura ꝑ ſua defectibilitate ſuo pncipio ſemp eget. vt ſit in esse nãe. ſic idẽ pncipiũ ꝑ ſua bonitate ĩfluere nõ ceſſat creature rõnali vitã ſpũalẽ. ut bñ ſit ei in eẽ gr̃e quã nõ pt hr̃e ſine deo lar gitore. Verũtñ ĩexcuſabil' eſt hõ ſi gr̃aʒ gratũ faciẽtẽ nõ recipit. q2 gr̃a g̃tis da/ ta ſp p̃ſto ẽ libeꝝ arbitriũ excitare ꝛ cõ/ mouere. cui⁹ ẽ huic ãmonitiõi ꝯſentir̃. ꝛ hoc eſt qð in ſe eſt facere: quo fcõ põt hõ ad' gr̃aʒ gratũ faciẽtẽ ſe ꝑparare. Quã/ uis. n. gr̃a bẽat̃ dei dono efficiẽte. nõ tñ ſine libero arbitrio ꝯſentiente. q2 ſicẽ ait Aug. qui creauit te ſine te ñ ſaluabit te ſine te. Itẽ gr̃a gratũ faciẽs a trib⁹ eſt. ſʒ alr̃ ꝛ alr̃. Eſt. n. a dõ efficiẽte. a gr̃a gra tis data libeꝝ arbitriũ excitãte ꝛ mouẽ te. ꝛ a libo arbitrio ꝯſentiẽte. Quãuis enĩ libeꝝ arbitriũ nõ poſſit gr̃aʒ efficere in hõie põt tñ ſe ad hoc habilitare ꝛ pre parare vt hẽat. Sicut aliqs nõ põt illũi nare domũ. pt tñ apire feneſtrã quo fcõ ſol ĩtrat ꝛ domuʒ illuminat. Qð aũt di co de libero arbitrio ꝯſentiente ĩtelligo de adultis: q2 in puulis fides parentũ ꝛ ſacr̃ʒ eccl'ie. ꝛ meritũ xp̃i ſufficit. ꝛ exci tat eos ĩpotentiã ſui. Sciẽduʒ ẽt q̃ habi litatio ſiue ꝑparatio ad gr̃aʒ triplex eſt ſ. efficiens. formalis. ꝛ mãlis. Pria eſt a deo. 2ª a gr̃a gratis data. 3ª a nobis. Aĩa nãqʒ hʒ facultatẽ ꝛ ĩſtinctũ cogſcẽ/ di ꝛ diligendi deum ex nã. ſʒ nõ hʒ cogni tionem veritatis ꝛ ordineʒ dilectõis ni/ ſi ex gr̃a. Ad opa bona tria nos ĩcitant.

sc3 lex nãe q̃ scripta est in corde hois di/ cẽs. Que vultis vt faciã vob. homĩes rẽ· Nõ q̃ dicit ea eẽ dlectabilia vtilia. ꝛ ho nesta. Gratia q̃ dicit seruiẽdũ eẽ deo qꝛ sũme bon⁹ subueniẽdũ pximo. qꝛ dei fi li⁹. qꝛ imago dei. qꝛ ĩ btitudine socius. Grã nõ daꝛ ei q se nõ habilitat ad grã: ꝛ de hoc multa habes exẽpla. s. in illo q ad largientẽ manũ nõ extendit. qꝛ deus q̃ztũ in se est dat oĩb⁹ affluẽter. In illo q ꝯ lumẽ oculos claudit cũ ds fac oziri so lẽ suũ sup bonos ꝛ malos. In illo q fon tẽ repiẽs fundũ vasis sursũ erigit. qꝛ de⁹ sic ait. Aug. ingẽti liberalitate ac liber tatis vbertate repleuit oẽs creaturas p caput eaꝝ. In illo q domũ suã cingit spi nis ne ingrediaꝛ amicus. Ipe vero de⁹ sp stat ad ostiũ ꝛ pulsat. In illo q cãta/ brũ ꝛ zizaniã nõ extirpat de agro suo p/ pter qḋ fruct⁹ pficere ñ pñt. I illo qui li/ gna igni subtrahit. qꝛ tũc ignis deficit. I illo q ad sumẽdũ cibũ negligit os apire. qꝛ taꝛ dz merito fame mori. In illo qui tpe pugne arma plicit. qꝛ taꝛ sepe capiꝛ ꝛ vulneraꝛ. in illo q mouẽ negligit rẽos tpe tẽpestatis. qꝛ talis sbmergiꝛ. In illo q exñs ĩ egritudĩe medico ꝯdicit. Grã nobis pcedit a do sic radi⁹ a sole. sic ger mẽ a radice. sic mel a flore. sicut riu⁹ a fonte. sicut imago ab artifice. sm exem plar interius ꝛ facturã exterius.

¶ De distĩctiõe grãꝝ. Ca 3.

g Ratia dꝛ triplex. Pmo gñaꝛr ꝛ sic grã ẽ adiutoriũ dĩnũ creaturꝛ gratis impẽsũ. ꝛ indifferẽter ad q̃cũq̃ actu3. qꝛ sine hmõi adiutorio grẽ nihil possumus facere. imo nec in eẽ durare. scdo dꝛ grã spãliter. ꝛ taꝛ grã dꝛ gratis data. s. donũ quo se hõ ꝓparat ad susci/ piendũ donũ spũs scĩ. Hui⁹. n. grẽ ẽ re/ uocare liberũ arbitriũ a malo. ꝛ excita re ad bonũ sine q̃ null⁹ facit sufficienꝛ q̃z tũ in se est vt preparet se ad salutẽ. 3ᵒ. dꝛ grã ppe. s. donũ datũ dĩnitus ad meren dũ. qḋ qdẽ donũ grã gratũ faciẽs appel laꝛ. Sine ista grã null⁹ pt mereri. nec in bono pficere. nec ad glĩã puenire. Ista grã triplex ĩueniꝛ ꝛ innuiꝛ ex vbis Apo stoli vbi ait. Grã dei sum id qḋ sum: ec/ ce pma: ꝛ grã eius in me vacua nõ fuit. ecce scđa. sed gratia eius semper in me manet. ecce tertia. Preter pdicta dicit gratia gratias dans. vt est dus. Itẽ gra tia gratie signũ vt est prophetia ꝛ ptãs faciẽdi miracula. Gratia gratu3 faciẽs distĩguiꝛ ĩ opãtẽ. ꝛ coopantẽ. Grã ope/ rãs dꝛ pueniens. ꝛ incipiẽs. ac liberans qꝛ pcm̃ expellit. Grã coopans dꝛ subse quẽs. ꝛ pficiẽs ac dĩnans. qꝛ libeꝝ arbi triũ adiuuat. ꝛ ei coopaꝛ ĩ merito. Mul tipliciter distĩguiꝛ bonũ. ẽ. n. bonu3 per eẽntiã. ꝛ hoc ẽ deus. Vñ nemo bon⁹ nisi solus dus. Est ꝛ bonũ p participationẽ: ꝛ illud distinguiꝛ ĩ bonu3 nature. Unde Aug. oẽ qḋ ẽ inq̃ztũ ẽ bonũ ẽ. Geñ. 1. Uidit ds cũcta q̃ fecerat. ꝛ erant valde bõa. Itẽ ẽ bonũ in gñe. h est bonũ ĩ ob/ iecto sicut ẽ elemosyna. Naz ibi est act⁹ in debita materia ẽt si desit forma sbstã tiaꝝ. Itẽ ẽ bonũ ex circũstãtia. hoc ẽ qñ ẽ bonũ ex gñe vestiꝛ debitis circũstãtijs sicut est dare elemosynã indigẽti tpe de bito ex cõpassiõe. ꝛ hmõi. Itẽ est bonu3 ṽtutis. ꝛ hoc est qñ addiꝛ opi pfectio ex pte operantis q̃ est p hitu3 mentis bene ꝯstitute. Itẽ ẽ bonũ meritoriũ hoc ẽ qñ addiꝛ opi ipi debiti finis intentio super motũ naturalẽ. Itẽ ẽ bonũ grẽ vt ẽ ipe habitus gratũ deo faciẽs. Itẽ est bonu3 glorie vt bonu3 remuneratiõis eterne.

¶ De effectu grẽ. Cap. 4.

e Ffectus grẽ est qḋ excitat libeꝝ arbitriũ ad bũ cogitãdũ. ꝛ sanat ip3 mutãdo affectũ ipmq̃ roborat pdu cendo ad actum. Itẽ grã hoie3 do recõ ciliat. a pctõ quoq̃ libat. ꝛ penam eter na3 in tpale3 cõmutat. Itẽ grã opa nrã meritoria facit. ꝛ bona per pctm̃ amissa

restituit atqȝ stabulū in palatiū ꝯuertit.
Itē p grām efficit aīa spōsa xpi. filia re/
gis eterni. ⁊ tēpluȝ spūs scti. Itē grā ip/
saȝ aīam purgat illuminat ⁊ pficit. Item
grā mētē eleuat. deo assimilat ⁊ spūali
solatio cibat. Nota ꝙ ꝗuis virtus gra
tuita sił isit aīe cuȝ grā. nō tm̄ hȝ effectū
suum tā cito sicut grā. qm̄ effectus grē ē
facē gratuȝ deo. ⁊ facē dignuȝ vita eter
na. ⁊ h effectus stati iest puero post ba/
ptismuȝ. Uirtutis āt effectus est elicere
actuȝ meritoriū de po°. ⁊ h effectus nō
stati iest puero post baptismuȝ. hoc aūt
nō est pp defectuȝ virtutis. sȝ pp ipoten
tiā nāe agētis. Puer. n. nō est aptus ad
actus voluntarios. Uñ sciēdum ꝙ tri/
plex est pfectio. pma est grē ⁊ cāt gratui
tum. scđa est virtutis. ⁊ cāt bonuȝ actū.
tertia est operis virtutis. ⁊ cāt merituȝ.
prima pfectio perficit aīaȝ. scđa perficit
aīe potētias. tertia perficit ipsos actus.

De v̄tutib⁹ ⁊ p° qd sit v̄tus. cap. 5.

n Unc de virtutibus est agēdum
⁊ pȝio qd sit virtus. Uirtus ē vt
ait Aug. bona q̄litas mentis q̄
bn̄ viuit q̄ nll'us male vtit. quā solus ds̄
i hoīe opat. Hec diffō dat in cōparatiōe
ad agentē. iteȝ Aug. Uirt⁹ est hītus mē
tis bn̄ istitute. hec dat in cōparatiōe ad
bonū in quo est. Itē phs. Uirtus est ha
bitus voluntarius imediate ꝯsistens q̄
ad nos terminata rōne put sapiēs tēter
minauit. Hec dat in cōpositiōe ad actū
in quē est. Itē phs. Uirtus est dispō pfe
cti ad optimuȝ. hᵉ dat fm̄ cōparatiōem
ad fineȝ. iteȝ Isi. Uirtus est aī hītus. na
ture decus. vite rō. moꝝ pietas. cultus
dīnitatis. honoꝛ hoīs. ef'ne btītudis me
ritū. hec dat in cōpositiōe ad effectum.
Diffō Aug. sic exponit. Uirtus est bōa
q̄litas. h ponit q̄litas p gnē. bōa v̄o ad
drīaȝ malaꝝ q̄litatuȝ aīe. Dr quoqȝ bo
na qm̄ a bono deo dat. ⁊ bonos tm̄ inhi/
tat. ⁊ bonos facit ⁊ ad bonū pducit. mē
tis ponit ad drīaȝ q̄litatum q̄ sunt in coꝛ
poꝛe. q̄ bn̄ viuit. ponit ad drīaȝ q̄litatuȝ
q̄bus recte itelligit. sicut est scīa. q̄ nul/
lus male vtit ponit ad drīam q̄litatum
q̄bus bn̄ ⁊ male vti possumus. quā sol⁹
deus opat in hoīe: ponit ad drīam virtu
tum cardinalium q̄ hn̄tur p acq̄sitiōeȝ.
Circa aliā diffōneȝ Aug. notāduȝ ē ꝙ
ibi ponit hītus mentis bn̄ istitute. ⁊ hoc
ad siītudineȝ regni. qd tunc bn̄ instituit
qn̄ recte ꝯsulit ⁊ bn̄ impat. ⁊ iuste obedi
tur. Eodē mō bn̄ istituta est mens si rō
recte ꝯsulit. si voluntas bn̄ impat. si sen
sualitas debito mō obtempat. Ethimo
logia virtutis hec est. Uirtus. n. dr q̄si
vis intus. ⁊ hec vis ꝯsistit in aggressiōe
arduoꝝ in tollerātia aduersoꝝ. ⁊ in ab/
stinentia placitoꝝ. Iteȝ dr virtus q̄si vi
roꝛ nitens. Item dr virtus q̄si viruȝ tu
ens. Item dicitur virtus quasi viribus
nitens. Item dr virtus q̄si viri status.

De pfectiōe v̄tutuȝ. Cap. 6.

c Uȝ v̄tus i medio ꝯsistat fȝ phȝ:
illō mediū ē i trib⁹. s. i agēdis. i.
intra supꝛa ⁊ citra modū Apo. Rōnale
obsequȝ vestrū Ro. 12. In hn̄dis. s. iter
supfluū ⁊ indigētiam. puer. Diuitias ⁊
paupertates ne dederis mihi. In sustinē/
dis. s. iter eleuari in psperis ⁊ deijci i ad
uersis. vn̄ illud. Nō declinetis a dextris
neqȝ a sinistris. Multiplex est pfectio. s.
sufficiētie. hāc hn̄t oēs exn̄tes i charita/
te. Ordis. h⁹ ppriū est fuare cōtinentiā
religiōis. h⁹ ppuȝ ē renūciare oīb⁹. Pre
latiōis ad hāc ptinet pōere aīaȝ p oīb⁹
suis. Securitatis. h⁹ ppriū ē hr̄e mortē
i desiderio. ⁊ vitā in patiētia. Ad pmā p
fectiōeȝ tenet q̄libȝ. ad vltimā vero nul
lus tenet. Sȝ ad tres medias tenent ali
q ex voto. ex offō ⁊c. virt⁹ cōpatur mul
tis reb⁹. s. Auro. Eccl. Auꝝ pbat for/
nax. Thesauro abscōdito. Mat. Siłe ē
re. ce. the. abscōdito. Gēmis. Eccl. q̄si
vas auri so. oꝛ. o. la. pci. Armis. 2. R. i.

Quo ceciderūt fortes in plio. ⁊ pierunt ar. bel. Arboib⁹. Mat. 7°. Ois arbor bōa fru. bo. f. De h Ugo de scō victore. Arbor sapie p timorē seiat. p grāz irrigat. p fidē radicat. p deuotōes germīat. p desideriū crescit. p charitatē roborat. p spez viret. p circūspectionē frondet. p disciplinā floret: p doctrinā fructificat: p patiētiā maturescit. p mortē capit. itē virt⁹ cōpat florib⁹. Can. 2. Fulcite me floribus. fōtib⁹. Cañ. 4. Fons hortoruz pute⁹ aqrū. Semitis. puer. Uie ei⁹ vie pulchre. ⁊ oēs semite ei⁹ pacifice. Uestibus. ps. Astitit regina a dex. t. in ve. d/au. Stellis. Baruch. 3. Stelle autē dederūt lumen in custodijs suis. Pigmentis. Cañ. Que est ista q̄ ascēdit p dsertū sic vir. fu. ex aro. myr. ⁊ vni. pul. pig. cibarijs. vñ dñs i euāgelio. Jo. 4. Me⁹ cibus ē vt fa. vo. ei⁹ qui mi. me. Alis. ps. Quis dat mihi pēnas sic eo. Tres sunt bone ɔditiōes virtutis q̄ sūt tētatiōis remotio. actuū multiplicatio. ⁊ in bono delectatio. pͫ ipsaz v̄rtutē firmat i radice. 2ͫ q̄si florib⁹ dcorat. 3ͫ sapore fructuuz delectat. Sicut dōm est q ad ɔsumationē virtutū q̄tuor iste ɔcurrūt. s. dispositio pparans. habitus informans: operatio probans. premium coronans.

De equalitate virtutum. Cap. 7.

Virtutes oēs in eodē hoīe sūt eq̄les: lȝ int se sint disticte per ppas excellētias. ⁊ hec eq̄litas in multis ɔtigit. Eq̄les nāqȝ sūt v̄tutes. Primo q̄tū ad essentiā. q2 ois virt⁹ simplex. est scdo q̄tū ad eq̄lē radicatōez in aīaz scdȝ q ipsis est. Tertio q̄tū ad relationez ad eundē finē. q2 oēs pp deum operant. 4° q̄tū ad eq̄lē effectū. q2 eq̄liter faciūt dignū vita eterna. qnto q̄tū ad eq̄lē facilitatē ad actus suos q̄tū in ipsis est nisi ipediant. Sicut virtutes eq̄les sunt pdictis modis. ita ineq̄les sūt alijs modis. Primo q̄tuz ad vsum. q2 sunt sicut arma: Sed sicut miles nō pugnat eq̄liter cuȝ oībus generibus armoꝝ sic est de virtutibus. scdo q̄tū ad auctoritatē. q2 scdm hoc maior est oībus charitas. Et q̄libet virtus pōt esse maior alia scdm aliquā ɔrogatiuā quā hȝ sm aliquē effectum. Sciendū est q eadē virtus non est eq̄lis sibi semp. Crescūt enī virtutes multis modis. s. q̄tū ad intētionē q̄tū ad radicationē q̄tū ad potentiā virtutis. quantū ad maiorez expressionē diuine similitudinis. ⁊ quātū ad diuturniorē ⁊ pmanentiā. Preterea crescente vna virtute crescunt oēs ⁊ habes exemplū in cythara in q̄ si dȝ esse debita pportio sonoruȝ necesse est vt qñ vna corda tendit. etiā oēs alie tendant. ne in armonia fiat dissonantia. Quare autez poleat aliqs vsu vni⁹ virtutis poti⁹ q̄z alterius multe sunt rōnes. pria est q̄ deo sic placet q dator est virtutis. 2ª est nā cōplonis q̄ magis est ɔsona opib⁹ vni⁹ virtutis q̄z alteri⁹. 3ª ē vsitatio. q2 exercitauit se qs magis circa vnā virtutē q̄z circa aliā. 4ª ē. q2 minus ipugnat a vitio ɔrio illi virtuti. 5ª ē. q2 maiorē hȝ discretiōez i opibus vnius virtutis q̄z alteri⁹. Quelibet enī virt⁹ hȝ suas ppas rōnes. 6ª ē difficultas stat⁹. q2 cū de nouo qs ɔuertit lȝ habeat maiorē charitatē q̄z ali⁹ q diu fuit i charitate. nō tñ ē ita bn̄ expedit⁹ ad bñ agēdū sicut ille pp reliqas pctōꝝ q̄ adhuc ibe rent. Magnitudini scie rñdē dȝ magnitudo virtutis. ⁊ h multiplici rōne. s. rōne exēpli diuini. Jo. i. Plenū grē ⁊ veritatis. Luce vlt. Potens in ope ⁊ smone. Act. i. Cepit Jesus fa. ⁊ do. rōe exēpli angelici q q̄to plus cognoscūt tanto plus diligūt. rōne exēpli hūani. Math. 5°. Qui āt fecerit ⁊ do. h ma. vo. ⁊c. rōne exēpli nāt. qñ lux ⁊ calor i sole pportionāt rōne obligatiōis. Luc. 12. Seru⁹ sciēs vo. do. s. ⁊ nō fa. plagis. va. mltis.

De ɔnexione virtutum. Cap. 8.

Connexe sūt sibi virtutes ⁊ coor
c diate. ita vt q vnā hʒ. hʒ ⁊ oēs. Pr̄ia rō ē largitas dei dātis. qꝛ nō dat vnā sine alia. 2ª rō est qꝛ sic vnuʒ mēbꝝ īdiget alio sic ē in virtutib⁹. 3ª rō est. qꝛ sic in cythara si defuerit vna chor da nō erit armōia pfecta. ita nec in aīa erit spūal' melodia nisi adsint oēs vtutes. 4ª rō est. qꝛ ꝯ singula vitia sūt aliq̄ virtu tes. vñ oʒ oēs virtutes hr̄e vt oīa vitia īpugnēt. 5ª rō est. qꝛ sic stelle suspēsit ī spe ris suis ita ⁊ virtutes ī aīe sede eē dēbēt. 6ª rō ē. qꝛ aīa ē sic vas so. ornatū oī lapi de pcioso. i. virtutib⁹. 7ª rō ē. qꝛ aīa ē sic ort⁹ nobil': cui nō deest decor virtutis. 8ª qꝛ aīa est sicut apotheca cui deesse nō oʒ oīs virtual' medicīa. Ea q̄ de ꝯnexione virtutū dcā sūt itelligi debēt de virtuti b⁹ gratuitis q̄ oēs q̄ ad hīt⁹ sunt ꝯnexe sic q̄ ad act⁹ meritorios st eq̄les. Et lʒ filie sint virtutes. tñ aliq̄ dñr mr̄es virtutū. nō ꝙ habit⁹ virtutis generet habitū: sed mot⁹ motū sicut dicit ber. Jccirco inqt parit cognitiōeʒ cognitio: amorē amor: freq̄ntiā freq̄ntia. familiaritatē familia ritas. fiduciā fiducia. īpetratiō īpetra tiōeʒ. ƀʒ hūc modū q̄tuor dñr esse mr̄es virtutū. s. fides origine. qꝛ ex motib⁹ fi dei surgūt motus aliaꝝ virtutū. Chari tas educatiōe. Prudētia regimine. hūi litas ꝯseruatiōe. Vitia vō nō sūt cōnexa sicut virtutes. rō hmōi est. qꝛ vitia sunt in nobis ex opibus nr̄is q̄ sīlia nō sunt. Virtutes āt theologice nō sūt in nob̄ p acq̄sitiōeʒ sed p īfusionē. Alia rō est qa vitia sūt opposita ad īuicē sic auaritia ⁊ pdigalitas q̄d nō est in virtutibus.

¶ De cōmendatiōe virtutū. Cap. 9.

Virtus cōmēdabil' ē. Pr̄io, a cā
v efficiente q̄ est ds. ipsaʒ enim vt ait Aug. solus deus in hoīe opa tur. 2ª a cā māli in qua est: qꝛ non nisi in bonos inhabitat. Non est sicut de bōis nālibus ⁊ fortuitis qꝛ talia pluit de⁹ sup iustos ⁊ iniustos. 3ª a cā formali qꝛ ē de cor spūalis. ps. Oīs glīa eius filie regis ab intus ⁊c. 4ª a cā finali. Aug. Premi uʒ virtutis est ipse q virtutē dedit. Vir tus est bona multiplr̄. Pr̄io in se: qꝛ sic ait Aug. Virtus est bona q̄litas mētis. Nā bona possessio est q̄ ꝓpinqua est ciui tati. hoc aūt est intra ciuitatem qꝛ in aīa 2ª in cōparatione. Hebre. 13. Optimuʒ est gratia stabilire cor. 3ª in operatione: qꝛ bonū facit hominis opus q̄d nō esset meritoriū nisi ex virtute ꝓcederet. Gre go. Nihil habet viriditatis ramus boni operis nisi māserit in radice charitatis. 4ª in cōmutatiōe. qꝛ de lupo facit agnū: ⁊ tenebras ꝯuertit in lucē. Maluʒ eniʒ culpe in bonū gratie cōmutat. Quinto in distinctione: qꝛ per virtutes distīguū tur filij dei a filijs diaboli. Joānis deci motertio. in hoc cognoscēt oēs ꝙ disci puli. m. e. si di. ha. ad inuicē. 6ª in exem plificatōe: qꝛ oēs scī studebāt virtutib⁹. Vñ cōmēdam⁹ in Abel īnocētiam. Jn abrahā obedientiā. Jn Moyse mānsue tudinē. Jn Dauid hūilitateʒ. ⁊ sic de ali is. Laudabilis est virtus ꝓpter multa. Qꝛ magne dignitatis. Xp̄ʒ. n. doctoreʒ habuit. vñ Mat. ij. Discite a me. qꝛ mi tis suʒ. ⁊ hūilis corde. Qꝛ magne subli mitatis. Tulli⁹. virtus vna ē al. dsi. ra dicib⁹. Qꝛ magne iocūditatis. ps. Ecce q̄ʒ bo. ⁊ q̄ʒ Jo. Qꝛ magne retributiōis. ps. Jn custo. ill' re. mul. Qꝛ magne vti litatis. Boe⁹. Nūq̄ʒ sine pena sūt vitia. ⁊ nūq̄ʒ sine p̄mio st virtutes. Qꝛ magne securitatis. Tullius. H donū sapīe est vt oīa tua ī te posita eē dicas. Cōmēdabi li⁹ ē studiū vtutis studio scīe rōe exēplu: qꝛ scī h fecerūt rōe auctatis. Apo. Nō in s̄mōe ē regnū dei. sʒ ī virtute. p⁹ cor. 3. rōne effectus. qꝛ virt⁹ pctm̄ expellit. scīa nō. rōne origis. qꝛ virtus a deo īfundit. scīa per. studiū acq̄rit. rōe finis. qꝛ finis virtutis est gloria ⁊ nō scīa. rōe obiecti

qꝛ v̄tutis obiectū ē bonū. ſcīe v̄o nō rō/ne materie in q̄ eſt. qꝛ v̄tꝰ nō niſi in filijs dī ſcīa. nō ſꝑ rōne ſecuritatis. qꝛ ſecuriꝰ eſt eē bonū q̄ȝ eē pbm. rōne boneſtatis. qꝛ maioꝛ glīa eſt ſeq deū q̄ȝ Ariſt. rōne vitādi mali. qꝛ ꝑmi parentes ſi exten//diſſent ita manū vite ſic̄ ad lignum ſcīe non incurriſſent ita manum vite ſic̄ ad lignum ſcīe non incurriſſent: tot mala in ſe ꝛ in poſteris ſicut incurrerunt.

¶ De effectu virtutum. Cap. 10.

V Irtutis gaudiū ꝑcellit gaudiuȝ mūdi.ſ.ī duratōe. ꝓuer. 15. Secura mens q̄ſi iuge gaudiū. ſed gaudiū bypocrite ad iſtar puncti. Job. 20. In puritate ꝯſcīe. ſicut mūdiꝰ reqeſcit ī floribꝰ q̄ȝ ī luto. In dignitate. Glo. ad gala. Elatio aī de bis que digna ſunt gaudiū mūdi de īdignis ē. In ſalubꝛitate. Sap. Nibil vtiliꝰ ī vita boīs. eȝ̄ gaudiū mūdi. ꝓuer. 14. Extrēa gaudij luctus occupat. In libertate. ad gala. 4. Qua libertate xp̄s nos liberauit. Peccatoꝛ āt ligatꝰ eſt. ꝓuer. 5. Iniqtates ſue capiūt ip̄iū ꝛ funibꝰ pcōꝝ ſuoꝝ ꝯſtringitur. In dīna p̄ītialitate. Aug. tale bonū eſt dō vt nemini etiā deſerenti bene fit ſȝ nota ꝯ̄rium in malis. Uirtus opatur mira mlt̄iplex.ſ.ī celo cui viȝ facit. Uñ Matb. 2. Regnuȝ celoꝝ viȝ patiꝛ. ꝛ vi. ra. 11. In mūdo qꝛ cuſtodit boīeȝ ne cōburaꝛ igne cōcupiſcētie. ꝛ ne mergaꝛ in aqs voluptatis. ne īgneꝛ luto īcōtinētie ꝛ ne laceret ſpinis auaritie. in coꝛde bu mano. qꝛ vulneratū ſanat ꝛ īgnatū mūdat. moꝛtuū viuificat excecatū illuminat. in īferno. qꝛ ignis īfernalis ñ ꝑt īcē dere v̄tuoſuȝ ſic̄ nec ignis mālis ſalamādrā. Uirtꝰ rōnabilē illumīat ad cognitionē vī. cōcupiſcibilē excitat ad amorē boni. iraſcibilē ꝯfoꝛtat ad deteſtationē mali. Itē dō aſſimilat. qꝛ p̄rī p v̄tutis vigoꝛe filio p v̄tutis ſplēdoꝛē ſp̄ūi ſcō ꝑ cbaritatis feruoꝛē Angelis ꝯfoꝛmat. Biero. in carne .n. ꝑter carneȝ viuere. nāe eſt angelice nō bumane. mētē iucōdat. oꝛnat. ſbleuat. bonoꝛat. ſanat. viuificat. cibat. ditat. mūdat. Itē virtus mala ꝑterita expellit. p̄ītia ſpugnat. in futuris ꝑmunit. Itē v̄tꝰ mētē bene inſti//tuit. dilectū dō boīeȝ efficit. fructū tā ꝑ mij q̄ȝ meriti adducit tp̄alia diſcrete diſponit. opa q̄ in ſe indr̄ia ſunt. bōa facit. Sicut ea q̄ dcā ſūt declarāt nobꝰ effectꝰ v̄tutū gn̄ales. ita ſunt ſingulaꝝ virtutū effectꝰ aliq ſpāles. Sicut eſt q̄ būilitas deo ſubijcit. p̄ītia reducit. iuſtitia deducit. obedietia ꝯducit. patiētia pducit. pſeuerātia ītroducit. puritas iungit. cbaritas deo vnit.

¶ De merito virtutum. Cap. 11.

M Eritū eſt boni opis efficacia ad obtinēdū illō qd̄ non bȝ̄. vel ad bēndū iuſtius qd̄ bētur. Uñ p meritū d̄ nō debito fit debitū ꝛ ip̄m debitū fit magis debitū. Sic̄ rex dat equū quē miles ñ meruit. ſȝ pvlū eq mereꝛ eūdē equū iā datū. Triplex diſtīguiꝛ meritū.ſ. ꝯgrui digni ꝛ cōdigni. Merituȝ cōgrui eſt per qd̄ diſponiꝛ ſubiectuȝ vt poſſit recipere gratiam ꝺm rōnem diuine iuſtitie. Iſtō vocaꝛ diſpō materie.ſ. dum qs facit qd̄ in ſe eſt. Meritum digni dicit idoneitatē opātis ad aſſequendū illō qd̄ mereꝛ. Meritū ꝯdigni dicit eq̄litatē meriti ad remūerationeȝ. Dico āt eq̄litatē ñ aritbmetricā ſȝ geometricā.i. nō q̄ȝtitatis. ſȝ ꝓpoꝛtōis. Et h̄ pȝ qꝛ dō ſemp remūerat ſupꝛa meritū ſicut p̄ūit citra ꝯdignū vñ nō eſt inter meritū ꝛ ꝑmiū eq̄lis q̄ȝtitas ſȝ ꝓpoꝛtio. qꝛ apud deū nō ē iuſtitia cōmutatiua. cū nulli debeat aliquid: ſȝ diſtributiua. Uocaꝛ aūt iuſtitia cōmutatiua iuſtitia foꝛi qua datur vnus pāis p vno denario vl̄ vlna pāni ꝓ ſolido. Iuſtitia v̄o diſtributiua eſt ꝑncipiū qua dona diſtribuuntur ꝺȝ ꝓpoꝛtionē ad merita ꝛ iſta eſt apud deuȝ. vnde apoſtolus.

vnusquisqz ppriã mercedẽ accipit ƀz suũ. laboꝛe. Dõm ergo ꝙ nullus mereṫ sibi pmã grãm .s. merito digni ⁊ cõdigni., ſz tñmõ merito ꝯgrui. Siſr existẽs ĩ cha/ritate nõ põt alteri mereri pmã gratiaz merito ꝯdigni. sed merito digni. ⁊ meri to ꝯgrui. Siſr existens in charitate non põt alteri mereri pmã grãm merito cõ digni. ſz merito digni. ⁊ merito cõgrui. Põt aũt exñs in grã mereri sibi augm/tũ grẽ ex ꝯdigno. ⁊ p ꝯñs merito digni ⁊ merito ꝯgrui, put superius exposita sũt. Pzefati tres modi merendi gñaſr hñ/tur. vñ si aliȷ inueniunṫ ad eosdẽ tres re duci poterunt. Cũ ergo dr ꝙ btã virgo meruit poꝛtare xpm: itelligẽdũ ẽ cõpa/tiue. i. qa ipsa potius debuit poꝛtare q̃z alia vł pt itelligi de merito ꝯdigni. item mali dicũṫ mereri tpalia qꝛ nullũ bonũ irremũeratũ sic malũ nullũ ĩpũitũ ſz ƀ dr ĩpꝛopꝛie. qꝛ opa in moꝛtali fcã nõ sũt directe bõa. cũ nõ sint ĩfoꝛmata charita te. tñ qꝛ talia opa aliqd bõi hñt dñs ĩter ptaṫ ea vt bõa. ⁊ aliqd dat, p eis. itẽ pec/catoꝛ qñqz mereṫ occasionaſr qꝛ paupe res obtinent bona iterdũ hñfactoꝛibus suis q̃rũ pcũ occasio sũt elemosyne. itez satis ĩpꝛopꝛie sumiṫ meritũ. vbi dr. Fe/lix c̃lpa q̃ tale ac tñ meruit hre redem/ptoꝛẽ. ibi. n. poniṫ meruit, p exigebat.

De habitatione virtutũ. Cap. 12.

Q Uãuis nullus sibi mereaṫ pmã graz ƀz qd dictũ est. pt tñ pecca/toꝛ se habilitare ad grãm faciẽ/do qd in se est. qꝛ nulli taliũ grã dnegaṫ. Hoc ãt nõ ẽ ex merito digni vel condi/gni: sed ꝯgrui. Hec võ ꝯgruitas multo magis est ex pte dei grãz ꝯferentis q̃z ex pte hoĩs se ad grãz habilitãtis. qꝛ in pre paratiõe ad grãm ⁊ ĩfusiõe grẽ hz se aĩa ad modũ mãe. ipse vero deus vt pmuz mouẽs ⁊ efficiẽs. Alia rõne pz ꝙ hmõi ꝯgruitas est magis a deo q̃z ab hoĩe. qꝛ habilitatio q̃ est ex pte hoĩs solũmõ dat locũ diuine misericoꝛdie vt salua iusti/tia possit alicui ꝯferri grã. qꝛ iniuria fie/ret diuine iustitie si tali dareṫ grã ĩ quo eẽt obex. i. volũtas peccãdi. Sufficiẽs igiṫ habilitatio ad grãm est. si hõ faĉ qd in se est. Facere ãt qd in se est tria cõple ctitur. s. vt hõ actũ peccãdi ⁊ volũtatez peccãdi deserat ⁊ coneṫ in bonuz, put est sibi possibile. Nota ꝙ omne meritũ vł demeritũ acqriṫ in hac vita. Vñ non fa cere bonũ ſz facere bñ laudabile ẽ. Nõ. n. vbis. sed aduerbȷs meremur. Vñ v. in vite meritis ꝯsunt aduerbia verbis.

De operibus meritoꝛȷs. Ca. 13.

O Pera meritoꝛia totaliter sũt a grã ⁊ totaſr sũt a libo arbitrio. ſz pncipaſr a grã. qꝛ grã cõpara tur ad libez arbitriũ sic sessoꝛ ad equuz quẽ dirigit. ita grã dirigit libez arbitriũ in exercitio virtutũ. Per nos. n. maluz facere possumus. sed nõ bonũ ad effica/ciã merẽdi tria valent. Pꝛimũ est diffi cultas opis. qd pz in martyrio. Scdm pmptitudo volũtatis. Apo. Hilarem enĩ da. di. deus. Tertiuz est magnitudo charitatis ipsa enĩ est põdus sanctuariȷ ſm ꝙ oĩa q̃ erãt ĩ tẽplo põderabãṫ. Ad hoc ꝙ aliqd opus sit. meritoꝛiũ tria req runṫ. pmũ ẽ ꝙ ipz opꝰ fiat ĩ charitate qꝛ opa q̃ fiũt extra charitatẽ moꝛtua sunt. sicut carbo extinctus. scdz ꝙ fiũt ex cha ritate. multa. n. fiũt in charitate q̃ non sũt meritoꝛia ex eo ꝙ nõ fiũt ex charita te. i. qꝛ nõ referũṫ ad finẽ dbitũ. tertiũ ꝙ idẽ opꝰ sit referibile. ƀ iõ dico. qꝛ mala nõ pñt bona intẽtione fieri alioqn seq̃re tur absurditas ꝙ idẽ opus eẽt meritoꝛi um ⁊ demeritoꝛiũ. Attẽdũṫ ãt tria ĩ me rito ex pte hoĩs. s. subiectũ. hoc est aĩa. itẽ libez arbitriũ. itẽ intentio finis. his tribus rñdent tria ex pte dei. s. grã vir/tus, charitas. ⁊ grã qdẽ reddit ſbm deo gratũ. virtus aũt hilitat libez arbitriũ. charitas vero dirigit intentionez in de/

bitū finē. dicit aug. q meritū cōsistit pe/ nes liber arbitriū occasionalr. hoc dicē qz liber arbitriū facit ad meritū sed nō sufficit penes virtutē formalr h dicit qz ex virtute tāqz ex forma pcedit mot⁹. et elicit de potentia penes virtutū motuz essentialr. hoc dicit qz motus essentialr est meriti. penes grām efficaciter. hoc dicit. qz sine grā nullus mot⁹ est meritorius. penes op⁹ instralr. h. d. qz op⁹ exteri⁹ est cā instral ipsi⁹ meriti. Nota gnalr q nō meremur sine grā neqz passionib⁹ inqztū passiones. neqz motib⁹ nāe. Dicē n. phs. Nā neqz boni neqz mali sum⁹ ne qz laudi. Aug. Nemo inuit⁹ būfacit ēt si bonū est qd facit. neqz libo arbitrio ligato. Quisqs eni nō hz vsuz rōnis et liberi arbitrij nō meret vel demeret sicē sūt infātes. dormiētes. in sani et aīalia bruta.

¶ De fine actionis. Cap. 14.

q Uia meriti vel demeritū circa finē actionū attēdit. idō nota regulas de hac mā. Ex fine dicit act⁹ bon⁹ vel malus. malus actus nō fit ex fine bon⁹. Una intētio multos actus iformat. Uñ si aliqs intēdit vnū solidū dare p deo ita q quotidie det vnū denariū. si qñqz obliuiscit. et nō refert in deuz dationē h⁹ denarij. tñ datio ē meritoria pp ipaz intētionē pmā. Finē sub fine pt qs ponere. vbi grā. Aliqs intēdit ire ad forū. et h intendit vt emat medicinas: et ad h emit eas vt curet ab ifirmitate: ad hoc curari dsiderat: vt meli⁹ deo fuiat. In isto vltimo pcedētes volūtates oēs sunt meritorie pp vltimā. hz. n. vltimū finē oēs pcedētes volūtates iudicantur bone vel male: maxie qñ pores act⁹ sūt indifferētes. Diuersi fines nō sūt faciēdi quor vnus nō sit ad aliū referibilis. verbi grā. Aliqs intēdit ire ad vnā domuz vt luxuriet: ad hoc vult luxuriari vt sanior sit ad hoc vult eē sanus vt seruiat deo. Iste finis vltim⁹ illā volūtatez vltimā q̄ est luxuriari nō informat. sed potius ecōtra illa volūtas istā intētionē deformat. qz vna intentio puersa plēs deprauat volūtates. Nota q actio corporalis pōt referri: ad finē tpalē. dūmō referat postmodū ad deū. Actio aūt spiritualis vt pdixi nō pōt referri ad finez tpalē: ēt si illud tpale referat ad deum. Et hoc est qd dic Aug. Debemus mādūcare vt euāgelizemus: nō euāgelizare vt mādūcem⁹. Si āt in actionibus si nis pximus ponat deus. et finis vltimus aliquod tpale malū est. Bene aūt lz cōstituere duos fines. s. temporalez et eternū. ita tñ q eternus sit finis vltimus.

¶ Quid mereamur. Cap. 15.

o Pera bona sunt meritoria triū scz vite eterne augmēti grē et remissiōis pene. Pmū rūdet radici opis. s. charitati. et h est pmiuz sbale vite eterne. pmiū vō accidētale rūdet opi. sicut et augmētū grē. qz opib⁹ excellentib⁹ et sup errogatiōis meremur magis augmētū grē q̄s alijs opib⁹. Remissio aūt pene rūdet penalitati opis: quia opa q̄ magis sūt penalia magis sūt meritoria remissionis pene. Est eniz regula in theologia q pene pena resolutoria ē. Nota igr q lz tota vis merēdi vitā eternā et ēt alia psistat in charitate. nō tñ totus effect⁹. qz effect⁹ merendi cōsistit in magnitudine opis. sicut pz in merito remissionis pene. qd nō solū psistit in charitate. sed ēt in opib⁹ penalibus. et hmōi exēplū hēm⁹ in xpo q meruit nobis apertionē ianue padisi effectu. h aūt meritū nō erat ex sola charitate: sz in charitate et excellētia opis. i. in sua passiōe. Sciēdū est q de pmio sbali meret hō tm per vnū actū q̄tū p mille manēte eadē radice et nō crescēte. Ualēt tñ opa hmōi ad multa alia. vñ v. Iocūdat mētē. virtutes stabilit. meritū auget. s. meritū accidētalis pmij. Pctā remittit q̄tū ad pe/

nã q̃ omissa fuit quo ad reatũ per grãm. Debilitat fomitẽ remouet accidiã. excitat hoiem in assuefactione boni atq; repellit tentatiões diaboli. Nota q̃ pmã grãm nullus peccator pt mereri ppriie. & h̃ multiplici rõne. Pria q2 talis nõ h3 radicẽ merendi.i.grã3.2ª pp statꝰ idignitatẽ.q2 peccator nõ est dignꝰ pane q̃ vescit.3ª q2 nulliꝰ hois opus placet do nisi placeat ipse hus. Vñ hus respexit ds ad Abel q3 ad mũera eiꝰ vt dr. Gẽ.4.4ª q2 nãlr antecedit cã suũ effectũ.sic & grã cũ sit cã meriti pcedit meritũ. Ipsa enĩ fm Aug. voluntatẽ nr̃a3 pueniṫ vt velimus. & seqr ne frustra velimꝰ. Grã sicut supra dcm̃ est p bonũ vsu3 eiꝰ, & merito cõdigni meref augeri in via vt aucta mereaf pfici in pria. & h̃ a deo cꝰest grã3 infunde. augere. & pficẽ h3 coopatiões voluntatis nr̃e. Nã sic ds est ipsiꝰ grẽ fundale pnm infundẽdi sic ipse solus est pnm augendi p modũ ĩfluentis grã võ p modũ meriti & dignitatis. S3 libeꝝ arbitriũ p modũ coopãtis. sic libeꝝ arbitriũ p gratiã meref merito ɔdigni augmentũ grẽ in statu vie. sic ẽt meref merito cõdigni ipsiꝰ cõplemẽtũ in statu prie. Quare aũt mereamur ex ɔdigno vitã eternã multe sũt cãe. pª est efficacia doni spũs sancti coopãtis in merito. 2ª vitatis dei pmittẽtis. Tertia psuasibilitas lib̃i arbitrij cõsentiẽtis & finalr pseuerãtis. quarta difficultas status merẽdi. Qnita dignitas xp̃i capitis nr̃i iteruenientis qd glorificari d3 in mẽbris suis. Sexta lib̃alitas dei tribuẽtis quẽ nõ decet parua reddẽ. Septima est obsequ3 fidelr sibi obtẽperãtis. Octaua nobilitas opis qd ex charitate pcedit. qd tñ põderaf in ɔspectu iudicis q̃tũ amor ex q̃ pcedit. & iõ nõ pt sufficient nisi a sũmo bono remũerari. Opa q̃ nõ fiũt in charitate.i. cũ pctõ. l3 nõ valeãt ad vitã eterna3. valent tñ ad alia multa. vnde v̄. Aptat. s. cor ad susceptionẽ grẽ. minuit. s. penã q̃ deberef si nõ fiẽt illud opꝰ nõ illã q̃ ia3 debef. Et dat bõa terre. s. tpalia. occupat. s. ne fit hõ iteri ociosos. vl̃ opi malo dedit. Assuescit. s. ad bñ opãdũ. delectat. s. mẽtẽ. mittigat. s. fomitẽ. arcet. s. fluxũ peccati. Vltio sciẽdũ q̃ nullũ malũ ĩpũitũ. & nullũ bonũ irremuneratũ. ¶ De diffinitioib' & differẽtijs virtutũ. Ca. 16.

Virtutes h3 Macrobiũ dñr qn̄3 policite qñq3 purgatorie. qñq3 purgati animi. qñq3 exẽplares. Prias docet salomon in pũerbys. Secũdas in ecclesiastica. Tertias in cãticis. Quartas in deo legimus. Policite nãq3 dicũf h̃m q̃ regũt vitã hũanã quo ad opa exteriora & h̃m q̃ pugnant ɔ̃ vitia. Purgatorie dicunf h3 q̃ iã sũt in victoria vitioꝝ & respiciunt ptẽ3 iteriora ptẽ3 exteriora. purgati animi dñr qñ deuictis iã vitijs possessor virtutũ quiescit raro insurgẽtibꝰ pmis motibꝰ. Exẽplares dñr q̃ in mente dĩna ɔ̃sistũt. Nã idee v̄tutu3 in deo sunt & ipse rex oĩu3 est exemplar. Aristo. diuidit virtutes intellectuales & ɔsuetudinales. Intellectuales diuidit in sophiã.i. sapientiã. & intelligentia3, & fronesym.i. prudentiã spũs. Et hec tria ordinãt nos ad deu3. q2 sophia regit affectũ. intelligentia intellectũ. sed fronesys vtrũq3 prudentia enĩ spũs regit cogitatiões & affectiões. Virtutes võ consuetudinales diuidit in honestatẽ. & liberalitatẽ. Hec duo ordinant nos ad hominẽ. q2 honestas ordinat homine3 quo ad seipsũm. liberalitas quo ad pximũ. Ite3 philosophia moralis diuiditur in ethicam. hiconomicam. & politicã. Harum prima mores quo ad ipm hoiem. siue quo ad seipm instruit. secũda familiã. disponit tertia vrbes & regna gubernat & regit. Circa v̄tutes hoc tenendu3 est q̃ cũ sit vna grã gratificãs aia3 septẽ tñ sunt virtutes qbus hũana vita regif.

Tres qdē theologice.ꝛ q̄tuoꝛ cardiales ꝛ hȝ be v̄tutes sint gratuite p īfoꝛmantē grāȝ.pn̄t tn̄ fieri īfoꝛmes p culpā.ꝛ iteꝝ īfoꝛmari p pniāȝ aduenīēte grā q̄ ē hitu uȝ vt⁹.origo.finis ꝛ foꝛma.Naȝ cū hit⁹ aliaꝝ v̄tutū hn̄t sine grā ꝛ charitate in q h⁹ ꝯsistit vita v̄tutū dn̄r īfoꝛmes. Cū āt grā supuenerit.tūc foꝛmant ꝛ decoꝛant ꝛ dō fiūt acceptabiles. Vn̄ virtutes īfoꝛmes sūt sic̄ coloꝛes in tenebris.ꝛ sic̄ carbōes extīcti.ꝛ sic̄ rami aridi.ꝛ sicut ale moꝛtue.ꝛ sic̄ auꝝ obscuratū.ꝛ sicut gēme ꝯuerse ī silices. Eꝯ̄ v̄tutes foꝛmate sic̄ coloꝛes sūt in luce visibiles qdē aspectu cōplacētes.ꝛ sic̄ carbones ardētes.ꝛ sicut rami virētes.ꝛ sicut ale viuētes ac valētes.ꝛ sicut auꝝ fulgēs.ꝛ sicut gēme vas aureū ðcoꝛātes. Dr̄ia ē īter virtutes ꝛ p̄cepta.ꝛ dona ꝛ fruct⁹:ꝛ btitudines.qꝛ v̄tutes potētias disponūt.p̄cepta opa respiciūt.dona v̄tutib⁹ pfectionē addūt.fruct⁹ spūi siue gustui saporē spūalē apponūt.btitudies ipsis v̄tutib⁹ statū siue vie.siue p̄rie ꝯtingūt. Alia ē dr̄ia:qꝛ v̄tutib⁹ bn̄ opamur:dōis expedite:btitudib⁹ pfctē opamur:sȝ fructib⁹ fruīur dō.

De differentia virtutum cardinaliū ꝛ theologicarum. Cap. 17.

D Ifferētia virtutū theologicaꝝ ꝛ cardialiū hec est.qꝛ theologice mouēt ad finē.sȝ cardialesꝭ mouēt ad ea q̄ sūt ad finē. Alia dr̄ia est qꝛ theologica rū v̄tutū finis ꝛ obiectū ē ip̄e dō.ꝛ nō obiectuȝ ꝓprie. Itē v̄tutes theologice hn̄t p īfusionē. cardiales v̄o p acq̄sitionem. Iteȝ theologice mouēt ad opa ꝛ rōnib⁹ sūptis a iure diuino.sȝ cardiales a iure nāli. Itē v̄tutes theologice attēdunt q̄ȝtū ad act⁹ iterioꝛesꝭ.cardiales v̄o ad opa exterioꝛa. Itē theologice nō hn̄tur sine dōnis.cardiales v̄o hri pn̄t sine dōis. Iteȝ theologice sꝭ discretiue actuū ī deū.cardinales v̄o in ꝓximū. Itē in theologicis sic ē ꝙ hitus gn̄at act⁹:sȝ in cardialib⁹ ē eꝯ̄.qꝛ ibi actus gn̄at habitus.vn̄ phs. Quales inqt sunt act⁹ tales sunt hitus.

De v̄tutib⁹ theologicis ī gn̄e. Ca.18.

a Prima q̄ȝtū ad supioꝛē ptē ī qua ꝯsistit imago trīitatis rectificari hȝ p tres virtutes theologicas. vn̄ sicut imago creaturis ꝯsistit in trīitate hituū cū vnitate grē.sic p hos tres habitus v̄tutū aīa ferꝭ in sūmā trīitatē ſm tria appꝛopꝛiata trib⁹ psonis ita ꝙ fides dirigit in sūme veꝝ credēdo ꝛ assentiendo. Spes v̄o ī sūme arduū initēdo ꝛ expectādo.ꝛ charitas aūt in sūme bonum desiderādo ꝛ amādo. Virtutes theologice differūt īter se multiplr̄. Pꝛīo ſm act⁹ ꝓpꝛios. Nā fides facit dō assentire. spes in dō ꝯfidere.charitas fac̄ deū amare.2° differūt rōne sbiecti:qꝛ fides est in rōnabili. spes ī irascibili:charitas ī ꝯcupiscibili.sȝ ambe sꝭ in volūtate q̄ pp sīlitudinē actuū accipit noīa haꝝ potentiaruȝ.3° differūt rōne obiecti. Nā fides ē circa veꝝ.spes circa arduū:charitas circa bonuȝ.4° rōne effectus. Nā fides in pn̄ti deum seqtur:spes in celū comitaꝭ: charitas perenniter amplexaꝭ.5° differunt rōne finis:qꝛ p fidē cognoscīꝭ deus vt veritas.per speȝ hētur vt eternitas. per charitatem diligitur vt bonitas.

De fidei vtilitate. Cap.19.

f Ides est suba sperādaꝝ reꝝ argumētū nō apparētū ſm Apo. In hac diffōne fides dr̄ suba.i.fūdamētuȝ subās edificio spūali qđ est grā ꝛ gloria. Ipsa nāqȝ fides facit aliq̄lr̄ res sperandas in nob subsistere p grāȝ:ꝛ faciet tādē per glīaȝ:qꝛ ipsa est p̄mus hit⁹ virtutū.prim⁹ dico nō tpe:sȝ nā. Reꝝ sperādaꝝ dr̄ qꝛ fides p ascēsum facit in nobis subsistē res sperādas. Argumētū dꝭ.i. arguēs mentē.qꝛ fides īclinat īrellectū ad credēdū id qđ nō appet.ꝛ pp hoc dr̄ poti⁹ argumētū q̄ȝ ꝯclō.qꝛ fides ꝓbat de non apparentibus ꝙ sit ꝛ non ꝓbatur.

Nõ apparentiũ dr̃. q2 fides sua virtute ⁊ luce manifestat ea que nõ apparent tã preterita q̃3 p̃ntia ⁊ q̃3 futura. Preteri/ta qdem quia ſm apl'm fide intelligim' aptata eẽ secula. Pñtia võ sic ait Aug. demus deo aliquid posse: ⁊ nos ĩtellige/re nõ posse. Futura aũt q2 p fidez credi/mus resurrectionem mortuoꝝ ⁊ hmõi. Fides dr̃ multipl'r. s. habitus informa/tus charitate illuminãs mentẽ ad cre/dendũ. Act. 15. Fide purificans corda eoꝝ. Equalitas ĩformis. Ja. 20. Fides sine operib' mortua est. Motus fidei. Aug. Fides est credere qδ non vides. Facilitas credendi. Math. 8. Nõ inue/ni tantã fidem in israel. Deuotio fidei. Math. Mulier magna ẽ fides tua. Ar/ticulus fidei. Unde in symbolo Atha/nasij. Hec est fides catholica vt creda/m' ⁊ ꝯfiteamur. Sicut in aliq̃ scia que/dã sunt añcedẽtia vt suppositiões. que/dã võ ꝯsequẽtia vt ꝯclusiones. q̃daz q̃si media vt prepõnes ꝓbãtes. Ita in do/ctrina fidei quedã sunt ibi ad modũ sup/põnũ vt vniuersalia añcedẽtia articl'os. s. q scriptura sit ꝯdita ⁊ exposita ĩspira/tiõe spũs scti. ⁊ q vera sunt que loquit̃ dñs in scriptura ⁊ per scõs suos ⁊ hmõi. q̃daz ad modum ꝯclusionũ: vt ea que ad mores ptinẽt. s. fornicationẽ eẽ mor/tale peccatũ ⁊ hmõi. q̃dam ad modũ ꝓ/positionũ vt articl'i fidei. Et nota q fi/des est q̃si media inter opinionẽ ⁊ sciaz: q2 opinio se h3 ad vnã ptẽ ꝯdictiõis cũ formidine alterius ptis ⁊ sine cãe cogni/tiõe. Scia võ se h3 ad aliam partẽ ꝯdi/ctiõis sine formidine relique. ⁊ cũ cãe cognitiõe ac p media necĩa. vnde scia ẽ necessarioꝝ. ⁊ ita p3 q fides pticipat cũ vtroq3. Ad fidei perfectionẽ septẽ per/tinẽt. Primũ est q sit ꝓme veritati ĩne/xa sicut fides Moysi q se negauit filiũ fi/lie pharaonis magis eligẽs affligi cum pplõ dei. q̃3 tpalis pctĩ hr̃e iocũditatez.

2m est q sit charitate formata. sic Ma/gdalena quã fides saluam fecit. ⁊ cui di/missa sunt pctã multa: qm̃ dilexit mul/tũ. 3m est q sit deuotiõe feruida sicut il/lius mulieris cui dixit dñs. O mulier magna est fides tua. 4m q sit bonis op/b' ꝓbata: sicut fides cornelij. 5m q sit for/titudine roborata. sicut fides Stepha/ni Laurentij ⁊ alioꝝ martyꝝ. qui p fidẽ fortes facti sunt in bello. 6m q sit obediẽ/tia decorata. sicut fides Abrahe. Septi/mũ q sit humilitate subiecta. sicut fi/des btẽ virginis q̃ ait. Ecce ancilla dñi. Nota q fides magis innititur auctorita/ti q̃3 ratiõi. q2 ſm Grego. Fides nõ hẽt meritum cui humana rõ p̃bibet experi/mentũ intellige sufficiẽs. q̃uis eni fides rõnib' firmet̃. tñ nec talib'. nec experi/mẽto sensibili debet qs credere cõtra fi/dẽ. sicut p3 in eucharistia vbi ⁊ visus ⁊ gustus ⁊ tactus dicit esse panẽ ⁊ vinuz. sed fides dicit eẽ corpus ⁊ sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̃i. Unde Aug. Qδ intelligi/mus debemus rõni. qδ credimus debe/mus auctĩ. qδ opiamur debemus erro/ri. Nota q duplex est cognitio de deo. sc3 naturalis ⁊ accidentalis. Naturalis cognitio duplex est: sc3 ante peccatũ q̃ hõ cognoscebat apte deuz in creaturis ⁊ post pctm̃: ⁊ h̃ est p speculũ in enigma/te. Accidẽtal' cognitio triplex est. Prĩa est acq̃sita p rõnes nãles quam habue/rũt ph̃i. ⁊ hec dr̃ scia. 2a est q̃ hr̃ testimo/nijs scripturaꝝ ⁊ miraculoꝝ. ⁊ hec co/gnitio dr̃ fides informis. 3a est que hr̃ p infusionem gr̃e gratum facientis. ⁊ hec dicitur fides formata. ⁊ per talez cogni/tionem assentit aĩa prime ṽitati ꝓpter se: ⁊ supra oĩa. Uñ ea adueniẽte pereũt oẽs alie cognitiones accñtales ad min' quo ad actũ. Cũ enim alie cognitiões veniũt ĩ aĩa: tũc fides tãq̃3 velocior ꝓoc/cupat mot' oĩuz. Cũ fides sit de nõ ap/parentib' ⁊ difficile sit occulta credere

duo sunt necessaria ad hoc vt firmiter credat. pmuz est illustratio veritatis alas eleuans. scdm est rectificatio affectus in/structis alaz. quoz pmu est p fidē. 2m est p scripturā autēticā et p spūz sctm editā. Auctoritas ergo pbet fulcimētū fidei. et fides assentit auctoritati. vtrūqz vero p xpm est. pp qd et splendor et verbū dr. qr mētem p fidē illuminat: et veritates p doctrinā ostendit. Hoc quoqz sciēduz est qp vna est fides tm. tā in pteritis qz in pntibus et futuris. lz magis clara sit in eis et explicita qui sequuntur: xpm qz in eis q precesserūt eius aduentū. sicut nouum testm clarius est qz vetus. Qd.n. nos credimus esse factum antiq patres credebant esse futuz exceptis istis que adhuc restāt cōpleda. sicut est resurrectio mortuoz. et iudicium extremū: et remuneratio bonoz: et punitio reproborum.

¶ De effectu fidei. Cap. 20.

f Ides multa bona facit. s. boles saluat. Vñ dictum est Magdalene. Fides tua te saluā fecit. mētē purgat. Act. 15. Fides purificans corda eoruz. Contra mūdum pugnat. Heb. 12. Sancti per fidem vi. re. Postulata impetrat. Unde illud. O mulier magna est fides tua. fiat sicut petisti. Perseuerantiam dat. Apo. Tu aūt in fide stas. Tēporalia ptēnit. Heb. 11. Fide Moyses grandis effectus est negauit se in filium esse filie Pharaōis. Justificat. Ro. 4. Credidit Abraha3 deo et re. est ei ad iu. Beatificat. Joā. 20. Qr vidisti me Tho. credidisti. b. q non vi. et cre. Sup fundamētum fidei qdam edificant auz ptemplatiōis. qr q ptemplant sine fide quasi vident videre solē sine oculis. quidam argētuz pdicationis. qr q predicat sine fide non loqtur eum q fm deuz est: fidelem sermonem. qdam lapides pciosos bonoz opez. qr q bene opatur sine fide est sicut q facit structurā sup arenā. Jtē alij edificant ligna. s. amorē ardentiores tpalium. alij fenum. s. fumū delectationum carnaliū. alij stipulaz. s. ociosoz verboz et opez infirmoz. Jsti quidam saluant merito fundamenti. sic t quasi per ignem purgatorij exuret edificium non idoneum tanto fundamento. Fides hz quosdam effectus essentiales et pricipales. vt facere filios digno vita eterna. et facere filios do. et purgare alas a tenebris pci siue īfidelitatis. Jsti effect9 sunt a deo. Alios hz effectus voluntarios et scdarios. ut est credere et diligere opa aliaz vtutū. et impare olb9 [illegible] mō. Et isti effect9 a libero arbitrio sū

¶ De articulis fidei. Cap. 2[illegible]

s J respectus habeat ad eos q symbolum ediderunt. tūc articuli sunt duodecim ad nūez duodecim apostoloz. Si autē consideremus q radicalr sunt credēda. tūc articuli sunt quatuordecim. quoz septē spectant diuinitatem. et septē ad Xpi humanitatem. et hec signata sunt in septē stellis in septem candelabris aureis in quoz medio filius hois ambulabat. Sunt go septem articuli fidei q ptinent ad diuinitatem. Primus est credere vnu esse deū q ibi notat Credo in deuz. Secundus est prem esse deū. ibi. Patrem omnipotentem. Tertius est filiū esse deū. Et in iesum Xpm filiū eius. Quartus est spūm sctm esse deum. ibi. Credo in spūm sctm. Sic pz qp predicti quatuor articuli sunt de vnitate diuine essentie et trinitate psonaz. Quintus est credere remissionē peccatoz his q sunt in ecclesia. ibi. Sanctā ecclesiam catholicaz sanctoz cōionem remissionem pctoz. Sextus est mortuoz resurrectionē. Septimus est credere bonoz remuneratorem sub quo comprehendit et mal[orum] punitio. ibi. Vitam eternā. Et isti articuli ad diuinitatem ptinent: q[uia]

tute diuinitatis fit peccatorū remissio: que est anime viuificatio et corporū resurrectio. atq₃ corporis et ale simul glorificatio. Alij septe₃ sunt q pertinent ad humanitate₃ christi. Primus est credere filium dei esse conceptum de spiritu sctō. ibi. Qui cōceptus est de spiritu sancto. Secūdus est filium dei natum ex Maria virgine. ibi. Ex Maria vgine. Tertius filium dei pro nobis mortuū in cruce. ibi. Passus sub pōtio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Quartus est filium dei descendisse ad īferos ſm alā₃. ibi. Descēdit ad inferna. Quintus est filium dei surrexisse a mortuis. ibi. Tertia die resur. a mor. Sextus est eūdem ascendisse ad pris eq̄litate₃. ibi. Ascendit ad ce. se. ad dex. d. p. om. Septim⁹ est filium dei iudicaturū viuos et mortuos: siue bonos: siue malos. ibi. Inde ven. ē iu. vi. et mor. Isti. 14. articuli colligunt ex symbolo quē apostoli ediderūt. Articulū primum et scdm de dīnitate posuit Petrus. 3ᵐ Andreas. Bartholome⁹ 4ᵐ. 5ᵐ Symon. Tadeus 6ᵐ. 7ᵐ Mathias. Item primū articulū de humanitate xpi posuit Jacobus maior. scdm et tertium Joānes. quartū Thomas. quītum Mattheus. sextū Jacobus mior. septimum Philippus. Tria sunt symbola. pmū₃ apostolorū. 2ᵐ nicēnū concilij. 3ᵐ Athanasij. primū factū est ad fidei instructiōem. Scdm ad fidei explanatiōe₃. Tertiū ad fidei defensionē. Nota q aliud est credē deū. et aliud ē credē in deū. et aliud credē deo. Nā credere deū est credere ipm eē. Credere aūt in deū est credēdo ipm amare. et credendo in deū ire. ac mēbris eius incorporari. Credere vo deo est credere verbis ei⁹.

¶ De spe. Cap. 22.

S Pes ē certa expectatio future btitudinis ex dei grā et meritis proprijs proueniens. In hac diffinitiōe non sumitur certitudo rōnis in qua plene vni parti ɔsentit: s₃ certitudo opinionis qua vni parti ɔsentit. q: rōne pbari videt: nec tum omno s₃ cum formidine. Huius aūt expectatiōis cā principalis est grā dei et nō nostra merita. q: opa nostra non sunt meritoria nisi ex dei grā. Sine meritis tñ spare aliqd nō est spes sicut ait Greg. s₃ psumptio. In pdicta diffōne diffinit motus spei et non virtus spei diffinitur sic. Spes est audacia mētis de largitate dei accepta hñdi vitam eternā p bona merita. Inter fidē et spe₃ talis est differentia. Fides. n. est de preteritis et futuris. Spes aute₃ de futuris tñ. Fides de bonis tam sibi q̄₃ alijs est. Spes autē de bonis sibi tñ. Conueniunt tñ in hoc q tam fides q̄₃ spes est de inuisibilibus. Certitudo spei oīt ex tribus. s. ex diuina largitate ex abundātia meritorū. et ex preguſtatione eternorū₃. Nota q spes, put est viatorum sic est cū certitudine opinionis vt dcm̄ est. Spes autem illorū qui sunt in purgatorio. et q fuerunt in limbo est cū certitudine sciētie et non opinionis. vt est illa viatoru₃. Unde declinat aliquo modo a spe proprie dicta. Spes vero que fuit in Stephano quando vidit celū apertum: et que fuit in paulo. quādo dixit. scio cui credidi &c. et que fuit in Adam ante peccatū fuit cum certitudine visionis: tamē satis debilioris q̄₃ ī celo. Uñ spes sic sumpta adhuc est minus proprie dicta. Ex his p₃ q in patria nō est spes premij. q: beatitudo est omnium bonorum simul tota possessio. Unde ibi nihil futurum est quod speret. Et l₃ sanctis adhuc sit futura resurrectio corporū ſm rem. tñ presens est ſm cognitionem. Spes autē sic futurū respicit q pūat tam pñtia₃ rei q̄₃ cognitionis put spes ppue sumit. Duplex est spes. sc₃ suffragij et auctoritatis proprie. Prima posita est in sanctis.

scđa i solo deo. ⁊ hec triplex est. s. venie. ps. In te dñe speraui nõ ɔfundar i eter/nũ. Gre. ps. Sperãtes aũt i dño miseri cordia circũdabit. gloriae, puerbi. Qui sperat i deo sanabit. Effectus spei mul/tiplex ẽ. a tribulatiõe liberat. ps. In te sperauerũt patres nr̃i. sperauerũt ⁊ libe rasti eos: exẽplũ de Susanna ⁊ Dãiele. ɔfortat. 2. Macha. 7°. Pereũtes septẽ filios sub vni9 diei tpe conspiciẽs mater bono aĩo ferebat pp spẽ quã i deũ habe bat. Mentẽ eleuat. Isa. 4. Qui sperãt in do. mutabũt forti. assumẽt pẽnas ⁊c. sal uat. ps. Qui saluos facit sperãtes in se. Tẽporalia ministrat. ps. Oculi omniũ in te spe. d. ⁊c. Spes compat multis re b9. dr̃ eni galea. 1. Thesa. 5. Induti ga/leã salutis. anchora. hebr. 6°. Qui cõfu gimus ad tenẽdũ propositã spem quam sicut anchorã habemus anime tutã ac firmam medicina. ps. Sperãtes in do. non cõfirmabor. Gema. puer. 17. Ge/ma gratissima expectatio prestolantis. Solatiũ hebr. 6. fortissimũ solatiũ ha beamus q cõfugimus ad tenẽdam pro/positã nobis spem. Clauis. Glo. sup il lud. ps. Sperate i domino. per spem in tratur ad illud vidẽdũ qđ credit. lignũ vite. sapiẽtie. Si corã hoib9 tormẽta pas si sũt spes illoz imortalitate plena est.

¶ De charitate. Cap. 23.

Charitas s3 apostolũ sic diffinit. i. Thimo. i. Charitas ẽ finis p/cepti de corde puro ⁊ cõsciẽtia bona ⁊ fide nõ ficta. Et sumit finis cõsu matiõis. q2 charitas est cõsumatio siue perfectio omnis pcepti. Põt esse dici fi nis terminatiõis omniũ preceptorũ. q2 omnia que sunt in pcepto rẽdũt ad cha/ritatẽ vt magis ac magis habeat. De corde puro. i. de itellectu puro. dic glo. Et sumit hic intellectus pro actu itelli/gẽdi sm quẽ causat motus charitatis. Quãto eñi qs magis intelligit tãto ma gis diligit nisi alias ipediatur. Et h ista prepositio de. denotat cãm efficiẽtem. ⁊ cõsciẽtia bona. i. spe. q2 qui purã ɔsciẽ tias habet secure sperat. ⁊ fide nõ ficta. idest simulata. ⁊ nõ fragili. s3 iter aduer sa forti. prosperi libro de vita cõtẽplati ua describit charitatẽ sic. Charitas ẽ vt mihi videtur recta volũtas ab omnib9 terreis presentibus ac futuris prorsus auersa. Iuncta deo iseparabiliter ⁊ vni ta igne quodã spiritus sancti a quo ẽ. ⁊ ad quem refertur incẽsa inquinamẽti oĩs extranea corrumpi nescia nulli vitio mu tabilitatis obnoxia sup omnia que car/naliter diligũtur excelsa. affectionũ om nium potentissima diuine ɔtẽplationis auida. In omnibus semp inuicta. sũma actionũ bonaz. salus morũ. finis celesti um pceptoz. mors criminũ. vita virtu/tum. virtus pugnãtiũ. palma victoriaz. sanctaz mẽtiũ arma. cã meritoz bono/rũ. premiũ perfectoz. sine qua nullus deo placuit cũ qua nullus vnq3 pecca/re potuit. fructuosa in penitẽtibus. leta in pficiẽtibus. gloriosa in pseuerãtibus. victoriosa i martyribus opõsa in omni bus oĩno fidelibus ex qua qcqd est bõi opis viuit. Charitas ãt q̃tũ ad actũ dif finit q̃tuor modis. pmo sic i tertio libro snĩa. Charitas ẽ dilectio qua diligitur deus, pp ter se. ⁊ proximus pp deũ. ⁊ i deo. 2° sic. Quid ẽ charitas nisi vita copulãs amãtẽ cũ amato. 3° sic sm Aug. Chari tas est virtus que videre deũ ⁊ pfrui de sideramus. 4° sic s3 Aug. Charitas est virt9 q̃ animi nr̃i rectissima affectio ẽ. Pax diffinitionũ pma dat i cõparatiõe ad deũ. scđo in cõparatiõe ad ei9 possessorẽ. 3° in cõparatione dilecti ad dilectum.

¶ De differẽtia inter charitatem ⁊ ali/os mores. Cap. 24.

Amor triplex ẽ. s. nãlis. gratuit9 ⁊ vitiosus amor gratuit9 est lau dabilis. q2 virt9 ẽ ⁊ h3 pncipales

finē.s.bonū incōmutabile. Hic diuidit̄ in amicitiā ⁊ ɔcupiscentiā. ſm amicitiā diligit quis deū puriſſime nō respiciens vtilitatē suā. sed bonitatem amati. hoc mō plus diligit hō deū q̄ȝ seipsuȝ. ſm vō ɔcupiscētiā diligit quis deū. qꝛ remunerationē in eo expectat. Amor nālis nec laudabilis est nec vituperabilis. ⁊ hȝ finē indigentiā vel vtilitatē ꝓpriā. Iste silr̄ diuidit̄ in amicitiā ⁊ ɔcupiscētiā. ſȝ amicitiā diligim⁹ h̄ amore nos ⁊ nr̄am pfectioneȝ ⁊ nr̄aȝ ɔseruationē. ⁊ magis ea q̄ sunt pl⁹ necessaria. vt caput ꝓ quo totū corpus exponimus. hic cōis est nobis ⁊ brutis. ſm cōcupiscentiā vō diligimus deū: qꝛ necessitati nr̄e vel subuenit. vel subueniet. qꝛ hoc amore n̄ diligitur res ꝑpter se. sed ꝑpter vsuȝ eius. vnde hoc amore plus se diligit homo nāliter q̄ȝ deū. Amor vitiosus vitupabil' est. qꝛ pctm̄ est ⁊ hȝ finē voluptatē siue delectationē in creatura hic diuidit̄ in amicitiā ⁊ cōcupiscentiā. ſm amicitiā diligimus hoc amore delectationē creature pp se q̄uis in nob̄ nō habeat̄. ſm ɔcupiscētiā vō diligim⁹ voluptatē creature pp nos. Amor itē multiplex est. s. nālis erga se. pius erga parentes. iocūdus erga socios: iustus erga amicos. violētus erga inimicos: scūs erga deū. Itē dr̄ia est inter amorē dilectioneȝ ⁊ charitatem. qꝛ amor ꝓprie est nāe: ⁊ dr̄ amor q̄si aloꝝ vnio qꝛ qetat appetitū in re amata. Dilectio ē amor ꝓximi ⁊ dr̄ dilectio quasi duo ligās. sociat em̄ amātē cū amato in amore vt se mutuo diligāt. Charitas ē amor in deū hec amicū determinat ⁊ indicat oib⁹ cariorē. vn̄ dr̄ charitas q̄si cara vnitas vel eaꝝ deo faciens. Alia est dr̄ia inter p̄dicta qꝛ amamus deū ꝑpter se: diligimus eū sup oīa ꝑpter sua bn̄ficia. qꝛ dilectio est diuersoꝝ electio. charitas vtrūq3 ɔplectit̄. s. sup oīa ⁊ ꝑpter se. Diligere deū in hoc differt a dilectōe ꝓximi: qꝛ diligere deū est velle ei bonū qđ hȝ. s. q̄ sit omnipotens ⁊ summe bonus. ⁊ hmōi. Item diligere deuȝ est velle p̄cepta eius seruare cū intentiōe fruēdi eo. Item diligere deuȝ est eum velle possidere ⁊ ab ipso possideri. Iteȝ diligere deū est voluntatem dei voluntati sue in oībus p̄ferre. Diligere vero ꝓximū est velle sibi bonuȝ nō per essentiam sed per grām. Itē diligere ꝓximū est idem velle ⁊ idē nolle in bonū. Itē diligere ꝓximū est successuȝ boni ei optare ⁊ q̄rere. Itē diligere ꝓximū est velle ei qđ sibi. Est iteruȝ dr̄ia inter dilectiōeȝ dei ⁊ ꝓximi: qꝛ deum diligimus in se: ⁊ pp se ꝓximū vero diligimus in deo ⁊ pp deū. Qn̄q3 dicimus duplicē esse charitatē. s. dei ⁊ ꝓximi. hec duplicitas nō itelligit̄ quantū ad hit⁹ ſȝ q̄tū ad actus: qꝛ vno hitu charitatis diligit̄ deus ⁊ ꝓximus. Charitas qn̄q3 dicit hituȝ. Ro.5. Charitas dī diffusa ē i cordib⁹ nr̄is. qn̄q3 dicit motū. Can.2. Ordinauit in me charitatē. qn̄q3 signuȝ. Vn̄ Jo.15. Maiorē charitateȝ nemo hȝ. i. maius signum charitatis. qn̄q3 tertiā ꝑsonaȝ in trinitate. 1. Jo.4. De⁹ charitas est. ⁊ sic sumit̄ ꝑsonalr̄. qn̄q3 sumit̄ eēntialr̄. ⁊ tota trinitas dr̄ charitas. qn̄q3 sumit̄ ꝓ feruore charitatis. Vn̄ Luce. 7°. Dimissa sunt ei peccata multa qm̄ dilexit multum.

De effectu charitatis. Cap. 25

Charitas peccatū expellit. vnde de magdalena dicitur. Dimissa sunt ei peccata multa quoniā dilexit multum. Legē custodit. Ro.13. q diligit ꝓximū suū legē ipleuit. Deuȝ hoi iūgit. 1. ioā. 4. Qui manet in charitate in dō manet ⁊ dš i eo. Mentē vtutib⁹ ornat. 1. cor. 13. charitas patiēs ē bēigna ē ⁊c̄. pfectiōem adducit. Apls. ad huc excellētiorē viā vob̄ dmōstro. Gliā tribuit. ioā. Si qs diligit me ⁊c̄. ⁊ seqtur adueniem⁹ ⁊ māsionē apō eū faciemus

Dilectiõe dĩ dignũ facit.ioã.16.Si quis
diligit me diligit a pr̃e meo. Charitas
in cordib⁹ diffundit cũ ad primum dila
taf. Effundit p p̃dicationem ⁊ p̃ opa mi
sericordie. Ifundit p illuminatione gr̃e.
Supinfundit p̃ opa p̃fectiõis ⁊ superro
gationis. p charitate venit de⁹ ad hoies
in incarnatõe ⁊ in hoies in gr̃e collatio
ne. p ipsam charitate currunt hoies ad
deũ bona opatione: ⁊ pueniũt ad eũ in
glorificatiõe. Amoris est penetrare: q2
intima cordis penetrat. Cañ.2. Uulne
rata charitate ego sum. lãguidũ facere.
⁊ hoc p d̃siderũ eẽndi cũ amato. Cañ.
5. Nunciẽtis dilecto meo q2 amore lan
gueo. Inebriare q2 sic tẽdit in amatum
q̃ suipsi⁹ ⁊ oĩũ rez p̃ter ip̃m obliuiscit.
Cañ.5. Comedite amici mei ⁊ bibite:
⁊ inebriamini carissimi: liq̃scere: q2 cor
in diuina dulcedine sic resoluit q̃ appe
tẽs cũ appetibili mirabili amicitia vni
tur. Cañ.5. Aia mea liquefacta est vt
dilectus loqtur mihi. amor h3 vim dif
fusiuã in bona opatõe. vnitiuã in p̃ximi
dilectiõe. trãsformatiuã in iustificatiõe.
Itemaliter hoc ostẽdit q̃ h3 vim diffu
siuam vt patet in creatione. vnitiuam
vt patet in christi incarnatione. trãsfor
matiuam vt in glorificatione.

¶ Quib⁹ reb⁹ charitas assilet. Ca.26.

c Haritas est bonoꝝ p̃ncipiũ q2 a deo. bonoꝝ mediũ. q2 h3 deũ. bonoꝝ finis. q2 pp deũ3. Charitas dr̃ bone opatiõis p̃ncipiũ3. q2 mouet ad id Greg. Charitas opat si est. Dr̃ etia3 mediũ3 q2 opa iformat. dr̃ quoq3 finis. q2 opa dirigit ⁊ ad debitũ fine3 p̃ducit. Quo charitas dicat finis. sciẽdũ ẽ q̃ triplex est finis. s. p̃sumptionis cõsumationis ⁊ terminationis. P2io mõ charitas est finis pctõꝝ q2 ea p̃sumit. Scd̃o mõ ẽ finis p̃ceptoꝝ: q2 ea p̃ficit. Tertio modo tam vita eterna q̃3 ipse deus est finis nr̃i laboris. sed vita eterna finis est quo quiescit. sed deus terminus in quo quiescit.
Charitas dr̃ forma virtutũ multiplr̃.
P2io q2 mouet oẽs virtutes ad exterio
ra opa p que p̃ficiunt virtutes ⁊ meren
tur augeri. Scd̃o q2 oẽs v̄tutes mouent
ad finẽ charitatis. s. ad bonum. Chari
tas. n. h3 bonũ pro fine ⁊ obiecto. Alie
virtutes hñt bonũ: non pro obiecto: s3
pro fine tñ. ⁊ ille finis virtutũ p̃fectionẽ
denotat. Tertio charitas auget virtutũ
delectationẽ3 ⁊ tollit fastidiũ. ⁊ alleuiat
onera pp ip̃ius d̃siderũ. Quarto q2 cõ
ponit aiam ⁊ p̃ficit. nõ qdem in esse nãe
sed in esse gratuito ⁊ meritorio. Chari
tas multis rebus dr̃ silis q2 cõparat au
ro qd̃ fornax tribulatiõis p̃bat. Auro
re quã sequitur dies eternitatis. Arche
Noe in qua q non fuit iuentus p̃yt. Ar
bori bonos fructus p̃ferenti. Ale ad ce
lestia subleuãti. Bitumini aiam deo cõ
iungenti. Claui celũ apienti. corone mẽ
tẽ decoranti. capiti sensum ⁊ motũ iflu
enti. Charitas. n. influit sensũ3. i. rõne3
merẽdi alijs virtutib⁹. ⁊ motũ. i. affectũ
mouẽdi meritorie mentẽ deo illuminã
tem. Chori throñũ deo exhibenti. Fir
mamẽto aquas voluptatis ab aqs eter
nitatis diuidẽti. Fonti mentẽ irriganti.
Gẽme aias ornãti. Gladio flãmeo pa
radisum custodiẽti. Igni affectũ accen
denti. iugo suauiter p̃menti. Mãne de
celo descẽdẽti. Rose rubẽti. Radici bo
morẽ gr̃e quẽ a sũmo trahit ad virtutes
trãsmittẽti vt sic nutriant ⁊ p̃seruent in
bono. Soli fulgenti. Thesauro latenti.
Uinculo oẽs rõnes diligendi in dilecto
colliganti. Uino inebriãti. Uesti pecca
torum turpitudinem cooperienti. Un
guento vulnera letalia curanti.

¶ De excellentia charitatis. Cap.27.

c Haritas excellit alis virtutes in multis. P2io in dei p̃formitate. 2°I sp̃ali dignitate. Ricar. Charitas est regia virtutũ. Tertio in specio

sitate q2 est planeta veneris. et aie pl'cbri tudo. q2 sic pulcbritudo exterioris bois est ex decenti membro2 ordinatione et venustate colorif. sic pulcbritudo aie est ex decenti ordinatiōe actuū et babitu ve nusto. boc facit charitas in anima cuius actus ordinatus est et venustus babitus. Quinto in suppo2tatiōe labo2is. Aug. oia grauia et immania leuia fac amor. Sexto in vigo2ositate. Caū. 8. Fortis est vt mo2s dilectio. Septimo in vtilita te. Aug. Habe charitatem et fac quod vis. Octauo in delectatiōe: q2 charitas scdm actum suuз facit delectare in deo: non solum in patria sed etiam in via.

¶ De signis dilectionis. Cap. 28.

Signa dilectiōis sunt hec. q2 ami cus amicum libēter audit. libē ter de ipso loquif. Sepe de ipso cogitat sine tedio sibi obsequtur. co2pus et res pro illo exponit. Offensaз cauet. of fensum placat. Congaudet psperitati. cōdolet aduersitati. Gaudet de sua pre sentia. dolet de sua absētia. diligit et odit boc qd ille. conaf ei placere. timet displi cere. Trabit alios ad eius amicitiam. Munera ab eo data non alienat. psilijs suis acquiescit. petit ab eo fiducialiter. Qualr possit qs scire vtrum bēat cha ritatem. Nota q qdam sciunt se nō ba bere charitatem vt q sunt in actu peccā di vel in p2oposito. Quidam dubitant se babere charitatem q2 rationes bēnt pro vtraqз parte. vt sunt illi q incipiunt facere quod in se est. Quidam putāt se babere charitatem sicut qui multa bo na fecerūt et diu abstinuerūt a peccato. adbuc tamen sustinent motus tentatio nis et imaginanf turpia. Quidam expe riuntur se babere charitateз. vt illi qui gustant diuinam dulcedineз in quibus fomes fere extinctus est. et quasi semper vel bona faciunt vel affectant. Quidā certi sunt se babere charitateз. vt qbus de⁹ reuelauit qualis fuit paulus cui do minus dixit. sufficit tibi gratia mea.

¶ De gradibus amoris. Cap. 29.

Radus amo2is sunt isti. P2i mus est cum diligo me p2opter me. Iste amo2 non est bonus. Secūdus est cum diligo deum p2opter me. bic est mercenarius: sed tunc est bo nus si pricipalis finis est deus. Tertius est cū diligo deū p2opter se. i. q2 bonus. Hic est valde bonus q2 talis amo2 vno tm̄ oculo. i. dextero respicit deū. Quar tus est cū diligo me pp deū. bic est opti mus. q2 in tali amo2e nibil ē qd querat bō de suo ēt in seipso. sз que dei sunt. Su per oia diligendus est deus. q2 cū ipse sit pncipiū et boc ipso est summū. et boc ipso q summū est. sūme bonū est. et boc ipso q summe bonū est. summe beatū est. et boc ipso q summe beatū ē. summe bea tificum est. et boc ipso est summe fruen dus. et boc ipso est summe p amo2ē ei in berendū. et in eo tanqз in fine qescendū. Tria generaliter diligunf. s. vtile. dele ctabile. et bonestū. P2opter p2imū dili genda est tribulatio. q2 vtilis. P2opter tertiū diligenda est virtus. q2 bonesta. Sз ppter scdm diligendus est deus. q2 delectabilis. immo ppter bec oia diligē dus est deus. q2 ipsum diligere est vtile. delectabile et bonestum. Gradus amo ris vel charitatis in qbus tollit peccatū sūt isti. P2imo tollit pctm̄ mo2tale. nō quantuз ad babitū. sed quantū ad actū. liberat enіз a peccato mo2tali. sed non a potestate cadendi in illud. Scdo mo do tollit pctm̄ qзtum ad actum et qзtuз ad bituз. sз neutro mō veniale. sic pз in aliqb⁹ scificatis. 3° modo charitatis tol lit pctm̄ vtroqз modo. et veniale qзtū ad actū: sз non quo ad bitū. talis fuit in btā virgine ante pceptionē xpi. 4° mō tollit vtrūqз vtroqз mō. sicut fuit in btā vgie in pceptiōe xpi et post: tūc. n. fuit in ipsa

sublat⁹ fomes peccandi totaliter. 5° mō tollit vtrūqꝫ vtroqꝫ mō. ⁊ insuper oēm miẜiā ⁊ hoc fiet in patria. Perfecta est charitas q̄ est habitu magna motu interiori directa. ope exteriori solicita. radice stabilita. feruore discreta. dulcedie ꝯsolatoria. Diligit̄ ds toto corde. i. itellectu sine errore. tota anima: idest voluntate sine cōtrarietate. tota mente: idest memoria sine obliuione.

¶ De ordine charitatis Cap. 30.

Ordo charitatis ẜm Aug. ē diligere ꝓmo qd̄ supra nos ē. i. deū deīde qd̄ nos sum⁹: post hoc qd̄ iuxta nos est. i. ꝓxim⁹. vltimo qd̄ intra nos est. i. corp⁹ nr̄m ꝓpriū. In eodē gradu ꝯtineri dꝫ corp⁹ xp̄i. q2 vtrūqꝫ tenet rōnē iferioris boni respectu spūs nr̄i. ẜꝫ Ambro. diligēdus est ꝓmo de⁹. scd̄o parētes: deīde filij. postea domestici. vltio inimici: ẜꝫ hoc de exhibitiōe qdā intelligit̄. Aliqs diligit̄ magis ab altero multipl̄r. s. maiori affectu sic sup oīa diligēdus̄ ē ds. ẜꝫ inter hoīes magis diligēdi st̄ pentes q̄ꝫ filij. deīde cōsanguinei ẜꝫ gradus cognatiōis. Maiori affectū diligēdi sunt filij q̄ꝫ pentes. ẜꝫ eqȝ ptinētib⁹ ꝓus succurrēdum est magis indigenti. Ad oīaꝫ magis diligendi sunt q se magis ad grāꝫ ꝓparāt ⁊ habilitāt ad glīaꝫ. sic diligendi sūt ẜm gradus ꝑticipādi bonū grē. Nota q̄ idē ordo dilectionis est nāe ⁊ grē. hoc excepto q̄ dilectiōe nāli hō se magis diligit q̄ꝫ deū ẜꝫ eꝯ est in dilectiōe grauita. Preterea sciēdū est q̄ idē ē ordo charitatis q ẜꝫ Aug. ē in via. erit ēt in patria. q2 cuꝫ gloria perficiat naturam quicquid non erit ipfectionis in natura manebit in gloria.

¶ De dilectiōe ꝓximi. Cap. 31.

Mutuo se dēbēt hoīes diligere. q2 oēs mēbra vni⁹ corpis mystici xp̄i. q2 vno spū scō viuificantur spūalr̄. ⁊ vniunt̄. q2 vnā fidē hn̄t. q2 vnū baptisma receperit. q2 vnū patrē hn̄t ⁊ dn̄m. q2 ad vnū regnū tēdūt. Dilectionē ꝓximi suadet ius nature. Math. 7. Oīa q̄cūqꝫ vultis vt faciāt vobis hoīes. ⁊ vos facite illis. Jus scripture. Math. 22. Diliges ꝓximū tuū sicut teipm. Exēplū creature. q2 oē simile diligit sibi simile. Meli⁹ est diligere q̄ꝫ diligi q̄druplici rōne. ꝓmo q2 q̄ diligimus scimus. sed q̄ diligamur nescimus ẜꝫ credimus. 2° quia diligere proprie virtutis est: sed diligi aliene. 3° quia cum diligimus alios nobis obligamus: cum vero diligimur alij obligamur. 4° quia cum diligimus meremur nobis. cū auteꝫ diligimur alij merentur sibi. Per dilectionē ꝓximi efficimur imitatores christi. Jo. 17. Hoc est ꝑceptum meum vt di. in. si. di. vos. Discipuli saluatoris. Jo. In hoc cognoscent omnes q̄ discipuli mei estis ⁊c̄. Speculatores dei. 1. Jo. 2. Qui diligit fratrem suum in lumie pmanet ⁊ videt deuꝫ. Societas fraterna vtilis est ratiōe subleuatiōis. Eccle. 4. Ueh soli. quia si ceciderit non hꝫ subleuātem. Rōne consolatiōis. ps. Ecce q̄ꝫ bonū ⁊ q̄ꝫ iocundum. Rōne exhortatiōis. Seneca. Semp ante oculos tuos ponendus est aliquis cuius exemplo ꝓficias. quia nisi ad regulam praua non corriges. prouerbi. A modica fintila augetur ignis.

¶ De dilectione inimicoꝝ. Cap. 32.

Circa dilectionē inimicoꝝ noта q̄ alia est dilectio affectus. ⁊ alia effectus. Dilectio affect⁹ duplex est. quia alia est īnocētie. ⁊ alia beneficiētie. Dilectione innocētie tenemur diligere inimicos. q2 non debem⁹ eis aptare malū inquātū malū. sed inquantum est eis expediens vel reipu. Affectus dilectionis bn̄ficētie. s. principalis ⁊ secūdarius. Affect⁹ ꝑncipalis ē velle ⁊ optare inimicis bōa spūalia. sic·

est gra ꝛ gloria. hoc modo tenemur p affectu diligere inimicos. Affectus aut dilectionis secundari⁹ est optare inimicis bona tpalia. hoc mo nō tenemur sp diligere inimicos. qꝛ nō semp expedit eis bōa tpalia. Eodē mō distīguēdū est de dilectiōe effect⁹ q est siſr inocētie. ꝛ bñficentie. p̄rio mō tenemur oēs diligere inimicos. qꝛ tenemur eis nō īferre mala nisi pp bonū psone vł reipublice. Scdo mō distīgueda est dilectio bñficiētie. qꝛ si est bñficiū spūale ad salutē necessariuꝫ. tūc tenemur illud inimicis īpēdere. sic orare p eis nō qdē in spāli: sꝫ ī gñali. ita scꝫ vt nō excludam⁹ eos ab orōnib⁹ cōībus. Si vo est bñficiū tpale. ad h nō tenemur nisi in casu necessitatis. Nota tñ eē duplicē inimicū. s. psone nr̄e ꝛ eccl'ie. Igit inimico psone bñfacere pfectiōis est. nisi inq̄ztū sibi vel alteri bñficiuꝫ nocinū eēt. qꝛ in tali casu bñficiū subtrahere vtile est. Inimico āt eccl'ie bñficium subtrahere pfecti⁹ est ꝛ meli⁹. nisi inq̄ztū per bñficiū sperat recōciliādus eccl'ie. Ex p̄dictis pꝫ q optare bona tpalia inimicis eccl'ie impfectiōis est nisi p accñs scꝫ qñ credunt per hoc cōuertēdi. Inimico vero psone optare bona tpalia pfectionis est nisi per accñs. s. qñ putant ei vel alijs nociua. Nota q lꝫ amicū diligere sit magis debitū. tñ diligere inimicum magis est meritoriū remissiōis pene. ꝛ ad multa alia valet. Primo quia magne accedit ad perfectiōeꝫ virtutis. Maioris perfectionis vel maior virt⁹ est. quia magis gratuitum est. Secūdo quia motus charitatis ad inimicū magis meritorius est remissionis pene. ꝛ h rōne difficultatis. lꝫ in amicum sit magis meritorius vite eterne rōne intētionis. Amor enim naturalis freuētioreꝫ facit motum charitatis sicut dispositio materialis cōfert forme. Tertiū qꝛ inimicū diligē exp̄ssius signū charitatis ē. qꝛ ꝯ motū nature est. vñ valde difficile est. nisi adsit gra per quā vincatur natura. Nota q ille cui iniuria facta est non debet reconciliationē petere: siue q̄rere ex debito necessitatis: sed si facit complet debitū pfectionis. vnde dicit Chriso. q talis dꝫ reconciliationē querere. vt duplicem gloriā cōsequat. Unam qꝛ iniuriā passus. alterā qꝛ p̄or rogauit.

De virtutibus cardinalib⁹. Ca. 33.

Per virtutes cardīales aīa rectificat in suis virtutib⁹. Nā prudētia rectificat rōnalē: fortitudo irascibilē: tēperātia ꝯcupiscibilem. Justitia vo rectificat oēs vires put nā iustitie cōprehēdit nō solū spālē iustitiā q̄ est in cōmutatiōib⁹ vł distributiōib⁹. sꝫ ēt legalē q̄ ē ōis virt⁹ put ei⁹ act⁹ ptinet ad debitū obediētie p̄ceptoꝝ. Ipa. n. iustitia gñal cōprehēdit virtutes ordinantes ad p̄ximuꝫ vt est eqtas ꝛ libalitas ꝛ ordinātes ad seipꝫ sic est inocētia ꝛ penitētia. ꝛ ordinātes ad deū sicut est latria pietas ꝛ obediētia. Propt h iustitia dr circuire oēs virtutes. ꝛ q nō tm̄ est virtus spālis. sed ēt generalis cōprehēdēs toti⁹ aīe rectitudinē cū ipsa dicat rectitudo volūtatis. Itē p vtutes cardīales īstruit hō in opib⁹ ꝛ ꝯ vitia armat. Primū fit dupl'r. qꝛ īstruit quo ad se p prudentiā: ꝛ quo ad p̄ximū p iustitiaꝫ. Secūdū ēt fit dupliciter. qꝛ hō armatur in prosperis p tēperantiā. ꝛ in aduersis p fortitudinē. Item dicit Aug. q prudētia est in eligendis. fortitudo in tolerandis. tēperātia in vtēdis. iustitia in distribuēdis. Itē dicit q prudētia est in p̄cauendis īsidijs. iustitia in subueniēdo miseris. fortitudo ī p̄ferēdis molestijs. tēpantia ī coercēdis delectatōib⁹ prauis. Aug. ait ī musica sua q succedit prudētie ꝯtēplatio. fortitudini firmitas adherētie tēpantie mēsura delectatōis. iustitie dbita ordīatio ad deū ꝛ p̄ximū. Iste

quattuor virtutes appellant cardinales. quia sicut hostium vertitur in cardine. sic in his vertitur et regitur vita hominis. Vocantur etiam politice. quia ordinatur in his vita ciuilis. Dicuntur etiam humane. quia humano studio acquiruntur nisi diuinitus infundantur. Appellantur etiam consuetudinales. quia non ex uno actu. sed ex consuetudine nascuntur. vel quia bonitas humana se magis exercitat in istis. sicut scientiarum deuotio se magis exercitat in virtutibus theologicis. Nota quod prudentie est scire quid possit. temperantie est non presumere quod non possit. iustitie est velle in omnibus quod equum sit. fortitudinis est velle plus quam possit. Iste virtutes habent suos gradus perfectionis secundum quos aliter possident incipientes aliter proficientes. aliter perfecti. Dicuntur etiam virtutes politice quandoque secundum quod regunt vitam hominis quo ad opera exteriora. et prout pugnant contra vitia. et hoc modo sunt incipientium. Purgatorie dicuntur secundum quod iam sunt in victoria vitiorum. et consistunt partim intra. partim extra. et sic sunt proficientium. Dicuntur etiam purgati animi secundum quod iam deuictis vitijs quiescit homo ita quod raro primi motus insurgunt. et hoc modo pertinent ad perfectos. Exemplares dicuntur prout sunt in mente diuina. Nam sicut omnium rerum deus exemplar est. ita et idee virtutum in ipso consistunt.

De prudentia. Cap. 34.

Prudentia secundum quod est virtus politica est vt ait Macrobius ad rationis normam que cogitat quod agit vniuersa dirigere. ac nihil preter rectum velle vel facere. Prudentia vero secundum quod est virtus purgatoria est vt idem ait et mundum et omnia que in mundo sunt diuinorum contemplatione despicere. et omnem anime cogitationem in sola diuina erigere. Prudentia autem prout est virtus purgati animi. est sola diuina noscere. et ea tanquam nihil aliud sit intueri. Prudentia sane exemplaris est ipsa mens diuina. cui omnia nuda sunt et aperta. Partes prudentie secundum Tullium sunt. Intelligentia. prouidentia. Memoria. Intelligentia vero est per quam animus perspicit ea que sunt. prouidentia autem virtus est. vt idem ait per quam videtur aliquid futurum antequam sit. Memoria secundum eundem est per quam reperit quis ea que fuerunt. Nota quod duplex est iudicium rationis. discretiuum et diffinitiuum. Judicium discretiuum est quo ratio iudicat aliquid esse faciendum vel non faciendum. Circa tale iudicium est scientia. et non virtus. Judicium vero diffinitiuum est quo ratio imperat aliquid fieri vel non fieri. et circa istud est virtus. Unde in primo iudicio se habet scientia ad operationes bonas vt consiliarius. In secundo vero iudicio se habet virtus vt imperator. prudentia habet regere certas virtutes in actibus suis secundum omnes partes philosophie morales. que sunt ethica siue monastyca. hyconomica. et politica. quarum prima mores quo ad seipsum instruit. 2ª familiam disponit. 3ª vrbes et regna regit. Triplex est prudentia. prima est cordis. et hec est in dispositione presentium. et recognitione preteritorum. et prouisione futurorum. Deutrono. 32. Utinam saperent. scilicet presentia. et intelligerent. scilicet preterita: ac nouissima prouiderent. scilicet futura. secunda est oris. et est hec in moderatione sermonum. prouer. Qui moderatur labia sua prudentissimus est. pone domine custodiam ori meo. tertia est operis. et hoc consistit: vt ait Tullius. in fuga mali et electione boni psalmus. Declina a malo et fac bonum. Nota quod alia est prudentia mundana. et alia humana. alia diuina. prima est in temporalibus acquirendis. 2ª in commodo carnis. 3ª in obsequijs diuinis. Officium prudentie est actus aliarum virtutum dirigere sicut supra dictum est. Ber. Discretio non tam virtus quam auriga virtutum est. Nolle fallere nec falli vt dicit Seneca est res habet veritatem extimare. Idem. Tunc pro rationem recte viues. si diuina prius estimes si dignitatem

rerū non ex opinione multoꝝ: ſʒ ex eaꝝ natura ꝯſtituas. Nobis cōmiſſa ad dei gloriā ⁊ proximi edificationē diſpenſare. Luce quis ꝑutas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudens ⁊c. Mutabilitatē fugere. Seneca. Scito te in quibuſdam perſeuerare debere qꝛ cepiſti quedā nec incipere.

¶ De temperantia. Cap. 35.

Temperantia ſm Macrobiū ꝑut eſt vtus politica ē nihil appetere penitēdū. I nullo legē moderatiōis excedere ſb iugo rationis cupiditatē domare. Tēpantia ꝑut eſt vtus purgatoria ē oia relinquere inq̄ʒtū nā patit: q corpis vſus reqrit. Tēpantia ꝑut eſt virt⁹ purgati aī. ē terrenas cupiditates nō ſolū repmere. ſʒ penit⁹ obliuiſci. Tēpantia ꝑut eſt virtus exēplaris. eſt quedā in ſe ꝑpetua intētiōe ꝯuerſio. partes tēperātie ſʒ Tul. ſunt ꝯtinētia. Clemētia. ⁊ Modeſtia. Cōtinētia ſʒ eūdē Tul. eſt virt⁹ p q̄ʒ cupiditas ꝯſilij gubernatione regit. Clemētia eſt p q̄ʒ motus aī in odiū alicui⁹ cōcitati cōitate vel hylaritate ꝯtinent ſeu retinentur. Modeſtia eſt vtus p quā pudor hōeſtus parat ⁊ ſtabilē auctoritatē cōpat. Species tēperātie ſunt. Sobrietas. Cōtinētia modeſtia. prima cōſiſtit circa guſtū in quo ponit modum ſobrietas. 2ª eſt circa tactum q̄ʒtū ad vim generatiuā. qꝛ ibi ponit modū caſtitas. Hʒ. n. hō vehementē appetitū cōſeruādi ſe in eē indiuidui per nutritiuā. ⁊ ꝯſeruādi ſe in eſſe ſpei p gñatiuā. Iſti autē appetit⁹ reſtringunt p ſobrietatē ⁊ cōtinentiā. 3ª in dictis ⁊ factis. Factū āt ꝑut hic accipit ꝯtinet ad tres ſenſus ⁊ circa ꝓprias eorū materias. ſcilicet viſum auditum. olfatum. pertinet etiam hoc factum ad tactū. nō quidē qui eſt in generatiua. ſed ad alios quorum organa ſunt manus ad percutiendum vel capiendum: ⁊ pedes ad ambulandum. In oibus iſtis modū ponit modeſtia. Dignitas temperātie in hō eſt q alas decorat. qꝛ ſic in naturis forma decētior eſt inā. ſic ⁊ in morib⁹ plus cōmēdant modus q̄ʒ ipſa actio. ꝓpter hō temperantia cōpat ſoli q medius planetarū eſt ⁊ decētior inter oēs. Meritū cumulat. qꝛ mediū tenuere beati. Vñ dr̄ q vbis nō meremur: ſʒ aduerbijs. i. nō eo q aliqd facimus: ſʒ in eo q bñ facimus. Iſtud pʒ in illa vidua q̄ obtulit duo minuta. ⁊ magis cōmēdata ē q̄ʒ q magna miſerunt i gazophilatio. Vitioſos appetitus refrenat ſicut ſupra dcm̄ ē. vñ cōpat freno. ⁊ remo. ⁊ lime q̄ ſupfluū tollit rubiginis de ferro. Actiones tēperat ſm q apoſtolus inſtruit dicēs. Rationale obſequium veſtrum. Medium ſeruat. Ber. Tene medium ſi non vis perdere modū. De hoc modo dicitur. Medio tutiſſimus ibis. Iſtud medium voluit dominus nos tenere quando fecit ū d capite vel de pede mulierē ſed de coſta. Et quando fecit hominem partim corporalē. ⁊ partī ſpiritualē. vt dignitate nature eſſet ſub natura angelica: ⁊ ſuper corpoream. Chriſto aſſimilat qui ſtetit in medio diſcipulorum: ſedit in medio doctorum. ſuſpenſus eſt in medio latronum. Locatus eſt in medio duorū animalium. viſus eſt a Ioāne in Apoca. in medio cādelabrorum aureorum. Naturam conſeruat. quia natura in medijs delectatur. per extrema corrumpitur. Unde philoſophus. Excellentia ſenſatorum corrumpit ſenſus. Ferculis eternis cibat. Unde temperantia comparatur ligno vite quod erat in medio paradiſi.

¶ De fortitudine. Cap. 36.

Fortitudo ſm Macrobiū prout eſt virtus politica. eſt animum ſupra metū periculi agere nihilq̄ʒ niſi turpia timere. Tolerare fortiter aduerſa vel proſpe-

ra. Fortitudinis purgatorie est alo non terreri a corpore recedente nec altitudinem abhorrere. Fortitudinis purgati animi est passiones ignorare. Non metuere vt nesciat irasci. et nihil cupiat ibo nestū. Fortitudinis exēplaris est eē immutabilē. qꝛ semp idē est. nec aliqñ mutaꝫ. Partes fortitudinis ɓm Tulliū sūt q̄tuor. Magnificētia. Fiducia. Patientia. et Perseuerātia. Magnificētia ɓm eūdē est magnaꝝ et excelsaꝝ reꝝ cū ampla quadā ai ꝓpositione cogitatio atqꝫ ministratio. Fiducia est virtus p quā in magnis et honestis reb' multū in se aīus ex spe certa fiducie collocaꝫ. Patientia est honestatis et vtilitatis cā rerū arduarū atqꝫ difficiliū voluntaria et diuturna ꝑpessio. Perseuerātia est virtus in rōe bene ꝯsiderata. stabilis et ꝑpetua ꝑmansio. Multi sunt effect' fortitudis. Primus est qꝛ de hostib' triūphat. Mat. 4. Vir fortissimus. Scōs qꝛ hoi sua bona ꝯseruat. Luce. Cū fortis armatus ꝛc. Tertius qꝛ ditat. puer. Manus fortis diuitias parat. Quart' qꝛ regnū celorū expugnat. Mat. Regnū celoꝝ vim patiꝫ. Quintus qꝛ ornat. puer. Fortitudo et decor indumentū eius. Sext' qꝛ in extremis assecurant. puer. Leo fortissim' bestiaꝝ a nullius pauet occursu. Septima qꝛ remūerationē expectat. prouer. Mulierē fortē qs inueniet ꝛc. Fortitudo ꝯsistit in quinqꝫ. s. in aggressione arduoꝝ. ps. Viriliter agite et cōfortet cor vestrū. In ꝯtēptu terreoꝝ. Hebr. moyses negauit se esse filiū Pharaōis ꝛc. In sustinētia tribulationū. Cañ. Fortis est vt mors dilectio. In resistētia tentationū. Apo. Nō coronabiꝫ nisi q legitime certauerit. In ipugnatiōe vitioꝝ. Job. Militia est vita hoīs sup terrā. Multa iuuāt fortitudinē. Primū est exortatio prudētiū. Vñ legiꝫ de iuda machabeo q armauit socios nō clypei vł haste munitiōe. s3 ɓmōib' optimis. 2m exēpliū robustoꝝ. Vñ legiꝫ de Eleazaro q elegit fortiꝫ mori ꝑ p̄uis legib'. Exēpliū vtutis et fortitudīs posteris reliqueꝫ. 3m exercitatio in pugnis. vñ legiꝫ i iosue q dñs nō deleuit hostes filioꝝ isrł stati oēs: sed reliqt aliquos vt hrent ꝯsuetudinē p̄liādi. 4m est spes remūeratiōis. 2. palip. cōfortenꝫ man' vr̄e et nō dissoluanꝫ: est enl merces opi vr̄o. 5m hostiū dbilitas. gre. Debił est hostis q nō pōt vicere nisi volētē. sextū orōnis adiutoriū. Exo. Cū eleuaret man' moyses vicebāt filij isrł. septimū armoꝝ spūaliū apparat'. vnde Sāson vicebat philisteos in mādibula asini. i. tēpātia et simplicitate. 8m memoria dñice passiōis qō signatū ē in Dauid q ꝯ̄ Goliā vicit in baculo et fūda. nonus cib' spūał. ps. Panis cor hois ꝯfirmat. 3°. R. Ambulauit Helyas in fortitudine cibi illi' ꝛc. vñ. et Petr' potat' spū scī grā ꝯfortat' est dicēs. Op3 deo obedire magis q̄3 hoīb'. Idē vo apoca. añ tales ꝯfortationē dixit. Ne scio hoiem hunc.

De iustitia politica. Cap. 37.

Iustitie politice ɓ3 macrobiū est seruare vnicuiqꝫ qō suū ē. Iustitie purgatorie ɓ3 eūdē ē ad vnā cuiusqꝫ propositi viā vniuscuiusqꝫ vtutis officiū cōseruare. Iustitie autē3 purgati animi est: ita cū superna mēte sociari vt seruet cū ea fedus perpetuum imitando. Iustitie exemplaris est q perenni lege sempiterna operis sui continuatione nō flectiꝫ. Partes iustitie ɓ3 Tullium sunt sex. s. religio: pietas: gratia: vindicatio: obseruantia veritas: Religio ɓm eundē Tulliū est virtus que superioris cuiusdā nature quā diuinā vocant curā cerimoniāqꝫ affert. pietas est per quā cōiunctis sanguine beniuolētie officiu3 et beniuolens tribuitur cultus. Gratia est in qua amicitiaꝝ et officiorū alterius memoria: et remunerādi volū

tas cōtinetur. Uindicatio est per quam vis ⁊ iniuria. ⁊ omne quod obscurius est defendēdo atq3 vlciscēdo propulsatur. Obseruātia est virtus per quam homines aliqua dignitate antecedētes cultu quodā3 ⁊ honore dignātur. Ueritas est virtus per quam imitat ea que sūt: aut fuerunt: aut futura dicūtur. Nota q iustitia nō tam est virtus specialis q3 generalis: vt habes supra de virtutib' cardinalibus in genere. Justitia vt dr i libro sapiētie est perpetua multiplici ratiōe. Primo qr perpetuat animā stabiliēdo eā i debito loco .s. sub deo ⁊ supra corporales creaturas. Scdō qr mācbit in pria bm essentiam ⁊ vsu3. Alie aūt virtutes cardinales ⁊ si maneāt in pria b3 eēntiā non tñ bm oēm visu3. Temperātia enī nō refrenabit motus illicitos: prudētia nō cauebit ab insidijs. Fortitudo nō aggrediet terribilia. Justitia peruertit triplicitet .s. amore psone vel pecūie. Jsa. v cb. q iustificatis impium p mūere. Timore. Euāgeliu3. Nolite timere eos q occidūt corpus. Rancore. Jdē sciēs q per inuidia3 tradidissent eū. Plura mouent ad rectitudinē iustitie primū est rectitudo humāi corporis. qr incedēs valde est i recto corpore curuū hre animū. Scdm est naturalis iclinatio. quia vt ait Aug. Justitia est i corde hois naturaliter. 3ᵐ qr bruta aīalia docēt multa q ptinent ad iustitiā vt est inocētia. concordia: ⁊ hmōi. 4ᵐ ē scriptura Ecc. Usq3 ad mortē certa pro iustitia. Effect' iustitie est qa beatificat. Mat. v. Beati q esuriunt ⁊ sitiunt iustitia3. petrus. Si qd pati mini ppter iustitiā beati. Quia exaltat. Ec. Qui operat iustitiā exaltabatur. qr appetitū concupiscentie refrenat. Jsa. Erit iustitia cigulū lūbo2 eius qr locū deo preparat. ps. Justitia ⁊ iudiciū preparatio sedis tue. qr a morte eterna liberat. puerb. Justitia vero liberabit a morte. Quia coronat. Thimo. Reposita est mihi corona iustitie. Qr remūerat. ps. Retribuet mihi dñs bm iustitiā mea3. iustitia cōsistit in fide Apo. Credidit Abrahā deo. ⁊ reputatu3 est ei ad iustitiā. itē in orone. ps. Clamauerunt iusti. ⁊ do. ex. e. in sancta meditatione. Ecc. Btūs vir q in sapiētia morabit. ⁊ in iustitia meditabit. in hūiliatiōe. Mathe. Sic decet nos iplere omnē iustitiā. Glo. Perfecta iustitia est sbdere se minori. in eruditione. prouer. Seminanti iustitiam merces fidelis.

¶ De donis in communi. Cap. 38.

Licet oēs hit' dati dinit' possint dici generaliter dona dei. Spāliter tñ ⁊ approbate septē sūt dona spūs scti q per ordine3 Jsa. vndecim enumerat a summo incipiēs vsq3 ad vltimū descendendo. Septē igit sūt dona multiplici ratiōe. pmo vt per hec septē expellantur vitia septem .s. vt timor expellat supbiam. Pietas inuidiā. Sciā irā: que est quasi qdā isania. Fortitudo accidiā. cōsiliū auaritiā. intellect' gulā. Sapientia luxuriā. Scdō dñr esse septe3 dona propter expediendas vires naturales. Nam irascibilis indiget expediri tam in prosperis q3 in aduersis. in prosperis quidē per timore3. in aduersis autem per fortitudinem. Concupiscibilis indiget expediri quantum ad effectum respectu proximi. quod fit per pietatē: ⁊ quantum ad effectu3 respectu dei qd fit per gustū sapientie. Rōnalis vo indiget expediri in veritatis speculatōe. qd fit per donū intellect'. ⁊ in veri electione. qd fit p cōsiliū. atq3 electi executiōe. qd fit per sciam. p hāc. n. puersamur in medio nationis praue ⁊ puerse. 3° dicuntur eē septe3 dona ppter regimē actiue: ⁊ ptēplatiue vite. cōtēplatiua siqdē tria dona d3 hre .s. timorē ad reuerentiā maiestatis. Jntellectum ad intelligentia3

veritatis. Sapientiã ad gustum bonitatis. Actiuam vero hꝫ pietatẽ ad agendum. fortitudinem ad sustinendũ. scientiam ad discretionẽ pietatis. cõsiliuꝫ ad discretiões fortitudinis. Plurima ergo dona sunt ad intellectũ spectantia. quia lux cognitionis multũ valet ad recte viuendum. Propter eandem causam fit donoꝝ obuiatio. vbi quasi semp adiungitur vnũ directiuũ cum alio. quod spectat ad actiones vel passionẽ. Vñ Grego. super Ezechi. dicit ꝙ sumus per sapientiam maturi. per intellectũ ꝓuidi. per cõsiliũ cauti. ꝑ fortitudinẽ animosi. per scientiã discreti. per pietatẽ misericordes. per timorem humiles.

De timore in cõmuni. Cap. 39.

t Imor est vt ait Augu. fuga mali. Spẽs timoris sunt sex. ꝑmus est naturalis quo quilibet naturaliter timet nocumentũ nature. Iste nõ est meritorius neqꝫ dmeritorius. qa non subiacet libero arbitrio. ⁊ dicit naturalis non a natura instituta. sed destituta. qꝛ iste timor est pro peccato ꝑmorum parentũ inflictus. hoc timore xp̃s naturaliter mori timuit. Secundus est timor human⁹ quo qs nimis timet pelli sue. Iste timor nascit ex nimio amore ꝓṕrie vite. ⁊ est qñqꝫ mortalis actus eius. i. cũ prius qs peccaret mortaliter ꝙ amitteret vitã suã. qñqꝫ est venialis. vt cũ qs faceret prius pctm̃ veniale. ꝙ ꝓmitteret se occidi. Tertius est timor mundanus quo qs nimis suis rebus inheret. Hic nascit ex nimio amore rerũ tpaliũ. ⁊ est qñqꝫ mortalis qñqꝫ venialis penitus eodẽ mõ quo dictũ est de humano. Quartus est timor seruilis quo qs timet peccare ꝑncipaliter pp penaꝫ. Quintus est timor initialis quo timet qs penaꝫ ⁊ dei offensam. Unde q̃si duos habet oculos. vnũ ad penã. aliud ad deum ⁊ hic est principalior. Sext⁹ ẽ timor filialis quo qs timet offensam dei. vl separationẽ a deo. Numerus predictoꝝ timoꝝ sic accipit. Aliquis timor ẽ a spiritu sancto ⁊ cuꝫ spũ sancto. sicut timor initialis ⁊ filialis. Aliqs a spũ sancto est ⁊ nõ cũ spũ sancto est. sicut timor naturalis. Aliqs nec a spũ scõ. nec cũ spũ scõ. sicut timor humanus ⁊ mũdanus. quos nec spũs sancti grã secũ cõpatit. nec per spm̃ scm̃ datur. Est adhuc ali⁹ timor reuerentie q solus inter timores erit in patria. sicut dicit ꝑs. Timor dñi sanct⁹ ꝑmanet in seculũ seculi. Reuerẽtia vero est resilitio a ꝯsiderata magnitudie dei in ꝓpriã puitatẽ. Timor dñi multa bõa facit. Primo qꝛ expellit pctm̃. prouer. Timor dñi expellit pctm̃. Sapiẽtiã gignit. Ecc. ꝑ°. Qui timet nihil negligit. Mentẽ stabilit. puer. Nisi in timore dñi tenueris te istãter cito subuertet domus tua. Spũaliter ditat. ꝑs. Nõ est inopia timẽtib⁹ eũ. Bona opa cumulat. Ecc. Qui timet deum faciet bona. Cor. delectat. Ecc. Timor dñi delectat cor. Vitã ꝓlõgat. Ecc. Timor dñi apponit vitaꝫ. Deuotioneꝫ irrigat. Ecc. Timor dñi fons vite. Eternaliter remunerat. Ecc. Timenti deum bene erit in extremis.

De timore seruili. Cap. 40.

t Imor suilis donũ spũ sci. est nõ tñ ẽ cũ spũ scõ. sicut aurora cũ sole est. Timor suilis spũi scõ locũ ꝑparat. vt eũ sic seta filũ introducat. Seta filũ introducẽdo ipm̃ ꝑcedit. nõ tñ cũ ipso permanet. sicut ait Augu. Timor suilis ẽ bonũ quo nemo bñ vtit. qꝛ licꝫ hit⁹ timoris suilis bon⁹ sit in se sm ꝙ donũ spũs sci ẽ. tñ ei⁹ act⁹ qñqꝫ pctm̃ est. Timor itaqꝫ seruilis duo facit. Primũ est ꝙ ꝑparat viã charitati. Scdm̃ est ꝙ retrahit a pctõ metu pene tm̃. Rõni ꝑmi bonus est. sed rõne secũdi distiguit. Vñ notandũ est ꝙ vsus timoris seruilis duplex est. s. cũ quis vtit essentia hitus tm̃.

vel cuȝ qs vnit seruilitate. Primo mō vsus ei⁹ bonus ē. Nā ille ē abhorreri penas eternas. quod bonū est. cū sit et i timore initiali. Secūdo mō vsus ei⁹ malus est. q2 vsus ei⁹ est vitare malū ex coactione per penā. cuius tamē affect⁹ habetur in voluntate ⁊ sequeret effectus si speraretur impunitas. vt ait Augu. Et intelligit dictū eius. qui ait ꝙ timor seruilis bonus est. non tamen qui timet seruiliter bene agit. q2 agere bonum ex voluntate facit. sed agere bene. i. meritorie est ex voluntate agētis qui agit ex virtute charitatis ⁊ gratie.

¶ De timore initiali. Cap. 41.

t Timor initialis ideo sic dictū est. q2 est incipientiū primo penitere. Vñ Isa. Dñe a timore tuo cōcepimus ⁊ peperimus spūm salutis. Qui adhuc sunt in angustia ꝓ peccato qd̄ commiserunt: sed angustia hec foras mittitur quādo cōsciētia serenat ad plenum. q2 perfecta charitas foras mittit timorem initialē inq̄ʒtū habet naturaȝ timoris seruilis. fm hoc. s. habet oculū ad penam. Timor enī initialis hȝ duos oculos. vnū ad gloriā q est ei essentialis alterū ad penā q est ei accidentalis. sed timori seruili eēntial. Preterea timor initialis abstinet a pctō veniali pp penā purgatorij in quo casu pōt cōuenire cuȝ perfecto. q ēt timet penā purgatorij inquātū ē dilatiua glorie: siue separatiua ad tempus. Duplex est amor. s. filialis quo deum diligimus ꝓpter se tm̄ ⁊ mercenarius quo nō diligimus principalit. sed secūdario habito respectu ad mercedeȝ. Huic duplici amori rñdet duplex timor. s. initialis ⁊ filialis. Nā filialis timor rñdet amori filiali. initialis vero respondet amori mercenario.

¶ De timore filiali. Cap. 42.

t Timor filialis ꝓpe timet offēdere deuȝ qui etsi pp pctm̄ nō separaret a deo: tñ a pctō abstineret nec ipȝ offenderet ⁊ in hō timor separationis filial differt ab initiali: q ꝓprie est timor separationis. qui ꝓpter conscientiam peccati timet separari a deo. Timor vero filialis tātūmodo timet offendere deū. alia est dria. q2 timor initialis ē imperfectorū. sed filialis perfectorū. tertia est dria q2 cum in timore pene sint duo. s. punctio. ⁊ cautela. ipsa punctio ptinet ad timorem initialē. talis enī punctio est ex cōscientia peccati de quo nescit an sit dimissum. Cautela vero ptinet ad timorem filialem. sicut enim perfectus cauet peccatum quo ad deuȝ offendit. ita per ꝓns cauet penā. sȝ tñ per accñs. Timor etiam filialis dicitur sanctus ⁊ castus.

¶ De dono pietatis. Cap. 43.

d Onū pietatis in tribus consistit. s. in cultu dei in veneratione sacre scripture. ⁊ in proximi honore. Cultus dei cōsistit in ꝓfessione diuine maiestatis. ⁊ hoc est theosobia. Veneratio sacre scripture cōsistit in hoc ut ei firmiter credatur. vt sollicite custodiatur ⁊ fidelr dispēset. Honor ꝓximi ꝯsistit in reuerētia superioꝝ. in conformitate eq̄lium ⁊ in subuentione inferiorum.

¶ De dono scientie. Cap. 44.

s Cientie donū similē actū hȝ cuȝ prudētia. q2 est virtus politica. sȝ differt in rōe agēdi. Prudentia. n. ꝓcedit ex ꝑncipijs iuris nāl. Scie vo donū ex ꝑncipijs fidei. Propri⁹ act⁹ scie doni ē docē recte. ꝯuersari in medio nationis praue ⁊ puerse. Ad qd̄ requirūt tria. pᵐ ꝙ hēat rōes qb⁹ se dēfendat ab īpugnātib⁹ fidē suā. 2ᵐ ē ꝙ a malo abstineat. 3ᵐ ꝙ bn̄ ⁊ prudēter tpalia ādministret. preterea scie doni ē dirigere opa ad normā rōnis ⁊ ad ꝯformitatē dei. Itē p scie donū scit ne sub spē boni malū lateat. Itē donū scie regit pietatē pp qd̄ ēt hec duo cōbināt. Itē p donū scie scit hō quid sit:

⁊ a quo fit. ⁊ ad quid fit. Scie donuz est scia faciendorum. ⁊ ió róne scie ɔsistit i. cognitione ſm quam non est virtus. sed ratione faciendorum consistit in operatione ⁊ secundum hoc est virtus.

¶ De dono cósily. Cap. 45.

c Onsiliū sumit trib⁹ mōis. qñqȝ dr̄ ɔsiliū deliberatio de reb⁹ valétibus ad finé ad qué tédim⁹. ⁊ tale cōsiliū ptiet ad prudétiá. vt idē ē ꝙ prudétia. qñqȝ dr̄ ɔsiliū ɔsuasio reꝝ excellétiū ad q̄s nō tenemur ƀȝ qd̄ dr̄ h̄ eē ɔsiliuȝ. Si vis pfect⁹ eē. vade ⁊ véde ⁊c. qñqȝ dr̄ cōsiliū prudentia exercitatiua ɔtem platiuorum ⁊ actiuoruȝ donorum. ⁊ deliberatio de opibus arduis. siue teneamur ad ea. siue nō. ⁊ ſm hoc simil̄r consiliū donū. Nota ꝙ sicut ad scie donum ptiet reprobare malū ⁊ eligere bonū. ita ptinet ad cōsiliū cauere picula q̄ sunt in hoc exilio. Itē sicut scie donū hȝ regere pietatem. ita donum consily hēt regere fortitudinem. In hoc āt differunt consiliū ⁊ scia. qꝛ scia est circa bonū ⁊ maluȝ. sed cōsiliuȝ est circa difficile ⁊ arduum.

¶ De dono sapie ⁊ itellect⁹. Ca. 46.

s Apiētia ⁊ intellectus differūt. qꝛ sapientia est cognitio dei absoluta. intellect⁹ vero collatiue i. in cōparatione ad creaturas. Itē alia differentia. qꝛ itellectu cognoscitur ds per illuminationem de auditis in scriptura. sapientia autem cognoscitur experimento. Item per intellectum deum cognoscimus. p sapientiaȝ dulcedinē eius gustamus. Vn̄ sapiētia dicit̄ q̄si sapore virtutū condita. sciencia. Itē sicut dicit Grego. p intellectum sumus prouidi. per sapientiam maturi.

¶ De btitudinib⁹ in gñe. Cap. 47.

b Eatitudies sūt septē ƀȝ distictionez graduū. q̄uis sint octo ſm essentiaȝ q̄s saluator enūerat in sermone de mōte. s. pauptas spūs. mititas luctus. esuries iustitie. mīa mūditia cordis. pax. q̄z btitudinū nūerus accipit ƀȝ itegritateȝ pfectiōis. Requirunt̄ ad integritatē pfectiōis tria. s. recessus a malo. pcessus in bono. ⁊ perfect⁹ status in optimo. Sane aūt omne malū pcedit ex tumore superbie: aut ex rácore malitie. aut ex languore cócupiscentie. Contra hec tria sunt tres btitudines. s. paupertas spūs ɔ̄ malū tumoris: mititas ɔ̄ malū rancoris. luct⁹ contra malū libidinis. Itē pfect⁹ attendit̄ ſm mutationē q̄ est ſm duas vias dn̄i. s. misicordiā ⁊ veritateȝ de quib⁹ in ps. Vniuerse vie dn̄i misicordia ⁊ veritas. Iteȝ ſm has duas vias sumunt̄ due btitudies. s. esuries iustitie: ⁊ affect⁹ misicordie. preterea status in optimo attendit̄ duobus modis. s. in limpid ꝫ cognitiōe. ⁊ trāqlla affectione. ⁊ ſm hoc sumunt̄ due vltime btitudines. s. munditia cordis ad deum videndum. ⁊ pax mentis ad pfecte fruenduȝ. p has septem btitudines excludunt̄ septē capitalia vitia. pauptas spūs excludit supbiá. māsuetudo iram. luctus inuidiā. qm q luget p pctis alioꝝ nō inuidet illis. Esuries iustitie accidiā. misericordia auaritiā. munditia cordis gulā. qꝛ cordis mūditia non seruit ventri ad modū bruti aīalis. Pax excludit luxuriam: qꝛ gustato spū desipit oīs caro. Et sicut in enumeratiōe donorū est ordo artificialis quo primo ponūtur digniora: ita in btitudinib⁹ est ordo naturalis vbi digniores ponuntur vltimo.

¶ De pria btitudine. Cap. 48.

p Aupertas spiritus ponitur hic p abstinentia ab amore mundi i. ab amore carnalium voluptatū ⁊ deliciaꝝ: ac ppriē excellentie. Hec tria cōplectit̄ amor mūdi. Vn̄ dr̄ super Lucā. Paupes sunt qui nō q̄runt illecebrosa. Super Math. Grego. Paupe res spū sunt humiles ⁊ timentes deū.

Alia glosa dicit quot pauperes sunt q nihil habent et omnia possident.

¶ De scda beatitudine. Cap. 49.

m Itis est sicut dic Arist. q nec patit nec deducit. Est autem mitias eadem cu mansuetudine. habetur enim in glo. super Math. q mansuetus est q nullas amaritudines sentit. ex quo p3 q mansuetudo est idem qd patientia aliquo modo. Differunt tamen mansuetudo et patientia: qm patientia est in sustinentia molestiarum corporaliu. mansuetudo in sustinentia ptumeliarum.

¶ De tertia beatitudine. Cap. 50.

l Uctus est lugere p pctō et ipsus odire: ita q Isurgam' ad destructionem ipsius. Lugere autē de malo vt fugiamus ipsum: inqstū auertit ab amico. sic lugere est solius charitatis. Lugere autem de quolibet malo speciali est cuiuslibet virtutis. Quelibet enim virtus luget de suo contrario.

¶ De quarta. Cap. 51.

e Suries iustitie ē vehemēs desideriū iustitie siue sūmi bōi. Esuries aūt iustitie potius est btitudo q3 esuries aliarum virtutum cardinaliū. q p iustiti Imediate piungimur deo qd nō fit p alias virtutes cardiales iustitia. n. put hic sumit comprehendit fidem: spem: charitatē: q Imediate piungunt nos dō.

¶ De quinta. Cap. 52.

m Isericordia est p quā p terrēis celestia meremur. Opa misericordie sunt. 14. s. septe3 corporalia. et 7^{m} spūalia. Corporalia sunt hec. Uisitatio Ifirmorum. Potatio sitiētiū. Redemptio captiuorum. Uestio nudorum. Collectio peregrinorum. Sepultura mortuorum. Prima sex de istis habemus in euangelio. septimam de thob. Opa spūalia sunt hec. delinquēti ignoscere. peccantē corripere. ignorantem docere. titubanti cōsulere. mestum psolari. pro salute pximi exorare. iniurias sustinere. Et hoc vltimum pterea dr opus misericordie. q2 responsio mollis et humilis frangit iras. et hoc pium est. s. furorem irati mitigare.

¶ De sexta. Cap. 53.

m Unditia cordis ē qua clarificat cor et mundat ad videndū deū. et ardentissime diligēdū. Accipit autem mundicia cordis hic non pro virtute s3 pro statu quodā qui est purgati animi.

¶ De septima. Cap. 54.

p Ax est status virtutis in quo est delectatio in deo sine pdictione carnis mūdi et diaboli: vel si aliq est iesficax est. Uñ p3 q pax est status aī purgatissimi. Pacificis autem magis attribuitur esse filios dei q3 alijs: q2 l3 misericordia maxime assimilet homines deo qntum ad opera exteriora. tñ quantum ad interiora magis assimilat pax.

¶ De octaua. Cap. 55.

o Ctaua beatitudo est de qua dr beati q psecutionem patiunt pter iustitiam: q2 ipsorum est regnum celorum. Hec virtus. s. sustinentia psecutionum pter iustitiam annexa est paci. Cū. n. pacificus sit absq3 cōtradictione carnis mūdi et diaboli. p3 q idem paratus est superare tentationes mortis p xpo in eodem gradu est cū pace. pter hoc dicimus q octo sunt beatitudines quātum ad essentiā. sed tñ septem quantum ad distinctione3 graduū: qm sup pacem nō est virtus alia. Dicit. n. Aug. Pax est finis et cōsumatio oīum virtutū. Octaua btitudo dr redire ad caput duobus modis. Primo q2 idē pmiu3 sibi pmittit qd promittit beatitudini. s. regnum celorum. Secūdo q2 omnes probant a prima vsq3 ad vltimam vtrū vere sint. vnde Grego. Qualis vnusquisq3 apud se lateat. illata cōtumelia probat. Ex his dictis colligit q habitus virtutum cardinaliu3 principaliter disponūt ad exer

citiū actiue. habitus vero donorum di/ſponunt ad actus contemplatiue. habitus vero beatitudinum diſponunt ad ꝑfectionem vtriuſqꝫ.

¶ De ſenſibus ſpūalibus. Cap. 56.

Per ſenſus ſpūales ꝑcipit anima ſpiritualia. qꝛ videt ſpōſi ſui pulchritudinem ſub rōne ſplendoris. Audit ameniſſimā armoniam ſub rōne verbi. Guſtat ſummā dulcedinē ſub rōne ſapiētie comp̄hendentis vtrūqꝫ ſcilicet verbum ⁊ ſplēdorē. Odorat ſummā fragrātiā ſub rōne verbi inſpirati. Tangit ſummā ſuauitatem ſub rōne verbi incarnati. ⁊ inter nos corporaliter habitantis. redentis ſe nobis palpabilem ⁊ oſculabilem per ardentiſſimam charitatē. Ex predictis pꝫ ꝙ ſenſus ſpirituales dicuntur conceptiones mentales circa veritatem contemplādam. que qdē ꝯtemplatio incipit a ſenſu ⁊ ꝑuenit ad imaginationē ⁊ de imaginatione ad rōnem. ⁊ de rōne ad intellectum. ⁊ de intellectu ad intelligentiā. ⁊ de intelligentia ad ſapientiam. ſiue notitiam exceſſiuam que incipit hic in via ⁊ conſumatur in gloria.

¶ De fructib⁹ ſpūalibus. Cap. 57.

Fructus duodecim ſpirituales non dicuntur noui habitus: ſed ſtatus conſolationū qbus conſolatur ſpiritus iuſtorū. ⁊ iſte delectationes conſequentur opera perfecta. Sūt autem iſti fructus. charitas. gaudium. pax. patientia. longanimitas. bonitas. benignitas. manſuetudo. fides. modeſtia. continentia. caſtitas.

¶ De dulia ⁊ latria. Cap. 58.

Latria eſt ſeruit⁹ ⁊ reuerētia deo exhibita. vn̄ ſi creature exhibeꝭ honor deo debitus eſt idolatria. Latria cōp̄rehēdit qnqꝫ. ſ. fidem. ſapiētiā. reuerentiā ſacrificiū. ⁊ orationem. p̄ra duo ſunt cordis. alia duo ſunt operis. vltimū eſt oris. Dulia debeꝭ creature ī quantū eſt imago dei. Vn̄ dulia ē honor q debetur ſctīs. Vn̄ de beata virgine ſciendū eſt ꝙ inquātū eſt perſona ſcā debeꝭ ei dulia. ſed inquātū mr̄ dei debeꝭ ei iperdulia. i. ſuperior dulia. Sane ſi perſona cui debeꝭ dulia eſt in prelatione conſtituta debetur ei reuerentia que ꝯſiſtit in obedientia mādatorū. ⁊ in exhibitiōe honoꝝ. Si āt eſt perſona ſimplex debeꝭ ei reuerentia tm̄ que ꝯſiſtit in exhibitiōe honorū. Iperdulia debeꝭ creature excellenti ſicut eſt caro xp̄i btā virgo. crux xp̄i. Vn̄ ſciendū ē ꝙ vere ligno crucis xp̄i i q̄ pependit ſi nō figurata ſigno crucifixi debeꝭ iperdulia. qꝛ ē īſtrumētū nr̄e redemptionis. Crucibus āt factis ī quantū ſunt lignū: ſiue res tales nihil debeꝭ: ſed crucibus factis in ſignū xp̄i crucifixi debetur latria. Imaginib⁹ aūt eadem debeꝭ adoratio q̄ debeꝭ ⁊ illis quorum ſunt imagines. non quantū res facte adorantur: ſed illos quorum ſunt imagines adoramus.

¶ De preceptis in gn̄e. Cap. 59.

Preceptū ē iperiū faciēdi aliqd. vl' n̄ faciēdi. Preceptoꝝ alia ſūt affirmatiua. vt honora p̄rēꝫ. alia negatiua. vt nō occides. Precepta affirmatiua ſtricte ſumēdo dn̄r ꝑcepta: ſꝫ negatiua dn̄r ꝓhibitiōes. Precepta affirmatiua obligāt ſemp. ſꝫ nō ad ſemp. Sꝫ negatiua obligāt ſp ⁊ ad ſp. Precepta decalogi ꝑt dici data ⁊ īnata. Pr̄io mō tm̄ ꝑtinēt ad pplm̄ iſraeliticū. 2° mō ad oēs ⁊ obligāt. qꝛ qcqd ꝯtinet decalogus explicite. hoc ꝯtinet lex nāe q̄ ſcripta eſt in corde cuiuſlibet īplicite. Iſtō n. preceptū legis nāe. ſ. qō tibi nō vis fieri alijs ne feceris. includit hec ꝑcepta. nō occides. nō furtū facies ⁊ hmōi que decalog⁹ pōit explicite. Quedā ꝑcepta tradunꭍ imꝑatiue. ſ. illa que ſunt affirmatiua: quedā indicatiue. ſ. negatiua. ⁊

hoc idő qr difficili⁹ est facere bonũ q̃z de/clinare malũ. plures. n. faciendo bonũ requirunt circũstantie. In quibusdam p̄ce/ptis p̄hibet actus ⁊ affectus. ut p3 in his nõ mechaberis. nõ ꝯcupisces rẽ p̄rimi tui. qr appetitus est nimis lordiatus ad illa. In quibusdã solũmodo p̄hibent act⁹. vt cũ dr. non occides. Hoc dico ẽm for maz tradendi: non per virtutem intelli gendi. qr oĩa precepta negatiua coercẽt manũ ⁊ animũ. Multis modis ligamur s. lege nãe. vt est diligere deũ super oĩa. ⁊ nulli facere qđ nobis fieri volumus. Preceptis diuinis vt ligabat Adaz p̄/ceptis sibi datis. ⁊ iudei suis. Uoto. qr ẽm Aug. vouere est volũtatis. sed red/dere est necessitatis. Uñ quibusdaz ꝯsilia ẽt precepta sunt. sicut religiosis q voue rũt talia decretis patꝝ: vt est ieiũare ali q̃s vigilias ⁊ hmõi. Cõsuetudine ẽm q̧ in Frãcia p̄mogenit⁹ succedit in regno. Mãdatis prelatoꝝ. Uñ sup cathedraz Moysi ⁊c̃. Cõsciã qr ẽm Aug. Quic/qd fit ꝯtra ꝯsciam edificat ad gehẽnaz. Numerus preceptoꝝ sumit sic. qr q̃daz ordinant nos ad deũ q̃dam ad p̄rimuz. Qđ deus insinuare voluit qñ in duab⁹ tabulis legẽ dedit. In p̄ma tabula sunt tria precepta q̃ ptinent ad deũ. Primũ pertinet ad patrem. qr est de dĩna vnita te. Scđm ad dei filiũ: qr est de iuramẽti veritate. Tertiũ ad spũm sctũ: qr est de spũali vocatione. In scđa tabula sunt se ptem precepta ad p̄rimum spectantia. Primũ est de exhibẽdis bonis: vt est il/lud. Honora p̄rẽ tuũ ⁊c̃. Reliqua sex sunt de cauendis malis q̃ inferri possũt corde: vel ope: vel ore. Ope ledimus p̄/rimũ tripl'r. ꝑpter qđ dant tria p̄cepta. Primũ est. non occides. Scđm. nõ me chaberis. Tertiũ. Non furtum facies. Ore quoq3 ledimus p̄rimũ. ⁊ ꝯtra hoc illud. non dices ꝯ̃ p̄rimũ tuũ falsũ3 testi moniũ. Corde ledimus p̄rimũ dupl'r. Q̃nq3 respectu rei irrõnalis. de hoc dr. Non concupisces rez p̄rimi tui. Q̃nq3 respectu rei rõnalis. ⁊ de hoc dr. Non concupisces vxorem proximi tui.

De p̄mo p̄cepto. Cap. 60.

p Rimũ p̄ceptum tres h3 clausu/las. Prima est. non habebis de os alienos coram me. Ubi p̄hibemur adorare creaturas spũales. s. angelos. Scđa est. Non facies tibi sculptile. hec est imagines fictas. que nullius rei natu ralis sunt rep̄sentatiue. Tertia est. neq3 oẽm similitudinem. s. imaginem rei na turalis. ⁊ sequitur q̃ est in celo desup. vt so lis ⁊ lune. ⁊ q̃ in terra deorsum: vt hois bouis ⁊ similiũ. Neq3 eoꝝ q̃ sunt in aqs sub terra. i. piscium. non adorabis ea. s. actu exteriori. neq3 colles. i. affectu ite riori. Ex his pat3 q̧ non reprehendunt xp̄iani q faciunt imagines non qdẽ ad adorandũ. sed ad memorandũ. Honor aũt q exhibet sanctis non est latrie. s3 du lie. Scđm rem allegoricam. Pria clau sula huius precepti ostendit iudeos ⁊ sa racenos esse idolatras q deos hẽnt alie/nos. Iudei quidem messiaz. Saraceni maugmeth. Contra scđam clausulã. s. non facies tibi sculptile faciunt heretici pessimi q non credũt de deo nisi q̧ ima/ginatione sua ⁊ fantasia ꝯfingũt. Cõtra tertiam faciũt mali xp̄iani. qr supbi co/lũt similitudinem eoꝝ que sunt sup ter/ram. s. honores: diligũtq3 prelaturas. Auari colũt similitudinem eoꝝ que sũt in terra. s. pecuniã ⁊ diuitias. Uoluptuo/sus colit similitudines eius que sunt in aquis. i. delitias voluptatis.

De scđo p̄cepto. Cap. 61.

s Ecũdũ est. Nõ assumes nomen dei tui in vanũ. Hic p̄hibet iura mentũ qđ fit sine cã ⁊ periuriũ. Uterq3 enim peccat. s. pro nihilo iurans: ⁊ falso iurãs assumit nomẽ dei in vanũ: qr p̄m⁹ sine cã nominat sũmam veritatez. scđs

aũt nolatã cõtẽnit. Trib⁹ modis qs pec cat in piurio vel iurãdo ꝯ ꝯſciã3. vel in rãdũ illicitũ. vel veniẽdo ꝯ iuramẽtũ. Preterea sciẽdũ est ꝙ iuramenta q̃ qs ex certa scia facit vel sonant in blasphe mias vt qñ qs iurat per corpus dei ⁊ si militia: vel sonat irreuerentiam. sic qñ iurat per vulnera christi sunt peccatu3 mortale: vel graue etiam si verum est quod iurat. Istud preceptum non solũ intelligitur ƀm predictam rationẽ3 lit teralẽ3. sed ƀm intentionẽ moralẽ. Assumitur enim nomen dei in vanũ mul tipliciter. s. corde. ore. ⁊ opere. Corde sicut mali qui tñ nole. sine re dicũt chri stiani. qui l3 sacramentũ receperũt ba ptismi. tñ re3 sacramenti non habẽt. i. gratiã. Ore. s. mala iuratione voti trãſ gressione. ꝑdicatiõe facta vana intẽtio ne ⁊ indeuota oratione de qua dicit. po pulus hic labijs me honorat ⁊c̃. Opere ƀm ꝙ hypocrite nomen dei assumũt in simulatione operis exterioris nõ in pu ritate cordis. Unde. sumunt in vanu3. quia receperunt mercedem suam.

¶ De tertio precepto. Cap. 62.

Ertiũ est. Memẽto vt diẽ sab bati sanctifices. nõ facies omne opus ĩ eo. In hoc ꝑcepto quod dã est morale. vt vacatio que ad deu3 est orando. colẽdo. meditando. quod dã cerimoniale: vt assignatio diei septi mi qui signat topice cessationẽ peccati. Allegorice quiete3 corporis christi in sepulchro. Anagogice requiẽ eternam in celo. Istud ergo preceptũ põt tripli citer accipi. Primo generaliter vt cesse mus a vitijs. Scdo spãl'r vt cessem⁹ ab operibus corporalibus q̃ ĩpediunt va catiõe3 ad deũ. Tertio specialissime. vt est in viris cõtemplatiuis qui ab omni bus mundanis se separãt vt total'r deo vacẽt. Prima vacatio est necessaria. Se cũda debita. Tertia perfecta. Secũdũ ergo ꝙ sabbatum dicit requies siue va catio ad deum. sic dies dominica potest dici dies sabbati. ⁊ quelibet dies statu ta ad venerationẽ diuinã in quibus ces sandũ est ab opere seruili idest a pecca to. ⁊ ab opere ĩpediẽte vacationem ad deũ. Opera enĩ seruilia determinãtur ab ecclesia. vt opera mechanica. q̃ sũt agricultura. mercatũ. placita exercitia.

¶ De quarto precepto. Cap. 63.

Uartũ est. Honora patrem tu um ⁊ matrem tuam. Huic ꝑce pto additur promissio. s. vt sis longeuus super terrã. quia iustũ est vt cõseruatio vite aliene mereatur conser uationẽ vite proprie. pater dicit in hoc mandato qui est principiu3 per genera tionem quo ad esse nature vt pater car nalis. vel qui est principiu3 per ministe riũ regenerationis quo ad esse gratie. vt pater spiritualis. Sumit alio modo pater non secũdum rationem propriã: sed secundũ rationẽm persone qui dici tur pater etate. vel pro rege qui dicitur pater defensione. Honor hic intelligit dupliciter. s. exhibitio corporalis in su stentatiõe. ⁊ spũalis in reuerentia ⁊ obe dientia. Sed in obedientia diuersifica tur secundum diuersitatẽ patru3. quia patri spirituali debemus obedire in spi ritualibus. s. prelato. seculari. s. regi in temporalibus reipublice. patri carnali in dispositione rei familiaris.

¶ De qnto ꝑcepto. Cap. 64.

Uintũ ẽ. Nõ occides. Hic ex plicite ꝓhibet homicidiũ. s3 ĩpli cite oĩs mot⁹ire ꝯ ꝓximũ. siue ille si tñ cordis. vt ira. siue oris. vt ꝯtumelia. si ue opis vt ꝑcussio citra mortẽ vel dpil latio. ꝓhibet hic oĩs occisio iniusta q̃ fit tripl'r. s. ex cã. vt ĩ illo q occidit sine cul pa. vl' ex ordĩe. vt cũ ille q nõ est minister legis occidit. vel ex aĩo vt qñ minister le gis occidit nõ amore iustitie s3 libidine

vindicte. Distinguit homicidij gen⁹ dupliciter. s. vere qd dr corpale et interpretatiu qd dr spuale. homicidium spuale fit duob⁹ modis. Uno modo omittendo vt cu qs videt aliu in extrema necessitate. et non subuenit ei. interptatiue dr eu occidisse. Alio modo fit cómittedo. et hoc qucqz corde. s. odiendo. i. Joa. 20. Qui odit frém suu homicida est. qnqz ore. s. detrahendo. qr ille cui detrahit occidit in psciaz illi⁹ q audit detractoré in q prius viuebat p bona famá. qnqz ope. s. malo exéplo alicui occasioné ruine pstando. et tuc interptatiue dr illum occidisse.

¶ De sexto. Cap. 65.

S Extu est. Nõ mechaberis. In hoc pcepto vt dic Aug. phibet ois illicit⁹ pcubitus et ois illegitim⁹ vsus eoz membroz. De hac materia qrere supra lib. 3. in. c. de luxuria. et. c. sequéti.

¶ De septimo pcepto. Cap. 66.

S Eptimu est. Nõ furtum facies. Hic fm Aug. phibet ois contractio rei aliene ex cupiditate. Cótractatio rei aliene pót fieri licite tribus modis. Primo qn fit non ex cupiditate. sed ex obedientia. sicut fecerut filij Israel auferendo vasa egyptioz. Secudo qn fit ex cautela. vt si aliqs furet gladium furiosi. ne sibi vel alijs noceat. Tertio qn fit ex necessitate. vt cum aliquis esuriens ad morté furat panes. qr in necessitate sunt omnia communia.

¶ De octauo pcepto. Cap. 67.

O Ctauu est. Non loqris cótra pximu tuu falsum testimonium. Hic phibet oé genus médacij. sicut dicit Aug. qd determinat per tres differentias. Est. n. mendaciu perniciosum qd nocet. officiosum qd prodest. iocosum quod delectat. Includit in hoc pcepto taciturnitas veritatis tempore necessitatis. tñ cá et opportunitas facit ipsaz taciturnitatem veritatis esse licitam.

¶ De nono et decimo. Cap. 68.

N Onu et decimum preceptum est. Non concupisces rem proximi tui. nec desiderabis vxoré eius. non seruu. non ancillam. non boué. nec asinu. nec omnia que illius sunt. Duo p hibent hic. s. pcupiscentia carnis in vxore pximi. et concupiscentia oculoz in re aliena. Nam ad hec duo maxime inclinat natura corrupta. Ad vnu pter cóseruationem sui in esse indiuidui. Ad alteru pter conseruationem sui in esse spéi. Hic non phibetur appetitus q est ex corruptione fomitis vel ad delectationem sensualitatis: qr impossibile est q ille concupiscentie non sint in nobis. sed phibet habitus q est in psensu rónis. Quis istud pceptum ad duo tm determinet. tm videtur ibi vniuersaliter omnis concupiscentia male voluntatis.

¶ De consilijs in genere. Cap. 69.

C Onsiliu put diuidit contra pceptum est persuasio melioris boni⁹ ad qd non tenemur. Consilia in multis differut a pceptis. Primo qr ad pcepta tenemur ad psilia vo non: qr pcepta seruare est necessitatis. psilia vo volutatis. Ité lex vet⁹ dat pcepta. euangelia vero psilia supaddut. Item psiliu ptinet ad pfectos. pceptu ad pficiedos. s3 pmissio ad impfectos. phibitio vo ad puersos. Ité pcepta separant nos ab illicitis. psilia vero a pcessis. Item p pcepta declinam⁹ pctm. sed per consilia occasiones pcti. Ite3 per pcepta maxime negatiua pena3 fugimus. s3 p psilia merita cumulamus. Ite3 psilia seruata asferut pmium. non seruata non adducut suppliciu. Ité ad pcepta pstringimur ex debito. s3 ad psilia no nisi ex voluntate. Ité psiliu p votu fit pceptu. sic ait Aug. Uouere est volutatis. s3 reddere est necessitatis. Ité meli⁹ est esse deuotu in minorib⁹ q in maiorib⁹ ideuotu inueniri.

Un meli⁹ est nudā precepta seruare cū deuotiōe q̄3 se ad ꝯsilia obligare ⁊ in his negligētē esse. Nota ꝙ in lege mosayca fuerūt iudicia cerimonialia ⁊ moralia. Lex aūt euāgelica iudicia tēperat ptes auferēdo. figuras euacuat rez̄ vitatem exhibendo. ꝓcepta ꝯsumat adijciendo. adijcit aūt tria. s. instructionē documentoꝝ. ꝓmissionē ꝓmioꝝ. ⁊ pfectionē consilioꝝ. Et ideo dr̄ lex Mosayca ab euāgelica differre. q2 illa figuraꝝ est hec veritatis. illa pene hec grē. illa l'ralis. hec spūalis illa occidens. hec viuificans illa timoris. hec amoris. illa seruitutis. hec libertatis. illa oneris. hec honoris.

¶ De ꝯsilijs euangelicis. Cap. 70.

Consilia que xp̄s adiecit ꝓceptis sūt ista. Primū est paupertas q̄ ꝯsistit in abdicatiōe ꝓprietatis. vn̄ Luce. 14. Qui nō renūciauerit oīb⁹ q̄ possidet nō pōt meus esse discipulus. Math. 19. Oīs q̄ reliq̄rit domū vel frēs ⁊c̄. pp nomē meū centuplū accipiet ⁊ vitam eternā possidebit. De hoc Hiero. Monach⁹ hn̄s obolū non v3 obolū. 2^m est obediētie. vn̄ illud sup cathedrā mo. se. scri. ⁊ pha. q̄ di. fa. ⁊c̄. Math. vj. Si qs vult post me venire ab. se me. ⁊ tolat ⁊c̄. Sciēdū aūt ꝙ duplex est obediētia. s. pfecta q̄ se extendit ad oīa que nō sunt ꝯtra deū: vel ꝯtra regulā quā qs ꝓfessus est. ⁊ que dispensatiōi plati non subdit. De hac obediētia Ber. Perfecta obediencia leges nescit terminis non artat non ꝯtinet ꝓfessiōis angustia. Ad hanc nullus tenet debito necessitatis. sed solū perfectionis. sicut tenemur sempimitari charismata meliora. Alia est obediētia pfecta. tn̄ sufficiens ad salutē q2 qs obedit tm̄ in his q̄ seruare ꝓmisit. vel in illis q̄ in his implicite ꝯtinent. sicut sunt illa sine qb⁹ religiōis pfectio nō seruat. vt recipere officia. ⁊ hmōi. ⁊ talis obediencia necessitatis est. Cū ergo dicit btūs Bn̄dict⁹ in regula. ꝙ si platus ꝓcipiat aliqd impossibile tentandū est facere. loquit de obedientia pfecta quā obseruat subdit⁹ in his ad q̄ nō obligat ad plati ꝓceptū. ꝯsiliū est ⁊ magne pfectiōis ⁊ non necessitatis. s3 si seruat ad simplicē āmonitionē tale qd ē maioris pfectiōis. Tertiū est castitas de q̄ dicit. Sunt eunuchi q se castrauerūt pp regnū celoꝝ. Ad illud pertinet illō Math. Audistis q2 dictū3 est antiqs. Non mechaberis. Ego aūt dico vobis q viderit mulierem ad concupi. eam ⁊c̄. Hic ostēdit ꝙ nō solū ꝯsensus est dānabilis ad opus mechatiōnis. sed et̄ ꝯsensus ad delectandū. Nota ꝙ ꝯcupiscere ex subito motū veniale ē: s3 ꝯcupiscere ex deliberatiōe perficiēdi mortale est. ꝓdicta tria ꝯsilia sunt spūalia ⁊ substātialia oīs pfecte religiōis. q2 suos obseruatores elongāt a malo. non solū q̄tū ad culpam. s3 etiam q̄tum ad cām. q2 oē nāq3 malū orit ex triplici radice. s. ex ꝯcupiscentia carnis. ex ꝯcupiscētia oculoꝝ ⁊ ex superbia vite. Predicta tria ꝯsilia pfecte nos lōgāt ad radice triplici. Quartū consilium est charitatis. Math. Diligite inimicos ve. istud q̄tū ad dilectionē affectus est ꝓceptū. s3 q̄tū ad dilectionem effectus est ꝯsiliū: q2 inimico velle grām ⁊ gloriam est necessitatis. s3 oñdere ei signa beniuolētie est pfectionis ⁊ ꝯsilij. vn̄ ad hoc oēs nō tenent. Sane negat hoi signa familiaritatis qū veniā petit vel necessitas exposcit. vindicta est. vel qn̄ se ille q hostis erat ad familiaritate3 ingerit si habeat ꝓsumptio ꝙ non simulate vel irrisorie faciat. tūc diligendus ⁊ inter amicos computandus. S3 ꝙ aliqs vltro se ad familiaritatem inimico ingerat. hoc pfectionis est. Vn̄ ꝙ aliqs iniuriam passus reconciliationem q̄rat ⁊ amiciciā non est debitu3 necessitatis sine quo non est salus. s3 est perfectionis ⁊ ꝯsilij quo magnus expe/

etat premium. Quintū est mansuetudinis. Math. Si qs te percusserit in vnā maxillā prebe ei aliā. hoc sic intelligit: paratus sis aliam sustinere patiēter. Et istud ꝯsiliū est patientie respectu lesiōis corporis. Sꝫ ad idem pertinet illud qḋ est patientie respectu ablationis rerū sicut est illud. Qui vult tecū ꝯtendere in iudicio ⁊ tunicā tollere: relinque ei ⁊ pallium. Nota ꝙ ꝯtigit sua repetere corā iudice fideli dupl'r. aut cū ꝯtentiōe ⁊ fraude. aut cū charitate. Primum nulli lꝫ. Scḋm vero lꝫ infirmis ⁊ imperfectis: perfectis aūt non. Vñ non repetere cōsilium est infirmis. pfectis vero ꝓcēptum. Illis aūt q renūciauerūt ꝓprietati non lꝫ repetere sua: vt sua. sꝫ vt ꝯgregationis. ⁊ nec ꝓpter se: sꝫ ꝓpter cōeꝫ bonum. Sextū est misericordie ⁊ supererogationis: vt illḋ. Omni petenti te tribue ⁊ illud. Si vis perfectus esse vade ⁊ vēde oīa ⁊c̄. Nota ꝙ dare superfluū est necessitati in necessitate extrema. sed dare qbus egemus consilij. Augu. Melius est minus egere ꝙ̄ plus habere. Qḋ autēꝫ dicit dñs. Oīa q̄cūqꝫ vultis vt faciāt vobis hoīes. vos eadē facite illis. sic intelligendū. Quecūqꝫ vultis rōnabil'r ⁊ dictante charitate vt faciāt vobis ⁊c̄. Unde si peteremus rem aliquā ⁊ nō videremus illud esse rōnabile. non vellem⁹ tā rōnabil'r dari nobis. Septimū ꝯsilium est de simplicitate verboꝝ. vt ibi. Sit sermo vester est est. non non. Cuius sensus est si affirmatio vel negatio est in ore sit ⁊ in corde. Et ad hoc ꝯsilium reducit illud. Audistis qꝛ dcm̄ est antiqs. non piurabis. Ego aūt dico vobis nō iurare omnino. Nota ꝙ iurare q̄ꝫtum ad infirmitatem ꝑtinet permissionis est. Nō iurare q̄ꝫtū ad pfectionem pertinet consilij est. Prohibet dñs iurare per creaturas. s. per celū. vel terram. uel capillūꝫ ꝓpter idolatriā. ne. s. credamus aliqd numinis esse in illis. sūt tñ iuramenta per euāgeliū ⁊ cruces. i. per eum cui hec sunt dedicata. Octauum est de vitanda occasiōe pctī. vnde dr̄. Si oculus tuus scandalizat te. erue eū ⁊ proice abs te. ſm Aug. Nullū membroꝝ erui ꝑcipit ad lr̄am: sꝫ occasio peccandi. Potest. n. occasio esse ex aspectu. ⁊ tūc oculus scādalizat: Unde potest eē occasio ex ꝯtactu. ⁊ tūc manus scandalizat. potest insup esse occasio ex alio ⁊ a consiliario q dr̄ oculus. vel ab adiutore q dr̄ manus. ⁊ est dextera que est adiutor in spūalibus. sinistra in temporalibus. hmōi. n. si scandalizāt abijciendi sunt. qꝛ occasiones peccandi sunt abijciende. Nonū ꝯsiliū est de rectitudine intentionis ac finis. vnde dr̄. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoīb⁹ ⁊c̄. Itē illud. Nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua. Item sic luceant opera vestra corā hoībus vt glorificent prēm vestrum ⁊c̄. De his nota ꝙ cōtingit ꝯstituere duos fines. s. temporale: et eternuꝫ. sed si eternus finis est vltimus: hoc bene licet. Actio autēꝫ spūalis vel predicatio non potest referri ad fineꝫ tēporalem. ita ꝙ illud temporale referat ad deum. qꝛ non sunt facienda mala vt veniant bona. Et qḋ dicit Augu. Non debem⁹ euāgelizare vt manducemus. sꝫ manducare vt euangelizamus. Nota ꝙ tenemur illos actus referre ad deum quoꝝ habemus dñiū ex imperio rationis. vt est mādūcare. cogitare. eligere. ⁊ similia. sꝫ non tenemur actus referre inobedientes rōni. vt est nutritiua. respiratiua ⁊ hmōi. Decimū cōsiliū est de ꝯformitate operis ad doctrinaꝫ. vt ibi. Alligant onera grauia ⁊ importabilia. digito aūt suo nolūt ea mouere ⁊c̄. Ad idem. Hypocrita eijce prius trabem de oculo tuo ⁊c̄. Nota ꝙ in predicatiōe asserit aliqñ tentio general'r. s. de his que pertinent ad statum salutis. aliquan-

do asserit tentio ſm statū pfectionis. vt pote religionis. Primo mō tenet̃ predicator facere qđ dicit. cū asserit ad hoc oēs teneri. Scđo mō nō tenet̃ nisi pfectionē illam ipse nouerit. Utrū aūt malus peccet predicādo. distinguit̃: qꝛ extrā in peccato notorio peccat qñ pdicat. siue ex necessitate officij hoc faciat. siue ex volūtate. qꝛ scādalizat. Existēs āt in peccato occulto si pdicat. ⁊ nō studet ex dicto suo cōpūgi adhuc videt̃ peccare. qꝛ videt̃ cōtenere. Undecimū consiliū est de vitanda sollicitudine. vt ibi. Nolite solliciti esse ⁊c̃. ⁊ ibi. Nolite cogitare de crastino. Sciēdū ꝙ triplex est sollicitudo. Prima est laudabilis. vt est prouidentie spūalis. Unde apo. ad corinthi. Qui sine vxore est: sollicit⁹ est. q̄ dei sūt quō placeat deo. Itē ad Ro. de plātis. Qui pest in sollicitudine. Secūda ē tolerabilis. ⁊ sollicitudo cure temporalis quo ad corp⁹. Luce. Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plīma. Tertia est vituperabilis. ⁊ ista ē superflue thesaurizationis quo ad auaritiā. Ecc. peccatori aūt dedit de⁹ afflictionē pessimā ꝫ vt addat ⁊ ꝯgreget. ⁊ hec vanitas ⁊ cassa sollicitudo mentis. Sollicitudo prīa precipit̃. secunda tolerat̃. tertia phibet̃. Duodecimū est fraterne correctōis: vt ibi. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c̃. Nota ꝙ fratrē corripere qñq ꝫ cōsiliū ꝫ est. vt qñ corripit̃ super venialibus. qñ q ꝫ est preceptū. vt corripe de mortalib⁹ ⁊ isto secundo modo ad oēs pertinet ⁊ obligat semꝑ. qꝛ pro loco ⁊ tpe. s. quando vacat. ⁊ videt ꝙ vtilis est correctio. Sciendū est ꝙ triplex est correctio. sc ꝫ amoris. timoris ⁊ pudoris. Hunc ordinē fraterne correctionis docet domin⁹ in euāgelio. Primo enī innuit fratrem reuocādū esse amore cū iubet eū singulariter corripere dicēs. Corripe eū int̃ te ⁊ ip ꝫ solū. Sed si hoc nō valet docet eū esse reuocādū timore vbi ait. Si te non audierit adhibe vnū vel duos tecū. ⁊ si hoc non valuerit docet eū esse reuocandū pudore. vbi dicit. Si nec illos audierit dic ecclesie. Si aūt ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. i. excōmunicari debet. ⁊ sic euitari. Sed pdictus ordo fraterne correctiōis itelligitur tantum de criminalibus. qꝛ d̄ culpis cōmunibus solent claustrales se in suis capitulis accusare. nō pmissa tamē admonitione. Uerūtamē accusans aliū caueat diligenter. ne hoc faciat ad diffamandū. sed ad corrigendum. quoniam si quis ex deliberatione contrarium faceret mortaliter peccaret.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipiūt capitula libri sexti.

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber sextus.

¶ De medicina sacramẽtoꝝ. Ca. 1.

Elestis medicus humani ge
neris reparatu' tali modo
c sanauit egrotum sicut opor
tune competebat egrotãti ⁊
egritudini ⁊ occasiõi egrotã
di ⁊ ipsius egritudinis curationi. Egrotus igitur est homo. Morbus autẽ originalis est culpa. Origo istius culpe licet principaliter fuerit ex cõsensu rõnis occasionẽ tñ sũpsit. ex sensib' carnis. Ad hoc ergo q medicina rñdeat morbo oportuit q nõ tm̃ eẽt spũalis. sed aliqd hrẽt de sensibilibus signis. vt sicut sensibilia fuerũt aĩe occasio labẽdi. ita eẽt ei occasio resurgẽdi. Et pp hoc medicina nostri vulneris consistit in eccl'iasticis sacris.

¶ De diffinitionibus sacramẽti. ca. 2.

Acramẽtũ est vt ait Aug. inui
s sibilis grẽ visibil' forma. Hec
diffinitio generalis est. Et cõuenit sacramẽtis tã noue q̃z veteris legis. qr tã illa q̃z ista sunt ex similitudine representatiua ⁊ ex institutione significatiua. Sciendũ enĩ q eadẽ diffinitio cõuenit sacramẽtis noue legis. sed sic supplẽda est ita vt eius similitudinẽ gerat. ⁊ cã existat. qr nõ solum ex similitudine repñtãt. vel ex institutiõe signãt. sed ex virtute diuina sanctificant, ⁊ grãm ↄferunt. p quã aĩa curat ab infirmitatib' vitiorũ. ⁊ hoc est qđ insinuat. Aug. in alia diffinitiõe dicẽs. Sacrm̃ est illđ in quo sub tegumẽto rex visibiliũ diuina virtus secretius opat. Est ⁊ tertia diffinitio Ugo. de sancto vic. q ait, Sacrz est materiale elemẽtũ extrinsecus oculis suppositũ ex institutione significãs. ex similitudine repñtans. ex sanctificatiõe aliquã grãz cõferens inuisibilẽ. Tria tãgunt hic q̃ sunt de rõne sacramẽti stricte ⁊ ppꝛie sumpti. Primũ ex naturalis similitudo ex qua hz aptitudinẽ significãdi. Scđm est actualis institutio. ex qua hz ordinẽ determinatũ respectu huius significati. Tertiũ ẽ spũalis scificatio ex qua hz virtutẽ efficiẽdi illđ significatũ.

¶ De sacramẽtis noue legis. Cap. 3.

Acramẽta legis grẽ xp̃s istitu
s it tanq̃z noue lator i qua vocãs
ad p̃mia dedit p̃cepta. instituit sacr̃a. Christus. n. v̾bũ p̃ris cũ sit sũme veritatis ⁊ bonitatis. ⁊ sũme v̾tutis rõne sũme bonitatis pmisit p̃mia beatificantia rõne veritatis dedit p̃cepta dirigentia. rõne virtutis. istituit sacr̃a adiuuãtia. vt p sacramẽta repararet virtus ad ĩplẽda p̃cepta. ⁊ p p̃cepta perueniatur ad p̃mia. Instituit autẽ sacr̃a in verbis ⁊ elemẽtis. vt ait Aug. Accedit v̾bũ ad elemẽ. ⁊ fit sacrm̃ ⁊ est ẽt elemẽtũ p mã. ⁊ forma verboꝝ p forma. Ad hoc v̾o istituta sũt sacr̃a in v̾bis ⁊ elementis vt haberẽt euidentiã significãdi. ⁊ efficaciã scificãdi. qr dũ elemẽta oculis. ⁊ v̾ba aurib' se offerũt. q sũt duo sensus p̃cipue cognoscitiui dant euidẽtiã significatiõis. Deinde v̾ba scificãt elemẽta. vt plenior fiat hũane creationis efficacia. Instituit ãt de' sacr̃a diuersimode. q̃dã n. sunt añ aduẽtũ suũ. vt mr̃imõiũ ⁊ penitẽtia. Sz hec duo cõfirmauit ⁊ cõsumauit i lege euãgelica. dũ pnĩaz p̃dicauit. ⁊ nuptijs iterfuit, Alia q̃nq̃z sacr̃a

xp̄s initiauit. Cōfirmationē q̄dē paruu/
lis manū īponēdo. Unctionē vero ad
discipulos ad curādū mittēdo qui infir
mos iungebat oleo. sic dr̄ mar. baptis
mū vō suscipiēdo: deinde formā dādo.
Ordinē āt ptātē ligādi: ⁊ soluēdi tribuē
do. ⁊ ɔficiēdo sacramentū altaris. Eu/
charistiā aūt opando cōparādo se grāo
sinapis. ⁊ cōficiēdo ac dando discipulis
īminēte passiōe sacr̄m corpis ⁊ sanguis
sui. Instituta sunt et sacra multiplici d̄
cā. p̄mo pp humilitatē qua hō q̄rit salu
tē inferiorib⁹ se. Scđo ppter eruditio/
nē quia hō p visibilia ad cognoscēda iuī
sibilia rapiat. Tertio pp exercitationē
qua hō noxiam declinet occupationē
⁊ ociū. Quarto ppter congruitatē me/
dici ad medicinā. qr cū medicus sit de⁹.
⁊ hō cōgruenter cōtinere medicina de/
bet aliquid diuinū. s. inuisibilē grām. ⁊
aliqd humanū. s. visibilē grē formam.
Quinto est ɔgruitas ex pte infirmi. qr
cū infirmus sit hō ex corpore ⁊ spū spūs
aūt in corpore nō bn̄ capiat spūalia. nisi
in corporalib⁹ ɔgruū fuit dare medica/
mēta spūalia in rebus corporalib⁹ sicut
pilule in nebula danf. Sexto ppter ar/
gumentationē meriti. multū eni valet
ad meritū quando deo creditur in his
vbi ratio hūana nō potest dare experi/
mētū. Patet ergo ex predictis q̄ fit sa/
cramētoꝝ cā efficiēs. q̄ diuina īstitutio.
q̄ formalis. qr gratie sanctificatio. q̄ fi/
nalis. qr hūane infirmitatis curatio.

¶ De effectu sacramentoꝝ. Cap. 4.

Effectus sacramentorū noue le
gis multiplex est. p̄mo a pecca/
to mūdant. Scđo in bono ɔser/
uāt. Tertio corpori xp̄i mystico incor/
porant. Quarto iustificant. Quito ad
futurā vitā preparāt. Sexto erudiēdo
illuminant. Septimo a malo ɔseruāt.
ista patēt in septē sacramētis p ordinē.
Nā primū opaf baptismus. Secunduz
cōfirmatio. ⁊ sic de alijs. Sacramenta
dicunt vasa grē. ⁊ cā. nō q in eis gratia
substātialiter cōtineat vel causalr̄ effi/
ciaf. cum in sola anima habeāt colloca
ri: ⁊ a solo deo infundi: sed qr in illis a p
illā gratiā curationis a summo medico
xp̄o opz hauriri. licet nō alligauerit po
tentiā suam in sacramentis. qn ⁊ p ali/
as vias gratiā conferre valeat quando
vult. Sacra semper habēt significatio
nem veritatis. sed nō semp efficaciam
curationis, nō ppter defectū ex pte sui.
sed ex parte suscipiētis. qr gr̄a nulli daf
repugnanti gratie fonti. Unde ⁊ sacra/
menta non sanctificant. nisi accedētes
digne ⁊ absq3 omni fictione. Aliquādo
vero virtute sacramentoꝝ fit de attri/
to cōtritus: ita q defectus dignitatis vl
preparationis ex pte suscipiētis supplef
virtute diuina in sacris contēta. dūmō
nō accedat sciēs in mortali pctō vel in
pposito peccādi. Uñ sciendū q q̄dā sus/
cipiūt sacr̄m tm̄ vt ficte accedētes. qui
dā rē tm̄. vt q per ɔtritionē ⁊ fidei deuo
tionē recipiunt gratiā antequā veniant
ad sacramēta. quidā ⁊ sacramentū ⁊ rē
suscipiunt. vt digne accedētes. Sacra/
mentū dicitur a sacrando. ⁊ hoc potest
intelligi tripliciter. aut sanctitatem effi
ciendo tm̄. Aut sanctitatem signando
tm̄ aut sanctitatem signando ⁊ efficien
do simul. Primo modo cōuenit ratio
sacramenti rebus signatis per sacramē
ta tā veteris q̄3 noue legis. Scđo mo
do cōuenit signis veteris legis. Tertio
modo cōuenit sacramentis noue legis.
Huiusmodi exemplū habemus in na/
turis quia medicina dicitur sanare effi
ciendo tantū. sed sudor sanat signando
tātū. exercitatio sanat efficiēdo ⁊ signā
do. Quinq3 sunt que habēt iustificare
animā sed diuersimode. Deus enī iu/
stificat auctoritate. gratia iustificat for
maliter expellendo morbum spiritua/

lem. Impletio mandatorum iustificat vt dieta. Sacramenta vero tanq̃ vasa medicinalia in quibus cōfertur gratia: Sacerdos autē ministerio. Exemplū habem⁹ in curatione morbi corporalis. Deus enim sanat corpus auctoritate. medicina effectiue. dieta ꝯseruatione vas medicine contentiue. Unde dicit vulgariter piscis iste sanauit me: medicus vero sanat vt minister.

¶ De numero sacroꝝ. Cap. 5.

Sacramēta noue legis sūt septē ſm septē diuersitates hominū in ecclia. Primū est intrantiū vt baptismus. Secūdū est pugnātiū. vt confirmatio. Tertiū vires resumētiū. vt eucharistia. Quartū resurgentiū. vt penitentia. Quintū exeuntiū. vt extrema vnctio. Sextū ministrantiū. vt ordo. Septimū nouos milites introducētiū. vt matrimoniū. Sacramēta figurata sunt in septē sigillis: qbus fuit veteris testi pagina sigillata q̃ agnus qui hꝫ clauē dauid q claudit ⁊ nemo aperit reserauit. Itē in septē tubis qbus angeli cecinerūt. Itē in septē stellis q̃s habebat filius filio hois in dextra sua. Itē in septē panibus qbus dn̄s turbā saciauit. Itē in septē oculis sup vnū lapidē. Itē in septē lucernis tabernaculi sup ꝑposito candelabro. Itē in septē lotionibus Naaman. Sacra sunt septē q̃ disponūt ad septē virtutes habēdas. Nā baptismus est sacrm̄ fidei. Confirmatio spei. Eucharistia charitatis. Penitentia iustitie. Extrema vnctio perseuerantie q̃ est fortitudinis cōplemētū. Ordo prudentie. matrimoniū tēperantie. Alia etiā rō numeri sacroꝝ est quia ordināt̄ cōtra triplicē culpā. ⁊ cōtra quadruplicem penā. Nā baptismus ordinat̄ contra pcm̄ originale. penitētia ꝯtra mortale. Extrema vnctio ꝯtra vēiale. Ordo cōtra ignorantiā. Eucharistia ꝯtra maliciā. Cōfirmatio ꝯ īpotētiā. Matrimoniū ꝯ cōcupiscentiā quā tēperat ⁊ excusat. Alia adhuc rō nūeri q: sacra sunt cā sanatiua morbi spūalis ad modū corpalis. Medicina vō corpal' quadruplex est. curatiua. ꝯseruatiua. ꝑseruatiua. ⁊ melioratiua. Sili mō sacramenta curāt. Baptism⁹ curat sil' ⁊ totaliter. Penitētia vō curat paulati q̃tū ad penā cuiuscūq; pene hō debitor sit. Extrema vnctio curat a morbis leuiorib⁹. s. a venialib⁹. sic baptism⁹ ⁊ penitētia curāt a letalib⁹. sic ḡ p̄dicta tria sacramēta sūt q̃si medicia curatiua. Cōfirmatio est medicia ꝯseruatiua sanitatis spūal' in q̃ dat̄. s. s. ad robur. ⁊ ꝯseruationē gratie date in baptismo. Matrimoniū est medicia p̄seruatiua. Ordo ē medicina melioratiua in quo augmentat̄ grā. Eucharistia hec oīa sil' fac. Curat enī venialia. q̃ sūt occasio ruine maioris. cōseruat enī gratiā inuentā in hoīe ⁊ augmentat. sicq; meliorat ⁊ nihilominus a peccato preseruat.

¶ De potestate dispensationis sacramentorum. Cap. 6.

Potestas dispēsatiōis sacroꝝ regularit̄ spectāt ad gen⁹ hūanū. In oib⁹ sacris dispēsandis necīa ē dispēsatiōis itētio q̃ qs itēdit facē qd xp̄s istituit ad hūanā salutē. vel saltē facē. qd facit ecclesia in quo claudit̄ in gñali intentio p̄dicta. q: ipa ecclesia sicut sacra a xp̄o accepit. sic ad fideliū salutē dispēsat. Rursū q: ordo dignitatis exigit vt īferiora maiorib⁹ submittant̄. Quedā respiciūt excellētiā dignitatis. vt sacrm̄ ꝯfirmatiōis ⁊ ordinis. vñ cōfirmatio ⁊ ordo ꝯferunt̄ ab epis. Quedā respiciūt indigentiā necessitatis. vt baptismus ⁊ matrimoniū. quoꝝ vnū regenerat alteꝝ generat. ⁊ hoꝝ dispēsatio ēt psonis inferiorib⁹ ꝯcedit̄. maxime ī articulo necessitatis qd dico rōe baptismi. Quedā āt

sacra sunt quasi media vt eucharistia. pnia: et extrema vnctio. Et istorum dispensatio ad solos ptinet sacerdotes q sūt quasi in medio inter epos et minores psonas pstituti. Sacra dispēsari possūt a bonis et malis a fidelib' et infidelib' intra ecclesiam et extra. qr si dispensari posset tm a bonis nullus esset certus de susceptione sacri. cū nullus sit certus de bōitate ministri. sicut nec de ppria: et ita oporteret iterari. et malitia vnius piudicaret alie ne saluti. Idcirco dispensatio sacri committitur hoi. nō rōne sctitatis que variatur. sz rōne auctoritatis diuine: que semp manet in qztū est de se. Sciendū aūt q in sacris qdam sunt substantialia. qdā vero sacralia. Quantū ad substantiam. non plus valet operatio ministri qz mali. qr deus ibi operatur vt actor. homo vero vt minister. Sz in sacramentalib' sicut sūt orones plus pōt valere opatio boni qz mali. hoc est aūt p accns. nō p se. i. qztū ad alios effectus accidentales. nō qztū ad essentiales. Quis apud hereticos sint sacramēta vera. non tamen recipientibus vtilia. nisi ad ecclesie vnitatem redeant. vn Aug. ecclesia cōparata paradiso iudicat posse baptismū hoies recipere. sz salutem non tenere. Nam et flumina de paradisi fonte largiter manauerūt. nō tn in Mesopotamia. nec i egypto quo illa flumina peruenerūt est felicitas vite q de paradiso commemoratur.

De triplici statu fidelium. Cap. 6.

Triplex est status fideliū. in acie ecclesiastice hierarchie. s. fidei genite fidei roborate. et fidei multiplicate. Per pmū fit distinctio fideliū ab incredulis in baptismo. Per scdz fit distinctio fortiū ab infirmis. et hoc in cōfirmatione. Per tertiū fit distinctio clericorum a laycis per sacrm ordinis. Hinc est q hec tria sacra caracteris impmūt quos indelebilr impssos semper distinguūt. vnde nullatenus iterari possunt. Caracter ergo baptismalis est incipientiū. Confirmationis vero pficientium. sed ordinis pfectorū. Predicta triplex distinctio fit ad similitudinez distinctionis alicuius exercitus. Prima est cōis. s. totius exercit' ab alio exercitu. et hec fit pncipaliter p baptismū. 2a est spālis. s. militū a popularib'. hec aūt fit per cōfirmationez. Tertia est specialissima. s. ducū militū ab vtrisqz et hec fit p sacrm ordinis. Preterea qr caracter est signū distinctiuū spūale et idelebile. iō non confertur in sacris que solent iterari. sicut est pnia. matrimoniū et hmōi. Notandū ergo q caracter baptismalis est olum caracterum aliorum fundamentū. Et iō illo nō habito nō possent ceteri impmi. ac per hoc oporteret denuo fieri vt illi caracteris habeantur. vn si qs ordinatur non baptizatus nihil prorsus agitur. Quis tria sacra vt dcm est ppter caracteris impssionez non iterantur tamen qsi cōe est hoc olbus sacris non iterari circa eādem psonam et materiam: et ex eadē cā: et hoc est ideo ne fiat ptumelia sacramēto. Ex hoc. n. credi posset q sacramenta prius dispensata essent in efficacia et inepta. lz qdam ex necessitate et alijs causis iterari possint. Quedā sunt de sacrorum subā. qdam de pgruentia. Si ea que sunt de substantia omittantur: euacuantur sacramēta. et sūt iteranda. Omissio vero illorum que sunt de pgruentia nō euacuat sacramenta.

De institutione sacrorum. Cap. 8.

Ab initio instituta sunt sacra ad curationem hoium. et semp cuz morbo cucurrerūt. In legē. n. nāe fuerūt oblatiōes. sacrificia et dcima tiones. In legē āt scripta introducta est circūcisio. et adiūcta est expiatio atqz superaddita oblationū et sacrificiorum multiformis distictio. In lege āt noua statuta sūt sacra numero pauciora. vtilitate

potiora. virtute efficaciora. preminētia digniora. atq3 significatiōe euidētiora. in quibus est ipletio simul & euacuatio eius pdictor. sic Hugo de sancto victo. Primi tēporis sacra fuerūt sicut vmbra. Medij tēporis sic imago. siue figura postremi vo tēporis .s. gratie. sic corpus qd intra se veritatē continet. & gratiam quam significatione representant & principaliter conferunt & promittūt. Predicta patent. q2 eiusdē mundationis similitudo est in oblatione legis nature. sed occulte inuenitur. In circuncisione vo euidentius aliquātulū exprimit. per baptismum autē manifestius declaratur. Item sacramenta veteris legis nutriebant paruulos. exercebāt perfectos. & duros onerādo domabāt. S3 sacramēta noue legis pferūt q̄ vetera de longinquo mostrabāt. Vn̄ priora sacramēta pparauerūt & pduxerūt ad noua sicut via ad terminū. sicut figura ad veritatē. Itē sacra noue legis. efficiūt qd figurāt: sed h̄ nō faciūt sacra veteris legis. Est & alia differētia q2 cōe est omnibus sacramentis. q2 cōsistūt in rebus sensibilibus. inuisibilē tamen gratia3 significātibus. sed speciale est sacramentis noue legis q2 ɔsistūt in verbis & in rebus. Item sacramenta noue legis iustificāt. & quātū ad opus operatu3. & quantū ad opus operās. sed sacra veteris legis solū quātū ad opus operans: q2 non valebant facientibus. nisi quantum illorum charitas & deuotio fidei extendebant. Hoc intelligitur de circuncisione q̄ cū nō fuerit in lege data nequaq3 iter legalia cōputatur: quia ipa in paruulis tollebat originale. & gratia3 cōferebat quod nō faciebant legalia. Itē legalia fuerūt Fm Aug. ante passionem domini viua. & statim post passionē mortua. & postq3 claruit veritas euangelij fuerunt omnino sepulta. Nostra vero sacramenta vsq3 ad finem semper in suo vigore manebunt.

De baptismo. Cap. 60.

b Baptismus est ianua omnium sacramentorum. quia nulli cōfertur in ecclesia aliud sacramentum ante ipsum. De substantia baptismi sunt quinq3. Primum expressio forme vocalis a deo istitute que ē hec. Ego te baptizo in nomine patris & filij & spūs sancti absq3 missione et addictione dictionis. vel preposteratione ordinis vel cōmutatiōe nominis. His enī quatuor modis forma verborū violat scil3 cōmissione additione transpositione cōmutatione. i. si ponitur loco patris & filij & spūs sancti nomen potētis sapiētis & begni. q2 in quocūq3 idiomate baptizet non debēt poni appropriata tribus personis. sed expssa nomina personar. Sic baptizato non debet dici Imergo vel intingo. Secundū est ablutio p elementum aq̄ cuiuslibet. vel maris. vel fontis. vel fluminis. siue frigide vel calide in toto corpore faciēda. vel saltem in digniori pte. s. in capite. Tertium est q2 imersio ista fiat ab vno. & in eodē tēpore quando forma verborū exprimitur. ita q2 nō vn⁹ puer imergat. & alius vba pferat. Quartū est intentio vel specialis vel generalis. specialis autē itētio est vt ille baptizādus mūdet. Generalis aūt est facere illud quod facit ecclesia. Intentio quoq3 illius reqritur q est baptizādus si est adultus: quia q iuuti baptizant non recipiunt sacramētū. Quintū est fides ipsius baptizādi. q2 in adultis requirit fides propria. s3 in paruulis aliena. quia paruuli in fide ecclie baptizant. Baptism⁹ merito fit in aq̄ & nō in alio liquore. quia homo cū p peccatū primi parentis incurrerit in mundiciā ignorantiā & concupiscentia3 per baptismū ab his trib⁹ liberatur. Et hoc

notatur in proprietatibus.aque.s. puritate perspicacitate et frigiditate. Nam baptismalis aq̃ sua puritate nos mundat.sua perspicacitate illuminat. atq̃ sua frigiditate ab estu concupiscentie nos temperat. Ité baptismus fit in aq̃ ne quē inopia excusaret. et ne propter defectū salutis periculū homines incurrerēt si in alio aliquo liquore fieret. et inueniat apd omnes cōis baptismi materia. Triplex est baptismus.s.fluminis.flamminis.et sanguinis. Inter hos talis est differentia.q2 baptismus fluminis a tota pena liberat et a culpa.et gratiā in habitu infundit.et caracterē imprimit. Baptism⁹ flāminis delet culpa3 nō semel tantū.s3 pluries.et habet gratiā in vsu in quo cōsistit meritu3. Baptismus sanguinis liberat ab oī tentatione.et cōfert stati pmiū.q2 propriū est martyrū stati euolare. Ex his patet quis sit melior inter hos baptismos.q2 se habent vt excedentia et excessa. In baptismo quoddā ē sacramentū tm̄ vt ablutio exterior quod da3 est res tm̄.vt gratia interior.quoddā res et sacramentū vt caracter. Octo sunt de solēnitate baptismi q̄ nō sunt de substātia. Unde versus. Sol oleū chrisma cereus chrismale saliua. Flat⁹ virtutē baptismatis ista figurāt. Hec cum primis nō mutāt esse.sed ornāt. In quatuor locis inungit baptizādus scilicet in frōte.vt fidē publice protestet. In vertice vt agenda ab eo subtilius intelligātur. Inter scapulas vt iugū xp̄i suauius portetur. In pectore vt dulci corde deus diligatur. Baptism⁹ fuit institut⁹ materialiter quando xp̄s baptizatus fuit. formaliter quādo dixit. Ite docete omnes gētes et cetera. Finaliter quādo dixit Nicodemo. Nisi qui renatus fuerit et cetera. Effectiue qn̄ Christus passus est. Effectus baptismi duplex est. Ad alia sacra pparat.q2 baptismus est itrātium. A peccato mundat quod signatum est in mari rubro.vbi submersi sūt Egyptij. Sed filij israel exierūt securi. Nota q2 in baptismo deletur originalis peccati macula. Fomes nō tollitur sed remittitur.pena in relaxat. Unde pueri induuntur veste cādida. Rationale3 illuminat. Unde ponitur sal in ore. Cōcupiscibilem ad bonū inflammat. Unde datur cādela puero. Irascibilem cōfortat. Uñ Israel dicit Amalech post trāsitū maris rubri. Innocētiā tribuit. qd̄ figuratū est per colūbā que sedit sup Jesum baptizatū. Caracterē imprimit. hoc signatur per mare vitreū in Apoca. Fomite mitigat qd̄ figura aq̃ frigiditas. Cōmunione ecclesie pstat.sic Jeremie circūcisio.q̄uis sanctificat⁹ fuerit in vtero. A sanctificatione exteriori liberat.q2 nō requirit gemitū neq3 plāctū intellige exteriorē.nā exterior reqritur in adulto.s.cōtritio. potestatē diaboli minuit.qd̄ signat exsufflatio. ianuam celi apit qd̄ signatū est q2 xp̄o baptizato aperti sunt celi. Et notādū q2 passio xp̄i aperuit ianuā celi p cā3 meritoriā et satisfactoriā gn̄alē. Baptism⁹ aūt aperit p cām efficientē singulare3. Os ad laudandū et aures ad audiendū aperit. Unde ponit saliua in ore et aure pueri. Templū xp̄i efficit. Unde dr̄ baptizato. Exi īmunde sp̄ūs et da locum sp̄ūi scō. Laudabilē corā deo reddit. Unde balsam⁹ est in crismate. Solēt pueri baptizādi vsq3 ad pascha et pētecosten: nisi vrgeat necessitas. vel timeat periculu3 reseruari ad signādū q2 in baptismo fit resurrectio sp̄ualis et q2 grā sp̄ūs scī dat. Baptism⁹ xp̄i et Joānis cōuenerūt in mā et in mō mergēdi. sed differūt in forma. q2 baptism⁹ Joānis tradebat in nomie venturi. Differt et ī effectu.q2 baptism⁹ xp̄i viuificat. Joānis āt nō. ité in fine q2 baptism⁹ Joānis ad bapm̄ xp̄i inuitabat.

¶ De cathecismo et exorcismo. ca. 10.

Athecism' et exorcism' tanq̄ p̄paratorij p̄mittunt baptismo. vt in ipso grã efficaci' opet. Tribus de causis cathecism' institut' est primo pp istructionē de articulis oib' ad fidei susceptionē. 2° pp responsiones ad fidei pfectū. tertius pp responsiones ad fidei obseruantiā. Quia vero adultus peccatū p̄priū h3 requirunt hec ab eo. et p se r̄ndere d3. Paruulus autē q2 non h3 pctm̄ actuale: nec p se r̄ndere pōt. requirunt hec ab eo p vicariū. q p ipso r̄ndet de fidei obseruantia. Exorcismus ideo istitutus est vt baptizādo diaboli potestas repellat. Nā pp peccatū hoīs diabolus in hoīe potestatē accepit. et etiā in illa que veniūt in vsum hoīs. Unde tam adulti q̄3 paruuli exorcizari d̄bent ad expulsionē diabolice potestatis.

¶ De confirmatione. Cap. 11.

Onfirmatio sacr̄m est pugnantiū. de cuius s̄ba sex sunt. Duo ex parte sacramēti in se. s. materia chrismatis et forma verbo2 que talis est s̄m morē magis cōmune. Signo te signo crucis. cōfirmo te chrismate salutis. In nomine p̄ris et filij et sp̄us sancti. Duo ex parte ministri. sc3 dignitas pōtificalis. et intētio debita. Duo ex p̄te suscipientis. s. frons in quo d3 fieri chrismatio. et q cōfirmādus sit baptizatus. Unctio chrismatis triplex fit in trib' sacramentis: quo2 diuersitas ex fine accipitur. In baptismo fit in vertice ad significādum fidei susceptionē. q2 vertex est locus cellule rōnalis. In cōfirmatione fit in fronte ad significandū audaciā cōfessionis. cuius ipedimentū est timor et verecūdia que specialiter māifestatur in palore vel rubore frontis ex p̄pinquitate cellule imaginat. In ordine fit in manibus ad significandum potestatē cōsecrandi d̄nici corpus sacramentū3. Huius sacramenti multiplex est vtilitas q2 gratiā datam in baptismo cōfirmat. Pe. Confirma hoc deus qd̄ opat' es in no. s. baptismo. Ad militiam sp̄ualem p̄parat. Unde cōfirmādi tanq̄3 pugiles pugnaturi inungunt ne ab inimicis d̄ facili terreantur. Et q2 omnes xp̄iani debent eē in bello xp̄i propter hoc oēs debent sacramentū hoc accipere vt facilius possint contra mundum carnē et diabolum pugnare. Ad confessionem cōstantem nominis xp̄i animat que3 op3 verū deū et verū hominē cōfiteri. Primo vt confiteamur eū s̄m diuinam naturā patri et spiritui sancto equalē. scd̄o vt confiteamur eū s̄m humanam naturam crucis pertulisse supplicium. Primu3 apparet in forma verbo2 in trinitatis exp̄ssione. Secundū claret in fronte crucis signatione. Intus et extra nos ornat sp̄ūali decore. Intus qdē per conscientie puritatē. sed extra per odorem bone fame. Et hoc d̄uo signant in chrismate qd̄ conficitur ex oleo propter primum. et ex balsamo propter secundu3. In bonis agendis. et malis sustinendis roborat. Datur enim ibi spiritus sanctus ad robur. Animam et corpus armat. Animam quidem per impressionem caracteris cōtra pusillanimitatis vitium. Corpus vero per clypeu3 crucis cōtra insultus demonum. Audaciā prestat contra timore3 in confessiōe nominis xp̄i. et in consignatione frontis q est locus verecundine. Post pugnā coronat quod notatur i vita que circa caput ligatur confirmati. Quedam sunt circa confirmationem que nō sūt de eē sacramenti. sed de bene esse que sūt hec. Quod ieiunijs et a ieiuno detur. q per aliquem ep̄o presentetur. qui ēt patruus efficit. q mitra circa caput circūligef. Per istud sacr3 fiūt fideles xp̄iani. plenitudinem dico copie qui tantu3 in

baptiſmo pleni facit ſunt plenitudīe ſufficientie. Sacramenta ſe habent in dignitate vt excedētia ⁊ exceſſa. Nam eucbariſtia p̄eminet in eē. Baptiſmus in effectu. Matrimoniū in myſterio. qꜫ ſignat coniunctionē xp̄i ⁊ eccleſie. Cōfirmatio in dignitate miſtri. qꜫ nō ꝯfertur niſi ab ep̄is. Penitentia in peccatorum remiſſione. ⁊ ſic de alijs ſacramentis.

¶ De eucbariſtia. Cap. 12.

e Ucbariſtia eſt ſacrꜫ cbaritatis tam diuine qꜫ noſtre. qꜫ deus in boc ſacr̄o ſignum magne dilectiōis nobis oſtendit ⁊ noſtre dilectionis affectū per idem ſacr̄m ſpūal'r erga ſe inflāmauit. De ſubſtantia buius ſacri ſunt quatuor. Primū eſt qꜫ ꝯſecrans eucbariſtiam ſit ſacerdos. Scōm ſpecies panis ⁊ vini. Tertiū intentio ꝯſecrantis. Quartum eſt forma verborū videlicet. Hoc eſt enim corpus meū. Et iſta ſup calicē. Hic eſt enim calix ⁊c̄. Ad plenius intelligendum iſta. nota circa intentioneꜫ qꜫ aliud eſt intentio. aliud attentio. qꜫ intētio ſemp eſt neceſſaria. vel ſpecialis vel generalis. ſicut dictuꜫ eſt de baptiſmo. Attentio aūt non eſt de ſubſtantia. ſicut quando mens rapit̄ in ꝓlatione verboꝝ ad alia. qđ qn̄qꜫ contingit ex infirmitate. qn̄qꜫ ex negligētia vel in curia. ⁊ tūc eſt pctīn. Sciendū preterea qꜫ non ſolū requirit̄ intentio conſecrantis. ſed etiaꜫ intentio iſtud ſacr̄m inſtituentis. Unde ſi aliqs ſacerdos ſtaret in foro ⁊ ſup oēs panes formam verboꝝ ꝓferret. ēt cū intentione ꝯſecrandi non fieret ibi trāſubſtantiatio ⁊ boc non eſſet per defectum virtutis verboꝝ cū vna vice. ſacerdos poſſit ꝯſecrare tot boſtias quot toti mūdo ſufficerent ſi eſſent neceſſarie eccl'ie. ſed ꝓpter defectū intentiōis illius. q boc ſacr̄m inſtituit q non intendit qꜫ cū tali ludibrio vel ſtultitia fieret ꝯſecratio. ſꜫ ꝓ vtilitate vl' neceſſitate eccleſie gn̄alis vel particularis. Circa quoqꜫ formaꜫ verboꝝ ſciendū qꜫ cū dr̄. boc eſt enī corpus meū. iſta ꝯiunctio. n. nō eſt de ſuba forme: ſed de bene eſſe ipſius. vn̄ omitti non dꜫ. Aliđ nāqꜫ eſt forma neceſſaria ſine qua non pōt tranſlatio fieri. aliđ eſt forma debita ſine qua non dꜫ fieri. Eodem modo dicendū eſt de ſpēbus panis ⁊ vini. vn̄ nota qꜫ materia eucbariſtie: alia eſt neceſſaria alia eſt debita. Materia neceſſaria eſt qꜫ eucbariſtia panis ſit frumentinus. qꜫ ſine illo nō pōt fieri cōfectio. Sꜫ materia debita eſt qꜫ panis ille ſit aꜫimus. qꜫ lꜫ in fermentato poſſet ꝯfici. tn̄ boc non debꜫ fieri duplici de cā. Pma eſt qꜫ panis aꜫimus ꝯuenit inſtitutiōi. Xp̄s. n. dedit diſcipulis corpus ſuū ꝯfectuꜫ in tali materia. 2ª eſt qꜫ talis panis ꝯuenit ēt ſignificato. Xp̄s. n̄. ſine oī fermento pctī fuit. Sil'r dicenduꜫ eſt de materia calicis. qꜫ alia eſt materia neceſſaria. alia debita. Materia neceſſaria calicis eſt vinū. qꜫ ſanguis xp̄i nō poteſt in alia materia ꝯfici qꜫ in vino. Materia vero debita eſt qꜫ aq̄ vino miſceat̄ ⁊ boc duplici rōne. Prima qꜫ talis materia ꝯuenit inſtitutioni. Xp̄s. n. ſanguineꜫ ſuū ſub tali ſpē dedit. Scđa qꜫ talis materia ꝯuenit ēt ſignificato. qꜫ eccl'ia que ꝑ aquā ſignat̄. xp̄o ꝑ fidē ⁊ cbaritatem iungit̄. Sciendū qꜫ in aceto ⁊ agreſta non ꝯficit̄. qꜫ acetū non eſt vinū. ſed fuit. ſic ⁊ agreſta non eſt vinū. ſꜫ erit. In ꝯfectione ſanguinis tā modicū aque dꜫ ammiſceri vino qꜫ abſorberi poſſit ab illo. alioqn impedit̄ ꝯſecratio. ſ. ſi vinū ab aqua vincit̄ iſtud deſignat̄. qꜫ cū nos ad xp̄m ꝯuertimur nō ipſe in nos ſꜫ nos in ipꜫ mutamur. qꜫ corpori ſuo miſtico icorpamur. Si vna gutta vini imponit̄ ex aliqua negligētia ſanguini non ꝓpter boc deſinit eē ſanguis. nec ꝓpter ammixtioneꜫ vinū in ſanguinē mutat̄: ſꜫ vtraqꜫ ſpēs in ſua natura ꝑmanet. Sꜫ ſi de

vino multum ponitur ad vnam guttā sanguis. sicut qñqꝫ fit in ablutiōe. tunc ibi desinit eē sanguis q2 spēs illi⁹ gutte sub q̄ est sanguis absorbet a multo vino adiūcto. Circa eucharistiam est qōdā sacr̄m tm̄ vt spēs panis ꝛ vini. qōdā est ibi res tm̄ vt corpus xp̄i mysticū. qōdā est ibi res sacr̄m vt corpus xp̄i veꝝ qd̄ traxit de vgine. istud enī est res primi ꝛ sacr̄m scd̄i. Sub vtraqꝫ spē totus xp̄s ē indiuisus. s. corpus ꝛ aīa ꝛ d̄s ac p vtrobiqꝫ ē vnū ꝛ simplicissimū sacr̄m. Sub spē nāqꝫ panis est corpus xp̄i p ꝯuersionē. ꝛ sanguis p cōnexionē. ꝛ aīa p cōiunctionē. ꝛ diuinitas p vnionē. Isti enī q̄tuor nō pñt diuidi nec ab inuicē separi. eodē mō dicēdū est de sanguine. Preterea xp̄s totus est in tota spē: sic ꝙ est in q̄libet pte eius siue sit integra illa spēs siue diuisa. ac p hoc nō est ibi vt circunscriptus vel occupās locū. vel hn̄s sitū vel pceptibilis p aliquē sensum corporeū. Ex^m huius habemus in speculo ꝙ si diuidat in multas ptes in q̄libet apparet imago. que ꝑus appebat in integro. Idē ex^m est d̄ ꝑmōe. quē multis recito. q2 qlibet auditor recipit illū totuꝫ. Uñ q̄uis sermo sit vnicus in ꝓferente. tot⁹ tm̄ est in quolibet audiēte. Hostia frangit in tres ptes pp multas rōnes. Primo pp tres ꝑsonas dīnas in vna eēntia. sic per tres ptes in diuisiōe hostie. vnus tm̄ est xp̄s. Scd̄o pp tres stat⁹ eccl̄ie. s. militātiū triūphantiū. ꝛ in purgatorio existētiū. Tertio. pp tres status xp̄i in qbus fuit. s. mortal̄. mortu⁹. ꝛ īmortal̄. Quarto pp tres aptiōes in corpe xp̄i tpe passionis. s. manuū pedū. ꝛ lateris. Quīto pp tres sub̄as in xp̄o. s. diuinitatis. aīe. ꝛ corpis. Sacr̄m corpis xp̄i figuratuꝫ est multipl̄r. s. in oblatiōe melchisedech in q̄ figurate habem⁹ formā exterioreꝫ sacramēti. ꝛ ꝑmū effectū. s. refectionē. ibi enī ꝓcessit figura spūalis in pāe ꝛ vino. Itē eucharistitia est refectio spūalis vite in re. Itē in manna vbi figuratur effectus glorie. Itē in agno paschali in q̄ figurabat liberatio a seruitute egyptiaca. Itē noster agnus est signum liberationis a diabolo. Itē in diuersis sacrificijs de qbus h̄r in leuitico qbus figurabat oblatio passionis christi vbi fuit hostia ad recōciliationem. ꝛ victima quo ad satisfactionem ꝓ pctis nostris. ꝛ holocaustū quo ad toti⁹ corpis sui lesionē. Iteꝫ in oblatione māne de quo legitur libro Judic. per quam figurabatur in quo debet fieri oblatio ꝛ super queꝫ. q2 in fide iesu christi qui per petram designatur. Iteꝫ in figura ionathe mellita vbi figurabatur quis offerre debeat ꝓ fauum enim mellis designatur deuotio offerentis. Figura sanguis christi fuit vinum ad designandum deuotionem. Cañ. Introduxit me rex in cellam vinariam. Item aqua ad significandum ablutionem. Unde illud. Uidi aquam egredientem ꝛc̄. Item sanguis ad designandum redemptionem. Heb. Sine sanguis effusione non fit remissio.

¶ De dignitate eucharistie. Cap. 13.

Dignitas ꝛ excellentia hui⁹ sacramēti apparet in multis. Primo quia sicut dcm̄ est tā ante legem quāꝫ in lege fuit prefiguratum. Secūdo. quia a prophetis pronunciatum. ꝑs. Panem angelorum manducabit homo. ponitur hic ꝑteritū pro futuro prophetali certitudine. Tertio. quia a christo institutum. ꝛ hoc dupliciter. s. verbo ꝛ facto. Uerbo vt patet Jo. Ego sum inquit panis viuus q de ce. descēdi facto. Mat. Accipite ꝛ comedite hoc est corpus meum. Quarto qa ab apostolis seruatū. Cor. Conuenientibus vobis in vnum ꝛ cetera. Quinto quia a summis pontificibus solemnizatū q. ordinauerūt cantū ꝛ

orõnes. locum ꝛ tempus. vestimenta ꝛ vasa diuersa. que oĩa sunt ad decorē huius sacri. Maxĩa dignitas appet in hoc sacro. qꝛ cum xp̃o ꝯstet ex tribus substã/tijs. s. deitate. aĩa. ꝛ corpore. Ipsa siqui/dem deitas excellit oĩa. ps. Magnꝰ do/minus ꝛ lau. ni. Item aĩa eius precellit oēs aĩas cum sit plena gratia ꝛ virtute. i. perfectissima. in effectiua ꝛ cognitiua. Item corpus eius excellit oĩa corpora qȯ de sanctificato corpore btĩssime vir/ginis fuit sumptũ ꝛ diuinitati vnitũ. er/go in xp̃o nobilissimum quod est in celo ꝛ nobilissimum in terra vnita sunt.

¶ De mirabilibus que fiunt in eucha/ristia. Cap. 14.

Mirabilia sunt in hoc sacro. Pri mũ est ꝙ est ibi corpus xp̃i in tã ta q̃ttitate sicut fuit ĩ cruce. ꝛ sic iam est in celo. nec tñ excedit terminos illius forme. 2^{m} qꝛ ibi sunt accidentia si/ne subiecto. 3^{m} qꝛ ibi panis ita ꝯuertit̃ ĩ corpore xp̃i ꝙ nō fit materia corpis xp̃i nec anihilat̃. 4^{m} qꝛ idem corpus non au get̃ ex multaꝝ hostiaꝝ sumptione. 5^{m} qꝛ idem corpus in pluribus locis est sub oĩ bus hostijs ꝯsecratis. 6^{m} ꝙ qñ diuiditur hostia non diuidit̃ corpꝰ: sꝫ sub q̃libꝫ pte totꝰ est xp̃s. 7^{m}, ꝙ qñ tenet̃ hostia in ma/nibꝰ ꝛ videt̃ oculis corpꝰ xp̃i nec tangit̃ nec videt̃: sꝫ hoc tm̃mō circa sp̃es sunt. 8^{m} qꝛ cũ desinũt iste forme. tũc et̃ desinit esse ibi corpꝰ ꝛ sanguis xp̃i. 9^{m} ꝙ cũ non sit ibi panis vel vinũ tñ accidentia eũdē effectum hñt vt prius. s. saciare. inebria re ꝛ hmōi. Nota ꝙ deo ꝯuenit eē vbiqꝫ simplr̃ ꝛ pprie. Creature ꝯuenit esse in vno tm̃ loco. Corpus vȯ xp̃i medio mō se hꝫ. Cum. n. sit creatura non dꝫ equa/ri creatori in hoc ꝙ sit vbiqꝫ. Cũ vero vnitũ sit deitati dꝫ in hoc excellere alia corpora. vt sit̃ ꝛ semel possit esse in plu/ribus locis sub isto videlꝫ sacro. In sa/cramēto eucharistie qȯdaꝫ est ſm natu ram. vt hoc ꝙ ibi accidentia sunt in lo/co terminato. Quoddã est ibi sup nãm sꝫ non super itellectũ. vt hoc ꝙ ibi sunt accidentia sine subiecto. Qȯdaꝫ est ibi supra nãm ꝛ intellectũ. ut ꝙ ibi xp̃us est totus ꝛ tãtus q̃tus fuit in cruce. nec tñ excedit terminos illiꝰ parue forme. De mirabili trãsubstantiatiōe. Nota ꝙ tri/plex est mutatio. Una est artificialis. vt qñ fit vitrũ de cineribꝰ. Alia est nãlis ꝛ hec duplex. s. substãtialis ꝛ accidẽtalis. Accidentalis est qñ idem subiectũ ma/net sub diuersis accidẽtibus sibi inuiceꝫ succedẽtibus. Substãtialis est qñ eadeꝫ mã manet sub diuersis formis substãtia libꝰ. sicut pꝫ in trãsmutatiōe elemẽtoꝝ adinuicē. Tertia est mutatio supnãlis. ꝛ qñ nec mã nec subiectũ manet. sed tm̃ accidẽtia sine subiecto. ꝛ talis mutatio est in trãsubstãtiatiōe corpis xp̃i. In re/rũ mutatiōe pōt notari triplex difficul/tas. vel ex pte termini a quo. vel ex par te termini ad quē. vel ex parte distantie terminoꝝ adinuicem. Primo mō crea tio est mirabilior oĩbus mutatiōibus q̃ est de nunc ente simplr̃. 2° mō ꝯsecratio corpis xp̃i est mirabilior oĩbus. qꝛ ē ens in actu prius exñs. 3° mō icarnatio xp̃i est mirabilior q̃cũqꝫ mutatiōe. qꝛ ibi est vnio ĩfinite subē ad infinitũ. Mũdus di stinguit q̃druplicem cōmutatiōnē suba leꝫ. Prima est a nō ente in ens. ꝛ hec dr̃ gñatio. 2ª est ab ente in nō ens vt corru/ptio. 3ª est ab ente in ens qȯ mō nō est. sꝫ iã erit vt ꝓductio. 4ª est ab ente in ens iã exñs. ꝛ est talis ꝯuersio panis in corpus xp̃i. hec mutatio nō hꝫ silitudinē in nãa sꝫ alteratio q̃si ꝯria. qꝛ hic mutat̃ substã tia vna in aliã. manent tñ eadē accñtia. Sꝫ in alteratiōe ecōuerso est: qꝛ ibi mu tant̃ accñtia. ꝛ manet eadeꝫ suba. sic pꝫ in corpalibꝰ qñ fit in corpalibus de albo nigrũ: ꝛ in spũalibꝰ qñ fit de iusto impiꝰ vel de ignorante sciēs. Nota ꝙ hec ꝓpo

sitio de. multiplr sumit. qñq3 notat cā3 efficientem: vt cū dr xps pceptus est de spū sancto. qñq3 mām. vt cum dr xpus natus est de virgie. qñq3 idētitatē subē. vt cum dr xps natus est de patre. qñq3 transubstantiationem vel conuersione3 vt cū dr corpus xpi fit de pane. qñq3 ordinē vt cum dr creatura esse de nihilo.

¶ De dignitate in suscipientib9 corpus christi. Cap. 15.

d Igne suscipiens corpus xpi bonum multiplr psequtur. Primū est cōmemoratio xpi. Math. Hoc facite in meā cōmemoratōe3. s. dilectiōis: liberatiōis: 7 imitatiōis. Ite3 viuificatio interior. qr aliqū p vtutē hui9 sacri fit de attrito ptrit9. vn Geñ. lignū vite conte stū vita3 pstabat. sic p grām purgamur illuminamur pficimur reficimur 7 viuificamur. Et bñ reddit vita p cibū per quem 7 mors intrauit. Itē corpori xpi mystico incorpamur. vn dictum Aug. Non tu me mutabis in te s3 tu mutaberis in me. istud non itelligit de vniōe corporis mystici de nouo facienda: s3 de augenda. non. n. vnit dissimilia. Itē spūalis refectio. ps. In loco pascue 7c. De9 enim nō nī istituit sacrm qd nos in esse grē gñaret. vt baptismū vl qd genitos roboraret. vt pfirmatione3. Tex ēt qd nutriret. vt eucharistia3. pp qd hec tria sacrā dant oibus q ad fidem accedunt. item deuotiōis augmētatio. ps. Impinguasti in oleo caput meū. Nutrimentū eni qd hic dat nobis q3tū ad esse gratuitū in tribus attēdit. s. in ptinuatione deuotionis ad deū: 7 dilectiōis ad pximū. 7 dulcedinis intra metipm. Itē fomitis mitigatio. ps. Sup aquā refectiōis 7c. qr sicut aqua refrigerat: sic 7 istud sacr3 furorē pcupiscentie mitigat. Ite3 collo grē. Exo. Descendēte māna descendebat pariter 7 ros. Itē vtutū roboratio. ps. Panis cor hois pfirmet. Itē pctōr remissio. qr p mixtū cibū semp fit reparatio deperditi. Unde qñ dr in oratiōe dñica panem nrm quo. da nobis hodie. statim sequtur. 7 di. no. debi. nra. istud intelligit de venialibus tñ. qr sicut alimētum nāle pdest viuenti 7 non mortuo. sic alimentum spūale. Item contra diabolum armatio. ps. Parasti in pspectu meo. mē. adu. oes 7c. Itē spei eleuatio. vn Apo. Qño cū illo non oia nobis donauit. Ite3 amoris excitatio. Ber. Disce xpiane q3tum debes diligere xpm q dedit nobis carnē suā in cibū. sanguine3 in potum. aiam in pcium. aquā lateris in lauacr. Item fidei cōmendatio. qr in hoc sacro fides eleuat super nām. supra sensu3. 7 supra itellectū. Apo. Captiuātes oē3 itellectū in obsequm xpi. Itē angelica pviuatio. ps. Panē an. man. hō. Itē regni celestis collo. Jo. 6. Qui mā ducat meā car. 7 bibit me. san. h3 vita3 eterna3. Itē spūalis delectatio. Sapie. panē de celo psti. eis oē dele. in se habētes 7c. Itē intellect9 illumiatio. 1. Reg. Gustauit ionathas de melle 7 illuminati sūt oculi ei9. De effectu eucharistie dicit Ber. Corp9 xpi est egris medicina. pegrinantib9 vita. debiles pfortat. valētes delectat. languorē sanat. sanitatem seruat. p hoc fit hō mansuetior ad correptionē. patiētior ad laborē. ardētior ad amorē. sagacior ad cautelā. ad obedientiā pmptior. ad grar actiōes deuotior. Sicut recte cōicantib9 multa bona pueniūt. vt dcm est. sic indigne sumentibus corpus xpi multa mala occurrūt. Nullū. n. opus placeat deo nisi placeat ipse prius. Indigna. n. cōio pctis hoie3 illaqueat. dānationem pparat. pximū scādalizat. mentem excecat. tētationi subiugat. deū irritat. vitam tpalē breuiat. gratuitis spoliat. De his per ordinē dr in ps. Fiat inqt mensa eor corā ipsis in laqueū. ecce pm. 7 in retributione3 ecce

2m.in scandalū ecce 3m.obscurent oculi eorū ne videant ecce 4m. & dorsuz eorū semper in curua ecce 5m.effunde super eos irā tuam.ecce 6m. fiat habitatio eorum deserta.ecce 7m.in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. ecce 8m.

¶ De mōis sumēdi eucharistiā. ca.16.

Corpus xpi q̄tuor mōis sumit. c Quidā accipiunt illud spūalr tātū. vt qui accipiūt rez sacri.i. grāz & nō ipz sacrm corporis xpi. De hō mō sumendi dicit Aug. Crede mādu/casti.i.corpori xpi mystico incorpatus es. Quidā sacralīter tm: vt cōicātes in mortali pctō.qa lz deus sit vbiqz per essentiā:nō tū per gratiā. Quidaz spūalr & sacraliter.vt qui accipiunt rez sacrm. i.cōicantes in grā. Quidā neutro mō. vt q nec rez nec sacrz accipiūt vt heretici qui nihil cōficiūt. Primi nō māducātes māducāt. Scdi māducātes.nō māducāt. Tertij māducātes manducant. Quarti nō māducātes nō māducant. Circa cōionez cōmittitur pctm tribus mōis. Prīo cū quis statuto tēpore cōionē dimittit. ioā.6. Nisi mandu.car.fi. ho.&c. Scdo cū quis suo tpe male accedit. Apo. Qui aūt sumit idigne iudiciū sibi māducat & bibit. Tertio cum post cōionē a peccatis non se custodit. & iste triplex maluz incurrit. Primo qz christum quē suscepit ignominiose a se expellit & turpius eycit q̄z non admittitur hospes. Scdo quia talis quodāmō simitudinē inde gerit.qui postq̄z cum christo cenauit.ipsuz tradidit. Sic & Absalō frēz ad ɔuiuiū vocauit:& postea occidit. 3o qz ordinē honestatis puertit. Vēturo enim reuerentiam exhibet & pūti nullā. vñ similis est illis qui cuz ramis oliuaꝝ obuiauerūt christo.& postmodū crucifixerunt. Qualr autē ad cōionem accedēdum sit discere possumus in esu agni pascalis. Comedebāt enim iudei accinctis renib9.& calciatis pedibus baculos hñtes in manib9 cū lactucis acribus. & panibus azimis festinant. per pm significatur puritas castitatis. Luc. Sint lūbi vři precīcti & lucerne &c. per 2m affectus deuotiōis. Cāti. Q̄ pulchra es in calciamētis.per 3m memoria dñice passionis. Geñ. In bacculo meo trāsiui iordanem istū.per 4m amaritudo ɔtritionis. ps. Cibauit nos pane lachrimaꝝ.per 5m prōptitudo bone voluntatis & opationis. puer. Vidisti hoiem velocē in operibus suis coram regibus stabit. Itē q̄les debeāt eē cōicātes ostēditur in vestibus sacerdotalibus. Requiruntur.n.ista.s. iudicium discretionis. munditia castitatis. mortificatio carnis.cōstantia fortitudinis.perseuerātia lōganimitatis.perfectio charitatis. primuz notatur in suphūerale.2m in alba. 3m in cinctura.4m in fanone siue manipulo qui portat in brachio sicut clipe9. 5m in stola.6m in casula. Corpus xpi sumit velatū accidētib9 multiplici rōne. Prīo.ppter meritū quantuz ad bonos. quia scōs Grego. Fides nō habet meritum cui humana rō pūstat expimētū. 2o pp indignitatez.quo ad malos. Exēplum de bethsamitibus qui pcussi sunt cū archam dñi illuserūt.3o ppter imbecillitatē quantum ad oēs.non.n. possumus videre claritatē corpis xpi glorificati. Exēplum de Moyse in cuius facie non poterāt intendere filij israel qñ resplenduit.4o propter vitandum horrorē crudelitatis qui fieret si christi carnem dētibus attractaremus. Tres sūt cause quare laicis nō datur istud sacramentum sub duplici specie. prima est quia possent credere q tot9 christus nō esset sub vtraqz specie.scda propter periculuz.quia de facili posset effundi sanguis.3a vt vitas rñdeat vmbre.qz in lege nō bibebāt ēt offerētes de libamine.

De abstinentia a cōione. Cap. 17.

b Astinēt quidā a cōione pp culpā ppriā ꝛ aliq sine culpa mortali. sed pp sacri reuerētiā. sicut q sentiūt se minus mundos mente vel carne. vel ēt indeuotos ꝛ isti benefaciūt. dūmodo possint iuste ꝛ sine aliorū scandalo supersedere. Unde vbi non instat necessitas cōsulendum est talibus vt de cōmunione expectent quousqȝ parati ꝛ deuoti ac circūspecti possint accedere. Nulla tamen necessitas debet cōpellere vt aliquis in peccato mortali existēs scienter cōicet. Peccatū facit indignuȝ cōmunione tribus modis. aut in habitu vt quando quis accedit non ɔtrit⁹ de pctō ꝑterito etiaȝ confessus. aut in actu. vt qn̄ quis immutat formā sacramēti. ꝛ irreuerēter ipm tractat. aut in proposito. vt qn̄ hȝ volūtatē peccandi in futuro. Propter reuerētiā sacri fit ēt exclusio a cōione tripl'r. Pmo pp reuerentiā sacri exterioris sic excludit pollutio ꝛ immūditia corpalis. Scdo pp reuerentiā rei ɔtēte sub formis. sic excludit defect⁹ iudicij rōnis. vt in pueris ꝛ amentibus. Tertio pp reuerētiā rei signate. i. vnitatis corpis mystici. sic excludit vinculuȝ interdicti vel suspēsiōis vel excōicationis ēt iniuste. Sic igif pp solā reuerētiā sine oī culpa excludunf multi a cōione. hoc pmo pȝ in pueris q tū si sunt prope etatē adultā. s. 10. vel. 12. annoꝝ ꝛ apparēt in eis signa reuerētie ꝛ discretionis pñt sumere. alias nō. Idē pȝ in furiosis qui excludunf sine culpa: qui tū cōicare pñt. qn̄ hñt lucida interualla. Itē cū qs hȝ luctuosas man⁹. lȝ huius nō sit culpa. tū ꝑ sola reuerētia nō dȝ tractare corp⁹ xp̄i. Tria gñа hominuȝ excludebanf in lege ab esu agni. s. incircūcisi q significāt accedētes irreuerenf ad cōioneȝ. Legif libro Reg. ꝙ pcussus est. Oza q tetigit archā dñi. Itē alienigene. hi significant infideles de qb⁹ Gen̄. Fera pessima deuorauit filiū meū. Itē imūdi q significant hñtes pctm̄ mortale. Un̄ Isa. Mūdamini q fertis vasa dñi. Un̄ vsus Indigne sumis si sumis irreuerēter. vel non catholice vel hñs mortale sciēter. Qui si cōicat suo tpe m'lta mala icurrit. Primo qꝛ talis m'ltiplici vtilitate ꝑuaf de q̄ supra dr̄ de effectu eucharistie. Si enim Raab saluata est. qꝛ suscepit nūcios dñi multo magis q xp̄ȝ suscipit. 2° qꝛ ɔstitutionē eccl'ie trāsgredif. statuit. n. eccl'ia ꝙ q nō cōicat in pasca viuens ab īgressu eccl'ie arceaf. ꝛ moriēs careat eccl'iastica sepultura. 3° qꝛ maledictiōeȝ icurrit. ꝑuer. Heb soli ꝛc̄. Sȝ hū solus est q xp̄ȝ nō hȝ. 4° qꝛ vices dño nō repēdit. Aug. Uerecūdum est illi hospitium denegare qui solet omnē pulsantem admittere. Quinto quia vires spirituales perdit. Quilibet. enim qui est sine mortali est membruȝ corpis mystici. Membrum autem dȝ sustētari alimento corpis xp̄i veri. Aliogn efficif aridum sicut corporeum membꝛ ad qd̄ nō transmittitur corporalis cibi nutrimentuȝ.

De officio misse. Cap. 18.

p Rerogatiuas plurimas hȝ missa. Primo quia celebraf a ieiunis. 2° qꝛ tantū in ecclesia ꝛ sup altare. nisi quandoqȝ ꝑpter necessitatē fit in alio loco honesto. 3° qꝛ dȝ celebrātē esse sacerdotē. 4° qꝛ dȝ eū indui sacris vestibus. 5° qꝛ fit in die tantuȝ ꝛ non de nocte nisi in natiuitate domini. Sexto qꝛ celebratur accenso lumine etiam si sol luceret super terram. Septimo qꝛ ibi sonāt verba dominica angelica ꝛ humana. Diuina quideȝ cum dicitur. vel cantatur pater noster. ꝛ euangelia. Angelica vero quando dicitur. Gloria in excelsis deo ꝛc̄. Humana āt vt in collectis. ꝛ huiusmodi. Octauo qꝛ ibi audiūtur idiomata nobilissima. s. hebraicuȝ

vt sabbaoth et osanna.grecū. vt Kyrie/leison.latinum in aliis. Nono qz missa est tam plena mysteriis sicut celū stellis. et empireū angelis. Decimo qz sacerdotes in solēnibus ecclesiis habēt in missa sua plures ministros diaconū subdiaconum et accolitos. Undecimo qz angelis ibi existentibus insufficientes sumus in p̄sentia tante maiestatis esse scholares. Duodecimo qz ibi est dn̄s celi et terre. Offm̄ misse moral'r exponitur ita. Introitus significat inchoatiões boni et duplicatur.qz in nr̄a īceptione debemus declinare a malo et facere bonū. Kyrielei son qd̄ nouē vicibus variat significat inuocationē mīe dei qua nouē modis indignemur. p̄mis tribus modis q̄ntū ad pctōꝝ remissionem que cōmittimus corde ore et ope. Scd̄is tribus modis q̄ntū ad grē collationē fidei spei et charitatis. Tertiis tribus modis q̄ntū ad glorificationem qua gaudebimus in deo sup nos. intra nos.de nobis ipsis.et iuxta nos de proximis. Gloria ī excelsis deo significat graꝝ actionem.collecta deuotam orōnem. Epistola et euangeliū noue et veteris legis obseruatiōem. Graduale et alleluia vite actiue et ꝯtemplatiue p̄fectionem. Offerenda ꝯtribulati spūs sacrificium. Secreta significat statū vie. Prefatio statum p̄rie. Scīs exaltationem angeloꝝ p̄sentium. Canon transitū mēbroꝝ in corpus xp̄i mysticum. Pr nr̄ significationem significat p grās. Agnus dei liberationē per mīicordiā. et triplicat vt liberemur a malis preteritis p̄ntib9 et futuris. Cōio significat boni opis ꝯsumationem. Circa q̄dam alia que sunt in missa nota significationē allegoricā. Intelligimus.n.p altare crucem.p calicē sepulchrum.per patenā lapidē suppositum.per corporale syndonē in qua corpus dn̄i fuit inuolutum. Nota ēt q̄ oēs misse sunt eque bone q̄ntum ad opus operatum. vna tn̄ est melior altera q̄ntum ad opus operās. Vn̄ melius est audire missam boni sacerdotis q̄ȝ mali. Sicut in mensa corporali eūdem cibum iocūdius sumimus a mundo ministro q̄ȝ ab īmundo. Nota q̄ piculū est si celebrās missam vel manus tremulas. vel caducum morbum h̄z.aut delirus:aut idiota est. Vn̄ talibus est iniūgendū q̄ abstineant a missa. Itē q̄n aliqs est celebraturus missam bis nō debz sumere ablutionem in missa priori.qz ad missam secundam accederet non ieiunus.

¶ De negligētiis q̄ fiūt ī missa. Ca.19.

Si p negligētiā euenerit q̄ perfecto canone nr̄e vinum nec aq̄ reperiat in calice.statim p̄fundi d3 vtrūq3.et sacerdos iterabit ꝯsecrationē ab illo loco. Simili modo et p̄ficiet vsq3 ad finē.ita tn̄ vt dimittat duas cruces q̄ fieri singul'r super hostiā cōsueuerunt. Vn̄ melius pōt dici q̄ aliā hostiam sumat et canonē a p̄ncipio īcipiat. Qd̄ si de simplici vino vl' aq̄ fiat ꝯsecratio. vinum reputabit p sacro.s3 aq̄ non. Si qd de sanguine ceciderit sup corpale vel palā altaris vel sup albam vel casulā pars illa rescindat et in loco reliq̄ꝝ reseruet. prius extracto sacro q̄ntum poterit et sūpto. deinde abluat et sumat ablutio. Si vero sup terrā lapidē vel lignū ceciderit.lingēdus radēdus et extergēdus est loc9 ille.et puluis in sacro loco reponendus. Porro si in ip̄m sanguinē musca vl' aranea ceciderit vl' aliquid tale qd̄ vix sine vomitu vel mortis piculo sumi pōt.perfundat et lauet q̄ȝ cautius pōt in calice et ablutionē sumat sacerdos:s3 musca siue aranea sup piscinam cremet. Qd̄ si corpus siue de corpore xp̄i sup palam altaris ceciderit vel sup vestimētum nō incidat.s3 vino abluat et a ministro sumat. S3 si infirmus corpus dn̄i reiiciat suscipiat,put diligentius pōt.et sumat a sacer

dote vel ab aliquo puero discreto et mũdo. si eger non potest illud resumere.

¶ De pnia. Cap. 20.

Penitentia est vt ait Amb. pterita mala plãgere et plãgẽda iterũ nõ cõmittere. Itẽ Gre. Pnia est ante acta pctã flere. et iterũ flẽda non cõmittere. Pnia diffinit per duplicẽ actũ. vnũ q est respectu pteriti. s. pterita plãgere. alterũ respectu futuri. s. plangẽda nõ cõmittere. pmus actus est in re. scđs in pposito. Pnia duplex est. quedã interior tm. et hec est de iure naturali. qdam exterior q̃ fit ad arbitriũ hois. pma non est sacrm pprie. scđa vero sacrm est. Nõ. n. pnia p se suscepta. dr pprie sacrm ecclie. cũ talis ẽt ante baptismũ possit fieri. sed pnia iniũcta p ministros ecclie sacrm est. Notãdũ quoqz est q lugere p pctis propriis est act⁹ pnie q̃ est vtus iustitie: sz lugere p pctis alienis siue malis est alterius virtutis. s. mĩcordie. Lugere vero p bonis eternis est actus tertie beatitudinis. de qua dr. Beati q lugent etc. De duratione pnie sciẽdũ q exteriorẽ non oz esse ppetuã. sz de interiori distinguit. Est. n. pnia interior fm habitum. et hec oz esse ppetua. Alia est fm actũ et hanc non oz esse ppetuã. Semper. n. tenet qs ad interiorem pniam habitualẽ qua velit et vult de cetero non peccare. Sz ad exteriorẽ pniam non semp tenet. Item alius est dolor rõnalis q est pcti detestatio. alius sensualis q est passio. et primus dolor semp oz esse in pnia. scđs nõ est de necessitate. Itẽ q̃uis hõ non sit cert⁹ de pcti remissiõe. tñ non oz pp hoc pniam exteriorẽ esse ppetuã. qr non exigit in talibus certitudo sciẽ: sz sufficit scia coniecture. pbabilis. ut est qñ hõ fecit pbabiliter qđ debebat. dolẽdo. ofitendo. satisfaciendo. emẽdando. Cũ in oi sacro noue legis sit aliqua materia visibilis elemẽti que est signũ et cã grẽ. sic ẽt in sacro penitentie oz esse. sz tñc materia sensibilis large sumit p oi re. siue res illa sit exterior sbã: siue actio hũana. Vñ fm hoc in pnia, put est sacrm sunt res et vba. vba qdem in ofessione et absolutiõe sunt. res aũt est ipsa actio hũana. Ad itelligẽdũ ista plenius nota q sicut in medicinis corporalibus quedã ofistunt in sola passiõe curati. vt est sectio vulneris. qdam vero in actiõe. vt est exercitatio corporis. Item in sacris quedã ofistunt in passiõe eius q sctificat et nõ in actiõe nisi p accidens. vt baptismus. ofirmatio. eucharistia extrema vnctio. ordo. Quedã vero ofistunt in actu ei⁹ q sctificat. vt pnia et mrimoniũ. In pmis ergo qñ sine actu nro opant reqrit exterior mã que significat et cãm et rẽ sacri. In aliis vero ipse actus nr est p materia sensibili. Sit ex pdictis patere põt q qđdã est in hoc sacramẽtũ cã tm. vt actus penitẽtis exterior. qđdaz est res tñ vt remissio pctõr qđdam res et sacrm vt otritio interior.

¶ De qualitate pnie. Cap. 21.

Est pnia quedam vera. Augu. Pnia vera est penitenda nõ cõmittere et cõmissa deflere. Quedã ẽ falsa. Isido. Irrisor est et non penitens qui adhuc agit qđ peniteat. Quedaz est coacta. Ps. Conuersus sum in erũna mea etc. Quedã est sera. Aug. Si tunc penites qñ peccare non potes. pctã dimisetunt te nõ tu illa. Quedã iniq. Math. Judas pnia ductus etc. Quedaz despe rata. Sapien. Pre angustia spũs gemẽtes dicẽtes itra se. pniam agẽtes. Quedam sctã et meritoria. Ber. O felix penitentiũ humilitas. O ofitentium bona spes q̃z facile vincis inuincibilẽ. q̃z cito tremebũdũ iudicez ouertis in pijssimuz prẽm. Oz pnia esse amara. Hiere. plãctũ vnigeniti fac tibi. volũtaria. Aug. Cum gaudio oz facere imortalis futurus quecũqz faceret homo p differenda

morte moritur⁹. Perfecta. Aug. Nulla pnia sera dūmō va. Accelerata. prouer. ne tardes ꝯuerti ad dn̄m. Perseuerās. Cañ. Laui pedes meos quō inquinabo illos. Fortis. Hiero. Et in limie iaceat pr̄. sꝫ mr̄ vbera qb⁹ te nutrierat ostēdat ꝑ calcatū pge p̄rem ⁊c̄. Jtē penitētia dr̄ eē refectio spūal' cū xp̄o semp victuro. nō cū Lazaro iterꝫ morituro. Pnia dꝫ eē ꝓmpta ⁊ nō diu dilata. vt illud. Expectaui vt facēt vuas ⁊c̄. p⁹. s. ne ifructuosi sim⁹. vn̄ Jsa. Expectaui vt fa. v. fecit āt spi. 2° q2 ad magna vocamur. Gen̄. Ego ero merces magna. 3° ne ab eternis nuptijs excludamur sic̄ factū est fatuis virginib⁹ q̄ differebāt se ꝑparare. 4° ne ab hostib⁹ ipediamur sic̄ filij israel a pharaone ne egrederent̄ de egypto. 5° q2 relinq̄re pctm̄ ēt penis cōpellimur. Grego. Cōtēnēdus eēt mūdus ēt si reb⁹ ꝓsperis abūdaret. At cuꝫ tot aduersitatib⁹ alum pulsat. cū tot calamitatib⁹ igeminat. Quid aliud q̄ꝫ vt nō amet̄ clamat? 6° ne blāde seducātur sic̄ auis ꝑ fistulaꝫ aucupis. ⁊ sic̄ piscis ꝑ escā i hāmo. ⁊ sic̄ vrsus ꝑ mel. 7° ne morte ꝑueniamur. Greg. Nihil certi⁹ morte ⁊c̄. 8° ne ꝯsuetudine teneamur sic̄ arbor de facili non euellit̄ cū bn̄ radicat̄. Jere. Nūqd ethyops pōt mutare pellē suā ⁊c̄. Ad agēdā pniam mouēt q̄tuor de qb⁹ Ber. Nimis durꝫ est cor qđ non emolliūt bn̄ficia nec terrent supplicia. nec alliciūt ꝓmissa. nec castigant flagella. Jmpedimēta pnie sunt hec. s. pusillanimitas aggrediēdi. tales sūt sic̄ equ⁹ vmbratic⁹ q trunco vel vmbra terret̄. Pudor ꝯfitēdi. sed sicut ait Aug. verecūdia magna ps pnie est. Horror satisfaciēdi. sed ꝯdicit apl's. Hoc momētaneū ⁊ leue tribulat cor. Delectatio peccādi. sed tpale est qđ delectat eternū qđ cruciat. Spes diu viuēdi. sed dn̄s dicit ꝙ securis ad ra. ar. po. est. Desperatio grāꝫ obtinēdi. sꝫ ꝯdicit Ezech. Quacūqꝫ hora igemuerit peccator. Timor recidiuādi. Augu. Qn̄ cecidi erexit me. qn̄ steti tenuit me. qn̄ iui duxit me. Jta loqt̄ de deo. Exēplū delinquēdi. sꝫ stultus q vidit aliquē cadentē in foueam si nō sit in eodē loco cautior. Cōsuetudo peccādi sic̄ balaā ꝯsuet⁹ mōstris nō curauit. ꝙ asina loq̄ret̄. Confidētia de dei mīa ꝙ qū penituerit ipꝫ recipiet. sꝫ hoc est peccare in spūm sanctū. Gre. Misericordiā dei debemus saltē erubescere si iustitiā nolumus formidare.

¶ De effectu penitentie. Cap. 22.

Per pniam absoluit̄ hō a peccato restituit̄ eccl'ie. recōciliatur xp̄o. donis spūalib⁹ ditat̄. ō filio diaboli fili⁹ dei efficit̄. paradisus dei apitur. Hec est q̄ angelos letificat. ipm̄ iustificat. amissa bona reuocat. vitā eternā donat. penā eternā vitat. Jtē pnia ē scd̄a tabula post naufragiū: ad quā peccator pōt recurrere dum viuit in statu vite pn̄tis. qn̄cūqꝫ ⁊ quotiēscūqꝫ dinaꝫ mīaꝫ voluerit iplorare. Duplex ē naufragiū. s. pctī original' ⁊ actual'. sꝫ de p⁹ liberamur ꝑ tabulaꝫ baptismi q̄ vtutis efficaciā accepit a tabula crucis christi. De 2° aūt liberamur ꝑ tabulā pnie quā diuina clemētia ꝓuidit hoi. q2 ꝑ peccato actuali nō p̄t iterꝫ baptizari. Nota ꝙ a reatu pctī liberamur ꝑ grām. a seq̄lis aūt pctōꝝ ꝑ pniaꝫ ⁊ ptes pnie. a miseria vo ꝑ gloriā. Jtē nota q̄r opa mortificata viuificāt. q2 lꝫ verꝫ sit ꝙ a ꝓuatōe ad hītū nō sit regressus in vita nāli. nō tn̄ ē verꝫ in vita morali. Nā a ꝓuatione ad hītū volūtari⁹ ē regressus. s. a morte culpe ad vitā grē. Vn̄ dōꝫ ē ꝙ sic̄ peccata actualia trāseūt actu ⁊ remanēt reatu. ita bōa opa trāseūt actu: ⁊ remanēt merito. 2m āt ꝙ manēt dūr mortificari vel viuificari. Bōa igit̄ opa q̄ꝫdiu ꝯiuncta sūt radici merēdi. s. charitati dr̄ viuē:

qñ ab illa separant dñr mori. & qñ reuertunt dñr viuificari. qr redeūt ad statuz sue origis. vz grē & charitatis. & qr valēt ad maiorē rectificationem charitatis.

De partibus penitentie. Cap. 23.

Partes pnie itegrales sunt tres scz. Cōtritio. Cōfessio. & satisfactio. Quis. n. cōplemētū peccati possit eē in actu solū & oris & cordis solū vel triū sil. tñ ad pfectionē pnie exigit hoz triuz aggregatio. Lz ad eē simplr sufficiat ptritio i actu. & pfessio & satisfactio in pposito. Nō enī in his q̄ hñt eē successiuū exigit q ptes itegrales sint sil: sed exigit h in toto q hz eē pmanēs. Q̄ aūt sint tres ptes pnie sic ostendit. Pnia est. n. quoddā spōtaneū iudiciuz in quo ptritio est q̄si q̄dā citatio vbi sequtur rei añ iudicē spontanea pfessio. Deinde sequit p iudicē ipsite emēde solutio. Sed in h differt iudiciū fori a iudicio poli. qr ibi pfessus in iure pdēnat. & h absoluit. Alia est ptiū istaz sufficientia: qr oē pctm̄ committit corde ore vl ope. iustū est vt per ptriū curet. s. vt peccator culpā aīo detestet. vbo exp̄mat. & facto puniat. Itē p pctm̄ offēdit hō deū ecclīā & seipm̄. sed p ptritionē recōciliatur deo. p pfessiōez ecclīe. & p satisfactionē sibi. Itē iste tres pnie ptes sunt diete qbus itur ad terrā pmissionis. de qbus dr Exo. Ibimus viā triū diez. Itē iste tres ptes significāt tres mortuos moraliter quos dñs suscitauit. qñ per cōtritionē suscitat puella in domo. per pfessionem iuuenis in porta. per satisfactionem. Lazarus in sepulchro.

De contritione. Cap. 24.

Contritio est dolor volūtarie p peccatis assūpt⁹ cuz pposito pfitēdi & satisfaciēdi. hec diffinitio magistralis est. & ponit ibi dolor p gñe. volūtarie assumpt⁹ ponit ad dr̄iam doloris nālis. q nō est meritori⁹. p peccatis ponit ibi p mā doloris ad dr̄iam doloris inuidie q est in bono alieno. Sic ergo diffinit ptritio put est actus virtutis. sed put est ps sacri pnie opz q aliqd in cōpatione ad alias ptes addat. & iō pōit cū pposito pfitēdi & satisfaciendi. Nota q cor dr duz qñ diuine ispirationi se tāgēti non cedit. sz obuiat in affectu pcti demorādo. Frāgi vo dr qñ incipit a pposito peccādi resipiscere. lz nondū totaliter puertat. Cōuerti vo dr qñ volūtas pfecte ab effectu peccādi resilit. In ptritione duplex est dolor. Un⁹ est volūtatis q non est aliud q̄z pcti displicētia. Alius est sensualis. pm⁹ est de eēntia cōtritiōis. & de h dolore itelligit illō. Hiere. Luctū vnigeniti fac tibi. qr hō ex rōne dz magis velle nūq̄z peccasse q̄z vnigenitū viuere. Scd's vo dolor non reqrit de necessitate ptritionis. sed de perfectione qr talis dolor nō est in nr̄a ptāte. Nota ēt q ptritio pōt tm̄ intēdi q non solū culpa: sed ēt tota pena dimittitur. hoc pt fieri duplr. vno mō ex pte charitatis q̄ displicentiā cāt pcti qr qñqz ptingit tm̄ charitatē itēdi in actu q ptritio ide sequēs merebit absolutionē ab omni pena vt in magdalena. alio modo fit istud ex pte doloris sensualis quē volūtas in ptritione excitat. qr ille dolor q̄dā pena est q̄ tm̄ pōt intēdi q sufficit ad deletionez culpe & pene. Nota q dolor ptritiōis sensibilis vel sensualis triplex est. deficiēs. sufficiēs. & pemiñēs. pmus trahit ad ifernū. scd's ad purgatoriū. tertius ad paradisuz. & est sile de scia q̄ reperit in electis. qr scia deficiēs repellit ad dignitatē. sufficiēs tollerat. supeminens merito coronat. Differentia quedam est inter attritionē & ptritionē. sic inter formale & formatū qō & dr de fide iformi & formata. vtrū aūt attritio fiat ptritio distinguēdū ē. qr ptritio dr cum gratia tritio. hec aūt pōt eē duplr. vno

modo est cõicatiua. qȝ gfa associaẽ mo tui exñti in aīa. ꝛ illaȝ sformat ꝗuis nõ eliciat. alio mõ p cãm ita ꝙ mot⁹ a gfa eliciaẽ. ꝓ°mõ attritio fit ꝯtritio. qȝ act⁹ ille simplex manẽs in aīa formaẽ adueniente gfa: sicut color adueniente luce. 3°mõ ĩpossibile est ꝙ attritio fiat contritio. Sed si q̃rit ꝗdiu qs de pctõ dolere debeat. R° sicut dicit Hugo de scõ vic. De⁹ qñ absoluit a vinculo pcti hominẽ colligat cũ vĩculo detestatiõis ꝑpetue. ſȝ detestatio pcti q̃dã est in hitu ad quaȝ semp teneẽ hõ. ẽt post ꝑfectã pcti remissionẽ: de q̃ dicit Aug. loquens de pnĩe. Semp doleat ꝛ d̕ dolore gaudeat. ꝛ nõ semp doluisse doleat. Alia detestatio ẽ in actu. ad hãc hõ nõ teneẽ semp. Sciendũ ãt ꝙ bti ꝛ dãnati ꝛ hi q̃ sũt in purgatorio nõ hñt ꝯtritionẽ ꝓprie. cui⁹ rõ est. qȝ in ꝯtritiõe ꝓprie sumpta sũt tria. scilȝ gfa. dolor. ꝛ effect⁹ satisfactiõis. in btis aũt nõ est dolor. in dãnatis v̕o nõ ẽ gfa. ꝛ hi q̃ sũt in purgatorio non merentur.

¶ De confessione. Cap. 25.

Confessio est vt ait Aug. p quã morb⁹ latẽs ſpe venie apiẽ. Cõfessio sacr̃alis q̃ est ps pnĩe ꝯueniẽter describiẽ p m̃aȝ q̃ est pctm̃. ꝛ per actũ q̃ est apire. ꝛ p finẽ q̃ est ſpes veie. Duplex est ꝯfessio. q̃dã est mẽtaẽ q̃ deo fit. ꝛ hec est de iure nãli. q̃dã est vocalis q̃ fit hoĩ. ꝛ hec nõ est de iure nãli. ſȝ euãgelico. igr̃ añ incarnationẽ xp̃i sufficiebat ꝯfessio mẽtaẽ. qȝ de⁹ nõdũ erat hõ: ſȝ postꝗ̃ fcũs est hõ oȝ ꝯfessio fieri hoĩ vicario xp̃i. Jn h̃. n. ꝙ misteriis sacrox xp̃s dedit ꝑtãte ligãdi atqȝ soluẽdi ĩsinuauit ꝯfessionẽ eis tanꝗ̃ iudicib⁹ fieri debere. sic g̃ xp̃s ĩstituit ꝯfessioneȝ tacite: ſȝ aplĩ ꝓmulgauerũt eã expsse. Ja. Cõfitemini alterutrꝫ pctã vr̃a. Q̃uãuis igr̃ in cõtritiõe remittaẽ pctm̃ cõiter. tñ ꝯfessio vocaẽ est nec̃ia in re qñ hr̃ oppoꝛtũitas vel in ꝓposito articulus nec̃itatis eã exeludit. ꝛ nõ ꝑ̃tept⁹ religionis. Et ista necessitas ꝯfitẽdi post ꝯtritionẽ nõ est ĩ tali casu ꝑp necessitatẽ remedij. cuȝ pctm̃ iã sit dimissũȝ sed ꝑp obligationẽ ꝑcepti. Cõfessio eñ ꝛ satisfactio nec̃ia ẽ nõ solũ ꝑp recõciliationẽ in iudicio dei. ſȝ ẽt ĩ iudicio ecclesie. Q̃uas circũstãtias teneamur cõfiteri. Nota ꝙ circũstãtiarũ q̃dã sũt trahẽtes in aliud gen⁹ pcti: vt coire cũ muliere cõiugata. ꝛ has teneẽ hõ ꝯfiteri. Q̃uedã sunt aggrauãtes ĩ eadẽ specie. ꝛ hax quedã sũt nõ aggrauantes notabiĩr sicut scĩa ꝛ hmõi. has non teneẽ qs ꝯfiteri: qȝ sũt q̃si venialia pctã. Q̃uedã sũt aggrauãtes notabiĩr: ꝛ has ꝯ̃m quosdã teneẽ homo ꝯfiteri. Nõ eniȝ sufficit illi q̃ accepit centũ marchas de alieno. dicere ego accepi alienũ cũ hoc posset verificari si accepisset vnũ dẽarium. ꝯ̃m alios cõi⁹. sed nõ tuti⁹ opinãtes nõ oȝ. Circũstãtie aggrauãtes pctm̃ notantur his versib⁹. Aggrauat ordo locus mora cã scĩa tẽpus. Lucta pusilla modus. gen⁹ ꝛ stat⁹ altus. Cõditio nũerus. etas ꝛ scãdala sexus. Q̃uãuis pctã alicui⁹ nota sint sacerdoti. tñ oȝ ea ꝯfiteri. qȝ nõ sunt ei nota vt iudici. Q̃uãdiu possit qs differre ꝯfessionẽ due sũt opiones. Q̃uidã eñ dicũt ꝙ peccator teneẽ ꝯfiteri statiȝ hita oppoꝛtũitate sufficienti. Alij cõius dicũt ꝙ cũ ꝯfessio sit inter ꝑcepta affirmatiua nõ obligat nisi ꝓ loco ꝛ tpe. Ecclesia aũt determinat in decretis ꝙ oĩs hõ ꝯfiteaẽ semel in ãno. qa hȝ tũc q̃libet de necessitate cõicare. Jn casib⁹ aũt q̃tuor teneẽ qs ante hoc tẽp⁹ ꝯfiteri. Un⁹ ẽ rõe sacr̃i. qñ vult cõicare vel celebrare. Ali⁹ rõne piculi. vt si est in piculo mortis. Terti⁹ est rõne cõscie. vt si dictat sibi ꝯscĩa ꝙ statim teneatur. Q̃uart⁹ est rõne dubij. vt si nõ ſperat illo ãno hr̃e ꝯfessorẽ quẽ mõ hȝ. vel si hȝ casuȝ papalẽ. ꝛ mõ hȝ copiam ꝯfessoris seu pniarij dñi pape. Si q̃raẽ vtrũ ꝯfes

sio f cā in pctō mortali valeat. dōz est q̄ ꝯfessio est in remediū ⁊ in preceptū. inquantū est in remediū nō valet in mortali fcā. tñ absoluit homo a p̄cepto. sic ficte baptismū suscipiens nō recipit nisi sacramētū ⁊ nō rē sacri. Utrū confessio sit iterāda. Nota q̄ regulariter nullus tenet ꝯfessionez bona fide fcām iterare amplius. Sūt tñ q̄tuor casus in quib' tenet qs iterare ꝯfessionē. quorū duo sūt pp ꝯfessorē. Primū' si deficit ꝯfessori clauis potētie. eo q̄ nō hz ptātē ab illo peccato absoluere. Scdᷣs ē si deficit sibi clauis sciē. q2 nescit discernere. Terti' ē si ꝯfitens dimidiauit ꝯfessionez. opz. n. q̄ vni fiat ꝯfessio integre oīuz q̄ habent in memoria. Si v̄o aliqua exciderūt a memoria nō iō dz reputari ꝯfessio dimidiata. q̄rt' est si ꝯtēpsit seu neglexit ⁊ oblit' est satisfactionē. nā si sciret ⁊ adiplē vellet nō oporteret ꝯfessiōez iterare. Si v̄o aliqs cadat in pctīm postq̄z bona fide fecit ꝯfessionē. qō est vtrū teneat ꝯfessionē p̄us fcāz iterare. ⁊ est opinio q̄ nō in spē sed in gñe. lz aliter dicāt qdaz. Nota q̄ ꝯfessio fcā p nūciū vel p epistolā. licz sit quoddā bonū ⁊ meritoriū. tñ inquātuz est ps sacri penitentie non pōt sic fieri. q2 determinatā hz materiā. s. actus sermonis quo conscientia hoīs manifestari ꝯsueuit. Unde sine necessitate non licet taliter. Jn necessitate pōt defect' p equipolentem actum suppleri.

¶ De q̄litate ⁊ effectu ꝯfessiōis. ca. 26.

Qualis d̄beat eē ꝯfessio notatur his v̄sib'. Sit simplex hūilis cōfessio pura fidelis. Uera freq̄ns nuda discreta libens verecunda. Jntegra secreta lachrymabilis accelerata. Fortis ⁊ accusans. ⁊ sit parere parata. Ad multa valet ꝯfessio. A morte liberat. q2 sicut confessus in foro ꝯtentioso dānatur. sic in spūali liberat. Uulnera mentis sanat. Hiero. Uulnus nō intellectū tardi' sanat. Deū homini manifestat. Aug. q2 nollem ꝯfiteri nō me tibi abscōderē. sed te mihi. Paradisuz aperit. Augu. O breue verbū peccaui. qd̄ aperit portas paradisi. Exemplū in latrone. Peccata tegit. Uñ quedaz glo. Si hō detegit. deus tegit. Misericordiam diuinā emollit. Glosa super illud. Delictū meū cognitū ti. fe. Si hō agnoscit deus ignoscit. Alium iocundat. ps. Jn voce exultatiōis ⁊ ꝯfes. sonus epu. Jntercessores multiplicat. Sacerdotes. n. pro suis ꝯfessis orāt. Consciētiā mūdat. Aug. Cōfitendo fit hō de fedo pulcher. Fedus diaboli rūpit. Sicē cuz aliqs secretū alteri' detegit. Deo holez ꝯiūgit Aug. Quid ꝑpius aurib' dei q̄z ꝯfites cor: ⁊ vita q̄ est ex fide. Jn via salutis dirigit. puer. Qui abscōdit scelera sua nō dirigek. ⁊ ꝯrio ⁊c̄. Pctīm d̄let. ps. Dixi ꝯfitebor aduersuz me ⁊c̄. Satisfactionē supplet. Glo. super Math. Jubemur ꝯfiteri pctā nr̄a vt erubescētiā patiamur pro pena. Malum preca uet. exēplū de dente putrido qui extrahitur ne alij computrescant.

¶ Cui debeat fieri cōfessio. Cap. 27.

Generaliter teneas q̄ confessio dz fieri sacerdoti hñti claues q̄ sunt scīa discernendi ⁊ ptās ligādi atq3 soluēdi. Sciendū āt q̄ sicut baptismus est sacr̄m necessitatis. ita ⁊ penitētia. Uñ sicē baptism' duplicē hz ministrū. vnū cui cōpētit baptizare ex officio. s. sacerdotē. aliū cui cōmittit dispēsatio baptismi rōne necessitatis. Jta ⁊ mīster pnie duplex ē. vn' est cui ꝯfessio fit officio sicē sacerdos. alius q audiēdo ꝯfessionē vicē supplere pt sacerdotis in necītate vt ē laic'. Dicūt tñ aliq q̄ cuz deest copia sacerdotis nō dz ꝯfiteri laico. s3 sufficit soli deo. Quāuis oēs sacerdotes claues hēant. nō tñ pñt oēs ligare ⁊ soluere. sicē excōmunicati. suspensi.

heretici. et dānati. Hoc āt nō est pp de//fectum ordinis. sed qr non hñt materiā s. subditos q auferūt ab eis cū excōmu/nicant. Possunt tñ tales baptizare. qr hoc est sacramētum necessitatis. Pos/sunt ēt tales eucharistiā consecrare. qr hoc substātialiter adheret ordini. Dicē dum etiā q nullus pōt absoluere confi tentem nisi ꝓprius sacerdos. Propri⁹ vero sacerdos dicitur sex modis. Primo mō est pastor ecclesie: vt papa eps et cu ratus quilibet in suis casibus. 2° per de terminationē superioris vt vicarij. 3° p priuilegium quibusdā indultū. 4° per sniam ꝓprij sacerdotis. dum tamē licē tiet ei vir discret⁹ et honestus et vere sa//cerdos. 5° ꝓpter necessitatē. qr instante mortis articulo qlibet sacerdos pt ab//soluere. Et peregrini absoluunt ab his apud quos sunt. 6° ꝓpter defectum sui sacerdotis. qñ est idiota vel ꝓditor con fessionis. vel qñ solet mulieres ꝑtētes ꝑcari. tunc. n. si nō inuenit aliquē q au/ctoritatem hēat efficitur ei sacerdos ꝓ prius non quilibet. sed discretus et bone stus et notus vel ex ordine vel ex ꝑsona.

¶ De sigillo cōfessiōis. Ca. 28.

e A que gerunt exteri⁹ in sacris sunt signa rer que interius con tingunt. et idō ꝯfessio qua qs sacerdoti se subijcit signū est superioritatis q̄ qs deo subijcitur. Deus āt pctm̄ illius q se per pniā subijcit tegit. Vñ oꝫ de necessita//te sacri q sacerdos celet ꝯfessionē. Sūt et alie huius celatiōis vtilitates. qr p hoc hoies magis ad cōfessionē attrahunt. et simplicius pctā confitent. Sacerdos āt nō oꝫ tm̄ celare pctm̄ qd in cōfessione re cipit: sed ēt oia alia signa p q̄ posset pec/cator vel pctm̄ cōprehēdi. Pōt āt peni tens facere vt illud qd sacerdos ꝓpter cōfessionē sibi factā sciebat vt ds. sciat etiam vt homo. Et hoc facit dū licētiat eū ad dicēdum. et si dicit nō frangit sigil lum confessiōis. Si autē queraſ vtrū id qd scit sacerdos per confessionem. et scit alio mō possit reuelare. sup hoc diuerse sunt opiniones. Sꝫ hec ē verior. qr siue sacerdos sciat illd pctm̄ añ ꝯfessionē si/bi fcāꝫ siue post. nō teneſ celare q̄ntū ad id qd scit vt homo. Nota q iste modus dicendi. dico tibi in cōfessiōe. nō claudit tale dcm̄ sigillo confessionis. qr non ser uatur ibi modus cōfessionis vel ordo.

¶ De satisfactiōe. Cap. 29.

s Icut i bellis et ꝯtrouersis restitu ta amicitia: nō stati restituiſ dbi tū illati dāni. Jta post remissionē culpe in ꝯfessiōe seu cōtritiōe remanet debitū pene satisfactorie. Jūgit sacerdos q̄daꝫ ad satisfactiōis fundamētū sic abstinere a pctō et restituere ablatū. Quedā ad sa tisfactionis expeditionē vt ē vitare con sortia malorꝫ. Quedā iniūgit ad substā tiam satisfactiōis. vt est ieiunare vigilā re dare elemosynam ꝑegrinari: et hmōi opera penalia. Quedā iniūgit ad satis/factiōis perfectiōeꝫ et securitatē. vt sunt opa superrogatiōis. Satisfactio debet respōdere culpe in tribus. s. in numero. ps. Lauabo per singulas noctes etc. Jn pondere. Aug. Libēter debet facere i/mortalis futurus quecūqꝫ faceret ꝓ dif ferēda morte moriturus. Jn mensura. G. Tāto tpe oꝫ qs in pnia eē quāto fuit in culpa. Jsta tria requiruntur in peni/tētia scdm̄ cōueniētiā nō fm necitateꝫ.

¶ De singulis partibus satisfactionis in communi. Cap. 30.

s Atisfactiōis quedā sunt partes ꝑncipales. s. Orō Jeiuniū. et ele mosyna. Quedā vo secūdarie q̄ adhas reducūt. vt vigilie ꝑegrinatiōes discipli ne. Hōm g q oia carnē affligētia redu cunt ad ieiuniū. oia opa vo spūalia ad orōneꝫ oia āt opa mīe ad elemosynam Sufficiētia partiū ꝑncipaliuꝫ pt accipi respectu termini a quo est mot⁹ satisfa/

ctionis. qr p ieiuniũ reuocamur a cõcu/
piscẽtia carnis. p orõnẽ a sup̃bia vite. p
elemosynã a ↄcupiscẽtia oculoꝝ. Alio
mõ sumit̃ ista sufficiẽtia ex pte termini
ad quẽ fit satisfactio. qr p ieiuniũ ordi//
nat̃ hõ in seip̃o. p elemosynã ad ꝓximũ.
p orõnẽ ad deum. Tertio mõ sumit̃ hec
sufficiẽtia ex pte mãe de q̃ fit. Per ele//
mosynaz. n. fit satisfactio de bonis subẽ
exterioris. p ieiuniũ de bonis corpis. p
orõnẽ de bonis mẽtis. Quarto mõ su/
mit̃ hec sufficiẽtia ex pte modoꝝ satisfa
ciẽdi. Fit. n. satisfactio trib⁹ mõis. vel p
punitiões. vel p redẽptionẽ: vl̃ p suppli
cationez. Primũ facimus ieiunando.
2ᵐ elemosynas dan⁹. tertiũ orãdo. qnto
sumit̃ hec sufficiẽtia ex pte effect⁹. Per
satisfactiõez. n. tria magna bõa nob̃ ꝓ/
ueniunt. s. ĩpetratio grẽ. remissio. pene.
expurgatio reliquiaruz culpe. Ad pri/
mũ videtur valere elemosyna propter
multiplicitatem intercessoꝝ. Ad secun
dum ieiunium. Ad tertium oratio.

¶ De ptibus satisfactiõis. Cap. 31.

Elemosyna dupliciter põt acci/
pi. aut intentione subleuãdi ne
cessitatem ꝓximi: ⁊ sic est opus
mie. aut intentione recõpensandi p de/
bito offense dñe. ⁊ sic ẽ op⁹ iustitie. Uñ
primo mõ ꝓprie pertinet ad meritũ vi/
te. 2º mõ ad meritũ dimissionis pene. qr
elemosyna sic data proprie est satisfacto
ria. De ieiunio quoqꝫ sciendũ est ꝙ in
carne duo sunt: vnum natura que dꝫ su
stentari. ⁊ aliud vitiũ qḋ debet domari.
Ieiuniũ ergo ꝙ naturã fuat ⁊ vitiuz do
mat bonũ est. aliud vero non. Orõ du/
pliciter hꝫ fieri. aut pro impetratiõe bo
noꝝ. ⁊ sic ẽ p vel opus contemplatiõis:
aut pro remissione malorum. ⁊ sic est p
prie pars satisfactionis.

¶ De iustificatiõe impij. c. 32.

Iustificatio impij ẽ mot⁹ ab initi
stitia ad iustitiã. In iustificatiõe
impij quatuor reqrunt̃. s. motus liberi
arbitrij. ↄtritio ĩfusio grẽ: ⁊ remissio cul
pe. Hoꝝ p̃ma duo sunt ex pte suscipien
tis. alia vero ex pte agentis. Predcã q̃
tuor sunt simul tpe nõ natura. Priori/
tas aũt ⁊ posterioritas que fm ordinẽ na
ture ẽ educit̃ aliquo mõ ad ordinẽ cau/
se ⁊ causati. Inter ista videtur hic ordo
cãlitatis eẽ. Cãliter. n. motus liberi ar
bitrij prior alijs tribus est. qr reqrit̃ con
sensus volũtatis in hui⁹ mutatiõe. Uo/
lũtas ⁊ libeꝝ arbitrium sumunt̃ hic pro
eodẽ. Preterea mot⁹ iste appellat̃ mo
tus liberi arbitrij. Iste vero motus qui
p libeꝝ arbitriũ consentit deo vt primo
motori vocat̃ motus fidei. qui hꝫ aliqd
cognitionis ⁊ aliqd affectionis. sicut fi/
des. Dicamus ergo ꝙ motus liberi ar/
bitrij siue motus fidei in deuz cãliter est
prior q̃ꝫ motus quo de pctõ quis cõuer/
tit̃. qr sicut in generatione pcti prior est
conuersio quam auersio. cuꝫ conuersio
causet auersionẽ. ita in eius destructiõe
prior est conuersio ad deũ per libeꝝ ar/
bitrium: q̃ꝫ auersio a creatura per con/
tritionem de peccato. Quod enim pri/
mum est in compositione vltimũ est in
resolutione. Isti vero duo motus libe/
ri arbitrij ⁊ ↄtritiõis sunt p̃ores q̃ꝫ grã
infundat̃. qr sunt cã ꝑparatoria vt grã
det̃. Quãuis. n. d̃s sine vlla ꝑparatiõe
posset impiũ iustificare. tñ reqrit̃ prepa
tio ex pte nr̃a. qm̃ sicut reqrit̃ ꝑparatio
ex pte materie in naturali mutatiõe ad
recipiẽdã formã. In mutatiõe volunta
ria. ⁊ hoc est ex ĩpotẽtia agentis ſꝫ susci
piẽtis. Alia rõ est qr in iustificatiõe pcõ
ris fit ĩtroductio vni⁹ forme ⁊ expulsio c̃
rie. iõ reqrunt̃ pdcã duo. s. motus liberi
arbitrij dispones ad grẽ susceptiõez. ⁊ cõ
tritio. i. discessio a pcõ dispones ad cul/
pe expulsionem. Grã prius infunditur
quam culpa remittatur. sicut in intro//
ductiõe forme prior est forma q̃ expellit

a pte agētis q̄ȝ illa q̄ expellēda ē remo/ueri possit. Qualr̄ āt iustificatio fiat in instanti vel successiue. nota distictionē. Pōt iustificatio duplr̄ accipi sic̄ ꝛ gr̄a/tio. Uno mō vt dicat motū ad iustitiaȝ cū termino eiusdē. ꝛ sic fit successiue qr̄ succedit successiua ꝑparatio. Alio mō pōt accipi solūmō mutatiōe sine motu. hoc mō fit iustificatio in īstāti. ꝛ h̄ tripli ci rōe. Pꝛīa qr̄ fit v̄tute īfinita ꝛ simpli ci q̄ īmediate operaꝛ. 2ª est qr̄ fit in subo simplici. s. in mēte. 3ª est qr̄ ipa forma q̄ expellitꝛ. s. culpa nō poꝛ vel ꝓpioꝛ est q̄ȝ q̄ ītroducitꝛ. s. gr̄a q̄ oīno simplex ē. Ad illud qđ dicit Aug. qr̄ mai⁹ est iustifica/re īpiū q̄ȝ creare celū ꝛ terrā. dicēdū mai⁹ est q̄ȝtū ad illlud qđ fit. qr̄ meli⁹ est. sȝ nō quo ad modū faciendi. Quāuis enī in iustificatiōe īpij sit resistētia formaꝛ. scȝ ꝯrij ad ꝯriū. nō tñ est ibi resistētia effe/ctiua q̄ aliqđ resistat agēti. s. deo. cuius virtuti nihil resistere pōt. In iustifica/tiōe īpij aliqđ ē ex pte dei. ꝛ aliqđ ex p/te peccatoris. ꝛ aliqđ ex pte eccl̄ie. Ex pte dei duo sunt. s. misericoꝛdia q̄ reatū īdulget. ꝛ iustitia q̄ emēdā aliquātulaȝ exigit vel hic vel in purgatoꝛio. hec si/gnificaꝛ ꝑ binos discipulos quos misit dñs in oēm locū quo erat ipse vētur⁹. tūc qdē coꝛpalr̄. nūc aūt ꝑ gr̄aȝ sp̄ualr̄. Ex pte peccatoris sūt ēt duo. s. amoꝛ ꝛ doloꝛ. ꝛ hi sūt due molle qb⁹ pctm̄ ꝯteri tur. qr̄ ſm legē nō debēt diabolo in pi/gnoꝛe obligari. Ex pte eccl̄ie silr̄ sunt duo. ꝓmū est meritū ꝛ ꝑcipue xp̄i qđ est inestimabile ꝛ alioꝝ sc̄oꝝ q fecerꝛ opa multa superrogationis. q̄ oīa sub ptāte clauiū sunt posita. vt qđ min⁹ est in vno mēbro eccl̄ie cōpenseꝛ in alio. Unde si aliqs nō est membrū eccl̄ie nō influit in ipm meritū p̄dictū. Sc̄dm est indulgē/tia quā dat eccl̄ia ꝑ papā ꝛ ep̄os. tamē vt ipa indulgētia tm̄ valeat q̄ȝtū sonat. exigiꝛ auctoꝛitas. ꝛ cā. s. cōis vtilitas ex parte dantis. exigitur etiā fides ꝛ foꝛma/ta ꝛ obedientia ex parte recipiētis. hoc etiā vt soluat illud pp quod datur.

De penitentia venialium. Ca. 33.

Penitentia est remediū īstitutuȝ ad expiādū peccatū cui debetur pena sensibilis que cū debeatur pctō nō solū moꝛtali sed ēt veniali pȝ q̄ pnīa est remediū ꝯ vtrūqȝ. qr̄ nō ē sim/pliciter de venialib⁹ sed ꝯ moꝛtalibus. qr̄ pnīa introducta est ad recōciliādum amicitiā vel alaȝ quā moꝛtale peccatū tollit. Licet igiꝛ nō fit ꝯ vēialib⁹ simplr̄ pnīa. tñ est ꝑ accn̄s. ꝛ h̄ est trib⁹ modis. Pꝛīo rōe dubij. vt qñ creduntꝛ eē moꝛ/talia. 2º rōne statuti. vt qñ hō q tenetꝛ cō/fiteri semel in anno nō hȝ nisi venialia. 3º rōne periculi. vt qñ vēialꝛ delectatio ad h̄ ꝑducta est. q̄ nisi hō se auertat ab ea trahit in moꝛtale. Sȝ de remissione venialis peccati sciēdū q̄ in duob⁹ casi/bus nō remittiꝛ. Pꝛim⁹ est si talis hēat pctm̄ moꝛtale. qm̄ sine moꝛtali nūq̄ȝ di mittiꝛ veniale. lȝ ecōtra possit fieri. s. q̄ moꝛtale dimittaꝛ sine veniali. Cū enīȝ pctm̄ moꝛtale tollat charitatē q̄ vniuer sa delictā opit cōstāt q̄ exn̄ti in peccato moꝛtali nullū veniale remittiꝛ. Secun dus est qñ volūtas fixa inhēt in effectu alicui⁹ peccati determinati vēialis. tm̄ qm̄ illud tolli non pōt. ꝛ hoc multiplici rōne. Pꝛīa est. qm̄ oē pctm̄ remissione indiget quo ad duo. s. quo ad culpam: ꝛ quo ad penā. sed nō pōt eē. 2ª remissio si ne ꝑma. qr̄ q̄ȝdiu hō culpā hȝ debitoꝛ est pene. Culpa āt ꝯsistit in deoꝛdinatione volūtatis. Qñ volūtas sic manēs perti nax reoꝛdinari nō pōt. Alioqn duo op/posita sil' essent in eodeȝ. Alia rō est. qr̄ manēte cā nō pōt tolli effect⁹. sed volū tas īoꝛdinata ad aliqđ est cā vēialꝛ pcti. vñ manēte volūtate fixa in illo non re/mittiꝛ ipm pctm̄ veniale. Sciendū ēt q̄ vnū pctm̄ veniale hū pōt dimitti. sī/

ne alio: qz pctm̄ mortale qđ maioris est adherétie ꝑt et remitti sine vẽiali. alia ró est. qz pctm̄ mortale ita deo displicet ꝙ facit et ipʒ pctóré deo displicẽ. Sed vẽiale deo displicet cũ īordinatũ sit. tñ nó facit peccãté deo displicere. qz ꝑ illđ nó priuaƚ gr̃a sed obnubilaƚ. inq̃ʒtuʒ ei⁹ ꝓcessus ad exteriora ípedit. ꝛ ꝑꝑ h̄ vnũ veniale nó īpedit qn aliud remitti pos/sit. 3ª ró est. qz vẽialia nó hñt ɔnexioné adinuicé nec a pte auersióis. qz nó auer tũt a sũmo bono. nec a pte ɔuersionis. ꝛ ió vnũ dimitti pót sine alio. Nó ẽ āt sic de mortalib⁹ vbi non dimittiƚ vnũ sine alio. qz cónexioné hñt adinuiceʒ ex pte auersióis. Quolibet mortale auertit a deo. lʒ nó hẽat ɔnexioné ex pte auersio nis. Ex p̄dictis colligiƚ. ꝙ vnũ mortale nó remittiƚ sine alio. ꝛ ꝙ vnũ vẽiale ꝑt remitti sine alio vẽiali. Jtẽ mortale re mittiƚ sine vẽiali. sʒ nó vẽiale sine mor tali. c⁹ duplex est ró. Pria est. qz morta le ꝛ vẽiale se hñt sic hit⁹ ꝛ dispositio. sed ablato hitu ꝑt manẽ dispositio ꝛ econ/uerso. Scđa ró est. qz mortale opponiƚ charitati. vẽiale āt feruori ei⁹. sʒ sublata charitate tolliƚ feruor ꝛ nó ecõuerso.

¶ Propẽ qđ dimittiƚ pctm̄ vẽiale. c. 34

D pcti venialis remissioneʒ nó exigiƚ nou⁹ charitatis habit⁹. sʒ sufficit nou⁹ motus. qz pctm̄ nó tollebat virtutis habitũ. sed īpediebat eius actũ. Nota et ꝙ pctm̄ vẽiale nó di/mittiƚ sine cótritióe. c⁹ h̄ est ró. qz q̃ʒdiu volũtas in aliq̃ vẽiali fixa mãet nunq̃ʒ dimittiƚ: sʒ volũtaté ab eo auertere qđ qs ꝑus volebat est displicere ei qđ volu it. talƚ aũt displicẽtia dolor cõtritóis dr̃. Sʒ sciẽdũ ꝙ ɔtritio pót accipi tripl'r. s. actu vel hitu vel medio mó. Contritio in hitu nó suffić ad pcti venial' remissio né. qz tũc qcũqʒ pnĩe virtutis hitũ hr̃et. nó posset hr̃e veniale pctm̄. ꝛ sic veniale pctm̄ nó posset eẽ cũ gr̃a. cótritio quoqʒ in actu nó semꝑ reqriƚ. qz seq̃reƚ ꝙ pec/catũ qđ qs ī memoria nó hʒ remitti nó posset: ꝑꝑ h̄ reqriƚ ɔtritio medio mó. s. vt pctm̄ displiceat actual'r vel explicite vel īplicite. dico āt īplicite qz tal' actus nó sufficit: qz displiceret explicite pctm̄ vẽiale si cognitio ferreƚ ad illud. Nó et ꝙ tã feruẽs ꝑt eẽ mot⁹ charitatis ī deuʒ ꝙ oĩa pctã vẽialia ɔsumit et sine actua li cogitatióe ipsoꝝ. qz qñ qs feruẽter in deũ ferƚ displicet ei qcqđ a đo retardat. ꝛ ita lʒ explicite de pctó vẽiali nó cogi/tet. tñ ī illo motu ɔteriƚ īplicite displicẽ tia pcti vẽial'. vl' vni⁹ vl' oĩuʒ. Sciẽdũ ẽ ꝙ in ɔtritióe đ vẽialib⁹ nó exigiƚ ꝓposi/tũ nó peccãdi vẽial'r. sić in ɔtritione de mortali exigiƚ: sʒ sufficit ꝙ displiceat ei pctm̄ ꝑteritũ. ꝛ īfirmitas q̃ ad pctm̄ ve/niale īcliaƚ. q̃uis īmũis ab eo eẽ nó pos sit. ita tñ ꝙ volũtas nó maneat fixa in vno vẽiali. qz illđ sic retẽtũ nó dimitte reƚ in ɔtritióe gñali nec in sp̃ali. ꝛ h̄ est ró. qz pcã mortalia sũt ī ɔtãte nr̃a vt vi tenƚ nó solũ singula: sʒ et oĩa. vẽialia v̄o ꝛ si singula vitari pñt. nó tñ oĩa ꝙ ex in firmitate ɔtigit nãe. Multa sũt ꝑ q̃ tol/lunƚ pctã vẽialia q̃ ꝑ tria cõphẽdũƚ. p°. sũt oĩa illa q̃ gr̃aʒ ɔferũt vt oĩa sacra ec clie. 2° sũt illa qb⁹ īpedimẽta feruoris ꝛ gr̃e tollũƚ sić ẽ aq̃ bñdicta q̃ virtuté ini/mici repmit. ꝛ ep̃alis bñdictio ꝛ alia sa/cramẽtalia. 3° est exercitiũ hũilitatis ex pte nr̃a. sić est ɔfessio pctóꝝ: oro dñical' elemosyna ieiuniũ: ꝛ hmói. Et hoꝝ est ró. qz cũ vẽialia dimittanƚ ꝑ feruorem charitatis q̃ īplicite vl' explicite ɔtinet oĩa illa q̃ nata sũt de se feruoré charita/tis excitare dñr vẽialia pctã dimittere talia v̄o sũt oĩa q̃ p̄dicta sũt. Vñ cũ ꝑm quãtitaté feruoris sit quãtitas remissio nis. pʒ ꝙ ꝑut ꝑ enũerata maior vl' minor excitaƚ feruor q īplicite vel explicite có tritioné ɔtinet plura vel pauciora vẽia lia dimittũƚ non tñ semper omnia.

¶ De extrema vnctione. Cap. 35.

Mediator dei & hominū nō solū vocaf iesus inquātū h3 saluare. s3 ēt xp̄s inq̄ztū h3 vnctiōis grās in alios diffūdere qđ significatū fuit i rege Dauid q trib⁹ vicib⁹ vnct⁹ fuit. p̄° in domo p̄ris sui in signū regni futuri. hoc significat vnctione3 in baptismo. 2° in ebron super iudā. & postea multa mala habuit. hoc significat vnctionē in cōfirmatione. 3° iterum in ebron super oēm israel. post hanc in pace regnauit. hoc significat vnctionē in extremis. De substa huius sacri sunt qnq3. p̄mū est q̄ vnctionē faciēs sit sacerdos. Scđm est intētio debita. Tertiū est mā debita. s. oleu3 infirmoꝝ. Quartū est forma verboꝝ. hoc s. per istā vnctionē &c. quā formā dicere d3 inungēs. Quintū est locus inungendus. q2 fit ad oculos ad aures ad nares ad os ad lumbos & ad manus. In hoc sacro forma verboꝝ est deprecatiua. q2 istō sacr̄m videf valere p orōne3 eccl̄ie & p modū suffragij. Daf. n. ad effectum quē hō p ppria opa posset ꝯsequi si esset sanus. Vn̄ nota q̄ in aliquo sacro vboꝝ forma nō est i sola orone nisi in isto. Dixit. n. Jacob⁹. Inducat presbyteros vt orent sup eū. In quibusdam sacris in sola enūciatione verboꝝ est vtus sicut in baptismo. Ait. n. dñs. Ite baptizātes eos nō faciēs mētionē de orone. In aliquo sacro h3 q̄sdam ꝯsistit forma in orone & enūciatione. vt in sacro pnie. Cōsueuerūt. n. ꝯfessores p̄mo orare dicētes absolutionē & remissionē &c. Et postea dicere. Absoluo te. Cū. n. in pctō offendaf ds & ecclia ꝯ primu3 merito fit orō. & ꝯ scđm absolutio. Istud sacr̄m nō daf nisi adultis q pctā venialia videnf habere. ꝯ q̄ institutū est. nec daf alijs q̄3 ifirmis in periculo mortis ꝯstitutis. Sanis aūt nō daf hoc sacr̄m. q2 h̄nt remediū pnie paratū. nec daf nisi postulātib⁹ q deuotione sursum eriguntur. S3 si sepe infirmaf qs ad mortē. sepe p̄t inungi. sed in vna infirmitate nō d3 qs bis inungi nisi eadē infirmitas vltra annū ꝯtrahaf. ita q̄ in vno anno pp eandē infirmitatē nemo bis inungitur. Effectus huius sacri mĺtiplex est. P̄rim⁹ est sanitas duplex. Una est p̄ncipaĺ. s. liberatio ab infirmitate sp̄ūali que cōtrahitur per pctōꝝ veniam qbus aīa efficitur debilis ad exequēdū actū grē & glie. Alia est sanitas que est q̄si signum prioris sanitatis. s. sanitas corpalis. & hoc est veꝝ qn̄ sanitas corpalis expedit sanitati sp̄ūali. Tūc. n. istud sacr̄m causat vtrūq3 in suscipiētib⁹ digne. Interdū. n. vtiĺ ē sanitas corpaĺ. s. ad meritū glie cumulādu3. V3 ēt ad deuotionē excitādā & ad velociorē trāsitū. In hoc sacro sic in ceteris tria sunt. Unum est sacr̄m tm̄. s. exterior vnctio. Aliud est res tm̄. s. effectus duplicis sanitatis. vt dictum est. Tertiu3 est sacramētū & res scilicet q̄dā vnctio spiritualĺ iterior. s. mentis iocūditas & solatium.

¶ De sacro ordinis. Cap. 36.

Quinq3 sacra de qbus dcm̄ est ptinēt ad statū psone. S3 duo de qbus dd̄m est ptinēt ad cōe3 statū eccl̄ie. q2 ordo ptinet ad generationē sp̄ūalē. Matrimoniū vero ad generationē carnalē. Ordinē p̄cedit p̄ma tōsura. q2 in omni trāsitu de statu ad statum conuenienter interponif aliq̄ dispositio media. Vn̄ in trāsitu a statu laycoꝝ ad statū ministroꝝ dei ꝯuenieñter p̄ma tonsura interponif. Fit ēt in hac tōsura aliquoꝝ capilloꝝ. resectatio in modū corone. q2 in ministeriū illius assumif cui seruire regnare est. Est itaq3 duplex signū distinctum in ordinatis. s. exterius tonsura. & interius caracter. Ad eē āt ordinis tōsura nō preexigif: sed ad bn̄ eē. q2 dispositio ꝯgruitatis est ipsa tonsura ad ordinē nō necessitatis. Hugo de sancto

dicto. ordinem sic describit. Ordo est signaculũ quoddam in quo potestas spũalis tradit ordinatis ⁊ offiñ. Hic nota q sicut in naturalibus dedit deus superiora corpora in regimen inferiorum. sic ⁊ in spũalibus quosdaȝ posuit superiores quosdam inferiores. vt illi potestatẽ habeãt super istos. sicut sunt clerici q presunt in spũalibus. ⁊ pncipes ac iudices seculares in tẽporalibus. De suba huius sacri sunt sex. primum est potestas ordinantis. qꝛ oꝫ vt sit eps. scdm est materia. s. vnctio in sacerdotibus. ⁊ tactus illoruȝ que tangenda sunt in alijs. tertiũ est forma verboꝝ. quartũ est sexus virilis qꝛ mulier non recipit caractereȝ ordinis. qntum est intentio recta. sextuȝ est q ordinandus sit baptizatus. qꝛ baptismus est ianua omniũ sacramentoꝝ. Quoddam est hic sacramentũ tm̃ vt visibile signũ quo potestas tradi ostendit. Qddã est res tm̃. s. gratia que confert digne recipienti. Quoddam est res ⁊ sacramentum vt caracter. Septem sunt ordines s. hostiarius. lector. exorcista accolitus. subdiaconus. diaconus: ⁊ presbyter: qui omniũ ordinum est perfectissimus ⁊ terminus alioꝝ. Alij sunt quasi septeȝ gradus qbus ascendit ad thronum salutionis. Actus hostiarioꝝ est custodire locum cõseruationis sacramentoꝝ ab excõmunicatis. Actus lectoꝝ est legere ꝓphetias. Actus exorcistaꝝ est arcere demones ne dominent in corpore nonduȝ baptizati. s. per piurationes. Actus acolitoꝝ est designare lumẽ euangelij in lumine corporali. Actus subdiaconoꝝ est accipere oblationes ab offerentibus easqꝫ offerre diacono. legere aũt epistolas non est actus eoꝝ principalis. sed cõsequens. Actus diaconoꝝ est ordinare hostias in altari. Legere aũt euangeliũ vel predicare est actus ꝯsequẽs. Actus presbyteroꝝ est cõsecrare corpus ⁊ sanguinem christi. ⁊ est actus principalis. alius est ꝯsequens. s. ligare ⁊ soluere per quem actũ corpus mysticũ preparat. ut sit aptum ⁊ idoneũ ad perceptioneȝ corporis christi veri. In quolibꝫ ordine caracter imprimit. sꝫ qñ sit nunc dicendũ est. Hostiarijs qdeȝ caracter imprimit qñ datur eis clauis ⁊ dr̃ sic. Agite tanqȝ rõneȝ deo reddituri de rebus que clauibus istis recludunt. Lectoribꝰ caracter imprimit cuȝ eps porrigit eis libꝝ cum debita forma verboꝝ. Exorcistis vero cum dat eis libꝝ exorcismoꝝ cũ forma verboꝝ. Accolitis aũt in verbis que dicit eps cũ dat eis cãdelabꝛe. Subdiaconis imprimit qñ eps cuȝ forma verboꝝ dat eis calicẽ vacuũ ⁊ cetera vasa. quoꝝ vsus est in ꝯfectione eucharistie. Diaconis ⁊ psbyteris imprimit qñ eps impomit manũ capiti cũ verbis ad hoc statutis. pdictos ordines xps exercuit hostiariatũ. qñ ementes ⁊ vendentes de tẽplo eiecit. Lectoratũ cũ in medio senioꝝ librũ Isaie apiens legit in eo. Exorcistatum qñ demoniacos sanauit. Accolitatum qñ dixit ego suȝ lux mũdi. Subdiaconatũ qñ linheo se pcinxit. ⁊ pedes lauit discipuloꝝ. Diaconatum qñ in cena corpus ⁊ sanguineȝ suũ ministrauit discipulis. ⁊ dormiẽtes apostolos excitauit. Presbyteratum qñ se in ara crucis obtulit. ⁊ quando in cena panem ⁊ vinum in corpus ⁊ sanguinem suuȝ conuertit.

De qualitate ordinãdoꝝ. Cap. 37.

Qualitas ordinandoruȝ ꝯsistit in duobus. s. faciendis ⁊ cuitãdis. Facienda sunt hec. Sit in moribus pudicus. In habitu honestus. Cibo ⁊ potu temperatus. Cõpetenter qȝuis non cuinenter litatus. Mansuetus ⁊ modestus. Tonsurã deferat clericalẽ. Hospitalis. Doctor in pdicatiõe. Residentiã faciat in ecclia sua vel beneficio. Correctoꝛ vitioꝝ ꝑ virgam discipline.

Exemplū prebeat bone vite vel fame. Unicū sufficiat būficiū būs curaȝ alaȝ. Bonus sit gubernator familie. De necessitate clericis vitāda sunt hec. Omne crimē mortalis pctī. Non litigiosus. Nō cupidus. Nō lusor Nō negociator. Nō exerceat venationes clamosas. Nō sit incōtinens. nec mulierib⁹ coinhibet. Non sit in cōmessatōibus ⁊ tabernis ⁊ fabulis. Nō intersit spectaculis nisi bone stis. Nō imisceat se negocijs secularib⁹. Nō dȝ intendere histrionib⁹ ⁊ ioculatoribus Tabernas nō dȝ intrare nisi in itinere. Horas nō dȝ negligere. Justū iudicium non dȝ vēdere. Sacra ecclesiastica. gratis dare. Si gs eps. Non sit excōmunicatus vl' suspēsus vel irregularis. Non apostata. nō sit symoniacus in ordine vel būficio non solēniter penitens. Ante ordinis susceptionē seq sed per cōfessionē ꝑpet. In pctō mortali nō accedat. Primam tonsuram non negligat. Null⁹ ordinet nisi examinatio ꝑcedat. Non accipiant simul ordines minores cum subdiaconatu. nec ēt duo sacri ordines simul. sed gradatim. Nec per saltum accipiat quis ordineȝ nec ab alieō episcopo sed a suo. nec contra episcopi ꝓhibitionem ⁊ sine titulo nec furtiue. Missam in q̄ ordinat totaliter audiat. Tangat oīa q̄ sunt tāgenda. Unusqsqȝ in susceptioneȝ sui ordinis non accedat nisi licentiatus ⁊ pūtatus. Jeiunius a ieiuno accipiat ordines. Non recipiant nec conferant ordīes nisi tpib⁹ ab ecclia īstitutis. Multa sunt q̄ īpediūt ꝓmouēdū ēt sine culpa. lȝ nō sine cā. Nō. n. dȝ ꝓmoueri ignot⁹ nec bigam⁹ nec neophitus nec corpe vitiatus nec de illegitimo toro natus. nec ꝟuus nec obligat⁹ ad rōcinia. q̄m repellit ab ordinibus. Ex ꝑdictis pȝ ꝗ dignitas clericalis siue ordīes nō conferuntur a quolibet nec cuilibet. nec in quolibet loco nec quolibet tempore nec qualibet hora. sed misse.

De sacro matrimonij. Cap. 38.

Matrimoniū est ꝯiunctio maris ⁊ femine indiuiduā vite cōsuetudinē retinēs. Matrimoniū per spōsalia initiat. p cōsensuȝ aīoꝝ expssuȝ p vba de pñti ratificat. p carnalē copulam cōsumat ⁊ pficitur. Ad hoc āt sciēdum nota ꝗ duplex est pfectio. Prima est in eē simplr. 2ª in eē cōpleto. sic pȝ in puero in quo est pfectio q̄tū ad eē hois simplr sȝ nō ē ī eo pfectio q̄tū ad eē cōpletū ꝯ̄ q̄ntitatē ⁊ opatione hois. Eodē mō dicendū est de mrimonio in quo duplex est perfectio. p⁹ est q̄ fac mrimoniū scȝ consensus aīoꝝ per verba de pñti expressus. ⁊ ad hāc nō exigit copula carnalis. 2ª est q̄ mrimoniū ꝯsumat ⁊ ad hāc exigitur carnalis copula. Bonum mrimonij triplex est scȝ fides. ut neuter alieno thoro maculet. Proles vt ad cultū dei nutriat. Sacrȝ vt nō dissoluat. Licȝ n. ecclia possit pp impedimēta mrimonij diuortiū facere. nunq̄ȝ tn̄ pt nec debȝ mrimoniū qḋ legitime celebratū est dissoluere. q: q̄s ds cōiunxit hō nō pt q̄tūcūqȝ auctoritatis sit separare. soluit āt matrimonium per mortē. Sciēdum ꝗ duplex est coniūctio in mrimonio. ⁊ duplex est mors corrñdens illi. Est enim coniunctio spiritualis per ꝯsensum animoꝝ q̄ soluitur per mortem spūalem q̄ homo moritur mūdo p religiōis ingressum. Alia est coniunctio carnalis p cōmixtionem sexuum que soluitur p mortem corporalem. Est autem causa matrimonij quadruplex scilicet efficiēs vt cōsensus animorum p verba de presenti expressus. Materialis. vt ipse persone legittime. Formalis vt būdictio. annuli subarratio. ⁊ huiusmodi. Final duplex est vna principalis scilicet prolis ꝓcreatio ⁊ fornicationis euitatio. q: matrimonium non solum in offiñ. sed in

remedium institutũ fuit. lʒ fuerit ꝓmo solum in offm. Alia est secundaria ⁊ illa est multiplex. Vñ versus. Hostes cóciliat. ⁊ eo discernit heres. His ligat alma norat. ius transfert auget honores. Quadruplex distiguit mrimoniũ. Primũ est carnale iter viꝝ ⁊ mulieré. Scḋs est morale iter deũ ⁊ aiaʒ. Tertiũ est allegoricũ iter xp̄m ⁊ eccliã. 4m anagogicũ. iter deũ ⁊ aiaʒ in ecclia triũphanti p cõiunctioneʒ glie. Pót qs accedere ad vxoreʒ suá qtuor de causis. s. cá ꝓlis cá reddédi dbitũ. cá vitáde icõtinétie. istis trib' mõis ñ é pctm. 4 pt fieri cá expellé de libidinis. ⁊ hoc mõ pctm est veniale vel mortale ẜm q libido est venialis vł mortalis. Fit át pctm in cõiugali coitu qnqʒ modis. Vñ versus. Quinqʒ modis peccat vxore maritus abutés. Tpe. mente. loco. ꝯditióe. mõ. Nota q vxor dimissa pp fornicationé. recõciliat uiro multis modis. vñ versus. Vltimo mechat retinet nec conciliat. Absens ꝓstituit. ius fraus reuocant mulíereʒ. Tria sunt ornamenta sponse. s. annulus in digito. monile in pectore. corona in capite. Primũ significat opis puritateʒ. qr in manu est opus. Scḋm significat affectus sinceritatem. qr in pectore est affectus. Tertiũ cõtemplatiõis claritaté. qr i capite est ꝓspicacitas itellectus. Multis de causis btã virgo fuit despõsata viro. Prio vt designaret ecclesiã despõsatá xp̄o. Secundo vt ioseph testis eẽt integerrime castitatis eius. Tertio vt per Joseph origo eius ostenderet qr per viros genealogia text. Quarto ne ifamaretur si generaret nó hñs maritũ. Quito ne velut incontinens dãnaretur. qr ď tribu erat sacerdotali. ⁊ tales cõburebantur alie adulte lapidabantur. Sexto vt virgo viri solatio sustentaret. Septimo vt ptus diabolo cellaret. Octauo ne iudei christum tanquam illegitimum iuste persequi viderentur. Nono ne legi que commendat matrimoniuʒ contrariari dominus videretur. Notãdum q duodecim sunt impedimenta matrimonij. Unde versus. Error. cõditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disperitas. ius. ordo ligamen. honestas. Si sis affinis. si forte coire nequibis. Hec socianda vetant coniugia iuncta retardant.

¶ Explicit liber sextus.

¶ Incipiunt capitula libri septimi.

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber septimus.

¶ De fine mundi. Cap. i.

Finale iudicium quedã sunt antecedentia. quedam con/comitantia. quedam sequentia. Antecedentia iudicium tria sunt. scilicet pena purgatorij. Ecclesie suffragia. & psecutio antichristi. Concomitãtia duo sunt. scz con fragratio mũdi. & resurrectio corporũ. Consequentia duo sunt scilicet pena infernalis. & gloria celestis. de quibus per ordinem est dicendum.

¶ De purgatorio. Cap. 2.

Purgatori⁹ ignis corporalis est: per quẽ tãtummodo spũs iustorum qui in hac vita nõ impleuerũt penitentiam neqʒ satisfactionẽ con/dignã affligunt. Ubi qui sunt in purgatorio spem hñt euasionis. qꝛ sciunt se non esse in inferno. & tñ propter penarũ magnitudinem hoc aliqñ non aduertunt. Multe rõnes sunt. qꝛ oʒ eẽ purgatoriũ. Prima est. qꝛ ſm Augustinũ tria sunt genera hominuʒ. Quidam sunt valde mali quibus non prosunt ecclesie suffragia. Quidam valde boni quibus non sunt necessaria. Quidã nec valde mali nec valde boni qui habent venialia: & his debet pena purgatorij. Secũda est. qꝛ sicut summa bonitas non patit ꝙ bonũ remaneat irremuneratum. ita summa iustitia nõ patit ꝙ malũ remaneat impunitũ. Tertia est. qꝛ diuine lucis tãta est dignitas ꝙ eam soli mundi oculi cernere pñt. Ũn oʒ ꝙ quilibʒ veniat ad mũditiam baptismalem añq̃ ꝯspectui diuino presentet. Quarta est. qꝛ culpa est offensiua diuine maiestatis & dãno/sa ecclesie. & deformatio in nobis imaginis diuine. Sed offensa requirit punitionẽ. dãnum requirit satisfactionem. & deformatio ex purgationeʒ. propter ꝙ necesse est: ꝙ peccato respondeat pena. vel hic vel alibi. Quinta est. ꝙ contraria contrarijs curant. sed peccatum oritur ex delectatione. vñ debet per penam deleri. Sexta est. qꝛ nulli debet negligentia suffragari. sed si nõ puniretur talis videret in futuro cõmodum reportare de negligentia pñie dilate. Septima est. qꝛ iustũ est vt spũs qui contemp/to summo subiecit se infimo .i. pecca/to subijciat postea inferioribus .i. dest penis. Nota ꝙ anie postq̃ʒ fuerint in igne sufficienter purgate statim euolant ad gloriaʒ: & hoc patet multiplici ratione. Primo qꝛ post purgationẽ nulla remanet ad gloriam dissimilitudo in anima. Unde merito illi debet iungi. 2° quia ianua celi illis semper est aperta qui nul/lum habent obstaculum. Tertio qꝛ ne/cesse est illos spiritus in quibus est charitas sursum eleuans & nihil retardans sursum eleuari ad gloriam. Quarto qꝛ cum deus sit pronior ad miserendũ q̃ʒ ad puniendũ: merito debet purgatos coniungere glorie. quos purgãdos subiecit pene. Quinto quia nõ punit deus bis in idipsum. Unde cum iste sufficienter satisfecerit in penis ignium non amplius debet puniri in dilatione pmiorꝫ. Sexto quia post purgationẽ non debet talis esse in purgatorio. neqʒ in limbo. neqʒ in inferno. qꝛ nõ est de numero dã/natorũ. ergo oportet esse in celo. quia post mortem non sunt alia receptacula animarum. Septimo qꝛ efficacior est charitas q̃ʒ iniquitas. sed iniquitas sta/tiʒ ducit ad supplicia. ergo charitas statim ducit ad premium. Octauo qꝛ ces/sante impedimento corpora grauia feruntur deorsum & leuia sursuʒ. sic & ma/lorũ spiritus remoto carnis onere sta/tim feruntur ad locum suppliciorũ pp pctĩ grauitatẽ. Spũs vero bonorꝫ si nõ sit ĩpedimẽtũ alicui⁹ culpe vel pene debite statiʒ feruntur ad locuʒ premiorꝫ.

¶ De acerbitate purgatorij. Cap. 3.

In purgatorio duplex est pena.
1 Una est dāni de caretia diuine visiōis. Alia sensus de afflictiōe ignis. ⁊ quātū ad vtrūqȝ mīma pēa purgatorij maior est maxia mūdi. Istō patet de pena dāni. qr affectus de quo desiderat summū bonū post hāc vitā ab olbus scīs intēsior est qȝ aliquis affectus rei tēporalis in ista vita. maxime cum tēpus habendi aduenerit. ideo caretia eius molestius toleratur. Istud etiam pȝ de pena sensus. quia cum dolor nō sit eētialiter ipsa lesio. sed lesionis sensus tanto magis dolet aīa quāto magis sentit sensitiuū aliquid. ideo ab igne in ipsa agente maxime affligitur. Rō acerbitatis pene purgatorij. hec est. quia cuȝ ds magis querat emendā qȝ penā. plus pōderat in penitentia virtutē bone voluntatis qȝ penā afflictioni. Unde plus pōderat deus modicā penam volūtariam in p̄nti. qȝ multo maiorē non ita voluntariā in futuro. Sicut plus valet modicū auri qȝ multū plumbū. Uñ oȝ qꝫ ibi deficit in voluntate. hic suppleat in acerbitate. De igne qui purgat alas dupliciter est loquendū. vel quantum ad id qd̄ mediate alas affligit: ⁊ sic est corporeꝰ. vel quātū ad id qd̄ ꝓxime affligit ⁊ inmediate sic est īcorporeus. Primo mō dr̄ ignis vere. 2° similitudinarie sicut leo verus. ⁊ leo pictus. Utrūqȝ tangit Gre. quando dicit. In eo ardent dum ardore vident. Ille aūt ignis corporeꝰ dupliciter pōt cōsiderari. Primo vt est instr̄m nature. sic agere pōt in corpore ⁊ non in aīa. 2° ꝓut est instr̄m diuine iustitie. sic agit in alaȝ īprimendo illi spēȝ suam per quam affligitur. qr violēter illa specie informaē. sicut enim aīa b̄m ordinē nature vniē corpori. vt instituat vitam. sic merito b̄m ordineȝ iustitie vniē igni a q̄ suscepit penā. Nota qꝫ demōes non puniunt animas in purgatorio. sed illic eas adducūt: vel ēt assistūt vt cōiter dicitur. Ex pmissiōe tū dei demones in hac vita qñqȝ bonos affligūt. sed hec est rō. qr in p̄nti datur pugna īter demoneȝ ⁊ hoīem q demon hēt in eo ptātem exercitij. sed post hanc vitam nō est sic. Unde ⁊ aer iste caliginosus est assignatus demonibus magis propter exercitium qȝ propter suppliciū. De locis penalibus vbi sint ⁊ q̄t. require supra li. 4. c. de descēsu xp̄i ad inferos. Sciendūȝ tamen de loco purgatiōis qꝫ dupliciter assignatur. aut b̄m legē cōem. ⁊ sic est in vno loco in pte īferi circa limbū patrū. aut b̄ȝ dispēsationē spāleȝ. ⁊ sic purganē aīe aliqñ in locis diuersis in qbꝰ peccauerūt. Hoc āt fit pp aliqnā suā reuelationē p suffragia eoꝝ qbꝰ apparēt in illis locis. vel ēt pp aliquā edificationeȝ viuētiū. Ille ignis plus minꝰ cruciat b̄ȝ qꝫ plus vl minꝰ qsqȝ cōbustibilis secū tulit. Oportet. n. ꝓus qȝ facies dei videaē qꝫ ligna fenū stipulam. i. maiora mīma mediocria ⁊ vēialia totaliter p cremationē ꝯsumaē. Predicta v̄o ignis diuersitas nō est ex diuersitate ignis ardentis seu agētis. sȝ subiecti patientis. Sic sub eodē sole vnꝰ plꝰ estuat alter minus. vt dicit. G. Necesse est āt vt dicit Aug. qꝫ tātū duret dolor quantū hesērat amor. Tāto. n. qsqȝ torquebitur diutius quāto affectus venialibus adherebat fortius.

¶ De suffragijs ecclesie. Cap. 4.

Icut pertinet ad dīne iustitie se
s ueritatē pp vēialia puniri eos. ita pertinet ad bōitatē dīne misericordie eosdē p suffragia eleuari. Pro sunt ḡ suffragia defunctis nō ad meritū vite eterne: sȝ ad solutioneȝ pene. ⁊ hoc vel ad penaruȝ mitigationē vel celeriorem liberatiōem. Sūt aūt q̄tuor modi suffragiorūȝ generales ad quos oēs alij reducunē. s. oīo ieiunium. elemosyna.

⁊ sacramentuȝ altaris. quoꝝ numerus sic accipit. qm̄ defuncti a pena absolui possunt duob⁹ modis. s. per viaȝ gratie ⁊ per viam iustitie. per viam grē dupliciter. Primo p intercessionē publicam capitis que est in oblatiōe sacri altaris. Scdo per intercessioneȝ q̄si priuatā mēbroꝝ. s. per orationes iustoꝝ. Silr per viam iustitie duplr. Primo per modū redēptionis pene. s. elemosynaꝝ largitioneȝ. Scdo per modū solutionis pene. s. in ieiunioꝝ afflictione. Si aūt querit qn̄ incipiat valere defuncto id qd̄ per se fieri mandauit. dicendū q̄ opus operans idest meritū auctoris statim ꝓsequit mortuū de bonis que precepit fieri ꝓ anima sua. Sed nō opus operatū idest fructus ipsius operis vsqȝ quo fiant. qꝛ primuȝ valet ex merito absoluto. sed secūdum ex merito conditionali.

¶ Quoꝝ suffragia prosunt. Cap. 5.

Ad hoc q̄ valeant suffragia reqrit aliqd ex parte agentis. ⁊ aliqd ex parte mortui recipientis. Ex parte agentis reqrit q̄ sit in charitate ⁊ q̄ intentionē suam dirigat ad illos qbus vult vt opera sua proficiant. Distinguendū est tamen q̄ suffragia p malus possint fieri duplr. vel vt per auctoreȝ. ⁊ sic non ꝓsunt nisi forte p accidēs. s. inq̄ntum per elemosynas mali bois excitant boni pauperes ad orandū pro defunctis. vl̄ vt per ministrū: ⁊ hoc duplr. qꝛ vel faciens est vt minister public⁹ dei ⁊ ecclesie. sicut quando sacerdos malus celebrat missam vel agit exequias mortuoꝝ ⁊ talia semp ꝓsunt. qꝛ malitia ministri non nocet operi boni auctoris. sicut pȝ in dn̄o iusto dante elemosynaȝ p malū. Si vero facit ea vt minister priuate ꝑsone existētis tn̄ in charitate siue defuncti siue alterius ēt talia ꝓsunt. qꝛ opus illd̄ lȝ sit mortuū quo ad ministꝝ. non tn̄ quo ad auctorē. Si vero malus minister facit aliqua de mandato ei⁹ q non est in charitate non ꝓsunt. Aliqd ēt exigit ex parte accipientis ad hoc q̄ suffragia prosint illi. Primū est q̄ ipse sit in charitate. Unde non valet his q sunt in inferno. qꝛ sunt a corpore xp̄i mystico separati. Unde nulla sp̄ualis influentia peruenit ad eos: sicut influentia corporalis non valȝ mēbris a corpore amputatis. Scd̄m est indigentia. vnde nō valent beatis. qꝛ non sunt amplius in via sed in termino: nec pn̄t ad altiora ascendere. sȝ potius ecōuerso illoꝝ suffragia ꝓsunt nobis. Utrūqȝ est in his q sunt in purgatorio. s. charitas ⁊ idigentia. vnde sicut potest homo satisfacer̄ ꝓ altero viuente q per se non valet. ita potest ēt ꝓ defuncto. Nota q̄ suffragia ꝓsunt defunctis. sed magis ⁊ minus ꝓ diuersitate meritoꝝ ⁊ mortuoꝝ. vel pro q̄litate viuoꝝ q magis sollicitantur ꝓ aliqbus q̄ȝ pro aliys. Illa enim suffragia que specialiter fiunt pro aliqbus plus valent illis q̄ȝ aliys. licet etiaȝ aliys quodāmodo cōicent. Suffragia vero que cōiter pro defuncto fiunt q̄buis ꝓ modulo suo oib⁹ prosint. illis tn̄ amplius q dū essent in via magis meruerunt vt sibi ꝓdessent. Quāuis aūt vt dictuȝ est suffragia non ꝓsint illis q sunt in celo. nec illis q sūt in inferno. tamen aliquo modo ꝓsunt. vnde nota q̄ valent illis q sunt in purgatorio p modū purgationis. valēt saluatis in celo per modū ꝯiunctionis. qꝛ multiplicatio saluandoꝝ augmentat gloriaȝ accidentaleȝ. Ualent ⁊ dānatis in inferno per modū diminutionis. quanto enī plures saluant per meritū ecclie: tanto pautiores dānabunt: ⁊ ita minor erit pena p subtractioneȝ ꝯsortiȳ illoꝝ. Ualent ēt impijs facientib⁹ ꝑ modū meriti. Qd̄ paruulis defūctis celebrant misse mortuoꝝ. hoc nō fit pp illoꝝ indigētiā cū statim euolēt ad gl̄iaȝ. sȝ pp grāꝝ actiōes.

¶ Utrum idulgétie valeát defúctis. C.6.

p Apales idulgentie psunt defun ctis in purgatorio. qd patet. qr crux aliqñ daf pro duab⁹ vel tribus vel quatuor vel decé aíabus. Jn ecclesia. est. n. thesaurus meritoz tam xpi q̃3 perfectoz de quo solus papa q̃ h3 claues hui⁹ thesauri p necessitate ecclie potest accipere ꝛ dispensare. Alij aút sicut epi non hént in his potestates generales sed limitatá. ꝛ nó nisi per sũmi pótificis dispensationé. Dicendũ ergo q̃ papa p prie non absoluit defunctos a pena: sed qsi p eis de cói thesauro ecclesie soluit. sicut aliter creditor liberat debitores a debito dum eũ absoluit. ꝛ aliter amicus debitoris du3 p eo debitũ soluit. s3 viuẽ tes vtroq3 mó absoluit papa. Jlli aút q̃ bus daf indulgentia nó pũt eam vlteri⁹ dare nec viuis nec defunctis. ꝛ hoc du plici róne. Primo qr indulgétia nó est donum collatiuũ grẽ. sed priuatiuũ pe ne: priuatio cũ nihil sit alijs cóicari non pót. Secũdo qr dare indulgentiá est auctoritatis ꝛ iurisditionis quá non hént laici ex eo q̃ indulgentias ab alijs reci piũt. vnde non possunt defunctis impẽ dere indulgentiam per auctoritate3. s3 solum boni operis sui suffragiũ per charitatem papa potest vtrũq3.

¶ De aduentu antixpi. Cap. 7.

a Anteq̃3 dñs veniat ad iudicium regni Romani fiet destructio. Nam sicut dicit Glo. sup Apocalypsim. Prius erit descensio ab vtroq3 impio qua completa aderit antichristus. hic ex parentũ seminib⁹ concipief. Sed post conceptu3 descendet spiritus malignus in matris vterum cuius virtute ꝛ operatione deinceps puer nascef alef adolescet. propter qd ꝛ filius perditionis vocabif. Nascef autem in babylonia de tribu dan. sicut dicit glo. super Apo. Post hoc veniet i hierusalẽ ꝛ circũcidet se. dicens iudeis se esse xp̃m illis promissum. vnde plebs iudea specialr ei adherebit. sicut dic̃ haymo sup Apo. donec Enoch ꝛ Helya predicantib⁹ q̃ ex illis saluandi fuerint ad xp̃m reuertanf. Angelus bonus deputabif primo antixp̃o ad custodiam. sed quádo ita obstinabif in peccato q̃ dicet se esse deum ꝛ extollet super omne id qd dicif deus: aut colitur sicut dicit apostolus. tũc primo deseret eum angelus ex toto. nec habebit eum postmodũ ad protectionem sed ad accusationem.

¶ De vita antichristi. Cap. 8.

a Antixp̃s erit luxuriosus ꝛ concupiscibilis feminaru3. vt habef Dañ. 11. Jn apto autem per hypocrisim simulabit sanctitate3 vt facilius decipere posũt. Cor suũ per superbiam magnificabit. Dañ. 8. Et ꝯtra principem pncipũ consurget. s. contra deũ. Et vt dicit glo. super Dañ. 8. Jn tantá eleuabif superbiam. vt leges ꝛ cerimonia mutare conabif. vel cursum temporum. Tante quoq3 presumptionis erit q̃ non putabit se a deo puniendũ. ꝑpter hoc qr iudicium differf. ps. Auferunf iudicia tua a fa. eius. Erit etiá blasphemus. sicut in Apoca. 12. dr. vñ Dañ. 11. Aduersus deu3 deoz loquef. Jtem ad maiorem dei ꝯtumeliam faciet imaginem suam adorari: ꝛ oés suo caractere signari in manu dextra ꝛ frótibus suis. sicut habef in Apoc. Confitebif enim se veꝝ filium dei. ꝛ filiu3 hominis. ita vt in templo dei sedeat tanq̃3 ipse sit deus. ꝛ se faciet adorari. Judei náq3 templu3 qd Romani destruxerũt reedificabũt. Affirmabit ante se nullũ fuisse christũ. Dicif in glo. ad thesalonicenses. 2. q̃ sicut i christo diuinitatis plenitudo habitat. ita ꝛ in antichristo plenitudo omnis iniquitatis. quia in ipso erit caput omnium maloꝝ. idest diabolus.

¶ De modis qbus decipiet. Cap. 9.

Erito cōparatur antichrist⁹ in Gen̄.cerasti qui est serpens cor nutus.quia quatuor cornib⁹ armabitur.scilicet calida persuasiōe.miraculorū operatione. donorū largitione.⁊ tormentorum exhibitiōe. Prim⁹ ergo modus subuertendi homines erit calida persuasio. Predicabit enī leges nouā prauā.⁊ legē christi pro posse destruet. Predicatores enī sui discurrēt per vniuersas partes mundi. Impedient quoq₃ apostoli antichristi ne scriptura sm̄ veritatē exponatur a catholicis doctoribus vel a fidelibus audiaṫ. ipsi autē bonos se simulabūt.⁊ tn̄ mala sua debunt. Secūdus modus subuertendi erit per falsa miracula.q₂ per artē magicā faciet illa. vnde glo.super Apoc. 13. Magica arte faciet statuā loq ⁊ futura predicere. Faciet sicut dicit apo.13. Ignē de celo descēdere in terrā. Glo. idest malignū spiritum faciet super illos descēdere vt loquāt varijs linguis. Spiritus enī malignus descēdet in eos in conspectu hominum sicut spūs sanctus descendit in apostolos christi. vnde iactabūt se esse iustiores apostol' christi qui spiritū acceperūt in ↄclaui. Itē per artem magicam simulabit se mortuum ⁊ ferretur a demonibus in aera quasi ascenderit in celum.⁊ sic putabit ab hominibus resurrexisse q prius mortuus per triduum putabatur.⁊ tūc mirabuntur populi ⁊ adorabunt atq₃ laudabunt eum. Ecclesia enī nō faciet tūc miracula. De hoc modo decipiēdi dicit ps. Insidiatur in abscōdito quasi leo in spelunca sua. Glo. Recte antichristus cōparaṫ leoni existenti in spelūca. q₂ in eo vis ⁊ dolus operatur. vis .n. per leonem. dolus per speluncā intelligitur. Gregorius. Pēsemus que erit humane menti illa tentatio quādo pius martyr ⁊ corpus tormētis subijciet. ⁊ tamē tortor ante ei⁹ oculos miracula faciet. Sicut enī antichristus finget se a mortuis resurgere.ita quoq₃ finget se ad celum ascēdere. Apoc.13. Et plaga mortis eius curata est: Glosa. Arte magica ascendet antichristus in aera ferentibus eū demonibus. Faciet arbores cito florere ⁊ arescere. mare turbari.naturas in diuersas figuras mutari.mortuos etiā in ↄspectu hominū suscitabit. Tertio decipiet per munera. Ipse nāq₃ antixp̄s inueniet thesauros abscōditos per quos ad sequendū se inclinabit plurimos. Ditabit enī hōīs diuites huius seculi.⁊ tunc eorum falsam securitatē ad decipiendum eos ostendet. Quarto cōpellet per minas ⁊ tormēta quos aliter vincere nō poterit. Tanta vero sicut dn̄s tūc erit tribulatio vt in errores ducanṫ si fieri pōt ēt electi:⁊ hoc innuiṫ in Apoc. vbi dr̄. Pedes eius similes auricalcho.sicut in camino ardēti. Per pedes vltima xp̄i mēbra. Per caminum vero vehemens tribulatio designatur. Exhibebit.n.cuncta que in p̄cedentib⁹ martyribus īpleta sunt genera tormētorꝫ.sed in illis regionibus tunc fideles maxime sunt vexādi ⁊ vehemētius vbi dn̄s fuit crucifixus. Et dicit haymo super Apoc. Illa tētatio nō per ptes.sed simul totū examinabit mūdū. Soluenṫ.n. demones q mō ligati sunt. nec possunt nocere q̄tū vellēt. Fideles illo tēpore nō p̄dicabūt.q₂ tanq₃ excōmunicati habebunṫ tunc boni.nec vēdetur eis nec emeṫ ab eis.nisi habeāt caracterē. i.signū aliquod ad lr̄as.vt adherentes sibi cognoscanṫ.⁊ alij interficianṫ. Aut nomen bestie.i.cōfessionē oris.aut nūerū nois ei⁹.i.multiplicationē opeꝝ vt habeṫ in Apo. Sicut enī antixp̄s erit crudelior oīb⁹ persecutorib⁹. ita facti tunc tpīs fortiores erūt oīb⁹ retro martyrib⁹.

¶ De sequētib⁹ antixp̄m. Cap. 10.

P Redictis quatuor modis antixp̄s multos ad se trahet. Unde Apoc. 12. Cauda eius trahebat tertiam ptem stellaꝝ. ꝛ misit eas in terram. Trahet āt malos per munera: bonos per tormēta. simplices p pdicationem ꝛ miracula. q enī scil ꝛ iusti, credebant adherebūt ei p suo arbitrio voluntatis. Habebit secum malos ꝛ maleficos. reges quoqꝫ principes. Uñ Apoc. 13. Uidi de mari bestiā ascēdentē. Glo. i. antixp̄m hñtem capita septem. i. principes vniuersos ꝛ cornua decem. i. eos qui impugnāt decalogū. Nota igitur ꝙ antixp̄s veniet in benignitate ꝛ miraculorum operatiōe. ꝛ tunc a iudeis suscipietur qui ei specialiter adherebunt ad quorum conuersionē veniet Helyas ꝛ Enoch. ꝛ antichristus tunc in apertam persecutionem consurget.

¶ De gog ꝛ magog. Cap. 11.

D E gog ꝛ magog dicūt quidāꝫ ꝙ sunt decem tribus intra mōtes caspios clause. nō ita tamen qn exire possent si permitterent. sed nō permittunt a regina amazonum sub cuius regno ꝛ dictiōe viuunt. Has dicūt iudei in fine exituras ꝛ vēturas i hierusalē. ꝛ cū suo messia ecclias ōstructuras. Alij dicūt ꝙ per gog ꝛ magog itelligit exercitus antichristi qui in fine seculi veniet expugnare ecclīam. p gog ẜm glo. illi ꝛ p quos latēter diabolus psequet fideles designant. Per magog illi p quos apte ecclia opprimet. vel ideꝫ q tpe antixp̄i ꝑus occulte ꝛ postmodū apte ecclīā psequent. Scd̄m Aug. gog refert ad gentes magog ad diabolum. qr gog interꝑtatur occultatio: ꝛ magog detectio.

¶ De Helya ꝛ Enoch. Cap. 12.

I Nter occultū aduentuꝫ antixp̄i q est p natiuitatē ꝛ manifestum eius aduentū q est per pdicationē ꝛ aptaꝫ psecutionē: veniēt Helyas ꝛ Enoch ꝛ couertent sicut dr̄ Malachye vltimo corda prūm in filios. Glo. qui suscipient fidē quam illi hūerunt. Uñ ꝛ xp̄iani ꝛ iudei pariter in xp̄i religiōe cōsentient. De eoꝝ pdicatione ꝛ sctā puersatione dr̄ Apoc. 11. Dabo duob⁹ testib⁹ meis. s. Helye ꝛ Enoch. ꝛ pphetabūt. idest. pdicabūt. 1246. in tribus annis sicut ip̄e xp̄s pdicauit amicti saccis. Glo. Predicantes pniam ꝛ exemplum ostēdentes. hi sunt due oliue ꝛ duo candelabra glo. i. lumen dantes alijs. Tandem antixp̄s occidet eos in hierusalem. ꝛ iacebūt corpora eoꝝ in plateis tribus diebus ꝛ tribus noctibus cum dimidio. qr nullus audebit corpora eorum sepelire ꝑpter metū antichristi. Occisores autē eoruꝫ erunt valde leti propter mortem eoꝝ. post dies tres ꝛ dimidiū resurgent. ꝛ eorum occisores audient vocem talē. Helyas ꝛ Enoch ascendite huc. ꝛ ascendent in celum in nube. Antichristus regnabit post mortē illoꝝ qndecim dieb⁹.

¶ De duratiōe hui⁹ psecutiōis. Ca. 13.

R Egnabit antichristus sicut dicit glo. super Apoc. tribus annis cum dimidio. vñ Dan. 11. Jurauit ange. per viuēteꝫ in eternū ꝙ in tp̄s. i. vnius anni. ꝛ tēpora. i. duoꝝ annoꝝ. ꝛ dimidiuꝫ tp̄is. i. dimidij anni. glo. Hoc spacio dr̄ duratura desolatio āntixp̄i. Nisi autē vt dr̄ in Math. breuiati fuerunt dies illi non fuisset salua oīs caro. Qr n. ꝛ supbos ꝛ īfirmos dicit: aspicit deus dies quos similiter malos intulit misericorditer breuiandos. Dicit glo. super Math. Hec tribulatio quanto ceteris grauior tanto breuitate moderatior.

¶ De morte antixp̄i. Cap. 14.

P Otestate sua dn̄s occidit ātixp̄ꝫ sic dicit glo. sup Apoc. siue p se: siue p Michaelē. Occidet āt in mōte olyueti in papiliōe ꝛ in solio suo in

loco: vel circa quē dñs ascendit in celū. Interfecto antixpo non statim veniet dñs ad iudicium. sed ſm glo. sup Dan. concedentur. 45. dies. in refrigeriū sanctoꝝ: et ad conuersionem et pniam subuersoꝝ. Quantū aūt spaciū sit inter illos. 45. dies et finem mūdi nemo scit. Ministri vero antixpi post mortem illiꝰ gaudebūt ducentes vxores et dicentes. licꝫ princeps noster mortuus sit: hēmus tamen ꝓtātem pacem et securitateꝫ. cū talia dixerint repētinus eis superueniet interitus. Judei vero tūc conuertent ad fidē. Sancta ecclīa vsqꝫ ad finem pacificata quiescet. qꝛ ex tunc fraudulentia et seuitia diaboli penitus vbiqꝫ deficiet.

¶ De ꝯflagratione mundi. Cap. 15.

Ignis permaximus ꝓcedet faciem iudicis q virtute diuina non solum ignis q est in spera sua: sꝫ oēs ignes q in terra et sup terrā sunt concurrent ad mundi ꝯflagrationeꝫ. Ignis autē iste hēbit offiñ quatuoꝛ ignium. s. ignis īfernalis reprobꝰ puniēdo. et ignis purgatoꝛij bonos a venialibus purgando. et ignis terrestris vegetabilia et sensibilia consumendo. et olim boīum corpora incremando. et ignis elementalis elementa subtiliando. et ad īnouationeꝫ disponēdo. Per illum igitur ignem ita facies terre exuref q figura mūdi peribit. sicut olim factū fuit per diluuiū. Et merito primū dei iudiciū fuit per aquā ꝯ ardoꝛem luxurie q tunc viguit. Ultimū vero per ignem erit ꝯ toꝛpoꝛē charitatis que tūc quasi senescente mundo refrigescet. Istius ignis actio erit successiua: hēbit. n. initiū mediū et finem. Primo nāqꝫ iudicis aduentuꝫ ꝓueniet et q̄si simul fiet per illū purgatio iustoꝝ et punitio maloꝝ: et cineratio coꝛpoꝛuꝫ cum ꝯsumptione terre nascētium sicut dictū est. Quo facto statī erit resurrectio coꝛpoꝝ cū aduentu iudicis ad iudicium. et tūc inflāmabit totus mūdus per circuitum. Terminato vero iudicio tota caliditas illius ignis exequef snīam iudicis. Inuoluet. n. peccatoꝛes et trahet in īfernum. Et ita pꝫ q ignis ille aduentuꝫ iudicis p̄cedet: et comitabit: et sequetur. post ꝓdicta fiet mundi īnouatio. Sꝫ inter purgationem et īnouationeꝫ multiplex est dr̄ia. Primo qꝛ purgatio erit qualitatū penaliū detractio. sed īnouatio erit pulchrioꝛis foꝛme inductio. Scdo qꝛ purgatio est elementoꝝ ab impuritate quā hēnt ex ꝯiunctione ad puritatē mutatio. Innouatio vero est a statu veteri in statū nouum cōmutatio. et hoc est per cessationem a motu. In celis enim propter impermixtioneꝫ nulla impuritas est: sꝫ impfectio motus. Unde non erit in eis purgatio per ignē: sed a motu cessatio. ita aūt purgabunf elemēta q p̄cidef ab igne vis combustibilis ab aere obscuritas. ab aq̄ glacialis frigiditas a terra vero grauitas et opacitas.

¶ De resurrectione generali. Cap. 16.

Deus. n. sicut potētissimus est in conditione naturaꝝ. ita est clementissimus in collatiōe grāꝝ. et iustissimus in retributione stipendioꝝ. Omnis igitur homo quecunqꝫ in anima simul et in coꝛpoꝛe meruit vel demeruit punief vel p̄miabit in vtroqꝫ. Unde in eisdem ipsum opoꝛteret resurgere. Ad vocem auteꝫ tube resurgent moꝛtui sicut dicit apo. Duplex aūt itelligif illa vox. ſm aūt quosdam vox tube est impium xp̄i resurgere imperātis. ſm alios vox tube est manifesta xp̄i apparitio. Unde Grego. Tubā sonare nihil aliud est q̄ꝫ mūdo dei filiū mōstrare. Resurgent. n. oēs nulla in eis existente dr̄ia quantum ad oꝛdinem tpis. sꝫ magna q̄ꝫtum ad oꝛdinem dignitatis. Maꝫ mali resurgent defoꝛmes et passibiles. In bonis natura saluabit et vitia retra/

benf. Omnes vero tam mali q̄z boni resurgent itegri corpore debita statura s3 etatem plenitudinis xp̄i. Resurrectio igit tria corrigit in natura. s. defectu3 sicut in pueris. ꝛ inutilitatis sicut in diminuta natura membroꝝ superfluū vnguium criniam ꝛ hmōi errorē sicut in monstruositate mēbroꝝ. Resurgent quoq3 corpa eadem natura que prius erant et eodem numero ex eodē puluere in quē reducta fuerāt: ita q̄ in quascūq3 horas vel sinus puluis ille dispersus fuerit. ad eandem alam redeat que ipsu3 prius vt viueret ꝛ cresceret aiauit. Nec solū surgent corpora q̄3tum ad membra principalia. sed ēt saluis capillis ꝛ ceteris mēbris que faciunt ad decorem. Resurgēt etiā hoies q̄3tum ad esse ꝛ q̄3tum ad integrum esse. ꝛ resurget vnūquodq3 corpus in optimo suo esse. Et q2 duplex est mors. s. aie per culpam ꝛ corporis p penam. duplex est resurrectio. s. aie p gratiam. ꝛ corporis p glia3. In resurrectione ↄcurrent quatuor cause. s. efficiēs. i. ipse deus. materialis. s. puluere. forma malis. s. coniunctio corporis ꝛ aie. finalis. s. vt recipiat vnusquisq3 prout gessit siue bonum siue malum. Resurgēt tūc homines velociter. integraliter. socialiter. eternaliter. Et erit ista resurrectio iusta quantum ad deum. perfecta quantum ad resurgentes. miraculosa quantum ad ipsam resurrectionem.

¶ De iudicio extremo. Cap. 17.

P Ost resurrectiōe3 statim erit iudicium. Ipsum vero iudicium p̄cedet trina citatio. Prima fuit per ꝓphetas. vnde illud. vocaui ꝛ renuistis. Scd̄a per apostolos ꝛ p̄dicatores. Luc. Misit suos suos hora cene ꝛc̄. Tertia erit per vltima3 vocem tube. ꝛ hec citatio erit preceptoria fm̄ Ricar. Triplex est iudiciu3. Primū est vniforme. hoc est iudicium presentis ecclesie que non iudicat nisi de sola qualitate retributionis in genere. s. q̄ bona bonis. ꝛ malis mala reddanf. sed numerum ꝛ q̄3titatem retributionis nescit. Scd̄3 dicitur multiforme. s. q̄ quilibet experit in morte accipiendo s̄nlam de olbus bonis ꝛ malis que gessit. sed nō omnia bona vel mala statim recipit. q2 recipit in aīa tantum: ꝛ non in corpore. Tertium dr̄ vniforme. s. vltimum iudiciū. qn̄ recipit vnusquisq3 fm̄ numeꝝ ꝛ q̄3titate3 siue bona siue mala in corpore ꝛ in aīa. vltimum iudiciu3 est horribile ex omni parte q2 supra est iudex austerus. subtus patens infernus. intus ↄscientia remordens. extra mūdus ardēs. a dextris peccata accusantia. a sinistris demonia terrētia. contra illos boni angeli in infernum propellentes: ꝛ omnes sancti iudicis sententiā approbantes. ꝛ omnes mali cū hōis peccatā damnatoꝝ cognoscētes. De q̄litate iudicij nota q̄ erit horribile. Luc. Virtutes celorū mouebunf. Intolerabile. Job. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me. ꝛc̄. Ineuitabile. Apo. Omnes nos oportet ma. ante tri. xp̄i. Inopinabile. q2 dies dn̄i sicut fur. ita in no. ve. Inexorabile. prouer. Qui obturat aures suas ꝛc̄. Erubescibile. Aposto. quem fructū ha. tunc in illis in quibus eru. Predicta vero erubescentia erit in duobus. Primo in veniēdo ad iudiciū. q2 mali cum habeant corpora pōderosa op3 eos illuc portari ab angelis sicut Abacuch portatus fuit ad lacum leonum in babylonem. Secūdo stando coram iudice: q2 peccata eorum omnibus hoibus erunt manifesta. Vnde illud. Reuelabo pudenda tua in facie ꝛc̄. Locus iudicij erit in valle. Josaphat. ꝛ hoc multiplici rōne. Primo q2 locum iudicij op3 esse cōem. ꝛ ille hmōi est. cum sit quasi medius nostre habitationis locus. Secūdo q2 debet esse pu

blicus. sed locus predictus est famosissimus propter opera nostre redēptiōis q̄ ibidez gesta sunt. Tertio competit loc⁹ ille ratione negocij. q2 tractandū est ibi opus misericordie ꝛ iustitie. Mōs autē oliueti qui est apud illam vallem designat miam. Josaphat quod interpretatur iudicium designat iustitiam.

¶ De iudicantibus. Cap. 18.

Non solum s3 potestatē diuinā3. s3 in forma humana christus iudicabit. q2 in iurisdictiōe ordinaria iudicabit. vt deus cū tota trinitate. s3 in iurisdictiōe delegata iudicabit vt homo. Vñ nota ꝙ quinq3 sunt modi iudicādi. Primus modus est prime auctoritatis q̄ iudicabit tota trinitas. Secūdus mod⁹ est subauctoritatis quo iudicabit christus vt homo. Terti⁹ est accessorie dignitatis quo iudicabūt apostoli ꝛ viri perfecti qui cum iudice eminēti⁹ residebūt. tanq̄3 melius scientes leges ꝛ cōsuetudines regni dei. quibus implendis ꝛ sciendis operā dederūt. Quartus est approbatiōis quo iudicabūt omnes sancti ꝛ etia3 angeli. Quītus modus iudicādi est culpam iudicandoꝝ manifestare. sic etiam mali iudicabūt. Judicādo christus habebit duos actus oppositos. vnum passiue ꝛ alium actiue. Primus vero est infirmitatis: ꝛ alius potestatis. Jn primo autem aduētu christus venit ad iudicium passiue. Jn secūdo veniet ad iudiciu3 actiue. Jn primo venit in forma infirma. Jn secūdo apparebit in forma gloriosa. Hinc est ꝙ christū videbūt iusti in iudicio tam in natura diuinitatis q̄3 humanitatis. a malis autē nullo mō videri poterit in forma diuinitatis. ꝛ hoc duplici ratiōe. Primo ꝑpter defectum dispositionis in ipso vidēte. quia natura sine gratia nō sufficit ad dei visionem. Secūdo propter demeritum delectationis que est in diuinitatis visione. quia videre dominū s̄m Jo. vita eterna est que nō potest cōmunicari reprobis. Ex predictis p3 ꝙ christus apparebit blandus iustis. ꝛ terribilis iniustis sicut dicit Gregori⁹. Quod figuratum est in colūna nubis in die: ꝛ ignis in nocte. Videbūt mali humanitatem christi vt timeāt. ꝛ nō diuinitatē vt gaudeant. Boni autē vtranq3 christi naturam videbūt. Stigmata quoq3 christus mōstrabit. ꝛ insignia passionis eius. sc3 crucem clauos ꝛc̄. Sedebit autē christus in eminentiori loco cū sanctis. mali vero subtus in terra quā dilexerunt. tūc Christus iudicium exercebit. tū q2 vere scit merita singuloꝝ in quo sunt omnes thesauri sapientie ꝛ scientie dei absconditi. tum quia non est reus super aliquo illorum de q̄bus iudicabit. Nō enim fecit peccatum nec inuentus est dolus in ore eius. ꝛ hec duo precipue decent iudicem.

¶ De iudicandis. Cap. 19.

Ordines q̄tuor in iudicio erunt. Quidam enī iudicabūtur ꝛ dānabūtur: vt quorum merita dānabilia permixta sunt aliquibus bōis. sicut illorum qui habuerūt fide3 sine operibus. Quidam iudicabūtur ꝛ saluabūtur. vt quorū merita bona ꝑmixta sunt aliquibus venialibus malis. Quidā nō iudicabūtur ꝛ dānabuntur. vt quorum mala merita omnino īpermixta sūt bonis vt qui caruerunt fundamento fidei. Quidam vero nō iudicabūtur. sed iudicabunt ꝛ saluabūtur. vt quoru3 merita bona īpermixta sunt malis sicut ꝑfectoru3 pauperū Christi. De qb⁹ Mathe. 19. Vos qui reliquistis omnia ꝛ secuti estis me. ꝛc̄. De ꝓdictis q̄tuor ordinibus. nota ꝙ omnes iudicabūtur iudicio retributiōis: sed non iudicio dānationis. Jnfideles enim q2 nō fuerunt ciues ciuitatis di. tāq̄3 hostes sine vlla me

ritorum discussione et audientia puni-entur. Iusti vero non iudicabuntur vt eorum merita de nouo descutiantur an bona vel mala sint: sed vt bonorum pre-eminentia omnibus manifestetur: et ut contra malos appeat iusta sententia dānationis. Due snie ferentur in iudicio: una pro bonis alia cōtra malos. Sētentia pro bonis cōti-net. 7. clausulas. prima est a malis vocatio. ibi. venite. 2ª est benedictio. ibi. benedi cti. 3ª est pr̄na dilectio. ibi. patris mei. 4ª est remunerationis retributio. ibi. p cipite. 5ª est regni assignatio. ibi. regnū. 6ª est glorie preparatio. ibi. qd vobis pa ratum est. 7ª est eterna predestinatio. ibi. ab origine mundi. Item snia cōtra malos ptinet in ipsa sex clausulas. prima ad separationē. cū dicitur. ite. 2ª dei male-dictionē. ibi. maledicti. 3ª incarceratio nē p hāc prepositionē in. designatam. 4ª pene acerbitatē. ibi. ignem. 5ª liberatio nis desperationem. ibi. eterni. 6ª demo num associationem. ibi. qui paratus est diabolo et angelis eius.

¶ De innouatione mūdi. Cap. 10.

Terminato iudicio statim erit īno uatio mū di. q nō cōplebitur q̄zdiu pctōr est in mūdo. i. quousq3 de trudatur in infernū. Sicut. n. ille maximus ignis elementa purgabit cum hēat vir-tutē expulsiuā forme extranee. sic mun dū innouabit cum hēat virtutē subtilia tiuā. Mūdum aūt innouari. i. pulchrio rē formā accipe debere oñditur multi-plici rōne. primo qr sicut dignum fuit q elemēta purgarentur pro eo q infecta erant pp pctm hominis. ita dignū est vt mundus. innouetur pp glorificatiōem ho minis. 2° vt creature remunerentur p la bore quo hoi seruierunt. 3° vt totus mū dus put est poīe cōformetur hoī glorifica to. 4° qr mūdus factus est vt homo per speculū creature nūc deum cognoscat quē ī sua nā vidē nō potuit. Vñ ī futuro speculū meliorari et purgari: vt ī pul chritudine creaturarum āplius refulgeat spēs creatoris. hoc āt nō erit ad necessi-tatem quin deus aliter videri nō possit sicut modo: sed ad iocunditatē vt. s. de-lectatiōi visiōis intellectualis addatur delectatio visionis sensualis. Orbes ce lestes et sydera propter impmixtionem nullam habent impuritatē sicut elemē ta: sed tm̄modo motus impfectionem: et iō īnouabunt: s3 nō purgabunt. Inno uatio vō in illis duo requirit. s. motus cessa tionē: et celeritatē splēdoris āpliorē: qm stabit sol in oriēte. et lūa in occidēte vbi creati sūt. hoc dicti h ē rō. qr corpa supio ra facta sunt ad vsum hois duplr. Uno mō pter necessitatem corpis. s. statum generatiōis et corruptiōis. et iō cessante illo cessabit motus. Alio mō pp dele-ctationem in pulchritudine creature et propter cognitionem in illis. ideo lux illorum nō cessabit sed augebitur. Circa elementa nota q terra erit sicut cristal lus et complanabitur. Aer erit clarior nec habebit impressiones q̄s mō habet. qr non erunt nubes: neq3 vēti: neq3 plu uie: neq3 ros: neq3 nix: neq3 tonitrua: ne q3 fulgura. Ignis etiam et aq̄ fiunt pu-riores et manebunt non solum s3 subam: sed sm suas qualitates quas habebunt quantum ad habitum. sed non q̄ntū ad usum. qr in his duobus elemētis cum ma gis vigeāt q̄litate actiue. s. frigiditas in aq̄. et caliditas ī igne. magis sūt gñatio-nis et corruptiōis pncipiū. et talis effectus illorum nō erit amplius. et pp h dñr intire. Uel sm aliquos dñr hec duo elementa interire. qr dñs tūc itercidet ī illis teste Basilio sup ps. Vox dñi itercidētis flā mā ignis. ita q calidū vstiuū et frigidum glaciale tēdēt inferius. pspicuū āt in aq̄ et lux ī igne manebūt. qr de oibus elemē tis ignobile tendet deorsum. sicut gros-sum terrenum et opacū ac tenebrosum

⁊ hmõi. Patet ergo q̄ celũ ⁊ terra trãsibunt quantum ad formã: sed nõ quantũ ad sbam. Patet ex predictis terminari trãsmutationes elemẽtoꝝ ⁊ generationes aialium ⁊ plantaruꝫ. q̄ꝛ cause istoꝝ cessabunt. ⁊ pp ista dicunt elementa interire: nõ quantũ ad sbam: sed quãtũ ad actionẽ ⁊ passionẽ. ⁊ corpora celestia habita qete ⁊ lumine clariori dicuntur renouari. Uerũtñ illa que sic dictũ est saluabunt in hõie qui similitudineꝫ habet cũ omni genere creature. ꝑpter etiã hominis innouationẽ ⁊ glorificationem pñt dici omnia renouari.

¶ De penis inferni. Cap. 21.

Sicut patet diuina potẽtia ĩ creãdo. diuina sapientia in gubernãdo. diuina clemẽtia in remunerãdo. sic patebit diuina iustitia in puniẽdo. Dignũ est. n. vt nõ remaneat dedecus culpe sine decore. iustitie. Licet aũt pctm̃ sit transitoriũ: tñ erit pena perpetua multiplici rõne. ꝑma q̄ꝛ peccauit in suo eterno. iõ punieť in eterno dei. 2ᵃ q̄ꝛ mã ignis infernalis est eterna. sic ⁊ pctĩ macula iõ ⁊ pena. 3ᵒ q̄ꝛ pctm̃ est ꝯ illum q est infinit⁹. vñ ⁊ pena dꝫ ei eẽ infinita. nõ qdẽ acerbitate sed duratiõe. 4ᵃ quia hõ per pctm̃ pimit in se bonuꝫ qd posset esse eternũ. ⁊ iõ merito incurrit maluꝫ. 5ᵃ q̄ꝛ mala volũtas reprobozꝝ eterna ẽ. vellent. n. in pctõ si possent ꝑpetuo delectari. ⁊ iõ ꝑpetuo debẽt puniri. sexta q̄ꝛ in infinitũ errat cũ in iudicio ꝑponit finitũ infinito. sꝪr cõcupiscibilis in appetẽdo. ⁊ irascibilis in adherendo. vñ ⁊ merito pena erit infinita. septima q̄ꝛ dãnatus de pctõ ꝑpetrato nunq̄ꝫ hẽbit verã pniaꝫ. iõ deus nũq̄ꝫ mutabit punitionis illius sniaꝫ. octaua est q̄ꝛ pctm̃ a vita ꝑpetua separat. s. a deo. iõ mortẽ perpetuã peccator ĩcurrit. Post rõnes inducant exẽpla de eadẽ mã. videm⁹ eni q̄ emptio momẽtanea dat ius possidendi perpetuũ. Itẽ vulneratio momentanea dat mortẽ perpetuaꝫ. Itẽ casus in foueã tpalis q̃q̄ꝫ est detẽtio perpetua. Itẽ crimen lese maiestatis tpale seruitus est ꝑpetua. Itẽ plaga tpalis ẽ liuor ꝑpetuus. Cũ in pctõ est delectatio cũ ꝯtẽptu dei merito ꝑcipitať pctõꝛ ĩ locũ infimũ rõspectũ. ⁊ maxime a statu glorie dei elongatũ. s. in ĩfernũ. vt a despectis rebus puniať. s. a fecibus corporuꝫ mũdãoꝝ. q̄ꝛ innouatiõe mũdi qcqd est ignobile in mũdo ad locũ penaꝝ ꝯfluet ⁊ ibi horrorẽ carceris multiplicabit.

¶ De diuersitate penarum. Cap. 22.

Cum in damnatis sit diuersitas peccatoꝝ erit ⁊ diuersitas penarũ. Cũ cũ in peccato sit auersio a creatore ⁊ cõuersio ad bonũ cõmutabile. ⁊ deordinatio volũtatis ꝯ dictamẽ rõnis. merito pena variabiť pp ista. vñ pp auersionẽ erit carẽtia visionis diuine: sed pp ꝯuersionẽ erit pena mãlis incẽdĳ. pp deordinationẽ voluntatis erit pena vniuersalis. q̃ ꝯsistit in afflictione varia. acerba. ⁊ eterna. Ignis ĩfernaľ nõ oẽs eq̄lr cruciabit. sed ab eodẽ igne alĳ plus. alĳ min⁹ torq̃bunť. sꝫ q̄ plus ⁊ minus peccauerũt. Sicut ab eodẽ igne aliter vriť palea ⁊ aliť lignuꝫ. Quãuis auteꝫ ignis ille sit corporeus nec possit agere in spm̃ ipm calefaciendo: agit tñ in ipm vt instrm̃ diuine iustitie ipꝫ ledẽdo. ⁊ ille dolor est maxim⁹: tũ pp potentiã diuine manus ipm ignẽ mouẽtis. tũ pp sensibilitatẽ patiẽtis. tũ pp ĩmediationẽ ꝯiunctionis. Infern⁹ est loc⁹ tenebrosus cũ sit locus iustitie. Lumẽ aũt cũ sit delectabile. tñ ingerit tristitiã p accidens q̃q̄ꝫ. s. inquantũ ostẽdit aliqd triste. vnde in inferno est aliqd obscuri luminis quo dãnati videre possint vñ doleant. ⁊ nõ vñ letenť. Reprobi vidẽt vsq̄ꝫ ad diẽ iudicĳ gloriã beatoꝝ in vlĩ nõ in pticulari. q̄ꝛ vidẽt eos in magna glo-

ria. sed nō clare in qli. De hmōi visiōe aūt nō letant sed tristant. tū pp inuidiā aliene felicitatis: tum pp carentiā pp̄e beatitudinis. Post iuditiū & vltimū iudiciū hoc eis subtrahet in pena eoꝝ. cum videbunt et hoc aspectu idignos se reputari. In dānatis erit fletus spūalis. s. dolor iterior. & nō fletus corporalis: qui est cū resolutione lachrymaꝝ. q: cessante motu celi nulla iā erit generatio vel corruptio. tū erunt ibi illa que non sunt corporaliter. inspicienda. s. cōprehēsio cerebri: & formatio faciei: & hmōi. Uermis quē dūs in Isa. cōminat nequaꝙ̄ materialis est. q: nullū aial p̄ter hoīes remanebit. Erit aūt ibi vermis cōsciētie rodens aīam & non corpus. In summo loco sola est letitia. In loco infimo sola est tristitia. In medio hoc ē in mūdo hec sunt mō pmixta. Post diē iudicij tria loca tantūmodo erunt habitata scꝫ celū. infernus. & limbus. Quot sunt loca penaꝝ. Require in li 4. de descensu xp̄i ad inferos. Octo gñā penarū in lege scripsit. Tullius. s. dānū. vincula. verbera. talionē. ignominiam. exiliū. mortē. seruiturē. Hec oīa pn̄t penis infernalibus adaptari. primū patet. quia dānati amiserūt deū. & oīa bona tā gratie ꝙ̄ glorie. nō solū in re: sed et in spe. Isa. Nō remanebit testa vt hauriatur parū aq̄ de fouea. s. diuine misericordie aut deportet igniculus de incēdio. s. charitatis. q: ſm Jere. Finita est estas. cōsumata est messis. De secūdo. Ligatis manib⁹ & pedibus &c. De tertio puer. Malei pcutientes impioꝝ corporibus. De 4° Apoc. 18. Quantū glorificauit se & in delitijs fuit tantū date ei tormentū & luctū. De 5°. Isa. Oēs facies combuste erūt. imo taꝫ ignominiosum erit corpus peccatoris ꝙ aīa resumēs ipm stupebit. qū tā terribile id videbit. & vellet habere tale sicut fuit: qn̄ comestum erat a vermib⁹. De 6°. Mat. Proijcite eū in tenebras ex. De 7°. G. ibi mors sp̄ viuit. & h̄ sic dr̄. i. Apo. erit mors scd̄a. De 8°. Tre. Prouinciaꝝ pnceps fcā ē sub tributo. Nota ꝙ dānati sub tributo penaꝝ sp̄ seruiēt. & tū nūꝙ̄ psoluēt. Ex p̄dictis collige ꝙ erit ibi calor ignis. stridor. tenebre. fum⁹ lachryme. iteriores aspect⁹ demonū. clamor ipropij. ariditas sitis. fetor sulphuris. vmis pscie. vincula. carcer. timor. dolor. pudor. inuidia. rancor. carētia visionis dīne. ablatio spei oīs salutis. Ipm et eē qd̄ oīs cetera appetit erit eis pena. q: q̄rent oēs mortē & nō inuēiēt. ibi erit sic ait Dio. proterua fantasia. demones. concupiscentia. & furor irascibilis.

¶ De gloria sanctoꝝ. Cap. 23.

Vnūquodꝗ tāto pfecti⁹ est quāto magis piūgit eēndi pncipio. Hō aūt q pfectum eē expectat. duplicē h̄ꝫ finē vltimū. Unū extrinsecū q est bt̄itudo creata q̄ nos i p̄ria bt̄ificabit formalr. Aliū h̄ꝫ finē itrinsecū q est bt̄itudo icreata q̄ nos bt̄ificabit effectiue. s. ipꝫ deū. pma. s. bt̄itudo creata ē tanꝙ̄ finis in q̄ spat. Scd̄a vo. s. icreata tāꝙ̄ finis i q̄ qescit. Aliomō iudicabāt phi de bt̄itudie: sꝫ male. dicebāt. n. stoyci bt̄itudinē i v̄tute aīe psistē. phipateti ci āt in cognitione v̄itatis. Epycurij vo in voluptatē. Nos āt dicim⁹ duplicē eē bt̄itudinē sic dictū ē. De⁹ eni remūerat suos ſ̄m merita Apo. Unusqꝫ ppriaꝫ mercedē accipiet ſ̄m suū laborē: Et pp merita. Jo. i. Grā p grā. Math. Ite & vos in vineā meā &c. Et supra merita. vnde illud mensuram bonaꝫ. & co. &c.

¶ De dotibus in cōmuni. Cap. 24.

Dos in p̄ria est id qd̄ immediate animā deo cōiungit. vt est visio dilectio. & cōprehēsio. Sunt. n. dona q̄dā p̄rie sicut est sapiētia & itellectus q̄ lꝫ deo aīam cōiungāt. nō tū siue

bitu medio et pp hoc nō dicunt dotes s3 ale pmiatiōes. Dotes.n.non appellant dona qlibet q dant ale in traductiōe sui in gliam: sed dona precipua p que ad actus vite gloriose disponit. sic in pūti. nō appellat pprie dos quodcūqz donū datū spōse in sua traductiōe. sed donum pcipuū3 de q sustētari pōat. Dotes sunt duplices. qdā.n. sunt a pte ale. qbus do tanqz pncipio vite sue sine bitu medio ziungit. et per quas traducit in ampleyus spōsi idissolubiles et fruitionē. Que daz vero dotes sunt ex pte corpis qbus ipm corpus subijcit ale tanqz pncipio vite ne per ipsuz ala ab actu glie retardet. Notandū ēt q dotes ale sunt de pmio. sbali. dotes aūt corpis de pmio accūtali. Xps dotes non h3: qz spōsus est. dos āt possio spōse est que vsuz eiusdē habebit post mortē viri. Silr nec angeli dñr hre dotes. qz cum in nuptijs sit zsensus aloz et vnio nāz. sm non est in angel. l3 pnm habeant. vnde angeli non pūt dici spōse. vt hō. ergo nec dotes ppe hēbūt. Sponsis carnalr dant 3a. s. dos. dōatio pter nuptias. et pafrenalia. Dos autē est dōatio fctā spōse ex parte pris. et hoc ad vsum spōsi pter onera mrimōij. s3 ad possessionē spōse. Jn dnis autem ds pr dat spōse dotē ad possidendum spōsū xpm ad gliaz et honorez et non ad usum: qz bonoz nroz non eget. Dōatio āt pp nuptias est que a sponso datur sponse et hoc erit in futuro gaudiuz qd hēbit ala in visione xpi hois. Parafrenalia est qd h3 spōsa preter dotem sicut sunt mūera q dant sibi ab amicis et hmōi. Jstud erit i pria p gaudiū qd hēbit ala de societate hroz et de zgratulatiōe felicitatis eoz.

De dotib' ale in gnali. Cap. 25.

Dotes ale sunt tres. s. cognitio. dilectio. et ihesio. siue tētio. que a qbusdā appellat cōprehēsio. a qbusdam vero fruitio. Haz dotiū nūer multiplr accipit. pº ex pte vtutū theologicaz. qz cognitio succedit fidei. dilectio charitati. cōprehēsio āt spei. Accipit alio mō ex pte potētiaz ale. Cognitio āt pt approbari itelligentie. dilectio volūtati. cōprehēsio memorie. Approbant ēt a qbusdā alijs trib' potētijs. s. rōnali. zcupiscibili. et irascibili. Possūt ēt pdicte dotes accipi s3 tria q trib' psonis approbant ita vt cōprehensio respiciat pris potētiā. Cognitio filij sapiētiā. et dilectio hōitatē spūs scti. Circa istas dotes nota q cognitio rei vise i se pōit psentiā. cōprehēsio pōit rei zringētiam. dilectio pōit amātis ad rē amatā colligātiā.

De dotibus ale in spāli. Cap. 26.

Rima dos ale est cognitio q diuina eēntia videbit tota ab oībus: sed nō totalr put est ifinita. Videbit tñ dīna eēntia lipidius ab vno qz ab alio. et iste dfect' erit ex pte vidētis nō visi. qz idē erit visū. Btitudo nāqz zsistit i pfecta opatiōe potētie altissime. s. itelligētie. et circa obiectū altissimū. s. deū. Ex pte igit obiecti cū sit vnū simplicissimū nulla pt eē diuersitas. s3 ex pte potētie. Nā inqztū vna potētia magis est pfecta lumine glie qz altera. tāto pfecti' opabit circa vnum et idē subm'siue obiectū. Sicut idē sol diuersimode a diuersis aspicit. vel eadē lra a diuersis legētibus. sm q oculus est magis vel minus dispositus. Tribus modis cognoscit aliqd qd est. vl sicut est. vl qd est. pmo mō cognoscit ds in via ēt a mal. 2º mō videbit in pria a bōis. Vñ Jo.i. Siles ei erimus. qm videbimus eū sicuti est. i. suaz maiestatē. claritatē et hōitatem. Tertio mō nec a bōis videbit nec. a malis nec in via nec in pria. qz finitū nunqz videbit infinitum. Videbimus tñ deū in se. et deum in nob. et nos in deo. Cognoscere autem deum in sua essentia est visio meridiana. cognoscere vero creaturas

in vbo est visio matutina: sꝫ cognoscere creaturam in se. hoc est in ꝓprio gñe ap pellat visio vespertina. Videbit vnusquisqꝫ cogitatiões alteri⁹, put vult ipse cogitãs manifestare. vñ. G. Uniuscuiusqꝫ mẽtes ab alteri⁹ oculis corpulentia non abscondet. Videbũt itaqꝫ iusti deũ vt gaudeant. videbũt glĩaꝫ sctõꝝ vt cõgaudeant. videbũt quoqꝫ penas reproboꝝ. vt de euasiõe piculoꝝ grãs agant. Ad sciẽdum q̃liter de⁹ sine medio videat. nota ꝙ triplex est mediũ. s. differẽs. obnubilans ⁊ disponẽs. sine medio igit differẽte videbit ds. qꝛ dei visio nõ est p distantiam. sed p p̃ntiam cũ ip̃se sit essentialr: vbiqꝫ videbit sine medio obnubilante. qꝛ tollet speculũ ⁊ enygma q̃ ambo sũt in via. Cũ. n. visus nr̃ in p̃nti non possit ꝓpter debilitatẽ in tam excellentẽ lucẽ figi. necesse est habere mediũ. s. speculũ creature. qꝛ vero infinita est distãtia inter speculũ ⁊ rẽ visaꝫ pp hoc obscure relucet sibi similitudo. vñ videmus in enygmate. i. obscure. Videbit quoqꝫ sine medio similitudinariꝫ. qꝛ de⁹ cognoscet in se ipso ⁊ nõ p aliquã abstractã similitudinẽ. alias creatura esset terminus et de⁹ nõ esset vere finis oĩum. Non aũt videbit ds sine medio disponẽte qđ est gr̃a ⁊ glĩa. Oꝫ. n. ꝓpõnem esse inter vidẽtẽ ⁊ visum. hec aũt dispositio est ex pte videntis ⁊ non rei vise. Sciendũ ꝙ multiplex est mediũ. Primũ est pcti. Isa. peccata vr̃a diuiserũt iter vos ⁊ deũ vr̃m. istud est mediũ impioꝝ. Scdm est medium creatur. Apo. Inuisibilia di a creatura mũdi p ea q̃ facta sũt cognosci p̃nt. H est mediuꝫ phoꝝ. Tertium est figure. Apo. Oĩa in figura ꝯtingebãt illis hoc est mediũ ꝓphetaꝝ ⁊ p̃triarchaꝝ. Quartum est mediuꝫ scriptu̾e. ps. Declaratio sermonũ tuoꝝ illũi. ⁊ intelli. dat par. hoc est mediũ theologoꝝ. Quintũ ẽ medium fidei. Apoc. Esto fidelis vsqꝫ ad mor. ⁊c. hoc est mediũ fideliũ quo tanqꝫ in enygmate vident deũ. Scda dos aĩe est dilectio. sꝫ iter dilectioneꝫ ⁊ virtutẽ dr̃ia est duplex. Una est scdꝫ habitũ. qꝛ virtus est ꝓpter id qđ trãsit de statu gratie ad statũ glĩe. Dos aũt est id qđ supra meritũ dat in traductione sponse. Alia est dr̃ia penes obiectũ. qꝛ licꝫ obiectum vtrobiqꝫ sit de⁹. non tñ ꝑm ꝙ de⁹. sꝫ erit obiectũ virtutis inq̃tũ est sũma bõitas. obiectũ aũt dotis est inq̃tuꝫ est ipsa aĩa vnibilis in vnum spũm. Nota ꝙ fides ⁊ spes ꝑm rem euacuabit in p̃ria. Charitas nec ꝑm rẽ nec ꝑm actũ euacuabit. sꝫ solũ ꝑm modũ. qꝛ imperfectio eius tolletur. Dicit aũt Augu. ꝙ fidei succedit spes quam videbimus. Spei vero succedit beatitudo ad quã peruẽturi sum⁹. sed charitati nihil succedit. qꝛ potius augebit. Tertia dos aĩe est cõprehẽsio anime que est tentio visi ⁊ amati. vel tẽtio veri ⁊ boni ⁊ primi. ⁊ istud verũ est, put cõprehendere sumit ꝓ attingere. ⁊ non pro circũplecti diuinam immensitateꝫ.

De dotib⁹ corpis in gñali. Cap. 27.

Vnaqueqꝫ ps pfecti⁹ se hꝫ in suo toto q̃ꝫ in se. Vñ nũc sicut aĩa a corpe corruptibili separata pfecti⁹ hꝫ esse q̃ꝫ ei ꝯiũcta. sic in futuro recõiuncta corpi incorruptibili pfecti⁹ habebit esse q̃ꝫ mõ. maxie cũ non ĩpediat. tũc a corpe sicẽ modo. gn potius de glorificatiõe corpis hẽbit tũc gaudiũ. Dotes corporis sunt q̃tuor. q̃raꝝ numerus sic hr̃. Nã ad hoc ꝙ corpus sit pfecte subiectũ aĩe nec impediat eã in operib⁹ glĩe q̃tuor requirunt. quoꝝ duo ptinent ad sensuꝫ. alia duo pertinent ad motũ. quo ad sensum reqrit ꝙ sit receptibile faciliter spe cieꝝ sensibiliuꝫ ad qđ disponit claritas. Alteꝝ vt non sit receptibile passionum ignobiliũ ad qđ disponit impassibilitas. quo ad motũ ẽt duo reqrunt. vnum est vt per ꝯ̃riaꝫ inclinationẽ nõ resistat suo

motori.ad qd disponit agilitas. Aliud vt corpora per q mouet non resistat ei. ad qd disponit subtilitas. Alia dria talis est.q: in hoie e qdruplex cpositio. Prima est qlitatu ?riar.hec compositio tuc erit pfecta.qn qlitates ita eqbunt. vt nulla sit pugna vnius ? alia.et hec faciet ipassibilitas.2a cpositio est mae cu forma.hec aute cpo tuc erit pfecta.qn ma vincet a forma.penes hac pfectoez sumit subtilitas.3a cpo est corporis organizati cu ala.perfectio istius cpositionis est q oia organa sine ipedimeto sint mobilia ab ala.penes hac pfectione sumit agilitas.4a cpositio est corporis cu spiritib' lucidis.qbus mouet corpus ab ala.et huic pfectioni fm pfectuz statu rndet claritas.3o sumit predictar dotiu numerus fm pprietates q sunt in elemetis.Na penes aq transparentiaz sumit claritas.penes terre soliditatem sumit impassibilitas. penes tenuitatez ignis sumit subtilitas.penes mobilitate aeris sumit agilitas.4o sumuntur iste dotes fm qtuor defect' qs hz corp' huanu a qtuor elementis de qbus cponit. Hz eni corpus humanu ab igne caliditate et inde nigredine.a terra grossitiez. ab aere passibilitate.ab aq frigiditate. et inde tarditate.Sz isti tollunt p qtuor dotes corporis qs xps assumpsit an passione sua sicut Hugo de sancto vic.dic. Claritate in transfiguratoe. agilitatez qn supra mare ambulauit.Subtilitate in natiuitate:q: salua virginali itegritate mris natus fuit. Impassibilitate qn in cena corpus suu maducadu discipul' dedit.qd itelligedu e fz actu no fz hitu q: aliter derogaret diuinis miraculis.

¶ De dotib' corpis in spali. Cap. 28.

Prima dos corporis e claritas. Sed nota qd dr aliqd claru dupliciter.aut q: purus.et sic dicit vitru claru.aut q: lucidu.et sic dr stella clara.Corpus aut glorificatuz et erit purnu et lucidu.vnde vtroqz mo erut corpora clara.Duo eni sunt que nunc causant obscuritate in humano corpe.vnu est materie impuritas.Alter luminis paucitas.Tunc vero tollet vtraqz.scz illa impura densitas.et obscuritas q ex modicitate luminis est.et ideo erut corpora clarissima.Nota q corpora glorificata septies erut tuc clariora qz sol sit mo.sicut dominus ait.q: iusti fulgebut sicut sol.Isa.Erit lux lune sicut lux solis.et lux solis septepliciter sicut lux septem dier.Sciendu quoqz q corpa scoru no equaliter erut clara.quia melior aia habebit corpus lucidius.vnde licet corpus christi supra modu excedat claritate alior.tame in comparatioe sanctoru pot claritas eius assimilari claritati solis.fm id.Vobis timentibus nomen meu orietur sol iustitie.i.christus. Claritas sancto pt respectu christi coparari claritati stellaru.Vn apo. Stella a stella differt i claritate.hoc e q sci plus vel minus lucent fm differetiam meritoru.Claritas vero puerorum qui post baptismu moriuntur anteqz veniant ad annos discretionis coparari pot lumini lune.q: sicut luna no hz lumen a se:sed a sole.ita isti non hnt gloriaz ex merito pprio:sed ex merito xpi. baptismus eni ex passione xpi hz efficacia.2a dos corporis est ipassibilitas q resultat ex virtute aie.corpus suu potenter ptinentis.ita vt a nullo exteriore agete valeat imutari. Preterea qzuis corpora sancto sint composita ,ex ?trarijs .illa ?trarietas erit ad omnimoda equalitate et cocordia redacta. Dixerut quida q impassibilitas sancto co por resultabit ex natura qnti corporis.i. qnte essentie. Sed hoc no est ver.q: nihil de qnto corpore venit in cpositioe materialium corpo inferio. Differetia est

inter impassibilitatē corpoꝝ sanctorū ꝛ ade in statu innocētie: ꝛ pueroꝝ. qꝛ ipassibilitas sanctoꝝ erit nō posse pati. Impassibilitas. Ade fuit posse nō pati. Impassibilitas puerorū erit nihil pati. ꝛ h̄ nō est ex potētia resistendi lesioni extrinsece quā nō habebūt. sed ex ordine diuine mīe q̄ nō pmittit aliqd eis adhiberi per qd̄ possint ledi. Ex quo pꝫ ꝙ si tales pueri ponerēt ad ignē post resurrectionem lederent ab eo. nisi obstaret diuina mīa. Sec⁹ est de corpib⁹ glorificatis q̄ si ēt ponerent in iferno nō sentirēt aliquā lesionē. Subtilitas ē tertia dos que aufert grossitiē corpis cātam ex mālitate elemēti. ꝛ ex cōpōne elemētaliū q̄litatuꝫ. Nota ꝙ duplex est subtilitas. Una scꝫ ex raritate ptiū stātiū nō ppinq̄. ſꝫ ex tali subtilitate efficit corp⁹ facile diuisibile q̄ nō erit in corpib⁹ glorificatis. alia est ex pfecta victoria forme sup mām: ꝛ huiꝰ subtilitas est vnite sbe. sic dr̄ celuꝫ subtile. h̄ mō erunt corpora scōꝝ subtilia. Et est sciēdū ꝙ duo corpora nō glorificata nō pñt eē simul in eodē loco. sic nec duo glorificata. Alioqn seq̄ret ꝙ in vno corpe glorificato eēt potētia intrādi ptes alteriꝰ corpis. in alio v̄o eēt ipotētia resistēdi. Corp⁹ v̄o glorificatū pōt eē sil cū corpe glorioso. ſꝫ dcm̄ antiquoruꝫ. qd̄ tn̄ nec fides hꝫ nec auctoritas: ꝛ rō ꝯdicit: huit aliqd appentie p se. Nā sicut in corpib⁹ nō gloriosis ipa grossities ipedit ne duo corpa possint eē in eodeꝫ loco. qꝛ vnū alteri resistit. ita grossities ista p glorie subtilitatem tollet adeo ꝙ corp⁹ nō gloriosuꝫ nō possit resistere glorioso. ita ꝙ corpa gloriosa penetrabunt alia corpa nō ea diuidēdo. ſꝫ subitrādo manēte distinctione dimensionū vtriusqꝫ corpis. Quarta dos corporis ē agilitas q̄ tāta erit sicut dicit Aug. ꝙ ptinꝰ vbi volet spūs ibi erit corp⁹. verūtū sic me lior aīa corp⁹ hēbit lucidius. ita ꝛ agiliꝰ ita tñ ꝙ voluntas sanctoꝝ erit ꝯiuncta oīno rōni. vnde volūtas eoꝝ nunq̄ appetet qd̄ non dꝫ. Sed voluntas aīe melioris volet rōnabiliter citius moueri corpus suū: q̄ꝫ alterius. ꝛ spūs minoris glorie nō volet corpus suū taꝫ cito moueri sicut alterius. vñ patet ꝙ in oībus verificabit dictū Aug. ꝙ vbi volet spiritus ptinus erit corpus. Quare modo corpora sunt tarda ꝛ tunc agilia. h̄ ē ratio. quia nunc in corpore duplex ē motor scilicet natura elementi p̄dominās que mouet ad medium locum. ꝛ volūtas anime que mouet indifferenter ad quēlibet locum. Nunc aūt corpora tarda sunt ex contraria inclinatione nature ad voluntatē. qꝛ terra predominās naturaliter deorsum trahit. In futuro aūt nā erit totalr subiecta volūtati. vñ ꝛ tūc corp⁹ mouebit ad impiū spūs.

¶ De aureolis in genere. Cap. 29.

Aureola est mentis spāle gaudium veniēs ex ope precellenti ꝛ priuilegiato. Sciendū āt ꝙ sic ex gaudio p̄miȷ̄ essentialis qd̄ est aurea redundat in corpe qdā decor q est I gloria corporis. ita ex aureole gaudio resultat aliqd i corpore. vt sic aureola pñcipaliter sit in mēte: sed p quādā animi redūdātiā: fulget ēt in carne. Sciendū tñ ꝙ decor cicatricū q in martyꝝ corporibus apparebit. nō pōt dici aureolā. qꝛ martyres aliq cicatrices nō habebunt. vt pote qui submersi sunt vl qui famis inedia. vel squalore carceris iterēpti. ꝛ isti tñ aureolā habebūt. Trib⁹ gñib⁹ hominū debetur aureola. qd̄ pꝫ multiplici rōne. Primo ex operibus excellētibus triū anime potentiaꝝ. Excellentissimū aūt opus cōcupiscibilis ē obseruatio castitatis virginalis. Excellētissimū vero opus rationalis est p̄dicatio veritatis. Excellētissimū opus irascibilis est perpessio mortis. vnde patet ꝙ

virginibus predicatoribus ꝛ martyri/bus debetur aureola, secundo patet ex hostibus quos per pugnas magnificas vincimus qui sunt mundus: caro: dēmonia. Martyres enim vincunt mundū. Uirgines carnem. Predicatores dia/bolum: quem nō solum de se. sed etiaꝫ de cordibus alienis expellunt. Tertio patet id per victoriam triplicū passio/num. Sunt enim passiones innate illa/te ꝛ in cordibus alienis inflicte. sed pas/siones innatas superat virginitas illa/tas martyres. illas autē que sunt in cor/dibus alienis predicatores. Quarto di/stinguuntur aureole ſm ꝙ agimus ea quibus xp̄o nobilissime cōformamur. Ipse fuit doctor veritatē manifestādo. Martyr a mundo passionē sustinēdo. Uirgo puritatem seruando. Quinto su/muntur aureole ſm purificationem in veteri testamento. Quattuor namqꝫ habebant aureolas. s. altare incensi arca federis. ꝛ mensa propositionis. prima significat aureolā martyrū qui corpora sua super altare passionis imolauerūt. Secunda significat aureolā virginū. qꝛ sicut archa federis fuit intus ꝛ extra auro decora/ta. ita virginitas mentē ꝛ corpus deco/rat ꝛ ornat. Tertia significat aureolam predicatorū qui sunt in mensa ꝓpositio/nis ministrātes panē doctrine. Aureo/la diminutiue dicit̄. ꝛ hoc in cōparatio/ne ad aureā. vnde nota ꝙ inter aureā ꝛ aureolā. ꝛ palmā differētia est. Aurea enim premiū est substātiale. qđ metha/phorice dicitur coronatū ex pte meriti. quia non respondet generi operis. sꝫ ra/dici charitatis. tum ēt ex premij. qꝛ per hoc efficitur homo particeps diuinita/tis. ꝛ per cōsequens regie potestatis. tū etiā ratione pfectionis qđ significat fi/gura circularis. Aureola dr̄ pmiū ac/cidentale. nō tū qđlibet premiū accidē/tale. sed illud qđ rñdet opi excellētie ꝛ priuilegiato. s. virginitati martyrio. ꝛ pdicationi. Palma est pmiū accidēta/le qđ nec radici nec operi debet̄ sed vo/luntati. Tale pmiū habuit sanct' Mar/tinus ex eo ꝙ martyriuꝫ desiderauit lꝫ opus nō fuerit subsecutuꝫ. vnde de ipso cantat̄. Quā ꝛ si gladius persecutoris. scilꝫ aīam nō abstulit: tū palmā marty/rij nō amisit. Hec aūt palma nec aurea nec aureola debet dici.

¶ De aureolis in specie. Cap. 30.

a Aureola pria dbet̄ martyribus in qbus perfectissima victoria est de impugnatione exteriori. ꝛ hec pfectio victorie cōsiderat̄ ex duo/bus. primo ex magnitudine passionis. qꝛ inter oēs passiones illatas exterius mors supremū tenet locū. Et preterea dolor tactus oībus alijs doloribꝰ pemi/net. ꝛ ideo in hoc gloriosior victoria ē. Secūdo cōsiderat̄ ex cā pugne que ipse xp̄s est. Martyrē. n. nō facit pena sꝫ cā idest mors pp xp̄m suscepta. Sciendū ꝙ martyrio nō debet̄ pmiū ſꝫ ꝙ ab ex/teriori infligit̄. sed ſm hoc ꝙ volūtarie pro xp̄i noīe sustinetur. qꝛ nō meremur nisi per ea que sunt in nobis. ꝛ nō per ea que sūt extra nos sicut nec demeremur nisi per ea que sunt intra nos. Quanto aūt id qđ quis sustinet voluntarie diffi/cilius est voluntati sustinere. tāto volū/tas que propter xp̄m id sustinet ostendi/tur firmus in xp̄o fixa. ꝛ ideo excellen/tius ei premiū debetur. Aureola secun/da debetur virginibus propter singula/rem victoriā quā de carne obtinent cō/tra quā quotidie bellum geritur. Quā/uis autē ꝛ vidue pugnent cōtra carnē: pfectius tū virgines: qꝛ nobilissimū ge/nus victorie est minꝰ hosti cessisse. Il/lis virginibus tantūmodo debet̄ aureo/la qui vel que habuerint propositū ser/uandi virginitatem. qūuis hoc ꝓpositū sit interruptū integritate tamen carnis

manente. dummodo in fine vite inueia tur ad propositū rediisse. q2 virginitas mentis reparari potest. sed non virginitas carnis. Si aliqua sit virgo ꝛ si ppositum nō habuit perpetuo seruādi virginitaté. nō est tñ dubium quin habitura sit spūale gaudiū de icorruptiōe carnis super essentiale gaudiū. sicut ēt innocentes de hoc gaudebūt q2 imunes a peccato fuerūt q̄zuis peccati opportunitatem nō habuerunt. Nota q aliq̄ potest corrūpi carne. nec tñ aureolā amittit: sicut illa que violenter opprimit. Unde Lucia sancta dixit. Si inuictā me corrumi pas merces mihi duplicabit ad coronā. qđ non est intelligendū de aureola duplicata. sed q2 duplex premiuz reportauit. Unū pro integritate seruata. Aliud pro iniuria quā passa est. Insup sciendū est q virginibus debetur fruct⁹ centesimus. ꝛ hoc q2 celestē vitā ducūt. que significatur per cētū. q2 numer⁹ illi de leua transit ad dexterā. Viduis dōbetur fructus sexagesimus. q2 tales exercere se debent in operib⁹ misericordie q̄ signant per sexaginta. Coniugatis aūt debet fructus trigesimus. q2 talib⁹ sufficit implere decaloguz in fide trinitatis. Ex ductu enī ternarij in denarium fiūt triginta. Aureola tertia est pdicatorū. quia pfectissima victoria ꝫ diabolū obtinetur. qū diabolo impugnāti nō cedit sed etiā ipm de regno eius expellit: ꝛ nō solum a se: sed ēt ab alijs. Nec est dicendū vt quidā voluerunt q aureola pdicatoribus debeat tm̄ illis qbus cōpetit predicare ex officio ꝛ docere. sꝫ q̄buscunq3 exercētibus licite actuz istū. Prelatis aūt nō debet hec aureola q̄zuis habeant officiū predicandi nisi actu predicent. q2 aureola nō debetur habitui sed actui pugne. sm illud apostoli. Non coronabitur nisi qui le. cer. Predicare ꝛ docere cū sit act⁹ misericordie inter spirituales elemosynas cōputat.

¶ De enumeratione celestium gaudiorum. Cap. 31.

Ultimo celorū gaudia sub epilogo enumeremus nō qdē singula generū. sed genera singulorꝫ. Tot eniz sunt gaudia particularia que quilibet habet in se vel in alijs. q ea solius dei notitia comprehēdit. ꝛ illi quos summa sapientia voluerit ea scire. Tātum nāq3 gaudebit qsq3 de bono alterius quātū de bono proprio. qđ tñ nō est intelligendū de intensione gaudij. sꝫ de nūero gaudiorꝫ. Tot igitur sunt gaudia ibi q omnes arithmetrici huius mūdi nō possent ea numerare. nec geometrici mensurare. nec grāmatici dialetici ꝛ rhetorici explicare. q2 nec oculus vidit nec au. audi. ꝛ cetera. Gaudebunt sancti supra se de dei visiōe: ꝛ īfra se de creaturarū pulchritudine: intra se de corporis glorificatione. extra se de angeloruz ꝛ hominū associatiōe. Deus omnes sensus spūales ineffabili delectatione reficiet. cū ipse sit futurus obiectū omniuz sensuū spūalium. Erit nāq3 deus speculum visui. cythara auditui. vel gustui. balsamū olfatui. flos tactui. Ibi erit cādor lucis estiualis. amenitas vernalis. abundātia autūnalis. reqes hyemalis. Ibi teste Aug⁹ fulget qđ nō capit loc⁹. sonat qđ nō capit tēpus. olet qđ nō spargit flatus. sapit qđ nō minuit edacitas. nō erit qđ diuellat satietas. Itē Aug⁹. Ibi deus videbit sine fine. sine fastidio amabit. sine fatigatione laudabit. Ibi videret stultitia sapientia salomonis. Ibi eēt dēformitas pulchritudo absalonis. Ibi eēt tarditas velocitas asaelis. Ibi iudicaret īfirmitas fortitudo sansonis. Ibi eēt mortalitas lōga vita matusalez. Ibi eēt paupertas regnū aug. Ibi sꝫ. Aug^m nihil obest. nihil deest. nihil affluit. nihil ōfluit nihil est extra qđ

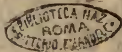
appetat. nihil intra qd fastidiat. Ibi fm Ber. erit rõm plenitudo deus. lux volũtati. multitudo pacis. memorie ptinuatio eternitatis. Ité Aug. de corporis & aie mixa vita. O caro illam vitã amplecti debuisti vbi vita sine morte. vbi iuuẽtus sine senectute. vbi lux sine tenebris. vbi gaudium sine tristitia. vbi pax sine discordia. vbi volũtas sine turbatione. vbi regnũ sine mutatione. Ber. Merces sanctorũ tam magna est q̃ nõ põt mensurari. tam multa q̃ non potest numerari. taz copiosa q̃ non potest finiri. tã preciosa q̃ non põt estimari. Item Aug. Illud qd promittit deus fide non capitur. spe nõ attingitur. charitate nõ comprehenditur. desideria & vota transcendit. acquiri potest. estimari non pt. Ibi carmina non desunt. pmia non desiciunt. ibi nihil quod amabitur deerit. ibi nihil desiderabitur quod non adsit illa beatitudo sicut ait Augu. in duobus cõsistit. scilicet in necessaria presentia omnis boni. & in necessaria absentia omnis mali. Item Aug. O vita vitalis dulcis & amabilis & semper memorabilis. vbi summa securitas. vbi secura tranquilitas. vbi tranquilla iocunditas. vbi iocunda felicitas. vbi felix eternitas. vbi eterna beatitudo. vbi beata certitudo. vbi certa visio & sine fine laudatio. Ibi affluentia diuitiarum influẽtia delitiarum & confluentia bonorum. Deniqz de gaudijs celestibus repleat nos dei filius qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat deus. Amen.

¶ Explicit cõpendiũ theologice veritatis. ¶ Impressũ Venetijs p magistrũ Petrũ de parẽgbis Pergomẽses. Anno dñi. M.ccccc.x. Die. xxiij. Octob.

Registrum.

A B C D E F G H I K
L Omnes sunt quaterni preter D
L qui est sexternus.

Quod fuit Hebreis desorta celestibus ... Manna: pijs animis hoc erit iste liber. ... tantum cibus ... ... omnibus ...

Quod fuit Hebr[illegible]

Almonaci
ano 1592